T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEHİÇ AK'IN ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ EĞİTİCİ İLETİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

SEVDE NUR ÖREN
15741009

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. NESLİHAN KARAKUŞ

İSTANBUL
2019

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEHİÇ AK'IN ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ EĞİTİCİ İLETİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

SEVDE NUR ÖREN
15741009

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. NESLİHAN KARAKUŞ

İSTANBUL
2019

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEHİÇ AK'IN ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ EĞİTSEL İLETİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

SEVDE NUR ÖREN
15741009

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih:
Tezin Savunulduğu Tarih: 07.01.2019
Tez Oy Birliği ile Başarılı Bulunmuştur.

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	: Doç. Dr. Neslihan KARAKUŞ	
Jüri Üyeleri	: Doç. Dr. Muhammed Eyyüp SALLABAŞ	
	Yrd. Doç. Dr. Nurgül KARAYAZI	

İSTANBUL
OCAK 2019

ÖZ

BEHİÇ AK'IN ÇOCUK KİTAPLARINDAKİ EĞİTİCİ İLETİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Sevde Nur Ören

Ocak, 2019

Çocuk edebiyatı ürünlerinde; bilgi, değer, tutum ve davranışları kapsayan eğitici iletiler bulunmaktadır. Bu iletiler sayesinde çocuklara doğrudan ya da örtük bir şekilde çeşitli mesajlar verilir. Bu mesajlar, çocukların zihinlerinde yer edinir ve hayat boyunca karşılaştıkları olay ve durumlara yaklaşımlarını etkiler. Bu çalışmada, eğitici iletilerin; çocukların kişilik gelişimine, kültürel birikimine ve toplumsallaşmasına etkisinden hareketle Behiç Ak'ın çocuk kitaplarındaki eğitici iletiler incelenmiştir. Yazarın "Gülümseten Öyküler" adı altında topladığı 10 hikâye ile sınırlandırılan araştırmada durum çalışması desenlerinden iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılıp hikâyeler dikkatle okunmuş ve iletiler bulunmuştur. Betimsel analizle özetlenip örneklenen iletiler, içerik analiziyle sınıflandırılarak bağlantıları doğrultusunda üst kategoriler altında toplanmıştır. Bu üst kategoriler; kişisel gelişimi destekleyen iletiler, sosyal gelişimi destekleyen iletiler, millî-manevi gelişimi destekleyen iletiler, çevre bilincini geliştirmeye yönelik iletiler ve hayvan sevgisini destekleyen iletiler olarak belirlenmiştir. Ayrıca, belirlenen eğitici iletilerin tekrar sıklığı ve oranları tablolarla gösterilmiştir. Çalışma bağlamında incelenen hikâyelerde, yazarın çevre ve hayvanlar üzerinde sıklıkla durduğu görülmüştür. Bu sebeple, çevre bilincini geliştirmeye yönelik iletiler ve hayvan sevgisini destekleyen iletiler ayrı ayrı üst kategori olarak değerlendirilmiştir. Behiç Ak, hayvanlara ve çevreye dikkat çekerek muhatabı olan çocuklara bu konularda farkındalık ve duyarlılık kazandırmaktadır. Çalışmanın inceleme nesneleri olan "Gülümseten Öyküler" her yaştan okurun ilgisini çekebilecek nitelikte olsa da hedef kitlesi ortaokul öğrencileridir. Aileler, öğretmenler ve akademik çalışma yapanlar; yazarın eserleri hakkında bilgi edinmek, belli bir amaç doğrultusunda kitap seçmek, çocukların belirtilen kategorilerdeki gelişimlerini desteklemek ve benzer araştırmalarda yararlanmak için bu çalışmayı inceleyebilirler. Çalışmanın özellikle, çocuklara çevre ve hayvanlarla ilgili duyarlılık kazandırmayı amaçlayan ebeveynler ile öğretmenlere yol göstereceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitici ileti, hikâye, betimsel analiz, çevre bilinci, Behiç Ak

ABSTRACT

A STUDY ON THE EDUCATIONAL MESSAGES IN THE CHILDREN'S BOOKS OF BEHİÇ AK

Sevde Nur Ören
January, 2019

In children's literature works, there are educational messages covering information, values, attitudes and behaviors. By these messages, various messages are given directly or indirectly to the children. These messages take place in children's minds and influence their approaches to the events and situations they face throughout their lives. In this study, with reference to the influence of educational messages on the personality development, cultural accumulation and socialization of children, educational messages in the children's books of Behiç Ak have been analyzed. The single-case research design is used from the case study designs in the research that is limited to 10 stories that the author collected under the title of "Gülümseten Öyküler". As a data collection tool, document review was used and the stories were read carefully and the messages were found. The messages summarized by descriptive analysis and sampled are classified by content analysis and collected under the upper categories in the direction of their connections. These upper categories are; messages that support personal development, messages that support social development, messages that support national and spiritual development, messages to improve environmental awareness, and messages that support animal love. In addition, occurrence and ratios of the identified educational messages are shown in tables. In the works examined in the context of the study, the author was seen to emphasize the issues about the environment and animals very often. For this reason, the messages to promote environmental awareness and the messages supporting animal love were considered as upper categories on an individual basis. Behiç Ak draws attention to the animals and the environment and gets children adopt an awareness about these issues. Although "Gülümseten Öyküler" which is the subject of this study draws attentions of the readers of all ages, the target group is secondary school students. Parents, teachers and academicians can review this study in order to learn about the author's works, to select books for a certain purpose, to support the development of the children in the specified categories, and to get benefit for their similar researches. It is thought that this study will guide parents and teachers aiming to raise awareness of children about the environment and animals.

Key Words: Educational message, story, descriptive analysis, environmental consciousness, Behiç Ak

ÖN SÖZ

Geleceğin teminatı olan çocukların yetiştirilmesinde en önemli görev ebeveynlere ve eğitimcilere düşmektedir. Çocukların en iyi şekilde yetiştirilmesi için onlarla iletişim hâlinde olan bireylerin gereken hassasiyeti göstermeleri gerekmektedir. Çocukların doğru davranışlar geliştirmeleri, doğru kararlar almaları ve sağlıklı bir kişiliğe sahip olmaları için yetişkinler çocuk edebiyatı ürünlerinden destek alırlar. Çocukların farklı dünyalar tanımasını ve hayal gücü sayesinde yeni deneyimler kazanmasını sağlayan çocuk kitapları; ebeveynler ve eğitimciler için yardımcı, çocuklar için de büyüme yolculuğunda örnek bir yol arkadaşıdır. Çocuklar için kitaplar yazıp onları geleceğe hazırlayan yazarlardan biri de Behiç Ak'tır.

Bu çalışmada, Behiç Ak'ın çocuklara yönelik yazdığı "Gülümseten Öyküler" dizisinde yer alan 10 hikâyedeki eğitici iletiler tespit edilerek kişisel gelişimi destekleyen iletiler, sosyal gelişimi destekleyen iletiler, millî-manevi gelişimi destekleyen iletiler, çevre bilincini geliştirmeye yönelik iletiler ve hayvan sevgisini destekleyen iletiler olmak üzere 5 kategori altında incelenmiştir.

Çalışma 4 ayrı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kavramsal çerçeve sunulmuştur. Behiç Ak'ın yaşamı, eserleri ve edebî kişiliği ile ilgili bilgiler verilmiştir. Hikâye ve ileti kavramları ayrıntılı olarak incelenmiş, hikâyelerin ileti aktarımındaki rolüne değinilmiştir. Behiç Ak'ı ve eğitici iletileri konu alan "İlgili Araştırmalar" bölümüyle birinci bölüm sonlandırılmıştır. İkinci bölümde, problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırma inceleme nesneleri, verileri toplama yöntemi ve toplanan verilerin analizi açıklanmıştır. Üçüncü bölümde, Behiç Ak'ın 10 hikâyesinde tespit edilen eğitici iletiler belirtilmiş ve bu iletilere örnek ifadeler sunulmuştur. Ayrıca bu bölümde bulgulara yönelik şekiller ve çizelgeler de verilmiştir. Dördüncü bölüm, sonuç ve önerilerden oluşmaktadır. Behiç Ak'ın çocuklara yönelik yazdığı hikâyelerdeki iletilerle ilgili yorumlar ve iletilerin sunuluş şekli ile ilgili değerlendirmeler yapılmış, sonuçlara uygun önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmamda beni yönlendiren ve bilgilerini benimle paylaşan değerli danışmanım Doç. Dr. Neslihan Karakuş'a desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim. Eğitim sürecim boyunca bana emek veren tüm hocalarıma da teşekkürü bir borç bilirim. Her zaman arkamda olan, maddi-manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, pes ettiğim zamanlarda beni cesaretlendiren ve dualarını hiçbir zaman eksik etmeyen kıymetli aileme minnettarım. Çalışmam boyunca birlikte geçiremediğimiz zamanlar ve yapamadığımız etkinlikler için ailemden ve arkadaşlarımdan özür dileyerek anlayışları için teşekkür ederim. Son olarak sevgili kardeşim Nur Betül Ören'e bu süreçte destekçim olduğu için şükranlarımı sunarım.

İstanbul; Ocak, 2019 Sevde Nur Ören

İÇİNDEKİLER

ÖZ iii
ABSTRACT iv
ÖN SÖZ v
İÇİNDEKİLER vi
TABLOLAR LİSTESİ ix
ŞEKİLLER LİSTESİ x
KISALTMALAR xi
1. GİRİŞ 1
1.1. Behiç Ak'ın Yaşamı 2
1.1.1. Behiç Ak'ın Edebi Kişiliği 4
1.1.2. Behiç Ak'ın Eserleri 6
1.2. Çocuk Edebiyatında Hikâye Türü 9
1.2.1. Çocuk Edebiyatında Hikâyenin Önemi 12
1.3. İleti 15
1.3.1. Sunuş Biçimine Göre İletiler 22
1.3.2. Amaçlarına Göre İletiler 23
1.4. İlgili Araştırmalar 25
1.4.1. Behiç Ak ile İlgili Araştırmalar 25
1.4.2. Eğitici İletiler ile İlgili Araştırmalar 25
1.5. Problem Durumu 30
1.6. Araştırmanın Amacı 31
1.7. Araştırmanın Önemi 31
1.8. Problem Cümlesi 32
1.8.1. Alt Problemler 32
1.9. Sınırlılıklar 32
2. YÖNTEM 33
2.1. Araştırmanın Yöntemi 33
2.2. Araştırma İnceleme Nesneleri 33
2.3. Verilerin Toplanma Süreci 34

2.3.1. Veri Toplama Araçları 34
2.3.1.1. Dokümanlara Ulaşma 35
2.3.1.2. Özgünlüğü (Orijinallik) Kontrol Etme 35
2.3.1.3. Dokümanları Anlama 35
2.3.1.4. Veriyi Analiz Etme 35
2.4. Toplanan Verilerin Analizi 35
2.4.1. Temaların Bulunması ve Düzenlenmesi 36
2.5. İnandırıcılık ve Tutarlık 36
3. BULGULAR VE YORUM 37
3.1. Behiç Ak'ın Hikâyelerindeki Eğitici İletilere Yönelik Bulgular 37
3.1.1. Güneşi Bile Tamir Eden Adam 37
3.1.1.1. Kitabın Özeti 37
3.1.1.2. Güneşi Bile Tamir Eden Adam Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 38
3.1.2. Havva ile Kaplumbağa 60
3.1.2.1. Kitabın Özeti 60
3.1.2.2. Havva ile Kaplumbağa Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 61
3.1.3. Alaaddin'in Geveze Su Boruları 83
3.1.3.1. Kitabın Özeti 83
3.1.3.2. Alaaddin'in Geveze Su Boruları Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 84
3.1.4. Kedilerin Kaybolma Mevsimi 108
3.1.4.1. Kitabın Özeti 108
3.1.4.2. Kedilerin Kaybolma Mevsimi Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 109
3.1.5. Vapurları Seven Çocuk 130
3.1.5.1. Kitabın Özeti 130
3.1.5.2. Vapurları Seven Çocuk Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 131
3.1.6. Pat Karikatür Okulu 156
3.1.6.1. Kitabın Özeti 156
3.1.6.2. Pat Karikatür Okulu Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 158
3.1.7. Galata'nın Tembel Martısı 187

3.1.7.1. Kitabın Özeti 187
3.1.7.2. Galata'nın Tembel Martısı Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 190
3.1.8. Akvaryumdaki Tiyatro 222
3.1.8.1. Kitabın Özeti 222
3.1.8.2. Akvaryumdaki Tiyatro Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 224
3.1.9. Buzdolabındaki Köpek 261
3.1.9.1. Kitabın Özeti 261
3.1.9.2. Buzdolabındaki Köpek Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 264
3.1.10. Geçmişe Tırmanan Merdiven 298
3.1.10.1. Kitabın Özeti 298
3.1.10.2. Geçmişe Tırmanan Merdiven Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 302
3.2. Behiç Ak'ın Hikâyelerindeki Eğitici İletilerin Değerlendirilmesi 338
4. SONUÇ VE ÖNERİLER 347
4.1. Sonuç 347
4.2. Öneriler 350
KAYNAKÇA 352
ÖZ GEÇMİŞ 355

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Behiç Ak'ın Eserleri 7
Tablo 2. İnceleme Nesneleri 33
Tablo 3. Güneşi Bile Tamir Eden Adam Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler ... 38
Tablo 4. Havva ile Kaplumbağa Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 61
Tablo 5. Alaaddin'in Geveze Su Boruları Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler . 84
Tablo 6. Kedilerin Kaybolma Mevsimi Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler ... 109
Tablo 7. Vapurları Seven Çocuk Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 132
Tablo 8. Pat Karikatür Okulu Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 159
Tablo 9. Galata'nın Tembel Martısı Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 190
Tablo 10. Akvaryumdaki Tiyatro Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 224
Tablo 11. Buzdolabındaki Köpek Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler 265
Tablo 12. Geçmişe Tırmanan Merdiven Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler .. 302
Tablo 13. Kişisel Gelişimi Destekleyen İletilerin Tamamı 338
Tablo 14. Sosyal Gelişimi Destekleyen İletilerin Tamamı 341
Tablo 15. Millî-Manevi Gelişimi Destekleyen İletilerin Tamamı 343
Tablo 16. Çevre Bilincini Destekleyen İletilerin Tamamı 343
Tablo 17. Hayvan Sevgisini Destekleyen İletilerin Tamamı 344
Tablo 18. Hikâyelerdeki İletilerin Üst Kategoriler Bağlamında Değerlendirilmesi 345

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. İletişim Sürecinin Unsurları 16
Şekil 2. Üst Kategorilerin Oranları 346

KISALTMALAR

AGSB: *Alaaddin'in Geveze Su Boruları*

AT: *Akvaryumdaki Tiyatro*

BK: *Buzdolabındaki Köpek*

bs.: Basım

GATM: *Galata'nın Tembel Martısı*

GBTEA: *Güneşi Bile Tamir Eden Adam*

GETM: *Geçmişe Tırmanan Merdiven*

HİK: *Havva ile Kaplumbağa*

KKM: *Kedilerin Kaybolma Mevsimi*

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

PKO: *Pat Karikatür Okulu*

TDK: Türk Dil Kurumu

VSÇ: *Vapurları Seven Çocuk*

www: World wide web

1. GİRİŞ

Çocuklar dünyaya belli bir potansiyelle gelirler ve onların potansiyellerini en iyi şekilde değerlendirmek toplumun vazifesidir. Bu vazifeyi yerine getirmek ve geleceği en iyi şekilde inşa etmek isteyen toplumlar eğitime büyük önem verirler. Aileler çocuklarını en iyi okullarda okutabilmek için çaba gösterirler, ülkeler de bütçelerini planlarken eğitime önemli paylar ayırır.

Çocukların eğitiminde okullar ve öğretmenler kadar etkili olabilecek bir unsur da çocuk edebiyatıdır. Çocuklar için yazılan eserler, anlattıklarıyla çocuklara toplumu tanıtır ve onları geleceğe hazırlar. Çocuk edebiyatı ürünlerinin doğrudan ya da dolaylı olarak çocukları yönlendirdiği ve bu sayede geleceği şekillendirdiği belirtilebilir.

İleti kavramının sözlükteki tanımına bakıldığında, "Yazı veya sözle verilen, gönderilen bilgi, mesaj" (TDK Türkçe Sözlük, 2011, 1173) ifadesi görülür. Bu ifadeden yola çıkılarak, çocuk edebiyatı ürünleri aracılığıyla verilen bilgilerin her birinin birer ileti olduğu ve bu iletilerin incelenmesinin eğitime katkı sağlayacağı söylenebilir. İleti kavramı Sever (2015, 140) tarafından ele alınmış ve şu şekilde açıklanmıştır:

> "İleti (ana düşünce), yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşüncedir. Öğretici metinlerde, yazarın savunduğu, vermek istediği düşünce biçiminde de tanımlanabilir. Edebiyat yapıtlarında ileti dendiğinde ise, sanatçının okurlarında yaratmak ya da oluşturmak istediği duygu ve düşünce ortaklığı akla gelmelidir"

Okurlarda duygu ve düşünce ortaklığı oluşturulurken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. "Sanatçının kendini çocuğa anlatabilmesi için, sanatçıya özgü duyarlığı, bilgeliği, çok seçenekli düşünebilmeyi, yaşamı ve insanı sevmeyi, insanlık onuruna saygı duymayı sezdirebilecek iletileri, çocuğun anlam evrenine uygun bir biçemle sunması gerekir" (Sever, 2015, 30).

İletileri sunarken çocukların seviyelerini dikkate alan yazarlar, çocuk üzerinde etki yaratmanın ilk adımını atmış olurlar. Çünkü "Çocuklar için yapılan edebiyat öncelikle çocuğa göre olmalı ve çocukların dünyasını yansıtmalıdır. Çocuğa göreliği çocuksu tema, tip, dil ve anlatım bütünlüğe ulaştırır. İçindeki çocuğu

sanatına ve edebiyatına katabilen sanatçı ve yazar duyarlığı çocuğa ulaşmayı başarabilir" (Şirin, 2000, 20).

Lukens (2007, 54) en basit hikâyenin bile önemli noktalara işaret edebileceğini ama hikâyedeki iletilerin vaaz şeklinde sunulmaması gerektiğini belirtir. Ona göre, yazar tarafından sadece iletiye işaret edilmeli ve iletiler tepeden dayatılıp aşırı didaktik bir tavır benimsenmemeli.

Kurgu bakımından başarılı bulunan bir çocuk anlatısında yazar, muhataplarıyla paylaşmak istediği duygu ve düşünceleri barındıran iletileri aktarırken, çocukların da düşünerek yorumlar yapmasına ve anlatılanlarla ilgili duyarlık geliştirmelerine ihtiyaç duyar. Yazar ve çizerler bu ihtiyacı giderebilmek amacıyla, okurlarını anlatının özüne ulaştıracak birtakım ipuçları verir. Yazar ve çizerlerin çocuklarla iletişim kurabilme becerilerinin seviyesini belirleyen ve anlatıların edebi eser olmasına etki eden en önemli unsur edebi özellikler barındıran ipuçları sunulurken gösterilen başarıdır (Sever, 2015, 23). Behiç Ak da hikâyelerinde iletileri bu şekilde aktarır. Çocuklara kazandırmak istediklerini tepeden dayatan bir üslupla değil; onları eğlendirerek ve onlara ipuçları vererek sunar.

1.1. Behiç Ak'ın Yaşamı

Behiç Ak Samsun'da doğmuş ve İstanbul'da mimarlık öğrenimi görmüştür. Yazar, 1982 yılından bu yana Cumhuriyet gazetesinde bant karikatür çizmektedir. Çocuklar için kitaplar yazan ve aynı zamanda bu kitapları resimleyen Behiç Ak, tiyatro oyunları yazmış ve sanat yönetmenliği yapmıştır. Belgesel film çalışmaları da vardır. Otuz yıldır çizdiği karikatürleri, Karikatür Kitabı adlı özel bir albümle çocuklara sunmuş ve "Gülümseten Öyküler" adlı serideki, hem yazıp hem resimlediği, öyküleriyle her yaş grubundan okurun dikkatini çekmeyi başarmıştır. Yazar çocuk romanlarıyla çeşitli ödüller kazanmıştır. Çocuk romanları yazmaya devam eden yazar kedileri çok sevmekte ve İstanbul'da yaşamını sürdürmektedir (Günışığı Kitaplığı Behiç Ak, [01.11.2018]). Araştırmada incelenen kitaplarında ve bu kitapları yayınlayan yayınevinin internet sitesinde bu şekilde tanıtılan Behiç Ak belirtildiği gibi çok yönlü bir yazardır. Mimarlık eğitimi almış, her yaştan çocuğa kitaplar yazmış, tiyatro türünde başarılı eserler ortaya koymuş, kitaplarını kendi resimlemiş, karikatürler çizmiş ve eserleriyle sesini yurt dışında da duyurabilmiştir.

Kendisiyle yapılan röportajlardan birinde Behiç Ak mimarlık eğitimi almasına rağmen çocuk dünyasında yer edinmeyi seçen, anlatılması zor sıkıntıların olduğu dünyada çocuklara ve yetişkinlere umut vermeye gayret gösteren iyimser ve pozitif bir yazar olarak tanıtılmıştır. Aynı röportajda; yazarın çocuklar için yazdığı kitapların Almanya, Çin, Japonya ve Kore'de yayımlandığı, pek çok türde çeşitli eserler ortaya koyan çok yönlü bir sanatçı olduğu, mimar olmasının yanında yazıp çizdikleriyle iyimserliğini insanlara aktardığı ve bunu yapabilmek için usanmadan gayret gösterdiği belirtilmiştir (Çocukların Da Tıpkı Büyükler Gibi Entelektüel Seviyeleri Var Behiç Ak, [01.11.2018]).

Yazar başka bir röportajında kendisini şu ifadelerle tanıtmıştır:

> "Ben Samsun'da doğdum. Samsun'dan ayrılınca Kadıköy'de Yeldeğirmeni'ne geldik. Yeldeğirmeni, eski yüksek tavanlı İtalyan apartmanlarıyla çok hoş bir yerdi. Daha sonra da hep bu tip binalarda yaşadım. 19.yy'da yapılmamış, yeni yapılarda mutlu olamadım. Şimdi on yıldır Galata'da yaşıyorum. İlkokulu, Yeldeğirmeni'nde, liseyi, Haydarpaşa Lisesi'nde bitirdim. Okula yürüyerek gidip gelirdik" (Behiç Ak ile Söyleşi; "Mimar Olmak, Mimar Olmamak", [01.11.2018]).

Aynı röportajında ailesiyle ilgili verdiği bilgilere göre, ailesi göçmen bir ailedir. Annesi Selanik'te doğmuş, babasının ailesi ise Rodos'tan İstanbul'a göç etmiştir. Annesinin ailesi 1924 mübadelesinde Selanik'ten ayrılıp Samsun'a yerleşmiştir. Babası ve annesi öğretmendir. Ailesi orta halli bir ailedir. Anne tarafı kalabalık ve sosyaldir, babasının ise içe dönük entelektüel bir yapısı vardır. Babası, Samsun Ticaret Lisesi'nde öğretmenlik yaparken annesiyle tanışıp evlenmiştir. Daha sonra, babası Samsun'dan ayrılmak isteyince İstanbul'a Yeldeğirmeni'ne gelmişlerdir. Şimdi anne tarafı İzmir'de yaşamaktadır. Üç kardeşi vardır. Kız kardeşi Sevim Ak; biyokimya uzmanıdır. Heybeliada'da sanatoryumda çalışmış ve oradan emekli olmuştur. Şimdi çocuk kitapları yazmaktadır. Ağabeyi ise şirketlere mali danışmanlık yapmaktadır (Behiç Ak ile Söyleşi; "Mimar Olmak, Mimar Olmamak", [01.11.2018]). Yazarın hayatına bakıldığında kültürlü bir ailede yetişmesi ve kız kardeşinin de kendisi gibi çocuk kitapları yazması dikkat çekmektedir.

Yazara mesleği sorulduğu zaman; bir mesleğinin olmadığını, okuduğu dönemde öğrenci olayları olduğundan sosyal olaylarla çok ilgili olduğunu ve toplumsal örgütlenmelerin içine girdiğini söylemektedir. O dönemde mimarlığa da sosyal açıdan bakmaya başladığını, mimarlığın onun için bina yapmaktan öte olduğunu ve bu işin daha çok kamusal yanıyla ilgilendiğini ifade eder (Behiç Ak ile Söyleşi;

"Mimar Olmak, Mimar Olmamak", [01.11.2018]). Mimar Behiç Ak, sosyal olaylar karşısında duyarsız kalmamış ve eserleriyle okurlarına hayatın farklı yönlerini yansıtmıştır. Eserleriyle çocukların çeşitli konularda hassasiyet kazanmalarını sağlayan yazar, yazdıklarıyla toplumun geleceğinin inşasında rol oynamıştır.

1.1.1. Behiç Ak'ın Edebi Kişiliği

Tiyatro alanındaki eserleriyle yetişkinlere seslenen Behiç Ak, çocuklar için yazdığı eserlerine içerik ve görsellik açısından önem vermiştir. Çocuklar için oluşturduğu kitapları kendisi resimleyen yazar yazıp çizdikleriyle çocuklara çeşitli iletiler aktarmaktadır. Yazar çocuk kitaplarına yönelme sebebini şöyle açıklamıştır:

> "Çocuk kitapları yapmak da çocuklarla bir şekilde diyalog kurmak da çok keyifli. Biz çocukluğumuzda çok kitap okumazdık, incir ağacına çıkardık daha çok. O günleri kaybettiğim için yazıyor olabilirim. Yani eskiden yaşadıklarımı bir şekilde çocuklarla paylaşmak için…" (Behiç Ak ile Söyleşi; "Mimar Olmak, Mimar Olmamak", [01.11.2018]).

Yazara göre, yetişkinler çocuklardan ders almalıdır çünkü büyüklerin çoğu sınıfta kalmıştır. Yeni nesillerin taze enerjisine, sorgulama gücüne ihtiyacı olan yetişkinler işlevsiz konuların başarıya ulaştırmayacağı inancıyla doludur. Bir amaç uğruna çalıştıkları zamanlar haricinde bile kendilerince işlevsel işlerle uğraşmaktadırlar. Büyükler kendilerini işlevsel bir yaşam tarzı benimseyerek korumaya aldıklarını düşünmektedir. Sisteme bu şekilde uyum sağlamış durumdadırlar. Bunu bir ilerleme olarak kabul ederek artık hayatlarındaki her şeyi matematiksel olarak ifade etmektedirler (Ak, [01.11.2018]). Bu şekilde düşünen yazar, çocuklar yokmuş gibi davranmak yerine onlara sığınmak gerektiğini belirtmiştir. Çocuk edebiyatının çocuklarla iletişim kurmanın en etkili yollarından biri olduğunu, yakın zamana kadar Türkiye'de şüpheyle bakılan çocuk edebiyatının geliştikçe geliştiğini vurgulamıştır. Birkaç ünlü yazar dışında, yerli yazarları pek olmayan bir çocuk edebiyatının bugün her kesimden ilgi gördüğünü söylemiş, farklı görüşten ebeveynlerin, çocuklarını edebiyatsız bırakmanın yanlış bir şey olduğunu anlamaya başladıklarını paylaşmıştır (Ak, [01.11.2018]).

Çocuklar için yazmanın öneminin farkında olan Behiç Ak, eserlerinin çocuklarla yetişkinler arasında bir köprü olduğunu ifade eder. Özellikle okul öncesi dönemde çocukla ebeveynleri arasında kitaplar aracılığıyla ilişki kurulabileceğini söyler. Yazar; 3-6 yaş arasına hitap eden resimli kitaplar tasarladığını, bunların büyükle çocuk arasına köprü kuracak kitaplar olduğunu ve okuma-yazma bilmeyen

çocuğun yetişkin aracılığıyla anlatıya ulaşabileceğini belirtir. Kavramlar ve nesnelerle çocuğun her defasında yeniden sorularla kitabın içine gireceğini, hikâyeyi her defasında yeniden üreteceğini ve bozacağını ifade eder. Böylelikle büyükle çocuk arasında bir iletişim, entelektüel bir ilişki kurulmuş olacağını vurgular. Bunun çocukla büyük arasındaki ilk ve son edebi ilişki olduğunu; çocuk okuma-yazma öğrenince bu ilişkinin koptuğunu söyler (Çocukların Da Tıpkı Büyükler Gibi Entelektüel Seviyeleri Var Behiç Ak, [01.11.2018]). Bu ilişkinin kurulması için çalışan yazar, eserlerinde sadece çocuklara değil, yetişkinlere de sesini duyurur. Özellikle bu çalışmada incelenen "Gülümseten Öyküler" dizisi her yaştan okurun okuyup keyif alabileceği kitapları içerir. Yazar bu dizi hakkında şunları ifade eder:

> "Ben gülümseten öyküleri hem büyükler okusun hem çocukların dünyasında yer edinsin diye yazdım, kısmen de başarılı oldum. Kitap fuarlarına söyleşilere gittiğimde bazen bir tarafta çocukların diğer tarafta büyüklerin oturduğunu görüyorum. Aynı kitapla ilgili hem büyükler hem çocuklar soru soruyorlar, bu çok hoşuma gidiyor" (Çocukların Da Tıpkı Büyükler Gibi Entelektüel Seviyeleri Var Behiç Ak, [01.11.2018]).

Yazarın bazı eserleri yurt dışında da yayınlanır. Yazarın kitaplarının yurt dışında yayınlanma süreci uluslararası bir sergiye katılmasıyla başlar. Sergi Japonya'dadır. Orada, Behiç Ak'ın hikâyesinin resimleri çok beğenilir. Bu şekilde, Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı kitabı ilk defa Kagyuşa Yayınevi tarafından yayınlanır. İlk kitabı, Japonya'da yayınlanmış olur. Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı kitabı Japon çocuklarının çok ilgisini çeker. Kitabıyla ilgili seminerler yapılır, ödevler verilir. Bu durum yazarı çok heyecanlandırır. Japonlarla çalışmak çok zor olmasına rağmen, sabırla çalışır. Uzun uzun mektuplaşarak onlarla iletişim kurmaya çalışır. Gakken ve Fukianken Shoten Yayınevleri'nden de birçok kitabı çıkar. Ardından Japonya'da çıkan kitaplarımı Türkiye'de yayınlatma imkânı bulur (Çocukların Da Tıpkı Büyükler Gibi Entelektüel Seviyeleri Var Behiç Ak, [01.11.2018]).

İlginç bir şekilde, Behiç Ak'ın çocuk kitapları önce yurt dışında daha sonra yurt içinde yayınlanır. Kitapları onlarca baskı yapan yazar; çocuk edebiyatının ülkemizde yeni yeni önem kazanmaya başladığını, çocuk kitaplarının çok gelir getirmeyen ama nitelikli emek isteyen bir iş olduğunu, insanların 1990'lardan sonra çocuk kitaplarıyla ilgilendiklerini ve çocuk edebiyatının 15-20 yıldır ciddi bir ivme kazandığını belirtir. Bu durumun baş faktörünün eğitimciler olduğunu ekler. Eğitimcilerin velilere çocuk eğitiminde bu kitapların ne kadar kıymetli olduğunu fark

ettirdiğini ve çocuk edebiyatının eğitimdeki öneminin fark edildiğini ifade eder (Çocukların Da Tıpkı Büyükler Gibi Entelektüel Seviyeleri Var Behiç Ak, [01.11.2018]).

Eğitime katkı sağlayan kitaplar yazdığının bilincinde olan Behiç Ak yetişkinlerle çocukların çocuk edebiyatı sayesinde eğitici bir iletişime girebileceklerini düşünür. Bu sürecin her iki taraf için de kazanımlar sağlayacağını bilir. Çocuklara ve yetişkinlere aynı anda katkı sağlayan çocuk kitapları, toplumsal sorunların çözümünde rol oynar ve toplumun gelişmesini sağlar. Edebiyat sayesinde çocuklarla yetişkinler arasında kurulan ilişkinin sağladıklarıyla ilgili Behiç Ak,

> "Yetişkinlerle çocuklar arasındaki duvarın kaldırılması, çocukları yetişkinlerin dünyasının olumlu tecrübeleriyle zenginleştirirken, büyükleri de çocukların saf ve temiz dünyasıyla buluşturacak. Bu değişim, şehirlerde ve mahallelerdeki kamusal alanların geri gelmesini ya da yeniden üretilmesini sağlayabilir. Böyle bir paylaşım, bizleri daha gerçekçi olmaya, yani imkânsız gibi görüneni istemeye zorlayabilir" (Ak, [01.11.2018]).

ifadelerini kullanır. Bu ifadelerden hareketle yazarın kitaplarını toplumsal değişime katkı sağlamak amacıyla yazdığı söylenebilir.

Behiç Ak, çocukların dünyalarını yetişkinlerin tecrübeleriyle zenginleştirmek adına çalışmalarını sürdürür ve çocuk edebiyatına katkı sağlamaya devam eder. Yazar çeşitli ödüller almıştır. Yayımlanan ilk resimli kitabı Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı Japonya'da ödüle layık görülmüştür. Çocuk romanlarından olan Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği! Ankara Üniversitesi Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin (ÇOGEM) 2014 Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Roman Ödülü'nü almıştır. Aynı roman, Çocuk ve Gençlik Yayınları Derneği'nin (ÇGYD) 2013 Yılın Çocuk Romanı Ödülü'nü kazanmıştır (Günışığı Kitaplığı Behiç Ak, [01.11.2018]). Ödüllü yazar Behiç Ak'ın eserlerinin çocuklar tarafından da çok ilgi gördüğü söylenebilir. Bu duruma kanıt olarak, yazarın halen kitaplar yazıp resimlemesi ve kitaplarının çok baskı yapması gösterilebilir.

1.1.2. Behiç Ak'ın Eserleri

Behiç Ak çeşitli türlerde kitaplar yazan, hem çocuklara hem yetişkinlere hitap eden bir yazardır. Karikatür kitapları da olan yazar çocuklar için yazdığı kitapları kendi resimlemiştir. Çocuklara yazdığı hikâyeler ve romanlar yetişkinlerin de ilgisini çekebilecek niteliktedir. Bu eserlerden bazıları yetişkinlerin çocuklarla iletişim

kurarken dikkat etmesi gerekenlere değinir. Kişisel ve sosyal konuların yanında çevre ve hayvanlarla ilgili çocuklara ve yetişkinlere duyarlılık kazandırır.

Yetişkinler için yazdığı tiyatro eserleri ve çizdiği karikatürler toplumsal konuları işlemektedir. Evrensel değerleri eserlerinde yansıtan yazar güncel sorunlara çözümler sunar.

Tablo 1. Behiç Ak'ın Eserleri

Kitabın Adı	**Türü**	**Yayınevi**	**Sayfa Sayısı**
Eve Giden Küçük Tren	Roman	Günışığı Kitaplığı	144
Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği!	Roman	Günışığı Kitaplığı	104
Bebek Annem	Roman	Günışığı Kitaplığı	164
Çatıdaki Gezegen	Roman	Günışığı Kitaplığı	180
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	Roman	Günışığı Kitaplığı	160
Bulutlara Şiir Yazan Çocuk	Roman	Günışığı Kitaplığı	160
Her Şeyi Yanlış Anlayan Kedi	Roman	Günışığı Kitaplığı	196
Güneşi Bile Tamir Eden Adam	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	68
Havva ile Kaplumbağa	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	88
Alaaddin'in Geveze Su Boruları	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	76
Kedilerin Kaybolma Mevsimi	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	96
Vapurları Seven Çocuk	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	95
Pat Karikatür Okulu	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	89
Galata'nın Tembel Martısı	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	92
Akvaryumdaki Tiyatro	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	104
Buzdolabındaki Köpek	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	95
Geçmişe Tırmanan Merdiven	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	92
Gökdelene Giren Bulut	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	28
Tombiş Maskeli Baloya Katılmak İstemiyor	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	48
Benim Bir Karışım	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	68
Bizim Tombiş Taştan Hiç Anlamıyor	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	56
Ben Ne Zaman Doğdum?	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	56
Bizim Tombiş Fiyonk Makarnayı Çok Seviyor	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	56
Bilyeler	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	28

Tablo 1 - devam

Yüksek Tansiyonlu Çınar Ağacı	Hikâye	Günışığı Kitaplığı	32
Karikatür Kitabı	Karikatür	Günışığı Kitaplığı	160
Ayşe'nin Bulut Projesi	Hikâye (Çevre)	WWF - Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı)	36
Doğumgünü Hediyesi	Hikâye	Can Yayınları	32
Karadeniz'deki Yunus	Hikâye	Can Yayınları	34
Büyükanne ve Miyop Ejderha	Hikâye	Can Yayınları	36
Rüzgârın Üzerindeki Şehir	Hikâye	Can Yayınları	32
Kedi Adası	Hikâye	Can Yayınları	32
Uyurgezer Fil	Hikâye	Can Yayınları	28
Toplu Oyunları-1	Tiyatro	Mitos Boyut Yayınları	144
İmaj Katili	Tiyatro	Mitos Boyut Yayınları	96
İki Çarpı İki	Tiyatro	Mitos Boyut Yayınları	96
Toplu Oyunları 2 / Küçülecek Yer Kalmadı-Benim Küçük Küresel Köyüm	Tiyatro	Mitos Boyut Yayınları	144
Toplu Oyunları -3 / Bina - Ayrılık – Hastane	Tiyatro	Mitos Boyut Yayınları	176
Tek Kişilik Şehir	Tiyatro	Mitos Boyut Yayınları	88
Hastane	Tiyatro	Mitos Boyut Yayınları	64
Ayrılık	Tiyatro	Mitos Boyut Yayınları	72
Bina	Tiyatro	Mitos Boyut Yayınları	53
Uyku Şehir	Roman	İletişim Yayınları	142
Zelzele	Karikatür	İletişim Yayınları	116
Yıldızların Tembelliği	Hikâye	İletişim Yayınları	179

Tablo 1 - devam

Ne Biçim Kurbağasın Sen	Karikatür	İletişim Yayınları	116
Ben Yapmadım Öğretmenim!	Karikatür	Afa Yayınları	138
Galiba Seni Seviyorum	Karikatür	Afa Yayınları	115

1.2. Çocuk Edebiyatında Hikâye Türü

Çocuklar için çok çeşitli türlerde eserler yazılmaktadır. Bu türlerin en önemlilerinden biri hikâyelerdir. Hikâye türü hakkında ayrıntılı bilgi vermeden evvel çocuk edebiyatıyla ilgili genel bir tanıtım yapmak faydalı olacaktır. Şirin'e (2000, 9) göre, çocuk yazını, çocukların büyüyüp gelişmelerine, imge, his, fikir ve hassasiyetlerine, beğenilerine, öğrenirken zevk almalarına destek olmak gayesiyle ortaya konan çocuksu bir yazındır. Son üç yüzyılda üretilen yazılı gelenek yazınsal, şekil ve estetik yönünden oluşumunu sürdürmektedir. "Çocuk edebiyatı önce edebiyattır. Edebiyat yönü ile edebiyatın içinde en incelikli yazarlık biçimidir. Her yaştan okurun ilgisini çekebilen, okunabilen, dili, anlatımı ve biçimi ile edebiyatın içinde yeni bir türdür" (Şirin, 2000, 10).

Sever (2015,17) ise çocuk edebiyatını; çocukluktan ergenliğe geçen süreçte, çocukların dilsel ve zihinsel seviyeleriyle uyumlu bir şekilde, his ve fikir dünyalarını sanatsal özellik gösteren dilsel ve görsel mesajlarla donatan, edebi zevk düzeylerine katkı sağlayan eserlerin genel adı olarak tanımlamıştır.

Çocuklar için oluşturulan edebi ürünlere önem verilmelidir çünkü zihni tertemiz olan çocuklar okuduklarıyla düşünce dünyalarını inşa ederler. İstatistik kurumu verilerine göre Türkiye nüfusunun %28,7'sini çocuk nüfus oluşturmaktadır (TÜİK, [03.11.2018]). Bu durum dikkate alındığında çocuklar için yazılan eserlerin önemi daha iyi anlaşılacaktır.

Çocukları ve çocuk edebiyatını önemsememek, geleceği önemsememektir. Her gün yeni şeyler öğrenerek gelişen çocuklar hiçbir alanda ihmal edilmemelidir. Şekil alma süreci olarak nitelendirilebilecek çocukluk döneminde çocuk her alanda gelişim gösterir. Bu alanlar içinde edebiyat da olmalıdır. Çocuklarda edebi zevk oluşturularak onlara kurmaca aracılığıyla gerçekler hissettirilmelidir (Dursunoğlu ve diğerleri, 2007, 31). Çocuklara çeşitli açılardan katkı sağlayan çocuk edebiyatı onları geleceğe hazırlamaktadır. Yalçın ve Aytaş'a (2002, 5-6) göre, çocuk edebiyatı,

çocukların imge evrenini zenginleştirir. Onları içinde bulundukları vaziyetten çıkararak farklı dünyalara götürür.

Öncelikle, çocuğun kendini ve çevresindekileri anlamlandırmasına katkı sağlaması yönüyle edebiyat çocuk için çok önemlidir. Bunun yanında çocuk edebiyatı, çocuğum dil gelişimine destek olan unsurlardandır. Çevremizle anlaşmamızı sağlayan dilin çocukken daha çok gelişim gösterdiği ve yerleştiği göz ardı edilmemelidir. Çocuk edebiyatı aracılığıyla hem çocuğun alıcı dil gelişimine katkı sağlanır hem de ifade edici dil gelişimi desteklenir. Bu sayede kelime dağarcığına yeni kelimeler kazandırılır.

Çocuklara çeşitli katkılar sağlayan çocuk edebiyatında farklı türler bulunmaktadır. Masallar, fabllar, fıkralar, tekerlemeler, şiirler, hikâyeler, romanlar, anılar, günlükler, biyografiler ve tiyatrolar çocuk edebiyatındaki türlerdir (Arıcı, 2016). Bu türlerden düzyazı formatında olanlara bakıldığında; masalların, fabların, hikâyelerin ve romanların daha fazla tercih edildiği görülecektir.

> "Masal çağındaki çocuklar, basit hikâyelerden, özellikle hayvan hikâyelerinden hoşlanırlar. Fakat çocuk, bize durmadan soru sormaya: 'Neden?', 'Niçin?' diye soruşturmaya başlayınca, 'gerçek', 'gerçeğe yakın' hikâye anlatma veya okutmanın zamanı gelmiş demektir. Bu çağda, ahlâk eğitimi yoluyla kişiliğin geliştirilmesi sorunu ortaya çıkmış olduğundan, çocuğa daha gerçekçi olan, genel bilgiler, yaşama ilkeleri kazandıran hikâye ve romanlar sunmak gerekir" (Gökşen, 1985: 112).

Sözlükte "Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düzyazı türü, öykü" (TDK Türkçe Sözlük, 2011, 1100). şeklinde tanımlanan hikâye, çocuk edebiyatında romana kıyasla daha fazla tercih edilmektedir. Bu durum Şirin tarafından şu şekilde ifade edilmiştir: "Çocuk edebiyatı kültüründe hikâye ile roman arasında tercih hikâye yönünde yapılıyor. Roman, tür olarak daha çok derinlik ve çözümlemeye dayanıyor. Çocuk dünyası bu anlatımı kavramada zorluk çekiyor" (Şirin, 2000, 21).

Akbayır (2008, 32) çocuk öykülerinin çocuk romanlarına göre daha kısa olduğunu, öykülerde kahramanların birkaç kişiden oluştuğunu, hayatın kısa bir bölümünün anlatıldığını ve anlatının tek bir olay etrafında geliştiğini söyler. Öyküdeki kahramanların kişiliklerinin derinliğine incelenmediğini, her öyküde belli bir olay, olayın geçtiği mekân (yer), olayın gerçekleştiği zaman dilimi, olayı gerçekleştiren kişiler (şahıs kadrosu) bulunduğunu ve bunların öykü adı verilen yazınsal türün en önemli ögeleri olduğunu ilave eder. Olay, zaman, mekân ve şahıs

kadrosu gibi temel unsurların yanı sıra hikâyelerde bakış açısı ve anlatıcı olguları da önemlidir. "Çünkü aynı olayı farklı kişiler çok farklı şekillerde tasarlayarak anlatabilir" (Cesur, 2015, 9). Anlatıcının olaylara hakimiyeti, olayın neresinde yer aldığı ve olayı hangi açıdan sunduğu hikâyenin bütününü etkiler.

> "Bakış açısı, hikâye ve romandaki olay ya da durumun aktarılma tarzıdır. Aynı manzaranın farklı noktalarından çekilen resimler neden farklıdır? Bir hadiseyi müşahede eden insanlar neden aynı şeyleri idrak etmezler? İşte aradığımız bu sualler ve benzerlerinin cevabını, bakış açısında aramak gerekir. Bakış açısı, anlatma esasına bağlı metinlerde vaka zincirlerinin ve bu zincirin meydana gelmesinde kullanılan mekân, zaman, şahıs kadrosu gibi unsurların kim tarafından görüldüğü, idrak edildiği ve kim tarafından, kime nakledilmekte olduğu sorularına verilen cevaptan başka bir şey değildir" (Aktaş ve Gündüz, 2000, 76-78'den aktaran Kaplan, 2013, 96).

Ciravoğlu (2000, 77) ise hikâyenin özelliklerini şu şekilde sıralar:

a) Hikâyede metin, tanımda olduğu gibi kısa olmalıdır.
b) Kişiler, karakterler az sayıda ve belirlidir. Bunlar her yönüyle değil, olayı ilgilendiren yönüyle işlenir.
c) Çevre betimlemeleri süssüz ve yalın bir anlatıma sahiptir.
d) Hikâyede zaman boyutu önemli bir özelliktir. Hikâye zaman dilimi olarak kısa bir aralıkta başlayıp sona ermelidir.
e) Olay gerçek veya gerçeğe yakın ancak ilginç bir özellik içermelidir.
f) Olay akışı düzenli, iç içe geçmeden sürer.
g) Anlatım canlı, kısa cümlelerle gerçekleştirilirken, dil, genellikle "di'li geçmiş" kipinde kullanılır.
h) Konu yazarın veya kahramanın ağzından nakledilerek dikkat canlı tutulabilecek özelliktedir.
i) Hikâyeye akıcılık kazandıracak konuşma, iç konuşma veya monologlar kısa, etkileyici cümlelerden oluşacak bir özellik taşır. (Aktaran Akçay, 2015, 1-2).

"Hikâyeler, çocukların eğitiminde kullanılan en eski türlerden biridir" (Arıcı, 2016,109). Tanzimat Dönemi'nden itibaren edebiyatımızda yazılmaya başlanan modern hikâye günümüzde de popülerliğini korumaktadır. "Çocuk Vakfı'nın (2006) araştırmasında Türkiye'de en çok okunan türlerin başında 'hikâye' gelmektedir. (...) İlköğretim öğrencileri de hikâye okumayı sevmektedirler" (Arıcı, 2016,109). Sevilen bir tür olan ve çocukların eğitiminde de yararlanılan hikâyeler özenle yazılmalı, belli özellikleri taşımalıdır.

Akbayır (2008, 35-36) çocuklar için yazılacak öykülerde bulunması gereken özellikleri şu şekilde sıralamıştır:

1. Kitap, yazarın otoriter yaklaşımından arınmış olmalı ve okuruna geniş alımlama olanakları sunabilmeli. Yani, yazar, çocuğu küçümseyecek derecede her şeyi bilen bir yetişkinden çok, okuruyla birlikte düşünen bir konumda olmalı.
2. Kitabın iletisi, yazarın kafasındaki düşünceyi açıkça ortaya koyar nitelikte olmamalı. Çocuğa, zihinde doldurabileceği boş alanlar bırakılmalı.
3. Yazarın anlatıcı tutumu, kitabın estetik ve yazınsal niteliğini belirlediği için, yazarın anlatımı kısıtlayıcı değil, oldukça açılı olmalı.
4. Yazar çocuğu ciddiye almalı; dil, anlatım, kurgulanan dünya, çocuğun alımlama ve anlama koşullarını fazlaca zorlamamalı.
5. Çocuk kitaplarında konular, çocuk gerçekleri ve çocukların gereksinimleri dikkate alınarak seçilmeli.
6. Çocuk bir şeyleri yeni öğrenen bir varlıktır. Çocuk kitabı ona bu yenileri yaşatarak kendi gerçeklerini gösterirken, aşırı öğreticilikten ve tek yanlı olmaktan kaçınmalı.
7. Çocuklara okuma zevki verecek nitelikte olmalı (Dilidüzgün, 1996,123).
8. Çocuk öykülerinin sağlam ve zevkli bir dille yazılmış olmaları, yaratılan hayal dünyasıyla gerçek dünya arasında ilgi bulunması dikkat edilecek önemli koşullardır. Konular da çocukların ilgilerini, yaşantılarını karşılamalı; atmosfer, yöresel renk çevreye uymalıdır. Karakterler, her zaman rastlanabilecek gibi olmalı, çocukların her zaman çevrelerinde karşılaştıkları gibi düşünülmelidir (Demiray, 1953, 287).
9. Öykü içinde yer alacak kahramanlar gerçeğe uygun nitelikler taşımalı, konuşmalar ve eylemler gündelik yaşamla çelişmemelidir (Kıbrıs, 2000, 124).
10. Öyküler, seslenilecek yaş grubunun duyuşsal, bilişsel, dilsel özellikleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır (Aktaş ve Gündüz, 2001).

1.2.1. Çocuk Edebiyatında Hikâyenin Önemi

Hikâyenin, çocuk yazınında pek çok örneği bulunmaktadır. Romanla kıyaslandığında kısa olması, farklı konuların işlenebilmesi, düzenli olay akışı gibi unsurlar hikâye türünü üstün kılar. Hikâye, herkese seslenen edebi bir türdür. İlköğretimde okuma eğitimi verilirken kullanılır. Bu süreçte hedef kitlesinin gelişim özelliklerine uygun özellikler barındırmalıdır. Bu özellikler, hikâyenin içeriğinin, şekil özelliklerinin ve kullanılan kelimelerin hedef kitlenin seviyesine uygunluğudur.

Politik, ötekileştirme içeren ve çocuğun duygusal gelişimine zarar verecek konular hikâyelerde bulunmamalıdır. Hikâyeler sürükleyici ve edebi bir dille oluşturulmalıdır. Okurların kelime dağarcığı zenginleştirilmelidir. İlköğretimin ilk sınıflarına yönelik hikâyelerde resimler daha fazla olmalıdır. Görsel ögeler içerikle uyumlu olacak şekilde düzenlenmelidir (Baş, 2015, 90). Bu özellikleri taşıyan hikâyeler, çocukların hayal dünyalarını ve kelime dağarcıklarını geliştirir. Çocuklara belli iletiler aktaran hikâyeler onları hayata hazırlar. Onlara yaşamadıkları olayları,

duymadıkları kelimeleri, hissetmedikleri duyguları sunar. Bunları sunarak çocukların karşılaştıkları problemleri kolayca çözmelerini, kendilerini daha iyi ifade etmelerini ve duyarlı bireyler olmalarını sağlar. Gerçekleşmesi mümkün olayların anlatılması hikâyeyi masal ve efsanelerden ayırır. Gerçeğe yakınlık, anlatılanların okurlar üzerinde daha etkili olmasını sağlar.

> "Öyküler, çocukların masaldan, yani düşsel bir dünyadan gerçekler dünyasına adım atmalarını sağlar. Fakat bu geçiş, renkli bir dünyadan anlamsız, sıkıcı bir dünyaya atlayış değildir. Bu tür yapıtlar, çocukların yaşantılarına açıklık kazandırır, bunları geliştirir. Öyküler, çocukları, yeni yeni çevreler içinde, çeşitli kişilerle karşılaştırarak kendi benliklerinden uzaklaştırır, bu kişilerin yaşantılarından geniş ölçüde yararlandırır" (Demiray, 1953, 287'den aktaran Akbayır, 2008, 32).

Çocuklara başka yaşantıları öğrenme fırsatı sunan hikâyeler onların çevrelerindeki insanlarla kurdukları ilişkileri olumlu yönde etkiler. Arıcı (2016, 109) hikâyelerdeki kahramanların özelliklerinin son derece önemli olduğunu ifade eder. Bunu, okurun tanıdığı bu kahramanlarla empati yapabilmesiyle gerekçelendirir. Çocuğun kendini hikâye kahramanlarının yerine koyarak problem çözme becerisini ve olaylar arasında bağ kurma gücünü geliştirdiğini belirtir. Bu durumun çocukları duyuşsal ve bilişsel açıdan geliştirdiğini vurgular. Duyuşsal ve bilişsel açıdan gelişen çocuklar çevreleriyle daha iyi ilişkiler kurar.

Olay çevresinde gelişen diğer edebi türler gibi,

> "Öyküler de çocukların sınırlı yaşam deneyimlerini zenginleştirir; türlü insan tipleri üzerinde düşünmelerine olanak sağlar; geliştirmekte oldukları değer yargılarının açıklık kazanmasına yardımcı olur; böylece çocukların içinde yaşadıkları toplumsal ve kültürel ortama uymalarını büyük ölçüde kolaylaştırır" (Oğuzkan, 2000, 109-110'dan aktaran Akbayır, 2008, 33).

Hikâyedeki kişilerin yaşadıklarının ve duygularının aktarımı sayesinde çocuklar yeni duygularla tanışır, değerler edinir ve kültürü tanır. Duygular, değerler ve kültür çocuklara doğrudan anlatılması zor soyut kavramlardır. Bu kavramlar hikâyelerdeki olayların içinde eritilerek çocuklara aktarılır. "İfadesi zor ve çocuk için soyut olan duyguların, okunan öyküler (hikâyeler) yolu ile daha anlaşılır ve somut olması sağlanır" (Tür ve Turla, 1999, 15'tan aktaran Akbayır, 2008, 33).

"Çocuklar, dünyayı ve çevreyi kendi öznel değerlendirmeleriyle algılayan ve bu gözlükle dünya ile ilişki kuran varlıklardır. Onlar için dünya önce bir yığın, birbiriyle ilişkisi olmayan dağınık bir kaostur" (Dilidüzgün, 2004, 41). Bu kaosta

çocuklar, doğru bilgiye ve verilmek istenen iletilere ulaşabilmek için rehberlere ihtiyaç duyarlar. Çocuklara çeşitli faydalar sağlayan ve çocuk edebiyatında önemli bir yeri olan hikâyelerin çocuklar tarafından doğru anlaşılması ve en iyi şekilde yorumlanabilmesi için öğretmenler ve ebeveynler çocuklara rehberlik etmelidir. Çocuklarla birlikte hikâye okuyup yorumlamak, hikâye incelemeleri yapmak onların hikâyedeki iletilere ulaşmasını kolaylaştırır. Arıcı (2016, 110) hikâye incelemelerinin öğretmenlere ve öğrencilere çeşitli faydalar sağladığını belirtir. Bu incelemelerle öğretmen ve öğrencilerin hikâyelerdeki önemli unsurlar üzerinde durduklarını söyler. Bunun, öğrencilerin gereksiz bilgilerden uzak tutulmasında ve öğretmenlerin zaman kaybının önlenmesinde katkı sağladığını dile getirir. Böylece hikâyelerin daha doğru kavrandığını vurgular.

Çocuklara farklı dünyaları hayal ettirerek onlara yeni kişileri ve çevreleri tanıtan hikâyelerin çocuklar için başka faydaları da vardır. Kıbrıs'a (2000) göre; çocuklar, farklı kişileri, farklı ortamları tanıyarak hayata daha iyi hazırlanırlar. Çevresindekilerle iyi geçinen, okuma zevki olan, okuma alışkanlığı edinmiş yetişkinler olmayı başarırlar. Hikâyeler, gösterilen örnek yaşamlarla çocukların farklı durum ve olaylar hakkında yorum yapabilme becerilerini geliştirir. Bir hikâyede, bu görev yerine getirilirken, asla doğrudan ve kuru bir anlatım benimsenmemelidir. Edebi yaşantılar aracılığıyla iletiler sunulmalı, fikirler dayatılmamalıdır. Bu şekilde, çocuğun iyiyi ve güzeli tek başına bulmasına olanak verilerek güzellik duygusunun oluşması sağlanmalıdır. İçerik; muhatap olarak seçilen çocukların ilgileri, deneyimleri ve zihin yapıları dikkate alınarak belirlenmelidir. (Aktaran Akbayır, 2008, 33). Kuru bir anlatıma sahip, çocukların ilgisini çekemeyen hikâyeler çocukların okuma isteğini azaltır. Çocukların hikâye türüyle ilgili olumsuz yargılara kapılmasına neden olur. Bu önlemek için çocukların ilgisini çekebilecek, onları şaşırtacak ve onlara zevk verecek hikâyeler sunulmalıdır.

Hikâyeler genellikle romanlara göre daha kısa olur. Bu yüzden okunması romandan daha kolaydır. Gerçekleşmesi mümkün olayların anlatılması hikâyeyi masal ve efsanelerden ayırır. Gerçeğe yakınlık, anlatılanların okurlar üzerinde daha etkili olmasını sağlar. Gerçeklikle bağ kuran ve okuduklarıyla yaşadıklarını ilişkilendirebilen çocuklar hikâyelere önem vermeye başlar. Hikâyeye verilen önem zamanla edebiyata verilen öneme dönüşür.

1.3. İleti

İletişim toplumları var eden en önemli unsurlardan biridir. Kültür ve medeniyet iletişim sayesinde kurulur. Doğru iletişimi başarabilen toplumlar gelişirken iletişim problemleri olan toplumlar geri kalırlar. Temizkan'a göre (2016, 1) toplumu meydana getiren bireyler arasında bilgi, duygu, düşünce, istek ve hayallerin aktarılması olarak tanımlanan iletişim, insanlar için temel bir ihtiyaçtır. Çünkü insanların kendilerini ifade edebilmeleri beraberinde anlaşmayı ve sorunların çözümünü getirir. İnsanların her hâli çevresindekilere iletmek istediği bir mesajdır.

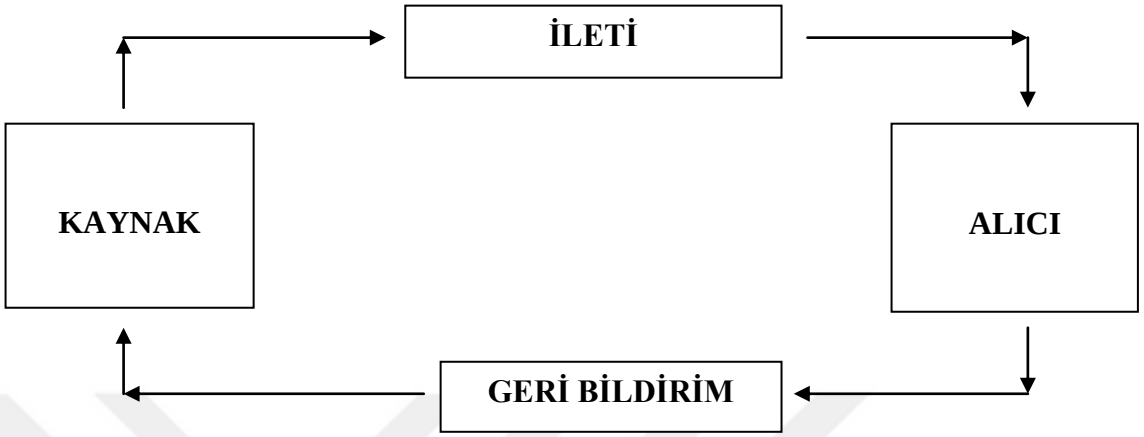
İnsanlar konuşarak, hareketleriyle ve vücut diliyle mesajlar verir. Bu mesajlar anlamlandırılarak çeşitli sonuçlara ulaşılır. Çevresiyle iletişim kurmayan bireylerin bir problemi olduğu düşünülür ve sessizliği bir mesaj olarak değerlendirilip yorumlanır. Zaman zaman içine kapanan bireyler kendi kendilerini muhatap alarak bir iletişim süreci içine girerler (Temizkan ve diğ., 2016, 1).

Toplumsal bir varlık olan insan için iletişim vazgeçilmezdir. Toplumsal yaşamın devamını sağlayan ve toplumsal yapının temelini oluşturan iletişim olmadan insanların toplumsallaşması ve kimlik kazanması imkânsızdır. İnsanlar tarafından oluşturulan kurum ve kuruluşlar da etkili bir iletişim için çaba harcar. Etkili iletişimin, işleyişi kolaylaştırdığı ve dayanışmayı arttırdığı bilinmektedir. Bunlar da beraberinde başarıyı getirir (Temizkan ve diğ., 2016, 2, 5). Toplumu meydana getiren bireyler ve kurumlar için önem arz eden iletişim sözlükte şu şekilde tanımlanmaktadır: "Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, komünikasyon" (TDK, [12.11.2018]).

İletişimin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar tarihin her döneminde etkileşim içinde olmuşlar, çeşitli yollarla iletişim sağlamışlardır. İletişim sağlamak için çeşitli araçlar kullanan insanoğlu bu araçları sürekli geliştirmiş ve daha kolay iletişim kurmanın yollarını aramıştır. Sadece haberleşmeyi sağlayan ilkel yöntemlerden her türlü imkânı sunan teknolojik iletişim araçlarına ulaşılmış ve bu süreçte büyük gelişme kaydedilmiştir. İletişimin kalitesini arttırmak için yapılan çalışmalar günümüzde de devam etmektedir (Temizkan ve diğ., 2016, 3).

İletişimin çeşitli unsurları vardır ve bu unsurların özellikleri iletişimi etkiler. Çeşitli unsurların bir araya gelmesiyle oluşan iletişim, aynı zamanda bir süreçtir.

İletişim süreci, pek çok unsuru içermesi ve farklı değişkenlerden etkilenmesi sebebiyle karmaşık bir süreçtir. İletişimin temel unsurları: kaynak (verici), ileti (mesaj), kodlama, kanal, alıcı (hedef), geri bildirim, bağlam şeklinde sıralanabilir (Temizkan ve diğ., 2016, 4-6). Bu unsurların ilişkisi aşağıda belirtildiği gibidir:

Şekil 1. İletişim Sürecinin Unsurları

Demiray, 2003, 21'den aktaran Temizkan ve diğ., 2016, 6.

Kaynak, iletişimi başlatan unsurdur ve kaynak olmadan iletişim süreci başlayamaz. Kaynağın özellikleri ve tutumu iletişim süreci etkiler. İletişimin etkili olması için kaynak; güvenilir, sosyo-demografik özellikler açısından bağlama uygun, inandırıcı, düzgün görünüşlü ve empati yeteneğine sahip olmalıdır. Bu özelliklere sahip olan kaynak etkili bir iletişim için ön koşuldur. Kaynağın gönderdiği mesajı algılayıp çözümleyen unsur alıcıdır. Alıcının özellikleri de kaynağın özellikleri gibi iletişim sürecini etkiler. Alıcı; mesajı algılayabilmeli, bilgili olup mesajı doğru şekilde anlamlandırabilmeli, seçici olmayıp mesajları nesnel şekilde yorumlayabilmeli, kaynakla aynı bağlamda olmalı ve geri bildirim vererek kaynak olabilmelidir. Kanal, mesajın kaynaktan alıcıya ulaşmasında kullanılan yol ve araçtır. Işık, hava, ses dalgaları, duyu organları ve iletişim araçları gibi faktörler kanal olarak değerlendirilebilir. Çeşitli kanallarla alıcıya ulaşan ileti, alıcı tarafından algılandıktan sonra bir tepki oluşur. Buna geri bildirim denir. Geri bildirim verme sürecinde alıcı, kaynak; kaynak da alıcı olur. Geri bildirim iletişimin daha etkili olmasını sağlar. İleti ve geri bildirim süreçlerinde kullanılan semboller grubuna kod denir. İletişimin sağlıklı olabilmesi için hem kaynağın hem de alıcının kodu bilmesi gerekir. En yaygın kullanılan kod dildir. Dil dışında; resim, müzik, beden dili de kod olarak kullanılabilir. Kodlar alıcının potansiyeline ve özelliklerine göre anlam kazanır. İletişimin gerçekleştiği (iletişim unsurlarının bir araya geldiği) ortam bağlamdır. Her

iletişim belli bir bağlam çerçevesinde gerçekleşir. Belli bir bağlamda gerçekleşen iletişimde kaynak tarafından kodlanarak alıcıya gönderilen unsur iletidir. İleti; kaynağın fikirlerinin, dileklerinin, duygularının görsel ve işitsel şekilde alıcıya sunulmuş hâlidir. Kaynakla alıcı arasında bağ kuran ileti; alıcının dikkatini çekmeli, alıcı ve kaynak tarafından algılanabilen ortak bir kodla oluşturulmalı, alıcıda ihtiyaç uyandırıp ona yol göstermeli, alıcının normlarına uygun olmalıdır (Temizkan ve diğ., 2016, 6-13). İletişim unsurlarından ileti, bu çalışmanın odak noktasıdır. Belirlenen hikâyeler bağlamında okuyuculara sunulan iletiler değerlendirilecektir.

İletişimin iki türü vardır: sözlü iletişim ve yazılı iletişim. Konuşarak yapılan ve günlük hayatın çoğunu kapsayan iletişim sözlü iletişimken yazı dili kullanılarak yapılan ve bir metne dayanan iletişim yazılı iletişimdir. Edebi ürünlerin her biri yazılı iletişime örnek teşkil eder (Temizkan ve diğ., 2016, 13-15). Sözlü iletişim şemasında bulunan ögelerin hepsi yazılı iletişimde de mevcuttur. Metinde sesi hissedilen kimse, yani "anlatıcı" yazarı temsil eder; yazar bir "ileti" gönderir; "alıcı" konumunda olan okur, gönderilen iletiyi alır; belli bir içeriği olan "gönderge" sunulurken yazar iletisini kitap "kanal"ıyla okuruna aktarır; yazar ve okur tarafından kullanılan ortak dil ise "kod"dur (Tüfekçi Can, 2014, 196-197). Bu çalışmada incelenen hikâyelerin oluşturduğu bağlam da yazılı iletişimin örneklerindendir. Hikâyelerde yazar Behiç Ak tarafından seçilen anlatıcı ses kaynak, okurlar alıcı, Türkçe kod, yazılardan oluşan kitaplar kanal ve metinlerin içerikleri iletidir. Bu iletilerin tespit edilip gruplandırılması ve bulguların değerlendirilmesiyle alıcılara kolaylık sağlamak amaçlanmıştır.

Yazılı iletişim yoluyla verilen iletiler çocuk edebiyatında alıcı konumunda olan çocuklar için çok önemlidir. Oğuzkan'a göre (2006, 6) çocukların doğal ihtiyaçlarının yanında ruhsal ihtiyaçları da vardır. Ruhsal ihtiyaçlar da doğal ihtiyaçlar kadar önemlidir. Ruhsal ihtiyaçların karşılanmasında edebiyat ve edebiyat ürünleri aracılığıyla verilen iletiler rol oynamaktadır.

Çocukların ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla okullarda Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı dersleri bulunmaktadır. Türkçe dersi için hazırlanan 2006, 2015, 2017 ve 2018 öğretim programlarının hepsinde temalar bağlamında ortaya konulan değerler ve değerler eğitimi kavramları bulunmaktadır. İleti kavramı değer kavramıyla bağlantılı değerlendirilebilir. Değerler eğitimiyle ilgili olarak 2017 ve 2018 öğretim programlarında başlıklar yer almaktadır. 2018 programında değer

kavramı şöyle tanımlanır: "Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır" (MEB,2018:3). Ana gayesi değerlerimiz ve yetkinliklerle donanmış; bilgili, yetenekli ve bilinçli bireyler yetiştirmek olan eğitim sistemimiz bu özellikleri bütüncül olarak aktarırken değerleri bağlantıyı sağlayan temel unsur olarak değerlendirmektedir (MEB,2018:4). 2018 Türkçe Öğretim Programı'ndaki 10 değer "kök değerler" şeklinde ifade edilmiştir. Bunlar: "adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik" olarak belirtilir. Bu değerler bağlamında Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda özel amaçlar;

> "millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi, Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması" (MEB,2018:8).

şeklinde belirtilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirtilen değerler edebi eserlerdeki iletiler aracılığıyla sunulabilir. Anlatıların aktardığı iletiler değerleri içermektedir. İletiler sayesinde değerler, farklı boyutlarıyla aktarılırken aynı zamanda eğitimin amaçlarının gerçekleşmesi de sağlanmaktadır.

Çocuk edebiyatı alanında yazılmış yabancı kaynaklarda "ileti" kavramı "message" olarak aranmış ve bu kavrama rastlanmamıştır. Ardından "verilmek istenen, anlatılan konu" bağlamında "theme" kavramı incelenmiş ve bulunan ifadelerden hareketle bu kavramın ileti ile örtüştüğü görülmüştür. Theme, Türkçeye tema olarak çevrilse de bu kavramın yabancı kaynaklardaki açıklamaları iletiyle benzerlik taşımaktadır. Bu çalışmada, eğitici iletiler hakkında bilgi verilirken yabancı kaynaklardaki theme kavramının açıklamaları incelenmiş, bu kavramın iletiyle örtüştüğü noktaları içeren ifadeler Türkçeye çevrilerek alıntılanmıştır.

Nodelman (1996, 155-156), "çocukları deneyimsiz ve bilgiye muhtaç görmeseydik, çocuk edebiyatı ortaya çıkmazdı. Bu yüzden, çocuk edebiyatı neredeyse her zaman didaktiktir, amacı öğretmektir" diyerek çocuk edebiyatının iletiler aracılığıyla çocuğu inşa ettiğini belirtir. İletiler sunulurken ikili karşıtlıkların, olumluyla olumsuzun, yakınla uzağın bir arada olduğunu ifade eder.

Sutherland'e göre (1997, 31) bir hikâyenin merkezi ve özü olan teması, genellikle onun mesajıdır. Anlatılar, bazen temalar aracılığıyla doğrudan ahlaksal mesajlar

verebilirken bazen de yazarın insanları ve hayatı algılayışını aktararak okuyuculara vizyon kazandırır. Temalar çerçevesinde verilen mesajlar açık bir şekilde verilebileceği gibi ima da edilebilir. Bazı kurgularda yazar, temanın vurgulanmasında açık ve hatta didaktik olabilir, ancak mesaj, eğer açıksa, genellikle daha az etkilidir. Daha etkili ve unutulmaz olan örtülü bir temadır. Temalar, özellikle de karakterler ve olaylar yoluyla doğal olarak ortaya çıkarsa, yazar tarafından açıkça verilen mesajlardan çok daha fazla emilir ve hatırlanır. Hikâyenin özünde saklı mesajları, okuyucular kendileri için keşfederler ve bir ders almaktan ziyade konuya dâhil olurlar. Çocuk kitapları, çoğunlukla büyüme sürecinin doğasında var olan gelişimsel değerleri yansıtmaktadır. Mesajlar, kıskançlık, korkudan kurtulmak, fiziksel bir engele alışmak veya üvey ebeveynleri kabul etmekle ilgili olabilir. Gelişimsel değerleri işleyen kitaplar, benzer sorunları paylaşan çocuklara ve aynı zamanda empati geliştirmeye ihtiyaç duyan çocuklara yardımcı olabilir.

Lynch-Brown ve Tomlinson'a göre (1999, 3-4, 30) çocuk edebiyatı eserleri çocuklara eğlence, hayal gücü, ilham, başkalarının deneyimlerinden yararlanma imkânı, anlayış, empati, kültürel miras bilinci (geçmişle bağlantı kurma, kültürün köklerini kavrama, millî değerleri öğrenme ve insanların genel yaşam koşullarını tanıma imkânı), ahlaki muhakeme yeteneği, edebi ve sanatsal tercihler kazandırır. Bunların kazandırılmasında iletiler önemlidir. Çünkü iletiler anlatının temel anlamını veya önemini içerir. Bazen iletiyi anlatının teması ya da hikâyenin verdiği ahlak dersi olarak düşünmemize rağmen, ileti doğaya yönelik bir fikir, güncel ve toplumsal konular hakkında bakış açısı veya estetik bir anlayış olabilir. İletileri tanımlamak için, yazarın anlatı boyunca vermeyi amaçladığı mesajlar nedir veya yazar bu hikâyeyle neler söylüyor soruları sorulabilir. Çocuk kitaplarındaki iletiler çocukların dikkatini çekmeli ve onlara gerçeği sunmalıdır. Ayrıca, iletiler yüksek ahlaki ve etik standartlara dayandırılmalıdır. Bir iletiyi sunmak için hikâyenin olay örgüsü ve karakterleri zorlanmamalıdır. Çocuklar aydınlanmak için değil, keyif almak için çocuk kitaplarını okurlar. İletiler, ağır ve açık bir şekilde (dayatılarak) ifade edilirse, okuma deneyiminin keyfi azalır. Aynı şekilde; aşırı öğretici veya didaktik iletiler, okuyucunun hikâyeden keyif almasını engeller. İyi yazılmış bir kitap, ahlaki mesajlar iletebilir, fakat aynı zamanda mesajın geliştiği iyi bir hikâye anlatmalıdır. Bu şekilde tema okuyucuya ince bir şekilde aktarılır.

Lukens (2007, 54) hikâyeler aracılığıyla yetişkinlerin bildiklerini çocuklara aktardığını ifade eder. Bu yapılırken iletilerin ima edilmesi gerektiğini belirtir. Anlatılar sadece didaktik olmamalı, patron edasıyla yapılması gerekenler sıralanmamalıdır çünkü çocuk kitapları vaaz değildir. Edebiyattaki iletiler, hikâyeyi oluşturan; toplum, insan doğası ve insanlık durumu hakkında fikirler sunan mesajlardır. İletileri, ahlak dersi olarak düşünmek anlatıyı doğru davranışlar kılavuzuna dönüştürür. Ama iyi bir hikâyenin amacı talimat vermek değil; olayları ve karakterleri aracılığıyla zevk vermek, diğer insanlarla ilgili duyarlılık kazandırmak (başkalarının nasıl düşündüklerini ve hissettiklerini fark ettirmek) ve kavrayış gücünü geliştirmektir. İletiler, bir öykünün diğer unsurlarını bir arada tutan birleştirici faktör olarak düşünülebilir. Bu faktör, okurların çeşitli keşifler yaparak okuma sürecinden tatmin edici bir zevk almalarını sağlar (Lukens, 2007, 134).

Russell'a (2009, 48) göre olay örgüsü bir hikâyede neler olduğunu anlatırken iletiler de bize bunların neden olduğunu sunar. İletiler, anlatıların anlamıdır. İletiler anlatıya derinlik katar. Çoğu yazar genel olarak; insanlar, toplum ve yaşam hakkında paylaşmak istediklerini iletiler aracılığıyla aktarır. Bununla birlikte, okuyucuların çoğu; yazarların kendilerine ders anlatmasını ya da vaaz vermesini istemez, hikâyenin bir dokuya ve ince mesajlara sahip olmasını tercih eder. Genç okuyucular için edebiyat, çok önemli iletiler sunar (ve anlatı ana fikrin yanında çeşitli iletiler içerir). Çocuk edebiyatında sıkça görülen iletiler arasında; bireyin topluma uyum sağlaması, sevginin ve dostluğun önemi, üvey ebeveynin kabulü, kişinin kimliğini kazanması ve toplumdaki yerini bulması, büyümenin ve olgunlaşmanın sorunları yer almaktadır.

Huck, Hepler ve Hickman (1993, 23) ise, bir hikâyenin değerlendirilmesindeki önemli noktalar olarak ana fikir ve iletileri işaret ederler. Onlara göre, bunlar hikâyenin yüzeysel anlamının altında yatan daha derin anlamlardır. İyi yazılmış kitaplar birçok anlam katmanı bağlamında okunabilir: olay örgüsü, ileti ya da metafor. Kitabın iletileri, yazarın hikâyeyi yazma amacına dair bir şey ortaya koyar. İletiler, anlatının olay örgüsünün ötesine geçerek öyküye bir boyut sağlar. Bir kitabın iletileri; bireyin kendini veya başkalarını kabul etmesi, büyüyen korku ve önyargıların üstesinden gelmek olabilir. İletiler, gençlere katkıda bulunmalı, adalet ve dürüstlüğe dayanmalıdır. İletiler ahlak ilkeleri bağlamında sunulmalıdır. Bununla birlikte, özellikle çocuklar için kitap yazarken iletilerin olay örgüsünden kopuk

olması bir tehlikedir. Yazarlar, mesajı sunmak ve öğretici olmak için olay örgüsünü veya karakterizasyonu ihmal edebilirler. Didaktik olma kaygısı hâlâ devam etmektedir. Bu kaygı; ekolojik sorunların, uyuşturucu bağımlılığının ya da yabancılaşmanın ardına saklanarak anlatıya zarar vermektedir.

Sever'e (2015) göre edebiyat ürünleri sayesinde tarihle ve kültürle ilgili bilgiler kazanılırken hayat felsefesi de oluşturulabilir. İnsanlar sadece kendi yaşadıklarıyla değil, okuduklarıyla da tecrübe edinebilir. Edebi eserler ruh dünyasını zenginleştirip iyiye ve güzele aşina olmayı sağlar. Okurlarda edebi zevk oluşturur. Yazar eserini oluştururken deneyim kazandıran iletiler sunsa da sözcüklere yeni anlamlar yükleyerek kurmaca ve öznel bir dünya yaratır. Yazarlar çağrışımlar ve yeni anlam örüntüleriyle örtük iletiler sunarlar. Çocuk kitapları da örtük iletiler barındırmalı ve yetişkinlere ait edebi eserlerdeki sanat kalitesini yakalamalıdır. Çocuğa dil zevki kazandırmayan ve dilin imkânlarını kullanmayan çocuksu eserler çocuğu edebiyattan uzaklaştırırken; ideolojik kaygılarla yazılmış, çocuğa belli fikirleri dayatan ve farklı düşünme imkânı sunmayan anlatılar da kitapla çocuk arasında engeller oluşturur. Bu nedenle iletiler sunulurken yapaylıktan ve kalıplardan uzak durulmalıdır. Çocuğa yazıyla ve resimle aktarılan iletiler çocuğa düşünme olanağı vermeli, onun duygu ve düşünce dünyasını beslemelidir. Eserler çocuklarda edebiyat ve sanat algısını oluştururken onların yaratıcı düşünmesine ve yorum yapabilmesine imkân sunmalıdır. Sıradan olaylar ve kalıplaşmış yargılarla çocukları biçimlendiren kuru anlatımlar yerine onlara yaratıcılık kazandıran, ihtiyaçlarına cevap veren ve onları özgürleştiren eserler ortaya konulmalıdır.

İletiler, çocuklara sunulan yapılacaklar ya da yapılmaması gerekenler listesi olmamalıdır. İletiler çocukları düşündürmeli; olaylar, durumlar ve kişiler hakkında duyarlılık kazandırmalıdır. Çocuk okuduklarından hareketle sonuca kendisi ulaşmalıdır. "Metinden çıkarılacak dersler" doğrudan verildiğinde çocuğun düşünme yetisi paslanır ve çocuk kitapla arasında mesafe hissettiği için kitaplardan kopar. Bunu engellemek için yazar, çocukların kafasında soru işaretleri oluşturmayı başarmalı ve iletileri metnin içine -çocukların düşünerek ulaşabileceği- şekilde saklamalıdır. Bunu yapan yazarlar, anlatı içinde çocuklara özgürleşebilecekleri alanlar bırakan duyarlı yazarlardır. Duyarlı yazarlar paylaşmak istediklerini (iletileri) ipuçlarıyla çocuklara sunarak onların aktif olarak anlatıya dahil olmalarını sağlarlar. Bunu yaparken çocuğa uygun bir dil ve üslup kullanırlar. Anlatı içinde kendine yer

bulan çocuklar okumaya karşı olumlu tutum geliştirirler ve okumak onlar için bir zevk hâline gelir (Sever, 2015).

Yabancı ve Türkçe kaynaklarda belirtildiği gibi çocukların okuma eyleminden zevk almalarında ve okuma alışkanlığı kazanmalarında iletilerin sunuş biçimi önem taşımaktadır.

1.3.1. Sunuş Biçimine Göre İletiler

Lukens (2007, 132-135) iletileri; açık iletiler, örtülü iletiler, çoklu ve ikincil iletiler olarak üçe ayırmıştır. Yazarın açık ve net bir şekilde ifade ettiği iletiler açık iletilerdir. Açık iletiler kolayca anlaşılır, bu yüzden çocuk kitaplarında bu iletilere sıklıkla yer verilir. Yazarlar okurların iletiyi doğru bir şekilde algılamalarını istediklerinden açık iletileri tercih ederler. Örtülü iletiler, anlatıdaki çatışma ekseninde karakterlerin eylemleri ve düşünceleri aracılığıyla sunulur. Bunlar açıkça ifade edilmeyen, okurların anlatıdaki olayları ve karakterlerin tutumlarını yorumlayarak ulaştıkları iletilerdir. Çoklu ve ikincil iletiler ise bir hikâyedeki daha az önemli iletilerdir. Anlatılar çeşitli iletiler içerir ve bunlar birbiriyle ilişkilidir. İletilerin bazıları anlatının ana fikriyle ilişkiliyken bazıları ana fikirden kopuktur. İkincil iletilerin tekrar sıklığı azdır.

Demirel (2011, 57) aktarım biçimine göre iletileri şu şekilde gruplandırmıştır: örtük iletiler, doğrudan iletiler, dolaylı iletiler, soruya dönüştürülerek sunulan iletiler ve soru-cevap biçimindeki iletiler. Örtük iletiler, metnin geneline yayılan ve konuyla bağlantılı çıkarımlar yapmayı sağlayan iletilerdir. Doğrudan iletiler, anlatılmak istenenin (verilmek istenen dersin) açık bir şekilde okura sunulduğu iletilerdir. Dolaylı iletiler, karakterlerin ruh hâlleri, çıkarımları ve düşünceleri vasıtasıyla aktarılan iletilerdir. Soruya dönüştürülerek sunulan iletiler, adından da anlaşılacağı üzere, mesajı onaylatmak ve doğruluğunu vurgulamak amacıyla soru cümlesi şeklinde ifade edilen iletilerdir. Soru-cevap biçimindeki iletiler ise çocuk kitaplarındaki soru-cevap biçimindeki yapılardır.

Çocuk kitaplarının edebi boyutu dikkate alındığında verilen iletilerin metnin dokusuna sindirilmesi ve örtülü şekilde sunulması gerekmektedir. Bu bağlamda, Behiç Ak'ın hikâyeleri analiz edildiğinde yazarın genellikle örtük iletileri tercih ettiği görülmektedir. Yazar, mesajlarını okurlara dayatmadan sunmaktadır. Karakterlerin özellikleri, tutumları ve yaşadıkları doğrultusunda iletiler verilirken

çocuklara yapmaları ya da yapmamaları gerekenler doğrudan söylenmez. Çocukların olay örgüsü bağlamında verilen ipuçlarını ve söylemleri takip etmeleri, bunları yorumlamaları ve düşünerek sonuca ulaşmaları gerekir. Anlatıların genelinde sıklıkla tekrar edilen mesajlar olsa da bunlar, örtük ileti şeklinde sunuldukları için, okuyanları bıktırmamakta; aksine kazandırılmak istenen duyarlılıkları pekiştirmektedir.

1.3.2. Amaçlarına Göre İletiler

Behiç Ak "Gülümseten Öyküler" dizisindeki hikâyelerinde örtülü bir şekilde iletilerini sunarken belli amaçlar doğrultusunda kurgular oluşturmuştur. Bu kurgular ortaklıklar içerir ve bu ortaklıklar iletiler bağlamında yorumlandığında belli kategoriler oluşturulabilir. Anlatılarda tespit edilen iletiler analiz edildiğinde ve amaçlarına göre tasnif edildiğinde aşağıdaki kategoriler ortaya çıkmıştır:

- Kişisel Gelişimi Destekleyen İletiler

Bu grubun içinde bireyin kendisiyle ilgili iletiler bulunmaktadır. Bireyler çocukluk döneminden itibaren bireysel değerler oluştururlar ve kişiliklerini şekillendirirler. Çocukların olumlu nitelikler kazanarak her anlamda sağlıklı bireyler olmalarını destekleyen bu iletiler, onlara kendilerini tanıma fırsatı sunar, önemli olduklarını hissettirir ve kişilik gelişimi için önemli yaşantıları edinme imkânı sunar (Sever, 2015, 56-57). Bu gruptaki iletiler, kişilik oluşumuna etki edecek ve bireysel değerler oluşturmaya katkı sağlayacak nitelikte iletilerdir.

- Sosyal Gelişimi Destekleyen İletiler

Sosyal gelişimi destekleyen iletiler bireyin çevresindekilerle kurduğu iletişime katkı sağlayan iletilerdir. "Toplumsallaşma, toplumun genel geçer değerlerinin kişiler tarafından kazanılması sürecidir. Kişilik gelişimi toplumsal bir çevrede oluşur" (Sever, 2015, 65). Çocuklar çevresindeki bireyler sayesinde toplumun kuraklarını öğrenir. Okumayı öğrendikten sonra edebi metinler aracılığıyla toplumsal yapıyı tanımaya devam ederler. Çevrelerinde göremedikleri toplumsal olay ve olguları kitaplardan öğrenirler. "Edebiyat yapıtları, yaratıldığı toplumun kültürel ve toplumsal değerlerini de yansıtır. Toplumun benimsenen ya da karşı çıkılması gereken değerlerini, inançlarını okura sezdirir" (Sever, 2015, 65). Bu bağlamda

incelenen anlatılardaki toplum, birlikte yaşama olgusu ve insan ilişkileriyle ilgili iletiler bu grubun altında değerlendirilmiştir.

- Millî-Manevi Gelişimi Destekleyen İletiler

Milletlerin ve toplumların ortak değerleri ve kültürel miraslarıyla ilgili iletiler bu kategoriye dahil edilmiştir. "Geleneksel pedagojik yaklaşıma göre, çocuk kitaplarının değerlendirilmesi, yetişkinlerin ahlaki, dini ve politik değerleri göz önünde bulundurularak yapılır. Bu bağlamda okuma eyleminin okur üzerinde ahlaki bir etkisi olduğu kabul edilir" (Tüfekçi Can, 2014, 22). Behiç Ak'ın eserlerinde millî-manevi gelişimi destekleyen iletiler; dini değerlerden ziyade ecdada, tarihe, eski eşyalara, kültürel mirasa ve edebiyata kıymet vermek gibi manevi değerlerle ilgilidir.

- Çevre Bilincini Destekleyen İletiler

Behiç Ak'ın incelenen eserlerinde doğa sorunlarına ve çevreyle ilgili konulara yer verildiği görülmüştür. Çocuklar için çevre-insan ilişkilerinde menfaat ön planda değildir. Çocuklar duygularıyla, doğal davranışlar sergilerler ve doğal olanı severler (Görmez ve Göka, 1993, 18). Doğadaki ayrıntılara dikkat eden ve doğada mutlu olan çocuklar için yazılan eserler çevre bilincini destekleyecek nitelikte olmalıdır. İncelenen anlatılarda bu niteliktedir ve çevreci bir tutum takınılarak çocuklara farklı çevre sorunlarıyla ilgili iletiler sunulmuştur. Hikâyelerin geneli çevresel konularla bir şekilde bağlantılıdır ve çevresel duyarlılık "Gülümseten Öyküler" dizisinin bütününde göze çarpmaktadır. Oran olarak kişisel ve sosyal gelişimi destekleyen iletilerden az olsa da çevreyle ilgili değinilen konular güncel ve ilgi çekicidir.

- Hayvan Sevgisini Destekleyen İletiler

Anlatıların içeriğinde ve kitapların resimlerinde dikkat çeken unsurlardan biri hayvanlarla insanların birlikteliğidir. Anlatılarda hayvanların yaşamın bir parçası olduğu ve onlara karşı duyarlı olmak gerektiği vurgulanmıştır. Karakterlerin genellikle evcil hayvanları bulunmaktadır. Hayatın doğal akışı içinde hayvanların varlığı ve bunun doğallığı yansıtılmıştır. Evcil hayvanların dışında çevremizde yaşayan diğer hayvanlara da değinilmiş ve onların yaşamına müdahale etmemek gerektiği belirtilmiştir. Kitapların isimlerinden de anlaşılabileceği gibi anlatılarda her fırsatta hayvanlardan bahsedilmiş ve hayvan sevgisini destekleyen iletiler aktarılmıştır.

1.4. İlgili Araştırmalar

1.4.1. Behiç Ak İle İlgili Araştırmalar

Hikmet Canbay tarafından 2011 yılında yayınlanan "Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Doğacı Zekâ Alanı Açısından İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında yer alan doğa ile ilgili durumlar, doğacı zekâ alanıyla ilişkilendirmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle eserler taranmış ve doğacı zekâ alanıyla ilişkili ifadeler tespit edilmiştir. Bu ifadeler gruplara ayrılmış ve bir liste oluşturulmuştur. Oluşturulan liste, alanında uzman kişilere gösterilmiştir. Onların görüşleri ışığında inceleme ölçeği tam olarak şekillendirilmiştir. Ölçekte, "sınıflandırma", "doğa sevgisi" ve "farkında olma" şeklinde üç boyut bulunmaktadır. Çalışmada, her kitapta hangi maddelerin bulunduğu belirlenmiş ve bunun sonucunda doğacı zekâ alanıyla ilişkili özelliklerin en fazla "Ayşe'nin Bulut Projesi" ve "Dikkat Su" kitaplarında bulunduğu görülmüştür. Çalışmanın sonuç bölümünde, irdelenen kitapların doğacı zekâ alanıyla ilgili pek çok özelliği içerdiği ve bundan dolayı bu kitaplardan eğitimde yararlanılabileceği ifade edilmiştir.

Deniz Kaptan tarafından 2006 yılında yayınlanan "Mekânın Tiyatralliği ve Bir Örnek Olarak Behiç Ak Oyunları" adlı yüksek lisans tezinde Behiç Ak tarafından yazılan oyunların dramaturgisinde mekânın ele alınışının, tiyatralliğe katkı sağlayan önemli bir unsur olmasından yola çıkılarak, mekânın tiyatralliğinin Behiç Ak oyunlarında nasıl oluştuğunu bulmak amaçlanmıştır. Bu amaçla, oyunlarda mekânın görevi ve değişimi incelenmiş, oyundaki karakterlerin mekânın değişimine katkı sağlayan durumları belirlenerek mekânın tiyatralliğinin Behiç Ak'ın oyunlarındaki yeri tespit edilmiştir. Çalışma üç bölümden oluşmuştur: Tiyatrallik, mekân ve Behiç Ak Oyunlarında Mekânın Tiyatralliği. 1. bölümde, tiyatrallik düşüncesi, 2. bölümde gösteri alanı olan mekânın dönüşümü ve 3. bölümde de Behiç Ak'ın oyunlarında mekânın tiyatralliği irdelenmiştir.

1.4.2. Eğitici İletiler İle İlgili Araştırmalar

Adem Oflaz'ın 2017 yılında yayınlanan "Zebercet Coşkun'un Derleme ve Yazma Masallarının Eğitsel İletiler Açısından İncelenmesi" adlı tez çalışmasında Zebercet Coşkun'un bir araya getirdiği ve kendisinin yazdığı masallardaki eğitsel iletilerin ne oranda bulunduğu saptanmaya çalışılmıştır. Zebercet Coşkun'un masal kitaplarında yer alan 9 masal metni analiz edilmiştir. Bunlar: "Kara Dev ile Kotan", Altın

Kale'nin Esrarı kitabı içinde "Altın Kale'nin Esrarı", "Memiş" ve "Üç Köpük" masalları, Sihirli İnci kitabı içinde "Sihirli İnci", "Benli Bahri Bey", "Kurukafa", "Kaptan Deli Mehmet" ve "Rastgele" masallarıdır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman araştırması olarak modellenmiştir. Elde edilen bulgular içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bunun sonucunda masallardaki iletiler; etik iletiler, psikolojik iletiler, sosyolojik iletiler, ekonomik iletiler ve diğer iletiler olarak gruplandırılmış ve bu gruplar bağlamında değerlendirilmiştir. Sonuç olarak Zebercet Coşkun'un derlediği ve yazdığı masallarda psikolojik ve sosyolojik iletilerin ön planda olduğu tespit edilmiştir.

Muhammed Işık'ın 2017 yılında yayınlanan "Karakter Eğitimi Açısından Mevlâna İdris Zengin'in Hikâye ve Masallarında Eğitsel İletiler" adlı yüksek lisans tezinde karakter eğitimi bağlamında Mevlâna İdris Zengin'e ait masal ve hikâyelerdeki eğitsel iletiler incelenmiştir. Bu doğrultuda, yazarın masal ve hikâye türündeki eserleri iki boyutta ele alınmıştır. Birinci boyutta, eserlerdeki karakterlerin çocukların kişilik gelişimine göz önüne alınarak eserlerdeki karakterlerin özellikleri betimlenmiş; ikinci boyutta da anlatılarda bulunan eğitsel iletiler bulunmuştur. Sonuçta, eserlerde ter alan karakterlerin çoğunun olumlu özelliklere sahip olduğu, bu bağlamda çocukların bu karakterlerle özdeşim kurabileceği ve bu anlatıların karakter eğitiminde olumlu etki sağlayacak iletiler barındırdığı görülmüştür. Tespit edilen iletilerin çocuğa görelik ilkesine uygun olduğu saptanmıştır.

Esin Karahanoğlu'nun 2017 yılında yayınlanan "Sevinç Kuşoğlu'nun Çocuk Kitaplarında Yer Alan Eğitsel İletiler" adlı yüksek lisans tezinde yazarın çocuklara vermek istediği iletilerin türü belirlenmeye çalışılmış; bu iletilerin içeriği, amacı ve işlenişi incelenmiştir.

Enise Cesur'un 2015 yılında yayınlanan "Mavisel Yener'in Çocuklara Yönelik Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinde Mavisel Yener'in çocuklar için yazdığı hikâyelerinde bulunan eğitsel iletileri belirlemek ve bunların sunuluş biçimlerini saptamak amaç edinilmiştir. Bu bağlamda yazarın 72 hikâyesi incelenmiştir. Nitel araştırma ekseninde iletiler doküman incelemesiyle bulunarak değerlendirilmiştir. Bulgular, kategorisel içerik analiziyle yorumlanmıştır. Mavisel Yener'in hikâyelerinde 56 farklı eğitsel ileti bulunmuştur. Bu iletiler analiz edilerek kodlanmış ve 4 kategori belirlenmiştir. Kategorilere ayrılan iletiler sunuluş biçimlerine göre de gruplandırılmıştır. İncelenen eserlerde 592 ileti

saptanmıştır. Bunlar amaçlarına göre gruplara ayrıldığında; 478 tanesini kişisel gelişimi, 96 tanesinin toplumsal gelişimi, 15 tanesinin ulusal gelişimi, 3tanesinin de evrensel düşüncenin gelişimini desteklediği görülmüştür. Sunuluş biçimlerine göre incelendiğinde ise 537 tanesinin dolaylı yoldan, 55 tanesinin de doğrudan ileti aktardığı saptanmıştır. Mavisel Yener'in anlatılarındaki iletilerin eğitsel olduğu ve bu iletilerin çoğunun dolaylı olarak aktarıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Elmas Taşkıran'ın 2015 yılında yayınlanan "Mustafa Ruhi Şirin'in Masallarında ve Öykülerinde Eğitsel İletiler" adlı yüksek lisans tezinde Mustafa Ruhi Şirin'in masal ve öykü türündeki eserleri değerler bağlamında verilmek istenen eğitsel iletiler doğrultusunda incelenmiştir. Araştırmada betimsel metotlardan kaynak tarama metodu kullanılmıştır.

Serhat Akçay'ın 2015 yılında yayınlanan "Samed Behrengi'nin Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tezinde Samed Behrengi'nin 17 hikâyesi eğitsel iletiler kapsamında incelenmiş ve bu iletilerin çocuk eğitimine katkıları belirtilmiştir. Samed Behrengi hikâyelerindeki eğitsel iletilerin bulunması ve analiz edilmesi amacıyla nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi modeli kullanılmıştır. Bulunan eğitsel iletilerin temalara göre gruplandırılması için de içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışmada kategorilerin belirlenmesi ve kodların oluşturulması için araştırmanın inceleme nesneleri olan hikâyeler okunmuştur. İletiler saptanarak temalar bağlamında belirli gruplara ayrılmıştır. Belli başlıklar altında gruplara ayrılan iletiler uzman görüşüne sunulmuş ve bu görüşlere göre iletiler tekrar sınıflandırılmıştır. İletiler amaçlarına göre beş kategori altında kodlanmış ve sunuluş biçimlerine göre ikinci kez kodlanarak tasnif edilmiştir. Samed Behrengi'nin on yedi hikâyesinde toplam 173 eğitsel ileti belirlenmiştir. Amaçlarına göre; 140 kişisel gelişimi destekleyen, 19 toplumsal gelişimi destekleyen, 12 dinî gelişimi destekleyen, 1 ulusal gelişimi destekleyen ve 1 tane de evrensel gelişimi destekleyen ileti bulunmuştur. Sunuluş biçimlerine göre ise 170 tane dolaylı aktarılan, 3 tane doğrudan aktarılan ileti belirlenmiştir.

Berna Gülgönül'ün 2014 yılında yayınlanan "Bilgin Adalı'nın Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler" adlı yüksek lisans tezinde Bilgin Adalı'nın hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler tespit edilmiş, bu iletilerin aktarılmasında aracı olan kişi, olay ve durumlar ortaya konulmuştur. İletiler, amaçlarına ve temalarına göre tasnif edilmiştir.

Kadir Kaplan'ın 2013 yılında yayınlanan "Hidayet Karakuş'un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler" adlı yüksek lisans tezinde Hidayet Karakuş'un yazdığı on üç hikâye kitabındaki doksan iki hikâyede ve on üç romanında bulunan eğitsel iletiler incelenmiştir. İletilerin nasıl ele alındığı bağlamında Karakuş'un çocuk, çocuk edebiyatı-eğitim ilişkisi ve eğitsel ileti kavramları üzerine düşüncelerini saptamak hedeflenmiştir. Yazarın çocuklara verdiği iletiler bulunmaya çalışılmıştır. İletileri bulmak amacıyla Hidayet Karakuş'un çocuklara yönelik yazdığı hikâyeleri ve romanları analiz edilmiştir. Anlatılarda yer alan ahlaki, manevi ve karakter geliştirici iletilerin bulunması araştırmanın temelidir.

Pelin Özaslan'ın 2012 yılında yayınlanan "Muzaffer İzgü'nün Çocuklara Yönelik Hikâye ve Romanlarındaki Eğitsel İletiler" adlı yüksek lisans tezinin amacı Muzaffer İzgü'nün yazdığı çocuk hikâyelerinde ve çocuk romanlarında sunduğu eğitsel iletileri tespit etmektir. İletilerin sunuluş şekillerini bulmak, iletileri karşılaştırmak ve ele alınan anlatıların çocuklara önerilip önerilemeyeceğini belirlemek ilke edinilmiştir. Çalışmada Muzaffer İzgü'nün 20 çocuk kitabı inceleme nesnesi olarak belirlenmiş; betimsel bir çalışma yapılarak iletiler bulunmuştur. Veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. İzgü'nün, ilköğretim 1. ve 2. sınıf öğrencileri için yazdığı 10 hikâyede 6 tema bağlamında 49 eğitsel ileti; ilköğretim öğrencileri için yazdığı 10 romanda ise 7 tema bağlamında 51 eğitsel ileti tespit edilmiştir. İncelemeler ışığında bulunan iletilerin, incelenen hikâye ve romanlarda benzer olduğu görülmüş; bundan dolayı iletiler ortak kategoriler belirlenerek sınıflandırılmıştır. Eğitsel iletiler şu kategoriler bağlamında değerlendirilmiştir: Kurallar, kendini ifade etme, iletişim, ilişkiler, değer/tutum/davranış, çevre/doğa ve sosyal. Yapılan incelemeler sonucunda anlatıların çocuklara tavsiye edilebileceği görülmüştür.

Sibel Köse'nin 2011 yılında yayınlanan "Muzaffer İzgü'nün 'Anneannemin Akıl Almaz Maceraları' Serisindeki Eğitsel İletiler" adlı yüksek lisans tezinde Muzaffer İzgü'nün "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" serisindeki eğitsel iletiler belirlenmiştir. Araştırmanın inceleme nesneleri Muzaffer İzgü'nün "Anneannemin Akıl Almaz Maceraları" serisinde bulunan on yedi kitaptır. Bu kitapların içinde yer alan seksen öykü incelenmiştir. Öyküler okunup iletiler tespit edilmiş ve gruplara ayrılmıştır. Gruplar ve iletiler kodlanmıştır. Sonuç olarak beş ana başlık elli dokuz ara başlık belirlenmiştir. Bulunan eğitsel iletilerin amaçları ve sunuluşu öyküler

üzerinden ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Sunulan eğitsel iletiler bağlamında, anlatıların 7 - 11 yaş grubu çocuklara uygunluğu görülmüştür.

Gökçen Barış'ın 2011 yılında yayınlanan "Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Romanlarındaki Eğitsel İletiler" adlı yüksek lisans tezinde Gülten Dayıoğlu'nun çocuk romanlarındaki eğitsel iletiler belirlenmeye çalışılmıştır. Yazarın çocuklara iletmek istediği millî ve insani değerler tespit edilmiştir. İletilerin içeriği, amacı ve işlenişi incelenmiştir.

Arzu Erdi'nin 2008 yılında yayınlanan "Türkiye'de 1980-1985 ve 2000-2005 Yılları Arasındaki Çocuk Kitaplarında Eğitsel İletiler (Karşılaştırmalı Bir Çalışma)" adlı doktora tezinde 1980-1985 ve 2000-2005 yıllarında Türkiye'deki siyasi, ekonomik ve sosyal değişimlerin, çocuk kitaplarında bulunan eğitsel iletilere ne ölçüde etki ettiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın inceleme nesnelerini; ülkemizde Türk yazarların ilk basımı 1980-1985 ve 2000-2005 yılları arasında yapılan toplam 180 çocuk kitabı oluşturmaktadır. İlk olarak Çocuk Vakfı Kütüphanesi'ndeki 4000 kitaplık liste incelenmiş; 1980-1985, 2000-2005 yıllarında basılan ve Türk yazarlara ait hikâye, roman, masal ve resimli kitapların genel bir listesi oluşturulmuştur. İncelemeler sonucunda gerekli elemeler yapılarak tek yazarın seri olarak yazdıklarından birkaç tanesi rastgele seçilmiştir. Sonuçta, Türk yazarların Türkiye'de yayınlanan kitapları arasından seçim yapılmış ve 1980-1985 arasından 90 kitap, 2000-2005 arasından 90 kitap araştırmada analiz edilmiştir. Çalışmada nitel ve nicel yöntemler bir arada kullanılmıştır. İki dönemdeki kitaplarda bulunan iletiler şu kategoriler kapsamında incelenmiştir: fiziksel gelişim, duygusal gelişim, bilişsel gelişim, ahlak gelişimi ve sosyal gelişim. Bu kategoriler alt kategorilere ayrılmaktadır. 1980-1985 arasında olmayıp 2000-2005 arasında ortaya çıkan iletilere ayrıca üst başlık belirlenmiştir. İçerik analiziyle incelenen veriler sayısal şekilde ifade edilir. İki dönem için ayrı ayrı ulaşılan sayısal veriler karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sayesinde iletilerdeki zamana bağlı değişim belirlenmiştir. İletilerin daha iyi yorumlanabilmesi için dönemlerin özellikleri araştırılmış ve bu araştırmalar bağlamında iletiler değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, dönemin özelliklerinin çocuk edebiyatı ürünlerine yansıdığı ve onları etkilediği görülmüştür. Bu etki ve dönüşüm ayrıntılarıyla incelenmiştir.

Güneş Özdemir'in 2008 yılında yayınlanan "Sevim Ak'ın Hikâye ve Romanlarında Yer Alan Eğitsel İletiler" adlı yüksek lisans tezinde Sevim Ak'ın

hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler incelenmiştir. Sevim Ak'ın hikâye ve romanlarındaki eğitsel iletiler, belirlenerek bunların iletilmesine aracılık eden karakter, olay ve durumlar tasvir edilmiştir. İletiler amaçlarına göre sınıflandırılmıştır.

Sibel Yılmaz'ın 2007 yılında yayınlanan "Muzaffer İzgü'nün Çocuk Romanlarının Tema, Eğitsel İletiler ve Dil Yönünden 10-12 Yaş Grubu Çocuklarına Uygunluğu" adlı yüksek lisans tezinde incelenen romanların çocuklara uygunluğu ve tavsiye edilebilirliği belirlenmeye çalışılmıştır. Literatür taramasıyla çocuk edebiyatı hakkında bilgilere ulaşılmış ve Muzaffer İzgü'nün farklı temaları içeren 12 romanı örneklem alınarak çocuk edebiyatı bağlamında değerlendirilmiştir. Tema, eğitsellik ve dil yönünden analiz edilen anlatılardaki iletiler alıntılanarak kodlanmış ve ortaklıkları doğrultusunda sınıflandırılmıştır. Yazarla yapılan görüşmeden yararlanılarak eserler değerlendirilmiştir. Buradan hareketle, çalışmada incelenen 12 romanın, işlenilen tema ve eğitsel iletiler açısından 10-12 yaş grubu çocuklarına olumlu davranışlar kazandırabileceği, onların kişilik gelişimlerine katkı sağlayabileceği ve eğitsel iletiler sunduğu tespit edilmiştir. Romanların 10-12 yaş grubu çocukları için uygun olduğu kanaatine varılmıştır (Ulusal Tez Merkezi).

1.5. Problem Durumu

Çocuğun dünyasını renklendiren ve ona çeşitli faydalar sağlayan çocuk kitapları eğitim sürecinin en önemli unsurlarındandır. Ebeveynler ve eğitimciler çocukları geleceğe hazırlamak için çaba gösterirler fakat ne kadar uğraşırlarsa uğraşsınlar eksik kaldıkları noktalar olacaktır. Çocuklar, edebiyatın zengin atmosferiyle karşılaşmadan evvel kısıtlı bir çevrede sıradan tecrübeler edinirler. Onların ufuklarını geliştirmede çocuk kitapları çok etkilidir. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuklara sunduklarıyla onlara sınırsız bir evrende pek çok şey öğrenme fırsatı verir. Metinlerin içindeki iletiler aracılığıyla çocuklara birçok bilgi aktarılır, onlarda çeşitli farkındalıklar oluşturulur ve onların geniş görüşlü bireyler olmaları sağlanır. Şirin'e (2000, 175-179) göre; yazınsal ürünler, çocuğa imge evrenini genişletebileceği, zenginleştirebileceği olanaklar sunar. Çocuk, edebi eserler aracılığıyla hem hayal gücünün imkânları dâhilinde kurduğu düşleri için farklı dünyalar keşfeder hem de dilin güzel bir şekilde kullanıldığı örnekleri okuma fırsatı bulur. Bu sayede dilini sever ve onu incelikleriyle kullanmaya heves eder. Tüm unsurlarıyla bir bütün olan

çocuk eğitimi; çocuğun genetik yapısı ve çevre özellikleri dikkate alınarak, gelişimin her yönüne etki edecek şekilde yapıldığında başarıya ulaşır. Eğitimde çocuğun çevresinde gördükleri ve bulunduğu ortamlar çok önemlidir. Bunlar izlenimleri ve deneyimleri oluşturur. Deneyimler; fiziki ve sosyal çevre aracılığıyla doğrudan kazanılabileceği gibi, çocuk edebiyatı ürünleri ve kitle iletişim araçlarıyla da elde edilebilir. Bazı durumlarda çocuk edebiyatı ve kitle iletişim araçları gerçek yaşantılardan daha kalıcı izler bırakabilir. Bu bağlamda, çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuklara vermek istedikleri incelenmeli, ebeveynlere ve eğitimcilere yol gösterebilecek çalışmalar yapılmalıdır.

Bu araştırmada, çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuklar üzerindeki olumlu etkilerinden yola çıkılarak, günümüz çocuk edebiyatının çok yönlü ve üretken yazarlarından biri olan Behiç Ak'ın çocuklar için yazdığı "Gülümseten Öyküler" dizisindeki 10 hikâye çocuklara sunduğu iletiler bağlamında değerlendirilmiş ve bu iletilerin çocuklara kazandırdıkları üzerinde durulmuştur. Bu hikâyelerdeki iletiler sınıflandırılarak hikâyelerin çocuklara hangi alanlarda katkı sağlayabileceği belirtilmiştir.

1.6. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Behiç Ak'ın hikâyelerinde yer alan eğitici iletilerin tespit edilmesi ve bu iletilerin çocuğun kişisel, sosyal, millî-manevi gelişimine; çevre bilincine, hayvan sevgisine etkilerinin belirlenmesidir. Bu işlemlerin sonucunda ebeveynlere ve eğitimcilere faydalı olabilecek çıkarımlara ulaşmak hedeflenmiştir.

1.7. Araştırmanın Önemi

Şirin (2000, 20-21); "Çocuklar için şiir, hikâye, masal ve roman çocuksu edebiyata uygun türlerdir. Çocuk edebiyatı kültüründe hikâye ile roman arasında tercih hikâye yönünde yapılmaktadır" diyerek hikâyenin çocuklar için önemine vurgu yapmıştır. Çocuklar hemen okuyup bitirebilecekleri hikâyeler sayesinde olumlu özellikler kazanabilirler. Hikâyelerin incelenmesi ve iletilerinin tespit edilmesiyle kazanıma uygun ve doğru kitap seçimi sağlanabilir.

Behiç Ak, çocuklar için hikâyeler yazan ve bu hikâyeleri resimleyen önemli bir sanatçıdır. Eserleriyle çocuklara çeşitli duyarlılıklar kazandıran sanatçının

hikâyelerindeki eğitici iletiler bulunup analiz edilerek bu iletilerin çocuk eğitimine etkileri değerlendirilecektir. Bu değerlendirme yapılarak ebeveynlere ve eğitimcilere, kitap seçiminde ve kazanımları verme sürecinde yardımcı olmak hedeflenmiştir.

1.8. Problem Cümlesi

Çalışmanın temel problem cümlesi şudur:

Behiç Ak hikâyelerinde yer alan eğitici iletiler nelerdir?

1.8.1. Alt Problemler

a) Behiç Ak hikâyelerinde yer alan kişisel gelişimi destekleyen iletiler nelerdir?

b) Behiç Ak hikâyelerinde yer alan sosyal gelişimi destekleyen iletiler nelerdir?

c) Behiç Ak hikâyelerinde yer alan millî-manevi gelişimi destekleyen iletiler nelerdir?

d) Behiç Ak hikâyelerinde yer alan çevre bilincini destekleyen iletiler nelerdir?

e) Behiç Ak hikâyelerinde yer alan hayvan sevgisini destekleyen iletiler nelerdir?

1.9. Sınırlılıklar

Çalışma, Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler" dizisindeki kitaplarla sınırlı tutulmuştur. Bu dizinin bir bütün olarak incelenmesinin ebeveynlere ve eğitimcilere faydalı olacağı düşünülmüştür. Behiç Ak'ın her yaştan okurun dikkatini çekebilecek nitelikteki bu kitapları hikâye türünde olmaları ve içerikleri yönüyle ortaokul seviyesindeki çocuklara uygundur. Bu sebeple yapılacak inceleme çocuk edebiyatı araştırmalarına katkı sağlayabilir. Çalışmada incelenen kitaplar şunlardır: Güneşi Bile Tamir Eden Adam, Havva ile Kaplumbağa, Alaaddin'in Geveze Su Boruları, Kedilerin Kaybolma Mevsimi, Vapurları Seven Çocuk, Pat Karikatür Okulu, Galata'nın Tembel Martısı, Akvaryumdaki Tiyatro, Buzdolabındaki Köpek, Geçmişe Tırmanan Merdiven.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, eğitici iletilerin; çocukların kişilik gelişimine, kültürel birikimine ve toplumsallaşmasına etkisinden hareketle Behiç Ak'ın çocuk kitaplarındaki eğitici iletiler incelenmiştir. Yazarın "Gülümseten Öyküler" adı altında topladığı 10 hikâye ile sınırlandırılan araştırmada durum çalışması desenlerinden iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılıp hikâyeler dikkatle okunmuş ve iletiler bulunmuştur. Betimsel analizle özetlenip örneklenen iletiler, içerik analiziyle sınıflandırılarak bağlantıları doğrultusunda üst kategoriler altında toplanmıştır. Bu üst kategoriler; kişisel gelişimi destekleyen iletiler, sosyal gelişimi destekleyen iletiler, millî-manevi gelişimi destekleyen iletiler, çevre bilincini geliştirmeye yönelik iletiler ve hayvan sevgisini destekleyen iletiler olarak belirlenmiştir. Ayrıca, belirlenen eğitici iletilerin tekrar sıklığı ve oranları tablolarla gösterilmiştir.

2.2. Araştırma İnceleme Nesneleri

Kitaplar ve yayınevleri aşağıda verilmiştir:

Tablo 2. İnceleme Nesneleri

Araştırmada kullanılan hikâyeler ve yayınevleri		
SIRA NO	**KİTAP ADI**	**YAYINEVİ**
1	Güneşi Bile Tamir Eden Adam	Günışığı Kitaplığı
2	Havva ile Kaplumbağa	Günışığı Kitaplığı
3	Alaaddin'in Geveze Su Boruları	Günışığı Kitaplığı
4	Kedilerin Kaybolma Mevsimi	Günışığı Kitaplığı
5	Vapurları Seven Çocuk	Günışığı Kitaplığı
6	Pat Karikatür Okulu	Günışığı Kitaplığı
7	Galata'nın Tembel Martısı	Günışığı Kitaplığı
8	Akvaryumdaki Tiyatro	Günışığı Kitaplığı
9	Buzdolabındaki Köpek	Günışığı Kitaplığı
10	Geçmişe Tırmanan Merdiven	Günışığı Kitaplığı

2.3. Verilerin Toplanma Süreci

2.3.1. Veri Toplama Araçları

Durum Çalışması: Durumlar farklı şekillerde ortaya çıkar. Çalışılacak durumlara örnek olarak bir kişi, bir kurum, bir topluluk, bir ortam verilebilir. Nicel ya da nitel yaklaşımla durum çalışmaları yapılabilir. Her ikisinde de amaçlanan belli bir durumla ilgili sonuçlara ulaşmaktır. Nitel durum çalışmasının temel esası bir ya da birkaç durumun derinlemesine analiz edilmesidir. Nitel araştırmalarda durum çalışması çok yaygın kullanılır. Bu yaklaşımın çok farklı şekilleri bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 83).

İç İçe Geçmiş Tek Durum Deseni: Tek bir durum, genellikle birden fazla alt tabaka veya birim barındırır. Böyle olduğunda birçok analiz birimi kullanılır. Buradaki ayrım, bir durum çalışmasının bağlantılı olduğu durumu, bütüncül ve tek bir ünite olarak incelemesine veya tek durumun içerdiği birden fazla alt birime yönelmesine bağlıdır. İlk durumda bütüncül tek durum deseni kullanılır, ikinci durumda ise iç içe geçmiş çoklu durum deseninden yararlanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 327).

Doküman İncelemesi: Araştırılan olgu veya olgular hakkında bilgi barındıran yazılı kaynakların incelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 217).

Betimsel Analiz: Bu yaklaşımda, bulunan veriler, önceden belirlenen konulara göre özetlenir ve değerlendirilir. Bulgular, araştırma esnasında sorulan soruların ortaya çıkardığı konulara göre düzenlenebilir. Görüşme ve gözlem sırasında sorulan sorulara ve ele alınan boyutlara bakılarak da incelenebilir. Betimsel analizde, görüşler ve sonuçlar dikkat çekici bir şekilde yansıtılmak istenir. Bu nedenle doğrudan alıntılar sıklıkla kullanılır. Betimsel analizde dört basamak vardır: "betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 256).

İçerik Analizi: İçerik analizinde asıl hedeflenen, toplanan verileri açıklayacak kavramları ve ilişkileri bulmaktır. Betimsel analiz yapılarak özetlenip yorumlanan bulgular, içerik analizinde derinlemesine incelenir ve betimsel analizde ortaya çıkmayan kavram ve temalar bu analiz sayesinde bulunabilir. Nitel araştırma verileri dört basamakta incelenir: "(1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3)

kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 259-260).

Bu çalışma da bir durum çalışmasıdır. Seçilen kitaplardaki iletiler derinlemesine araştırılmıştır. İletiler, sadece bir kitap bağlamında değil, on kitabın tümünde incelenmiştir. Çakışmada aynı doğrultuda incelenen birden fazla analiz birimi olması sebebiyle bu çalışmanın iç içe geçmiş tek durum deseniyle kurulduğu söylenebilir. Doküman incelemesiyle incelenen analiz birimlerinde / hikâyelerde tespit edilen iletiler önce betimsel analizle özetlenip yorumlanmış, ardından içerik analiziyle üst kategoriler altında toplanmıştır. Bu kategorilerin oranları bulunmuştur. Bulgular ışığında çıkarımlar yapılmıştır.

2.3.1.1. Dokümanlara Ulaşma

Araştırmanın inceleme nesneleri olan Behiç Ak'ın 10 hikâye kitabı Günışığı Kitaplığı yayınlarından temin edilmiştir.

2.3.1.2. Özgünlüğü (Orijinallik) Kontrol Etme

İncelen kitaplar Günışığı Kitaplığı adlı yayınevinden alınmıştır. Kitaplar üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Kitapların hepsi bandrollüdür.

2.3.1.3. Dokümanları Anlama

Öncelikle her bir hikâye ayrıntılı olarak okunmuş ve iletiler tespit edilmiştir. Bu iletiler incelenip ortak özelliklerine göre üst kategoriler belirlenmiştir. İletiler tek tek ilgili kategorilerin altına yerleştirilmiştir. İletilerin tekrar sıklıkları ve oranları hesaplanmıştır. Ardından üst kategorilerin oranları bulunmuştur. İncelenen 10 hikâye bağlamında genel oranlara ulaşılmış ve sonuçlar yorumlanmıştır.

2.3.1.4. Veriyi Analiz Etme

Araştırmada incelenen 10 hikâyenin içerdiği iletiler içerik analiziyle değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda üst kategorilere yerleştirilen iletiler yorumlanmış ve çıkarımlar yapılmıştır.

2.4. Toplanan Verilerin Analizi

Doküman incelemesiyle hikâyelerdeki iletiler bulunmuş, betimsel analizle açıklanıp yorumlanmış ve içerik analiziyle ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

Yapılan içerik analizleri doğrultusunda belli temalar / üst kategoriler belirlenmiştir. Bu üst kategorilerle ilişkilendirilen iletiler gruplandırılmıştır. Her kitap için ayrı ayrı yapılan analizler bir araya getirilmiş ve genel sonuçlara ulaşılmıştır. Belirlenen kategorilerin oranları bulunarak yorumlar yapılmıştır.

2.4.1. Temaların Bulunması ve Düzenlenmesi

Anlatıların analiz edilmesi sonucunda aşağıdaki 5 kategori oluşturulmuştur:

- Kişisel Gelişimi Destekleyen İletiler
- Sosyal Gelişimi Destekleyen İletiler
- Millî-Manevi Gelişimi Destekleyen İletiler
- Çevre Bilincini Destekleyen İletiler
- Hayvan Sevgisini Destekleyen İletiler

Bu kategoriler belirlenirken iletiler üzerine ayrıntılı düşünülmüş, iletilerin anlatının bütününe etkisi belirlenmiş ve iletilerin içerikleri benzerlik/farklılık açısından değerlendirilmiştir. Yapılan sınıflandırmaların daha doğru olması adına uzman görüşüne başvurulmuştur.

2.5. İnandırıcılık ve Tutarlık

"...Araştırmanın bilimsel olarak kabul edilebilmesi için araştırma sürecinin ve sonuçlarının açık, tutarlı ve başka araştırmacılar tarafından teyit edilebilir olması gerekir" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 299). Bu inandırıcılığı sağlar. Bu çalışmanın inandırıcı olması için saptanan iletiler ve oluşturulan kategoriler uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü alındıktan sonra çalışma tekrar gözden geçirilmiş, gerekli düzenlemeler yapılmıştır. "Nitel araştırmalar, tutarlığa önem verir. Burada olay ve olguların değişkenliğini kabul eden ve bu değişkenliği araştırmaya tutarlı bir biçimde yansıtabilen bir yaklaşım söz konusudur" (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 305). Bu doğrultuda uzman görüşü alınarak inandırıcı olmasına önem verilen çalışmanın süreç boyunca sağlaması yapılarak tutarlı olması için çaba gösterilmiştir. Bu sağlamayı yapmak adına; metinler, iletiler ve tablolar karşılaştırılmış, gerekli incelemeler yapılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Behiç Ak'ın Hikâyelerindeki Eğitici İletilere Yönelik Bulgular

3.1.1. Güneşi Bile Tamir Eden Adam

3.1.1.1. Kitabın Özeti

Ciğerci Muammer Bey ve Tamirci Kadir Bey kardeştir ve doğallığı bozulmamış bir adada yaşamaktadırlar. Kardeş olmalarına ve aynı kasabada yaşamalarına rağmen iki kardeş birbirinin tam tersi özelliklere sahiptir. Muammer Bey çok kıskanç ve iddiacı bir insanken Kadir Bey yardımsever ve hassas bir insandır. Muammer Bey herkesle iddiaya girmeyi alışkanlık hâline getirmiştir ve sürekli birilerini kıskanmaktadır. Kadir Bey ise küsleri barıştıran, insanların yardımına koşan ve işini severek yapan bir tamircidir. Kadir Bey bozuk olan her şeyi tamir edebilmesinin yanında adada yaşayan insanların eşyalarının kıymetini bilmeleri için onlara çeşitli hikâyeler anlatır. Kadir Bey'in hikâyeleri ve tamir yeteneği sayesinde adada yaşayan insanlar eski eşyalarını atıp yenilerini almazlar. Adanın çocukları Kadir Bey'in anlattığı hikâyelerin etkisiyle eski eşyaların ayrı bir manevi havasının olduğuna inanmaktadırlar. Adadaki herkes Kadir Bey'i sevmektedir fakat esnaf onun yüzünden satış yapamamaktan şikâyetçidir. Mobilyacı, beyaz eşya satıcısı ve nalbur insanların eski eşyaları atıp yenilerini almalarını sağlamak için ada sakinlerini örgütleyip bir plan yaparlar. Bu plan sayesinde hem Kadir Bey'in kalbi kırılmayacak hem de adada yaşayan insanlar eski eşyalarından kurtulabilecektir. Kadir Bey'in çok çalıştığını ve güzel bir tatili hak ettiğini söyleyip ona bir tatil hediye ederler. Başta adada yaşayan insanların kendisine ihtiyacı olabileceğini öne sürüp tatile gitmeyi reddeden Kadir Bey daha sonra ısrarlara dayanamayıp tatile gider. O tatile gidince adada yaşayanlar dükkânlara akın eder ama yeni ürünlerin kendi eşyaları kadar kaliteli ve sağlam olmadığını fark ederler. Kendi eşyalarının ve Kadir Bey'in değerini anlarlar. Onlar da birikmiş paralarıyla Kadir Bey'in yanına tatile giderler ve doyasıya eğlenirler. Muammer Bey yıllardır küs olduğu kardeşi Kadir Bey'le barışmak ister ama her şeye pozitif bir şekilde bakan Kadir Bey

kardeşinin kendine küs olduğunu fark etmemiştir bile. Yine de kardeşinin barışma isteğini kabul eder ve el sıkışıp barışırlar.

3.1.1.2. Güneşi Bile Tamir Eden Adam Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

Bu kitapta yer alan tüm eğitici iletiler aşağıdaki tabloda sayıları ve yüzdeleriyle birlikte gösterilmiştir:

Tablo 3. Güneşi Bile Tamir Eden Adam Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

İLETİ GRUPLARI	GRUP İÇİNDEKİ İLETİLER	İLETİLERİN SAYISI	İLETİLERİN YÜZDESİ
KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Temiz Olmak	5	%3,01
	İnatçı Olmamak (İddiacı Olmamak)	7	%4,21
	Kıskanç Olmamak	4	%2,41
	İyi Olmak / İyilik Yapmak	6	%3,61
	Kendini Beğenmiş Olmamak (Böbürlenmemek) / Mütevazı (Alçakgönüllü) Olmak	4	%2,41
	Alıngan Olmamak	3	%1,81
	İşinde Başarılı Olmak (İşini İyi Yapmak)	9	%5,42
	Soğukkanlı Olmak (Paniğe Kapılmamak)	2	%1,2
	Pozitif Düşünmek (İyimser Olmak)	5	%3,01
	Öfkeli Olmamak	5	%3,01
	Hırslı Olmamak	6	%3,61
	Açgözlü Olmamak	5	%3,01
	İşini Severek Yapmak	4	%2,41
	İyi İşler Yapanları Örnek Almak	2	%1,2
	Cömert Olmak	4	%2,41
	Kıymet Bilmek / Nankör Olmamak	5	%3,01
	Öz Bakıma Önem Vermek	4	%2,41
	Çalışkan Olmak	5	%3,01
	Sorgulamadan Hareket Etmemek	5	%3,01
	Kendini Değiştirmeye Açık Olmak	4	%2,41
TOPLAM		**94**	**%56,63**

Tablo 3 - devam

SOSYAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Sevecen (Sevgi Dolu) Olmak	5	%3,01
	İnsan İlişkilerinde Yapıcı Olmak (Çözüm Odaklı Olmak)	5	%3,01
	Yardımsever Olmak	4	%2,41
	Barış İçinde Yaşamak	5	%3,01
	Herkese Saygıyla Davranmak	1	%0,6
	İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak	5	%3,01
	İyi Davranışları Ödüllendirmek	1	%0,6
	Ön Yargılı ve Peşin Hükümlü Olmamak	1	%0,6
	Küçüklerin Fikirlerini Ciddiye Almak / Çocukların Fikirlerine Hak Vermeyi Bilmek	5	%3,01
TOPLAM		**32**	**%19,28**
MİLLÎ-MANEVİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Tarihe / Ecdada Kıymet Vermek	7	%4,21
TOPLAM		**7**	**%4,21**
ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Tasarruflu / Tutumlu Olmak	8	%4,82
	Eski Eşyaların Değerini Bilmek	15	%9,03
	Bilinçli Tüketici Olmak	4	%2,41
TOPLAM		**27**	**%16,27**
HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak	6	%3,61
TOPLAM		**6**	**%3,61**
GENEL TOPLAM		**166**	**%100**

Temiz Olmak

Öykünün birçok yerinde temiz olmak iletisine rastlanmaktadır. Sağlığa dikkat etmek iletisi de bu ileti bağlamında değerlendirilebilir. Çeşitli karakterler bağlamında bu ileti verilmiştir.

Aşağıda temiz olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Muammer Bey adanın ciğercisidir. Her tarafı çam ağaçlarıyla, eski evlerle dolu, pırıl pırıl denizi olan, tekir kedileriyle meşhur adanın en titiz insanlarından biridir” (GBTEA, 2016,9).

“Tamirci Kadir Bey’se bütün bu söylenenlere hiç aldırmaz; her gece, simsiyah olmuş beyaz gömleğini, artık sabunların tozuyla yıkayıp pırıl pırıl temizler” (GBTEA, 2016,34).

“Kadir Bey, o gün bütün tamir işlerini tamamladıktan sonra eve dönüp banyo yaptı, bavulunu hazırladı. Altı yıldır, çalışmaktan kullanmaya fırsat bulamadığı mayosunu onardı. Yıllar önce çöp tenekesinde bulduğu mavi paletlerin tozunu aldı. Deniz gözlüğünün camlarını diş macunuyla parlattı” (GBTEA, 2016,41).

Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak

Hikâyenin bütününde, çok fazla vurgulanmasa da, hayvanlarla iç içe yaşama fikri, onları sevme ve onlara karşı duyarlı olma iletileri bulunmaktadır. Kitabın kapak resminde ve içindeki resimlerden biri hariç hepsinde kedi bulunmaktadır. Kedinin yanında bazı resimlerde de martı bulunmaktadır.

Aşağıda hayvanları sevmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Havada uçan kuştan yerdeki karıncaya kadar bütün canlıları sevme ve kıskanabilme becerisi var onda” (GBTEA, 2016,10).

“İhsan Bey kedi dostudur” (GBTEA, 2016,22).

“Muammer Bey doğrusu bu yolculukta çok eli açık bir insana dönüştü. Sürekli (kedi) Mestan’ı beslerken, kardeşi Kadir Bey’i de ne çok sevdiğini anlatıp durdu” (GBTEA, 2016,61).

İnatçı Olmamak (İddiacı Olmamak)

Hikâyede Ciğerci Muammer Bey çok kıskanç ve iddiacı biridir. İddialara girer ve kendi söylediğinin doğru olduğu konusunda inatçılık eder. Hikâye boyunca Muammer Bey’in bu özelliği yüzünden hayatının ne kadar zorlaştığı gösterilmiş ve hikâyenin sonunda daha ılımlı bir insana dönüştüğü belirtilmiştir. Bu sayede inatçı olmamak iletisi örtük bir şekilde sunulmuştur.

Aşağıda inatçı olmamak (iddiacı olmamak) iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Aynı zamanda adanın en inatçı insanı da Muammer Bey’dir. Çok kıskanç ve iddiacıdır. Onunla iddiaya girmeden dükkânının kapısından içeri adımınızı bile atamazsınız. ‘Muammer Bey, tek adımla tezgâhına ulaşırım. Var mısın iddiaya?’ gibi bir şeyler söylemeniz gerekir. Hemen havaya girer. ‘Sen onu külahıma anlat,’ diye bağırır. ‘Üç adımda bile gelemezsin buraya.’” (GBTEA, 2016,9-10).

“Ciğerci Muammer Bey bütün çocuklarla mutlaka iddialaşmıştır. Kimisiyle yüz metre koşmuş, kimisiyle zor bir matematik problemini çözmüş, kimisiyle güreş bile yapmıştır” (GBTEA, 2016,20).

“Doğrusu Muammer Bey’in inatçılığından, adadaki kedilerin bile başı derttedir. Küçücük bayat bir ciğer uğruna, dükkânın kapısında günlerce pop şarkılar, operalar, fadolar söyleyen kedilerin sayısı az değildir” (GBTEA, 2016,20).

Kıskanç Olmamak

Hikâyede Muammer Bey hem inatçı hem de kıskanç biri olarak anlatılmıştır. Bu özellikleri yüzünden sürekli öfkelenmektedir.

Aşağıda kıskanç olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Aynı zamanda adanın en inatçı insanı da Muammer Bey’dir. Çok kıskanç ve iddiacıdır” (GBTEA, 2016,9).

“Çokbilmiş Melisa onun için şöyle der: ‘Hayatımda bu kadar iyi yürekli ve aynı zamanda da bu kadar kıskanç bir adam görmedim. Havada uçan kuştan yerdeki karıncaya kadar bütün canlıları sevme ve kıskanabilme becerisi var onda.’ Minik Selo ise, ‘Beni bile kıskanıyor bu adam,’ der. ‘Oysa ben dünyanın en sakar tipiyimdir.’” (GBTEA, 2016,10-11).

“Tamirci Kadir Bey şöyle der: ‘İnsan ilişkileri de öyle değil mi? Öfke, hırs, kıskançlık, çekememezlik, açgözlülük gibi duygular işin içine karışınca insan ilişkileri de bozulur ister istemez…’” (GBTEA, 2016,14).

İyi Olmak / İyilik Yapmak

Hikâyenin ana kahramanlarından biri olan Tamirci Kadir Bey'in kişisel özelliklerinin geneli onun iyi bir insan olduğunu göstermektedir. Bu özelliklerin yansıtılması yoluyla ve kullanılan ifadeler aracılığıyla iyi olmak / iyilik yapmak iletisi verilmiştir.

Aşağıda iyi olmak / iyilik yapmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Kardeşi ise bir tamircidir. Tamirci Kadir Bey! Dünyanın tartışmasız en iyi insanıdır Kadir Bey" (GBTEA, 2016,12).

"Kadir Bey her tür tamir işini çok az paraya yapar. Ancak, para veremeyen olursa da, asla para istemez. 'Aman canım, böyle bir bozuk makineyi tamir etme fırsatı verdiğin için asıl ben teşekkür ederim,' deyip geçiverir" (GBTEA, 2016,21).

"Ada sakinleri; altın kalpli, çok yetenekli ve fedakâr tamirci Kadir Bey'i çalışmalarından dolayı ödüllendirmeye karar vermiştir" (GBTEA, 2016,37).

Sevecen (Sevgi Dolu) Olmak

Hayvanları sevmek iletisini de kapsayabilecek nitelikte olan sevecen (sevgi dolu) olmak iletisi daha çok insanları sevmek olarak ele alınmıştır. Hikâyedeki kahramanların birbirlerine duydukları sevgi birçok yerde ifade edilmiştir.

Aşağıda sevecen (sevgi dolu) olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Havada uçan kuştan yerdeki karıncaya kadar bütün canlıları sevme ve kıskanabilme becerisi var onda" (GBTEA, 2016,10).

"Tamirci Kadir Bey; yıpranmış ilişkileri, damlatan musluklara, kopmuş volan kayışlarına benzetir. 'Paniğe kapılmayın, ilişkiniz biraz paslanmış; biraz pas çözücü sizi mutlu edecektir,' gibi laflar eder. 'Pas çözücü mü? O da nedir?' diye sorarlarsa, 'Aman canım, bunu siz benden daha iyi biliyorsunuz,' diye utangaç utangaç cevap verir. 'Küçük bir lokantada birlikte yenen güzel bir yemek, birkaç sevgi sözcüğü…'" (GBTEA, 2016,16-17).

"Ciğerci Muammer Bey doğrusu bu yolculukta çok eliaçık bir insana dönüştü. Sürekli (kedi) Mestan'ı beslerken, kardeşi Kadir Bey'i de ne çok sevdiğini anlatıp durdu" (GBTEA, 2016,61).

Kendini Beğenmiş Olmamak (Böbürlenmemek) / Mütevazı (Alçakgönüllü) Olmak

Böbürlenmemek iletisi hikâye boyunca çok sık rastlanan bir ileti değildir. Birkaç ifadede örtük bir biçimde bulunmaktadır. Böbürlenen Muammer Bey'in kullandığı ifadeler gerçekçi değildir. Mütevazı (alçakgönüllü) olmak iletisi böbürlenmemek iletisiyle aynı başlık altında değerlendirilebilir. Mütevazı olmakla kendini beğenmiş olmamak örtüşmektedir. Alçakgönüllü olmak iletisi vurgulanan iletilerden biridir.

Aşağıda kendini beğenmiş olmamak (böbürlenmemek) ve mütevazı (alçakgönüllü) olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"İşte böyledir Muammer Bey. Birisi yanında karıncaların çalışkanlığından söz etmeye görsün, 'Karıncalar da kim oluyormuş?' der hiddetle. 'Ben her gün bir milyon karıncanın ömür boyunca yapamayacağı kadar iş yapıyorum.'" (GBTEA, 2016,11).

"Tamirci Kadir Bey'se, kendi dünyasında, yumuşak bir insandır. Böbürlenmeyi hiç sevmez. Tamir ettiği bozuk makinelerle övünmez. Sanki onlar, kendisi onardığı için değil de tesadüfen çalışmış gibi bir hava takınır. 'Nasıl olduğunu anlayamadım. Şurasına bir dokundum, çalışmaya başlayıverdi,' falan diyerek kendi becerilerini küçümser. Ya da 'Aman canım bu makineler böyledir. Çalışacağı varmış, çalışıverdi işte,' deyip geçer" (GBTEA, 2016,12).

"Tamirci Kadir Bey; yıpranmış ilişkileri, damlatan musluklara, kopmuş volan kayışlarına benzetir. 'Paniğe kapılmayın, ilişkiniz biraz paslanmış; biraz pas çözücü sizi mutlu edecektir,' gibi laflar eder. 'Pas çözücü mü? O da nedir?' diye sorarlarsa, 'Aman canım, bunu siz benden daha iyi biliyorsunuz,' diye utangaç utangaç cevap verir. 'Küçük bir lokantada birlikte yenen güzel bir yemek, birkaç sevgi sözcüğü…'" (GBTEA, 2016,16-17).

Alıngan Olmamak

Hikâyede alıngan olmamak iletisi fazla bulunmamaktadır. Muammer Bey'in alınganlığı abartılı bir şekilde anlatılarak örtük bir şekilde bunun olumlu bir durum olmadığı belirtilmiştir.

Aşağıda alıngan olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Alıngandır. Olan bitenden habersiz havada gezinen bulutlara bile küsebilir. Ayakkabılarına, evinin perdelerine, kahvedeki ince belli çay bardaklarına bile küstüğü olmuştur” (GBTEA, 2016,12).

“Adadaki beyaz eşya satıcısı, mobilyacı, nalbur, çöplüklerden mal toplayıp satanlar ve diğer ada sakinleri Tamirci Kadir Bey hakkında olumsuz şeyler söylemeye başlarlar” (GBTEA, 2016,22-33).

“Tamirci Kadir Bey’se bütün bu söylenenlere hiç aldırmaz; her gece, simsiyah olmuş beyaz gömleğini, artık sabunların tozuyla yıkayıp pırıl pırıl temizler, sonra da dededen kalma kömürlü ütüsüyle ütüleyip jilet gibi yapar. Sabahın erken saatinde gömleğini sırtına geçirip, büyük bir sevinçle sokağa çıkar. Eski şarkılar mırıldanarak tamirden tamire koşar” (GBTEA, 2016,34).

İşinde Başarılı Olmak (İşini İyi Yapmak)

Bu ileti hikâyenin geneline yayılmış iletilerden biridir. Tamirci Kadir Bey’in işini iyi yapması sıklıkla vurgulanmıştır.

Aşağıda işinde başarılı olmak (işini iyi yapmak) iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Kardeşi ise bir tamircidir. Tamirci Kadir Bey! Dünyanın tartışmasız en iyi insanıdır Kadir Bey. Tüm zamanların en başarılı, en usta tamircisidir” (GBTEA, 2016,12).

“Oysa onun tamir edemediği hiçbir şey yoktur. ‘Olur mu Kadir Bey? Senin bu işlerin şampiyonu olduğunu hepimiz biliyoruz. O yetenekli parmakların olmasa, hiçbir şey tıkır tıkır çalışmaz,’ diyenleri duymazlıktan gelir” (GBTEA, 2016,12-13).

“Selo’ya göreyse, Kadir Bey yalnızca işini iyi yapan bir adamdır. Basit bir tamirci! Ama inanın, günümüzde basit bir tamirci bulmak büyük bir bilim adamı bulmaktan çok daha zordur” (GBTEA, 2016,14-15).

Soğukkanlı Olmak (Paniğe Kapılmamak)

Soğukkanlı olmak iletisine anlatı boyunca birkaç yerde rastlanmaktadır.

Aşağıda soğukkanlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Tamirci Kadir Bey herkesten farklı bir insandır. Bir kere bozulan hiçbir alet karşısında paniğe kapılmaz. Ona göre, her şey tamir edilmek için yapılmıştır” (GBTEA, 2016,13).

“Tamirci Kadir Bey; yıpranmış ilişkileri, damlatan musluklara, kopmuş volan kayışlarına benzetir. ‘Paniğe kapılmayın, ilişkiniz biraz paslanmış; biraz pas çözücü sizi mutlu edecektir,’ gibi laflar eder” (GBTEA, 2016,15-16).

Pozitif Düşünmek (İyimser Olmak)

İyimser olmak iletisi hikâyede Tamirci Kadir Bey bağlamında sunulan bir iletidir. Onun olaylara ve kişilere bakış açısı pozitif düşünmek iletisini verecek şekildedir.

Aşağıda pozitif düşünmek (iyimser olmak) iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Tamirci Kadir Bey şöyle der: ‘Çamaşır makineleri, bulaşık makineleri, buzdolapları, bisikletler, kapılar, arabalar, faks makineleri, saatler, radyo ve televizyonlar… aklınıza ne gelirse, bozulmadan duramazlar. Bu onların karakteridir. Bozulacaklar. Mecburen. Biz de onları tamir edeceğiz” (GBTEA, 2016,14).

“Ancak, Kadir Bey’i tanıyanlar onun bunu bilmemesini normal karşılarlar. Kadir Bey herkese olumlu baktığından, herkesin de kendisiyle ilgili olumlu düşündüğünü sanır” (GBTEA, 2016,17).

“Kadir Bey her tür tamir işini çok az paraya yapar. Ancak, para veremeyen olursa da, asla para istemez. ‘Aman canım, böyle bir bozuk makineyi tamir etme fırsatı verdiğin için asıl ben teşekkür ederim,’ deyip geçiverir” (GBTEA, 2016,21).

Öfkeli Olmamak

Bu ileti hikâye kahramanlarından Muammer Bey aracılığıyla örtük olarak verilmiştir. İnatçı ve kıskanç biri olduğundan genellikle olaylara ve kişilere öfkelenen Muammer Bey, dolaylı bir şekilde, öfkeli olmamak iletisi verilirken araç olmaktadır.

Aşağıda öfkeli olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Tamirci Kadir Bey şöyle der: ‘İnsan ilişkileri de öyle değil mi? Öfke, hırs, kıskançlık, çekememezlik, açgözlülük gibi duygular işin içine karışınca insan ilişkileri de bozulur ister istemez…’” (GBTEA, 2016,14).

“Ciğerci Muammer Bey kardeşine çok kızmaktadır. Bir kere; ona küs olduğu halde, Tamirci Kadir Bey’in bunu bir türlü fark etmemiş olması onu deliye döndürür. Bu yüzden Muammer Bey, kardeşine iki misli daha fazla küstür. Hem de öyle böyle değil. Onunla hiç konuşmaz, yolda karşılaştıkları zaman selam vermez, evine yemeğe gitmez” (GBTEA, 2016,18).

“Ciğerci Muammer’se öfkeliydi. Kardeşi Tamirci Kadir Bey gittiği için değil, Nazım Bey’le tutuştuğu iddiayı kaybettiği için” (GBTEA, 2016,43).

Hırslı Olmamak

Muammer Bey’in iddiacı olmasının bir sonucu da hırslı bir insan hâline gelmesidir. Aşırı hırslı olmak insana zarar verebilecek bir özelliktir. Anlatının birkaç yerinde örtük bir şekilde verilen hırslı olmamak iletisi görülmektedir.

Aşağıda hırslı olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Ama Muammer Bey, bu konuda arkadaşlarıyla iddiaya girmiştir bir kere. Girdiği bütün iddiaları kazanmak zorundadır. Yoksa kendini hamamböceği gibi hisseder” (GBTEA, 2016,18-19).

“Hatta inanmayacaksınız, Tamirci Kadir Bey ağabeyi Muammer Bey’le arada dama bile oynar. Ama Muammer Bey sıra kendisine gelince tek taş bile oynatmaz. Buz gibi durur. Neyse ki, oyunu seyredenlerden biri sonunda dayanamayıp Muammer Bey’in yerine hamle yapar da oyun devam eder. Kendisi tek bir taş oynatmamış olmasına rağmen galip gelirse sevinmeyi, mağlup olursa üzülmeyi ihmal etmez Ciğerci Muammer Bey” (GBTEA, 2016,19-20).

“Çocukların dükkânının önünde top oynamasını da istemez. Top camını kırmasın diye değil, oynarlarsa hangi takımın galip geleceği konusunda iddiaya gireceği için. Gereksiz yere bütün gün bu maçın gerilimini üstünde hissedeceği için” (GBTEA, 2016,20).

Açgözlü Olmamak

Açgözlü olmamak iletisinin altında fırsatçı olmamak, maddiyata kıymet vermemek ve parayı araç olarak kullanabilmek iletileri de incelenecektir. Bu iletiler birbiriyle örtüşmekte ve anlatıda bunların her birine az da olsa yer verilmektedir.

Aşağıda açgözlü olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Tamirci Kadir Bey şöyle der: ‘İnsan ilişkileri de öyle değil mi? Öfke, hırs, kıskançlık, çekememezlik, açgözlülük gibi duygular işin içine karışınca insan ilişkileri de bozulur ister istemez…’” (GBTEA, 2016,14).

““Kadir Bey her tür tamir işini çok az paraya yapar. Ancak, para veremeyen olursa da, asla para istemez. ‘Aman canım, böyle bir bozuk makineyi tamir etme fırsatı verdiğin için asıl ben teşekkür ederim,’ deyip geçiverir” (GBTEA, 2016,21).

“Tamirci Kadir Bey bu güzel teklif karşısında ne yapacağını şaşırdı. Utancından kıpkırmızı oldu. İnsanlardan bir şey almaktan çok, onlara bir şey vermeye alışmıştı” (GBTEA, 2016,40).

İşini Severek Yapmak

Hikâyede Tamirci Kadir Bey karakterinin işini severek yaptığı belirtilmiştir. İşini severek yapması sayesinde hem kendi başarılı olmuş hem de çevresindeki insanların yaşam tarzlarını şekillendirmiştir. İşini severek yapma iletisi az da olsa diğer karakterler aracılığıyla da verilmiştir.

Aşağıda işini severek yapmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Tamirci Kadir Bey’se bütün bu söylenenlere hiç aldırmaz; her gece, simsiyah olmuş beyaz gömleğini, artık sabunların tozuyla yıkayıp pırıl pırıl temizler, sonra da dededen kalma kömürlü ütüsüyle ütüleyip jilet gibi yapar. Sabahın erken saatinde gömleğini sırtına geçirip, büyük bir sevinçle sokağa çıkar. Eski şarkılar mırıldanarak tamirden tamire koşar” (GBTEA, 2016,34).

“Mobilyacı Süha Bey o gün kendini büyük bir satış yapmaya hazırlamış, sabahleyin neşe içinde erkenden kalkıp tıraş olmuş, bayramlık takımlarını giymişti. Aysel Hanım’ı kapıda karşıladı” (GBTEA, 2016,46).

“Pansiyona gittiklerinde Kadir Bey ortalıkta yoktu. Heyecanla nerede olduğunu sordular. Pansiyonun sahibi, Kadir Bey’in biraz önce balkonu onardığını, şimdi de bacaları onarmaya çıktığını, sonra da kıyıdaki güneşliği onaracağını, ondan sonra denize gireceğini söyledi. Aysel Hanım, ‘Kadir Bey hiç durmuyor,’ dedi. ‘Bıraksalar,

denizi, bulutları, hatta tepemizde ışıl ışıl yanan güneşi bile tamir edecek.'" (GBTEA, 2016,62-63).

İyi İşler Yapanları Örnek Almak

Bu ileti hikâyenin sadece iki yerinde bulunmaktadır.

Aşağıda iyi işler yapanları örnek almak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Çocuklar da Tamirci Kadir Bey'e hayrandır. Çokbilmiş Melisa onun bir sihirbaz olduğunu söyler durur. Melisa'ya göre, adada Kadir Bey'in eli değmemiş bir eşya bulmak olanaksızdır. Hatta ona 'Bilgin' adını takmıştır" (GBTEA, 2016,14).

"Yine de, kürsüyü terk etmeden önce, 'İkincisi!' diye miyavladı, 'Tamirci Kadir Bey'i örnek alabilirsiniz.' Nedense, ikinci öneri adalıları daha da çok kızdırmıştı. 'Zaten Kadir Bey'i örnek aldık ve eski eşyalarımızla birlikte yaşamaya karar verdik. Bir insan daha fazla ne kadar örnek alınabilir ki?' diye itiraz ettiler. 'Yani, onun yaptığı gibi tatile çıkabilirsiniz, demek istiyorum.' diye miyavladı Mestan" (GBTEA, 2016,57-58).

İnsan İlişkilerinde Yapıcı Olmak (Çözüm Odaklı Olmak)

Anlatıda Tamirci Kadir Bey'in insan ilişkilerini de tamir ettiği belirtilmiş ve insan ilişkilerinde yapıcı olmak iletisi verilmiştir.

Aşağıda insan ilişkilerinde yapıcı olmak (çözüm odaklı olmak) iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Araları bozulan çiftler, birbirine küsen kırk yıllık arkadaşlar, anlaşamayan komşular Kadir Bey'in peşini bırakmazlar. Sorunlarını ona anlatıp çözmesini isterler. O da 'Bu sizin sorununuz, beni ilgilendirmez,' deyip sırtını dönmez. Hemen taraflarla konuşur, basit ama kalıcı çözümler geliştirerek, küsleri barıştırıverir. Borçlularla alacaklıları el sıkıştırır. Kiracılarla ev sahiplerini anlaştırır. Birbirine küsmüş karıkocaların, bir iki güzel sözle arasını buluverir. Neden barışmaları gerektiğini öyle güzel anlatır ki, şaşarsınız" (GBTEA, 2016,15).

"Tamirci Kadir Bey; yıpranmış ilişkileri, damlatan musluklara, kopmuş volan kayışlarına benzetir. 'Paniğe kapılmayın, ilişkiniz biraz paslanmış; biraz pas çözücü sizi mutlu edecektir,' gibi laflar eder. 'Pas çözücü mü? O da nedir?' diye sorarlarsa,

‘Aman canım, bunu siz benden daha iyi biliyorsunuz,’ diye utangaç utangaç cevap verir. ‘Küçük bir lokantada birlikte yenen güzel bir yemek, birkaç sevgi sözcüğü…’” (GBTEA, 2016,15-17).

“Baktılar ki, hem Kadir Bey’i çok seviyorlar hem de ondan kurtulamıyorlar, belediyede, ‘Tamirci Kadir Bey Sorunu’ başlıklı bir toplantı düzenlemeye karar verdiler sonunda. Kadir Bey duyup kırılmasın diye de, toplantı yerini ve saatini kulaktan kulağa fısıltıyla birbirlerine bildirdiler. Kadir Bey’i kimse kırmak istemiyordu” (GBTEA, 2016,35-36).

Yardımsever Olmak

Yardımsever olmak iletisi anlatıda Tamirci Kadir Bey aracılığıyla sunulmuştur. Tamirci Kadir Bey, insanların yardımına koşan ve faydalı işler yaparak onlara destek olan iyi bir insandır. Adada yaşayan insanlara karşılık beklemeden yardımcı olmaktadır.

Aşağıda yardımsever olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Araları bozulan çiftler, birbirine küsen kırk yıllık arkadaşlar, anlaşamayan komşular Kadir Bey’in peşini bırakmazlar. Sorunlarını ona anlatıp çözmesini isterler. O da ‘Bu sizin sorununuz, beni ilgilendirmez,’ deyip sırtını dönmez. Hemen taraflarla konuşur, basit ama kalıcı çözümler geliştirerek, küsleri barıştırıverir. Borçlularla alacaklıları el sıkıştırır. Kiracılarla ev sahiplerini anlaştırır. Birbirine küsmüş karıkocaların, bir iki güzel sözle arasını buluverir. Neden barışmaları gerektiğini öyle güzel anlatır ki, şaşarsınız” (GBTEA, 2016,15).

“Kadir Bey her tür tamir işini çok az paraya yapar. Ancak, para veremeyen olursa da, asla para istemez. ‘Aman canım, böyle bir bozuk makineyi tamir etme fırsatı verdiğin için asıl ben teşekkür ederim,’ deyip geçiverir” (GBTEA, 2016,21).

“Melisa bu konuşmalara hiçbir anlam veremez; ‘Ne tuhaf! Sen bu kadar faydalı bir adam ol, herkesin işine yara, ama herkes sana kuşkuyla baksın!’ diye söylenip durur” (GBTEA, 2016,32).

Barış İçinde Yaşamak

Hikâyede Ciğerci Muammer Bey kardeşi Tamirci Kadir Bey'e küs olsa da anlatının sonunda barışmışlardır. Barış içinde yaşamak iletisi anlatıda vurgulanan iletilerden biridir.

Aşağıda barış içinde yaşamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Araları bozulan çiftler, birbirine küsen kırk yıllık arkadaşlar, anlaşamayan komşular Kadir Bey'in peşini bırakmazlar. Sorunlarını ona anlatıp çözmesini isterler. O da 'Bu sizin sorununuz, beni ilgilendirmez,' deyip sırtını dönmez. Hemen taraflarla konuşur, basit ama kalıcı çözümler geliştirerek, küsleri barıştırıverir. Borçlularla alacaklıları el sıkıştırır. Kiracılarla ev sahiplerini anlaştırır. Birbirine küsmüş karıkocaların, bir iki güzel sözle arasını buluverir. Neden barışmaları gerektiğini öyle güzel anlatır ki, şaşarsınız" (GBTEA, 2016,15).

"İşte, Ciğerci Muammer Bey, böyle bir adam olan kardeşi Kadir Bey'e küstür. Adada herkes sabah akşam bu konuyu konuşmasına rağmen, ciğercinin tamirciye küs olduğunu yalnızca bir kişi bilmez. Şaşıracaksınız ama, bu kişi Kadir Bey'in ta kendisidir. Ne tuhaf, değil mi? Ancak, Kadir Bey'i tanıyanlar onun bunu bilmemesini normal karşılarlar. Kadir Bey herkese olumlu baktığından, herkesin de kendisiyle ilgili olumlu düşündüğünü sanır" (GBTEA, 2016,17).

"Ciğerci Muammer Bey'le Tamirci Kadir Bey'e gelince; onlar sonunda barıştılar" (GBTEA, 2016,65).

Cömert Olmak

Cömert olmak iletisi de anlatıda karşılaşılan iletilerden biridir.

Aşağıda cömert olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Oysa Tamirci Kadir Bey öyle mi? O çok eliaçık bir insandır. Her tür tamir işini çok az paraya yapar. Ancak, para veremeyen olursa da, asla para istemez. 'Aman canım, böyle bir bozuk makineyi tamir etme fırsatı verdiğin için asıl ben teşekkür ederim,' deyip geçiverir" (GBTEA, 2016,21).

“Tamirci Kadir Bey bu güzel teklif karşısında ne yapacağını şaşırdı. Utancından kıpkırmızı oldu. İnsanlardan bir şey almaktan çok, onlara bir şey vermeye alışmıştı” (GBTEA, 2016,40).

“Ciğerci Muammer Bey doğrusu bu yolculukta çok eliaçık bir insana dönüştü. Sürekli (kedi) Mestan’ı beslerken, kardeşi Kadir Bey’i de ne çok sevdiğini anlatıp durdu” (GBTEA, 2016,61).

Herkese Saygıyla Davranmak

Bu iletiye anlatının sadece bir yerinde rastlanmaktadır.

Aşağıda herkese saygıyla davranmak iletisinin bulunduğu ifade verilmiştir:

“İhsan Bey, ince uzun, kel kafalı, sakin bir insandır. Kimseye kötü davranmaz. İdeal bir aile babasıdır. Küçücük çocuklara bile büyük saygıyla davranılması gerektiğini bilir” (GBTEA, 2016,22).

Tasarruflu / Tutumlu Olmak

Tutumlu olmak iletisi hikâyede sık tekrarlanan iletilerden biridir. Kadir Bey iyi bir tamirci olduğu için eski eşyaların kullanılabilir olmasını sağlar, böylece ada sakinleri daha az para harcar.

Aşağıda tasarruflu / tutumlu olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Hadi eskileri tamir ediyorsun anladık, ama bunları tamir ederken, yapıştırıcı, zamk, musluk contası, boruya dolamak için keten, çivi gibi şeyler satın alır insan. Öyle değil mi? Hayır, efendim! Bu adamda böyle meziyetler de yok. Musluk contalarını, çöpe atılmış otomobil lastiklerinden kendi elceğiziyle yapıyor. Yapıştırıcıyı, küvetlerin kırılmış aksamlarını ateşte eritip, erimiş balmumuyla karıştırarak kendisi üretiyor!” (GBTEA, 2016,24-25).

“Yirmi birinci yüzyıla geçtik, hâlâ on dokuzuncu yüzyıldan kalma masa ve sandalyelerle idare ediyoruz” (GBTEA, 2016,30).

“Sonunda adalılar, evlerindeki eşyaya daha farklı gözlerle bakmaya başladılar ve onları değiştirmemenin en mantıklı şey olduğuna karar verdiler. ‘Öyle ya, daha çok

para verip, daha kalitesiz ve hikâyesiz mallar almanın ne anlamı var ki?' dediler" (GBTEA, 2016,55).

Kıymet Bilmek / Nankör Olmamak

Tamirci Kadir Bey, adada yaşayan insanlara faydalı işler yapmasına rağmen kıymeti bilinmez. Adadan tatil bahanesiyle uzaklaştırılır. Daha sonra pişman olan ada sakinleri Kadir Bey'in yanına giderler.

Aşağıda kıymet bilmek / nankör olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Kedi Mestan'sa, 'Gördünüz mü? Bir de biz kedilere nankör derler. Biz mi nankörüz, yoksa insanlar mı?' diye miyavlar. Mestan hiç haksız değildir. Çünkü eşyaları onarılan insanlar da Kadir Bey'den yakınmaya başlamışlardır son zamanlarda" (GBTEA, 2016,27-28).

"Melisa bu konuşmalara hiçbir anlam veremez; 'Ne tuhaf! Sen bu kadar faydalı bir adam ol, herkesin işine yara, ama herkes sana kuşkuyla baksın!' diye söylenip durur" (GBTEA, 2016,32).

"Bunların başında Semih Bey gelir. 'Aman çocuklar, Kadir Bey dünya tatlısı bir insan, lütfen onu kırmayın,' der" (GBTEA, 2016,33).

Eski Eşyaların Değerini Bilmek

Hikâyede Tamirci Kadir Bey eski eşyaların atılmaması için hem onları tamir eder hem de onlarla ilgili hikâyeler anlatarak kıymet kazanmalarını sağlar. Bu hikâyeler sayesinde ada sakinleri, özellikle çocuklar, uzun yıllardır kullandıkları eşyaları atmaya kıyamazlar. Tamirci Kadir Bey'i tatile gönderip yeni eşyalar alacakları zaman eski eşyalarının kıymetini bir kez tamamen anlarlar çünkü yeni eşyalar kalitesiz ve pahalıdır.

Aşağıda eski eşyaların değerini bilmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Kadir Bey iyi hoş ama, onun yüzünden evimizdeki hiçbir eşyaya dokunamıyoruz. Hiçbir şeyi atamıyoruz. Kadir Bey yüzünden, duvarda asılı duran saatten, sokak kapısının önündeki terliğe kadar evimizdeki her şeyin bir hikâyesi oldu. Bir kırık tuzluğu atmaya kalksak, çocuklar hemen itiraz ediyorlar; 'Baba ne yapıyorsun?

Kurtuluş Savaşı gazisi dedemin son yemeğinde kullandığı tuzluğu nasıl atarsın?!' deyip, ortalığı birbirine katıyorlar" (GBTEA, 2016,28).

"Melisa, konuşulanları şaşırarak dinledi. 'Büyük bir katliam başlayacak!' diye bağırdı. 'Nasıl bir katliam?' diye sordu minik Selo. 'Bütün eski eserler çöpe gidiyor,' diye cevap verdi Melisa. 'Yerlerine, hiçbir tarihi olmayan şeyler gelecek.'" (GBTEA, 2016,39).

"Melisa, 'Bu yeni mobilyalar çok güzel, ama hiçbirinin hikâyesi yok!' diye ısrar etti. Minik Selo'nun konuya daha değişik bir yaklaşımı vardı. 'Hikâyesi olmayan hiçbir şeyin hafızası da olmaz!' diye bağırdı. 'Eski eşyalar yaşamımızı kaydediyordu. Bunlar kaydetmeyecek. İki yıl sonra doğrudan çöpe gidecek hepsi. Ben, üstünde oturduğum koltuğun yıllar sonra, 'Selo'nun oturduğu koltuk' diye anılmasını isterim" (GBTEA, 2016,52-53).

Tarihe / Ecdada Kıymet Vermek

Eski eşyaların değerini bilmek iletisi bağlamında tarihe / ecdada kıymet vermek iletisi de verilmiştir. Eski eşyalara değer veren ada sakinleri aslında onların yaşanmış olaylara tanıklık etmelerini sevmektedirler. Atalarına ait eşyaları kullanmaya devam etmeleri tarihe ve ecdada değer verdiklerini göstermektedir.

Aşağıda tarihe / ecdada kıymet vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Çocuklar –Melisa, Selo, Ahmet falan, hepsi birden eski eserleri koruma kurulu oluşturmuşlar. Bütün günlerini eşyaların kişisel hikâyelerini not etmekle geçiriyorlar.' Gerçekten de öyledir. Mahallede bazı çocuklar, neredeyse eşyalara nüfus kâğıdı dağıtacak aşamaya gelmişlerdir. Hatta koca bir deftere, eşyaların özgeçmişini yazmaya başlamışlardır. Defterde neler yazılıdır neler: Seloların evindeki koltuk, 1897 yılında doğmuştur. Üstündeki kumaş, 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı sırasında, bir süngü darbesiyle yırtılmıştır. Ahmetlerin evindeki televizyon ilginç bir endüstri mirasıdır. Zeyneplerin evindeki hamam tası, birinci dereceden korunması gereken tarihi eser olarak kabul edilmiştir" (GBTEA, 2016,28-29).

“Koltuklarını değiştirmeye karar verdiklerindeyse, çocuklarının mızırdanmasıyla karşılaştılar. Çocuklar, ‘Biz, geçmişi olmayan hiçbir koltuğu bu evden içeriye sokmayız!’ diye tutturdular” (GBTEA, 2016,52).

“Doğrusu bu bağırış çağırış çok tutmuştu. Adalı çocuklar hep bir ağızdan, ‘Nüfus kâğıdı olmayan eşya istemiyoruz!’ diye bağırdılar. ‘Bu masalar çok genç ve deneyimsiz. Daha üstlerinde tabağı çanağı nasıl taşımaları gerektiğini bile bilmiyorlar.’ […] ‘Bu sandalyelerin hiçbiri ünlü bir matematik profesörünü üstünde taşımamış,’ deyip, yeni sandalyeleri küçümsediler. ‘Aralarında kraliçe görüntüsü yansıtmış bir tane bile ayna yok,’ deyip aynalara burun kıvırarak baktılar. ‘Bu masalarda ünlü şairler yemek yememiş, çinileri yapan ustaların kimse adını bile bilmiyor, avizeler el işi değil, çerçeveler plastik,’ deyip homurdandılar” (GBTEA, 2016,53-54).

Öz Bakıma Önem Vermek

Öz bakım, kişisel temizliği de kapsadığı için temiz olmak iletisinin altında yer alan örnek ifadelerin bazıları öz bakıma önem vermek iletisi bağlamında da değerlendirilebilir.

Aşağıda öz bakıma önem vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Tamirci Kadir Bey’se bütün bu söylenenlere hiç aldırmaz; her gece, simsiyah olmuş beyaz gömleğini, artık sabunların tozuyla yıkayıp pırıl pırıl temizler, sonra da dededen kalma kömürlü ütüsüyle ütüleyip jilet gibi yapar” (GBTEA, 2016,34).

“Kadir Bey, o gün bütün tamir işlerini tamamladıktan sonra eve dönüp banyo yaptı, bavulunu hazırladı. Altı yıldır, çalışmaktan kullanmaya fırsat bulamadığı mayosunu onardı. Yıllar önce çöp tenekesinde bulduğu mavi paletlerin tozunu aldı. Deniz gözlüğünün camlarını diş macunuyla parlattı” (GBTEA, 2016,41).

“Mobilyacı Süha Bey o gün kendini büyük bir satış yapmaya hazırlamış, sabahleyin neşe içinde erkenden kalkıp tıraş olmuş, bayramlık takımlarını giymişti” (GBTEA, 2016,46).

Çalışkan Olmak

Çalışkan olmak iletisine anlatıda genel olarak Tamirci Kadir Bey bağlamında değinilmiştir. Kadir Bey'in işini severek yapmaktadır, bu sayede herkesin yardımına koşar ve çok çalışır. Adadaki diğer esnaflar da daha fazla çalışmak isterler fakat Kadir Bey'in çok çalışması onların işlerini yapmasına engel olmaktadır.

Aşağıda çalışkan olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Sabahın erken saatinde gömleğini sırtına geçirip, büyük bir sevinçle sokağa çıkar. Eski şarkılar mırıldanarak tamirden tamire koşar" (GBTEA, 2016,34).

"Kadir Bey, o gün bütün tamir işlerini tamamladıktan sonra eve dönüp banyo yaptı, bavulunu hazırladı. Altı yıldır, çalışmaktan kullanmaya fırsat bulamadığı mayosunu onardı" (GBTEA, 2016,41).

"Pansiyona gittiklerinde Kadir Bey ortalıkta yoktu. Heyecanla nerede olduğunu sordular. Pansiyonun sahibi, Kadir Bey'in biraz önce balkonu onardığını, şimdi de bacaları onarmaya çıktığını, sonra da kıyıdaki güneşliği onaracağını, ondan sonra denize gireceğini söyledi. Aysel Hanım, 'Kadir Bey hiç durmuyor,' dedi. 'Bıraksalar, denizi, bulutları, hatta tepemizde ışıl ışıl yanan güneşi bile tamir edecek.'" (GBTEA, 2016,62-63).

İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak

Bu ileti, Tamirci Kadir Bey'i adadan göndermeye çalışan ada sakinlerinin planında görülmektedir. Kadir Bey'i kırmamak için oldukça iyi bir plan yaparlar.

Aşağıda insanlara hassas davranmak / kırıcı olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Araları bozulan çiftler, birbirine küsen kırk yıllık arkadaşlar, anlaşamayan komşular Kadir Bey'in peşini bırakmazlar. Sorunlarını ona anlatıp çözmesini isterler. O da 'Bu sizin sorununuz, beni ilgilendirmez,' deyip sırtını dönmez. Hemen taraflarla konuşur, basit ama kalıcı çözümler geliştirerek, küsleri barıştırıverir. Borçlularla alacaklıları el sıkıştırır. Kiracılarla ev sahiplerini anlaştırır. Birbirine küsmüş karıkocaların, bir iki güzel sözle arasını buluverir. Neden barışmaları gerektiğini öyle güzel anlatır ki, şaşarsınız" (GBTEA, 2016,15).

“Baktılar ki, hem Kadir Bey’i çok seviyorlar hem de ondan kurtulamıyorlar, belediyede, ‘Tamirci Kadir Bey Sorunu’ başlıklı bir toplantı düzenlemeye karar verdiler sonunda. Kadir Bey duyup kırılmasın diye de, toplantı yerini ve saatini kulaktan kulağa fısıltıyla birbirlerine bildirdiler. Kadir Bey’i kimse kırmak istemiyordu” (GBTEA, 2016,35-36).

“Toplantının sonunda, hiç olmazsa birkaç haftalığına bu iyi yürekli adamdan kurtulma kararı aldılar. […] Ona bir iyilik yapmaya karar verdiler ve bu kararı da son derece ciddi bir şekilde tutanağa geçirdiler: ‘Ada sakinleri; altın kalpli, çok yetenekli ve fedakâr tamirci Kadir Bey’i çalışmalarından dolayı ödüllendirmeye karar vermiştir. Belediyemizde yapılan toplantı sonunda, Kadir Bey’in üç haftalığına güney illerimizden birine, bütün masraflar bize ait olmak üzere tatile gönderilmesi uygun bulunmuştur!’” (GBTEA, 2016,36-37).

İyi Davranışları Ödüllendirmek

Bu iletiye anlatıda fazla yer verilmemiştir. Ada sakinleri aslında Kadir Bey’i adadan uzaklaştırmak istemektedirler; fakat Kadir Bey o kadar iyi bir insandır ki onu üzecek bir davranışta bulunmayı göze alamazlar, en sonunda yaptığı iyiliklere binaen onu tatille ödüllendirirler.

Aşağıda iyi davranışları ödüllendirmek iletisinin bulunduğu ifade verilmiştir:

“Ona bir iyilik yapmaya karar verdiler ve bu kararı da son derece ciddi bir şekilde tutanağa geçirdiler: ‘Ada sakinleri; altın kalpli, çok yetenekli ve fedakâr tamirci Kadir Bey’i çalışmalarından dolayı ödüllendirmeye karar vermiştir. Belediyemizde yapılan toplantı sonunda, Kadir Bey’in üç haftalığına güney illerimizden birine, bütün masraflar bize ait olmak üzere tatile gönderilmesi uygun bulunmuştur!’” (GBTEA, 2016,36-37).

Ön Yargılı ve Peşin Hükümlü Olmamak

İleti, anlatının sadece bir yerinde bulunmaktadır. Muammer Bey, kardeşi Kadir Bey’in tatile gitmeyeceğini söyler ve yanılır. Kardeşi hakkında ön yargılı davranır, peşin hükümlü olmasının sonucunda da girdiği iddiayı kaybeder.

Aşağıda ön yargılı ve peşin hükümlü olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Bence gitmez,’ dedi tamircinin ağabeyi Ciğerci Muammer Bey. ‘Benim bildiğim Kadir, tamir bekleyen onca sandalyeyi, masayı, buzdolabı, fırın, abajur ve musluğu bırakıp da, hayatta şuradan şuraya kıpırdamaz.’ Nazım Bey’se, ‘Bak görürsün,’ diye üsteledi. ‘Bence gidecek! Bedava tatili kim istemez?’ […] Ada halkı gözlerine inanamadı. Gerçekten de Kadir Bey kendisine verilen bileti kabul etmiş ve tatile gitmişti işte” (CBTEA, 2016,38, 41).

Bilinçli Tüketici Olmak

İletiye hikâyenin son bölümlerinde rastlanmaktadır. Ada sakinleri yeni eşyalar almak için dükkânlara gidince ürünlerin kalitesini sorgularlar. Bu sorgulamanın sonucunda gereksiz yere para harcamamayı başarırlar.

Aşağıda bilinçli tüketici olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Ama gelin görün ki, yeni mallar eskileri kadar kaliteli değildi. Üstelik çok da pahalıydı. ‘İyi de, bu benim masamdan ufak, hem hakiki ağaç değil; ona rağmen nasıl bu kadar pahalı olabilir ki?’ ‘Sunta da neymiş? Kurtların bile yemek için beğenmediği bir malzeme nasıl olur da bu kadar pahalı olabilir?’ ‘Bu koltukların kokusu bile yok. Kokusu olmayan bir şeye mobilya denebilir mi?’ Böyle sorular birbirini kovaladı” (GBTEA, 2016,48).

“Üstelik, yeni alacakları mobilyalar hiç de sağlam değildi. ‘En fazla bir iki yıl dayanır bunlar,’ diye yakınmaya başladılar. ‘O zaman ne yapacağız?’ Bu itirazı Semih Bey çok saçma bulmuştu. ‘O zaman onları atıp yenilerini alacaksınız tabii. Bu kadar basit. Ömür boyu aynı masada yemek yiyecek hâliniz yok ya,’ diye çıkıştı adalılara. ‘Modern hayat budur işte,’ diye atıldı Mobilyacı Süha Bey, ‘aldığın bir şeyi yıllarca kullanmak yerine, iki üç yılda bir yenilemek. Eşyanızı yenileyin ki, kendinizi de yenilenmiş gibi hissedin.’ Çöp karıştırıcısı İsa da aynı fikirdeydi. ‘Elbette. Hatta, eşyanızı eskimeden çöpe atın ki, çöplerde satılacak bir şeyler olsun!’ Adalılar şaşırıp kalmıştı. ‘Olur mu öyle şey!’ diye bağırdılar. ‘Biz o kadar zengin miyiz?’” (GBTEA, 2016,50-51).

“Sonunda adalılar, evlerindeki eşyaya daha farklı gözlerle bakmaya başladılar ve onları değiştirmemenin en mantıklı şey olduğuna karar verdiler. ‘Öyle ya, daha çok para verip, daha kalitesiz ve hikâyesiz mallar almanın ne anlamı var ki?’ dediler” (GBTEA, 2016,55).

Sorgulamadan Hareket Etmemek

Bilinçli bir şekilde sorgulama yaparak zarar edecekleri alışverişler yapmaktan kurtulan ada sakinleri sorgulamadan hareket etmemek iletisinin verilmesinde araç olmuşlardır.

Aşağıda sorgulamadan hareket etmemek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'İyi de, bu benim masamdan ufak, hem hakiki ağaç değil; ona rağmen nasıl bu kadar pahalı olabilir ki?' 'Sunta da neymiş? Kurtların bile yemek için beğenmediği bir malzeme nasıl olur da bu kadar pahalı olabilir?' 'Bu koltukların kokusu bile yok. Kokusu olmayan bir şeye mobilya denebilir mi?' Böyle sorular birbirini kovaladı" (GBTEA, 2016,48).

"Cevaplardan tatmin olmayan adalılar, 'O zaman niye biz bu mobilyaları almak zorundayız?' diye sormaya başladılar. Bu kez cevaplar pek güçlü değildi: 'Çünkü bu mobilyalar çok pratik, hafif, modern.' Adalılardan, 'Bu kadarcık mı yani?' diye itirazlar yükseldi. Cevap hazırdı: 'Lütfen, bu kadarcık olur mu hiç? Yeni bir yaşam tarzı satın alıyorsunuz onlarla birlikte.' Bu sefer de adalılar, 'Satın aldığımız yeni yaşam tarzı daha kalitesizse, niye onu satın alıyoruz ki?' diye sormaya başladılar" (GBTEA, 2016,49).

"Üstelik, yeni alacakları mobilyalar hiç de sağlam değildi. 'En fazla bir iki yıl dayanır bunlar,' diye yakınmaya başladılar. 'O zaman ne yapacağız?' Bu itirazı Semih Bey çok saçma bulmuştu. 'O zaman onları atıp yenilerini alacaksınız tabii. Bu kadar basit. Ömür boyu aynı masada yemek yiyecek hâliniz yok ya,' diye çıkıştı adalılara. 'Modern hayat budur işte,' diye atıldı Mobilyacı Süha Bey, 'aldığın bir şeyi yıllarca kullanmak yerine, iki üç yılda bir yenilemek. Eşyanızı yenileyin ki, kendinizi de yenilenmiş gibi hissedin.' Çöp karıştırıcısı İsa da aynı fikirdeydi. 'Elbette. Hatta, eşyanızı eskimeden çöpe atın ki, çöplerde satılacak bir şeyler olsun!' Adalılar şaşırıp kalmıştı. 'Olur mu öyle şey!' diye bağırdılar. 'Biz o kadar zengin miyiz?'" (GBTEA, 2016,50-51).

Küçüklerin Fikirlerini Ciddiye Almak / Çocukların Fikirlerine Hak Vermeyi Bilmek

Anlatı boyunca çocuk kahramanların fikir beyan ettikleri ve fikirlerinin ciddiye alındığı görülmektedir. Hikâyenin sonunda, yetişkinler çocukların fikirlerine hak verip eski eşyaları değiştirmekten vazgeçmişlerdir. Çocukların, toplumun önemli bir parçası olduğu ve onların görüşlerine önem vermek gerektiği vurgulanmıştır. Bu ileti yetişkinler tarafından da dikkate alınması gereken iletilerden biridir.

Aşağıda küçüklerin fikirlerini ciddiye almak / çocukların fikirlerine hak vermeyi bilmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Melisa, 'Bu yeni mobilyalar çok güzel, ama hiçbirinin hikâyesi yok!' diye ısrar etti. Minik Selo'nun konuya daha değişik bir yaklaşımı vardı. 'Hikâyesi olmayan hiçbir şeyin hafızası da olmaz!' diye bağırdı. 'Eski eşyalar yaşamımızı kaydediyordu. Bunlar kaydetmeyecek. İki yıl sonra doğrudan çöpe gidecek hepsi. Ben, üstünde oturduğum koltuğun yıllar sonra, 'Selo'nun oturduğu koltuk' diye anılmasını isterim. Doğrusu bu bağırış çağırış çok tutmuştu" (GBTEA, 2016,52-53).

"Anneler babalar iyice şaşırmıştı. Hatta Semih Bey bile, 'Bu çocuklar beni çok şaşırttı. Söylediklerinin hepsi doğru yahu,' dedi" (GBTEA, 2016,54).

"Neyse ki, Çokbilmiş Melisa bu sorunun cevabını biliyordu. Bidonun üstüne çıkıp, 'Tabii ki, Tamirci Kadir Bey'in gittiği yere, Akdeniz'de bir sahil kasabasına!' diye bağırdı. Adalılar bu fikri çok tuttu" (GBTEA, 2016,59-60).

Kendini Değiştirmeye Açık Olmak

Ada sakinleri yıllar boyunca sürdürdükleri alışkanlıkları değiştirip hep birlikte tatile giderler ve bundan büyük keyif alırlar. Bu tatil esnasında Ciğerci Muammer Bey bambaşka birine dönüşür. Hikâyenin mutlu sonla bitmesi kendini değiştirmeye açık olmak iletisini pekiştirmektedir.

Aşağıda kendini değiştirmeye açık olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bu kadar laf etmişken biraz daha ileri gidip, 'Eşyanızı değiştireceğinize, kendinizi biraz değiştirebilirsiniz!' diye miyavladı Mestan" (GBTEA, 2016,59).

“Ciğerci Muammer Bey doğrusu bu yolculukta çok eliaçık bir insana dönüştü. Sürekli (kedi) Mestan’ı beslerken, kardeşi Kadir Bey’i de ne çok sevdiğini anlatıp durdu” (GBTEA, 2016,61).

“Ciğerci Muammer Bey’e bile tatlı bir yumuşaklık gelmişti. Evlerine geri döndüklerinde adalıların hepsi eşya yenileme sevdasından tamamen vazgeçmişti. Hatta bunu hatırlamıyorlardı bile. Anlaşılmadık bir şey olmuş, eşyaları onlara yeni gibi gözükmeye başlamıştı. ‘Galiba insanlar kendilerini yenilerlerse, eşyalarını da yenilemiş gibi hissediyorlar…’ diye düşünür oldular” (GBTEA, 2016,64-65).

3.1.2. Havva ile Kaplumbağa

3.1.2.1. Kitabın Özeti

Anne ve babası üniversitede öğretim üyesi olan küçük Elif dört beş yaşlarında, duygularını dışarıya yansıtmayan, suskun bir çocuktur. Elif fazla konuşmasa da konuştuğu zaman kendinden beklenmeyecek şeyler söyleyerek herkesi şaşırtır. Annesi Ayşegül Hanım ve babası Erdem Bey hayvanlarla ilgili çalışmalar yapmakta ve yoğun çalışmaktadırlar. Kızları Elif’i de kendileri gibi hayvanlar konusunda duyarlı yetiştirmeye çalışırlar ve yoğun olmalarına rağmen onun sorduğu soruları sabırla yanıtlarlar. Ayşegül Hanım’la Erdem Bey işe gittiklerinde Elif’le Havva isimli kadın ilgilenir. Havva bitkilerden anlayan, ceplerinde tohumlar taşıyan, hayvanları çok seven, her şeyiyle doğaya ait bir kadındır. Havva hayvanların dilinden anlar ve Elif’e de hayvan sevgisi aşılamaya gayret eder. Eliflerin evindeki işleri titizlikle yapan Havva aynı zamanda Elif’le çok iyi bir iletişim kurmuştur. Elif onu çok sever ve onunla olmaktan çok mutludur. Ayşegül Hanım’la Erdem Bey’in üzerinde çalıştıkları proje bitince yeni bir proje için başka bir şehre taşınmaları gerekir ve bunu Elif’e biraz geç haber verirler. Denizkaplumbağalarıyla ilgili olan bu proje, Elif’i heyecanlandırsa da Havva’dan ayrılacak olmak onu derinden üzer. Ayşegül Hanım ve Erdem Bey bir yandan eşyaları toparlarken bir yandan da Elif’in üzüntüsünü hafifletmeye çalışırlar. Taşındıkları yeni ev bir apartman dairesidir ve doğal yaşamdan uzaktır. Bu durum da Elif’i üzer. Elif’in mutsuzluğunu gören anne ve babası yaptıkları hatayı fark ederler. Onun üzüntüsünü unutabilmesi için birlikte çeşitli etkinlikler yaparlar ve Elif’i hiç yalnız bırakmazlar. Anne ve babası Elif’i eğlendirmeye çalışırken hayatlarına Umut adında bir üniversite öğrencisi girer. Elif, onu çok sever. Umut Ağabey’i denizkaplumbağalarıyla ilgili çalışmalar yapmaktadır.

Kabuğuna verici yerleştirip denizdeki hareketlerini takip ettiği Umut adında bir denizkaplumbağasının yumurtlama sürecini izlemektedir. Ayşegül Hanım ve Erdem Bey de Umut'un ekibinin çalışmalarına destek verecektir. Birlikte sahildeki kampa giderler. Görevleri denizkaplumbağalarının yumurtalarını korumak ve yavruların güvenle denize ulaşmasını sağlamaktır. Elif bu süreçte anne ve babasının yanında tüm çalışmalara katılır, Umut kaplumbağanın sahile yumurta bırakmasını gözlemler. Geceleri anne ve babasıyla çadırda uyur, sabah erkenden uyanıp kaplumbağa yuvalarını koruma altına alma çalışmalarına katılır. Denizkaplumbağalarını çok sever ve çalışmalar esnasında Havva'yı unutmuş gibi görünür. Hâlbuki hiç unutmamıştır. Bir gece fırtına çıkar ve kaplumbağa yumurtalarını koruyan kafeslere zarar verir. Umut Ağabey, Ayşegül Hanım, Erdem Bey ve Elif sahile gittiklerinde Umut kaplumbağanın yumurtalarını koruyan kafesin de bozulmuş olduğunu görürler. Yavruları martılar ve sırtlanlar yemiştir. Üzüntüyle çadırlarına dönelerken Elif'in kovasından ses geldiğini fark ederler ve baktıklarında kovada yavru bir denizkaplumbağası görürler. Fakat sevinçleri yarım kalır çünkü Elif yavruyu kimseye vermemektedir. Elif'in yavruya Havva adını verdiğini duyunca Ayşegül Hanım ve Erdem Bey hatalarını bir kez daha anlarlar. Bu sorunu çözmeye karar verirler. Erdem Bey, Havva'yı alıp kampa getirir. Elif Havva'yı karşısında görünce çok şaşırır ve ona sevgiyle sarılır. Havva'nın artık onlarla yaşayacağını duyunca çok sevinir. Havva'nın "Bir evde iki Havva olmaz!" demesi üzerine yavru denizkaplumbağasını yirmi yıl sonra buluşmak üzere denize bırakır.

3.1.2.2. Havva ile Kaplumbağa Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

Bu kitapta yer alan tüm eğitici iletiler aşağıdaki tabloda sayıları ve yüzdeleriyle birlikte gösterilmiştir:

Tablo 4. Havva ile Kaplumbağa Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

İLETİ GRUPLARI	GRUP İÇİNDEKİ İLETİLER	İLETİLERİN SAYISI	İLETİLERİN YÜZDESİ
	Az ve Öz Konuşmak	3	%1,55
	Çalışkan Olmak	11	%5,67
	Öğrenmeye Hevesli Olmak / Meraklı Olmak	10	%5,15
	Hayal Kurmak	2	%1,03
	Cömert Olmak	2	%1,03
	İnatçı Olmamak	3	%1,55
	Hayata Pozitif Bakmak /	3	%1,55

Tablo 4 - devam

KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Neşeli Olmak		
	Temiz Olmak	1	%0,52
	İşinde Başarılı Olmak (İşini İyi Yapmak)	2	%1,03
	Üretken Olmak	1	%0,52
	Özenli Giyinmek / Öz Bakıma Önem Vermek	1	%0,52
	Kendi Hatasını Fark Etmek	3	%1,55
	Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek / Çözüm Odaklı Olmak	3	%1,55
	Kibar Olmak	4	%2,06
	Azimli ve Kararlı Olmak	2	%1,03
	Tedbirli Olmak	6	%3,09
	Soğukkanlı Olmak	6	%3,09
	Pes Etmemek / Umudunu Kaybetmemek	4	%2,06
TOPLAM		**67**	**%34,54**
SOSYAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	İçekapanık Olmamak / Sosyal Olmak	6	%3,09
	İnsanlara Kıymet Vermek / İnsanları Sevmek	17	%8,76
	Bilgiyi Paylaşmak	28	%14,43
	Komik / Espritüel Olmak	5	%2,58
	Yardımsever Olmak / Merhametli Olmak	2	%1,03
	Hakkaniyetli Olmak / Haksızlık Etmemek	1	%0,52
	Takdir Etmek	3	%1,55
	Doğru İletişim Kurmak	1	%0,52
	İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak	7	%3,61
	İnsanların Hayat Düzenine Saygı Duymak	1	%0,52
	Empati Kurabilmek	3	%1,55
	Bulunduğu Yere Uyum Sağlamak	1	%0,52
TOPLAM		**75**	**%38,66**
MİLLÎ-MANEVİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER		**0**	**%0**
TOPLAM		**0**	**%0**

Tablo 4 - devam

ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı	14	%7,22
	Sevmek / Doğa Sevgisi Aşılamak		
	Eşyaya Bağımlı Olmamak	4	%2,06
TOPLAM		**18**	**%9,28**
HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak	34	%17,52
TOPLAM		**34**	**%17,52**
GENEL TOPLAM		**194**	**%100**

İçekapanık Olmamak / Sosyal Olmak

Hikâyede küçük Elif'in içekapanık bir çocuk oluşu anlatılarak içekapanık olmamak / sosyal olmak iletileri örtük bir şekilde sunulmuştur. Elif'in, bakıcısı Havva'dan ayrılırken duygularını tam olarak ifade edememesi psikolojisini olumsuz etkilemiştir. Ailesiyle üzüntüsünü paylaşmaması sonucunda duyguları tam olarak anlaşılamamış ve duyguları başka bir soruna sebep olacak şekilde ortaya çıkmıştır.

Aşağıda içekapanık olmamak / sosyal olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Elif, dört beş yaşlarında suskun bir çocuktu. Ne zaman konuşacağı hiç belli olmazdı. Konuştuğu zaman da genellikle herkesi şaşırtır, ondan hiç beklenmeyen bir şeyler söyler, sonra yine susardı. Duygularını dışarıya yansıtmazdı. Üzüldüğünü ya da sevindiğini suratına bakarak anlamak olanaksızdı" (HİK, 2016,9-10).

"Havva'nın ise gündüz vakti evde uyuyan bir çocuğa tahammülü yoktu. Elif'i uyuklarken görünce, hemen kapıyı açıp onu bahçeye gönderirdi. Eteğinin ceplerinden birkaç tohum çıkarıp eline tutuşturur; 'Al bunları, incirin dibinde ek,' derdi. 'Sonra da mahallenin çocukları ile oyna!'" (HİK, 2016,23-24).

"Ertesi gün Elif'le kaplumbağası Havva arasındaki dostluk iyice gelişti. Elif, kimseyle ilişki kurmuyor, saatlerce kaplumbağası Havva'yla konuşuyordu. Kimseyi de kovasının yanına yaklaştırmıyordu. Minik Havva'ya, evdeki halının desenlerinden, birlikte ekecekleri çiçeklerden söz ediyordu" (HİK, 2016,81).

Az ve Öz Konuşmak

Elif, içekapanık bir çocuk olduğundan az konuşur. Sessizliğini bozduğunda söylediği sözler büyüklerini şaşırtır. Bu durum anlatılarak az ve öz konuşmak iletisi sunulmuştur.

Aşağıda az ve öz konuşmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Elif, dört beş yaşlarında suskun bir çocuktu. Ne zaman konuşacağı hiç belli olmazdı. Konuştuğu zaman da genellikle herkesi şaşırtır, ondan hiç beklenmeyen bir şeyler söyler sonra yine susardı" (HİK, 2016,9).

"Her soruyu kabul etmezdi Havva. Cevap vermek yerine, uzun uzun susmaya devam ederdi. Bu uzun sususlar, onun konuştuğu şeyleri değerli hâle getirdi" (HİK, 2016,21).

Ekiptekiler, hiç konuşmayan minik Elif'in böyle uzun bir cümle kurmasına şaşırdılar. 'Elif böyledir,' dedi annesi. 'Susar susar, sonra öyle bir laf eder ki, hepimizi şaşırtır.'" (HİK, 2016,68).

Çalışkan Olmak

Elif'in annesi Ayşegül Hanım ve babası Erdem Bey üniversitede öğretim görevlisidir. İşlerini severek yaparlar ve çok çalışırlar. Elif'in bakıcısı Havva da çalışkan bir kadındır. Elif, Ayşegül Hanım ve Erdem Bey denizkaplumbağalarının yumurtalarını kurtarma kampına gittiklerinde de yoğun bir şekilde çalışırlar. Anlatı boyunca çalışmaya vurgu yapan iletiler sayesinde çalışkan olmak iletisi verilmiştir.

Aşağıda çalışkan olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Elif'in annesi Ayşegül Hanım ve babası Erdem Bey üniversitede öğretim üyesiydiler. Göçmen kuşlarla ilgili bir projede çalışıyorlardı. Fotoğraf ve film makinelerini alıp, sabahları erkenden evden çıkarlar, ancak güneş battıktan sonra eve gelirlerdi. Bazı geceler geç saatlere kadar bilgisayarın başında çalışırlar, kuşların yaşamı üzerinde uzun uzun konuşurlardı. Hiç boş zamanları yoktu, hep çok meşguldüler" (HİK, 2016,10-11).

"Umut Ağabey, hep birlikte gidecekleri kaplumbağa kampında kendi çalışmasını yürütüyordu. Haftanın beş günü onlardaydı. Sürekli elinde bilgisayarı ile dolaşıyor

ve her fırsatta, denizkaplumbağalarının göç yolları ile ilgili yaptığı çalışmaya anlatıyordu" (HİK, 2016,45).

"Öğlene doğru güneş iyice yükselince, çalışamayacak hâle geldiler. Ter içinde kalmışlar ve acıkmışlardı. Kampa geri dönmeliydiler. Erdem Bey ve Ayşegül Hanım artık tam bir ekip olmuşlardı. Her sabah erkenden kalkıp, araştırmacıların çalışmalarına katılıyorlardı. Arada, Adana'daki evlerine geri dönüp biraz dinleniyorlar, biraz çalışıyorlar, sonra tekrar ekibe katılıyorlardı" (HİK, 2016,68-69).

İnsanlara Kıymet Vermek / İnsanları Sevmek

Anlatıdaki karakterler genel olarak birbirini sevmekte ve birbirine kıymet vermektedir. Özellikle, Elif'le Havva'nın arasındaki sevgi bağı hikâyenin içeriğini oluşturan temel ögelerden biridir. Elif, Havva'dan ayrılmak zorunda kalır ama aralarındaki güçlü bağ, onları tekrar bir araya getirir. Anlatı karakterlerinin sevgi temeli üzerine kurulu ilişkileri ön plana çıkarılarak insanlara kıymet vermek / insanları sevmek iletileri verilmektedir.

Aşağıda insanlara kıymet vermek / insanları sevmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Akşam yemekte aniden, 'O gelmeyecek mi?' diye sordu Elif. Anne ve babası çok şaşırmışlardı. 'Kim?' diye sordular. Elif sustu. 'Kim gelmeyecek mi?' diye üsteledi babası. Kimi kastettiğini anlamamış olmaları imkânsızdı. Demek, Havva onlar için önemsiz bir insandı! (...) 'Havva mı?' diye sordu babası. Elif, 'Evet, o!' manasında başını bile sallamadı. 'Kim? Kim?' diye sormalarından, Havva'nın onlarla gelmeyeceğini anlamıştı. 'Havva'yı çok seviyoruz. Ama o bizim ailemizin bir üyesi değil. Bizim yanımızda çalışıyordu,' dedi babası" (HİK, 2016,34-35).

"Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, küçük Elif'i hiç yalnız bırakmadılar. Birlikte çevreyi gezdiler. Muhallebicilerde dondurmalı sütlaç yediler, limonata içtiler. Balonculardan balon alıp, çocuk parkına gittiler. Kâğıthelvası yediler. Elif'i komşu çocuklarıyla tanıştırdılar. Saatlerce tahterevalliye binip, salıncaklarda sallandılar. Geceleri birbirlerine sarılarak uyudular" (HİK, 2016,43).

"Tam o sırada arkasından gelen bir sesle irkildi. 'Kaplumbağana benim adım koymuşsun.' Bu çok tanıdık bir sesti. Heyecanla sesin geldiği yöne döndü. Bir de ne

görsün? Havva, anne ve babasının yanında değil mi? Koşarak ona sarıldı. Ayşegül Hanım ve Erdem Bey de çok etkilenmişlerdi. Onlar da sevgiyle Havva ve Elif'e sarıldılar. Hepsinin gözleri yaşarmıştı. Birbirlerine sarılmış bir halde öylece kalakaldılar" (HİK, 2016,84-85).

Öğrenmeye Hevesli Olmak / Meraklı Olmak

Elif suskun olmasına rağmen meraklı bir çocuktur. Öğrenmek istediği şeyleri kısa sorularla annesine ve babasına sorar. Onların yaptığı açıklamaları dinleyerek pek çok şey öğrenir. Elif'in bu tutumu anlatılarak öğrenmeye hevesli olmak / meraklı olmak iletileri verilmiştir.

Aşağıda öğrenmeye hevesli olmak / meraklı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Hava güzel olduğunda, Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, kuşları incelemeye Elif'i de götürürlerdi. Küçük Elif, kuşların havada çığlık çığlığa uçmaları merakla izlerdi. Neden her mevsim göç ettiklerini bir türlü anlamazdı. Her seferinde annesinin suratına ilgiyle bakar ve tek kelimeyle, 'Neden?' diye sorardı" (HİK, 2016,11-12).

"'Neden?' diye merakla sordu Elif. Annesi normal bir şekilde, 'Havva'ya onlardan birer tane bırakmak istiyorum,' diye cevap verdi. Elif hiçbir şey anlamamıştı. Soru soran gözlerini annesinin suratına dikti ve hiç konuşmadan öyle dakikalarca durdu. Sonunda, Ayşegül Hanım biraz açıklama yapmak zorunda kaldı. 'Biz burayı terk ettiğimizde, Havva bu fotoğraflara bakıp bizi hatırlasın diye.' Elif yine hiçbir şey anlamamıştı. Annesinin gözlerine bu sefer de, 'Biz burayı terk mi ediyoruz?' diye soran gözlerle baktı" (HİK, 2016,26-27).

Bilgiyi Paylaşmak

Elif'in sorduğu soruları, ebeveynleri ve bakıcısı Havva hiçbir zaman yanıtsız bırakmaz. Bildiklerini Elif'le paylaşırlar. Elifler kampa gittiklerinde, denizkaplumbağalarıyla ilgili tecrübeli olanlar onları bilgilendirir. Anlatının genelinde, karakterlerin, bildiklerini kendilerine saklamayıp çevrelerindeki insanlarla paylaşmaya gayret ettikleri görülür. Bu sayede, okurlara bilgiyi paylaşmak iletisi sunulmaktadır.

Aşağıda bilgiyi paylaşmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Her seferinde annesinin suratına ilgiyle bakar ve tek kelimeyle, ‘Neden?’ diye sorardı. Ayşegül Hanım da bıkmadan, ‘Kuzeyde kış başlayınca, besin bulmaları zorlaşıyor. O yüzden güneye, daha sıcak bölgelere göç ediyorlar,’ diye açıklardı” (HİK, 2016,12).

“‘Hiç görmesek bile, binlerce hayvanla birlikte yaşıyoruz. Bunu hiç unutma,’ derdi. Havva ‘Kuşlara ıslık mesafesindeyiz.’ Elif Havva’nın kuşlarla ne konuştuğunu merak ederdi. Her seferinde, ‘Ne diyorlar?’ diye sorardı. Havva hiç cevap vermezdi. Ama bu onun cevap vermeyeceği anlamına gelmezdi. Havva, Elif’in sorularına genellikle cevap verirdi ─ama bir gün sonra, ama hafta sonra” (HİK, 2016,18-19).

“Umut Ağabey evlerine her geldiğinde Elif ona, ‘Umut nerede?’ diye soruyor; o da hiç bıkıp usanmadan bilgisayarını açıp, haritada kaplumbağanın yerini gösteriyordu. Sonra da, çocuk eli kadar küçük bir kaplumbağanın nasıl dev bir kaplumbağaya dönüştüğünü uzun uzun anlatıyordu” (HİK, 2016,46-47).

Komik / Espritüel Olmak

Elif’in babası Erdem Bey, espritüel bir karakterdir. Konuşmalarına mizahi unsurlar katarak sıkıcı konuları bile eğlenceli hâle getirir. Bilimsel araştırmalar yapan Erdem Bey’in insanları eğlendirmeyi önemsemesi dikkat çekicidir. Erdem Bey’in esprileri bağlamında komik / espritüel olmak iletisi verilmiştir.

Aşağıda komik / espritüel olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, kuşları incelemeye Elif’i de götürürlerdi. Küçük Elif, kuşların havada çığlık çığlığa uçmaları merakla izlerdi. Neden her mevsim göç ettiklerini bir türlü anlamazdı. Her seferinde annesinin suratına ilgiyle bakar ve tek kelimeyle, ‘Neden?’ diye sorardı. Ayşegül Hanım da bıkmadan, ‘Kuzeyde kış başlayınca, besin bulmaları zorlaşıyor. O yüzden güneye, daha sıcak bölgelere göç ediyorlar diye,’ açıklardı. Erdem Bey her an muziplik yapmaya hazırdı. Gülerek araya girer, ‘Mayolarını, güneş şapkalarını, deniz gözlüklerini alıp buralara geliyorlar işte,’ derdi” (HİK, 2016,11-13).

“Erdem Bey gülerek araya girdi. ‘Tam beş yıl sürdü,’ dedi. ‘Bizim de artık göçmemizin zamanı geldi.’ ‘Bu arada yalnızca göçmen kuşlarla uğraşmadık tabii, birçok şey yaptık,’ dedi Ayşegül Hanım. Elif öylece kalakalmıştı. ‘Örneğin, sen

doğdun!' 'Hayatımızın en az dört yılında sen varsın,' diye devam etti Erdem Bey. Elif'in minicik ellerini sıktı ve muzipçe, 'Sizinle tanışmaktan çok memnun olduk, hanımefendi,' dedi" (HİK, 2016,27-28).

"Erdem gülerek, 'Belki başka gezegenlerde bile yaşamak zorunda kalabilirsin,' diye ekledi. 'Mars'ta üniversiteyi bitirip, Plüton'da iş hayatına atılabilirsin.'" (HİK, 2016,29).

Hayal Kurmak

Küçük Elif, zaman zaman hayallere dalar. Empati yeteneğini ve ufkunu geliştiren hayalleri sayesinde dünyası zenginleşir. Onun kurduğu hayaller anlatılarak hayal kurmak iletisi sunulmaktadır.

Aşağıda hayal kurmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Küçük Elif bazen kendini kuşların yerine koyardı. Onlarla birlikte El ele tutuşup uçtuğunu, Afrika'dan Rusya'ya, dünyayı baştan aşağı katettiğini düşlerdi" (HİK, 2016,13).

"'Yeşil denizkaplumbağaları!' dedi Ayşegül Hanım neşeyle. Elif önce uzun uzun düşündü. Sonra, 'Denizkaplumbağaları mı?' diye bağırdı. 'Hep bir deniz kaplumbağasının sırtında yolculuk etmek istemişimdir.'" (HİK, 2016,29-30).

Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak

Hikâyede ön planda iletilerden biri de, hayvanları sevmek / hayvanlara karşı duyarlı olmak iletisidir. Ayşegül Hanım, Erdem Bey ve Havva hayvanlara karşı çok duyarlıdır. Bu duyarlılığı küçük Elif'e de aşılamayı başarırlar. Denizkaplumbağalarını tehlikelere karşı korumak için ailecek konforlarını feda ederler. Çadırda uyuyup sabahın erken saatlerinde yoğun bir çalışma temposuna girerler. Bu ileti, kitabın adına da yansımış ve Elif'in önemsediği iki şey vurgulanmıştır: Havva ile kaplumbağa.

Aşağıda hayvanları sevmek / hayvanlara karşı duyarlı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Kediler köpekler ve kuşlarla onların anladıkları dilde konuşabilirdi. Kedi gibi miyavlayabilir, köpek gibi havlayabilir, yüzlerce kuş sesini taklit edebilirdi. Ortalıkta

hiç kuş yokken, önce havayı koklar, sonra çeşitli kuş sesleri çıkarırdı. Havva'yı duyan sığırcıklar, ispinozlar, serçeler, saka kuşları saklandıkları yerlerden çıkıp, kendi dillerinde şakıyarak cevap yetiştirirlerdi. 'Hiç görmesek bile binlerce hayvanla birlikte yaşıyoruz. Bunu hiç unutma,' derdi Havva. 'Kuşlara ıslık mesafesindeyiz.'" (HİK, 2016,18).

"'Çünkü beyaz renk gece parlar. Denizkaplumbağası onu ışık olarak algılayabilir. Işığa doğru hareket eden kaplumbağalar, denizin yönünü şaşırabilirler, canım.' Sonra da, 'O yüzden siyah tişörtünü giyeceksin,' dedi. 'Altına da siyah şortunu.' Elif sustu. Madem kaplumbağanın kaybolmaması gerekiyordu, seve seve siyahları giyecekti o zaman. Denizkaplumbağasının, denizini kaybedip karşı dağlara tırmanmasını istemezdi doğrusu" (HİK, 2016,55-56).

"Küçük Elif çok mutlu görünüyordu. Yeni yaşantısını benimsemişti. O bir kaplumbağa kurtarıcısıydı artık. Geceleri rüyasında, kurtardığı kaplumbağaları büyümüş olarak görüyordu. Yıllar geçmiş, minik kaplumbağalar dev gibi olmuşlar, Elif de büyümüş, genç kız olmuştu. Rüyalar denizinde yüzerken, Elif'i tanıyan dev bir kaplumbağa sevinçle yanına geliyordu. Onu sevgiyle sırtına alıp, denizin derinliklerinde öbür kaplumbağalarla tanıştırıyordu. Her yerde hayvan dostları olan bir genç kızdı Elif. Havadaki kuşları, sokaktaki köpekleri, kedileri, kumsaldaki yengeçleri, denizdeki kaplumbağaları, şahsen tanıyordu. Daha da önemlisi, onlar da Elif'i tanıyorlardı" (HİK, 2016,69-71).

Yardımsever Olmak / Merhametli Olmak

Küçük Elif, zor durumda olan hayvanlara merhametle yaklaşır ve onlara yardımcı olabilmek için elinden geleni yapar. Elif'in hayvanlara karşı yaklaşımı anlatılarak bu ileti sunulmuştur.

Aşağıda yardımsever olmak / merhametli olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bir keresinde küçük bir leyleğin tedavi edilmesini izlemişti. Leyleğe o kadar acımıştı ki, iyileşir iyileşmez arkadaşlarına ulaştırılması gerektiğini düşünmüştü. Erdem Bey ise, 'Tabii ki arkadaşlarıyla buluşacak,' demişti, 'kış geçsin, bahar gelip erikler bembeyaz çiçek açsın, nasıl olsa arkadaşları tekrar gelecekler.' Küçük Elif, 'Olmaz!' demiş ve kumbarasındaki bütün parayı masanın üstüne boşaltmıştı. Sonra

da, ‘Uçak!’ diye bağırmıştı. Bir uçak bileti alalım, kuşu arkadaşlarının gittiği yere gönderelim, demek istiyordu” (HİK, 2016,13-14).

Cömert Olmak

Elif’in leyleğe yardım etmek için tüm parasını vermesi onun cömert olduğunu gösterir. Eski evlerinden ayrılırken, Ayşegül Hanım ve Erdem Bey sevdikleri bazı eşyaları cömert bir şekilde komşularına verirler. Anlatıdaki bu davranışlar, cömert olmak iletisini desteklemektedir.

Aşağıda cömert olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Küçük Elif, ‘Olmaz!’ demiş ve kumbarasındaki bütün parayı masanın üstüne boşaltmıştı. Sonra da, ‘Uçak!’ diye bağırmıştı. Bir uçak bileti alalım, kuşu arkadaşlarının gittiği yere gönderelim, demek istiyordu” (HİK, 2016,14).

“Evlerinin ayrılmaz bir parçası gibi duran eski büyük yemek masası, ucuz bir fiyata yoldan geçen bir eskiciye satılıverdi. Annesinin çok sevdiği aynalı komodin, komşuya verildi. Babanın hayran olduğu büyük elbise dolapları ve kütüphaneler yok pahasına bir antikacıya satıldı. Elif’in çok sevdiği, salondaki büyük kristal ayna, yolda kırılır diye, evde bırakıldı” (HİK, 2016,31-32).

İnatçı Olmamak

Küçük Elif, istediği olmadığında ya da duyguları göz ardı edildiğinde inat eder. Anne ve babasıyla günlerce konuşmayıp onlara kendi istediğini yaptırmaya çalışır. Havva ismini verdiği yavru denizkaplumbağasını denize bırakmak istememesi de inatçı olmasından kaynaklanır. Elif’in inadından vazgeçmesi ve doğru olanı yapması anlatılarak inatçı olmamak iletisi örtük bir şekilde verilmiştir.

Aşağıda inatçı olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Elif çok inatçıydı. Hiç geri adım atmazdı. Günlerce susarak anne ve babasını protesto etmişti. Sonunda Erdem Bey, Elif’in suskunluğuna dayanamamıştı. ‘Uçakla gitmesi önemli değil,’ demişti. ‘Sorumlu bir leyleğin kendi kanatlarıyla uçarak yolunu bulabilmesi lazım. Yoksa, nereye gideceğini unutur. Gelecek sefer de yolunu kaybeder. Afrika’ya gideceğim derken, Kuzey Kutbu’na gider.’ Bunun üzerine Elif,

uzun uzun düşünmüştü. Bir daha leylek konusunu açmamıştı. Belli ki, babasına hak vermişti" (HİK, 2016,14-15).

"Gerçekten de, o gece kaplumbağa kampta kaldı. Elif onu yanından ayırmıyor, kimseyi de kovanın yanına yaklaştırmıyordu. 'O benim kaplumbağam!' diye tutturmuştu bir kere" (HİK, 2016,79).

"Havva, Elif'in başını okşadı. 'Yalnız, senden bir ricam olacak,' dedi. 'Havva'yı hemen denize bırakmalısın. Bir evde iki Havva olmaz.' Elif karşı çıkmadı, 'Peki,' diyen gözlerle Havva'ya baktı" (HİK, 2016,86).

Hakkaniyetli Olmak / Haksızlık Etmemek

Hikâyedeki karakterler, inatçı olsalar bile, başkalarına hak vermeyi bilirler. Konulara objektif yaklaşmaya çalışarak karşı tarafa hak vermeyi bilirler ve sorunların çözümünü kolaylaştırırlar. Bu tutum yansıtılarak hakkaniyetli olmak / haksızlık etmemek iletileri sunulur.

Aşağıda hakkaniyetli olmak / haksızlık etmemek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bunun üzerine Elif, uzun uzun düşünmüştü. Bir daha leylek konusunu açmamıştı. Belli ki, babasına hak vermişti" (HİK, 2016,15).

Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı Sevmek / Doğa Sevgisi Aşılamak

Anlatının ön plandaki iletilerinden biri de bu iletidir. Doğa araştırmacısı Ayşegül Hanım ve Erdem Bey çocuklarına doğa sevgisi aşılamaya gayret ederler. Kendileri gibi doğayı çok seven, hatta doğanın bir parçası olan, Havva da doğal yaşama önem verir. Havva'nın hayvanlarla olan ilişkisi, doğasever yetişkinlerin Elif'e doğa sevgisi aşılaması, çevre koşullarından zarar gören denizkaplumbağası yavruları için yürütülen çalışmaların anlatılması ve daha pek çok ifade bu iletiyi destekler niteliktedir.

Aşağıda doğal yaşama önem vermek / doğayı sevmek / doğa sevgisi aşılamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Havva'nın ayaklarında, kapkalın bir nasır tabakasının oluşturduğu doğal bir ayakkabı vardı. Sabahları peşinde onlarca kedi, köpek ve kuş takılmış olarak gelirdi.

Akşam olunca da, yine onlarla birlikte geldiği yere dönerdi. Gün boyunca evin ahşap merdiveninde pofuduk kediler, kılkuyruk sokak köpekleri, renkli gagalı kuşlar, Havva'nın dışarı çıkmasını beklerdi" (HİK, 2016,18).

"Kat kat eteklerinin içinde neler gizliydi neler: Çiçek tohumları, kedi mamaları, şarkı sözleri, mektuplar, kuşyemleri, şiirler... Çiçek tohumlarını sağa sola atar, etek ceplerinde taşıdığı çiçek fidelerini sokakta bulduğu yerlere dikerdi. Birçoğunu kendisi ettiği için, sokaktaki çiçeklerin, otların hepsini tanırdı" (HİK, 2016,20-21).

"Elif çocuk parkında oynamak istemiyordu ki. Ağaçlara tırmanmak, tohumlar ekmek, bitkilerin topraktan çıkışını seyretmek; pofuduk kediler, kılkuyruk köpekler ve renkli gagalı kuşlarla dans etmek istiyordu o. Çocuk parkının çevresinde bir tane kedi bile yoktu. Sitenin bahçesindeki yeşil çimlerin arasındaki çiçeklerse çok düzgün ekilmişlerdi. Bahçıvanın, çimlerin ortasına tohum etmesine izin vereceğini hiç sanmıyordu Elif" (HİK, 2016,41).

Hayata Pozitif Bakmak / Neşeli Olmak

Bu ileti anlatı karakterlerinden Havva ve Mümtaz Ağabey aracılığıyla verilmiştir. Havva'nın neşeli biri olduğu doğrudan belirtilmiştir, Mümtaz Ağabey'in de sorunlara rağmen pozitif düşünebilmesi vurgulanmıştır.

Aşağıda hayata pozitif bakmak / neşeli olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Neşeli bir kadındı Havva. Şarkılar söyler; Kediler köpekler ve kuşlarla onların anladıkları dilde konuşabilirdi" (HİK, 2016,18).

"Mümtaz Ağabey onları uzlaştırdı. 'Merak etmeyin,' dedi. 'Bu gece kaplumbağa kampta kalabilir. Kovaya biraz ıslak kum koyarız. Hiçbir şey olmaz. Ertesi gün Elif onu kumsala bırakır.' Gerçekten de, o gece kaplumbağa kampta kaldı. Elif onu yanından ayırmıyor, kimseyi de kovanın yanına yaklaştırmıyordu. 'O benim kaplumbağam!' diye tutturmuştu bir kere. Mümtaz Ağabey, 'Merak etmeyin, geçer,' diyordu" (HİK, 2016,78-79).

Takdir Etmek

Takdir etmek iletisi, hayran olmak bağlamında sunulmuştur. Küçük Elif, Havva'nın doğayla ilişkisine ve yumurtalarını sahile bırakan denizkaplumbağasının gücüne hayranlık duyar. Bu durum belirtilerek örtük bir şekilde takdir etmek iletisi verilir.

Aşağıda takdir etmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Elif, Havva'ya hayrandı. Bir kaplumbağa, bir ağaç, bir bitki, bir meltem kadar doğaya aitti o" (HİK, 2016,19).

"Elif, Umut Kaplumbağa'ya hayran kalmıştı. Sağlam kabuklu ve güçlüydü. Hiç kimse ona kötülük yapamazdı" (HİK, 2016,58).

"'Şu anda nasıl sevindiğimi anlatamam,' dedi Umut Ağabey ve Elif'i havaya kaldırıp, alnına bir öpücük kondurdu. 'Onu işaretleyip, hemen denize bırakacağım.' Ayşegül Hanım ve Erdem Bey de çok mutlu olmuşlardı. Elif'i kutladılar" (HİK, 2016,77).

Doğru İletişim Kurmak

Havva'nın Elif'le konuşurken ve ondan bir şey isterken kullandığı net ifadeler doğru iletişime örnektir. Havva'nın net ifadeleri, Elif'in onu ciddiye almasını ve olgun davranmasını sağlar. Havva'nın ifadeleri ve Elif'in bu ifadelere karşı tutumu verilerek doğru iletişim kurmak iletisi aktarılmıştır.

Aşağıda doğru iletişim kurmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Hiçbir konuda ısrarlı olmaması, hep kesin olmasından kaynaklanırdı. Havva, 'Dışarı çık!', 'Sütünü iç!' ya da 'Halıları çiğneme!' dediğinde hep kesindi. Elif'in annesine hiç benzemezdi. Ona hiç nazlanılmazdı. Elif sütünü içmiyorsa, 'Haydi, yavrum, iç ama,' diye acıklı bir sesle üstelemez, sütü lavaboya boşaltıverirdi. O yüzden, Havva'nın isteklerine hiç itiraz etmeden boyun eğerdi Elif" (HİK, 2016,22).

Temiz Olmak

Havva'nın, Eliflerin evinde temizlik yapması anlatılarak temiz olmak iletisi verilmiştir.

Aşağıda temiz olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Güçlü kolları ile halıları öyle bir siliyordu ki, halılar, yapay solunum yaptırılan hastalar gibi diriliyordu. Üstlerindeki çiçek desenleri kısa sürede canlanıyordu sanki. Yalnızca halılar mı? Aynı şey bütün ev için geçerliydi aslında. Ayşegül Hanım ve Erdem Bey’in yorgun bıraktığı ev, Havva elini atınca, kendine geliyordu. Kâğıtlar, kalemler, kitaplar, ayakkabılar, sandalyeler, örtüler bir anda yerlerine gidiyordu. Bulaşıklar yıkanıyor, tabaklar, bardaklar tek tek raflarına konuyor, camlar siliniyordu” (HİK, 2016,22-23).

İşinde Başarılı Olmak (İşini İyi Yapmak)

Anlatıda, Havva’nın işini iyi yaptığı belirtilmiştir. Havva, Eliflerin evinde görevini en iyi şekilde yaparken Elif’e de küçük görevler verir. Elif, Havva’nın verdiği görevleri zevkle yerine getirir. Bu durum anlatılarak işinde başarılı olmak iletisi aktarılmıştır.

Aşağıda işinde başarılı olmak (işini iyi yapmak) iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Güçlü kolları ile halıları öyle bir siliyordu ki, halılar, yapay solunum yaptırılan hastalar gibi diriliyordu. Üstlerindeki çiçek desenleri kısa sürede canlanıyordu sanki. Yalnızca halılar mı? Aynı şey bütün ev için geçerliydi aslında. Ayşegül Hanım ve Erdem Bey’in yorgun bıraktığı ev, Havva elini atınca, kendine geliyordu. Kâğıtlar, kalemler, kitaplar, ayakkabılar, sandalyeler, örtüler bir anda yerlerine gidiyordu. Bulaşıklar yıkanıyor, tabaklar, bardaklar tek tek raflarına konuyor, camlar siliniyordu” (HİK, 2016,22-23).

“Havva’nın ise gündüz vakti evde uyuyan bir çocuğa tahammülü yoktu. Elif’i uyuklarken görünce, hemen kapıyı açıp onu bahçeye gönderirdi. Eteğinin ceplerinden birkaç tohum çıkarıp eline tutuşturur; ‘Al bunları, incirin dibinde ek,’ derdi. ‘Sonra da mahallenin çocuklarıyla oyna!’ Küçük Elif, uyku sersemliği içinde, bu büyük görevi zevkle yerine getirirdi” (HİK, 2016,23-24).

Üretken Olmak

Üretken olmak iletisi, eser ortaya koymak olarak ele alınmıştır. Ayşegül Hanım ve Erdem Bey’in çalışmaları sonucu oluşturdukları kitap bu iletiye örnek teşkil eder.

Aşağıda üretken olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Göçmen kuşlarla ilgili çok güzel bir de kitap yaptık.’” (HİK, 2016,28).

İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak

Bu ileti, Ayşegül Hanım ve Erdem Bey’in, Elif’e sormadan taşınmaya karar vermeleri ve onu incitmeleri anlatılarak, örtük bir şekilde verilmiştir. Elif’in duygularını hesaba katmayan ebeveynleri, onu Havva’dan ayırarak büyük bir hata yaparlar. Daha sonra bu hatalarını telafi etmek için çaba gösterirler. Bu sürecin anlatımıyla insanlara karşı hassas davranmak / kırıcı olmamak iletileri verilmiştir.

Aşağıda insanlara karşı hassas davranmak / kırıcı olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, Elif’in sessizliğinden anlam çıkarmaya çalışıp, bir yerlerde hata yaptıklarını düşünmeye başlamışlardı. Taşınacaklarını daha önce söylememiş olmaları, Elif’i üzmüş müydü acaba?” (HİK, 2016,28).

“Akşam yemekte aniden, ‘O gelmeyecek mi?’ diye sordu Elif. Anne ve babası çok şaşırmışlardı. ‘Kim?’ diye sordular. Elif sustu. ‘Kim gelmeyecek mi?’ diye üsteledi babası. Kimi kastettiğini anlamamış olmaları imkânsızdı. Demek, Havva onlar için önemsiz bir insandı! Elif, yemeğini bitirmeden sofradan kalktı. Tabii, anne ve babası da peşinden. ‘Kim?’ diye ısrarla sordu annesi. Elif’i artık hiçbir güç konuşturamazdı” (HİK, 2016,34-35).

“Mümtaz Ağabey gülerek, ‘Küçük çocuklar bu kaplumbağaları çok sever,’ dedi, ‘onları evlerine götürmek isterler.’ Umut Ağabey de böyle olduğunu biliyordu. Elif’i hiç kırmak istemezdi. ‘Ama bu kaplumbağaların yaşam ortamı deniz,’ dedi kibarca. ‘Evde yaşayamazlar. Onu bırakmalısın.’” (HİK, 2016,77).

Eşyaya Bağımlı Olmamak

Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, başka bir şehre taşınırken eşyalarının çoğunu dağıtırlar. Sırt çantaları ve çok az eşyayla yeni evlerine giderler. Burada da sade bir şekilde yaşarlar. Hatta gittikleri kampta çadırda günlerce kalırlar. Bu durum küçük Elif’in gözünden anlatılır ve eşyaya bağımlı olmama durumu vurgulanır.

Aşağıda eşyaya bağımlı olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Kitaplar kolilere, giysiler bavullara, mutfak eşyası kutulara dolduruldu. Halılar rulo yapılarak naylonlara sarıldı. Evlerinin ayrılmaz bir parçası gibi duran eski büyük yemek masası, ucuz bir fiyata yoldan geçen bir eskiciye satılıverdi. Annesinin çok sevdiği aynalı komodin, komşuya verildi. Babanın hayran olduğu büyük elbise dolapları ve kütüphaneler yok pahasına bir antikacıya satıldı. Elif’in çok sevdiği, salondaki büyük kristal ayna, yolda kırılır diye, evde bırakıldı. Koca ev birkaç gün içinde birkaç koli, birkaç bavul ve kutuya sığıverdi” (HİK, 2016,31-32).

“Elif şaşırmıştı. ‘Demek bütün bu eşya gerçekte bizim değilmiş!’ diye düşündü. ‘Tıpkı bu ev gibi. Kim bilir bizim olmayan daha neler var!’ Anne ve babasının özel eşyasının iki tane sırt çantasına sığıvermesine de akıl sır erdiremedi. ‘Şaşırma,’ dedi annesi gülerek, ‘bu eve beş yıl önce de yalnızca bu iki sırt çantası ile gelmiştik. Şimdi yine bu ikisi ile dönüyoruz işte.’” (HİK, 2016,32-33).

“Taşınır taşınmaz, evlerini yeni ve çok hafif eşyayla donatıverdiler. Elif artık hiçbir eşyayı kendilerinin hissetmiyordu. Eşyaya bağlanmıyordu artık. Nasıl olsa bir gün onları terk edeceklerini biliyordu. O yüzden, annesinin aldığı ışıltılı kırmızı kalp şeklindeki gece lambasına hiç yüz vermedi” (HİK, 2016,40).

İnsanların Hayat Düzenine Saygı Duymak

Ayşegül Hanım ve Erdem Bey başka bir şehre taşınırken Havva’nın hayat düzenini bozmak istemezler. Elif’e, Havva’nın neden onlarla gelemeyeceğini açıklarken insanların hayat düzenine saygı duymak iletisinin aktarılmasını sağlarlar.

Aşağıda insanların hayat düzenine saygı duymak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘O gelmeyecek tabii,’ dedi annesi. ‘Biz başka bir şehre taşınıyoruz.’ ‘O, bu şehirde yaşıyor,’ diye ekledi babası. Elif hiçbir şey söylemedi. ‘Hani herkes göçmen kuşlar gibi hareketliydi?’ diye soran gözlerle duvardaki afişte görünen leyleklere baktı yalnızca. Erdem Bey hafifçe öksürdü ve, ‘Havva göçmen bir kuş değil. Buraya ait,’ dedi. ‘Buradan taşınırsa, hayatı altüst olur. Burada yaşamaya alışmış bir kere,’ diye ekledi Ayşegül Hanım” (HİK, 2016,35-36).

Özenli Giyinmek / Öz Bakıma Önem Vermek

Anlatıda sadece bir yerde bulunan bu ileti, Havva bağlamında sunulmuştur. Normalde giyimine önem vermeyen Havva, Elifleri geçirmeye geldiğinde çok özenli giyinmiştir. Bu durumun, Elif'in hayal ürünü olma olasılığı yüksektir; fakat yine de Havva'nın tasviriyle özenli giyinmek / öz bakıma önem vermek iletileri verilmiştir.

Aşağıda özenli giyinmek / öz bakıma önem vermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Otobüs tam anayola çıkarken, aniden köşede Havva'yı gördü. Her zamankinden farklı, siyah bir kıyafet giymişti. Çok şıktı. Yakasına siyah dantelden bir gül vardı. Yalnızdı. Yanında çok sevdiği kedi ve köpekleri yoktu. Rüzgârda savrulan kızıl saçları arasındaki beyazlıklar yok olmuştu" (HİK, 2016,39).

Kendi Hatasını Fark Etmek

Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, Elif'i Havva'dan ayırmakla büyük bir hata yaptıklarını anlarlar. Sonrasında Elif'in psikolojini düzeltmek için çok çaba gösterirler ama Elif, Havva'ya kavuşana kadar sorun çözülmez. Bu durum anlatılarak kendi hatasını fark etmek iletisi verilmiştir.

Aşağıda kendi hatasını fark etmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Ayşegül Hanım ve Erdem Bey de yaptıkları hatanın farkındaydılar aslında. Ama ellerinden bir şey gelmiyordu" (HİK, 2016,42).

"'Sen haklıydın,' dedi Erdem Bey kızına, 'Havva'yı almadan taşımamız hataydı.' 'Havva da, biz gidince orada yalnız kalmış,' diye ekledi Ayşegül hanım. 'Bunu anlamamız biraz uzun sürdü. Kusura bakma.'" (HİK, 2016,85-86).

Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek / Çözüm Odaklı Olmak

Yaptıkları hatayı fark eden Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, oluşan sorunu çözmek için çaba gösterirler. Ayrıca, kampta Elif'in kaplumbağayı bırakmak istememesi problem yaratır, bu problemi çözmek için de uğraşırlar. Onların çabası anlatılarak problemin çözümü için çaba göstermek / çözüm odaklı olmak iletileri aktarılmıştır.

Aşağıda problemin çözümü için çaba göstermek / çözüm odaklı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Elif'e şimdi bir bakıcı tutmayalım bence. Çünkü ona alışması çok zor olacak,' dedi Ayşegül Hanım. Erdem Bey de 'Haklısın,' dedi. 'En iyisi onu bir an önce kaplumbağa çalışmasına götürmek. Bir süre bizimle kalırsa, her şeyi unutur.' Ayşegül Hanım ve Erdem Bey, küçük Elif'i hiç yalnız bırakmadılar. Birlikte çevreyi gezdiler. Muhallebicilerde dondurmalı sütlaç yediler, limonata içtiler. Balonculardan balon alıp, çocuk parkına gittiler. Kâğıthelvası yediler. Elif'i komşu çocuklarıyla tanıştırdılar. Saatlerce tahterevalliye binip, salıncaklarda sallandılar. Geceleri birbirlerine sarılarak uyudular" (HİK, 2016,43).

"Mümtaz Ağabey onları uzlaştırdı. 'Merak etmeyin,' dedi. 'Bu gece kaplumbağa kampta kalabilir. Kovaya biraz ıslak kum koyarız. Hiçbir şey olmaz. Ertesi gün Elif onu kumsala bırakır.' Gerçekten de, o gece kaplumbağa kampta kaldı. Elif onu yanından ayırmıyor, kimseyi de kovanın yanına yaklaştırmıyordu. 'O benim kaplumbağam!' diye tutturmuştu bir kere. Mümtaz Ağabey, 'Merak etmeyin, geçer,' diyordu. Ayşegül Hanım ve Erdem Bey ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Umut Ağabey ise panik içinde, yavruyu bir an önce denize ulaştırmak derdindeydi" (HİK, 2016,78-79).

"'Bu sorunu çözmemiz biraz zor olacak,' dedi Erdem Bey. 'Minik kaplumbağayı zorla elinden alıp denize bırakırsak, ikinci kez Havva'yı kaybetmiş gibi hissedecek kendini.' Umut Ağabey, 'Ama mutlaka bir yolu olmalı,' dedi. 'Haklısın,' dedi Ayşegül Hanım. 'Bu kaplumbağayı Elif'in elinden ancak bir kişi kurtarabilir.' 'Kim?' Ayşegül Hanım, 'Yapacak başka şey kalmadı,' dercesine Erdem Bey'in gözlerine baktı. 'Benim düşündüğümü sen de düşünmüş olmalısın,' dedi. 'Evet, düşündüm,' dedi Erdem Bey. 'Zaman yitirmeden yola koyulmalıyım.'" (HİK, 2016,81-82).

Kibar Olmak

Denizkaplumbağalarıyla ilgili araştırma ve inceleme yapan Umut Ağabey, son derece kibar biridir. Umut Ağabey'in nazik davranışlar sergilemesi anlatılarak kibar olmak iletisi verilmiştir.

Aşağıda kibar olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Taşındıklarından birkaç hafta sonra kapı çalınmış, içeriye elinde bir buket çiçekle, Umut adında üniversite öğrencisi girmişti. Küçük Elif’in bu sıcak insana hemencecik kanı kaynamıştı” (HİK, 2016,44).

“Mümtaz Ağabey gülerek, ‘Küçük çocuklar bu kaplumbağaları çok sever,’ dedi, ‘onları evlerine götürmek isterler.’ Umut Ağabey de böyle olduğunu biliyordu. Elif’i hiç kırmak istemezdi. ‘Ama bu kaplumbağaların yaşam ortamı deniz,’ dedi kibarca. ‘Evde yaşayamazlar. Onu bırakmalısın.’” (HİK, 2016,77).

“Havva, Elif’in başını okşadı. ‘Yalnız, senden bir ricam olacak,’ dedi. ‘Havva’yı hemen denize bırakmalısın. Bir evde iki Havva olmaz.’ Elif karşı çıkmadı, ‘Peki,’ diyen gözlerle Havva’ya baktı” (HİK, 2016,86).

Azimli ve Kararlı Olmak

Denizkaplumbağalarının yumurtlama süreci ve kamptakilerin yavrular için yaptıkları çalışmalar anlatılırken bu ileti sunulmuştur.

Aşağıda azimli ve kararlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Gerçekten de, o sırada Akdeniz’in ortalarında, Umut adı verilmiş kocaman denizkaplumbağası yoluna arıyordu. Büyük yeşil kaplumbağanın içi yumurtalarla doluydu. Zamanı geldiğinde yumurtalarını bir kumsala bırakmalıydı. Ama herhangi bir kumsala değil —kendisinin de yumurtadan çıktığı, Türkiye’nin güney sahillerindeki bir kumsala” (HİK, 2016,48).

“Sabah gün ışırken, uçsuz bucaksız kumsalda bitmek tükenmek bilmeyen bir enerjiyle yürüyen ekibin peşine takıldılar” (HİK, 2016,63).

“‘Geceleyin epeyce cinayet işlenmiş burada,’ dedi Mümtaz Ağabey. ‘Ama bizim üzülmeye zamanınız yok. Biz, sağlam kalmış yavruların denize ulaşmasını sağlamalıyız.’ Daha sonra araştırmacılar, önceden tespit ettikleri yuvaları açmaya başladılar. Kafesleri kaldırıp, kumu eşeleyerek çukurlar kazdılar, yumurtalara ulaştılar. Onlarca yumurtayı tek tek elden geçirdiler. Sağlam ve açılmamış olanları tekrar çukura koydular, bozuk olanları attılar. Bazılarının içine sıkışmış minik yavruları kurtardılar” (HİK, 2016,65-66).

Tedbirli Olmak

Denizkaplumbağaları yumurtalarını sahile bırakırken tedbirli davranır; aynı şekilde kampta çalışma yapanlar da tedbirli hareket ederek hem kendilerini hem de yavruları korumaya gayret ederler.

Aşağıda tedbirli olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Birçoğu -belki de hepsi- tıpkı kardeşleri gibi, sırtlan, martı ve yengeçlere av olacaklardı. Hatta kimisi, henüz yumurta hâlindeyken bu hayvanlar tarafından yenecekti. Bu yüzden yumurtalarını, gece karanlığında kimselere görünmeden, kumsalın ıssız ve güvenli bir köşesinde açtığı çukura boşaltmalıydı" (HİK, 2016,49).

"'Geceleyin tuvalete gitmeyi pek tavsiye etmiyorlar,' dedi Erdem Bey. 'Neden?' diyen gözlerle baktı Elif. 'Hava kararıp el ayak çekilince, sırtlan kardeşler iniyorlarmış,' diye cevap verdi Erdem Bey, sırtlan gibi uluyarak. 'Çadırların çok yakınlarına kadar geliyorlarmış.'" (HİK, 2016,53).

"Kumsalda kaplumbağa yumurtalarının bulunduğu yerler hemen belli oluyordu. Demir kafesler ile koruma altına alınmışlardı" (HİK, 2016,54).

Soğukkanlı Olmak

Elif, kampta anne ve babasıyla çadırda kalır. Çadırın yakınına gelen sırtlanlardan korkar. Onlar çadırda kalırken çıkan fırtına da Elif'i korkutur. O korktuğu zaman anne ve babası soğukkanlı bir şekilde onu sakinleştirirler. Bu tutum anlatılarak soğukkanlı olmak iletisi aktarılmıştır. Ayrıca, Elif inat edip yavru kaplumbağayı denize bırakmadığında, Mümtaz Ağabey bu iletiyi destekler nitelikte bir tavır takınmıştır.

Aşağıda soğukkanlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Tam uykuya dalacaklarda ki, sırtlanların kulak tırmalayan ulumalarıyla irkildiler. 'Sırtlanlar!' dedi Ayşegül Hanım. Seslerin giderek büyümesinden, sırtlanların çadırlarına doğru yaklaşmakta olduğunu anladılar. Elif anne ve babasına sokuldu. Çadırın duvarlarında sırtlanların ürkütücü gölgelerini görünce, korkudan neredeyse küçükdilini yutacaktı. Erdem Bey gülerek, 'Korkmana gerek yok,' dedi. 'Evet,

rahatlıkla uyuyabilirsin,' dedi Ayşegül Hanım. 'Karınlarını doyurmak için ormandan geliyorlar.'" (HİK, 2016,61).

"Geceleyin erkenden yatıp uyudular. Gece yarısı müthiş bir gök gürültüsü ve rüzgârla uyandılar. Dalgaların uzaktan gelen ses iyice büyümüş, sırtlanlar ulumalarını arttırmıştı. Rüzgâr neredeyse içlerinde bulundukları çadırı uçuracak kadar güçlüydü. Birbirlerine sıkıca kenetlendiler. Erdem Bey her zaman olduğu gibi sakindi. Gülerek, 'Korkmayın, Kızıl Erik Fırtınası bu. Temmuz sonları hep olur. Bir süre şiddetli sürer, sonra aniden kesilir.'" (HİK, 2016,72-73).

"Mümtaz Ağabey onları uzlaştırdı. 'Merak etmeyin,' dedi. 'Bu gece kaplumbağa kampta kalabilir. Kovaya biraz ıslak kum koyarız. Hiçbir şey olmaz. Ertesi gün Elif onu kumsala bırakır.' Gerçekten de, o gece kaplumbağa kampta kaldı. Elif onu yanından ayırmıyor, kimseyi de kovanın yanına yaklaştırmıyordu. 'O benim kaplumbağam!' diye tutturmuştu bir kere. Mümtaz Ağabey, 'Merak etmeyin, geçer,' diyordu. Ayşegül Hanım ve Erdem Bey ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Umut Ağabey ise panik içinde, yavruyu bir an önce denize ulaştırmak derdindeydi" (HİK, 2016,78-79).

Pes Etmemek / Umudunu Kaybetmemek

Yumurtaları ve yavru denizkaplumbağalarını korumak için azimli bir şekilde çalışan ekip, kötü olaylarla karşılaşsa bile pes etmez. Kamptakiler, umudunu kaybetmeyip yavruları sağ salim denize ulaştırabilmek için çabalarlar. Bu çaba anlatılarak pes etmemek / umudunu kaybetmemek iletileri sunulur.

Aşağıda pes etmemek / umudunu kaybetmemek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Geceleyin epeyce cinayet işlenmiş burada,' dedi Mümtaz Ağabey. 'Ama bizim üzülmeye zamanınız yok. Biz, sağlam kalmış yavruların denize ulaşmasını sağlamalıyız.' Daha sonra araştırmacılar, önceden tespit ettikleri yuvaları açmaya başladılar. Kafesleri kaldırıp, kumu eşeleyerek çukurlar kazdılar, yumurtalara ulaştılar. Onlarca yumurtayı tek tek elden geçirdiler. Sağlam ve açılmamış olanları tekrar çukura koydular, bozuk olanları attılar. Bazılarının içine sıkışmış minik yavruları kurtardılar" (HİK, 2016,65-66).

“Ama kumsalın durumu pek iyi değildi; tamamen sular altında kalmıştı. Mecburen suların içine girdiler. Suları şıpırdatarak yumurtaların olduğu yere gittiler. Bir de ne görsünler! Dalgalar kumsalı altüst edip kafesleri devirmemiş mi? Koşarak, Umut Kaplumbağa’nın yumurtladığı çukura ulaştılar. (...) Panik içinde, çukurun başına çömeldiler, elleriyle çukuru kazdılar. Çukurun dibinde, yumurtadan çıkmış birkaç küçük yavru bulsalar da, artık hiçbirinin yaşamadığını fark ettiler. (...) İyice moralleri bozulmuştu. Tek bir yavrunun bile yaşaması Umut Ağabey için çok önemliydi. Sağı solu aradılar, taradılar, izleri incelediler; ne yazık ki, bir tane bile canlı yavru bulamadılar. Mutsuz bir şekilde çadırlarına dönerlerken, aniden Elif’in elindeki minik kovadan gelen bir ses duydular. Kovanın içinde yavru bir kaplumbağa vardı!” (HİK, 2016,73-76).

“‘Bu sorunu çözmemiz biraz zor olacak,’ dedi Erdem Bey. ‘Minik kaplumbağayı zorla elinden alıp denize bırakırsak, ikinci kez Havva’yı kaybetmiş gibi hissedecek kendini.’ Umut Ağabey, ‘Ama mutlaka bir yolu olmalı,’ dedi. ‘Haklısın,’ dedi Ayşegül Hanım” (HİK, 2016,81).

Empati Kurabilmek

Yavru denizkaplumbağasının denize kavuşmasını izleyen Elif, onunla empati kurar. Elif’in, yavrunun hissedebileceklerini hissetmesi anlatılarak empati kurmak iletisi verilmiştir.

Aşağıda empati kurabilmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Paytak paytak denize koşmasını büyük bir korku ve merakla izledi. Martıların ve yengeçlerin saldırısı olmadan suya oluşabilecek miydi? Yavru suya değer değmez, Küçük Elif derin bir ‘Oh!’ çekti. Ama yavru suda kayboluverince de, kendini boğuluyormuş sandı. Neyse ki, yavrunun dalgaların arasından başını çıkarıp nefes almasıyla boğulma duygusundan kurtuldu. Ciğerlerine temiz havanın dolduğunu hissetti” (HİK, 2016,67).

“Küçük Elif, kaplumbağayı suya deyince, kendini de suya değmiş gibi hissetti. Vücudunda suyun soğukluğunu duydu. Minik kaplumbağa suda kaybolunca ise, kendini boğuluyormuş sandı. Neyse ki biraz sonra dalgalar arasında başını çıkardı kaplumbağa. Elif de, onunla birlikte derin nefes aldı” (HİK, 2016,86-87).

Bulunduğu Yere Uyum Sağlamak

Küçük Elif, Ayşegül Hanım ve Erdem Bey kamptaki zor koşullara rağmen bulundukları ortama uyum sağlamayı başarırlar. Onların uyum süreci anlatılarak bu ileti sunulmuştur.

Aşağıda bulunduğu yere uyum sağlamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Erdem Bey ve Ayşegül Hanım artık tam bir ekip olmuşlardı. Her sabah erkenden kalkıp, araştırmacıların çalışmalarına katılıyorlardı. Arada, Adana'daki evlerine geri dönüp biraz dinleniyorlar, biraz çalışıyorlar, sonra tekrar ekibe katılıyorlardı. Küçük Elif çok mutlu görünüyordu. Yeni yaşantısını benimsemişti. O bir kaplumbağa kurtarıcısıydı artık. Geceleri rüyasında, kurtardığı kaplumbağaları büyümüş olarak görüyordu" (HİK, 2016,69-70).

3.1.3. Alaaddin'in Geveze Su Boruları

3.1.3.1. Kitabın Özeti

Alaaddin Bey filozof gibi bir adamdır. Az konuşur, kalabalık ortamlara girmez, yalnız kalmayı tercih eder. En iyi arkadaşı küçük Memo'dur. Memo durmadan konuşan bir çocuktur. Alaaddin Bey ise iyi bir dinleyicidir. Sabahtan akşama kadar iskeledeki banklara oturup güneşin doğuşunu ve batışını izler. Mahalledekiler onun yaşam biçimini dedikodu malzemesi hâline getirmişlerdir. Çocuklar onun bir uzaylı olduğunu düşünürken büyükler de tembel bir adam olduğuna hükmederler. Sadece mahallede uzun yıllardır yaşayan kişiler onun bir efsane olduğunu bilmektedir fakat diğerlerini buna inandırmakta güçlük çekerler. Bir gün mahallede sular kesilir sorunun patlayan borulardan kaynaklandığı anlaşılır. Kaymakam patlayan borulardaki kaçağı bulmanın günler süreceğini bildirir. Mahalleli telaşa kapılır. Bunun üzerine uzun yıllardır mahallede yaşayan Sezai Bey şanslı olduklarını, çünkü mahallelerinde Alaaddin Bey'in yaşadığını söyler. Aslında Alaaddin Bey uzaylı ya da tembel bir adam değil, belediyenin Su Kaçaklarını Bulma Bölümü Şefi'dir ve alanında efsanedir. Mahalleli telaşla Alaaddin Bey'in yanına koşar ve suyun kesildiğini haber verirler. Oysaki Alaaddin Bey hassas kulaklarıyla bu durumu çoktan fark etmiştir. Sabah akşam iskelede oturmasının sebebi su borularının sesini dinleyebilmektir. Boruların sesi iskeleden çok iyi duyulmaktadır. Mahalleliler ön yargılı davrandıklarını anlarlar. Alaaddin Bey boruların patladığı yeri

az çok tahmin etmektedir fakat ayrıntılı tespit için dinleme aletine ihtiyaç vardır ve dinleme aleti cezalı olarak kaymakamlıkta bir odaya kitlenmiştir. Mahalleliler bunun nedenini merak ederler ve Alaaddin Bey'e yaşadıklarını anlatması için ısrar ederler. O da uzun yıllar önce dinleme aletiyle boruları dinlerken evlerden gelen pek çok sesi duyduğunu, duydukları arasında gizli ve önemli bilgilerin de bulunduğunu, insanların bu bilgileri öğrenmek için sürekli kendisini sıkıştırdığını anlatır. Alaaddin Bey insanların sorduğu soruları cevaplandırmaya çalışırken geveze bir adama dönüşmüştür. Ayrıca verdiği ya da veremediği bilgiler sebebiyle insanlar mutsuz olmakta ve Alaaddin Bey'i suçlamaktadırlar. Alaaddin Bey bu duruma daha fazla dayanamaz ve mesleğini bırakıp hiç konuşmamaya karar verir. Aldığı kararı başarıyla uygular ve suskun bir insana dönüşür. Hâlinden memnundur ve işine dönmemeye kararlıdır. Mahalleliler ona hak verseler de susuz kalmak istemedikleri için onu işine döndürmeye çabalarlar fakat bu mümkün olmaz. Mahallenin çocukları devreye girince duygusal Alaaddin Bey inadından vazgeçer ve dinleme aletiyle patlayan su borularını bulur. Mahalleli suya kavuşmuştur fakat Alaaddin Bey boruları dinlerken duydukları sebebiyle bayılır. Mahalleliler ne duyduğunu merak ederler ve kendi sırlarının açığa çıkmasından çekinirler; ama durum çok farklıdır. Alaaddin Bey, utangaç Semiha Hanım'ın kendisini sevdiğini duymuştur. Bunun üzerine Alaaddin Bey ve Semiha Hanım mahallelilerin de katıldığı eğlenceli bir törenle evlenirler.

3.1.3.2. Alaaddin'in Geveze Su Boruları Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

Bu kitapta yer alan tüm eğitici iletiler aşağıdaki tabloda sayıları ve yüzdeleriyle birlikte gösterilmiştir:

Tablo 5. Alaaddin'in Geveze Su Boruları Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

İLETİ GRUPLARI	GRUP İÇİNDEKİ İLETİLER	İLETİLERİN SAYISI	İLETİLERİN YÜZDESİ
	Az ve Öz Konuşmak	16	%13
	Özgüven Sahibi Olmak	3	%2,44
	Tembel Olmamak	2	%1,62
	İşinde Başarılı Olmak (İşini İyi Yapmak)	4	%3,25
	Söylentilere İnanmamak	3	%2,44
	Bilgili Olmak / Bilgiyi Paylaşmak	5	%4,06

Tablo 5 - devam

KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Pes Etmemek / Umudunu Kaybetmemek	1	%0,81
	Soğukkanlı Olmak	3	%2,44
	Temiz Olmak / Öz Bakıma Önem Vermek	4	%3,25
	Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek / Çözüm Odaklı Olmak	8	%6,5
	Sağlığa Önem Vermek	1	%0,81
	Hayata Pozitif Bakmak / Neşeli Olmak	2	%1,62
	Meraklı Olmak / Aşırı Meraklı Olmamak	4	%3,25
	Sağduyulu Olmak	1	%0,81
	Sır Saklamayı Bilmek	6	%4,88
	Verdiği Sözü Tutmak	1	%0,81
	Olaylardan Ders Almak / Hatayı Tekrarlamamak	3	%2,44
	Teknolojiyi Bilinçli Kullanmak	1	%0,81
	Güvenilir Olmak	1	%0,81
	Kararlı Olmak	2	%1,62
	Tedbirli Olmak	1	%0,81
	Sanata Önem Vermek / Sanatsal Ürünler Üretmek	2	%1,62
	Dürüst Olmak / Hile Yapmamak	1	%0,81
TOPLAM		**75**	**%60,98**
SOSYAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	İçekapanık Olmamak / Sosyal Olmak	3	%2,44
	Dinlemeyi Bilmek / İyi Bir Dinleyici Olmak	3	%2,44
	İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak	10	%8,13
	İnsanlara Kıymet Vermek / İnsanları Sevmek	4	%3,25
	Ön Yargılı / Peşin Hükümlü Olmamak	11	%8,94
	Dedikodu Yapmamak	7	%5,69
	Özel Hayatın Gizliliğine Saygı Duymak	3	%2,44
	Barış İçinde Yaşamak	1	%0,81

Tablo 5 - devam

	Başkalarının Fikirlerine Değer Vermek	1	%0,81
	İftira Atmamak	2	%1,62
	Çocuklara Güvenmek	1	%0,81
TOPLAM		**46**	**%37,4**
MİLLÎ-MANEVİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Tarihe / Ecdada Kıymet Vermek	1	%0,81
TOPLAM		**1**	**%0,81**
ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Çevre Sorunlarına Karşı Duyarlı Olmak	1	%0,81
TOPLAM		**1**	**%0,81**
HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER		**0**	**%0**
TOPLAM		**0**	**%0**
GENEL TOPLAM		**123**	**%100**

Az ve Öz Konuşmak

Alaaddin Bey yaşadığı olaylar sonucunda suskunlaşmış biridir. Çok konuşmanın cezasını çektikten sonra az ve öz konuşmaya başlar. Onun bu özelliği belirtilerek az ve öz konuşmak iletisi aktarılır. Ayrıca, Alaaddin Bey'in en iyi arkadaşı küçük Memo'nun boş konuşması anlatılarak da bu ileti vurgulanmıştır.

Aşağıda az ve öz konuşmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Alaaddin Bey filozof gibiydi. Filozofluğu, konuşmasından değil, susmasından anlaşılırdı. İri gözleriyle insana öyle bir bakardı ki, delip geçerdi. Kimse ona gereksiz bir soru soramazdı" (AGSB, 2016,9).

"Memo onun en iyi arkadaşıydı. O, küçücük bir taş parçasının üstündeki ufak bir sarı nokta için bile saatlerce konuşmayı başarabilen bir çocuktu. Sınıf arkadaşı Yasemin, 'Bu kadar az şey bilerek bu kadar çok nasıl konuşabiliyorsun?! Pes doğrusu!' diye ona takılırdı" (AGSB, 2016,11).

"'Bana soru sorulmasa da, hiç durmadan konuşuyordum. Dünyanın en geveze insanı olup çıkmıştım. Herkes yatıp uyuyor, ama ben konuşmaya devam ediyordum. (...) Ne yazık ki, onca bilgiyi kimseyle paylaşmadan kafamda tutamıyor, susmayı bir türlü beceremiyordum. İşin tuhafı, söylediklerimin hepsi gerçek olmasına rağmen,

kimseye de yaranamıyordum. Kimileri konuşmamdan, kimileri de yeteri kadar konuşmamamdan rahatsız oluyordu.'" (AGSB, 2016,49-50).

İçekapanık Olmamak / Sosyal Olmak

Az ve öz konuşan Alaaddin Bey aynı zamanda asosyal bir insandır. Yalnız olmayı seven Alaaddin Bey'in içekapanık oluşu anlatılarak bu ileti örtük bir şekilde sunulmuştur.

Aşağıda içekapanık olmamak / sosyal olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Kalabalıkların olduğu yerlere gitmez, kahvelerde oturup saatlerce oyun oynamazdı. Arkadaşlarıyla lokantalarda da görünmezdi. Bekârdı ve yalnız yaşıyordu" (AGSB, 2016,9).

"Alaaddin Bey hiç istifini bozmaz, onlara hiç cevap vermezdi. Hatta çoğu zaman, dinliyormuş gibi yapar, ama dinlemezdi" (AGSB, 2016,15).

"'Konuşmayan bir insan hâline gelmek için ne mücadele verdim, bir bilseniz.' (...) 'O zamandan beri de, şu ses dinleme aletine elimi değmedim,' dedi Alaaddin Bey. 'Giderek içime kapandım. İnsan sustukça, susmaya öyle alışıyor ki... Konuşmaya konuşmaya dilim de pas tuttu.'" (AGSB, 2016,54).

Özgüven Sahibi Olmak

Semiha Hanım utangaç biridir. Onun çekingen tavırlarından bahsedilerek özgüven sahibi olmak iletisi örtük olarak verilmiştir. Ayrıca küçük Yasemin'in özgüvenli bir şekilde şiir okuması da bu iletiyi destekler.

Aşağıda özgüven sahibi olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Özellikle, utangaç Semiha Hanım onun başkan olmasını çok desteklemişti. Lafını sürekli kesen başkanlardan çok çekmişti çünkü. Utangaçlığı yüzünden o kadar az konuşabiliyordu ki zaten" (AGSB, 2016,11).

"'Hangi şiiri okuyacaksın?' diye merakla sordu. Yasemin güvenle, 'Tabii ki, kendi yazdığım bir şiiri,' diye cevap verdi. 'Okur musun bana?' diye utana sıkıla sordu

Alaaddin Bey. ‘Tabii,’ dedi Yasemin hevesle. Bu, ‘Ben Yapmadım Öğretmenim’ başlıklı bir şiirdi” (AGSB, 2016,61).

“Başta minik Memo olmak üzere herkes bu habere şaşırmıştı. Nasıl olmuştu da utangaç Semiha Hanım’la Alaaddin Bey evlenmeye karar vermişti? Alaaddin Bey gibi suskun bir insan Semiha Hanım’a evlenme teklif etmiş olamazdı. Semiha Hanım gibi utangaç bir insan da böyle bir işi başaramazdı” (AGSB, 2016,72-73).

Dinlemeyi Bilmek / İyi Bir Dinleyici Olmak

Alaaddin Bey, içekapanık ve az konuşan biri olmasının yanında iyi bir dinleyicidir. Herkes ona bir şeyler anlatmak ister. Onun sessizce ve sabırla dinlemesi anlatılarak dinlemeyi bilmek / iyi bir dinleyici olmak iletileri aktarılmıştır.

Aşağıda dinlemeyi bilmek / iyi bir dinleyici olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Alaaddin Bey de konuşmaz, ama dinlemeyi iyi bilirdi. Bu yüzden de, onu konuşmak zorunda bırakmayan konuşkan insanlardan hoşlanırdı” (AGSB, 2016,11).

“Arada bir yanına oturmayı başaran küçük Memo da, Alaaddin Bey’in kafasını şişirmeye devam ederdi. Yalnızca Memo mu? Böyle, konuşmadan dinleyebilme meziyetine sahip biri yalnız bırakılır mı hiç? Mahallede, konuştuğunu yeterince dinletemediğini düşünen kim varsa, Alaaddin Bey’in çevresine kümelenirdi. Bir fırsatını bulup yanına otururlar ve ona uzun uzun anlatırlardı. (...) Alaaddin Bey hiç istifini bozmaz, onlara hiç cevap vermezdi. Hatta çoğu zaman, dinliyormuş gibi yapar, ama dinlemezdi” (AGSB, 2016,14-15).

“Alaaddin Bey doğal olarak sustu, hiç cevap vermedi. Çünkü genellikle, Memo’nun bütün gevezeliklerini hiç sesini çıkarmadan dinlemeye alışıktı” (AGSB, 2016,22).

İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak

Alaaddin Bey’in arkasından dedikodusunu yapanlar kırıcı sözler söylemektedirler. Alaaddin Bey’in değerini bilenler bu dedikoduları engellemeye çalışırlar. Komşularının, Alaaddin Bey’e karşı tutumları yansıtılarak insanlara hassas davranmak / kırıcı olmamak iletileri verilir.

Aşağıda insanlara hassas davranmak / kırıcı olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Mahalledeki pek çok insan Alaaddin Bey’in ne iş yaptığını bilmezdi. Çünkü onu hep boş boş otururken görürlerdi. (...) Ne iş yaptığını bilmeyenler, ‘Sanki o olmasa güneş doğup batamayacak!’, ‘Boş gezenin boş kalfası!’, ‘Kaldırım mühendisi, n'olacak!’ deyip, onunla dalga geçerlerdi. Ne iş yaptığını bilenlerse, hiç öyle düşünmezdi. ‘Aman susun, kulağına giderse çok üzülür. O bir efsanedir,’ deyip, Alaaddin Bey’in değerini bilmeyenleri sustururlardı” (AGSB, 2016,11-13).

“Sonunda çocuklar, Güneşlilerin nasıl canlılar olduğunu öğrenmek için Alaaddin Bey’le konuşmaya karar verdiler. Ama nasıl? Böyle şeyler insanın yüzüne pat diye sorulmaz ki. Yani, ‘Affedersiniz, Alaaddin Bey, siz Güneş’ten gelmiş bir casus musunuz?’ diye soramazlardı herhalde” (AGSB, 2016,20-21).

“Viktor Bey, büyük bir üzüntüyle konuşan Alaaddin Bey’in yanına gelip sırtını sıvazladı, ‘O günleri hatırlıyorum. Gerçekten, her şey çok korkunçtu. Ama üzülme artık, hepsi geçti,’ dedi” (AGSB, 2016,48).

Tembel Olmamak

Alaaddin Bey kendisine ihtiyaç duyulana kadar başka bir iş yapmaz, çevresindekilere göre “boş boş oturur” ve bu durumu yadırganır. Tembel insanların hoş görülmediği ve eleştirildiği ifadeler verilerek bu ileti aktarılmıştır.

Aşağıda tembel olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Mahalledeki pek çok insan Alaaddin Bey’in ne iş yaptığını bilmezdi. Çünkü onu hep boş boş otururken görürlerdi. Alaaddin Bey, sabahın erken saatlerinde kalkar, iskelenin doğusundaki banka oturur, güneşin doğuşunu seyrederdi. Öğlenleri evinde yemek yer, akşamüstleri de iskelenin batısındaki banka oturup günbatımını izlerdi. Ne iş yaptığını bilmeyenler, ‘Sanki o olmasa güneş doğup batamayacak!’, ‘Boş gezenin boş kalfası!’, ‘Kaldırım mühendisi, n’olacak!’ deyip, onunla dalga geçerlerdi” (AGSB, 2016,11-12).

“Alaaddin Bey, bütün bu konuşulanlardan habersiz, hiçbir iş yapmadan, hareketsiz yaşamına devam ederdi. Sabahları erkenden kalkar, doğuya bakan bir banka oturup,

güneşin doğuşunu izler; akşamları ise batıya bakan banka oturup, güneşin batışını seyrederdi" (AGSB, 2016,14).

İşinde Başarılı Olmak (İşini İyi Yapmak)

Çevresindekilerin çoğu onu tembel bir adam sansa da Alaaddin Bey işinde çok başarılı olan bir adamdır. Yıllar önce yaşadığı olaylar yüzünden işine ara veren efsane bir su kaçaklarını bulma bölümü şefidir. Onun işini iyi yapması anlatılarak işinde başarılı olmak (işini iyi yapmak) iletisi sunulmuştur.

Aşağıda işinde başarılı olmak (işini iyi yapmak) iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Ne iş yaptığını bilenlerse, hiç öyle düşünmezdi. 'Aman susun, kulağına giderse çok üzülür. O bir efsanedir,' deyip, Alaaddin Bey'in değerini bilmeyenleri sustururlardı. (...) 'Alaaddin Bey'in önemini, ancak ona ihtiyaç duyduğunuzda anlayabilirsiniz,' derlerdi. (...) Utangaç Semiha Hanım baş koruyucusuydu. 'Bence o hiçbir iş yapmasa da, herkesten fazla çalışır,' deyip, herkesi susturur; 'Bir gün bunu anlayacaksınız!' derdi" (AGSB, 2016,12-13).

"Gururla göğsünü kabarttı Sezai Bey; 'Kendisi belediyemizin Su Kaçaklarını Bulma Bölümü Şefi'dir,' dedi. Mahalledekilerin çoğunun ağzı açık kalmıştı. 'Yani Alaaddin Bey belediyede mi çalışıyor?' diye bağırdılar. 'Biz onu işsiz güçsüz biri sanırdık!' 'Üstelik, şefmiş!' Utangaç Semiha Hanım bu kadarına dayanamazdı. 'Olur mu öyle şey?' diye bağırdı. 'Alaaddin Bey, bu ülkenin, hatta bu dünyanın en iyi su kaçağı bulucularından biridir. Siz onun hiçbir şey yapmadığını sanıyordunuz ama, o her gün hepimizden çok daha fazla çalışıyordu.'" (AGSB, 2016,39).

"Alaaddin Bey, cebindeki anahtarı çıkardı, kaymakamlıktaki dolabı açıp, ses dinleme aletini buldu. Kulağa dayanan ucu huni biçiminde olan, ince uzun, bakır bir boruydu bu. Her şeye rağmen onu çok özlemiş olduğunu fark etti Alaaddin Bey. Eski günlerdeki gibi, aleti sırtına vurdu ve yola koyuldu. Tek tek sokakları dolaşıp, tıpkı bir doktorun hastayı dinlemesi gibi, her sokağı özenle dinledi. (...) Birkaç saat içinde Alaaddin Bey, toprak altındaki boruların su kaçırdığı yerleri tek tek tespit etti. Memurlara kazılması gereken yerleri söyledi. Kısa sürede bütün borular onarıldı ve evlerin suları akmaya başladı" (AGSB, 2016,63-65).

İnsanlara Kıymet Vermek / İnsanları Sevmek

Alaaddin Bey'i sevip ona kıymet verenler de vardır. Özellikle Semiha Hanım, Alaaddin Bey'e çok değer vermektedir. Bu durum anlatılarak insanlara kıymet vermek / insanları sevmek iletileri aktarılmıştır.

Aşağıda insanlara kıymet vermek / insanları sevmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Utangaç Semiha Hanım baş koruyucusuydu. 'Bence o hiçbir iş yapmasa da, herkesten fazla çalışır,' deyip, herkesi susturur, 'Bir gün bunu anlayacaksınız!' derdi" (AGSB, 2016,13).

"Alaaddin Bey'in gözleri yaşarmıştı. Ayağa kalktı, Yasemin'i öptü. Çocukların şaşkın bakışları altında, 'Peki, istediğini yapacağım!' dedi ve kararlı bir şekilde kaymakamlık binasına doğru yürümeye başladı" (AGSB, 2016,63).

"Doktor Zihni Bey, tuhaf borunun bir ucunu kulağına dayadı, diğer ucunu da Alaaddin Bey'in vücudunda gezdirdi. Bir süre dolaştırıp dinledikten sonra, merakla bekleyenlere döndü ve, 'Hiçbir şeyi yok,' dedi gülerek. 'Kalbi küt küt atıyor.' Mahalleli çok sevindi" (AGSB, 2016,68).

Ön Yargılı / Peşin Hükümlü Olmamak

Alaaddin Bey'i iyi tanımayanlar, onun geçmişini bilmeyenler onunla ilgili çeşitli hükümler verirler. Onun bir casus hatta bir uzaylı olduğunu düşünürler. Bu hükümlerin yanlışlığı sonradan ortaya çıkar ve ön yargı yapıp peşin hüküm verenler pişman olurlar. Bu durum anlatılarak ön yargılı / peşin hükümlü olmamak iletisi verilmiştir.

Aşağıda ön yargılı / peşin hükümlü olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Nedense, mahallenin çocukları Alaaddin Bey'in bu suskunluğundan fena halde kuşkulanırlardı. Esra'ya göre, o kesinlikle bir casustu. Yasemin bunu ilk duyduğunda çok şaşırdı. Esra'nın kulağına, 'Bir casus mu?' diye fısıldadı. 'Evet, bir casus!' dedi Esra tok sesiyle" (AGSB, 2016,15-16).

“Böylece çocuklar, her gün Alaaddin Bey’in hareketlerini gözlemeye başladılar. Gölgesinin uzayıp kısalmasına bakarak, Alaaddin Bey’in, Güneş’teki akrabalarıyla mesajlaştığından emin oldular. Hatta, Güneş’tekilerin de onu özlediğini, ama üşümekten korktukları için Dünya’ya gelmeye bir türlü cesaret edemediklerini düşündüler” (AGSB, 2016,19-20).

“‘Ama, susmam da para etmedi. İnsanlar bazen ortaya bir laf atıyorlar; Kimden duydun, diye sorulursa da; Alaaddin Bey’den, diyorlardı. Laf taşımayı hiç sevmediğim halde, bu yüzden herkes tarafından suçlanır oldum. Dedikoducu, sır çalan, ses röntgencisi gibi adlar taktılar bana. Su borularına da, Alaaddin’in geveze su boruları demeye başladılar. Kimseye selam veremez oldum. Öğrenciler sınavlarda tam not aldıklarında, öğretmenler sevinecekleri yerde, beni suçladılar. Alaaddin’in geveze boruları sınav sorularını çocuklara ulaştırdılar galiba, dediler.’” (AGSB, 2016,54-56).

Dedikodu Yapmamak

Alaaddin Bey’i tanımayıp onunla ilgili peşin hüküm verenler, onun dedikodusunu da yaparlar. Onun arkasından konuşarak yalan yanlış bilgilerin yayılmasına sebep olurlar. Bu dedikoduların asılsız olduğu belirtilerek dedikodu yapmamak iletisi sunulmuştur. Bunun yanında, borular aracılığıyla Alaaddin Bey’in kulağına gelen dedikodular da insanların arasını açar. Anlatının sonunda, Zeynep Hanım’ın arkadaşı Semiha Hanım hakkında yaptığı dedikodu da hoş değildir. Bu olumsuz örnekler de örtük şekilde iletiyi destekler.

Aşağıda dedikodu yapmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Esra’ya göre, o kesinlikle bir casustu. Yasemin bunu ilk duyduğunda çok şaşırdı. Esra’nın kulağına, ‘Bir casus mu?’ diye fısıldadı. ‘Evet, bir casus!’ dedi Esra tok sesiyle. ‘Kimler tarafından gönderilmiş bir casus?’ diye sordu Yasemin. Esra, sanki biliyormuş da söylemiyormuş gibi, gizemli bir havaya büründü; sessiz bir şekilde Yasemin’in gözlerinin içine baktı. ‘Neyse, şimdi bunları konuşmak istemiyorum,’ dedi. Yasemin’in içine kurt düşmüştü. ‘Ben de kuşkulanıyorum Alaaddin Bey’den,’ dedi. ‘Bana, bu dünyadanmış gibi gelmiyor o.’ ‘Yani?’ ‘Bana, uzaylıymış gibi geliyor.’ İşte o zaman Esra, ‘Ciddi misin?’ diye haykırdı. Çünkü, uzun zamandır o da aynı şeyleri düşünüyordu. Esra, ‘Bir yıldızdan gelmiş gibi,’ diye devam etti. Yasemin

de, ‘Aynı fikirdeyim,’ diyerek onu destekledi. Çocuklar da bir anda kızların çevresini sararak, ‘Hangi yıldızdan? Hangi yıldızdan?’ diye sordular. Yasemin ve Esra sanki anlaşmış gibi, ‘Dünya’ya en yakın olanından,’ dediler aynı anda. Alaaddin Bey’in yıldızlardan gelme bir casus olduğu, birdenbire bütün çocukların ortak düşüncesi hâline geldi” (AGSB, 2016,16-18).

“‘Bu alet yüzünden, hiç istemediğim halde, musluğu olan evlerde konuşulan her şeyi duymaya başladım. Su boruları ne gevezedir bilemezsiniz siz. Kim kiminle ilgili ne konuşuyor, hangi planları yapıyor, hangi sırları kime nasıl anlatıyor, hangi çocuk ne tür hınzırlık düşünüyor? Aklınıza gelebilecek her şeyi duymaya başladım. Sırları, dedikoduları, fesatlıkları, gizli hazinelerin yerini, imtihan sorularını, çikolataların saklandığı yerleri, sürpriz hediyelerin neler olduğunu, hırsızların planlarını, mucitlerin açıklanmamış buluşlarını, ustaların diğer ustalardan gizlediği meslek sırlarını, balık çorbası, imambayıldı, muhallebi, marmelat tariflerini... Her şeyi bilir oldum. (...) Bu yüzden, herkes her şeyi bana sorar oldu. Öğrenciler, fizik sınavı sorularını öğrenmek için kapıma dayandılar. Mahalleli, haklarında ne konuşulduğunu öğrenmek için bana geldi.’” (AGSB, 2016,44-46).

“Sonunda, gerçeği Semiha Hanım’ın yakın arkadaşı Zeynep Hanım açıkladı: ‘Alaaddin Bey’in su borularını dinlediği gündü, Semiha Hanım’a çay içmeye gitmiştim. Semiha Hanım bana bir sırrını açacağını söyledi...’ Mahalleli koro hâlinde, ‘EEE, neymiş bu sır?’ diye sorunca, Zeynep Hanım iyice ballandıra ballandıra anlattı olayı. (...) Böylece, borulardaki sulara karışıp, Alaaddin Bey’in kulağına ulaşan sırrın ne olduğu anlaşılmıştı” (AGSB, 2016,73-74).

Söylentilere İnanmamak

Alaaddin Bey’le ilgili dedikodu yapanlar, özellikle çocuklar, kendi çıkardıkları söylentilere kapılıp saçmalıklara inanırlar. İşin aslını öğrendiklerinde çok şaşırırlar. Onların söylentilere kapılıp aslı olmayan şeylere inanmaları anlatılarak söylentilere inanmamak iletisi örtük olarak aktarılmıştır.

Aşağıda söylentilere inanmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Çocuklar da bir anda kızların çevresini sararak, ‘Hangi yıldızdan? Hangi yıldızdan?’ diye sordular. Yasemin ve Esra sanki anlaşmış gibi, ‘Dünya’ya en yakın olanından,’

dediler aynı anda. Alaaddin Bey'in yıldızlardan gelme bir casus olduğu, birdenbire bütün çocukların ortak düşüncesi hâline geldi" (AGSB, 2016,18).

"'Tabii ki, Güneş!' dedi Esra. 'Güneş sisteminde bir tane yıldız vardır; o da, Güneş'in kendisidir.' Bunun üzerine çocuklar, 'O zaman Güneş'ten gelen bir casus o!' diye bağırdılar. 'Kesinlikle öyle,' dedi Esra. 'Görmüyor musunuz, sabahları büyük bir mutlulukla güneşin doğuşunu seyrediyor. Akşamları da onu hüzünle yolcu ediyor. Geceleri çok mutsuz olduğuna eminim.' (...) Sonunda çocuklar, Güneşlilerin nasıl canlılar olduğunu öğrenmek için Alaaddin Bey'le konuşmaya karar verdiler" (AGSB, 2016,19-20).

Bilgili Olmak / Bilgiyi Paylaşmak

Çocuklar, Alaaddin Bey'in uzaydan gelmiş bir casus olup olmadığını tartışırken bilgi paylaşımında bulunurlar. Bilgisiz olmak eleştirilir, bilmek yüceltilir. Bu yapılarak bilgili olmak / bilgiyi paylaşmak iletileri sunulur.

Aşağıda bilgili olmak / bilgiyi paylaşmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Çocuklar da bir anda kızların çevresini sararak, 'Hangi yıldızdan? Hangi yıldızdan?' diye sordular. Yasemin ve Esra sanki anlaşmış gibi, 'Dünya'ya en yakın olanından,' dediler aynı anda. Alaaddin Bey'in yıldızlardan gelme bir casus olduğu, birdenbire bütün çocukların ortak düşüncesi hâline geldi. Mert, 'O zaman, Merkür'den olmalı,' dedi, kendinden emin. Esra buna şiddetle karşı çıkarak, 'Astronomi bilgin yerlerde sürünüyor senin. Merkür bir yıldız değil, bir gezegen! Hem, dünyaya en yakın yıldız da o değil,' diye çıkıştı. Aralarından, dünyaya en yakın yıldızın hangisi olduğunu bilen çıkmayınca, yüzler Esra'ya döndü. 'Tabii ki, Güneş!' dedi Esra. 'Güneş sisteminde bir tane yıldız vardır; o da, Güneş'in kendisidir.'" (AGSB, 2016,18-19).

"'Güneş'te nasıl yaşanır? Çok sıcak olmalı!' dedi Memo. 'Ancak kaloriferli evlerde...' diye yapıştırdı Mert. Yasemin'e göre bu fikir çok saçmaydı. 'Deli misin, orası zaten yeteri kadar sıcaktır! İnsanlar kaloriferi ne yapsın?' diyerek Mert'i susturdu" (AGSB, 2016,20).

"Konuyu değiştirmek için, 'Bir yıldızda hayat olabilmesi için, orada su ve oksijen bulunması lazım,' dedi" (AGSB, 2016,30).

Pes Etmemek / Umudunu Kaybetmemek

Alaaddin Bey'in ağzından laf almaya çalışan küçük Memo, pes etmeden sorularını sormaya devam eder. Alaaddin Bey dalga geçse de Memo umudunu kaybetmez.

Aşağıda pes etmemek / umudunu kaybetmemek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"İkisi de hınzır hınzır birbirlerine baktılar. Memo, hazır Alaaddin Bey'i böyle konuşturmayı başarmışken, geri adım atmak niyetinde değildi" (AGSB, 2016,27).

Çevre Sorunlarına Karşı Duyarlı Olmak

Çocuklar, Alaaddin Bey hakkında konuşurken onun Dünya'nın suyunu çalıp kendi gezegenine götürecek bir uzaylı olduğuna hükmederler. Bu konuyu konuşurken Dünya'daki susuzluk problemine değinirler. Bu konuya temas edilerek çevre sorunlarına karşı duyarlı olmak iletisi aktarılmıştır.

Aşağıda çevre sorunlarına karşı duyarlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Korkuyorum,' dedi Yasemin. 'Zaten küresel ısınma var. Bu yüzden susuzluk tehlikesiyle karşı karşıyayız. Bir de uzaylılar suyumuzu çalarsa, yandık!'" (AGSB, 2016,31).

Soğukkanlı Olmak

Mahallede sular kesildiğinde herkes paniğe kapılır. Soğukkanlı olmayı başaramazlar. Sadece Alaaddin Bey'in eskiden yaptığı işi bilenler soğukkanlı kalabilir. Aynı şekilde, Alaaddin Bey bayıldığında da mahalle sakinleri paniğe kapılır ve onları doktor sakinleştirir. Mahalle sakinlerinin bunlar gibi olumsuz bir durumlarla karşılaştıklarında verdikleri tepkiler anlatılarak soğukkanlı olmak iletisi verilmiştir.

Aşağıda soğukkanlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bir pazar günü Viktor Bey telaşla, "SULAR KESİK!!! diye bağırdı. Pazar, mahalle halkının en çok su kullandığı gündü. Bütün mahalleli, 'Aman, ağzından yel alsın, Viktor Bey!' diye telaşlandı. 'Bugün hem çamaşırları, hem bulaşıkları, hem de kendimizi yıkayacağız. Su olmazsa bunları nasıl becerebiliriz?'" (AGSB, 2016,32).

“Yeşim Abla, ‘Birazdan gelir. Üzülmeyin,’ dedi. ‘Sular İdaresi geçici olarak kesmiştir.’” (AGSB, 2016,34).

“Alaaddin Bey, ‘Aman ne duydum!’ diye bağırarak, gürültüyle yere düştü. Bayılmıştı. Elindeki su dinleme aleti bir yana fırlamış, koca bedeni önce sağa, sonra sola savrulmuş, sonra da küt diye yere uzanmış kalmıştı. Mahalleli telaşla çevresine toplandı. Yerde boylu boyunca yatan Alaaddin Bey’in suratındaki mutlu ifadeyi görünce, herkes çok şaşırdı. ‘Acaba yaşıyor mu?’ diyerek birbirlerine baktılar. Tesadüfen oradan geçen Doktor Zihni Bey, kulağını Alaaddin Bey’in kalbine dayadı. ‘Hiçbir şey duymuyorum,’ deyince, herkes paniğe kapıldı. Zihni Bey, ‘Duymamam doğal,’ deyip yatıştırdı onları. ‘Yanımda dinleme aletim yok!’” (AGSB, 2016,66-67).

Temiz Olmak / Öz Bakıma Önem Vermek

Suların kesilmesiyle temizlik yapamayacak olan mahalle halkı paniğe kapılır. Kullandıkları ifadelerden onlar için temizliğin ve öz bakımın ne kadar önemli olduğu anlaşılır. Bu ifadelerle temiz olmak / öz bakıma önem vermek iletileri sunulmuştur.

Aşağıda temiz olmak / öz bakıma önem vermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Pazar, mahalle halkının en çok su kullandığı gündü. Bütün mahalleli, ‘Aman, ağzından yel alsın, Viktor Bey!’ diye telaşlandı. ‘Bugün hem çamaşırları, hem bulaşıkları, hem de kendimizi yıkayacağız. Su olmazsa bunları nasıl becerebiliriz?’” (AGSB, 2016,32).

“Mahalle halkı ise çok endişelenmişti. ‘Yarın banyo yapmamış olarak, ütüsüz ve pis gömleklerle mi işe gideceğiz?’ diye söylenip duruyorlardı” (AGSB, 2016,34).

“Kasap Rıza Bey’se, ‘Aman efendim, yapmayın!’ dedi. ‘Bir hafta susuz kalınır mı hiç?’ ‘En iyi ihtimalle öyle,’ dedi kaymakam üzgün üzgün. ‘Bu, iyi ihtimal. Bulunamazsa, çalışma haftalarca sürer.’ ‘Çok korkutucu!’ ‘Her yanı mikroplar sarabilir!’ ‘Pislikten hasta olabiliriz!’ ‘Susuzluk, salgın hastalığa bile neden olabilir!’” (AGSB, 2016,35-36).

Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek / Çözüm Odaklı Olmak

Sular kesilince mahalleliler, bu problemi çözmek için çaba gösterirler. Onların çözüm odaklı tavrına ek olarak, Alaaddin Bey'in geçmişte yakalandığı meslek hastalığından kurtulmak için yaptıkları da bu iletileri destekler niteliktedir. Sorunları görmezden gelmek yerine, onlarla mücadele etmenin gerekliliği vurgulanarak problemin çözümü için çaba göstermek / çözüm odaklı olmak iletileri aktarılmıştır.

Aşağıda problemin çözümü için çaba göstermek / çözüm odaklı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Kaymakam, 'Gerekirse bütün yolları kazacağız,' dedi. 'Çünkü, su gerçekten hiçbir eve ulaşmıyor. Şansımız yaver giderse, birkaç gün... bilemediniz bir hafta içinde, patlamış boruları bulup onarabiliriz.'" (AGSB, 2016,35).

"'Uzatmayayım, bildiğim şeyleri anlatmamamın tek bir yolu vardı,' diye devam etti Alaaddin Bey, 'O da, bu bilgileri hiç duymamaktı. Bunun da yolu, ses dinleme aletinden kurtulmaktan geçiyordu. Sonunda, ses aletine ceza verdim. Bir dolaba kilitlemesi için, onu zamanın kaymakamı Vehbi Bey'e teslim ettim. Kendi kendime de, dünyanın en suskun insanı olacağıma söz verdim. (...) Konuşmayan bir insan hâline gelmek için ne mücadele verdim, bir bilseniz. (...) O zamandan beri de, şu ses dinleme aletine elimi değmedim,' dedi Alaaddin Bey" (AGSB, 2016,53-54).

"Alaaddin Bey, cebindeki anahtarı çıkardı, kaymakamlıktaki dolabı açıp, ses dinleme aletini buldu. Kulağa dayanan ucu huni biçiminde olan, ince uzun, bakır bir boruydu bu. Her şeye rağmen onu çok özlemiş olduğunu fark etti Alaaddin Bey. Eski günlerdeki gibi, aleti sırtına vurdu ve yola koyuldu. Tek tek sokakları dolaşıp, tıpkı bir doktorun hastayı dinlemesi gibi, her sokağı özenle dinledi. (...) Birkaç saat içinde Alaaddin Bey, toprak altındaki boruların su kaçırdığı yerleri tek tek tespit etti. Memurlara kazılması gereken yerleri söyledi. Kısa sürede bütün borular onarıldı ve evlerin suları akmaya başladı" (AGSB, 2016,63-65).

Sağlığa Önem Vermek

Suların kesilmesiyle mahalle halkı mikroplardan ve salgın hastalıklardan endişe duyar. Bu endişenin, mahalleliler tarafından, dile getirilmesiyle sağlığa önem vermek iletisi verilir.

Aşağıda sağlığa önem vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Kasap Rıza Bey’se, ‘Aman efendim, yapmayın!’ dedi. ‘Bir hafta susuz kalınır mı hiç?’ ‘En iyi ihtimalle öyle,’ dedi kaymakam üzgün üzgün. ‘Bu, iyi ihtimal. Bulunamazsa, çalışma haftalarca sürer.’ ‘Çok korkutucu!’ ‘Her yanı mikroplar sarabilir!’ ‘Pislikten hasta olabiliriz!’ ‘Susuzluk, salgın hastalığa bile neden olabilir!’” (AGSB, 2016,35-36).

“‘Sonunda, doktora bile gittim. Doktor Zihni bana ilk bakışta teşhisini koydu. Bir meslek hastalığına tutulmuştum. Hani, sürekli masa başında çalışanların beli rahatsızlanır ya, onun gibi bir şey. (...) Doktor Zihni, konuşmamı durdurmak için neler neler denedi, bir bilseniz. Çaresiz kalıp, dilime acı kırmızı biber masajı bile yaptı. Ama bir türlü başaramadı! Sonunda, bu hastalıktan kurtulmamın tek yolunun bu meslekten kurtulmam olduğuna karar verdi.’” (AGSB, 2016,50-51).

Hayata Pozitif Bakmak / Neşeli Olmak

Mahalleliler, suların kesilmesinden dolayı umutsuzluğa kapılmışken Sezai Bey, şanslı olduklarını söyler. Alaaddin Bey’in sorunu halledeceğine inancı tamdır. Ayrıca, Doktor Zihni Bey’in damarlardan gelen melodiyi olumlu bir şekilde yorumlaması onun hayata pozitif bakan biri olduğunu gösterir. Sezai Bey’in ve Zihni Bey’in bu tutumlarıyla hayata pozitif bakmak / neşeli olmak iletileri aktarılmıştır.

Aşağıda hayata pozitif bakmak / neşeli olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Her kafadan bir ses çıkarken, birden Sezai Bey gülerek, ‘Böyle bir şey olmaz. Çünkü biz çok şanslıyız,’ diyerek mahalleliyi susturdu. Herkes, ‘Neden?’ diye sordu. ‘Çünkü, mahallemizde bir efsane yaşıyor.’ ‘Bir efsane mi!?’ ‘Evet... Patlak boruların hangileri olduğunu tek tek tespit edebilecek bir efsane.’ ‘O zaman ne duruyoruz, hemen ona gidelim!’ ‘Kimmiş o?’ ‘Tabii ki, Alaaddin Bey!’ diye yapıştırdı Sezai Bey” (AGSB, 2016,36-37).

“Doktor Zihni Bey, ‘damarlarının içinden bir melodi geliyor.’ Mahalle halkı koro hâlinde, ‘Bir melodi mi?’ diye sordular. ‘Evet. Hem de bildik bir melodi!’ ‘Hangisi?’ ‘İlkbahar sonatı.’ Kalabalığın içinden birisi, ‘Bu normal bir durum mu?’ diye hayretle sorunca, Doktor Zihni Bey uzun uzun düşünmek zorunda kaldı. ‘Daha

önceleri hiç rastlamadım,' diye cevap verdi, 'ama, kanın damarlarda şarkı söyleyerek dolaşması iyi bir şey olmalı.'" (AGSB, 2016,69).

Meraklı Olmak / Aşırı Meraklı Olmamak

Mahalleye sonradan taşınıp Alaaddin Bey'i tam olarak tanımayanlar onun geçmişte nasıl biri olduğunu çok merak ederler. Alaaddin Bey'den yaşadıklarını anlatmasını isterler. Merakları sayesinde, Alaaddin Bey'in ibret verici hayat hikâyesini dinlerler ve bu hikâyeden aşırı meraklı olmanın kötü sonuçlar doğurduğunu öğrenirler. Mahallelilerin merakları sayesinde aşırı meraklı olmamayı öğrenmeleri anlatılarak meraklı olmak / aşırı meraklı olmamak iletileri sunulmuştur. Buna ek olarak, Alaaddin Bey'in bayılma nedenini merak edip uykusuz kalan mahalleliler anlatılarak da bu iletinin aktarılması desteklenmiştir.

Aşağıda meraklı olmak / aşırı meraklı olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Alaaddin Bey'i tanımayan, mahallenin yenileri ve gençler, Su Kaçaklarını Bulma Bölümü Şefi'nin çevresine toplanıp, 'Lütfen, bize de anlatır mısınız?' diye ısrar ettiler. Doğrusu, bu efsane adamın kim olduğunu hepsi çok merak ediyordu" (AGSB, 2016,42-43).

"'Hem, biz öyle sizin bildiğiniz gibi, meraklı insanlardan değiliz,' dedi bir başkası. 'Kim kimin hakkında ne konuşuyor, diye sorup, sizi rahatsız etmeyiz.' 'Yemek tariflerini sormayız.' 'Gizli hazinelerle hiç mi hiç ilgilenmiyoruz.' 'Çok doğru. Bize ne canım hazinelerin yerinden!'" (AGSB, 2016,57).

"Mahalle halkı suların gürül gürül akmasından çok memnun olmuştu; ama nedense, o gece sabaha kadar hiçbiri uyuyamadı. Acaba Alaaddin Bey neler duymuştu? Onu bayıltan şey neydi? Herkesin kafasında bin bir türlü soru cirit atıyordu" (AGSB, 2016,70-71).

Özel Hayatın Gizliliğine Saygı Duymak

Alaaddin Bey başından geçenleri anlatırken, su kaçaklarını bulmak için ses dinleme aleti kullandığını söyler. Bu aletle boruları dinleyen Alaaddin Bey istemeden pek çok şey duymuştur. İşini yaparken insanların konuştukları, sırları, birbirlerinden sakladıkları bilgiler Alaaddin Bey'in kulağına gelmiştir. Bu durumdan memnun

olmayan Alaaddin Bey en sonunda işi bırakıp kurtulmuştur. Bu durum anlatılarak özel hayatın gizliliğine saygı duymak iletisi verilir.

Aşağıda özel hayatın gizliliğine saygı duymak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Bu alet yüzünden, hiç istemediğim halde, musluğu olan evlerde konuşulan her şeyi duymaya başladım. Su boruları ne gevezedir bilemezsiniz siz. Kim kiminle ilgili ne konuşuyor, hangi planları yapıyor, hangi sırları kime nasıl anlatıyor, hangi çocuk ne tür hınzırlık düşünüyor? Aklınıza gelebilecek her şeyi duymaya başladım. Sırları, dedikoduları, fesatlıkları, gizli hazinelerin yerini, imtihan sorularını, çikolataların saklandığı yerleri, sürpriz hediyelerin neler olduğunu, hırsızların planlarını, mucitlerin açıklanmamış buluşlarını, ustaların diğer ustalardan gizlediği meslek sırlarını, balık çorbası, imambayıldı, muhallebi, marmelat tariflerini... Her şeyi bilir oldum.'" (AGSB, 2016,44-46).

"Dedikoducu, sır çalan, ses röntgencisi gibi adlar taktılar bana. Su borularına da, Alaaddin'in geveze su boruları demeye başladılar. Kimseye selam veremez oldum. Öğrenciler sınavlarda tam not aldıklarında, öğretmenler sevinecekleri yerde, beni suçladılar. Alaaddin'in geveze boruları sınav sorularını çocuklara ulaştırdılar galiba, dediler.'" (AGSB, 2016,54-56).

"Hilmi Bey, 'İdris Efendi'yle tavla oynarken zar tuttuğumu öğrenmiş olmasın sakın?' diye düşünüp korkulara kapıldı. Küçük Ziya, annesinin örgü şişlerini eskrim yaparken kırdığının ortaya çıkmaması için dualar etti. Ceren'se, sıra arkadaşı Ayşe'nin internet şifresini ele geçirmişti. 'Ayşe'nin elektronik postalarını okuduğum ortaya çıkarsa yandım!' diye endişelendi. Arzu, kardeşi Kemal'in bisikletinin tekerini patlattığının bilinmesini istemiyordu. Herkesin o kadar çok sırrı vardı ki" (AGSB, 2016,71).

Tarihe / Ecdada Kıymet Vermek

Alaaddin Bey yaşadıklarını anlatırken Rıza Bey'den bahseder. Rıza Bey, Alaaddin Bey'in zaman makinesinin sırrını bildiği düşünmüş ve nasıl yapıldığını öğrenmek istemiştir. Bunu istemesinin nedeni Fatih Sultan Mehmet'e söylemesi gereken bir şey olmasıdır. Zaman makinesinin Türk tarihi açısından çok önemli bir şahsiyete ulaşmak için kullanılmak istenmesi tarihe / ecdada kıymet vermek iletisini destekler.

Aşağıda tarihe / ecdada kıymet vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Elektrikçi Rıza Bey, zaman makinesinin sırrını benim bildiğimi düşündü. Alaaddin Bey n'olursun, bana şu makinenin nasıl yapıldığını öğret! Fatih Sultan Mehmet'e söylemem gereken önemli bir şey var, diye yalvar yakar oldu.'" (AGSB, 2016,47).

Sağduyulu Olmak

Geçmişte, Alaaddin Bey'in borular aracılığıyla her şeyi öğrendiğini düşününler, ona akıl ve mantık sınırlarını aşan sorular sormaya başlarlar. İstekleri de olmayacak şeylerdir. Alaaddin Bey bunları anlatırken bu durumu belirtir. Bu sayede sağduyulu olmak iletisi sunulur.

Aşağıda sağduyulu olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Elektrikçi Rıza Bey, zaman makinesinin sırrını benim bildiğimi düşündü. Alaaddin Bey n'olursun, bana şu makinenin nasıl yapıldığını öğret! Fatih Sultan Mehmet'e söylemem gereken önemli bir şey var, diye yalvar yakar oldu.'" (AGSB, 2016,47).

"'Giderek sorular çeşitlendi, akıl mantık sınırlarını aştı. Gelecekte neler olacağı bile bana sorulur oldu. Ölmüş yakınlarıyla konuşmamı isteyenler bile çıktı!'" (AGSB, 2016,47-48).

Sır Saklamayı Bilmek

Alaaddin Bey ses dinleme aletiyle duyduğu gizli bilgileri saklayamaz ve sürekli konuştuğu için başkalarının sırlarını açık eder. Sonrasında bu durumdan memnun olmayarak su borularını dinlemeyi bırakır. Alaaddin Bey'in sır saklayamaması ve sonrasında bundan üzüntü duyması anlatılarak sır saklamayı bilmek iletisi aktarılmıştır.

Aşağıda sır saklamayı bilmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Ben konuştukça bütün sırlar ortaya dökülüyor, bu yüzden insanlar birbirine küsüyor, gizli yemek tarifleri ortaya saçılıyor, ülkeler birbirine tehdit mesajları yolluyor, sınıfın en tembeli fizik sınavından on üstünden on alıyordu. Birbirini yanlış anladığı için ayrılmış sevgililer kavuşuyor, kırk yıllık evlilikler bozuluyor, canciğer dostlar azılı düşman hâline geliyor, azılı düşmanlar barışıyordu...'" (AGSB, 2016,49-50).

"'Semtimizde sır diye bir şey kalmamış, bütün gizli bilgiler ortalığa saçılmıştı. Eski Kaymakam bile beni, insanların birbirlerinden gizlisi saklısı kalmazsa, hayat denen şey çekilmez bir hal alır, diye uyardı. (...) Bütün banka hesaplarının, elektronik posta şifrelerinin, imtihan sorularının herkes tarafından bilindiğini düşünsenize bir kere. Neler olur o zaman? Okullar kapanır. Bankalar iflas eder. Toplum hayatı denen bir şey kalmaz! Meğer, insanların bazı bilgileri birbirlerinden saklaması ne kadar da gerekliymiş!'" (AGSB, 2016,52).

"Hilmi Bey, 'İdris Efendi'yle tavla oynarken zar tuttuğumu öğrenmiş olmasın sakın?' diye düşünüp korkulara kapıldı. Küçük Ziya, annesinin örgü şişlerini eskrim yaparken kırdığının ortaya çıkmaması için dualar etti. Ceren'se, sıra arkadaşı Ayşe'nin internet şifresini ele geçirmişti. 'Ayşe'nin elektronik postalarını okuduğum ortaya çıkarsa yandım!' diye endişelendi. Arzu, kardeşi Kemal'in bisikletinin tekerini patlattığının bilinmesini istemiyordu. Herkesin o kadar çok sırrı vardı ki" (AGSB, 2016,71).

Barış İçinde Yaşamak

Alaaddin Bey'in gizli bilgileri öğrenip bunları olmayacak yerlerde söylemesiyle dostlar arasında kırgınlıklar oluşur. İlişkilerinin dengesi bozulduğu için insanlar Alaaddin Bey'den uzak durmaya çalışırlar. Bu durum anlatılarak barış içinde yaşamak iletisi verilmiştir. Ayrıca, Alaaddin Bey su borularını tamir etmek istemediğinde mahalleli onu düşman gibi görür. Mahalle sakinlerinin aniden takındıkları bu tavır belirtilerek de bu ileti örtük olarak aktarılmıştır.

Aşağıda barış içinde yaşamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Ben konuştukça bütün sırlar ortaya dökülüyor, bu yüzden insanlar birbirine küsüyor, gizli yemek tarifleri ortaya saçılıyor, ülkeler birbirine tehdit mesajları yolluyor, sınıfın en tembeli fizik sınavından on üstünden on alıyordu. Birbirini yanlış anladığı için ayrılmış sevgililer kavuşuyor, kırk yıllık evlilikler bozuluyor, canciğer dostlar azılı düşman hâline geliyor, azılı düşmanlar barışıyordu...'" (AGSB, 2016,49-50).

"'Bazı insanlar, ilişkileri bozulmasın diye, konuştuklarımı duymamak için, yanımdan elleriyle kulaklarını kapatarak geçiyorlardı. Kimileri de, biliyorsun, ama anlatmıyorsun, diye yoluma çıkıp, tehditler savuruyordu.'" (AGSB, 2016,50).

“Mahalle halkı ne yapacağını bilemedi. Çok sevdikleri Alaaddin Bey’i düşmanları gibi görmeye başlamışlardı birden. Sanki suların akmamasının baş sorumlusu oydu” (AGSB, 2016,58).

Başkalarının Fikirlerine Değer Vermek

Alaaddin Bey, öğrendiği bilgileri herkesle paylaşınca çevresindekiler rahatsız olur ve herkes artık bu durumu sonlandırmasını ister. Bunun üzerine, Alaaddin Bey az konuşmaya ve ses dinleme aletinden kurtulmaya karar verir. Onun bu kararı alması ve uygulaması başkalarının fikirlerine değer vermek iletisini destekler.

Aşağıda başkalarının fikirlerine değer vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Ama bir türlü başaramadı! Sonunda, bu hastalıktan kurtulmamın tek yolunun bu meslekten kurtulmam olduğuna karar verdi. Bu, yalnız onun fikri de değildi üstelik. Konuşmamdan rahatsız olan mahallelinin çoğu aynı görüşteydi Semtimizde sır diye bir şey kalmamış, bütün gizli bilgiler ortalığa saçılmıştı. Eski Kaymakam bile beni, insanların birbirlerinden gizlisi saklısı kalmazsa, hayat denen şey çekilmez bir hal alır, diye uyardı.’ (...) ‘Uzatmayayım, bildiğim şeyleri anlatmamamın tek bir yolu vardı,’ diye devam etti Alaaddin Bey, ‘O da, bu bilgileri hiç duymamaktı. Bunun da yolu, ses dinleme aletinden kurtulmaktan geçiyordu. Sonunda, ses aletine ceza verdim. Bir dolaba kilitlemesi için, onu zamanın kaymakamı Vehbi Bey’e teslim ettim. Kendi kendime de, dünyanın en suskun insanı olacağıma söz verdim.’” (AGSB, 2016,51-53).

Verdiği Sözü Tutmak

Alaaddin Bey sürekli konuşup başkalarına rahatsızlık verme huyundan kurtulmak için kendine bir söz verir. Bu sözü tutmayı başarır ve sessiz bir insan hâline gelir. Bu durum anlatılarak verdiği sözü tutmak iletisi verilir.

Aşağıda verdiği sözü tutmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Kendi kendime de, dünyanın en suskun insanı olacağıma söz verdim.’” (AGSB, 2016,53).

“‘Konuşmayan bir insan hâline gelmek için ne mücadele verdim, bir bilseniz.’ (...) ‘O zamandan beri de, şu ses dinleme aletine elimi değmedim,’ dedi Alaaddin Bey. ‘Giderek içime kapandım. İnsan sustukça, susmaya öyle alışıyor ki... Konuşmaya konuşmaya dilim de pas tuttu.’” (AGSB, 2016,54).

İftira Atmamak

Alaaddin Bey, gevezelikten kurtulup az konuşmayı başardığında çevresindekiler onu suçlamaya devam eder. Ortaya atılan dedikoduların kaynağı Alaaddin Bey gösterilir. Onun iftiraya uğramaktan dolayı duyduğu üzüntüyü dile getirmesiyle iftira atmamak iletisi sunulur.

Aşağıda iftira atmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Ama, susmam da para etmedi. İnsanlar bazen ortaya bir laf atıyorlar; Kimden duydun, diye sorulursa da; Alaaddin Bey’den, diyorlardı. Laf taşımayı hiç sevmediğim halde, bu yüzden herkes tarafından suçlanır oldum. Dedikoducu, sır çalan, ses röntgencisi gibi adlar taktılar bana. Su borularına da, Alaaddin’in geveze su boruları demeye başladılar. Kimseye selam veremez oldum. Öğrenciler sınavlarda tam not aldıklarında, öğretmenler sevinecekleri yerde, beni suçladılar. Alaaddin’in geveze boruları sınav sorularını çocuklara ulaştırdılar galiba, dediler. Bir gün sular kesilince de, ortadan kayboldum. Sular İdaresi'nin bu sorunu kendi olanaklarıyla çözmesini bekledim. Ta ki, kendimi unutturana kadar. Sonunda başardım.’” (AGSB, 2016,54-56).

Olaylardan Ders Almak / Hatayı Tekrarlamamak

Alaaddin Bey yaşadığı üzücü olaylardan ders alır ve tekrar ses dinleme aletiyle boruları dinlemek istemez. Bu konuda inat eder çünkü tekrar aynı şeyleri yaşayıp sıkıntıya girmek istemez. Geçmişten ders almayı bilen Alaaddin Bey’in bu tavrı anlatılarak olaylardan ders almak / hatayı tekrarlamamak iletileri sunulur. İkinci defa Alaaddin Bey’le konuşma görevini üstlenen Memo, ilk konuşmasında yaptığı hataları tekrarlamak istemez, bu nedenle bolca alıştırma yapar. Memo’nun tavrı anlatılarak bu iletiler pekiştirilir.

Aşağıda olaylardan ders almak / hatayı tekrarlamamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Eskiler, ‘O olaylar çok geçmişte kaldı. İnan, biz hiç hatırlamıyoruz bile,’ dediler. Yenilerse, ‘Ama şimdi farklı,’ diye yalvardılar. ‘Patlak boru sorununu çözemiyoruz. Senin yardımına ihtiyacımız var.’ ‘Hayır!’ dedi Alaaddin Bey. ‘Bunu yapamam. Aynı olayları tekrar yaşayamam.’” (AGSB, 2016,56).

“‘Boşuna uğraşmayın,’ dedi Alaaddin Bey, ‘beni ikna edemezsiniz. Ben iyileşmek için yıllarımı verdim. Suskun ve güvenilir Alaaddin Bey olarak kalmak istiyorum. Sürekli konuşan geveze ve güvenilmez Alaaddin Bey olmaya hiç niyetim yok!’ Kaymakam atıldı: ‘Ama bu sizin göreviniz. Belediyenin Su Kaçaklarını Bulma Bölümü Şefi olarak gözüküyorsunuz hâlâ.’ Alaaddin Bey’in geri adım atmaya hiç niyeti yoktu. ‘İstifa ediyorum!’ diye haykırdı” (AGSB, 2016,57-58).

“Memo, bu defa aptal yerine konmak istemiyordu. Aynanın karşısına geçip, çok uzun bir konuşma hazırladı” (AGSB, 2016,59).

Teknolojiyi Bilinçli Kullanmak

Mahalleliler, Alaaddin Bey’i ikna etmeye çalışırken artık birçok bilginin internetten öğrenilebileceğini söylerler. Bu durum belirtilerek teknolojiyi bilinçli kullanmak iletisi aktarılmıştır.

Aşağıda teknolojiyi bilinçli kullanmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Artık internet var. Dünyada sır diye bir şey kalmadı zaten.’ ‘İstediğimiz her şeyi internetten öğrenebiliyoruz.’ ‘İmambayıldı tarifi bir tuşluk mesafede.’ ‘Hatta, artık tarife de gerek yok! Tuşa bas, kadayıf kapına gelsin.’” (AGSB, 2016,57).

Güvenilir Olmak

Alaaddin Bey, eski hâline dönmemekte kararlıdır. Güvenilir olmanın kendisi için ne kadar önemli olduğunu söyler. Onun ifadelerinden hareketle güvenilir olmak iletisine ulaşılır.

Aşağıda güvenilir olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Boşuna uğraşmayın,’ dedi Alaaddin Bey, ‘beni ikna edemezsiniz. Ben iyileşmek için yıllarımı verdim. Suskun ve güvenilir Alaaddin Bey olarak kalmak istiyorum. Sürekli konuşan geveze ve güvenilmez Alaaddin Bey olmaya hiç niyetim yok!’” (AGSB, 2016,57-58).

Kararlı Olmak

Alaaddin Bey eski hâline dönmemekte kararlıdır. Bunun için işinden istifa eder. Onun kararlı tavrı anlatılarak bu ileti sunulmuştur. Ek olarak Alaaddin Bey, Yasemin'in şiirini dinleyince borulardaki su kaçıran yerleri bulmaya karar verir. Bu kararını başarılı bir şekilde uyguladığı belirtilerek kararlı olmak iletisi vurgulanmıştır.

Aşağıda kararlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Boşuna uğraşmayın,' dedi Alaaddin Bey, 'beni ikna edemezsiniz. Ben iyileşmek için yıllarımı verdim. Suskun ve güvenilir Alaaddin Bey olarak kalmak istiyorum. Sürekli konuşan geveze ve güvenilmez Alaaddin Bey olmaya hiç niyetim yok!' Kaymakam atıldı: 'Ama bu sizin göreviniz. Belediyenin Su Kaçaklarını Bulma Bölümü Şefi olarak gözüküyorsunuz hâlâ.' Alaaddin Bey'in geri adım atmaya hiç niyeti yoktu. 'İstifa ediyorum!' diye haykırdı" (AGSB, 2016,57-58).

"Alaaddin Bey'in gözleri yaşarmıştı. Ayağa kalktı, Yasemin'i öptü. Çocukların şaşkın bakışları altında, 'Peki, istediğini yapacağım!' dedi ve kararlı bir şekilde kaymakamlık binasına doğru yürümeye başladı. Tabii, mahallenin çocukları, kedi ve köpekleri de peşinden. Alaaddin Bey, cebindeki anahtarı çıkardı, kaymakamlıktaki dolabı açıp, ses dinleme aletini buldu. (...) Eski günlerdeki gibi, aleti sırtına vurdu ve yola koyuldu. Tek tek sokakları dolaşıp, tıpkı bir doktorun hastayı dinlemesi gibi, her sokağı özenle dinledi. (...) Birkaç saat içinde Alaaddin Bey, toprak altındaki boruların su kaçırdığı yerleri tek tek tespit etti. Memurlara kazılması gereken yerleri söyledi. Kısa sürede bütün borular onarıldı ve evlerin suları akmaya başladı" (AGSB, 2016,63-65).

Çocuklara Güvenmek

Alaaddin Bey'i ikna etmek için çocukların görevlendirilmesi anlatılarak çocuklara güvenmek iletisi sunulmuştur.

Aşağıda çocuklara güvenmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Viktor Bey, 'Bu işi başarsa başarsa çocuklar başarır,' deyince, Alaaddin Bey'i ikna etmek için Yasemin ve Memo'yu görevlendirdiler" (AGSB, 2016,59).

Tedbirli Olmak

Yasemin, çok konuşan Memo'yla Alaaddin Bey'i ikna etmeye gittiğinde Memo'nun konuşmayı bozmaması için tedbirli davranır. Bu durum anlatılarak tedbirli olmak iletisi aktarılır.

Aşağıda tedbirli olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Yasemin, bu beceriksiz konuşmanın bir çuval inciri berbat edeceğinden korktu ve Memo'yu susturdu" (AGSB, 2016,60).

Sanata Önem Vermek / Sanatsal Ürünler Üretmek

Yasemin, kendi yazdığı şiiri okulda okuyacaktır ve aynı şiiri Alaaddin Bey'e de okur. Bu şiirden etkilenen Alaaddin Bey inadından vazgeçer ve boruları dinlemeye karar verir. Anlatının sonunda çocukların kurduğu orkestradan söz edilir. Bu sanatsal faaliyetlerden bahsedilerek sanata önem vermek / sanatsal ürünler üretmek iletileri verilir.

Aşağıda sanata önem vermek / sanatsal ürünler üretmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Hangi şiiri okuyacaksın?' diye merakla sordu. Yasemin güvenle, 'Tabii ki, kendi yazdığım bir şiiri,' diye cevap verdi. 'Okur musun bana?' diye utana sıkıla sordu Alaaddin Bey. 'Tabii,' dedi Yasemin hevesle. Bu, 'Ben Yapmadım Öğretmenim' başlıklı bir şiirdi" (AGSB, 2016,61).

"Tören; Memo'nun şakacıktan, 'SULAR KESİLDİ!!!' diye bağırmasının ardından, İtfaiye Bandosu'nun ilkbahar sonatını çalmasıyla hareketlendi. Daha sonra, mahalleli çocukların birlikte kurduğu Geveze Su Boruları Orkestrası sahneye çıktı. Küçük Yasemin'in 'Tıss pıss tıssss!' şarkısından sonra herkes piste fırlayıp sabaha kadar dans etti" (AGSB, 2016,74-75).

Dürüst Olmak / Hile Yapmamak

Bu ileti, duydukları sonucu bayılan Alaaddin Bey'in ne duyduğunu merak eden mahallelilerin kafalarından geçenler gösterilerek verilir. Yaptıkları dürüst olmayan davranışların ortaya çıkmasından korkan mahallelilerin hislerinin yansıtılmasıyla bu ileti sunulur.

Aşağıda dürüst olmak / hile yapmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Hilmi Bey, ‘İdris Efendi’yle tavla oynarken zar tuttuğumu öğrenmiş olmasın sakın?’ diye düşünüp korkulara kapıldı. Küçük Ziya, annesinin örgü şişlerini eskrim yaparken kırdığının ortaya çıkmaması için dualar etti. Ceren’se, sıra arkadaşı Ayşe’nin internet şifresini ele geçirmişti. ‘Ayşe’nin elektronik postalarını okuduğum ortaya çıkarsa yandım!’ diye endişelendi” (AGSB, 2016,71).

3.1.4. Kedilerin Kaybolma Mevsimi

3.1.4.1. Kitabın Özeti

Çok hassas ve utangaç bir çocuk olan Sevgi’nin kedisi bir anda kaybolur. Mahalledeki her yeri aramasına rağmen kedisi Titrek’i bulamaz. Bir pazar günü parkta kedisini ararken komşuları Nazan Hanım’la karşılaşır ve onun da kedisi Arsız kaybolmuştur. Buna çok şaşıran Sevgi tüm çekingenliğine rağmen onu teselli etmeye çalışır. Onlar parkta konuşurlarken Nurten Hanım’la karşılaşırlar ve onun da kedisi Buz’u aradığını öğrenirler. Birbirlerine kedilerinin özelliklerini anlatırlar ve birbirlerinin üzüntüsünü paylaşırlar. Bu esnada, uzaktan telaşlı bir şekilde gelen Koşucu İbo’yu görürler. Ona niye telaşlı olduğunu sorduklarında İbo’dan kedisi Kırlangıç’ın kaybolduğunu duyarlar. Yan masada oturan ve konuşulanlara kulak misafiri olan Suat Bey de kedisi Miskin’in kaybolduğunu söyler. Bu karmaşık olay karşısında yardımlaşma kararı alırlar ve Kayıp Kediler Derneği’ni kurarlar. Dernek açıldığında mahalledeki pek çok kişi kedilerinin kaybolduğunu söyleyip derneğe müracaat eder. Sevgi başvurular sırasında verilen dilekçeleri incelediğinde tüm kedilerin 18 Haziran tarihinde kaybolduğunu fark eder. 18 Haziran tarihiyle ilgili araştırmalar yapmalarına rağmen bir sonuç alamazlar. Karakola gidip durumu anlattıklarında Komiser Sabit Bey’in de kedisinin kayıp olduğunu öğrenirler. Kedilerinin bir hırsız tarafından çalınmış olabileceği ihtimalini Sabit Bey’le paylaşırlar. Sabit Bey bunu pek umursamaz ve onları kedi dostu Aysel Hanım’a yönlendirir. Aysel Hanım kendini kedi hırsızı olarak nitelendirmektedir. Sokakta bulduğu bakıma muhtaç kedileri evinde beslemektedir fakat kaybolan kediler Aysel Hanım’ın evinde değildir. Kediler bir türlü bulunamazken bir gün televizyonda Bizim Mahalle diye bir dizi başlar. Bu dizide, şaşırtıcı bir şekilde Sevgi’nin mahallesinde oturan kişilerin hayatları tüm ayrıntısıyla anlatılmaktadır. Neredeyse tüm mahalle sakinlerinin hayatı sırasıyla işlenir. Başta hayat hikâyelerinin çalındığını

düşünüp endişelenen mahalleliler sonradan kendilerini diziye kaptırırlar. Bir gün dizi ansızın biter. Mahalleliler bu duruma çok üzülür. Bir gazete yönetmenle söyleşi yapar ve yönetmen söyleşide dizi yazarının artık üretemediğini söyler. Ayrıca, yönetmen senaryo yazarıyla 18 Haziran'da tanıştığını da söylemektedir. Bunu okuyan Sevgi çok heyecanlanır ve bunun kayıp kedilerle ilgili bir ipucu olabileceğini düşünür. Diziye kapılan mahalle sakinleri Sevgi'nin bu düşüncesini pek umursamazlar. Bir gün mahalle sakinleri Kayıp Kediler Derneği'nde çay sohbeti yaparken bir kedi sesi duyarlar ve ses hepsine çok tanıdık gelir. Kediye bakmaya çıktıklarında hepsi kendi kedisinin adını söyleyip kedinin üzerine atlar. Bu şaşırtıcı durumu netleştirmek kediye düşmektedir. Bunun üzerine kedi yaşadıklarını anlatır ve mahalle sakinleri anlarlar ki kedi aslında hepsinin kedisi. Kaybolmadan önce herkesle günün belli bölümünü geçirmiş ve onların sevgisini kazanmış. 18 Haziran günü mahalleye daha önceden gelen televizyoncudan biri olan Yönetmen Sait'le tanışmış ve ona mahalledeki insanların hayat hikâyelerini anlatmış. Bu hikâyeleri seven Yönetmen Sait ona dizi senaristliği teklif etmiş ve kedi de onunla beraber mahalleyi terk etmiş. Bunları duyan mahalleliler önce kediye kızgın hissederler; fakat onun ifadelerini iyice düşündükleri zaman kediye haksızlık ettiklerini ve onu kendilerine göre şekillendirdiklerini fark ederler. Onu affedip özgürce yaşamasına olanak verirler. Kedi kararını çoktan vermiştir, roman yazarı olacaktır ve kendine taktığı isimle anılacaktır. Artık derneğin yani herkesin kedisi olan kedinin adı Meraklı Turşucu'dur.

3.1.4.2. Kedilerin Kaybolma Mevsimi Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

Bu kitapta yer alan tüm eğitici iletiler aşağıdaki tabloda sayıları ve yüzdeleriyle birlikte gösterilmiştir:

Tablo 6. Kedilerin Kaybolma Mevsimi Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

İLETİ GRUPLARI	GRUP İÇİNDEKİ İLETİLER	İLETİLERİN SAYISI	İLETİLERİN YÜZDESİ
	Özgüven Sahibi Olmak	10	%6,06
	Soğukkanlı Olmak	5	%3,03
	Düşünerek Konuşmak / Patavatsız Olmamak	8	%4,85
	Alçakgönüllü / Mütevazı Olmak	12	%7,27
	Kibar Olmak	6	%3,64

Tablo 6 - devam

KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Tedbirli Olmak / Düşünmeden Hareket Etmemek	4	%2,42
	Temiz Olmak	1	%0,61
	Teknolojiyi Bilinçli Kullanmak	1	%0,61
	Çalışkan Olmak	2	%1,21
	Televizyon Bağımlısı Olmamak	2	%1,21
	Cömert Olmak	4	%2,42
	Kanaatkâr Olmak	3	%1,82
TOPLAM		**58**	**%35,15**
SOSYAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	İnsanlara Karşı Duyarlı Olmak	13	%7,88
	Yardımsever Olmak / Yardımlaşmak	7	%4,24
	Sosyal Olmak / Sıcakkanlı Olmak	14	%8,48
	Özel Hayatın Gizliliğine Saygı Duymak	10	%6,06
	Fikir Alışverişi Yapmak / Sorgulamak	2	%1,21
	Ön Yargılı / Peşin Hükümlü Olmamak	7	%4,24
	Başarıyı Takdir Etmek	5	%3,03
	Dinlemeyi Bilmek / Söz Hakkı Vermek	1	%0,61
	Güvenilir Olmak	5	%3,03
	Bencil Olmamak	1	%0,61
	Hakkaniyetli Olmak / Haksızlık Etmemek	2	%1,21
	Merhametli Olmak	4	%2,42
	Emeğe Saygı Duymak	1	%0,61
TOPLAM		**72**	**%43,64**
MİLLÎ-MANEVİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Edebiyata Önem Vermek	2	%1,21
TOPLAM		**2**	**%1,21**
ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER		**0**	**%0**
TOPLAM		**0**	**%0**

Tablo 6 - devam

HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak	21	%12,73
	Kişileri / Hayvanları Oldukları gibi Kabul Etmek (Kişiliğe Saygı Duymak)	12	%7,27
TOPLAM		**33**	**%20**
GENEL TOPLAM		**165**	**%100**

Özgüven Sahibi Olmak

Özgüven sahibi olmak iletisi hikâyenin kahramanlarından birkaçı aracılığıyla verilmiştir. Sevgi utangaç bir çocuktur, çevresindeki insanlarla iletişim kurmaktan çekinir. Olumsuz olaylarla ilgili hep kendini suçlar. Onun içekapanık oluşu anlatılırken örtük bir şekilde özgüven sahibi olmak iletisi verilmektedir. Nazan Hanım ise Sevgi'nin tam tersi sosyal ve özgüven sahibi birisidir. Özgüveni sayesinde çevresindeki insanların ilgisini çeker ve mahallede onu sevmeyen yoktur. Nazan Hanım aracılığıyla da özgüven sahibi olmak iletisi vurgulanmıştır.

Aşağıda özgüven sahibi olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Sevgi içekapanık bir çocuktu. Kendisini dünyada olup biten her şeyden sorumlu hissederdi. Bu yüzden de sürekli suçluydu o. […] Çekingendi. Yeni birileriyle tanışmaktan ödü patlardı. 'Ya beni beğenmezse?', 'Ya beni konuşmaya değer bulmazsa?', 'Anlattığım şeyler ona yeteri kadar ilginç gelmezse?' gibi gereksiz şeyler düşünürdü. Kalabalıklardan uzak durur, evlerine misafir geldiğinde kaçacak delik arardı. Sabahları sınıfa girdiğinde utancından kıpkırmızı olurdu. Bu yüzden, arkadaşları ona 'Soba Yanak' ismini takmışlardı" (KKM, 2017, 9-10).

"Son derece dışadönüktü, insan canlısıydı. Kapı gıcırtısıyla bile dans etme yeteneğine sahip, sevimli Nazan Hanım'ın sevmeyeni yoktu" (KKM, 2017, 18).

"Doğrusu, Nazan Hanım bu duruma çok memnundu. 'Reklamın kötüsü olmaz!' diye dolaşıyordu ortalıkta. En renkli elbiselerini giyiyor, takıp takıştırıyordu. Etrafında kalabalık bir hayran çemberi oluşturmuştu. 'Kim benim anılarımı çalmışsa, çok doğru bir iş yapmış,' diyordu. 'Toplumun bana ihtiyacı varmış. Sayemde insanların üstündeki baskı kalktı ayol. Rahat rahat konuşuyor herkes.'" (KKM, 2017, 60-61).

Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak

Hayvanları sevmek bu hikâyenin temel iletisidir. Çok sevdikleri kedilerini kaybeden insanların üzüntüsü yansıtılmıştır. Hayvanlara duyarlı olmak iletisi verilirken özellikle sokak hayvanlarına yardım etmenin önemi vurgulanmıştır.

Aşağıda hayvanları sevmek / hayvanlara duyarlı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"O sabah küçük Sevgi, gözlerini açar açmaz ilk iş olarak, Titrek'in her gece yattığı sepetine baktı. Sepet boştu. Panikle salona, daha sonra anne ve babasının odasına koştu. Annesinin, 'Ne oldu?' diye sormasına fırsat vermeden, 'Titrek kayboldu!!' diye bağırdı. Babası yastığın altından, 'Üzülmeyin,' dedi. 'Titrek kaybolmaz. O, bu evin yapışkan tatlı cadısıdır. O hep bizimle kalacak.'" (KKM, 2017, 11).

"'Benim kedimse, tam tersi bir kişiliğe sahipti,' dedi. 'İsmi de o yüzden Arsız'dı zaten... Ülkede yenmedik fındıkfaresi bırakmamıştı. Üstelik, bununla da yetinmeyip, bütün kedilerin yemeklerini, çocukların makarnalarını yerdi. Hiç susmaz, hiç doymaz. Çatılardan çatılara atlar, sıtma görmemiş berbat sesiyle sürekli şarkılar söyler, bağırıp çağırıp insanları rahatsız ederdi. Herkes ondan bıkmıştı. Ama gel gör ki, benim yüreğimi fethetmişti bir kere! Gönül işte! Bu arsız kediyi nasıl sevdim, bir bilsen! Ben onsuz nasıl yaşarım şimdi?'" (KKM, 2017, 20-21).

"Kedi utanmadan sıkılmadan anlatmayı sürdürdü. 'Sonra bir gün Nazan Hanım, beni yolda gördü. Boynuma sarıldı. Hemen beni evine götürüp önüme iri bir bonfile koydu. Tabii ki, hemen gövdeye indirdim. Daha sonra da kocaman bir palamut balığı verdi. Hemencecik onu da yiyiverdim. Hiç bu kadar eliaçık bir insanla karşılaşmamıştım. Ne kadar çok yersem, bana o kadar çok yemek veriyordu. Ben de onu kırmadım. Ne kadar çok verirse, ben de o kadar çok yedim. Nazan Hanım ilginçti. Ona ne kadar kaba davranırsam, beni o kadar çok seviyordu. Onun yanında kendimi hep çok özgür hissettim. Vazolarını kırdım, berbat sesimle avaz avaz şarkılar söyledim, buzdolabındaki köftelerini aşırdım, perdelerini tırnaklarımla yırttım, çamurlu ayaklarımı ipek yastıklarına sildim... Ben böyle davrandıkça, o beni daha çok sevdi.' Nazan Hanım onu büyük bir hayranlıkla dinliyordu. Arada, 'Canım beniiim, üçkâğıtçım!' deyip öpücükler gönderiyordu" (KKM, 2017, 78-79).

Soğukkanlı Olmak

Soğukkanlı olmak iletisi kedilerin kaybolmasına sahiplerinin verdikleri tepkiler bağlamında sunulmuştur. Hikâye kahramanları kedilerini bulamadıkları ilk anda paniğe kapılırlar, ardından biri paniklememek gerektiğini söyler. Kedi sahipleri olayın şokunu atlatınca soğukkanlı bir şekilde kedilerini bulmaya çalışırlar. Ayrıca, bazı heyecan verici durumlarda kahramanların aşırı paniklemesi de soğukkanlı olmak iletisini örtük bir şekilde vermektedir.

Aşağıda soğukkanlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"O sabah küçük Sevgi, gözlerini açar açmaz ilk iş olarak, Titrek'in her gece yattığı sepetine baktı. Sepet boştu. Panikle salona, daha sonra anne ve babasının odasına koştu. Annesinin, 'Ne oldu?' diye sormasına fırsat vermeden, 'Titrek kayboldu!!' diye bağırdı. Babası yastığın altından, 'Üzülmeyin,' dedi. 'Titrek kaybolmaz. O, bu evin yapışkan tatlı cadısıdır. O hep bizimle kalacak.'" (KKM, 2017, 11).

"Şimdi şaşırma sırası Nazan Hanım'daydı. 'Vay canına! Bu aralar kedilerin kaybolma mevsimi demek!' diye yine ağlamaya başladı. 'İşte bu beni iyice üzdü. Demek, doğal bir felaketle karşı karşıyayız!' Küçük Sevgi, Nazan Hanım'ın iri ellerini avucunun içine alıp, onu teselli etti. Bilgiç bir tavır takındı; 'Üzülmeyin. İçimde güçlü bir his var. Her şey yoluna girecek,' dedi" (KKM, 2017, 19-20).

"Nurten Hanım'ın korkudan başı dönmüştü. Sevgili kedisi Buz bir çetenin elinde!.. 'Düşünmek bile korkunç!' diye ağlamaya başladı. Birkaç saniye içinde o soğuk Nurten Hanım gitmiş, yerine insan canlısı, telaşlı, endişeli, kıpır kıpır bir Nurten hanım gelmişti. 'Bu bana verilmiş bir ceza!' diyerek hıçkırdı. 'Yıllarca insanlara soğuk davrandım. Sonunda cezalandırıldım işte!' Küçük Sevgi, bu kez de Nurten Hanım'ın ellerini tuttu. 'Bu sizin kişiliğiniz. İnsanlar sizin kötü olmadığınızı biliyor. Lütfen, kendinizi suçlamayınız!' dedi" (KKM, 2017, 24-25).

İnsanlara Karşı Duyarlı Olmak

Anlatıdaki karakterler, çevrelerindeki insanların dertlerini önemseyip onlara yardımcı olmaya çalışırlar. Kedileri kaybolan kişiler birbirlerine destek olurlar ve bu sayede insanlara karşı duyarlı olmak iletisi verilir. Ayrıca sergilenen duyarsız ve kaba davranışlar da dolaylı olarak bu iletiyi okurlara hissettirmektedir.

Aşağıda insanlara karşı duyarlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Arkadaşları, Sevgi’nin üzüntülü hâlini görünce ona acıdılar. Titrek’i bulmak için seferber oldular. Bütün mahalleyi bir anda KAYIP ARANIYOR ilanlarıyla donattılar” (KKM, 2017, 16).

“Küçük Sevgi, Nazan Hanım’ın iri ellerini avucunun içine alıp, onu teselli etti. Bilgiç bir tavır takındı; ‘Üzülmeyin. İçimde güçlü bir his var. Her şey yoluna girecek,’ dedi” (KKM, 2017, 20).

“‘Düşünmek bile korkunç!’ diye ağlamaya başladı. […] Küçük Sevgi, bu kez de Nurten Hanım’ın ellerini tuttu. ‘Bu sizin kişiliğiniz. İnsanlar sizin kötü olmadığınızı biliyor. Lütfen, kendinizi suçlamayınız!’ dedi” (KKM, 2017, 24-25).

Yardımsever Olmak / Yardımlaşmak

Yardımsever olmak iletisi birbirine destek olmak şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Mahalleliler karşılaştıkları sorunu çözebilmek için yardımlaşırlar. Dayanışma içinde hareket edebilmek için dernek kurarlar. Bu dernekte kendileriyle aynı soruna sahip insanlara yardımcı olurlar. Hikâyede aynı zamanda hayvanlara da yardımsever bir şekilde yaklaşıldığı görülmektedir. Zor durumdaki sokak hayvanlarına yardımcı olmanın gerekliliği vurgulanmıştır.

Aşağıda yardımsever olmak / yardımlaşmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Nurten Hanım, Suat Bey, küçük Sevgi, Koşucu İbo ve Nazan Hanım her gün bir araya gelmeye başladılar. Artık sadece kendi kedilerini değil birbirlerinin kedilerini de arıyorlardı” (KKM, 2017, 32).

“‘Evet,’ diye güldü Komiser Sabit Bey. ‘Hatta, onu çok seviyoruz. Kedilerin aşılarını yaptırıyor, bakımlarını yapıyor, sakat hayvanlara sahip çıkıyor. Bütün parasını da onları beslemeye harcıyor. Böyle hırsıza can kurban! İsmini de söyleyeyim: Aysel Hanım!’” (KKM, 2017, 41).

“Eve dönerlerken, ‘Aslında konuya böyle bakarsak,’ dedi küçük Sevgi, ‘ben de bir kedi hırsızı sayılırım. Yıllar önce küçük Titrek’i sokaktan almıştım. Açtı, üşüyordu.

Arabaların altında ezilme tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Titrek'i çok sevdim; ta ki, 18 Haziran'da birileri onu çalana kadar.'" (KKM, 2017, 44).

Düşünerek Konuşmak / Patavatsız Olmamak

Anlatı karakterlerinden biri olan Nazan Hanım patavatsız olmasıyla bilinmektedir. Açık sözlü ve dışadönük olmasıyla sevilen Nazan Hanım'ın insanlara söylediği sözler bazen kırıcı olabilmektedir. Onun bu özelliğinin yansıması olarak söylediği sözler ve yaptıkları verilerek düşünerek konuşmak / patavatsız olmamak iletisi sunulmuştur. Nazan Hanım dışındaki karakterlerden bazıları da düşünmeden konuşup insanları üzmektedir.

Aşağıda düşünerek konuşmak / patavatsız olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Nazan Hanım dobra dobra konuşmasıyla tanınan biriydi. Düşüncelerini insanların yüzüne pattadanak söylemesiyle ünlüydü. Bu yüzden, arkadaşları ona 'Patavatsız Nazan Hanım' diyorlardı. Nazan Hanım böyle takılmalara aldırmazdı. Pişkin pişkin, 'Hiç patavat diye bir şey duymadım. İyi bir şey olsaydı duyardım,' derdi. 'O halde, patavatsız olmak patavatlı olmaktan iyidir.'" (KKM, 2017, 17-18).

"Ertesi gün Kayıp Kediler Derneği'nde konuşulan kişi, Suat Bey'di. Arkadaşları, 'Pilot olduğunuzu bize niçin söylemediniz?' diye sitem ettiler. Nazan Hanım, 'Sizin gibi yavaş bir insan pilot, ha? Çok şaşırtıcı,' dedi. 'Bence siz kaplumbağalara komuta etmelisiniz.'" (KKM, 2017, 53-54).

"Sonra elini ağzının kenarına yerleştirdi ve bir uzun hava patlattı. O kadar tiz bir sesi vardı ki, mahallenin kedileri bir anda çevresine toplanıverdiler. 'Sen bu soprano sesle,' dedi Nazan Hanım, 'kedilerin operasında rahatlıkla iş bulabilirsin.'" (KKM, 2017, 58).

Sosyal Olmak / Sıcakkanlı Olmak

Sosyal olmak / sıcakkanlı olmak iletileri aynı doğrultuda değerlendirilerek hikâye incelendiğinde olumlu ve olumsuz örnekler görülecektir. İnsanlara sevecen bir şekilde yaklaşıp sosyalleşen karakterlerle yalnız olmayı seven karakterler bir aradadır. Bu karakterin yaşamlarından parçalar verilerek sosyal olmak / sıcakkanlı olmak iletileri örtük bir şekilde sunulmuştur.

Aşağıda sosyal olmak / sıcakkanlı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Çekingendi. Yeni birileriyle tanışmaktan ödü patlardı. […] Kalabalıklardan uzak durur, evlerine misafir geldiğinde kaçacak delik arardı. Sabahları sınıfa girdiğinde utancından kıpkırmızı olurdu. […] Tuhaftır, kedisi Titrek de tıpkı Sevgi gibiydi. Çekingendi. Eve misafir geldiğinde dolabın altına girip, titreyerek saatlerce bekleyen bir kediydi” (KKM, 2017, 10).

“Nurten Hanım’ın korkudan başı dönmüştü. Sevgili kedisi Buz bir çetenin elinde!.. ‘Düşünmek bile korkunç!’ diye ağlamaya başladı. Birkaç saniye içinde o soğuk Nurten Hanım gitmiş, yerine insan canlısı, telaşlı, endişeli, kıpır kıpır bir Nurten hanım gelmişti. ‘Bu bana verilmiş bir ceza!’ diyerek hıçkırdı. ‘Yıllarca insanlara soğuk davrandım. Sonunda cezalandırıldım işte!’” (KKM, 2017, 24-25).

“‘Nazan Hanım ilginçti. Ona ne kadar kaba davranırsam, beni o kadar çok seviyordu. Onun yanında kendimi hep çok özgür hissettim. Vazolarını kırdım, berbat sesimle avaz avaz şarkılar söyledim, buzdolabındaki köftelerini aşırdım, perdelerini tırnaklarımla yırttım, çamurlu ayaklarımı ipek yastıklarına sildim... Ben böyle davrandıkça, o beni daha çok sevdi.’ Nazan Hanım onu büyük bir hayranlıkla dinliyordu. Arada, ‘Canım beniiim, üçkâğıtçım!’ deyip öpücükler gönderiyordu. (KKM, 2017, 79-80).

Alçakgönüllü / Mütevazı Olmak

Alçakgönüllü olmak iletisi hikâyede karşıtlık yoluyla sunulmuştur. Mütevazı olmayı başaran karakterlerle kibirli karakterler bir aradadır. Okurlar bu karakterlerin davranışlarından ve ifadelerinden yola çıkarak kendi yorumlarıyla alçakgönüllü / mütevazı olmak iletisine ulaşabilirler.

Aşağıda alçakgönüllü / mütevazı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Nurten Hanım çayını höpürdetirken, ‘O benim için bir kediden çok daha fazla bir şeydi,’ diye anlatmaya koyuldu. Ufuklara bakarak devam etti. ‘Sanırım, asil bir geçmişi vardı. Soyağacını çıkardıydım. Dedesinin dedesinin dedesinin dedesinin dedesi, Padişah İkinci Mahmut’un kedisiymiş... Yani resmen saraylı! O yüzden çok mesafeliydi. İnsanlara tepeden bakardı. Soğuk bir kişiliği vardı.’” (KKM, 2017, 26-27).

“Nazan Hanım hayretle Nurten Hanım’a baktı. ‘Benim kedimin soylu bir geçmişi olduğunu sanmıyorum,’ dedi. ‘Arsız, kelimenin tam anlamıyla bir sokak kedisiydi. Soyluluğun kırıntısı yoktur onda. Rüküştür, patavatsızdır; ama kalorifer kazanı gibi de sıcaktır.’” (KKM, 2017, 27).

“‘Düşünsenize, film piyasasına atılacaktım. Milyonların sevgilisi olacak, şatolarda yaşayacaktım! Onlarca hizmetçim... Gazetelerde boy boy resimlerim... Hiç düşünmeden sevgili mahallemi terk edip, onlara katıldım.’” (KKM, 2017, 87).

Kişileri / Hayvanları Oldukları gibi Kabul Etmek (Kişiliğe Saygı Duymak)

Anlatıdaki karakterler kedilerini kaybedince çok üzülürler ve birbirlerine kedilerini tüm yönleriyle sevip benimsediklerini anlatırlar. Oysa gerçek farklıdır, ortada tüm mahalleliyi idare eden tek bir kedi vardır ve o da itirafları sırasında mahalledeki kişilerin onu kendilerine benzettiklerini söyler. Kişilerin kediyi sevmesi için karakterini değiştirmesi gerekmektedir. Kedi ne kadar sahibine benzerse o kadar sevilir. Kedi sahiplerinin ifadeleri, olduğu gibi kabul edilmeyen kedinin şikâyetleri ve karakterini özgürce yansıtabilen kişilerin durumları sayesinde kişileri / hayvanları oldukları gibi kabul etmek (kişiliğe saygı duymak) iletileri verilmiştir.

Aşağıda kişileri / hayvanları oldukları gibi kabul etmek (kişiliğe saygı duymak) iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Nazan Hanım dobra dobra konuşmasıyla tanınan biriydi. Düşüncelerini insanların yüzüne pattadanak söylemesiyle ünlüydü. Bu yüzden, arkadaşları ona ‘Patavatsız Nazan Hanım’ diyorlardı. […] Son derece dışadönüktü, insan canlısıydı. Kapı gıcırtısıyla bile dans etme yeteneğine sahip, sevimli Nazan Hanım’ın sevmeyeni yoktu” (KKM, 2017, 17-18).

“‘Benim kedimse, tam tersi bir kişiliğe sahipti,’ dedi. ‘İsmi de o yüzden Arsız’dı zaten... Ülkede yenmedik fındıkfaresi bırakmamıştı. Üstelik, bununla da yetinmeyip, bütün kedilerin yemeklerini, çocukların makarnalarını yerdi. Hiç susmaz, hiç doymaz Çatılardan çatılara atlar, sıtma görmemiş berbat sesiyle sürekli şarkılar söyler, bağırıp çağırıp insanları rahatsız ederdi. Herkes ondan bıkmıştı. Ama gel gör ki, benim yüreğimi fethetmişti bir kere! Gönül işte! Bu arsız kediyi nasıl sevdim, bir bilsen! Ben onsuz nasıl yaşarım şimdi?’” (KKM, 2017, 20-21).

"'Kusura bakmayın ama,' dedi kedi, 'sizler bende kendi özelliklerinizi sevdiniz. Aslında, benden daha çok, kendinizi seviyordunuz. Hem de, başkalarının beğenmediği yönlerinizi...' 'Nasıl yani?' diye sordular. 'Küçük Sevgi benden çok, kendi utangaçlığını, Nazan Hanım kendi patavatsızlığını seviyordu. Nurten Hanım kendi soğukluğunu, Suat Bey yavaşlığını, İbo ise hızlılığını seviyordu,' dedi kedi. 'Sizin yanınızdayken, hep sizin gibi olmak zorunda bıraktınız beni. Bana; Titrek, Arsız, Buz, Kırlangıç, Miskin, Zamk, Sümsük gibi isimler taktınız.' […] Galiba bu kedi pek de haksız değildi" (KKM, 2017, 85-86).

Kibar Olmak

Kibar olmak iletisi, fazla olmasa da, olumlu ve olumsuz örneklerle anlatıda bulunmaktadır. Kibar davranışlar ve kibar olmayan davranışlar verilmiş, bunların yorumlanması okurlara bırakılmıştır.

Aşağıda kibar olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Benim kedimse, tam tersi bir kişiliğe sahipti," dedi. "İsmi de o yüzden Arsız'dı zaten... Ülkede yenmedik fındıkfaresi bırakmamıştı. Üstelik, bununla da yetinmeyip, bütün kedilerin yemeklerini, çocukların makarnalarını yerdi. Hiç susmaz, hiç doymaz Çatılardan çatılara atlar, sıtma görmemiş berbat sesiyle sürekli şarkılar söyler, bağırıp çağırıp insanları rahatsız ederdi. Herkes ondan bıkmıştı.'" (KKM, 2017, 20-21).

"O gece filmi birlikte izlemeye karar verdiler. Bir buket çiçekle Sevgilere misafirliğe geldiler" (KKM, 2017, 62).

"Sevgi bunu kabul edemezdi. Kedisini onlara kaptırmaya niyeti yoktu. 'Bu sizin kediniz değil!' dedi ve kediyi kucağına aldı. 'Bu, Titrek! Ben onun sesini kilometrelerce öteden tanırım.' Nazan Hanım, 'Hadi canım!' diyerek, kediyi arsızca, küçük Sevgi'nin kucağından kopardı" (KKM, 2017, 73).

Özel Hayatın Gizliliğine Saygı Duymak

Anlatıda kişilerin özel hayatlarına saygı duyulmamış ve hayat hikâyeleri izinleri olmadan televizyon dizisi yapılmıştır. Kedi, sahiplerinin hayatlarını yönetmene anlatmış, o da kişilere sormadan hayat hikâyelerini birebir televizyonda dizi şeklinde

yayınlamıştır. Bu durumun yanlış olduğu ve kişileri rahatsız edebileceği çeşitli bölümlerde belirtilmiştir.

Aşağıda özel hayatın gizliliğine saygı duymak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Çatılardan çatılara atlar, pencerelerin önünden füze gibi geçerdi. Röntgenciydi. Geceleri camınıza vantuzlanmış, içeriyi seyreden bir kedi gördüyseniz, bilin ki, o benim Kırlangıç'tır. Hangi evde hangi film seyredilir, hangi evde neler yenir, neler konuşulur... hepsini bilirdi.'" (KKM, 2017, 29-30).

"Ertesi gün, Kayıp Kediler Derneği'ndeki başlıca konu Nurten Hanım'dı. Nurten Hanım'sa öfke içindeydi, 'En gizli sırlarım, herkesin ağzına sakız oldu,' diyordu. Utancından yerin dibine geçmişti. 'Bu ben değilim,' dese, kimseyi inandıramazdı artık. […] 'Ama sizi oynayan oyuncu da çok iyiydi,' dedi Firdevs Hanım. […] 'Bunlar beni hiç ilgilendirmiyor!' diye bağırdı Nurten Hanım. 'Hayat hikâyem bir çete tarafından çalınmış!'" (KKM, 2017, 49-51).

"'Az meraklı turşucu değilimdir! Dedikodulardan, televizyonda yeni başlayan dizilerden ilk benim haberim olur. Mahallemize yeni biri taşınınca da, onu ilk tanıyan ben olurum. Çöp tenekesini karıştırır; neleri yiyip, neleri yemediğini, hangi gazeteleri okuduğunu, nerelerden alışveriş ettiğini bulur çıkarırım. Ben her şeyi çok merak ederim. Merak kediyi öldürür, lafını kim söylemişse, çok doğru demiş. İçimdeki merak denen canavarı tatmin etmek için, sürekli ölüm tehlikeleri atlatırım.'" (KKM, 2017, 93).

Tedbirli Olmak / Düşünmeden Hareket Etmemek

Tedbirli olmak iletisine anlatıda birkaç yerde rastlanmaktadır. Emekli bir pilot olan Suat Bey'in bir işi yapmadan evvel gereken planlamaları yaptığı belirtilmiştir. Bunun yanında, Koşucu İbo, çok hızlı hareket eden kedisi Kırlangıç için tedbir almamış ve pişman olmuştur.

Aşağıda tedbirli olmak / düşünmeden hareket etmemek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Ah!' diye iç çekti İbo, 'Onun apartmandan apartmana uçarken, yere çakıldığını düşünüyorum. Ah ah, keşke ona bir kedi paraşütü alabilseydim!'" (KKM, 2017, 30).

“Suat Bey güldü, ‘Kılı kırk yardığımdan hızlı hareket edemiyorum,’ dedi. ‘Benim için, sokağa çıkmak, uzun bir yolculuğa çıkmak gibidir. Köşedeki bakkala giderken bile Çin’e gidiyormuş gibi hazırlanırım. Sürekli denetimden geçirilmeyen hiçbir araca binmem. Bizim apartmanın asansörünü bu yüzden kullanmıyorum.’ Suat Bey çantasını çıkardı. İçindeki pusulayı, nem ve basınçölçeri masanın üstüne koydu. Çantasının ön gözündeki haritaları açıp, bilgiler verdi. ‘Haritaya bakmadan, hava tahmin raporunu almadan asla sokağa çıkmam.’” (KKM, 2017, 54).

“‘Düşünsenize, film piyasasına atılacaktım. Milyonların sevgilisi olacak, şatolarda yaşayacaktım! Onlarca hizmetçim... Gazetelerde boy boy resimlerim... Hiç düşünmeden sevgili mahallemi terk edip, onlara katıldım.’ […] ‘Ün, para, şatolar, gazete haberleri ve hizmetkârları düşünerek yazmaya devam ediyordum. Ama sonunda elime kuru balıktan başka hiçbir şey geçmiyordu. Gördüğünüz gibi, bir deri bir kemik kaldım.’” (KKM, 2017, 87, 89).

Temiz Olmak

Temiz olmak iletisi anlatıda sadece bir ifadede bulunmaktadır.

Aşağıda temiz olmak iletisinin bulunduğu ifade verilmiştir:

“Sonunda bir dernek kurmaya karar verdiler. Eski bir depoyu kiraladılar. Duvarlarını boyadılar. İçini temizleyip pırıl pırıl yaptılar. Kapısına da gururla kocaman bir tabela astılar: KAYIP KEDİLER DERNEĞİ” (KKM, 2017, 33).

Teknolojiyi Bilinçli Kullanmak

Teknolojiyi bilinçli kullanmak iletisi sadece bir ifadede yer almaktadır ve bu ifade internet kullanımıyla ilgilidir.

Aşağıda teknolojiyi bilinçli kullanmak iletisinin bulunduğu ifade verilmiştir:

“Mert derin bir iç geçirdi ve, ‘Konuya bilimsel bir şekilde yaklaşmak lazım,’ dedi. Sonra da internet kafeye doğru yöneldi. ‘Korkmayın, her konuyu internetten öğrenmeye çalışan aptal insanlardan değilim ben,’ diyerek içeriye girdi ve boş bulduğu bir bilgisayarın karşısına oturdu. ‘Ama, 18 Haziran’larda neler olduğunu internetten kolayca bulabiliriz.’ Google (gugıl) arama motoruna “18 Haziran” yazdı. Gelen sonuçları uzun uzun inceledi” (KKM, 2017, 35-36).

Fikir Alışverişi Yapmak / Sorgulamak

Hikâyenin karakterleri bir konu hakkında karar alırken fikir alışverişi yapmaktadır. Herkesi ilgilendiren konularda sorgulamadan karar almamaktadırlar. Bu sayede okurlara fikir alışverişi yapmak / sorgulamak iletileri verilmektedir.

Aşağıda fikir alışverişi yapmak / sorgulamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Google (gugıl) arama motoruna '18 Haziran' yazdı. Gelen sonuçları uzun uzun inceledi. Bütün çocuklar pürdikkat, Mert'in ağzından çıkacakları bekliyorlardı. Biraz sonra, 'Buldum!' diye bir çığlık attı Mert. 'Napolyon, Prusya ordularına 18 Haziran'da yenilmiş!' […] Çocuklar hep bir ağızdan, 'Çok zorlama!' dediler. '18 Haziran'da başka bir şey olmuş olmalı,' dedi küçük Sevgi. 'Bence,' dedi İsmet, 'boşu boşuna kafa patlatıyoruz burada! Çünkü, kedilerin nasıl kaybolduğu çok açık.' 'Gerçekten mi? Yani, sen biliyor musun?' 'Elbette. Açıkça bir kedi hırsızıyla karşı karşıyayız.' 'Bence de,' diye destekledi Aylin. 'Bütün kedilerin aynı günde yok olmasının başka bir açıklaması olamaz!' Sevgi iç çekerek, 'Evet, bunu kabullenmekten başka çaremiz yok!' dedi. 'Peki, kedi hırsızlarını bulmak için ne yapmak gerekir?' diye sordu Süleyman. 'Karakola gidip tanıdıkları kedi hırsızlarının listesini alabiliriz.' 'İyi fikir,' dedi Sema" (KKM, 2017, 36-38).

"'Evet,' dedi Suat Bey, 'sanırım ona yeni bir isim vermemiz gerekecek.' 'Titrekarsızbuzkırlangıçmiskinzamksümsük desek nasıl olur?' dedi Nurten Hanım. 'Bilirsiniz, soylu isimleri uzundur.' 'Ama, bu biraz zorlama olur," dedi Komiser Sabit Bey. 'Bence ismini, Yazar koyalım,' diye önerdi Suat Bey. 'Ya da Anı Hırsızı.' 'Yazar, kedi ismi olarak kulağa pek hoş gelmiyor.' diye itiraz etti İbo. 'Ona Anı Hırsızı diyemem ben!' dedi Dişçi Necati. 'Bence boşuna tartışıyoruz,' dedi küçük Sevgi de. 'O kendi ismini çoktan koymuş bile. Yazdıklarından çıkardığım sonuç bu.' Mahalleli merakla sordu: 'Gerçekten mi? Neymiş' 'Meraklı Turşucu!' 'Vaay!' dedi Nazan Hanım. 'Tam oturdu!' Hepsi de bu ismi çok tuttu" (KKM, 2017, 94-95).

Çalışkan Olmak

Çalışkan olmak iletisi de anlatıda bulunmaktadır. Bu ileti, kaybolan kedileri bulmak için yapılan çalışmalar anlatılırken ve bulunan kedinin dizi senaryosu yazma sürecini anlattığı bölümde verilmiştir.

Aşağıda çalışkan olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Aradan aylar geçti. Kayıp Kediler Derneği’nde toplantı üzerine toplantı yapıldı. “Neden 18 Haziran?” sorusunun cevabı defalarca arandı” (KKM, 2017, 45).

“‘Bir çırpıda onu da yazıverdim. Ama dizi film yazarı olmak hiç de kolay değilmiş. Bir hikâye bitmeden diğerine başlamam gerekiyordu. Onca emek vererek yazdığım hikâye hemen filme alınıyor, hemen yeni bir hikâye bulmam gerekiyordu. Nazan Hanım’ın, İbo’nun, Sevgi’nin hikâyeleri birbirini izledi. Uyumaya bile zaman yoktu. Arada bir küçücük bir hamsi balığı yiyip çalışmaya devam ediyordum. Günde en fazla birkaç saat kestirebiliyordum. Yatar yatmaz hemen uyandırılıyordum. Yazmam, sürekli yazmam gerekiyordu.’” (KKM, 2017, 88-89).

Ön Yargılı / Peşin Hükümlü Olmamak

Bu ileti anlatıda göze çarpan iletilerden biridir. Mahallede yaşayan bazı kişilerin olumsuz olarak nitelendirilen davranışları nedeni araştırılmadan o kişileri tanımlamada kullanılmıştır. İnsanlar hakkında peşin hükümler verilmiş ve bu hükümlerle insanlar kalıplara sığdırılmıştır. Anlatıda bu tutumun yanlış olduğu davranışların nedenleri verilerek gösterilmiştir. Bu şekilde ön yargılı / peşin hükümlü olmamak iletisi verilmiştir.

Aşağıda ön yargılı / peşin hükümlü olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Küçük Sevgi ve Nazan Hanım iyice şaşırmışlardı. Nurten Hanım, mesafeli bir insan olduğundan, evine pek kimseyi davet etmezdi. Soğuk bir kişiliği vardı. Nazan Hanım, ‘Sizin evde bir kediniz mi vardı?’ diye hayretle sordu. ‘Evet,’ dedi Nurten Hanım. ‘Kimse benim bir kedim olacağını düşünemiyor ama, vardı.’” (KKM, 2017, 23-24).

“Kedi ise hiç de sıcak davranmamış, Nurten Hanım’ı tepeden tırnağa şöyle bir süzmüştü. ‘Bakalım,’ demişti, ‘sen bana yemek vermeye layık mısın?’ Belli ki, soylu bir kediydi. […] ‘Hatta, benim saraylı olduğumu düşünmeye başladı. Oysa, ben bir çöp tenekesinde doğmuştum...’ Nurten Hanım, ‘Buz, sen çöp tenekesinde doğmuş olamazsın?’ diye acıklı acıklı mırıldandı” (KKM, 2017, 47, 78).

“Suat Bey, yavaşlığıyla tanınan bir insandı. Küçücük bir istavrit balığını kırk beş dakikada yemesiyle ünlüydü. Bir apartmanın onuncu katında oturur, ona rağmen asansöre binmezdi. Merdivenleri yavaş yavaş çıkar, yolda rastladıklarıyla uzun uzun konuşurdu. Apartmanın merdivenlerinden çıkmaya öğle vakti başlarsa, ancak akşama varırdı evine. […] Dizideki Suat Bey, emekli bir pilottu. Bulutlara yakın olmak istediğinden onuncu katında oturuyordu. […] Suat Bey, emekli olduktan sonra normal hayata uyum sağlayamamıştı. Arkadaşları ona, ‘Siz, yerçekimi yokmuş gibi yaşıyorsunuz,’ derlerdi. ‘Ayaklarınız hep biraz havada!’ Yıllarca çok hızlı bir araç kullanmış, yerde yaşamaya başlayınca da, tam tersine, yavaş bir insan olmuştu. […] Nazan Hanım, ‘Sizin gibi yavaş bir insan pilot, ha? Çok şaşırtıcı,’ dedi. ‘Bence siz kaplumbağalara komuta etmelisiniz.’ Suat Bey güldü, ‘Kılı kırk yardığımdan hızlı hareket edemiyorum,’ dedi. ‘Benim için, sokağa çıkmak, uzun bir yolculuğa çıkmak gibidir. Köşedeki bakkala giderken bile Çin’e gidiyormuş gibi hazırlanırım. Sürekli denetimden geçirilmeyen hiçbir araca binmem. Bizim apartmanın asansörünü bu yüzden kullanmıyorum.’” (KKM, 2017, 30, 31, 53, 54).

Başarıyı Takdir Etmek

Başarıyı takdir etmek iletisi de anlatıda bulunmaktadır. Mahalledeki kişilerin hayatlarını anlatan dizi bağlamında başarıyı takdir etme iletisi sunulmuştur.

Aşağıda başarıyı takdir etmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Bravo,’ dedi. ‘Mükemmel çalışmış çocuklar. Ayrıca, beni canlandıran usta oyuncu Türkan Sayın’a on üstünden on veriyorum. Ben bile izlerken şaşırıyorum. Acaba, ben ben değilim de, ben o muyum, diye düşünüyorum.’” (KKM, 2017, 59-60).

“‘Mahallede tanıdığım insanların hayat hikâyelerini bir bir anlattım Yönetmen Sait’e. İlk anlattığım hikâye, Nurten Hanım’ınkiydi. Bayıldılar. Hemen yazmamı söylediler. Suat Bey’in hikâyesini anlattığımda ise iyice hayran oldular bana.’” (KKM, 2017, 88).

“‘İnanır mısınız,’ diye devam etti, ‘yazdığım dizilerden bir tekini bile izlemeye zamanım olmadı!’ Hepsi birden, ‘Biz izledik ve çook beğendiik!’ diye bağırdılar. ‘Lütfen, yine yaz!’” (KKM, 2017, 91).

Televizyon Bağımlısı Olmamak

Hayat hikâyeleri kendilerinden habersiz televizyon dizisi olan mahalleliler kısa zamanda kendilerini diziye fazlasıyla kaptırırlar. Diğer sorunları bir kenara bırakıp diziye odaklanırlar. Bu durumdan rahatsız olan küçük Sevgi aracılığıyla televizyon bağımlısı olmamak iletisi verilmiştir.

Aşağıda televizyon bağımlısı olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Mahallenin bütün tipleri az ya da çok dizide canlandırıldılar. Artık hiçbiri hikâyelerini kimin çaldığıyla ilgilenmiyordu. Kendilerini diziyi izleme keyfine vermişlerdi. […] Dizi, artan bir merak yaratarak yirmi bölüm devam etti. Her bölüm mahalleli tarafından büyük ilgiyle karşılandı. Dizinin yayımlandığı geceler sabahlara kadar hiç kimse uyuyamadı. Dedikodu yapmaktan herkesin çenesi ağrıdı. Sonra bir gece, dizi aniden bitti. Doğrusu, izleyiciler bu kadar sevilen bir dizinin bitivermesine çok şaşırdılar. Televizyona mektuplar gönderdiler, telefonlar ettiler, fakslar çektiler. Televizyonlarına tokatlar, yumruklar attılar. Ama bir türlü, dizinin devam etmesini sağlayamadılar" (KKM, 2017, 66-67).

"Sevgi, 'Tabii ama, bu bilgi kedileri geri getirebilir,' dedi. Arkadaşları hayretle Sevgi'ye baktılar. 'Kedilerin geri gelmesi değil, dizinin geri gelmesi önemli,' dediler. Küçük Sevgi hayatında ilk defa kendini bu kadar yalnız hissetti. 'Kedilerin kaybolduğu gün, yazar filmcilerle tanışmış,' diye sesini yükseltti. 'Yani, hikâyelerimizi çalanla kedilerimizi çalan, aynı kişi!' Mert, 'Çok güzel bir buluş,' dedi, 'ama dizinin devam etmesini sağlayamaz!'" (KKM, 2017, 69).

Dinlemeyi Bilmek / Söz Hakkı Vermek

Bu ileti sadece kaybolan kedinin geri gelip sahiplerine açıklama yaptığı bölümde yer almaktadır.

Aşağıda dinlemeyi bilmek / söz hakkı vermek iletilerinin bulunduğu ifade verilmiştir:

"Zavallı kedi, az daha dört beş parçaya ayrılıyordu. 'Miyaaaavvv!' diye acıklı acıklı bağırdı. 'Bana da söz hakkı verir misiniz, lütfen!' Durdular. Kediyi bıraktılar. Ellerini bellerine koyup, kedinin karşısına dizildiler. 'Söyle bakalım,' dediler, 'sen

kimin kedisisin? İsmin ne?' İşte şimdi, konuşma sırası kedideydi. Yıllarca suskun bir şekilde yaşamaktan bıkmıştı" (KKM, 2017, 74).

Cömert Olmak

Hikâyenin birkaç bölümünde cömert olmak iletisi görülmektedir. Mahalleliler kediye hep cömert davranmışlar ve onu en iyi şekilde beslemişlerdir.

Aşağıda cömert olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Hatta, onu çok seviyoruz. Kedilerin aşılarını yaptırıyor, bakımlarını yapıyor, sakat hayvanlara sahip çıkıyor. Bütün parasını da onları beslemeye harcıyor.'" (KKM, 2017, 41).

"'Sonra bir gün Nazan Hanım, beni yolda gördü. Boynuma sarıldı. Hemen beni evine götürüp önüme iri bir bonfile koydu. Tabii ki, hemen gövdeye indirdim. Daha sonra da kocaman bir palamut balığı verdi. Hemencecik onu da yiyiverdim. Hiç bu kadar eliaçık bir insanla karşılaşmamıştım. Ne kadar çok yersem, bana o kadar çok yemek veriyordu. Ben de onu kırmadım. Ne kadar çok verirse, ben de o kadar çok yedim.'" (KKM, 2017, 79).

"'Sabahları ince bir sesle Sevgi'yi uyandırıyor, ısrarına dayanamayıp çok az yemek yiyordum. Sevgi'yi okula yolcu edince, pencereden dışarıya uçup, İbo'yu buluyordum. Koşarcasına onunla yarışıp, İbo'nun hamsilerini gövdeye indiriyordum. Nazan Hanım'da bol etli müthiş bir ziyafet çekiyordum. Ardından da, ukala bir edayla Nurten Hanım'ın salonuna giriyordum. […] Önüme koyduğu lezzetli tavuğu isteksizce yiyor, yarısını bırakıyor, burnum havada dışarı çıkıyordum. Sonra da su borularından Suat Bey'in dairesine tırmanıyordum. Salondaki koltuğa kıvrılıp, nefis bir uyku çekiyordum. Arada Komiser Sabit Bey'e uğrayıp, masasının üstünde geriniyordum; o da bana iri bir ciğer parçası ikram ediyordu.'" (KKM, 2017, 82-83).

Güvenilir Olmak

Güvenilir olmak iletisi kedinin sahiplerini kandırması bağlamında verilmiştir. Kedinin güven sarsıcı itirafları, sahiplerini olumsuz etkilemiştir. Bu olumsuz etkinin dile getirilmesiyle güvenilir olmak iletisi örtük bir şekilde verilmiştir.

Aşağıda güvenilir olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Her gün Nurten Hanım’a uğruyor, bir süre kaldıktan sonra başka evlere gidiyordum. Nurten Hanım o kadar kendisiyle meşguldü ki, evde olmadığımı fark etmiyordu bile.’ Küçük Sevgi de şaşırmıştı. ‘Ben de, Utangaç kedim, kim bilir yine nerelere saklandın, diye düşünüyordum!’ dedi. ‘Sense?’ Kedi utanmadan sıkılmadan anlatmayı sürdürdü” (KKM, 2017, 78).

“‘Her gün çatılardan çatılara uçuyor, İbo’ya ulaşıyor, onunla birlikte koşuyor ve hamsileri mideye indiriyordum. Sonra yine çatılardan çatılara uçarak yok oluyordum. Kırlangıçlar gibi, yalnızca gün doğarken ve gün batarken görünmem, İbo’ya yetmişti. Beni hemen kendi kedisi ilan etti...’ İbo kedinin anlattıklarını şaşkınlıkla dinliyordu. ‘Vaaay!’ dedi. ‘Bu yalan dünyada kedilere bile güvenmeyeceksin!’” (KKM, 2017, 80-81).

“Mahalleli nasıl davranması gerektiğine bir türlü karar veremiyordu. Kandırılmışlar mıydı? Yoksa, elbirliğiyle bir kedinin hayatını berbat mı etmişlerdi? Suat Bey ses tellerini temizledi ve alçak perdeden, ‘Bir kedinin hayatına ne kadar çok insan sığabiliyormuş meğer?’ dedi. Komiser Sabit Bey yine de dayanamayıp kediye sordu: ‘Bu yaptığın insanları biraz şey yapmak olmuyor mu?’ ‘Ney yapmak?’ Kısa bir süre sessizlikten sonra, ‘Kandırmak!’ dediler bir ağızdan. ‘Şey... sanırım öyle,’ dedi kedi” (KKM, 2017, 84-85).

Bencil Olmamak

Bencil olmamak iletisi anlatının bir bölümünde yer almaktadır. Kedi sahiplerinin, kediye karakterini sergileme imkânı vermeyip onu kendilerine benzetmeye çalışmaları bencilliğe örnektir. Bu durum kedi tarafından ifade edilmektedir.

Aşağıda bencil olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Kusura bakmayın ama,’ dedi kedi, ‘sizler bende kendi özelliklerinizi sevdiniz. Aslında, benden daha çok, kendinizi seviyordunuz. Hem de, başkalarının beğenmediği yönlerinizi...’ ‘Nasıl yani?’ diye sordular. ‘Küçük Sevgi benden çok, kendi utangaçlığını, Nazan Hanım kendi patavatsızlığını seviyordu. Nurten Hanım kendi soğukluğunu, Suat Bey yavaşlığını, İbo ise hızlılığını seviyordu,’ dedi kedi. ‘Sizin yanınızdayken, hep sizin gibi olmak zorunda bıraktınız beni. Bana; Titrek, Arsız, Buz, Kırlangıç, Miskin, Zamk, Sümsük gibi isimler taktınız. Oysa, bir kedi atasözü vardır…’ Mahallelinin iyice kafası karışmıştı. ‘Neymiş o?’ diye atıldılar.

‘İnsanlar kedilerine hep kendi isimlerini verirler!’ Galiba bu kedi pek de haksız değildi” (KKM, 2017, 85-86).

Hakkaniyetli Olmak / Haksızlık Etmemek

Haklı olanlara hak vermek ve kimsenin hakkını yememek iletileri anlatıda yer almaktadır. Kedinin dizi senaristliği sürecinde hak ettiği muameleyi görememesi, hakkını alamaması bağlamında ileti örtük bir şekilde aktarılmıştır.

Aşağıda hakkaniyetli olmak / haksızlık etmemek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Galiba bu kedi pek de haksız değildi” (KKM, 2017, 86).

“‘Nazan Hanım’ın, İbo’nun, Sevgi’nin hikâyeleri birbirini izledi. Uyumaya bile zaman yoktu. Arada bir küçücük bir hamsi balığı yiyip çalışmaya devam ediyordum. Günde en fazla birkaç saat kestirebiliyordum. Yatar yatmaz hemen uyandırılıyordum. Yazmam, sürekli yazmam gerekiyordu. Ün, para, şatolar, gazete haberleri ve hizmetkârları düşünerek yazmaya devam ediyordum. Ama sonunda elime kuru balıktan başka hiçbir şey geçmiyordu. Gördüğünüz gibi, bir deri bir kemik kaldım. Mahallede tanıdığım ne kadar insan varsa hepsinin hikâyesini yazdım. Anlatacak hikâyem kalmayınca, işime son verdiler. Karlı bir kış gününde kapı önüne konuverildim.’ ‘Vay canınaaa!’ dediler. ‘O müthiş sinema dünyası bu kadar zalim, ha?’” (KKM, 2017, 89).

Merhametli Olmak

Bu ileti anlatıda küçük Sevgi ve kaybolan kedi bağlamında örtük bir şekilde sunulmuştur. İnsanların birbirine ve hayvanlara merhametli davrandığı örneklerin yanında merhametsiz oldukları durumlar da verilmiştir.

Aşağıda merhametli olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Arkadaşları, Sevgi’nin üzüntülü hâlini görünce ona acıdılar. Titrek’i bulmak için seferber oldular. Bütün mahalleyi bir anda KAYIP ARANIYOR ilanlarıyla donattılar” (KKM, 2017, 16).

“‘Yıllar önce küçük Titrek’i sokaktan almıştım. Açtı, üşüyordu. Arabaların altında ezilme tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Titrek’i çok sevdim…’” (KKM, 2017, 44).

“‘Mahallede tanıdığım ne kadar insan varsa hepsinin hikâyesini yazdım. Anlatacak hikâyem kalmayınca, işime son verdiler. Karlı bir kış gününde kapı önüne konuverildim.’ ‘Vay canınaaa!’ dediler. ‘O müthiş sinema dünyası bu kadar zalim, ha?’” (KKM, 2017, 89).

Kanaatkâr Olmak

Mahalledekiler tarafından özenle bakılan kedi içinde bulunduğu rahat koşulların kıymetini bilmeyip mahalleyi şöhret olup daha lüks yaşamak uğruna terk eder. Kanaatkâr olmaması sonucunda çok kötü bir duruma düşer. Kedinin yaşadıkları anlatılarak elindekiyle yetinmeyi bilmek mesajı verilmiştir.

Aşağıda kanaatkâr olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Biliyorsunuz, geçen yıl televizyoncular mahallemize geldiler. Sokaklarda çekim yaparlarken, onlara çok imrendim. Yönetmen Sait’le hemen arkadaş oldum. Köle gibi çalışıyordu. Herkese de köle gibi davranıyor, bağırıp çağırıyordu. Bana hemen Köle adını taktı. Bir gece ona, girdiğim evlerdeki insanların hikâyelerini anlatım. Doğrusu ya çok sevdi. Beni o anda işe aldı. Düşünsenize, film piyasasına atılacaktım. Milyonların sevgilisi olacak, şatolarda yaşayacaktım! Onlarca hizmetçim... Gazetelerde boy boy resimlerim... Hiç düşünmeden sevgili mahallemi terk edip, onlara katıldım.’” (KKM, 2017, 86-87).

“‘Günde en fazla birkaç saat kestirebiliyordum. Yatar yatmaz hemen uyandırılıyordum. Yazmam, sürekli yazmam gerekiyordu. Ün, para, şatolar, gazete haberleri ve hizmetkârları düşünerek yazmaya devam ediyordum. Ama sonunda elime kuru balıktan başka hiçbir şey geçmiyordu. Gördüğünüz gibi, bir deri bir kemik kaldım.’” (KKM, 2017, 89).

“Kedi, tepeden bakarak, ‘Biz ünlülerin dünyasına hiç özenmeyiniz,’ dedi. ‘Ün, para, hepsi yalan! Hiç tavsiye etmem, kamera arkası tam bir cehennem.’” (KKM, 2017, 90).

Edebiyata Önem Vermek

Edebiyatın bir parçası olan senaryo yazarlığına ve roman türüne anlatıda yer verilmiştir. Bu alanda çalışmalar yapan kayıp kedi televizyon dizisi yazmanın

zorluğunu belirttikten sonra roman yazacağını mahallelilere duyurmuştur. Tüm bu ifadeler edebiyata önem vermek iletisi bağlamında değerlendirilebilir.

Aşağıda edebiyata önem vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Mahallede tanıdığım insanların hayat hikâyelerini bir bir anlattım Yönetmen Sait'e. İlk anlattığım hikâye, Nurten Hanım'ınkiydi. Bayıldılar. Hemen yazmamı söylediler. Suat Bey'in hikâyesini anlattığımda ise iyice hayran oldular bana. Bir çırpıda onu da yazıverdim.'" (KKM, 2017, 88).

"'İnanır mısınız,' diye devam etti, 'yazdığım dizilerden bir tekini bile izlemeye zamanım olmadı!' Hepsi birden, 'Biz izledik ve çook beğendiik!' diye bağırdılar. 'Lütfen, yine yaz!' 'Anı hırsızı' bir anda mahallenin kahramanı hâline dönüşmüştü. […] 'Yaz! Yaz! Yaz!' diye, hep birlikte tempo tuttular. Kedi, çantasından bir defter çıkardı. 'Evet, yazacağım,' dedi. 'Ama yalnızca kendim için. Televizyonda kendimi harcamayacağım. Bir roman yazmaya başladım.'" (KKM, 2017, 91).

Emeğe Saygı Duymak

Emeğe saygı duymak iletisi, hikâyenin son bölümlerinde kedinin yazdığı güzel senaryolara hak ettiği değeri görememesi bağlamında verilmiştir. Bu ileti, okurlara emeğinin karşılığını alamayan kedinin durumunu anlatması yoluyla hissettirilmiştir.

Aşağıda emeğe saygı duymak iletisinin bulunduğu ifade verilmiştir:

"'İlk anlattığım hikâye, Nurten Hanım'ınkiydi. Bayıldılar. Hemen yazmamı söylediler. Suat Bey'in hikâyesini anlattığımda ise iyice hayran oldular bana. Bir çırpıda onu da yazıverdim. Ama dizi film yazarı olmak hiç de kolay değilmiş. Bir hikâye bitmeden diğerine başlamam gerekiyordu. Onca emek vererek yazdığım hikâye hemen filme alınıyor, hemen yeni bir hikâye bulmam gerekiyordu. Nazan Hanım'ın, İbo'nun, Sevgi'nin hikâyeleri birbirini izledi. Uyumaya bile zaman yoktu. Arada bir küçücük bir hamsi balığı yiyip çalışmaya devam ediyordum. Günde en fazla birkaç saat kestirebiliyordum. Yatar yatmaz hemen uyandırılıyordum. Yazmam, sürekli yazmam gerekiyordu. Ün, para, şatolar, gazete haberleri ve hizmetkârları düşünerek yazmaya devam ediyordum. Ama sonunda elime kuru balıktan başka hiçbir şey geçmiyordu. Gördüğünüz gibi, bir deri bir kemik kaldım. Mahallede tanıdığım ne kadar insan varsa hepsinin hikâyesini yazdım. Anlatacak hikâyem

kalmayınca, işime son verdiler. Karlı bir kış gününde kapı önüne konuverildim.'" (KKM, 2017, 88-89).

3.1.5. Vapurları Seven Çocuk

3.1.5.1. Kitabın Özeti

Fırat; annesi, kardeşi ve kedileri Tebeşir'le birlikte İstanbul Boğazı'nın kıyısındaki bir apartmanda yaşayan hareketli bir çocuktur. Tatil günlerinde Boğaz vapuruna binip balon satar. Boğaz vapuru tüm güzellikleriyle mahallelerine ait bir varlıktır. Kıyıya yaklaşır ve mahalle halkıyla vapurun içindekileri buluşturur. İnsanları birbirine yaklaştıran vapur, hayvanların beslenmesine de aracılık eder. Martılar vapurdan atılan simitleri kapar, balıklar vapurun ürettiği oksijenli sularda zevkle yüzer. Fırat da vapura genellikle en son biner ve balonlarını vapurun arka korkuluklarına bağlar. Hem vapurda hem de karşı kıyıda satış yapan Fırat'ı kardeşi küçük Emre evlerinin penceresinden dürbünle izler, balonlar yükselmeye başladıkça sevinir. Fıratların apartmanının hemen karşısında eski ahşap bir yalı vardır. Bu yalıda tek başına hayatını sürdüren Meliha Hanım yaşamaktadır. Yalıdaki tarihi unsurları korumaya çalışan Meliha Hanım'ın mahalleliye kapısı her zaman açıktır. Komşularını evine davet eder, eğlenceler düzenleyip yalının bahçesindeki ağaçlarda yetişen meyvelerden onlara ikram eder. Yalının bahçesindeki bitkilerden içindeki mobilyalara kadar her şey aslını yansıtır ve Meliha Hanım'ın himayesindedir. Fırat yalıyla ilgili hikâyeler anlatır; fakat bu hikâyeler pek gerçekçi olmadığından mahalleli ona pek inanmaz. Anlattığı hikâyelere "Baloncu Fırat'ın balonları bunlar!" diyerek gülüp geçerler. Vapuru, iskelesi, yalısı ve meydanıyla mahalle kendine özgü tarihi bir havaya sahiptir. Bu mahallenin bir parçası olan Fırat vapurlara meraklıdır, vapurların maketlerini yaparak sergiler, Boğaz'daki vapurlarla ilgili bilgileri bilir. Mahallenin meydanındaki yaşlı çınar ağacında yaşayan Hayati Bey de mahallenin önemli unsurlarından biridir. Çınar dallarına iplerle astığı çeşitli eşyaları kullanarak insanlara yardımcı olur. Hayati Bey'le konuşmayı seven Fırat, Boğaz'ın serin sularına kendini bırakıp akıntı eşliğinde yüzmekten keyif alır. Bir gün Boğaz'da akıntıya kapılmış çeşitli eşyaların arasında, içinde minik Boğaz vapurunun planları bulunan eski bir dosya bulur. Bu Fırat için bir hazinedir. Yalıdaki Meliha Hanım giderek yaşlanır ve kendini yorgun hisseder. Komşuları yardımcı olmaya çalışsa da yalıdan taşınmaya karar verir. Onun yalıdan taşınması mahalledeki herkesi ve her

şeyi olumsuz etkiler. Sahipsiz kalan yalı hasar görmeye başlar. Balkonu çöker, bahçesine çöpler boşaltılır ve nedeni belli olmayan bir yangın sonucu eski görünümünü kaybeder. Yıkılıp yerine gökdelen dikileceğine dair söylentiler çıkar, herkes yalıyı kötülemektedir. Bunun üzerine Fırat'ın annesi masalcı Aysel Hanım, oğullarına tarihi ve manevi değeri olan varlıkları korumanın önemiyle ilgili bir masal anlatır. Tıpkı masaldaki gibi Fırat'ın mahallesinde de manevi değeri olan varlıkların değeri bilinmemekte ve bunlar kötülenerek mahallenin tarihi atmosferi değiştirilmeye çalışılmaktadır. Zamanla iskele lokantaya, mahalle meydanı otoparka dönüşür. Doğal görünümü kaybolan mahallenin önemli unsurları, mahalleden kopmaya başlar; minik vapur lokantaya dönüşen iskeleye yanaşmaz, Hayati Bey çok sevdiği çınar ağacını terk etmek zorunda kalır. Mahalleliler karşı yakaya köprüden geçerken minik vapurun kıymetini anlarlar. Fırat bir gün Hayati Bey'le yolda karşılaşır ve minik vapurun hurdalıkta olduğunu öğrenir. Birlikte hurdalığa giderler, Fırat çok mutlu olur ve eve dönerken yanında vapurlardan parçalar getirir. Daha sonra da hurdalığa sık sık gider. Oradan getirdiği parçaları, elindeki planlara göre birleştirmeye başlar. Fırat çalıştıkça salonun orta yerinde minik Boğaz vapurunun daha küçük hâli şekillenmeye başlar. Zaman geçtikçe salonu kaplayan gemi evdekileri kısıtlasa da Aysel Hanım Fırat'a engel olmaz. Diğer oğlu Emre'yle tatile gider ve evi rahat çalışması için Fırat'a bırakır. Aysel Hanım ve Emre tatilden döndüklerinde çok şaşırırlar. Mahalledeki her şey eski hâline dönmüştür. Otomobiller gitmiş, iskele özüne dönmüş, Boğaz vapuru iskeleye yanaşmış, Hayati Bey çınar ağacına kavuşmuş ve Meliha Hanım'ın onarılmıştır. Mahalleli yalının bahçesinde ellerinde balonlar ve çiçeklerle beklemektedir. Aysel Hanım ve Emre de onların yanına gider. Komşuları Aysel Hanım'a tüm yaşananları ayrıntısıyla anlatır. Aysel Hanım; Meliha Hanım'ın iyileştiğini, meydandaki dükkânlarının lokanta olmasına izin vermediğini ve yalıya döneceğini öğrenir. Meliha Hanım'ı Fırat yaptığı küçük tekneyle yalıdaki rıhtıma getirir. Meliha Hanım'ın gelişiyle yalı yeniden canlanır. Fırat'ın kardeşi Emre Boğaz vapurunun küçük bir kopyası olan teknenin evden nasıl çıktığını merak eder ve Fırat ona bunu nasıl başardığını anlatır. Her şey yine eskisi gibidir ve herkes bundan memnundur.

3.1.5.2. Vapurları Seven Çocuk Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

Bu kitapta yer alan tüm eğitici iletiler aşağıdaki tabloda sayıları ve yüzdeleriyle birlikte gösterilmiştir:

Tablo 7. Vapurları Seven Çocuk Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

İLETİ GRUPLARI	GRUP İÇİNDEKİ İLETİLER	İLETİLERİN SAYISI	İLETİLERİN YÜZDESİ
KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Aileye Maddi Katkı Sağlamak / Para Kazanmak	1	%0,59
	Üretken Olmak / Edebi Ürünler Üretmek	4	%2,35
	Sağduyulu Olmak	2	%1,18
	Pes Etmemek / Kararlı Olmak	6	%3,53
	Bir Alanda Uzmanlaşmak / Bilgili Olmak	1	%0,59
	Orijinal Fikirler Bulmak	2	%1,18
	Özenli Giyinmek / Öz Bakıma Önem Vermek	1	%0,59
	Dikkatli ve Uyanık Olmak	1	%0,59
	Zamanın Kıymetini Bilmek	3	%1,76
	Planlı Olmak	2	%1,18
	Çalışkan Olmak	3	%1,76
	Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek	2	%1,18
	Kendine Yetebilmek	1	%0,59
	Sağlıklı Yaşamaya Önem Vermek	3	%1,76
	Öğrenmeye Hevesli Olmak / Meraklı Olmak	1	%0,59
TOPLAM		**33**	**%19,41**
SOSYAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Paylaşımcı Olmak / Sahip Olduklarını Paylaşmak	6	%3,53
	Misafirperver Olmak	2	%1,18
	Hoşsohbet Olmak / Espritüel Olmak	3	%1,76
	Dostça Yaşamak / Birlikte Güzel Vakit Geçirmek	8	%4,7
	Takdir Etmek / Başarıyı Desteklemek	4	%2,35
	Yardımlaşmak / Yardımsever Olmak	6	%3,53
	Söylentilere Kapılmamak / Dedikodulara İnanmamak	6	%3,53

Tablo 7 - devam

	Büyüklere Akıl Danışmak	1	%0,59
	İnsanların Hayat Düzenine / Yaşam Alanına Saygı Göstermek	10	%5,88
	Vefalı Olmak	1	%0,59
	Başkasının Kararlarına Saygı Duymak	1	%0,59
	Akrabaları Sevmek / Akrabaları Ziyaret Etmek	2	%1,18
TOPLAM		**50**	**%29,41**
MİLLÎ-MANEVİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Boğaz Vapurlarını Sevmek	13	%7,65
	Eski Eşyaların Değerini Bilmek / Tarihi Olana Kıymet Vermek	22	%12,94
	Yaşadığı Yere Bağlı Olmak / Yaşadığı Yeri Sevmek	3	%1,76
	Manevi Değeri Olan Eşyalara Kıymet Vermek / Maddiyatçı Olmamak	4	%2,35
	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak / Edebi Eserlere Kıymet Vermek	4	%2,35
TOPLAM		**46**	**%27,06**
ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı Sevmek	9	%5,29
	Tasarruflu (Tutumlu) Olmak / Geri Dönüşüme Önem Vermek	5	%2,94
	Çevreyi Kirletmemek	7	%4,12
	Yaşadığı Yeri Temiz ve Düzenli Tutmak	5	%2,94
TOPLAM		**26**	**%15,29**
HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak	15	%8,83
TOPLAM		**15**	**%8,83**
GENEL TOPLAM		**170**	**%100**

Aileye Maddi Katkı Sağlamak / Para Kazanmak

Bu ileti, babasını erken yaşta kaybeden Fırat'ın tatil günlerinde balon satması bağlamında verilmiştir.

Aşağıda aileye maddi katkı sağlamak / para kazanmak iletilerinin bulunduğu ifade verilmiştir:

"Fırat, tatil günlerinde Boğaz vapuruna binip karşıya geçer ve balon satardı" (VSÇ, 2016,9).

Boğaz Vapurlarını Sevmek

Kitabın adından da anlaşılabileceği üzere Boğaz vapurlarını sevmek iletisi hikâyede sıklıkla vurgulanmaktadır. Fırat, vapurları çok sevmektedir. Vapurların hayatı kolaylaştırdığı ve kalabalık şehir hayatına güzellik kattığı vurgulanmıştır.

Aşağıda boğaz vapurlarını sevmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Fırat, Boğaz vapurlarının da, tarihi iskelenin de hayranıydı. İskelede çalışmış ustaların ve vapurların inşa edildiği tersanelerin isimlerini tek tek bilirdi. Boğaz'daki bütün vapurların resimlerini ve tahtadan maketlerini yapmıştı. Güneşli pazar günleri, vapur maketlerini böbürlenerek meydanda sergilerdi. Sergiyi gezenlere vapurlarıyla ilgili uzun uzun bilgiler verirdi" (VSÇ, 2016,25).

"Fırat, küçük Boğaz vapurunu çok özlediğini söyledi. Oysa, vapuru geri getirmenin imkânsız olduğunu biliyordu. Minik vapur kim bilir kaç parçaya ayrılmıştı! Hayati Bey, gülümseyerek Fırat'ın başını okşadı. İstiyorsa onu minik Boğaz vapuruna götürebileceğini söyledi. 'Ne! Başka bir hatta mı çalışıyor yoksa?' diye heyecanla sordu Fırat" (VSÇ, 2016,61-62).

"Fırat içeriye girince çok şaşırdı. Bir sürü vapur sanki küçük bir çocuğun oyuncakları gibi üst üste atılmış duruyordu. Kimisi paslanmış, kimisi de parçalara ayrılmıştı. Fırat'ın özene bezene maketlerini yaptığı vapurlar da vardı aralarında. 'Birçoğunu tanıyorum bu vapurların!' diye sevinçle bağırdı Fırat. Minik Boğaz vapuru da oradaydı! Fırat vapuru sapasağlam görünce sevinçten küçükdilini yutacaktı. Çok özlediği bir dostuna kavuşmuş gibi sevgiyle vapura sarıldı. İçine girip, her köşesini özenle dolaştı" (VSÇ, 2016,63).

Paylaşımcı Olmak / Sahip Olduklarını Paylaşmak

Bu ileti, anlatının başında mahalle sakinleriyle vapurdaki yolcuların birbirlerine ikramda bulunmaları anlatılarak verilmiştir. Aynı zamanda, Meliha Hanım'ın yalısındaki büyük salonu çocuk kütüphanesi yapmaya karar vermesi de paylaşımcı olmak iletisini desteklemektedir.

Aşağıda paylaşımcı olmak / sahip olduklarını paylaşmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Çay içen yolcular aniden bir yalının kahvaltı masasına ortak olurlardı. Simit, peynir ve zeytinlerini birbirleriyle paylaşırlardı. Yalı sahipleri kaptana, yaprak sarma, elde açma ıspanaklı börek, dut reçeli ve çay ikram ederler, geceden kalma dedikoduları yetiştirirlerdi. Yolcular da bazen, okuyup bitirdikleri gazeteleri yalı pencerelerinde oturanlara verirlerdi. (VSÇ, 2016,10-11).

"Mahalle sakinleri börekler, dolmalar yapıp getirir, hep birlikte afiyetle yerler, bir yandan da, her biri ince el işçiliğinin ürünü koltuklarda uzun uzun sohbet ederlerdi" (VSÇ, 2016,20).

"Akşam olunca, Meliha Hanım alkışlar arasında güzel bir konuşma yaptı. 'Benden sonra yalının mahalledekilerin olmasını istiyorum,' dedi. 'Belki şimdiden bu büyük salonu çocuk kütüphanesi yapabiliriz.'" (VSÇ, 2016,90-91).

Misafirperver Olmak

Misafirperver olmak iletisi, yalı sahiplerinin mahallelileri ve vapurdakileri iyi bir şekilde ağırladıkları belirtilerek sunulmuştur.

Aşağıda misafirperver olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Yalı sahipleri kaptana, yaprak sarma, elde açma ıspanaklı börek, dut reçeli ve çay ikram ederler, geceden kalma dedikoduları yetiştirirlerdi" (VSÇ, 2016,11).

"Meliha Hanım mahalledeki komşularını bazen evine davet eder, onlara piyano ve ud çalar, hep birlikte şarkılar söylerlerdi. Böyle günlerde çocuklar, yalının bahçesindeki meyve ağaçlarından erik, kiraz ve dut toplarlardı" (VSÇ, 2016,19).

Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak

Boğazdaki martılara, yalının çatısındaki kargalara ve Fıratların evlerinde beslediği kedi Tebeşir'e anlatı boyunca sevgiyle yaklaşılmaktadır. Hayvanlar anlatının ana unsuru olmasa da ayrılmaz parçalarıdır. Kitabın resimlerinin neredeyse hepsinde hayvan resimleri bulunmaktadır.

Aşağıda hayvanları sevmek / hayvanlara karşı duyarlı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Martılar vapurun peşini hiç bırakmaz, beyaz kâğıtlar gibi uçuşurlar, yolcuların attığı simitleri havada kapıp afiyetle mideye indirirlerdi. Martılara simit vermek alışkanlık hâline gelmişti. İskeledeki simitçi bile, 'Haydi, martılar aç kalmasın!' diye bağırarak satardı simitlerini. Balıklar ise vapurun yarattığı köpüklü, bol oksijenli sularda sarhoş olurlardı" (VSÇ, 2016,12).

"Doğrusu, evin çatısında yaşayan karga çift de çok memnundu bundan. Yetmiş yıldır ne birbirlerini, ne de yalıyı terk etmişlerdi. Yalnızca 'gak" sesiyle bütün dertlerini kolayca anlatabiliyorlardı" (VSÇ, 2016,17).

"Fırat sevinçle Tebeşir'in başını okşadı. Tebeşir de sevgiyle miyavladı. Fırat'ın tekneyi dışarıya nasıl çıkaracağını görmek, balık yemekten daha zevkliydi. Tatile gitmeyip Fırat'la kaldı" (VSÇ, 2016,77).

Eski Eşyaların Değerini Bilmek / Tarihi Olana Kıymet Vermek

Anlatıda Meliha Hanım'ın yalısı tarihi eser niteliği taşımaktadır. Yalıdaki eşyalar yıllar boyunca kullanılmıştır. Meliha Hanım, yalının ve içindeki eşyaların manevi değerinin farkındadır ve bu yüzden onları özenle korur. Eski eşyalar Meliha Hanım'a geçmişteki mutlu günlerini hatırlatmaktadır. Yalıda geçmişi yansıtan her şey, Meliha Hanım'a güzel göründüğünden değişiklik yapmayı istemez. Evin yüzyıl önceki hâli pek bozulmamıştır. Fırat da Boğaz'da yüzerken bulduğu eski dosyanın kıymetini bilmiştir ve dosyadan çıkan vapur planlarını kullanarak kendi küçük teknesini yapmıştır.

Aşağıda eski eşyaların değerini bilmek / tarihi olana kıymet vermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Hamsi Apartmanı’nın hemen karşısında, her yanı dantel gibi işlenmiş, eski ahşap bir yalı vardı. Yüz yıllık bu yalıda Meliha Hanım tek başına hayatını sürdürüyordu. Büyük paralar teklif edildiği halde evini satmamış, apartmana geçmemişti. ‘Ben bu evde çok mutlu yaşadım,’ demişti. ‘Yaşadığım sürece de bu evin bozulmasını istemiyorum.’” (VSÇ, 2016,16).

“Evdeki mobilyalarsa, Meliha Hanım’ın ninesinin çeyizinden kalmaydı. Sırları dökülmüş, matlaşmış aynayı değiştirmeye kıyamazdı. ‘Aynalar yalnız bugünü değil, geçmişi de yansıtabilmeli,’ derdi. ‘Ona bakınca üç yaşımdayken bana hediye edilen ilk bisikleti görüyorum.’” (VSÇ, 2016,18).

“Bayan karga, çatıdaki gizli küçük hazinesiyle oynayarak geçirirdi zamanını. Yüz yıldır sağdan soldan çaldıklarıyla evin çatısında küçük bir müze oluşturmuştu: Eski madalyalar, firuze taşlı yüzükler, saça takılan süslü taraklar, sararmış kitaplar, en önemlisi de, eski plaklar” (VSÇ, 2016,22).

Yaşadığı Yere Bağlı Olmak / Yaşadığı Yeri Sevmek

Anlatının birçok yerinde bu iletiye rastlanmaktadır. Fırat’ın mahallesindeki insanların çoğu ve hayvanlar yaşadıkları yeri sevmektedir. Mahallenin tarihi havasını korumaya çalışırlar ve mahalleden ayrılmak istemezler.

Aşağıda yaşadığı yere bağlı olmak / yaşadığı yeri sevmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Büyük paralar teklif edildiği halde evini satmamış, apartmana geçmemişti. ‘Ben bu evde çok mutlu yaşadım,’ demişti. ‘Yaşadığım sürece de bu evin bozulmasını istemiyorum.’ Doğrusu, evin çatısında yaşayan karga çift de çok memnundu bundan. Yetmiş yıldır ne birbirlerini, ne de yalıyı terk etmişlerdi. Yalnızca ‘gak’ sesiyle bütün dertlerini kolayca anlatabiliyorlardı” (VSÇ, 2016,16-17).

“Fırat için mahalle bir oyun bahçesi gibiydi. Sıcak yaz sabahları erkenden çınar ağacına tırmanır, Hayati Bey’le gevezelik ederdi. Sonra dallardan dallara, oradan da yalının çatısına atlardı. Kargalarla şakalaşıp, çatı penceresinden içeriye ustalıkla süzülür, Meliha Hanım’la çay içerdi. Sonra da soyunup, yalının kıyısından Boğaz’ın akıntılı, buz gibi sularına bırakırdı kendini” (VSÇ, 2016,30).

Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı Sevmek

Doğal yaşama önem vermek / doğayı sevmek iletileri anlatıda verilen iletilerdendir. Doğa ve doğal yaşam vurgusu, olaylar şehirde geçmesine rağmen göze çarpmaktadır. Mahallede, doğal yaşama zarar veren dönüşüm uzun sürmemiştir. Doğaya zarar veren unsurlar kısa sürede mahalleden uzaklaştırılmıştır.

Aşağıda doğal yaşama önem vermek / doğayı sevmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Meliha Hanım, yalının bahçesindeki otların bile kesilmesini istemezdi. Küflenmiş, yosun tutmuş bahçe duvarlarına, modern sanat müzesinden alınmış birer sanat eseri gibi davranırdı. Bahçe; ıtır, adaçayı, biberiye, ebegümeci, arapsaçı, radika ve ısırgandan geçilmezdi. Meliha Hanım, 'Hiç alışveriş yapmasam, sırf bu otları yesem, yine yaşarım,' diyerek keyiflenirdi" (VSÇ, 2016,18).

"Her gün hurdalığa gidiyor, minik Boğaz vapurunu ziyaret ediyor, kaptan köşkündeki sardunyaları suluyor, geminin ahşap dümenini silip parlatıyor, (kanarya) Muhsin'i besliyordu" (VSÇ, 2016,68).

"Gördükleri manzara çok şaşırtıcıydı. İskele meydanındaki otomobiller yok olmuş, koca çınar ağacı yeniden ortaya çıkmıştı. Hayati Bey sanki hiçbir şey olmamış gibi, çınar ağacının gövdesine dayanmış horul horul uyuyordu. Tatlı bir meltem, çınarın dallarındaki 'Hayati Bey'in hayat kurtaran eşyalarını' sallayıp duruyordu" (VSÇ, 2016,81-82).

Tasarruflu (Tutumlu) Olmak / Geri Dönüşüme Önem Vermek

Anlatıda, eski eşyaların kıymetini bilmek iletisi bağlamında tasarruflu olmak iletisi de verilmiştir. Meliha Hanım yeni eşyalar almayarak ve zengin olmasına rağmen yalının bahçesindeki otları yiyerek tutumlu olmak iletisinin sunulmasını sağlamıştır. Hurdalığa giderek minik Boğaz vapurunu gören Fırat orada yere atılmış birçok malzeme görür. Bu malzemelerden işine yarayacakları eve götürür ve küçük bir tekne yapar. Minik Boğaz vapurunun hurda olmadığı, daha kullanılabileceği vurgulanarak tasarruflu olmak iletisi verilir.

Aşağıda tasarruflu (tutumlu) olmak / geri dönüşüme önem vermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Meliha Hanım, ‘Hiç alışveriş yapmasam, sırf bu otları yesem, yine yaşarım,’ diyerek keyiflenirdi. Evdeki mobilyalarsa, Meliha Hanım’ın ninesinin çeyizinden kalmaydı. Sırları dökülmüş, matlaşmış aynayı değiştirmeye kıyamazdı” (VSÇ, 2016,18).

“‘Sapasağlam bir vapur bu. Daha yıllarca çalışır. Burada ne işi var!?’ Hayati Bey üzgün üzgün ona baktı: ‘Bence de öyle,’ dedi. ‘Ama birileri iskeleye göz koymuş demek, vapurları oradan uzaklaştırmak istiyorlar.’ Hurdalığı dolaşırken, yerlere atılmış demir parçalarına, vidalara baktı Fırat. ‘Bu parçalardan bile bir sürü tekne yapılabilir.’ ‘İşine yarayan parçaları alabilirsin istersen,’ dedi Hayati Bey. ‘Birleştirilmeyi bekliyorlar.’” (VSÇ, 2016,66).

Hoşsohbet Olmak / Espritüel Olmak

Bu ileti, hikâye kişilerinin mahalledeki dostça ortamı sunularak verilmiştir. Kişiler, arkadaşça bir ortam içerisinde sohbetler etmektedir.

Aşağıda hoşsohbet olmak / espritüel olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Mahalle sakinleri börekler, dolmalar yapıp getirir, hep birlikte afiyetle yerler, bir yandan da, her biri ince el işçiliğinin ürünü koltuklarda uzun uzun sohbet ederlerdi. Bazen bu keyifli sohbetlere, yalıyı yalayarak geçen minik Boğaz vapurunun kaptanı Yunus Bey de katılırdı. Başını yalının penceresinden içeriye sarkıtıp fıkralar anlatır, denizde olup bitenle ilgili haberler verirdi. Gece mutlaka, Aysel Hanım’ın oracıkta uydurduğu bir masalı anlatmasıyla noktalanırdı. Olağanüstü bir masal anlatıcısıydı Aysel Hanım” (VSÇ, 2016,20).

“Mahalleli gece yarısı yalının çatısından yükselen sesi duyunca, kulaklarına inanamazdı. Sesin gökyüzünden geldiğini düşünürler, yalının artık yaşamayan ilk sahiplerinin şarkılar söylediğine inanırlardı. Meliha Hanım’sa, ‘Tabii ki,’ derdi hınzırca gülerek. ‘Dün gece gökyüzüne baktım, annem bulutların üstüne oturmuştu. Ud çalıp, şarkı söylüyordu.’” (VSÇ, 2016,23).

“Gördüklerini bire bin katarak anlatırdı herkese: ‘Dünyayı tam on bin kere dolaşmış bir ayakkabıyla karşılaştım dün. Artık ayakkabı falan olduğunu unutmuştu. Kendini balık sanıyordu. Neredeyse solungaçları bile çıkmıştı. Her gördüğü oltaya atlıyordu. Balıkçılarsa, onu avlayınca öfkeyle yeniden denize fırlatıyorlardı. Ayakkabı böyle

durumlarda, Gene balık olamadım demek, diye üzüntüsünden kahroluyordu.'" (VSÇ, 2016,32).

Üretken Olmak / Edebi Ürünler Üretmek

Bu ileti hem ortaya bir ürün koymayı hem de edebi anlamda eserler üretmeyi kapsamaktadır. Masallar uyduran bir anne ve küçük bir tekne üreten Fırat birlikte verilerek maddi ve manevi ürünler ortaya koymanın önemi vurgulanmıştır.

Aşağıda üretken olmak / edebi ürünler üretmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Gece mutlaka, Aysel Hanım'ın oracıkta uydurduğu bir masalı anlatmasıyla noktalanırdı. Olağanüstü bir masal anlatıcısıydı Aysel Hanım" (VSÇ, 2016,20).

"Fırat, yalıyla ilgili sürekli hikâyeler anlatır, ama pek kimseyi inandıramazdı. Ona göre, yalının çatısında yaşayan kargalar en az bin yaşındaydı" (VSÇ, 2016,21).

"Fırat çok üzülmüştü. Bu değişimin anlamı neydi? Küçük Emre ise şaşkınlık içindeydi. Bunun üzerine Aysel Hanım, çocuklara bir masal uyduruverdi. Bu masal her şeyi anlatıyordu" (VSÇ, 2016,45).

Sağduyulu Olmak

Sağduyulu olmak iletisi, olaylar ve durumlarla ilgili akıldışı ifadeler verilerek örtük bir şekilde sunulmuştur. Olmayacak şeylere inanmamak gerektiği, karakterlerin akla uymayan ifadelerine inanılmaması anlatılarak ve söylenenlerin akıldışı olduğu hissettirilerek belirtilmiştir.

Aşağıda sağduyulu olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Fırat, yalıyla ilgili sürekli hikâyeler anlatır, ama pek kimseyi inandıramazdı. Ona göre, yalının çatısında yaşayan kargalar en az bin yaşındaydı. Yalı ise yaklaşık bir milyon yıldır oradaydı. Kargalar yumurtadan çıktıklarında, şehre henüz elektrik gelmemişti ─Elektrik icat edilmemişti ki zaten! 'Sultan ikinci Mustafa'nın, annesi Rabia Sultan'la konuşmalarını bile hatırlıyor bunlar,' derdi, kendinden emin. Mahalleli, Fırat'a pek inanmazdı. 'Baloncu Fırat'ın balonları bunlar!' diye gülüp geçerlerdi" (VSÇ, 2016,21-22).

“Mahalleli gece yarısı yalının çatısından yükselen sesi duyunca, kulaklarına inanamazdı. Sesin gökyüzünden geldiğini düşünürler, yalının artık yaşamayan ilk sahiplerinin şarkılar söylediğine inanırlardı. Meliha Hanım’sa, ‘Tabii ki,’ derdi hınzırca gülerek. ‘Dün gece gökyüzüne baktım, annem bulutların üstüne oturmuştu. Ud çalıp, şarkı söylüyordu.’” (VSÇ, 2016,23).

Pes Etmemek / Kararlı Olmak

Pes etmemek / kararlı olmak iletileri aktarılırken, başta zor görünmesine rağmen başarıya ulaşan işler anlatılmıştır. Bunların en dikkat çekeni küçük bir çocuğun kararlı davranıp küçük bir tekne inşa edebilmesidir. Bu tekneyi yüzdürebilmesi pes etmemesinin ödülüdür.

Aşağıda pes etmemek / kararlı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Peki, onu kurtarmayı düşünüyor musun?’ ‘Elbette,’ dedi Fırat, ‘Onu mutlaka kurtaracağım.’ (...) Fırat hurdalığa abone olmuştu artık. Her gün hurdalığa gidiyor, minik Boğaz vapurunu ziyaret ediyor, kaptan köşkündeki sardunyaları suluyor, geminin ahşap dümenini silip parlatıyor, Muhsin’i besliyordu” (VSÇ, 2016,68).

“Aysel Hanım, Fırat’ın kafasına koyduğunu yapan sanatkâr bir çocuk olduğunu biliyordu” (VSÇ, 2016,69).

“Ancak Fırat kararlıydı. ‘Döndüğünüzde bu vapur suda yüzüyor olacak.’ diye diretti. Aysel Hanım, Fırat’ın kendi kendine yeten bir çocuk olduğunu biliyordu. Bu yüzden gözü arkada kalmazdı. Üstelik, aklına koyduğunu yapan inatçı bir çocuktu. Israr etmedi” (VSÇ, 2016,76).

Dostça Yaşamak / Birlikte Güzel Vakit Geçirmek

Fırat’ın yaşadığı mahallede komşuluk ilişkileri gelişmiştir. İnsanlar bir araya gelip eğlenerek vakit geçirmektedir. Bu durum anlatılarak dostça yaşamak / birlikte güzel vakit geçirmek iletileri verilmiştir.

Aşağıda dostça yaşamak / birlikte güzel vakit geçirmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Meliha Hanım mahalledeki komşularını bazen evine davet eder, onlara piyano ve ud çalar, hep birlikte şarkılar söylerlerdi. Böyle günlerde çocuklar, yalının bahçesindeki

meyve ağaçlarından erik, kiraz ve dut toplarlardı. Mahalle sakinleri börekler, dolmalar yapıp getirir, hep birlikte afiyetle yerler, bir yandan da, her biri ince el işçiliğinin ürünü koltuklarda uzun uzun sohbet ederlerdi. Bazen bu keyifli sohbetlere, yalıyı yalayarak geçen minik Boğaz vapurunun kaptanı Yunus Bey de katılırdı" (VSÇ, 2016,19-20).

"Güzel günlerde mahalleli, Meliha Hanım'ın yalısının yanındaki meydanda çay içer, balık tutar, akordeon, mandolin çalıp eğlenirdi. Çocuklar ip atlar; elim sende, saklambaç, uzuneşek, seksek gibi oyunlar oynarlardı" (VSÇ, 2016,24).

"Meliha Hanım geri dönüyordu! Aysel Hanım'ın gözleri yaşarmıştı. Tekne alkışlar arasında yalının rıhtımına yanaştı. Aysel Hanım koşarak Fırat'a ve Meliha Hanım'a sarıldı. Meliha Hanım'ın eşyası elbirliğiyle yerine taşındı. Koca yalı, sahibi içine girer girmez canlanıverdi. İçeriden ud sesleri, yemek kokuları gelmeye başladı. Yalıdakiler bütün gün vur patlasın çal oynasın eğlendiler" (VSÇ, 2016,89-90).

Bir Alanda Uzmanlaşmak / Bilgili Olmak

Anlatıda küçük Fırat'ın ilgi alanının olması ve bu alanda çalışmalar yapması anlatılmıştır. Vapurlarla ilgili araştırmalar yapıp pek çok şey öğrenen Fırat, bu konuda uzmanlaşıp küçük yaşına rağmen küçük bir tekne yapmayı başarmıştır.

Aşağıda bir alanda uzmanlaşmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Fırat, Boğaz vapurlarının da, tarihi iskelenin de hayranıydı. İskelede çalışmış ustaların ve vapurların inşa edildiği tersanelerin isimlerini tek tek bilirdi. Boğaz'daki bütün vapurların resimlerini ve tahtadan maketlerini yapmıştı. Güneşli pazar günleri, vapur maketlerini böbürlenerek meydanda sergilerdi. Sergiyi gezenlere vapurlarıyla ilgili uzun uzun bilgiler verirdi" (VSÇ, 2016,25).

"Akıntının onu nereye sürükleyeceğini bildiği için hiç paniğe kapılmazdı. Bilmeyenlerin korkulu rüyası olan denizdeki 'akıntı' Fırat için dosttu. Bazen yalılardan birinin iskelesinden çıkar, bazen de deniz kıyısındaki okulun bahçesine kadar sürüklenirdi. Sonra da dalıp, dipteki ters akıntıyla geri dönerdi" (VSÇ, 2016,30).

Takdir Etmek / Başarıyı Desteklemek

Fırat'ın ilgi alanı ve bu alanda yaptığı çalışmalar çevresindekiler tarafından takdir görmektedir. Onu seven büyükleri tarafından çalışmaları desteklenmekte, küçük teşviklerle çalışmalarına değer verildiği hissettirilmektedir.

Aşağıda takdir etmek / başarıyı desteklemek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Güneşli pazar günleri, vapur maketlerini böbürlenerek meydanda sergilerdi. Sergiyi gezenlere vapurlarıyla ilgili uzun uzun bilgiler verirdi. Minik Boğaz vapurunun kaptanı Yunus Bey, Fırat'ı tanır, çocuğun sergi açtığı günlerde düdük çalarak onu selamlardı. Bazen bu sese yalının kargaları ve martılar da katılırdı. Mahalleli, Fırat'a 'vapurları seven çocuk' adını takmıştı" (VSÇ, 2016,25-26).

"Aysel Hanım oğluna bir kez daha hayran oldu. Emre ve Tebeşir gözlerine inanamıyorlardı; Fırat böyle bir gemiyi nasıl yapmıştı?" (VSÇ, 2016,72).

"Aysel Hanım iyice küçülmüş evde yaşamaktan çok sıkılmıştı. Öte yandan, Fırat'ın bu olağanüstü çabasını da küçümsemek istemiyordu" (VSÇ, 2016,75).

Orijinal Fikirler Bulmak

Hikâyede, mahalle meydanındaki çınar ağacında yaşayan Hayati Bey aracılığıyla bu ileti sunulmuştur. Çınar ağacına astığı çeşitli eşyaları kullanarak insanlara yardım etmektedir.

Aşağıda orijinal fikirler bulmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Çınarın üstünde Hayati Bey yaşardı. Çınarın dallarına, ince iplerle akla hayale gelmedik şeyler asardı Hayati Bey. Soran olursa da, hayat kurtaran parçalar sergisi açtığını söylerdi. Çınarın dallarında ne ararsanız bulunurdu: Düğmeler, araba silecekleri, yapıştırıcılar, çeşitli boyda ipler, kavanoz ve kutular radyo parçaları, firketeler, çıtçıtlar, cep telefonu pilleri, torbalar, her dereceden yakın gözlükleri, leke çıkarıcılar, çekecekler, çeşitli boyda makaralar" (VSÇ, 2016,27-28).

"Aysel Hanım, Fırat'ın kafasına koyduğunu yapan sanatkâr bir çocuk olduğunu biliyordu. 'Gemi mi inşa edeceksin yoksa?' diye merakla sordu. 'Evet,' diye gülümsedi Fırat. 'Boğaz vapurunun küçücük bir kopyasını.' Aysel Hanım merakla,

‘Peki ama, nerede?’ diye sordu. Fırat, salonun tam ortasına geniş bir çarşaf serip üstünde çalışmaya koyulunca, gemiyi nerede inşa edeceği anlaşıldı” (VSÇ, 2016,69).

“Pijamasının cebinden küçük bir tebeşir parçası çıkararak Emre’ye gösterdi. ‘İşte bu,’ dedi. ‘Bununla mı gemiyi dışarı çıkardın yani?’ ‘Evet,’ dedi Fırat. ‘Bütün parçaları birbirine vidalayarak oluşturmuştum ya, her parçaya işte bu tebeşirle numaralar yazdım. Sonra, yazdığım numaraları gemi planına işledim ve tekneyi söktüm. Yani, bütün parçaları birbirinden ayırdım. Sonra da onları sahile taşıdım. Numaralarına baka baka plana göre tekrar birbirlerine vidaladım. O kadar kolay oldu ki! En sonunda da, Hayati Bey bütün parçaları birbirine kaynattı ve gemi su geçirmez hâle geldi...’” (VSÇ, 2016,93).

Yardımlaşmak / Yardımsever Olmak

Anlatıdaki kişiler, birbirine yardım etmektedir. Zor durumda olanlara destek olmaya çalışanlardan biri Hayati Bey’dir. Meydanda yardıma ihtiyacı olanların yardımına koşar. Kişilerin bu durumu anlatılarak yardımsever olmak iletisi sunulmuştur.

Aşağıda yardımlaşmak / yardımsever olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Hayati Bey, çorabı kaçmışların, düğmesi kopmuşların, ayakkabısının topuğu düşmüşlerin, cep telefonunun pili bitmişlerin, gözlüğünü evde unutmuşların imdadına koşardı” (VSÇ, 2016,28, 30).

“Yalıdaki Meliha Hanım giderek yaşlanmaya ve kendini yorgun hissetmeye başladı. Tek başına koca yalının işleriyle bas edemiyordu artık. Evde verdiği şen şakrak partiler, yaptığı toplantılar yavaş yavaş azaldı. Çocukları ve torunları, bazen de komşuları, daha sık gelir oldular yalıya. Yemekleri yaptılar, ortalığı temizlediler, bulaşıkları yıkadılar” (VSÇ, 2016,33).

“Yalı yanıyordu! Mahalleli kovalarına su doldurup yalıya hücum etti. (...) Fırat, Aysel Hanım, Emre ve Tebeşir evden kovalarca su taşıdılar. Neyse ki, Kaptan Yunus Bey vapurunun temizlik musluklarına bağladığı hortumlarla imdada yetişti. İtfaiye de gelince, yangın söndürülüverdi” (VSÇ, 2016,41-42).

Çevreyi Kirletmemek

Fırat'ın denize daldığında gördüğü kirlilik ve Meliha Hanım yalısını terk ettiğinde mahallede yaşayan bazı insanların yalının bahçesini çöplük hâline getirmeleri anlatılarak çevreyi kirletmemek iletisi örtük olarak verilmiştir.

Aşağıda çevreyi kirletmemek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Aşağıda, Boğaz'ın dibindeki akıntıya kapılmış, oradan oraya sürüklenen neler vardı, neler! Batık tekneler, Karadeniz'e ulaşmaya çalışan balık sürüleri, bir denizden ötekine taşınan sandalyeler, masalar, kitaplar, suda şişmiş elbiseler, şapkalar, coğrafya atlasları, lime lime olmuş fotoğraf albümleri, sahibini bir türlü bulamamış mektuplar... (...) Gördüklerini bire bin katarak anlatırdı herkese: 'Dünyayı tam on bin kere dolaşmış bir ayakkabıyla karşılaştım dün. Artık ayakkabı falan olduğunu unutmuştu. Kendini balık sanıyordu. Neredeyse solungaçları bile çıkmıştı. Her gördüğü oltaya atlıyordu. Balıkçılarsa, onu avlayınca öfkeyle yeniden denize fırlatıyorlardı. Ayakkabı böyle durumlarda, Gene balık olamadım demek, diye üzüntüsünden kahroluyordu.'" (VSÇ, 2016,30-32).

"Birkaç hafta sonra yalının bahçesine birileri toprak yığdı. 'Kim yaptı bunu?' demeye kalmadan, bir sabah kalktıklarında bazı çöplerin de oraya döküldüğünü fark ettiler. Bir yerin adı 'çöplük' olarak çıkmasın, herkes çöpünü oraya atar! Artık mahallelinin bir kısmı çöplerini yalının bahçesine boşaltmaya başlamıştı. Güzelim bahçe birkaç haftada, dibi delik tencereler eski televizyonlar, naylon torbalar, balık kılçıkları, patlamış araba lastikleri, kırık çerçevelerle doluvermişti" (VSÇ, 2016,40-41).

"Yalı yanıyordu! Mahalleli kovalarına su doldurup yalıya hücum etti. Ama bahçedeki toprak ve çöp tepelerinin engeliyle karşılaştılar. (...) İtfaiye de gelince, yangın söndürülüverdi. Ancak, bu olaydan sonra güzelim yalı eski görüntüsünü yitirdi. Bahçesi çöp ve toprak dolu bir mezbelelik hâlini aldı" (VSÇ, 2016,41-43).

Özenli Giyinmek / Öz Bakıma Önem Vermek

Bu iletiler hikâyede sadece bir yerde bulunmaktadır. Meliha Hanım'ın yalıyı terk ederken özenli giyinmesi anlatılarak bu iletiler sunulmuştur.

Aşağıda özenli giyinmek / öz bakıma önem vermek iletilerinin bulunduğu ifade verilmiştir:

“Evden en son Meliha Hanım çıktı. En güzel elbiselerinden birini giymişti. Başında beyaz yapma çiçeklerle bezenmiş, gülkurusu rengi bir şapka, üstünde dantelli mor bir elbise vardı” (VSÇ, 2016,35).

Söylentilere Kapılmamak / Dedikodulara İnanmamak

Meliha Hanım yalıdan taşındıktan sonra yalıyla ilgili söylentiler başlar. Yalının yıkılacağı ve yerine daha modern binalar yapılacağı söylenmektedir. Mahallenin tarihi havasını oluşturan her şey zamanla kötülenir. Söylentiler artınca bazı değişiklikler yapılır fakat kimse bu değişikliklerden memnun kalmaz. Mahalle yeniden aslına döndürülür. Mahalle sakinlerinin söylentilere kapılıp yaptıkları değişikliklerden pişman olması anlatılarak söylentilere kapılmamak / dedikodulara inanmamak iletileri verilmiştir.

Aşağıda söylentilere kapılmamak / dedikodulara inanmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Gel zaman git zaman, bazı söylentiler dolaşmaya başladı. ‘Yalıyı yıkıp yerine gökdelen dikeceklermiş!’ ‘Köşkün üstüne altı kat çıkacaklarmış!’ Fısıltı gazetesi hiç durmadan kötü haberler yayıyordu” (VSÇ, 2016,39-40).

“Fırat soluğu Hayati Bey’in yanında aldı. Hayati Bey ondan dertliydi. ‘Durum çok kötü,’ dedi Hayati Bey. ‘Güzel olan ne varsa, kötülemeye başlayan birileri çıktı. Dün biraz ilerde iki kişi çınar ağacının başımıza yıkılacağından söz ediyordu...’ Gel zaman git zaman, herkesin mutlulukla yaşadığı yerler kötülenmeye başlanmıştı. Ciyak ciyak bağıran pire torbası kedilerden, gereksiz mallar satan Hayati Bey'den, kağnı hızıyla giden vapurlardan, yalının üstünde sürekli dedikodu eden hırsız kargalardan, denizdeki öfkeli martılardan ya da döküntü iskeleden yakınmak neredeyse moda hâline gelmişti. ‘Bu gelişmeler hiç iyi değil,’ diyordu Aysel Hanım” (VSÇ, 2016,54).

“Günlerden bir gün, minik vapurun artık iskeleye uğramayacağı söylendi. Herkes çok şaşırmıştı. Ortalıkta öyle laflar dolaşıyordu ki! ‘Vapurun yeteri kadar müşterisi yok.’ ‘Peki, ya bu güzelim iskele?’ ‘İskele güzel. Ama güzellikle olmuyor. Para

kazanması lazım.' 'Ne gibi yani?' 'Orada öyle boş boş duramaz. Bir ise yaramalı...' 'İskele işe yarıyor zaten.' 'Bu güzel binayı iskele olarak kullanmak çok yazık. İskele olarak kendi masraflarını karşılayamıyor...' 'Ama güzel bir lokanta hâline getirilirse karşılayabilir.' Bu lafların ardından, iskele hızla lokantaya dönüştürüldü" (VSÇ, 2016,57-58).

Dikkatli ve Uyanık Olmak

Dikkatli ve uyanık olmak iletisine Aysel Hanım'ın anlattığı masalda rastlanmaktadır. Masaldaki kurnaz tüccar, bitpazarında dolaşırken, sayfaları altından bir şiir kitabı bulmuştur. Bu, onun dikkatli ve uyanık biri olduğunu göstermektedir. Tüccar dikkati sayesinde zengin olmuştur.

Aşağıda dikkatli ve uyanık olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Kurnaz bir tüccar olan bu adam bir gün bitpazarında dolaşırken, bir kitap ilgisini çekmiş. Bütün sayfaları kapkara kir tabakasıyla kaplanmış, eski püskü bir şiir kitabıymış bu. Ağırlığından kuşkulanarak satın alıp evine götürmüş. Kitabın kirini temizlediğinde de her sayfasının altın olduğunu keşfetmiş" (VSÇ, 2016,46-47).

Manevi Değeri Olan Eşyalara Kıymet Vermek / Maddiyatçı Olmamak

Aysel Hanım'ın anlattığı masalda, tüccarın bulduğu altın kitabın içinde çok ünlü bir şairin şiirleri bulunmaktadır. Bu şiirlere kıymet veren kuyumcular kitabı eritmeye yanaşmazlar. Tüccar maddiyatçı biri olduğundan kitaptaki şiirleri, sayfaları kazıyarak değiştirir ve şiirler tanınmaz hâle gelince kuyumcular kitabı eritir. Tüccarın maddiyatçı tavrı anlatılarak örtük bir şekilde manevi değeri olan eşyalara kıymet vermek iletisi sunulmuştur. Tüccarın tutumunun yanlış olduğu kuyumcuların ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Aşağıda manevi değeri olan eşyalara kıymet vermek / maddiyatçı olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Kitabın kirini temizlediğinde de her sayfasının altın olduğunu keşfetmiş. Altın sayfaların üstüne ünlü bir şairin şiirleri işlenmişmiş. 'Aman,' demiş, 'bu kitap bir servet! En az yüz tane altın bilezik yapılır bu kitabın altınından. Bunu hemen birisine okutmalıyım!' Kitabı almış, kuyumcu kuyumcu dolaşıp, satmaya çalışmış. Ama tuhaftır, hiç kimse kitabı satın almaya yanaşmamış" (VSÇ, 2016,46-47).

“Kuyumcu demiş ki, ‘Beyefendi, bu kitap, bize gelmez. Çünkü biz bu kitabın sayfalarını eritip, yüzük, bilezik falan yapamayız.’ ‘Neden?’ diye sormuş bezirgân. ‘Sen bu sayfaların üstündeki şiirleri okumadın galiba,’ demiş kuyumcu. ‘Bu şiirler çok ünlü bir şiir ustasınındır ve bu kitabın altını, şiirlerin manevi değeri yanında beş para etmez bir taş parçası gibi kalır. Üstelik bu kitap, yüzyıllar önce ölen bu büyük şairin el yazısıyla yazılmış ve şiirlerin hepsi de hâlâ insanların gönlünde yaşamaktadır. Yıllardır sevgililer bu şiirleri birbirine okumakta, ayrılan insanlar bu şiirleri okuyup ağlamakta, mutlu insanlar bu şiirleri okuyup sevinmektedir. Şiirlerden birini erittiğimizi fark eden olursa, bizi kimse yaşatmaz burada,’ demiş” (VSÇ, 2016,48).

“Sonunda bizim bezirgânın aklına çılgın bir fikir gelmiş. Eve varınca masaya oturup, eline ucu iyice sivri bir çivi almış. Altın sayfaları kazıyarak, büyük şairin şiirlerine yeni kelimeler ekleyip, eskilerini çıkarmış. Mısralar arasındaki dengeleri bozmuş. Şiirleri, en kötü şairin bile yazamayacağı hâle getirmeye çalışmış. Sonunda yaptığı işten iyice emin olup, bir kuyumcuya gitmiş. Kuyumcu kitabı almış, evirmiş cevirmiş, sayfaların üstündeki şiirleri okumuş; ‘Ne aptal bir şairmiş! Bu kadar değersiz şiirler, bu kadar değerli kâğıtlara yazılır mı hiç?’ demiş. Hemen kitabı tartıp, bezirgâna parasını ödemiş. Bezirgân cebini paralarla doldurup mutlu mutlu evine dönmüş. Kuyumcu da altın kitabı eritip bilezikler, yüzükler üretmiş” (VSÇ, 2016,50).

Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak / Edebi Eserlere Kıymet Vermek

Aysel Hanım’ın anlattığı masalda, ünlü şairin şiirlerine kıymet verilmektedir. Şiirlerin, altından daha kıymetli olduğu vurgulanmıştır. Yıllarca insanların duygularına tercüman olmuş şiirler kültürel miras olarak görülmektedir. Kurnaz tüccar bile şiirleri okuyup etkilenmiştir. Etkilenmesine rağmen şiirleri değiştirip kötü bir hâle getirmesi anlatılarak, dolaylı bir şekilde, edebi eserlere kıymet verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Aşağıda kültürel mirasa sahip çıkmak / edebi eserlere kıymet vermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Sen bu sayfaların üstündeki şiirleri okumadın galiba,’ demiş kuyumcu. ‘Bu şiirler çok ünlü bir şiir ustasınındır ve bu kitabın altını, şiirlerin manevi değeri yanında beş

para etmez bir taş parçası gibi kalır. Üstelik bu kitap, yüzyıllar önce ölen bu büyük şairin el yazısıyla yazılmış ve şiirlerin hepsi de hâlâ insanların gönlünde yaşamaktadır. Yıllardır sevgililer bu şiirleri birbirine okumakta, ayrılan insanlar bu şiirleri okuyup ağlamakta, mutlu insanlar bu şiirleri okuyup sevinmektedir. Şiirlerden birini erittiğimizi fark eden olursa, bizi kimse yaşatmaz burada,' demiş" (VSÇ, 2016,48).

"Kitabı satamayacağını anlayan bezirgân, kara kara düşünmeye başlamış. Canı çok sıkılmış. Şiirlerden birini açıp okumuş; okudukça ağlamış, duygulanmış, coşmuş... Coştukça içini büyük bir korku kaplamış; 'Bu adam gerçekten büyük bir şairmiş,' demiş. 'Benim gibi kalpsiz bir adamı bile coşturduğuna göre, bu şiirleri kimse eritmeye kıyamaz. Bu kitabı kimseye satamayacağım galiba.'" (VSÇ, 2016,48-49).

"Sonunda bizim bezirgânın aklına çılgın bir fikir gelmiş. Eve varınca masaya oturup, eline ucu iyice sivri bir çivi almış. Altın sayfaları kazıyarak, büyük şairin şiirlerine yeni kelimeler ekleyip, eskilerini çıkarmış. Mısralar arasındaki dengeleri bozmuş. Şiirleri, en kötü şairin bile yazamayacağı hâle getirmeye çalışmış. Sonunda yaptığı işten iyice emin olup, bir kuyumcuya gitmiş. Kuyumcu kitabı almış, evirmiş cevirmiş, sayfaların üstündeki şiirleri okumuş; 'Ne aptal bir şairmiş! Bu kadar değersiz şiirler, bu kadar değerli kâğıtlara yazılır mı hiç?' demiş. Hemen kitabı tartıp, bezirgâna parasını ödemiş" (VSÇ, 2016,50).

Büyüklere Akıl Danışmak

Kurnaz tüccar altın sayfalı kitapla ilgili babasına akıl danışır. Bu sayede büyüklere akıl danışmak iletisi verilir.

Aşağıda büyüklere akıl danışmak iletisinin bulunduğu ifade verilmiştir:

"En son çare olarak, babasına gidip akıl danışmaya karar vermiş" (VSÇ, 2016,49).

İnsanların Hayat Düzenine / Yaşam Alanına Saygı Göstermek

Söylentiler sonucunda mahallede başlayan değişim, mahalle sakinlerinin özgürlüklerini ve yaşam alanlarını kısıtlar. Bu durum ve mahallelilerin rahatsızlıkları anlatılarak insanların hayat düzenine / yaşam alanına saygı göstermek iletisi verilmektedir.

Aşağıda insanların hayat düzenine / yaşam alanına saygı göstermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Gerçekten de kısa bir süre içinde iskele meydanına bakan kahveler ve dükkânlar el değiştirmiş yerlerine pahalı lokantalar açılmıştı. Lokantalara gelen hemen herkesin arabası vardı. Arabalarını koyacak yer bulamadıkları için meydana park ettiler. Kısa sürede meydan arabalardan geçilmez oldu... Zavallı mahalleli çocuklar pazar günleri oynayacak yer bulamıyorlardı artık. Meydanda akordeon, mandolin çalıp eğlenmek imkânsızdı. Çocukların ip atlaması, elim sende, saklambaç, uzuneşek, seksek gibi oyunlar oynaması bir hayal olmuştu. İnsanlar otomobillerin izin verdiği dar alanlar içinde hareket edebiliyorlardı ancak. Öyle günler oluyordu ki, koca çınar ağacı bile otomobillerin arasında kayboluyordu. Arabaların egzoz dumanına dayanamayan Hayati Bey, çok severek yaşadığı çınar ağacını terk etti sonunda” (VSÇ, 2016,54-55).

“Evde normal hayat devam ediyor, Fırat’ın ‘küçücük’ gemisinin ne büyüklükte olacağıyla ilgili tahminde bulunmak giderek zorlaşıyordu. Gemi büyüdükçe büyüyor: Aysel Hanım, Emre ve Tebeşir'in evde yaşadığı alan ise küçüldükçe küçülüyordu. Bir süre sonra Fırat’ın gemisi salonun tamamını kapladı. Salonda hareket etmek neredeyse imkânsız duruma gelmişti. Yemek masasının bir köşesinde kalan boşlukta yemek yenebiliyordu ancak. Aysel Hanım eve kimseyi çağıramaz olmuştu” (VSÇ, 2016,71).

“Gördükleri manzara çok şaşırtıcıydı. İskele meydanındaki otomobiller yok olmuş, koca çınar ağacı yeniden ortaya çıkmıştı. Hayati Bey sanki hiçbir şey olmamış gibi, çınar ağacının gövdesine dayanmış horul horul uyuyordu. Tatlı bir meltem, çınarın dallarındaki ‘Hayati Bey’in hayat kurtaran eşyalarını’ sallayıp duruyordu. Aysel Hanım, ‘Bana bir cimcik atar mısın!’ dedi Emre’ye. ‘Ya rüyadayız ya da kötü bir rüyadan uyandık.’ Meydandaki lokantalar kapanmış, mahallelinin gittiği kahveler, dükkânlar yine açılmıştı. İskele meydanı neredeyse tamamen eski görünümüne kavuşmuştu. Aysel Hanım ve Emre heyecanla iskeleye doğru koştular. İskeledeki lokanta da kapanmıştı. Küçük bina yine vapur iskelesi hâline dönüşmüştü. Aysel Hanım, minik Boğaz vapurunun tekrar iskeleye yanaşmış olduğunu görünce, sevinçle çığlık attı” (VSÇ, 2016,81-82).

Zamanın Kıymetini Bilmek

Minik Boğaz vapurunun seferleri söylentiler sonucunda durdurulur. Mahalleliler karşı yakaya köprüyü kullanarak geçmeye başlar. Trafik olduğu için saatleri yolda geçer. Bu durum anlatılarak zamanın kıymetini bilmek iletisi verilir.

Aşağıda zamanın kıymetini bilmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Artık mahalleli karşıya otomobil ve otobüsle köprüden geçmeye çalışıyordu. Saatlerce trafikte beklemek zorundaydılar. Daha ilk günden, yavaş giden Boğaz vapurunun, hızlı giden otomobillerden çok daha çabuk karsıya ulaşabildiğini anlamışlardı" (VSÇ, 2016,59).

"Aysel Hanım gemiyi evden çıkarmanın bir yolu olmadığını düşünüyordu. 'Boşuna zaman kaybetme,' dedi. 'Bizimle gel. Döndüğümüzde bir çözüm buluruz.'" (VSÇ, 2016,76).

"'Karşıya geçenler köprüdeki trafik yüzünden işlerine gecikmeye başladılar. Vapuru geri istediler.'" (VSÇ, 2016,87).

Vefalı Olmak

Küçük Fırat çok sevdiği vapuru unutmaz ve ona tekrar kavuştuktan sonra düzenli olarak gidip vapurla ilgilenir. Fırat'ın bu tutumu anlatılarak vefalı olmak iletisi verilmiştir.

Aşağıda vefalı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Fırat, küçük Boğaz vapurunu çok özlediğini söyledi. Oysa, vapuru geri getirmenin imkânsız olduğunu biliyordu. Minik vapur kim bilir kaç parçaya ayrılmıştı! Hayati Bey, gülümseyerek Fırat'ın başını okşadı. İstiyorsa onu minik Boğaz vapuruna götürebileceğini söyledi. (...) 'Oraya gitmek istiyorum!' dedi Fırat heyecanla. 'Hem de bir an önce!' Hayati Bey, Fırat'ı kırmadı. Hemen bir otobüse atladılar. Yarım saat sonra, limanın kuytu bir köşesindeki vapur hurdalığına ulaştılar" (VSÇ, 2016,61-63).

"Minik Boğaz vapuru da oradaydı! Fırat vapuru sapasağlam görünce sevinçten küçükdilini yutacaktı. Çok özlediği bir dostuna kavuşmuş gibi sevgiyle vapura sarıldı. İçine girip, her köşesini özenle dolaştı" (VSÇ, 2016,63).

“Fırat hurdalığa abone olmuştu artık. Her gün hurdalığa gidiyor, minik Boğaz vapurunu ziyaret ediyor, kaptan köşkündeki sardunyaları suluyor, geminin ahşap dümenini silip parlatıyor, Muhsin’i besliyordu” (VSÇ, 2016,68).

Yaşadığı Yeri Temiz ve Düzenli Tutmak

Fırat’ın hurdalıktan taşıdığı malzemeler evde biriktikçe ev hurdalığa dönmeye başlar. Evin düzeninin bozulması anlatılarak örtük bir şekilde yaşadığı yeri temiz ve düzenli tutmak iletisi verilir. Fırat, annesiyle kardeşi tatilden dönmeden küçük tekneyi evden çıkarmayı başarır ve evi tertemiz yapar. Meliha Hanım geri döneceği zaman yalıda tadilat ve temizlik yapılır. Boğaz vapuru yeniden seferlere başladığında pırıl pırıldır. Yaşam alanlarını daha iyi duruma getirmek için yapılan bu çalışmaların anlatımıyla da bu ileti verilmektedir.

Aşağıda yaşadığı yeri temiz ve düzenli tutmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Eve de eli boş dönmüyordu. Beraberinde mutlaka birtakım metal parçalar, vida ve somunlar getiriyordu. Evin salonunu yavaş yavaş vapur parçalarıyla doldurmuştu. Aysel Hanım bir gün dayanamayıp, ‘Ev kısa zamanda bir hurdalığa dönüşecek,’ dedi” (VSÇ, 2016,68).

“Önce Emre eve koşarak girdi. Telaşla salona daldı. Bir de ne görsün? Salon bomboştu! Aysel Hanım çok şaşırmıştı. Her yer tertemizdi. Evin kapıları, duvarları ve pencereleri sapasağlamdı. Sanki bu salonda tekne inşa edilmemişti hiç” (VSÇ, 2016,79).

“Yalının dökülen yerleri onarılmış, her yanı özenle tamir edilmiş ve tertemiz boyanmıştı. (...) Koşarak, yalının açık duran kapısından bahçeye girdiler. Bahçe temizlenmiş, toprak yığınları kaldırılmış, her yana çiçekler ekilmişti” (VSÇ, 2016,84-85).

Planlı Olmak

Fırat’ın çalışmalarını belli bir plana göre yürütür. Boğazda yüzerken bulduğu dosyada minik Boğaz vapurunun planları yer almaktadır. Bu plana göre yaptığı tekneyi yine planlı bir şekilde evden çıkarmayı başarır.

Aşağıda planlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Evin salonunu yavaş yavaş vapur parçalarıyla doldurmuştu. Aysel Hanım bir gün dayanamayıp, ‘Ev kısa zamanda bir hurdalığa dönüşecek,’ dedi. Fırat, ‘Merak etme,’ dedi, ‘o parçaların hepsinin bir yeri var.’ ‘Nasıl yani?’ Fırat, Boğaz’ın sularında bulduğu mavi kaplı eski püskü dosyayı açtı. Dosyada minik Boğaz vapurunun planları vardı. İçinden bir kâğıt çıkardı. Kâğıdın üstünde kurşunkalemle özenle çizilmiş bir gemi planı vardı. ‘Bak, minik Boğaz vapuruna benzeterek inşa edeceğim teknenin parçaları onlar.’” (VSÇ, 2016,68-69).

Çalışkan Olmak

Fırat, küçük teknesini inşa ederken azimli bir şekilde çalışmıştır. Onun çalışmaları anlatılarak çalışkan olmak iletisi verilmiştir.

Aşağıda çalışkan olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“O günden sonra Fırat, okuldan çıkınca hemen eve gelmeye, planına bakarak harıl harıl çalışmaya başladı. Hurdalıktan taşıdığı parçaları kesip biçip, suda bulduğu dosyadan yola çıkarak çizdiği plana uygun olarak birbirine vidalıyordu” (VSÇ, 2016,70).

“Sonunda bir gün Fırat gemisinin yapımını tamamladı. Salonun orta yerinde duran kocaman tekne, gerçekten de minik Boğaz vapurunun küçük bir kopyasıydı” (VSÇ, 2016,72).

“‘İşçiler gece gündüz çalıştı. On beş günde her şey tamamlandı.’” (VSÇ, 2016,87).

Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek

Fırat’ın evde yaptığı tekne kapıdan ve pencereden çıkamayacak kadar büyük olur. Onun evden çıkarılması bir problem hâline gelir. Fırat ve ailesi bu problemi çözmek için çaba gösterir.

Aşağıda problemin çözümü için çaba göstermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Ancak bir sorun vardı! ‘Bunu salonun kapısından çıkarıp, apartmanın merdivenlerinden aşağıya indirmek imkânsız,’ dedi Aysel Hanım. ‘Pencereden dışarı

sarkıtmak da imkânsız,' diye ekledi Emre. (...) Fırat geminin karşısında öylece donakaldı. Gemiyi evden dışarıya çıkarmanın basit bir yolu olmalıydı mutlaka. 'Bu gemi yüzünden evde bize yaşayacak yer kalmadı!' diye çıkıştı Aysel Hanım. Emre ağabeyinin bir çözüm bulacağından emindi. Tebeşir, Fırat'ın yanına gelip bir şeyler anlatmak istercesine miyavladı. İşte o an Fırat'ın gözleri parladı" (VSÇ, 2016,72-74).

"Pijamasının cebinden küçük bir tebeşir parçası çıkararak Emre'ye gösterdi. 'İşte bu,' dedi. 'Bununla mı gemiyi dışarı çıkardın yani?' 'Evet,' dedi Fırat. 'Bütün parçaları birbirine vidalayarak oluşturmuştum ya, her parçaya işte bu tebeşirle numaralar yazdım. Sonra, yazdığım numaraları gemi planına işledim ve tekneyi söktüm. Yani, bütün parçaları birbirinden ayırdım. Sonra da onları sahile taşıdım. Numaralarına baka baka plana göre tekrar birbirlerine vidaladım. O kadar kolay oldu ki! En sonunda da, Hayati Bey bütün parçaları birbirine kaynattı ve gemi su geçirmez hâle geldi...'" (VSÇ, 2016,93).

Kendine Yetebilmek

Aysel Hanım oğlu Fırat'ı evde bırakıp tatile gidebilmiştir çünkü Fırat her işini yapabilen, kendine yetebilen bir çocuktur. Fırat'ın tek başına her işini yapabilmesi anlatılarak kendine yetebilmek iletisi verilmiştir.

Aşağıda kendine yetebilmek iletisinin bulunduğu ifade verilmiştir:

"Aysel Hanım, Fırat'ın kendi kendine yeten bir çocuk olduğunu biliyordu. Bu yüzden gözü arkada kalmazdı" (VSÇ, 2016,76).

Başkasının Kararlarına Saygı Duymak

Aysel Hanım oğlu Fırat'ın tatile gitmek istememesini anlayışla karşılamış ve onun kararına saygı duyarak kendi fikrinde ısrarcı olmamıştır. Bu durum anlatılarak bu ileti sunulmuştur.

Aşağıda başkasının kararlarına saygı duymak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Boşuna zaman kaybetme,' dedi. 'Bizimle gel. Döndüğümüzde bir çözüm buluruz.' Ancak Fırat kararlıydı. 'Döndüğünüzde bu vapur suda yüzüyor olacak.' diye diretti. Aysel Hanım, Fırat'ın kendi kendine yeten bir çocuk olduğunu biliyordu. Bu yüzden

gözü arkada kalmazdı. Üstelik, aklına koyduğunu yapan inatçı bir çocuktu. Israr etmedi. 'Peki o zaman,' dedi" (VSÇ, 2016,76).

Akrabaları Sevmek / Akrabaları Ziyaret Etmek

Aysel Hanım'ın yaz tatilinde çocuklarını da alıp kız kardeşinin yanına gitmesi akrabaları sevmek / akrabaları ziyaret etmek iletileriyle örtüşmektedir.

Aşağıda akrabaları sevmek / akrabaları ziyaret etmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Yaz tatili için çocukları ve Tebeşir'i alıp bir aylığına güneye, kız kardeşinin yanına tatile gitmeye karar verdi" (VSÇ, 2016,75).

"Tatil Aysel Hanım'a da, Emre'ye de çok iyi gelmişti. Akrabalarıyla hasret gidermişler, bol bol yüzmüş, tepelere tırmanmış ve güzel yemekler yemişlerdi" (VSÇ, 2016,78).

Sağlıklı Yaşamaya Önem Vermek

Tatile giden Aysel Hanım ve küçük oğlu Emre bol bol spor yapıp güzel yemekler yemişlerdir. Bu durum ifade edilerek örtük bir şekilde sağlıklı yaşamaya önem vermek iletisi verilmiştir. Meliha Hanım'ın da sağlığını geri kazanmak için ameliyat olması bu iletiyi desteklemektedir.

Aşağıda sağlıklı yaşamaya önem vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Tatil Aysel Hanım'a da, Emre'ye de çok iyi gelmişti. Akrabalarıyla hasret gidermişler bol bol yüzmüş, tepelere tırmanmış ve güzel yemekler yemişlerdi" (VSÇ, 2016,78).

"'Meliha Hanım'ı bekliyoruz... Ameliyatı çok başarılı geçti. Tamamen iyileşti. Artık yuvasına geri dönüyor.' (...) 'Yaa, Meliha Hanım'ın bütün yorgunluğu böbreğindeki taştan kaynaklanıyormuş meğer! Ameliyat olunca şikâyeti kalmadı. Tamamen iyileşince de yalıyı satmaktan vazgeçti. Yine burada yaşayacak!'" (VSÇ, 2016,86).

Öğrenmeye Hevesli Olmak / Meraklı Olmak

Bu ileti küçük Emre'nin, ağabeyi Fırat'ın tekneyi evden nasıl çıkardığını merak etmesi aracılığıyla verilmiştir.

Aşağıda öğrenmeye hevesli olmak / meraklı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Ama küçük Emre'nin en merak ettiği, hatta belki de tek merak ettiği şey buydu. O tekne apartmanın dışına nasıl çıkmıştı? Gece yorgun argın eve döndüler. Hemen yataklarına yatıp uyuyuverdiler. Ama Emre kafasında bu soru varken uyuyamazdı. Yatakta sağa sola kıvrıldı, bir türlü gözüne uyku girmiyordu. Fırat'ın odasına gidip, bu soruyu ona sormaktan başka çaresi yoktu. Öyle de yaptı. Yavaşça dürterek ağabeyini uyandırdı. 'Bir şeyi çok merak ediyorum,' diye fısıldadı kulağına. Fırat uykulu gözlerle bakarak, 'Neyi?' diye sordu. 'Gemiyi evin dışına nasıl çıkardığını?' Fırat gülümsedi. 'Gerçekten bunu mu merak ediyorsun?' diye sordu. 'Evet,' dedi küçük Emre, 'hem de çok.'" (VSÇ, 2016,91-92).

3.1.6. Pat Karikatür Okulu

3.1.6.1. Kitabın Özeti

Aydın'ın yeni sınıfında herkesin bir takma ismi vardır. Sadece öğrenci ve öğretmenlere değil; okulun bölümlerine ve sınıftaki eşyalara da lakap takılmıştır. Sınıftakiler kendi aralarında ortak bir dil oluşturmuş ve herkes buna alışmıştır. Takma adı "Tuhaf" olan öğrenci, Aydın'ın sınıfa geldiği ilk gün ona bir hoş geldin töreni hazırlar. Bu tören de biraz tuhaftır. Aydın, sınıftaki öğrencilerin takma adlarını duyunca durumu yadırgar ama ona da bir takma ad verilecektir. Aydın'ın sıra arkadaşı Patates olur. Burnu iri bir patatese benzediği için Yılmaz'a Patates denilmektedir. Aydın, Yılmaz'ı çok sever. Ona sınıftaki herkesin niçin lakabı olduğunu sorar ve net bir cevap alamaz. Yılmaz bu durumun sebebini çok düşünmüş ama bir sonuca ulaşamamıştır. Bu konu hakkında konuşurlarken Aydın'ın yaptığı yerinde tespitler sınıftakilerin dikkatini çeker ve ona "Doğrucu Davut" adını verirler. Aydın bu takma adı kabul etmek istemese de öğretmenleri bile ona bu adla seslenmeye başlamıştır. Sıra sürede ismine de, sınıfa da alışır ama sıra arkadaşına Patates demek onu zorlamaktadır. Bu durumu Yılmaz'a anlatır ama Yılmaz takma adını benimsediğini ve bu tiple özdeşleşerek bir karikatür karakteri oluşturduğunu söyler. Aydın'a "Patates'in Maceraları" başlığı altında çizdiği karikatürleri ve yazıları gösterir. Kendi başından geçen olayları karikatür hâline getirdiğini ifade eder. Fakat Aydın, Yılmaz'ın bu lakapla bu kadar kolay baş edebilmesine anlam veremez ve karikatürlerine katkı sağlasa da lakabından dolayı üzüldüğünü

düşünmeye devam eder. Edebiyat dersi öğretmenine de konuşmaları esnasında şiirler okuduğu için Bay Kafiye adı takılmıştır. Bay Kafiye öğrencilerine ilginç kompozisyon ödevleri verir ve onları istedikleri gibi yazma konusunda özgür bırakır. Herkes kendini yazıyla ifade ederken Yılmaz anlatmak istediklerini karikatürlerle anlatır. Faydalı olmak konusu verildiğinde Aydın yazmakta zorlanır ve bir paragraflık kısa bir yazı teslim eder. Bay Kafiye öğrencilerinin yazılarına olumlu dönüşler yapar. Yılmaz'ın çizdiği karikatürden de övgüyle bahseder. Yılmaz faydalı olmakla ilgili çizgilerle süslediği bir öykü yazmıştır. Bu öykü, bir köyde yaşayan tembel insanlarla ilgilidir. Köylülerin, Patates'in bulduğu etkili bir projeyle çalışmaya başladıkları ve zamanla çalışmaktan zevk alıp büyük işler başardıkları anlatılmaktadır. Aydın, sıra arkadaşının hikâyesini okuyunca onu biraz kıskansa da onun yeteneğine hayran olur. Bay Kafiye kompozisyon ödevleri vermeye devam eder. Yılmaz bu ödevleri de çok güzel yapar ve arkadaşlarını etkiler. Yılmaz'ın yazıp çizdiklerini okurken babasının vefat ettiğini, annesinin her alanda çok yetenekli olduğunu, pek çok işe yetişip hepsini başarıyla yaptığını öğrenirler. Bir gün Aydın, sıra arkadaşının annesiyle tanışma fırsatı bulur. Fakat hayal kırıklığına uğrar, annesi bahsettiği kadar yetenekli ve çok yönlü biri değildir ve babası ölmemiş, annesiyle boşanıp yurt dışına gitmiştir. Aydın bu öğrendiklerini tereddüt ederek Bay Kafiye ile paylaşır ve Yılmaz'ın yalancı olduğunu söyler. Öğretmeni, ona: Yılmaz'ın yazdıkları gerçek olmasa da duyguları gerçek, der. Anlatıların Yılmaz'ın değil, kurmaca karakter Patates'in başından geçtiğini belirterek Aydın'ı ikna eder. Kay Kafiye Yılmaz gibi yetenekli bir öğrencinin şevkini kırmak istememektedir. Sonraki günlerde Yılmaz, Aydın'a babasının kendisine bir mektup yazdığını söyler. İsviçre'de yaşayan babası oğlunu yıllardır ihmal ettiği için pişmandır ve onun için para biriktirmiştir. Bu parayla Yılmaz için bir şey yapmak istemektedir. Yılmaz, babasına İsviçre'de estetik ameliyatla burnunu değiştirmek istediğini söylemiştir. Aydın bunları duyunca çok şaşırır çünkü Yılmaz daha önce burnundan şikâyetçi değildir. Neden böyle bir karar aldığını ona sorduğunda; ondan, nefes almakta güçlük çektiği ve hazır ameliyata girmişken değişiklik yaptırmanın iyi olacağı cevabını alır. Yılmaz durumu arkadaşlarıyla paylaşır ve babasının İsviçre'den gönderdiği burun kataloğundan kendisi için burun seçmelerini ister. Aydın, Yılmaz'ın kendisine burnu yüzünden Patates diyen arkadaşlarına bir ders vermeye çalıştığını sanır. Herkes katalogdan burun seçmeye çalışırken Aydın onlara hiç dâhil olmaz, bunun lakap takanların görevi olduğunu düşünür. Oysa Yılmaz'ın arkadaşlarına ders vermek gibi

bir amacı yoktur ve Aydın'ın da fikir vermesini istemektedir. Aydın'a fikrini sorar, Aydın'sa burnunu değiştirmemesi gerektiğini, burnunun onun kişiliğinin bir parçası olduğunu söyler; fakat Yılmaz'ın fikrine katılmadığını fark eder. Yılmaz burnunu değiştirmekte kararlıdır ve istediği burnu çoktan seçmiştir. Katalogdan seçtiği burnu arkadaşlarına gösterdiğinde Aydın, bu küçük ve kalkık burnu Yılmaz'a yakıştıramaz ve bunu ona ima eder. Yılmaz bu duruma sinirlenir çünkü arkadaşının samimi davranmadığını ve ön yargılı olduğunu düşünmektedir. Aydın'a düşüncelerini nedenleriyle birlikte açıklar. Aydın ön yargılıdır çünkü Yılmaz'ın burnu yüzünden kendine takılan lakaba alındığını düşünür ve bu gerçek değildir. Samimi değildir çünkü Yılmaz'ın burnunu beğenmediği halde beğeniyormuş gibi yaparak onu koca bir burunla yaşamaya mahkûm etmektedir. Aydın arkadaşını üzmemeye çalışırken aslında onu incittiğini fark eder ve Yılmaz'a istediğini yapması konusunda destek verir. Yılmaz şubat tatilinde İsviçre'ye gider, tatili orada geçirir. Okullar açılınca okula gelmez ama kendisini merakla bekleyen arkadaşlarına yaşadıklarını resimli roman şeklinde anlatan bir mektup gönderir. Mektupta ameliyattan hiç söz etmemiştir ve bu arkadaşlarını daha da meraklandırır. Yılmaz okula döndüğünde yüzünde hiçbir değişiklik yoktur çünkü ameliyat için on sekiz yaşına kadar beklemesi gerekmektedir. Arkadaşlarına durumu açıkladıktan sonra onların merakını gidermek için seçtiği burnun yüzüne ustaca montajlandığı bir fotoğraf gösterir. Yeni görünüşünü herkes çok beğenir ve artık ona Patates demeye çekinirler, bunun yerine Pat derler. O günden sonra tüm lakaplar kısalmaya başlar. Bay Ka (Bay Kafiye'nin kısaltılmış şekli) Yılmaz'dan okulda bir karikatür kulübü kurmasını ister ve bu konuda onu cesaretlendirir. Yılmaz kulübü kurar ve arkadaşlarıyla çok güzel işler yaparlar. Ürettikleri eserleri sergilerler ve ünleri yayılmaya başlar. Başka sınıflardan ve okullardan da yazılar, karikatürler gelmeye başlar. Kulüp zamanla herkesin kendi kendini eğittiği bir okula dönüşür: Pat Karikatür Okulu. Bu eğlenceli okuldan pek çok öğrenci gelip geçse de Yılmaz ve arkadaşları okulun içinde kendilerine ayrılan bir sınıfta çalışmalarını sürdürür.

3.1.6.2. Pat Karikatür Okulu Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

Bu kitapta yer alan tüm eğitici iletiler aşağıdaki tabloda sayıları ve yüzdeleriyle birlikte gösterilmiştir:

Tablo 8. Pat Karikatür Okulu Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

İLETİ GRUPLARI	GRUP İÇİNDEKİ İLETİLER	İLETİLERİN SAYISI	İLETİLERİN YÜZDESİ
KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Sabırlı Olmak	1	%0,57
	Orijinal Olmak	3	%1,7
	Üretken Olmak	20	%11,36
	Öz Bakıma Önem Vermek	1	%0,57
	Sağlığa Önem Vermek / Sağlık Sorunlarını Çözmeye Çalışmak	3	%1,7
	Kendini Beğenmiş Olmamak (Böbürlenmemek) / Mütevazı (Alçakgönüllü) Olmak	1	%0,57
	Özgüven Sahibi Olmak	3	%1,7
	Olayların Nedenini Sorgulamak	3	%1,7
	Düşünerek Konuşmak / Düşünerek Hareket Etmek	2	%1,14
	Çalışkan Olmak / Tembel Olmamak	15	%8,52
	Her Şeyden Şikâyetçi Olmamak / Şükretmeyi Bilmek	3	%1,7
	Kararlı Olmak	3	%1,7
	Bilgili Olmak / Bilgili Olmak İçin Çaba Göstermek / Bilgiye Değer Vermek	4	%2,27
	Planlı Olmak	1	%0,57
	Teknolojiyi Etkili ve Bilinçli Kullanmak	3	%1,7
	Cömert Olmak	1	%0,57
	Kendi Ayakları Üstünde Durabilmek	1	%0,57
	Sanatı Sevmek	1	%0,57
	Yalan Söylememek	4	%2,27
	Açık Yürekli Olmak / Gerçek Duyguları Yansıtmak	2	%1,14
	Olgun Davranmak	4	%2,27
	Öz Eleştiri Yapabilmek	1	%0,57
	Cesur Olmak	1	%0,57
	Kendini Geliştirmeye Çalışmak	1	%0,57

Tablo 8 - devam

	Kendi Özelliklerinin / Yeteneklerinin Farkında Olmak	2	%1,14
TOPLAM		**84**	**%47,73**
SOSYAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Lakap Takmamak	16	%9,09
	Bulunduğu Ortama Uyum Sağlamak	5	%2,84
	Barış İçinde Yaşamak	1	%0,57
	Komik / Espritüel Olmak	4	%2,27
	Sıcakkanlı / Sevecen Olmak	3	%1,7
	Takdir Etmek	10	%5,68
	İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak	7	%3,98
	İnsanlara Faydalı Olmak	5	%2,84
	Kendini İyi İfade Edebilmek	1	%0,57
	İnsanlara Karşı Duyarlı Olmak	7	%3,98
	Yardımsever Olmak	3	%1,7
	İş Bölümü Yaparak Birlikte Çalışmak	2	%1,14
	Kıskanç Olmamak	2	%1,14
	İspiyoncu (Gammaz) Olmamak	3	%1,7
	İnsanların Hatasını Yüzüne Vurmamak	1	%0,57
	Sevdiklerini İhmal Etmemek	1	%0,57
	Fikir Alışverişi Yapmak	3	%1,7
	Doğallığa Önem Vermek / Kişileri Olduğu Gibi Kabul Etmek	2	%1,14
	Başkalarının Fikirlerine ve Kararlarına Saygı Duymak	3	%1,7
	Ön Yargılı / Peşin Hükümlü Olmamak	2	%1,14
	Girişimci Olmak / Girişimci Olmaya Teşvik Etmek	4	%2,27
TOPLAM		**85**	**%48,29**
MİLLÎ-MANEVİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Edebiyata Önem Vermek	7	%3,98

Tablo 8 - devam

TOPLAM	**7**	**%3,98**
ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	**0**	**%0**
TOPLAM	**0**	**%0**
HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	**0**	**%0**
TOPLAM	**0**	**%0**
GENEL TOPLAM	**176**	**%100**

Lakap Takmamak

Anlatıda, Aydın'ın yeni geldiği sınıftaki çocukların hepsinin lakabı vardır. Aydın'a da gelir gelmez lakap takarlar. Öğrenciler okuldaki her şeye farklı bir isim vermiştir. Aydın bu durumu yadırgar ve nedenini bulmaya çalışır. Öğrencilerin her şeye lakap takması ve Aydın'ın durumu yadırgaması anlatılarak bu ileti sunulur.

Aşağıda lakap takmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Çocuklar, nalbur İsmail Bey'e ağzından kelimeleri çivi söker gibi zorlukla çıkardığı için 'Bay Kerpeten' diyorlardı. Sürekli birtakım tuhaflıklar yaptığı için Süleyman'a 'Tuhaf' demeleri gibi" (PKO, 2016,9).

"'Çünkü, Bay Hoşgeldin'e gerçek bir isim takmamız lazım. Onu bir daire içine alıp, tuhaf tuhaf bakıp, bir süre düşünmek iyi olmaz mı?' 'Herkese bir isim uyduruyorsunuz,' dedi Vıcık. 'Bana da Vıcık dediniz. Neden olduğunu bir türlü bulamadım.' 'Çorap giymeden ayakkabı giyiyorsun,' dedi Tuhaf. 'Bu yüzden de, yürürken vıcık vıcık diye sesler çıkarıyorsun.'" (PKO, 2016,13).

"Ertesi gün sınıfın kapısında; Tuhaf, Patates, Saat Kaç, Örümcek, Vıcık, Ters, Suspus, Kedi, Kertenkele ve diğerleri toplandılar. Gelecek yeni öğrenciyi sabırsızlıkla bekliyorlardı. 'Kim gelecek?' diye sordu Patates. 'Bilmiyoruz,' dedi Tuhaf. 'Sanırım, ona daha önce bir lakap takılmamış. Takılsaydı, mutlaka ismi kendinden önce gelirdi buraya.' 'Çok doğru!' dedi Kertenkele. 'Ben bu sınıfa yeni geldiğimde, herkes bana Kertenkele dendiğini biliyordu.'" (PKO, 2016,15-16).

Sabırlı Olmak

Lakabı Tuhaf olan öğrencinin tüm tuhaflıklarına rağmen nalbur İsmail Bey'in sabırlı davranması anlatılarak bu ileti verilir.

Aşağıda sabırlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Tuhaf, Bay Kerpeten’e, ‘Sizde sarı bir şeyler var mı?’ diye sordu. O da uzun uzun düşündükten sonra, ‘Evet,’ dedi, ‘sarı boya var. Toz mu, yağlıboya mı, plastik mi?’ ‘Hayır, boya olması şart değil. Ben sarı istiyorum.’ Nalbur, Tuhaf’ın tuhaflıklarını bilirdi. ‘Anladım,’ dedi. ‘Metal olarak sarı.’ ‘Yok yok, metal olması şart değil, yalnızca sarı olsun yeter. Plastik de olabilir.’ Bay Kerpeten, ‘Sarı plastik bir saksı var,’ dedi ve Tuhaf’ın önüne sarı bir saksı koyuverdi. ‘Güzel,’ dedi Tuhaf. Saksıyı biraz inceledi. ‘Ama benim biraz kırmızıya çalan bir sarıya ihtiyacım var.’ Bay Kerpeten yine düşündü. ‘Elimizde, kırmızıya çalan sarı sapı olan bir süpürge var,’ dedi. Ağır ağır depoya gidip, tangır tungur sesler çıkardıktan sonra, elindeki eski püskü bir süpürgeyle döndü” (PKO, 2016,9-10).

Orijinal Olmak

Tuhaf, çok farklı bir çocuktur. Yaptığı tuhaflıklar onu orijinal biri hâline getirir. Tuhaf’ın yaptıkları ve sınıftaki diğer öğrencilerin orijinal tavırları verilerek bu ileti aktarılır.

Aşağıda orijinal olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Tam istediğim gibi bir daire!’ diye bağırdı Tuhaf. Cebinden küçük plastik başlı bir çekiç çıkardı. Metal leğenin üstüne vurdu. ‘Harika!’ dedi. ‘İstediğim gibi la sesi çıkarıyor. La sesi çıkaran leğen bulmak çok zorlaştı bu aralar.’ Tuhaf, leğeni ve süpürgeyi kucaklayıp, nalburdan çıktı. Leğeni tıngırdatarak yola koyuldu. Kaşla göz arasında, yalnızca la sesinden oluşan bir şarkı bestelemişti” (PKO, 2016,11-12).

“Vıcık, Tuhaf’ı elinde leğen ve süpürgeyle görünce çok şaşırdı. ‘Ne yapacaksın bunlarla?’ ‘Yarın bizim sınıfa yeni bir öğrenci geliyor. Ona hoş geldin töreni yapacağız,’ dedi Tuhaf. ‘Leğen ve süpürge sapıyla mı?’ diye sordu Vıcık. ‘Sınıfın duvarları mavi. Mavi önünde iyi gözükür diye, Bay Hoşgeldin’e sarı olan herhangi bir şey hediye etmeyi düşündüm. Süpürge, tam istediğim gibi tuhaf bir hediye olacak. Tabii ki önce, yeni gelen öğrenciyi bir daire içine almamız gerekir. Bu leğen de, o iş için.’” (PKO, 2016,12-13).

“Çocuklar yalnızca insanlara değil, her şeye isim takmışlardı. Okul çok eski bir binaydı. Bu yüzden ona ‘müze’ diyorlardı. Okulda çalışan hademeler birer ‘müze

bekçisi'ydiler. Yüksek tavanlı sınıflarda güvercinler uçuştuğu için de, sınıflara 'güvercinlik' ismini takmışlardı. Sınıfta kışları çalışmayan sobaya 'buzdolabı'; okul tuvaletlerine suları doğru dürüst akmadığı için, 'kuru temizleme'; uzun koridorlara da 'otoban' ismini vermişlerdi. 'Müzenin otobana bakan üç a numaralı güvercinliğinde, buzdolabının yanında oturuyorum,' gibi cümleler kuruyorlardı. Dışarıdan birinin, çocukların ne dediğini anlaması olanaksızdı. 'Herkes delirmiş burada!' dedi Doğrucu Davut. 'Ama herkes delirdiği için, kimse kimsenin deli olduğunu fark etmiyor.' 'Ama tatlı bir delilik,' dedi Tuhaf" (PKO, 2016,28-29).

Üretken Olmak

Tuhaf, leğenden çıkan seslerden şarkı besteleyebilen üretken bir çocuktur. Lakabı Patates olan öğrenci de karikatürler çizip hikâyeler yazar. Edebiyat dersinde öğrencilerin tamamı verilen konuyla ilgili hızlı bir şekilde ürün ortaya koyar. Bu durum, sınıfa yeni gelen Aydın'ın dikkatini çeker. Bunlar anlatılarak üretken olmak iletisi sunulur.

Aşağıda üretken olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Metal leğenin üstüne vurdu. 'Harika!' dedi. 'İstediğim gibi la sesi çıkarıyor. La sesi çıkaran leğen bulmak çok zorlaştı bu aralar.' Tuhaf, leğeni ve süpürgeyi kucaklayıp, nalburdan çıktı. Leğeni tıngırdatarak yola koyuldu. Kaşla göz arasında, yalnızca la sesinden oluşan bir şarkı bestelemişti" (PKO, 2016,11-12).

"Patates, deri çantasından bir dosya çıkardı. 'Ben bu tiple özdeşleştim. Bak, Patates'i bir karikatür tipi hâline getirdim.' Dosyanın kapağında, kendisine benzeyen, patates burunlu bir çizgi karakter vardı. Hemen üstüne, eğlenceli bir harf karakteriyle, 'Patates'in maceraları' yazılmıştı. 'Vay canına! Ne kadar güzel! Bunları sen mi çizdin yoksa?' 'Evet,' dedi Patates, 'ben çizdim, ben yazdım. Kendi başımdan geçen olaylar bunlar.' 'Amma da çok şey yaşamışsın.' Dosyanın içi karikatürler ve yazılarla doluydu. 'İnsan yaşadıklarını kaydetmeye başlayınca, onları çoğaltıyor,' dedi Patates. 'Bazı ekler yapınca da, harika öyküler çıkıyor ortaya.'" (PKO, 2016,30-31).

"Doğrucu Davut, sınıfın bu kadar hazırlıklı olmasına çok şaşırmıştı. Aklına yazacak hiçbir şey gelmiyordu. Yan sırada oturan Tuhaf'ın kâğıdına baktı. Tuhaf, kâğıdını yarılamıştı bile. Büyük bir heyecanla, 'Nedense Bir Türlü Faydalı Olmuyorum Ben'

başlıklı bir yazı kaleme alıyordu. Arka sıradaki Karadelik, hiç durmadan çalakalem bir şeyler yazıyordu. O kadar küçük harfler kullanıyordu ki, okuyabilmek için neredeyse kâğıdın içine girmek gerekiyordu. Doğrucu Davut'un sıra arkadaşı Patates ise, hızla karikatürler çizmeye başlamıştı. Önce kurşun kalemle çiziyor, sonra mürekkebiyle çınlıyordu. Yarattığı patates burunlu tipin başından geçen bir macerayı öyküleştiriyordu. Sarı Kız, öyküsünü bitirmişti bile" (PKO, 2016,36-38).

Öz Bakıma Önem Vermek

Lakabı Vıcık olan öğrencinin ayakkabısını çorapsız giymesi nedeniyle çıkardığı rahatsız edici sesler ve Aydın'ın özenli dış görünüşü anlatılarak bu ileti aktarılır.

Aşağıda öz bakıma önem vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Herkese bir isim uyduruyorsunuz,' dedi Vıcık. 'Bana da Vıcık dediniz. Neden olduğunu bir türlü bulamadım.' 'Çorap giymeden ayakkabı giyiyorsun,' dedi Tuhaf. 'Bu yüzden de, yürürken vıcık vıcık diye sesler çıkarıyorsun.'" (PKO, 2016,13).

"Hoşgeldin, ders başlamadan on dakika önce geldi. Ütülü Sarı pantolon ve pırıl pırıl sarı bir ceket giymişti. Düzgün taranmış parlak kahverengi saçları vardı" (PKO, 2016,16).

Sağlığa Önem Vermek / Sağlık Sorunlarını Çözmeye Çalışmak

Çorap giymeyen Vıcık'ın ayaklarının üşümesi sonucu oluşan mide problemi ve Patates'in burnuyla ilgili sağlık sorununu çözmeye çabalaması anlatılarak bu iletiler sunulur.

Aşağıda sağlığa önem vermek / sağlık sorunlarını çözmeye çalışmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Ama bizim evde bir sorun var. Evimizde bir Karadelik yaşıyor. Çoraplarımın birer tekini yutuyor. Çorap giymeyince de, ayaklarımı üşütüyorum. Bu yüzden, midem gaz yapıyor.'" (PKO, 2016,13-14).

"Patates başını öne eğip, 'Nefes almakta çok zorlanıyorum,' dedi. 'Ameliyat olmam lazım. Hazır bayılmışken, biraz değişiklik iyi olmaz mı?'" (PKO, 2016,68).

“‘Burun ameliyatımın sağlıklı olması için, on sekiz yaşına kadar beklemem gerekiyormuş. Meğer bu tür ameliyatlar belli bir yaştan önce yapılmazmış. Ama her şey ayarlandı. On sekiz yaşına girer girmez ilk işim ameliyat olmak.’” (PKO, 2016,81).

Bulunduğu Ortama Uyum Sağlamak

Aydın’ın sonradan geldiği sınıfın ortamına uyum sağlaması ve zamanla içinde bulunduğu ortamda kendini mutlu hissetmesi verilerek bu ileti aktarılır.

Aşağıda bulunduğu ortama uyum sağlamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Tuhaf, elindeki sarı süpürge sapını yeni çocuğa verdi. Sonra da leğeni uzatarak, ‘Lütfen, şu leğenin içine girer misin?’ dedi. Aydın şaşırmıştı. ‘Ne tuhaf bir karşılama bu!’ dedi. ‘Hem, Hoşgeldin dediğiniz de kim?’ Yine de süpürge sapını alıp, leğenin içine girdi” (PKO, 2016,16).

“‘Hep atasözlerinin tersini söylediğine göre, senin ismin Ters olmalı,’ dedi Hoşgeldin. ‘Bravo,’ dedi Ters. ‘Bak, bizi anlamaya başladın.’” (PKO, 2016,22).

“Doğrucu Davut’un, kendisine takılan ismi kabul etmemesi olanaksızdı. Bir anda herkes ona, yeni takılan bu ismiyle seslenmeye başlamıştı. Öğretmenleri bile. Çok kısa sürede yeni ismine de alıştı, sınıfa da. (...) Doğrucu Davut sınıfa çok kolay alıştı. İsminin Aydın olduğunu neredeyse unutmuştu. Eğlenceli bir sınıfa gelmiş olmaktan dolayı çok mutluydu” (PKO, 2016,28-29).

Kendini Beğenmiş Olmamak (Böbürlenmemek) / Mütevazı (Alçakgönüllü) Olmak

Taktuk adlı öğrencinin pinpon şampiyonu olmasıyla övünmesi anlatılarak bu iletiler örtük bir şekilde sunulur.

Aşağıda kendini beğenmiş olmamak (böbürlenmemek) / mütevazı (alçakgönüllü) olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Örneğin, benim de ismim var, ama okuldaki ismim Taktuk.’ Aydın şaşırmıştı. ‘Taktuk mu?’ ‘Evet.’ ‘Ne saçma bir isim. Bir insana neden böyle bir isim takarlar ki?’ ‘Çünkü ben, ilkokulun pinpon şampiyonuyum,’ dedi Taktuk böbürlenerek” (PKO, 2016,17-18).

Özgüven Sahibi Olmak

Takma adı Karadelik olan öğrencinin içekapanık olması ve kendini ifade ederken zorlanması anlatılarak bu ileti sunulur. Karadelik'in aksine Patates, kendine güvenir. Sınıf önünde özgüvenli bir şekilde konuşabilir. Arkadaşlarının cesaret edemediği işleri tek başına yapabilir. Patates özgüvenli tavırlarıyla ileti desteklenir.

Aşağıda özgüven sahibi olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Ben Karadelik,' dedi Karadelik, belli belirsiz bir sesle. 'Her şeyi benim kaybettiğim söylendiği için bana bu ismi taktılar.' 'Duyamadım,' dedi ve ona birkaç adım daha yaklaştı Hoşgeldin. Karadelik, yine ağzında bir şeyler geveledi. Öbür çocuklar da, ne dediğini anlamak için iyice ona yaklaştılar. Çok kısık sesle devam etti Karadelik. Dediklerini duyabilmek için, çocuklar azıcık daha yaklaştılar ona. 'Neredeyse içine düşeceğiz, biraz sesini yükseltsene!' diye bağırdı Taktuk" (PKO, 2016,18-19).

"Birkaç hafta sonra, Patates elinde büyük bir zarfla çıkageldi. Öğle tatilinde bütün sınıfı topladı. Basın toplantısı yapan politikacılar gibi, ameliyat kararını güvenle arkadaşlarına açıkladı" (PKO, 2016,69).

"Hiçbir konuda çok kararlı olmayan sınıftakiler için, Patates'in tavrı fena halde kıskandırıcıydı. Kendi bedenine müdahale edebilmeyi göze almıştı. Bunun için, adı 'İsviçre' olan bir gezegene tek başına ayak basacaktı. Hayatta ilk defa yurtdışına çıkacak, uçağa binecek, yıllar sonra babasıyla karşılaşacak ve ameliyat olacaktı. Hem de bütün bunları yalnız başına yapacaktı. Onun yaşındaki çocuklardan beklenmeyecek kadar cesur bir karardı" (PKO, 2016,76-77).

Barış İçinde Yaşamak

Taktuk'la kardeşi Karadelik'in kardeş olmalarına rağmen anlaşamamaları verilerek bu ileti örtük bir şekilde sunulur.

Aşağıda barış içinde yaşamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Neredeyse içine düşeceğiz, biraz sesini yükseltsene!' diye bağırdı Taktuk. 'Taktuk'la kardeşi Karadelik hiç anlaşamazlar,' dedi Vıcık. 'Çünkü Karadelik'le pinpon oynanmaz,' dedi Taktuk. 'Atılan topları hiç geri göndermez. Bütün toplar

ceplerinin içine girip kayboluyor.' Karadelik, cüssesini biraz daha irileştirerek onlara baktı" (PKO, 2016,19-20).

Komik / Espritüel Olmak

Takma adı Ters olan öğrenci atasözlerini komik bir şekilde değiştirerek kullanır. Bu durum komik / espritüel olmak iletisiyle örtüşür. Ayrıca, Patates matrak biri olarak bilinir ve komik bir üslupla yazdığı hikâyeleriyle herkesi güldürür. Patates'in arkadaşlarını güldürebilmesi verilerek bu ileti desteklenir.

Aşağıda komik / espritüel olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Aman yavaş,' dedi Ters. 'Biliyorsunuz, yavaş işe melekler karışır.' Hoşgeldin şaşırarak ona baktı. 'Ona fazla yüz vermeyelim,' diye devam etti Ters. 'Biliyorsunuz, bir söz vardır: Besleme kargayı, gözünü tedavi etsin.' 'Ben, besle kargayı, oysun gözünü, diye bir atasözü biliyorum,' dedi Patates. 'Fikirlerinizi boşa harcamayın,' dedi gülerek Ters. 'Biliyorsunuz, damlaya damlaya göl boşalır. Ama, bal tutmayan da parmağını yalamaz.'" (PKO, 2016,21).

"Tuhaf, Hoşgeldin'e, 'Çok şanslısın,' dedi. 'Çünkü, Patates'in yanında oturacaksın. Dünyanın en matrak tipidir o!'" (PKO, 2016,23).

"Mektubun içinden uzun bir resimli roman çıktı. 'Patates yeni bir burun istiyor!' başlıklı resimli roman, komik bir şekilde İsviçre yolculuğunu anlatıyordu. Kendisine gülebilen bir çocuktu Patates. Hayatında ilk kez yaptığı şeyleri, karşısındakileri güldürerek anlatmayı da çok iyi beceriyordu. Çocuklar, Patates'in ilk kez uçağa binişine, pilotun yanına gitmek istemesinin hostesler tarafından engellenişine katıla katıla güldüler" (PKO, 2016,77-78).

Sıcakkanlı / Sevecen Olmak

Aydın'ın sıra arkadaşı Patates'i ilk bakışta sevmesi ve ona sıcak davranması anlatılarak bu ileti verilir. Aydın sınıfa sonradan gelmesine rağmen arkadaşlarıyla yakın ilişkiler kurar, arkadaşlarını çok sever ve onlarla olmaktan mutluluk duyar.

Aşağıda sıcakkanlı / sevecen olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Patates, iri burunlu, mavi gözlü, ince bir çocuktu. Hoşgeldin'in daha ilk bakışta kanı kaynamıştı ona. 'Seninle tanıştığıma memnun oldum,' dedi" (PKO, 2016,23).

“Doğrucu Davut sıra arkadaşına hayran olmuştu. Bu sınıfa geldiği için de çok mutluydu. Tuhaf, Patates, Örümcek, Saat Kaç, Vıcık, Ters, Suspus, Kedi, Karadelik, Yavaş, Kertenkele… hepsiyle yakın arkadaş olmuştu. Saat Kaç’ın sürekli ‘Saat kaç?’ diye soran gözlerine bakarak, ‘Burada olmaktan çok mutluyum,’ dedi” (PKO, 2016,55).

“Doğrucu Davut’un o güne kadar duyduğu en büyük projeydi bu. ‘İnanmıyorum!’ diye bağırdı. Patates sevinçle kahkahalar atarak ona sarıldı” (PKO, 2016,68).

Olayların Nedenini Sorgulamak

Aydın’ın yeni sınıfındaki lakap takma alışkanlığını sorgulaması anlatılarak bu ileti sunulur. Aydın yadırgadığı durumların nedenini araştırır ve düşünerek ulaştığı sonuçlarla arkadaşlarının takdirini kazanır.

Aşağıda olayların nedenini sorgulamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Tuhaf söyledi ya, bana burada Patates diyorlar,’ dedi gülerek Patates. ‘Neden sana patates diyorlar ki?’ diye sordu Hoşgeldin. Patates hayretle ona baktı. ‘Çünkü burnum iri bir patatese benziyor,’ dedi. ‘Görmüyor musun?’ ‘Patatese mi? Çok saçma!’” (PKO, 2016,24).

“‘Benim asıl ismim, benim asıl ismim… Şu işe bak, bana taktıkları isim yüzünden asıl ismimi unutmuşum neredeyse! Ben Yılmaz’ım.’ ‘Memnun oldum, ben Aydın,’ dedi Hoşgeldin. ‘Neden böyle herkes birbirine isim takıyor burada?’ ‘Bilmiyorum,’ dedi Patates. ‘Böyle eğleniyoruz biz.’ ‘Birbirine çok benzeyen isimler ve birbirine hiç benzemeyen yüzler var ondan mı acaba?’ diye sordu Hoşgeldin. ‘Bravo,’ dedi Patates. ‘Bu bir neden olabilir gerçekten.’ ‘Belki de, dünyayı yalnızca sizin adlandırdığınız bir dünya hâline getirmeye çalışıyorsunuz,’ dedi Hoşgeldin, bilgiç bilgiç. ‘Bu yolla bir şeylere sahip olma çabası.’ ‘Bu da doğru bir yaklaşım,’ dedi Patates. ‘Birine isim koymanın nedeni de bu değil midir zaten?’ ‘Niye böyle şeyler yapar ki insanlar?’ diye sordu Hoşgeldin. ‘Çok düşündüm,’ dedi Patates, ‘ama bulamadım.’ ‘Herhalde, hiçbir şeyi kendinin hissetmediği için,’ dedi Hoşgeldin” (PKO, 2016,25-26).

Takdir Etmek

Patates, Aydın'ın yaptığı yorumu beğenir ve beğenisini belli eder. Patates'in yaptığı çizimleri gören Aydın arkadaşını takdir eder. Edebiyat öğretmeni Bay Kafiye öğrencilerine yazı ödevleri verir. Yazıları değerlendirip öğrencilerin tamamını tebrik eder ve beğenisini göstererek öğrencilerini teşvik eder.

Aşağıda takdir etmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Neden böyle herkes birbirine isim takıyor burada?' 'Bilmiyorum,' dedi Patates. 'Böyle eğleniyoruz biz.' 'Birbirine çok benzeyen isimler ve birbirine hiç benzemeyen yüzler var ondan mı acaba?' diye sordu Hoşgeldin. 'Bravo,' dedi Patates. 'Bu bir neden olabilir gerçekten.'" (PKO, 2016,25).

"Patates, deri çantasından bir dosya çıkardı. 'Ben bu tiple özdeşleştim. Bak, Patates'i bir karikatür tipi hâline getirdim.' Dosyanın kapağında, kendisine benzeyen, patates burunlu bir çizgi karakter vardı. Hemen üstüne, eğlenceli bir harf karakteriyle, 'Patates'in maceraları' yazılmıştı. 'Vay canına! Ne kadar güzel! Bunları sen mi çizdin yoksa?'" (PKO, 2016,30-31).

"Bay Kafiye, bir sonraki edebiyat dersine elinde bir tomar kâğıtla geldi. 'Arkadaşlar,' dedi. 'yazdıklarınızı okudum. Hepinizi kutluyorum, gerçekten kendinizi çok rahat ifade etmişsiniz. Sayfaları doldurmuşsunuz. Yeni arkadaşınız Doğrucu Davut, çok az şey yazmasına rağmen, onun yazdıklarını da çok sevdim. Çünkü gerçek duygularını ifade etmeye çalışmış. Patates'in yazdığı ise tam bir Patates'in Maceraları klasiği. Gerçek bir sanat eseri! En sevdiğim, yine onunki oldu. Yazısını çizgilerle de süslemiş. Tebrik ediyorum.'" (PKO, 2016,39-40).

İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak

Aydın'ın arkadaşı Yılmaz'ı kırmamak için ona lakabıyla seslenmemesi ve derste "patates" sözcüğü geçince Yılmaz'ın üzüldüğünü fark etmesi anlatılarak bu iletiler sunulur. Aydın hassas davranmaya çalışırken farkında olmadan arkadaşı Yılmaz'ı incitir. Yılmaz'ın hissettiklerini anlatmasıyla insanlara hassas davranmak / kırıcı olmamak iletileri desteklenir.

Aşağıda insanlara hassas davranmak / kırıcı olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Bir gün nihayet ağzındaki baklayı çıkardı. Sıra arkadaşına, ‘Sana Patates diye seslenemem. Bu benim sınırlarımı çok zorluyor,’ dedi. Patates gülerek, ‘Beni kırmak istemiyorsun, biliyorum,’ dedi Patates. ‘Ama, dert etme. Bana Patates ismi takılmasını normal karşılıyorum. Gittiğim her yerde Patates derler bana.’ Doğrucu Davut’un buna inanması zordu. ‘Çok saçma,’ dedi” (PKO, 2016,30).

“Öğretmen, ‘Ülkemizi Tanıyalım’ dersinde, patates yetiştirilen bölgeleri anlatırken, herkes gülmeye başladı. Doğrucu Davut, sıra arkadaşını gözledi. Yüzünde çok sıkıntılı bir ifade vardı Patates’in. Öğretmen sürekli ‘patates’ kelimesini kullanıyor, her ‘patates’ lafında da sınıf kahkahalar atıyordu. Dayanılır gibi değildi. Zaten Yılmaz da dayanamadı. Parmağını kaldırarak izin istedi, dışarı çıktı. Doğrucu Davut çok üzülmüştü” (PKO, 2016,32).

“Kararlıydı. Doğrucu Davut’a dik dik bakarak, ‘Senin yüzünden kendime baskı uyguluyorum,’ diye itiraf etti. Doğrucu Davut daha da şaşırmıştı. ‘Tuhaf hassaslığın yüzünden, kendime senin yanındayken, içinde burun kelimesi geçen cümleler kurmayı yasakladım. Yanında patates bile yiyemiyorum...’ ‘Her şeyi yanlış yorumluyorsun işte. Derste patates konusu anlatılırken dışarı çıkmamı bile yanlış yorumladın. Sabahleyin mısır yiyip üstüne su içtiğim için bağırsaklarım bozulmuştu o gün. Acilen tuvalete gitmeliydim. O yüzden, izin isteyip çıktım sınıftan. Burnum kocaman diye, herkes gibi hasta olmaya hakkım yok mu yani.’ Gözleri dolu dolu olan Doğrucu Davut başını öne eğdi. ‘Tanrım, ne kalpsiz bir canavarım ben!’ diye düşündü” (PKO, 2016,74-75).

Edebiyata Önem Vermek

Edebiyat öğretmeni Bay Kafiye’nin öğrencilerinde edebiyat sevgisi oluşturmak amacıyla yaptırdığı faaliyetler anlatılarak bu ileti verilir.

Aşağıda edebiyata önem vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Edebiyat dersi öğretmeni, Bay Kafiye’ydi. Çocuklar ona, şiir düşkünü olduğu için ‘Kafiye’ ismini takmışlardı. Bay Kafiye, ilginç kompozisyon ödevleri verirdi” (PKO, 2016,33).

“Bu yakınlaşmayı, Patates’in neşeyle, ‘Ben hem çizeceğim hem de yazacağım!’ diye bağırışı durdurdu. ‘Elbette,’ dedi Bay Kafiye. ‘İsteyen kâğıda yazsın, isteyen taşa

kazsın, isteyen karikatür çizsin, isteyen şiir yazsın, yeter ki içimizdeki duygular dışarıya taşsın.' Bir anda herkes, çantasından beyaz kâğıtlar çıkarıp yazmaya koyuldu" (PKO, 2016,36).

"'Onun gibi yetenekli bir sanatçının şevkini kırmak istemiyorum,' dedi. 'Dersimizin amacı, edebiyat sevgisini geliştirmek. O da bunu fazlasıyla yapıyor.'" (PKO, 2016,64).

İnsanlara Faydalı Olmak

Bay Kafiye, öğrencilerinden faydalı olmakla ilgili yazı yazmalarını ister. Öğrencilerin bu konu hakkındaki fikirleri ve yazdıkları verilerek insanlara faydalı olmak iletisi sunulur. Ayrıca, Patates'in karikatür yeteneğini takdir eden Bay Kafiye, ondan insanlar için faydalı olacak bir kulüp kurmasını ister. Bay Kafiye'nin öğrencilerini faydalı işler yapma konusunda teşvik etmesi anlatılarak bu ileti desteklenir.

Aşağıda insanlara faydalı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"O gün sınıfın ortasında, bir süre ses çıkarmadan durduktan sonra, 'Faydalı bir şey yapıp da, kendinizi mutlu hissettiğiniz oldu mu, çocuklar?' diye sordu. 'Faydalı olmak ya da faydasız bir ot gibi solmak ya da boş boş oturup otları yolmak... Yoksa, faydalı olup, tatmin duygularıyla dolmak mı önemli hayatta?' Öğrenciler hiç düşünmeden, 'Faydalı olmak!' diye cevap verdiler koro hâlinde" (PKO, 2016,33-35).

"Sonunda bir gün, amaçlarına ulaştılar ve çok mutlu oldular. Artık temel ihtiyaçlarını karşılamak için hiç çalışmaları gerekmiyordu. Dağdan inen nehrin güçlü kolları onların bütün ihtiyaçlarını karşılıyordu. Ben de kendimi, onları mutlu etmeyi başardığım için çok mutlu hissetim. Hayatımda ilk defa faydalı bir iş yapmıştım" (PKO, 2016,51-52).

"Bay Ka bir gün yanına geldi ve Pat'ın koluna girdi. 'Artık yazıp çizdiklerinden herkesi faydalandırmalısın,' dedi. 'Okulda bir karikatür kulübü kurmanın zamanı geldi.'" (PKO, 2016,84).

Düşünerek Konuşmak / Düşünerek Hareket Etmek

Aydın'ın her konuda düşünerek hareket etmesi ve sorulan sorulara düşünerek cevap vermesi anlatılarak bu ileti sunulur.

Aşağıda düşünerek konuşmak / düşünerek hareket etmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Faydalı olmak ya da faydasız bir ot gibi solmak ya da boş boş oturup otları yolmak... Yoksa, faydalı olup, tatmin duygularıyla dolmak mı önemli hayatta?' Öğrenciler hiç düşünmeden 'Faydalı olmak!' diye cevap verdiler koro hâlinde. Doğrucu Davut dışında hepsi. Bay Kafiye ona yaklaşıp, 'Sen koroya katılmadın,' dedi. 'Yoksa, faydalı şeyler yapman gerektiğine inanmıyor musun?' 'Aslında, herkesin bir anda evet diye bağırmasına şaşırdım,' dedi Doğrucu Davut. 'Bazen bana faydalı gibi gelen şeyler başkalarının zararına olabiliyor. Bazen de, başkalarına faydalı gelen şeyler bana zarar verebiliyor... Kolay cevap verebileceğim bir soru değil.' 'Haklısın,' dedi Bay Kafiye" (PKO, 2016,34-35).

"'Babanın sana verdiği harçlığı dilenciye vermenin doğru olup olmadığını düşünüp duruyorsun. Ayrıca, dilenciye para vermekle ona iyilik mi, kötülük mü yaptığını sorguluyorsun. Bunu, inan ki hayatta çok az insan yapar. Senin gerçek fikirlerin var. Bu da çok güzel bir şey.'" (PKO, 2016,54-55).

"Doğrucu Davut hala ikna olmamıştı. 'Hem, yazıp çizdiklerinde anlattığı olaylar kendinin değil,' dedi gülerek Bay Kafiye, 'yarattığı çizgi kahraman Patates'in başından geçiyor hepsi.' Doğrucu Davut biraz düşündü. Sonra neşeyle Bay Kafiye'ye baktı. 'Evet, bunu kabul edebilirim,' dedi" (PKO, 2016,64-65).

Kendini İyi İfade Edebilmek

Öğrencilerin yazdıkları yazılarda kendilerini iyi ifade etmeleri ve bu durumun öğretmenleri tarafından takdir edilmesi anlatılarak bu ileti verilir.

Aşağıda kendini iyi ifade edebilmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bay Kafiye, bir sonraki edebiyat dersine elinde bir tomar kâğıtla geldi. 'Arkadaşlar,' dedi. 'yazdıklarınızı okudum. Hepinizi kutluyorum, gerçekten kendinizi çok rahat ifade etmişsiniz. Sayfaları doldurmuşsunuz. Yeni arkadaşınız

Doğrucu Davut, çok az şey yazmasına rağmen, onun yazdıklarını da çok sevdim. Çünkü gerçek duygularını ifade etmeye çalışmış.'" (PKO, 2016,39-40).

Çalışkan Olmak / Tembel Olmamak

Patates'in faydalı olmak konusunda yazdığı hikâyeye mekân olan köyde, insanlar tembellik edip boş oturmayı çok severler. Bu durumun doğru olmadığını fark eden Patates, hemen bir proje üretir. Bu proje sayesinde köylüler çalışmaktan keyif almaya başlarlar. Tembel köylülerin çalışıp bir şeyler üretmenin tadını aldıktan sonra çalışmayı bırakamamaları sunularak bu ileti desteklenir.

Aşağıda çalışkan olmak / tembel olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Köyümün insanları altın kalpliydiler, ama çok tembeldiler. Ben de o zamanlar, 'Tembeller altın kalpli mi olur acaba?' diye düşünürdüm. Oysa hayat, yapılacak işlerle doluydu. Meyvelerin ağaç dallarından toplanması, reçel yapılması, tarlaların sürülmesi, yemek pişirilmesi, bulaşıkların, çamaşırların yıkanması gerekiyordu. Ama bizim köyün tembel insanlarına bunu anlatamazdınız ki. Onlar, çalışmak yerine şikâyet edip, ahlayıp vahlamayı yeğliyordu" (PKO, 2016,41-42).

"Bir gece aniden aklıma çok parlak bir fikir geldi. Onları bu durumdan kurtarabilirdim. İlk kez insanlara yardımcı olacağım için sevindim. Günlerce çalışarak planlar çizdim. Öyle çalıştım ki, köydeki bütün kalemleri bitirdim. Köylüler beni izlemekten yorulmuşlardı" (PKO, 2016,43).

"Ben de, 'Ama bu planları uygulamak için çok çalışmalıyız,' dedim. 'Çizdiklerim öyle kolay uygulanacak şeyler değil. Bilgi gerektiriyor, mühendislik gerektiriyor, mimarlık gerektiriyor. Kısacası, çok ama çok çalışmak gerekiyor.' 'Haklısın,' dediler. 'Biz de öyle düşündük, ama çizdiklerini uygularsak, bir kere çalışmamız yetiyor. Sonra, ömür boyu yan gelip yatacağız.' Yalnızca içlerinden biri karşı çıktı; 'Sizlere katılmıyorum,' dedi. 'Çalışmak alışkanlık yapar. Bu kadar çok çalışırsak, sonrasında da çalışmaktan kurtulamayız.'" (PKO, 2016,44).

Her Şeyden Şikâyetçi Olmamak / Şükretmeyi Bilmek

Patates'in hikâyesindeki köylüler her şeyden şikâyet ederler ve kaynakları kullanmayıp sıkıntı çektiklerini iddia ederler. Köylülerin şükretmemesi ve Patates'in

bu durumu yadırgayıp proje üretmesi anlatılarak her şeyden şikâyetçi olmamak / şükretmeyi bilmek iletileri verilir.

Aşağıda her şeyden şikâyetçi olmamak / şükretmeyi bilmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Meyvelerin ağaç dallarından toplanması, reçel yapılması, tarlaların sürülmesi, yemek pişirilmesi, bulaşıkların, çamaşırların yıkanması gerekiyordu. Ama bizim köyün tembel insanlarına bunu anlatamazdınız ki. Onlar, çalışmak yerine şikâyet edip, ahlayıp vahlamayı yeğliyordu. Genellikle nehrin kenarında otururlar, ellerini temiz ve soğuk suya daldırıp balık yakalarlar, sonra da onları afiyetle bir güzel yiyip, uykuya dalarlardı. Arada bir suya girip yıkanır, ağaçlardan meyve koparıp yerlerdi. Ama bu kadarcık şey yapmak bile onlara çok gelirdi. "Bizi iş yapmaktan kim kurtaracak?" diye yakınıp dururlardı" (PKO, 2016,41-43).

İnsanlara Karşı Duyarlı Olmak

Anlatıda karakterler çevrelerindeki insanların üzücü durumlarına karşı duyarlı davranırlar. Patates yazdığı hikâyede tembel köylüler için üzüldüğünü belirtir ve onları kurtarmak için yaptığı projeyi anlatır. Aydın, arkadaşı Patates'in babasının vakitsiz öldüğünü duyunca çok üzülür ve arkadaşına sarılır. Bay Kafiye öğrencisi Patates'in durumunu bildiği için ona anlayışlı davranır ve yazı yeteneğini geliştirebilmesi için öğrencisine destek olur.

Aşağıda insanlara karşı duyarlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bu durumları beni çok üzerdi. 'Gürül gürül akan suları olan bu köyün temiz kalpli insanları bu mutsuzluğu hiç hak etmiyor doğrusu,' diye düşünürdüm. Bir gece aniden aklıma çok parlak bir fikir geldi. Onları bu durumdan kurtarabilirdim. İlk kez insanlara yardımcı olacağım için sevindim. Günlerce çalışarak planlar çizdim" (PKO, 2016,43).

"Babasının vakitsiz ölümünü son derece duygusal bir şekilde kaleme almıştı. O zamana kadar yazıp çizdiklerinin tam tersini yapmıştı. Komik yerine, acıklı bir olayı da etkileyici bir şekilde anlatabileceğini göstermişti. Sınıfta herkes ağladı. Doğrucu Davut da çok üzülmüştü. Sıra arkadaşının omuzuna sarıldı. 'Babanın öldüğünü bilmiyordum,' dedi. 'İnan çok üzüldüm.'" (PKO, 2016,57).

“‘Bazen, olaylar gerçek, ama anlatılan duygular hakiki olmayabiliyor. Bazen de, olaylar gerçekdışı, ama duygular çok hakiki olabiliyor. Anne ve babasının ayrı olması onu çok üzüyor. Bu ayrılık, babasının ölmesi kadar etkiliyor onu. O yüzden, babasının öldüğünü anlatan bir öykü yazdı... Annesi birçok işin altından tek başına kalkmak zorunda, insanüstü çaba gösteriyor. Patates de, annesine olan sevgi ve hayranlık duygularını anlatmak için, Benim Annem öyküsünü yazdı. Bütün yazdıklarında, duygular son derece gerçek.’” (PKO, 2016,64).

Yardımsever Olmak

Patates’in tembel köylülere yardım edebilmek için günlerce çalışıp proje geliştirmesi yardımsever olmak iletisiyle örtüşür. Patates’in çözemediği problemlerde annesinin yardımcı olması ve burun seçiminde arkadaşlarından yardım istemesi anlatılarak bu ileti desteklenir.

Aşağıda yardımsever olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Bu durumları beni çok üzerdi. ‘Gürül gürül akan suları olan bu köyün temiz kalpli insanları bu mutsuzluğu hiç hak etmiyor doğrusu,’ diye düşünürdüm. Bir gece aniden aklıma çok parlak bir fikir geldi. Onları bu durumdan kurtarabilirdim. İlk kez insanlara yardımcı olacağım için sevindim. Günlerce çalışarak planlar çizdim” (PKO, 2016,43).

“Aynı zamanda bir matematik canavarıydı. Patates, çözemediği bütün problemleri ona soruyordu. Annesi de, kâğıdı kalemi eline alıp, en zor problemleri bile anında çözüveriyordu” (PKO, 2016,57-59).

“Öğrenciler, kısa bir şaşkınlıktan sonra, onun isteğini hemen yerine getirmeye çalıştılar. Kataloğun renkli sayfaları arasında Patates’e uygun bir burun aramaya koyuldular” (PKO, 2016,70).

Kararlı Olmak

Patates’in hikâyesindeki tembel köylülerin çalışma kararı almalarından bahsedilerek bu ileti sunulur. Patates’in burun ameliyatı konusunda kararlı oluşu ve ameliyat için tek başına İsviçre’ye gitmesi de bu iletiyi destekler.

Aşağıda kararlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Günlerce oturup, çizdiklerimi tartıştılar. Sonunda bir karara vardılar. Bana gelip, ‘Bu çizdiklerini aynen uygulamalıyız. Böylece, çalışmaktan tamamen kurtulabiliriz,’ dediler” (PKO, 2016,44).

“Bir ara sıra arkadaşı, ‘Bana Patates demeleri hoşuma gitmiyor tabi,’ dedi. ‘Ama bu lakap burnumu değiştirmeme neden olacak!’ Kararlıydı” (PKO, 2016,74).

“Hiçbir konuda çok kararlı olmayan sınıftakiler için, Patates’in tavrı fena halde kıskandırıcıydı. Kendi bedenine müdahale edebilmeyi göze almıştı. Bunun için, adı ‘İsviçre’ olan bir gezegene tek başına ayak basacaktı. Hayatta ilk defa yurtdışına çıkacak, uçağa binecek, yıllar sonra babasıyla karşılaşacak ve ameliyat olacaktı. Hem de bütün bunları yalnız başına yapacaktı. Onun yaşındaki çocuklardan beklenmeyecek kadar cesur bir karardı” (PKO, 2016,76-77).

Bilgili Olmak / Bilgili Olmak İçin Çaba Göstermek / Bilgiye Değer Vermek

Patates’in hikâyesindeki tembel köylülerin projeye hazırlık aşamasında araştırıp yeni şeyler öğrenmeleri ve zamanla bilginin kıymetini anlamaları anlatılarak bu iletiler sunulur.

Aşağıda bilgili olmak / bilgili olmak için çaba göstermek / bilgiye değer vermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Hem, bilmek de alışkanlık yapar. Bunca işin üstesinden gelirken edindiğimiz bilgileri başka yerlerde de kullanmak isteriz. Ömür boyu, bildiklerimizin esiri oluruz…’” (PKO, 2016,45).

“Hep birlikte çalışmaya koyulduk. Herkes bütün bilgisini ve emeğini ortaya koydu. Yıllardır kitaplıklarda öylece toz içinde durmakta olan kitaplar aniden fark edildi. Sayfaları harıl harıl karıştırılarak, işe yarar bilgiler arandı” (PKO, 2016,47).

“Bilgi edinirken duydukları keyfin, tembelliğe feda edilemeyeceğini söyler oldular. Edindikleri bilgileri başka alanlara da uygulamak istediler. Kimisi daha fazla çalışmak, kimisi daha fazla bilgilenmek için köyün dışına gitti” (PKO, 2016,52).

Planlı Olmak

Tembel köylüler için Patates’in planlar yaparak geliştirdiği sistem ve sistemin sağladığı kolaylıklar planlı olmak iletisiyle örtüşür.

Aşağıda planlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Nehrin suyunu, küçük kanallarla köyün en uzak köşelerine kadar sokmayı planladım. Su, tıpkı su değirmenlerinde olduğu gibi birtakım çarkları hareket ettirebilirdi. Dönen bu çarklar da, tasarlayacağımız bazı aletlerin yardımıyla istediğimiz işleri yapabilirdi. Değirmenleri çalıştırıp buğdayı öğütebilir, unu değirmenden fırına taşıyabilir, fırını çalıştırıp ekmek üretebilirlerdi. Hatta, pişmiş ekmekleri tek tek evlere iletebilirlerdi. Aynı yöntemle, buğdayları ekebilir, kumaş üretebilir, kümeslerdeki yumurtaları evlere ulaştırabilirlerdi. Güçlü su, kimsenin yardımına ihtiyaç duymadan, çamaşır ve bulaşıkları güzelce yıkayabilirdi. Köylülere, çizdiklerim çok mantıklı gelmişti" (PKO, 2016,45-47).

İş Bölümü Yaparak Birlikte Çalışmak

Patates'in hikâyesindeki tembeller köyünde ve Pat Karikatür Okulu'nda işlerin iş bölümü yapılarak halledilmesi sunularak bu ileti aktarılır.

Aşağıda iş bölümü yaparak birlikte çalışmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Testereler, çekiçler, keserler, tornavidalar, çiviler, vidalar… sağa sola atılmış tahta parçaları, kalemler, kağıtlar… hepsi bir anda ortaya çıktı. Çalışmak için gereken her şey kocaman ve boş bir ahırda toplandı. Adeta seferberlik ilan edilmişti. Çizdiğim planlar günlerce incelendi. Aksayan yönleri bulundu, yeni önerilerle zenginleştirildi. Herkes, yetenekli olduğu alanda fikirler geliştirmeye başladı" (PKO, 2016,47-48).

"Karikatür okulundakiler ise, çocukların işleri arasından güzel olanları seçip, küçük kitapçıklar hâlinde basıyorlardı. Karadelik, bütün hikâyeleri topluyor, Pat ve Tuf, içlerinden en güzellerini seçiyor, Dodo yanlışlarını düzeltiyor, baskıya hazırlıyor ve sonra da internet sitesine yerleştiriyordu" (PKO, 2016,87-88).

Teknolojiyi Etkili ve Bilinçli Kullanmak

Patates'in tembel köylülerin hayatını kolaylaştırmak için geliştirdiği sistemin teknolojik unsurlardan oluşması anlatılarak bu ileti verilir. Pat Karikatür Okulu'ndaki öğrencilerin yazıp çizdiklerini yaygınlaştırmak için interneti kullanmaları da bu iletiyle örtüşür.

Aşağıda teknolojiyi etkili ve bilinçli kullanmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Çizilenler, kısa sürede uygulandı. Öyle bir su saati yaptılar ki, su belli saatte fırını yakıyor, belli saatte söndürüyordu. Unu su gücüyle ekmek hâline getiren makineler, pişmemiş ekmekleri fırına taşıyan yürüyen bantlar yaptılar. Ekmekler, pişer pişmez, daha sıcacıkken evlere dağıtılır oldu. Kümeslerdeki tavukların yumurtalarını masalarına kadar ileten düzenekler kurdular. Su gücüyle çalışan makinelerle iplik ürettiler. İplikleri kazak hâline dönüştüren tezgâhlar yaptılar. Suyun köyü terk ettiği en son noktaya ise, kocaman bir çamaşır makinesi yerleştirdiler. Su, büyük bir kuvvetle kazana düşüyor, topaç gibi dönüyor, kirleri çamaşırlardan ayırıyor ve kirlerle birlikte dev kazandan çıkıp gidiyordu" (PKO, 2016,48-51).

"Yazıp çizdikleri öyküleri kitap hâline getirdiler. Okul koridorlarında sergilediler, internette yaygınlaştırdılar" (PKO, 2016,86).

"Karikatür okulundakiler ise, çocukların işleri arasından güzel olanları seçip, küçük kitapçıklar hâlinde basıyorlardı. Karadelik, bütün hikâyeleri topluyor, Pat ve Tuf, içlerinden en güzellerini seçiyor, Dodo yanlışlarını düzeltiyor, baskıya hazırlıyor ve sonra da internet sitesine yerleştiriyordu" (PKO, 2016,87-88).

Kıskanç Olmamak

Patates'in yazdığı hikâyenin Aydın tarafından kıskanılması ve sınıftakilerin Patates İsviçre'ye gittiği için kıskançlık duymaları verilerek bu ileti aktarılır.

Aşağıda kıskanç olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Doğrucu Davut, sıra arkadaşının hikâyesini okuyunca biraz kıskanmıştı" (PKO, 2016,54).

"Hiçbir konuda çok kararlı olmayan sınıftakiler için, Patates'in tavrı fena halde kıskandırıcıydı. Kendi bedenine müdahale edebilmeyi göze almıştı. Bunun için, adı 'İsviçre' olan bir gezegene tek başına ayak basacaktı" (PKO, 2016,76).

Cömert Olmak

Patates'in dilencilere para verme konusunda cömert davranacağını söylemesiyle bu ileti sunulur.

Aşağıda cömert olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Patates gülümsedi. O konuya girmedi. Yalnızca, ‘Doğrucu Davut’lar bazen fazla tutumlu olabiliyorlar,’ dedi. ‘Bana kalsa, o parayı hiç düşünmeden dilenciye verirdim.’” (PKO, 2016,55).

Kendi Ayakları Üstünde Durabilmek

Patates’in annesi eşinden ayrılmış bir kadındır. Patates, yazdığı hikâyede annesinin evdeki her işi tek başına yaptığını belirtir. Bu durum aktarılarak kendi ayakları üstünde durabilmek iletisi verilir.

Aşağıda kendi ayakları üstünde durabilmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Bir başka gün ise, ‘Benim Annem’ adlı bir hikâye yazarak annesini anlattı. Annesi çok komik bir kadındı. Tam bir ev kadınıydı. Son derece güçlüydü. Evdeki bütün işleri kendisi yapıyordu” (PKO, 2016,57).

Sanatı Sevmek

Patates’in annesini resim ve müzik alanlarında çok yetenekli bir insan olarak tanıtması aracılığıyla bu ileti sunulur. Bay Kafiye’nin edebiyat sevgisi geliştirmek amacıyla yaptığı çalışmalar da sanatı sevmek iletisini destekler.

Aşağıda sanatı sevmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Çok yetenekli bir ressamdı. Gördüğü her şeyin tıpatıp aynısını resmedebilirdi. Büyük bir müzisyendi. Çalmadığı müzik aleti yoktu. Gitar, mandolin, saz, ut, keman, viyolonsel, flüt, saksafon, klarnet, piyano ve kanun çalabiliyordu” (PKO, 2016,59).

“‘Onun gibi yetenekli bir sanatçının şevkini kırmak istemiyorum,’ dedi. ‘Dersimizin amacı, edebiyat sevgisini geliştirmek. O da bunu fazlasıyla yapıyor.’” (PKO, 2016,64).

Yalan Söylememek

Patates’in yazdığı hikâyelerde gerçekleri yansıtmadığını fark eden Aydın bu durumu eleştirir. Zamanla gerçekler açığa çıkar. Bu şekilde yalan söylememek iletisi aktarılır.

Aşağıda yalan söylememek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Doğrucu Davut bir gün, sıra arkadaşının annesiyle tanışma şansını elde etti. Ama tam bir hayal kırıklığına uğradı. Çünkü Patates’in annesi bir ev kadını değildi. Sabahtan akşama kadar bir işte çalışıyordu. Uzun saçlı bir esmer değil, kısa saçlı bir sarışındı. Yemek yamaya hiç zamanı yoktu. Evdeki bütün işleri, haftada bir gelen yardımcısı yapıyordu. Çalabildiği bir tane bile müzik aleti yoktu. Koşmayı sevmiyordu. Politikadan da nefret ediyordu. Konuşmalardan, arkadaşının babasının da ölmemiş olduğunu öğrendi. Yalnızca annesiyle babası yıllar önce ayrılmıştı, hepsi o. Üstelik Patates değil köyde doğmak, hayatında hiç köye gitmemişti. İçinden gürül gürül nehir akan köy de uydurmaydı. Doğrucu Davut’un kafası iyice karışmıştı. ‘Patates’in Maceraları’ aslında çok güzeldi. Ama Bay Kafiye onlardan, başlarından geçen gerçek olayları anlatmalarını istiyordu. Patates’in anlattıkları ise, gerçek olaylar değildi. Tamamen hayal ürünüydü” (PKO, 2016,60-62).

“Patates büyük bir heyecanla, ‘Babamı buldum!’ diye cevap verdi. Doğrucu Davut çok şaşırdı. Bilmiyormuş gibi yaparak, ‘Senin baban ölmemiş miydi?’ diye sordu. ‘Hayır. O, hikâyedeki babam, gerçek babam değil. Gerçek babam yaşıyor.’” (PKO, 2016,67).

“Doğrucu Davut biraz şaşırmıştı. ‘Burnundan rahatsız olmadığını söylemiştin hani,’ diyerek arkadaşına baktı” (PKO, 2016,68).

İspiyoncu (Gammaz) Olmamak

Patates’in yazdıklarında gerçek olmayan unsurlar gören Aydın, durumu öğretmeni Bay Kafiye ile paylaşmak ister; fakat arkadaşını şikâyet etmek konusunda tereddüt yaşar. Aydın’ın bu konuda yaşadığı tereddüt ve öğretmenine Patates’i gammazladıktan duyduğu pişmanlık bu iletiyle örtüşür.

Aşağıda ispiyoncu (gammaz) olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Bu düşüncelerini edebiyat öğretmenine açıklamalı mıydı? Arkadaşını gammazlamak olmaz mıydı bu?” (PKO, 2016,62).

“Bay Kafiye konunun nereye geleceğini hemen anlamıştı. ‘Sıra arkadaşını mı kastediyorsun yani? Patates’in Maceraları’nın gerçek olayları anlatmadığını mı düşünüyorsun?’ dedi. Doğrucu Davut peş peşe sıralayıverdi: ‘Evet. Babası hayatta, çocukluğu bir köyde geçmemiş, annesi ise mandolin çalmasını bile bilmiyor…’

Birden pişman oldu. Acaba bunları söylemekle arkadaşına kötülük mü yapmıştı?" (PKO, 2016,63).

"Doğrucu Davut, sıra arkadaşına Bay Kafiye'yle yaptıkları konuşmayı anlatmalıydı. Onu şikâyet etmiş gibi olmak istemiyordu" (PKO, 2016,66).

Açık Yürekli Olmak / Gerçek Duyguları Yansıtmak

Anlatıdaki karakterlerin duygularını ve düşüncelerini açık yüreklilikle paylaşmaları anlatılarak bu iletiler sunulur. Aydın'ın öğretmeni Bay Kafiye'ye dersle ilgili eleştirilerini söylemesi, Patates'in hikâyelerinde gerçek duygularını yansıtması ve Aydın'a sinirlenme nedenini açıkça belirtmesi bu iletilere örnek niteliğindedir.

Aşağıda açık yürekli olmak / gerçek duyguları yansıtmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Doğrucu Davut, bir gün belediye otobüsünde Bay Kafiye'yle karşılaştı. Hemen yanına oturdu ve utana sıkıla, 'Dersle ilgili bazı eleştirilerim var,' dedi. Öğretmen ilgiyle onu dinledi. 'Siz bizden, başımızdan geçen gerçek olayları mı yazmamızı istiyorsunuz, yoksa güzel olayları mı?' Bay Kafiye konunun nereye geleceğini hemen anlamıştı. 'Sıra arkadaşını mı kastediyorsun yani? Patates'in Maceraları'nın gerçek olayları anlatmadığını mı düşünüyorsun?' dedi. Doğrucu Davut peş peşe sıralayıverdi: 'Evet. Babası hayatta, çocukluğu bir köyde geçmemiş, annesi ise mandolin çalmasını bile bilmiyor…'" (PKO, 2016,62-63).

"'Bazen, olaylar gerçek, ama anlatılan duygular hakiki olmayabiliyor. Bazen de, olaylar gerçekdışı, ama duygular çok hakiki olabiliyor. Anne ve babasının ayrı olması onu çok üzüyor. Bu ayrılık, babasının ölmesi kadar etkiliyor onu. O yüzden, babasının öldüğünü anlatan bir öykü yazdı... Annesi birçok işin altından tek başına kalkmak zorunda, insanüstü çaba gösteriyor. Patates de, annesine olan sevgi ve hayranlık duygularını anlatmak için, Benim Annem öyküsünü yazdı. Bütün yazdıklarında, duygular son derece gerçek.'" (PKO, 2016,64).

"Patates neden öyle sinirlendiğini anlatıverdi: Sıra arkadaşının, burnunu gerçekten beğenmediğini düşünüyordu. Buna rağmen, sanki beğeniyormuş gibi davranıyor, ona Patates demeyerek, iyilik ettiğini sanıyordu. Ama onu bütün hayatı boyunca, koca bir

burunla dolaşmaya mahkûm ediyordu. Oysa bu burunla nefes alması bile o kadar güçtü ki" (PKO, 2016,73-74).

İnsanların Hatasını Yüzüne Vurmamak

Patates yazdığı hikâyelerde ailesi hakkında yanlış bilgiler verir. Bu durumdan haberdar olan Aydın, gerçekleri bilmesine rağmen Patates ona gerçeklerden bahsederken bilmiyormuş gibi yapar. Aydın, Patates'e karşı hassas davranıp hatasını yüzüne vurmaz. Bu şekilde insanların hatasını yüzüne vurmamak iletisi sunulur.

Aşağıda insanların hatasını yüzüne vurmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Patates büyük bir heyecanla, 'Babamı buldum!' diye cevap verdi. Doğrucu Davut çok şaşırdı. Bilmiyormuş gibi yaparak, 'Senin baban ölmemiş miydi?' diye sordu" (PKO, 2016,67).

Sevdiklerini İhmal Etmemek

Patates'in yurt dışında çalışan babası Patates'i ihmal ettiğini düşünür ve bu durumdan dolayı kendini suçlu hisseder. Bu durum verilerek sevdiklerini ihmal etmemek iletisi aktarılır.

Aşağıda sevdiklerini ihmal etmemek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Mektup, İsviçre'de işçi olarak çalışan babasından geliyordu. Babası mektubunda, onu uzun yıllar ihmal ettiği için kendini suçlu hissettiğinden söz ediyordu. Biraz para biriktirdiğini, oğlu için bir şeyler yapmak istediğini belirtiyordu" (PKO, 2016,67).

Fikir Alışverişi Yapmak

Patates, burun ameliyatı öncesinde arkadaşlarının fikrini alır. Arkadaşları da ona yardımcı olabilmek için günlerce tartışırlar. Patates'in karar vermeden önce arkadaşlarının fikrini alması ve onların fikirlerini önemsemesi anlatılarak bu ileti verilir.

Aşağıda fikir alışverişi yapmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Daha sonra da, büyük zarfın içinden, renkli bir burun kataloğu çıkarıp öğrencilerin önüne attı. 'Yalnız, sizden bir şey istiyorum,' dedi. 'Babam bir burun kataloğu

gönderdi. Burada çeşit çeşit burun fotoğrafı var. Aralarından bana en yakışacak burnu seçin.' Patates, burnunun demokratik yolla seçilmesini istiyordu.'" (PKO, 2016,69-70).

"Konuyu günlerce tartıştılar. Kataloğun sayfaları lime lime oldu. Ama herkesin fikir birliği oluşturduğu bir burun bulunamadı" (PKO, 2016,70).

"Oysa Patates, Doğrucu Davut'un da fikrini çok önemsiyordu. Bir gün ders çıkışı, elinde katalogla yanına yaklaştı. 'Sen fikrini söylemedin,' dedi ona" (PKO, 2016,71).

Doğallığa Önem Vermek / Kişileri Olduğu Gibi Kabul Etmek

Aydın, arkadaşı Patates'in burun ameliyatı olmasını istemez ve doğallıktan yana olduğunu söyler. Bunun üzerine Patates, kişiliğin dış görünüşten daha önemli olduğunu ve görünüşte yapılacak değişikliklerin insanın özünü etkilemeyeceğini ifade eder. Bu şekilde doğallığa önem vermek / kişileri olduğu gibi kabul etmek iletileri sunulur.

Aşağıda doğallığa önem vermek / kişileri olduğu gibi kabul etmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Ben, burnunun sana yakıştığını düşünüyorum. Bence onu korumalısın. O senin kişiliğinin bir parçası.' Konuşmasını, 'Her şeyin doğalı güzeldir. Bilinen en doğru kural bu. Amerika'yı yeniden keşfetmenin hiç âlemi yok!' gibi laflarla süsleyerek bitirdi" (PKO, 2016,71).

"Patates yumuşak bir tonda devam etti. 'Suratımdaki burnu, ameliyattan sonraki burnumdan önce gördün diye daha çok sevmek zorunda mısın?' Bir sessizlik oldu. 'Beni ben yapan bu burun değil, inan!' Belli ki, burun ameliyatı konusunda Doğrucu Davut'u ikna etmek istiyordu. Doğrucu Davut derin bir iç geçirdi. Sonra abartılı bir tavırla Patates'in omuzunu tutup sarstı. Son derece duygulu bir sesle, 'İstediğin her şeyi yapmalısın,' dedi" (PKO, 2016,75).

Başkalarının Fikirlerine ve Kararlarına Saygı Duymak

Burun ameliyatı olmak isteyen Patates, arkadaşı Aydın'dan anlayış bekler ve bu beklentisini arkadaşına ifade eder. Patates'in fikirlere saygı konusunda söyledikleri ve Aydın'ın bu konuda farkındalık kazanması verilerek bu ileti aktarılır. Ayrıca,

Aydın'ın Patates'in burun seçimine saygı göstermesi de başkalarının fikirlerine ve kararlarına saygı duymak iletisini desteklemektedir.

Aşağıda başkalarının fikirlerine ve kararlarına saygı duymak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Doğrucu Davut, 'Fikrime katılıyor musun?' diye sordu heyecanla. 'Ben burnumu seçtim bile. Ameliyat şubat tatilinde.' 'Görebilir miyim hangisini seçtin?' Patates, hiç duraksamadan, kataloğun katlanmış bir sayfasını açıp, bir burun fotoğrafı gösterdi. Seçtiği, küçük ve yukarıya kalkık, inanılmaz derecede güzel bir burundu. Doğrucu Davut, burnu kafasında hızla Patates'in suratına yapıştırdı. 'Olacak iş değil,' diye düşündü. 'Ama bu burun ancak başka bir yüzde iyi durabilir,' diyecekti ki, kendini tuttu" (PKO, 2016,71-73).

"Kararlıydı. Doğrucu Davut'a dik dik bakarak, 'Senin yüzünden kendime baskı uyguluyorum,' diye itiraf etti. Doğrucu Davut daha da şaşırmıştı. 'Tuhaf hassaslığın yüzünden, kendime senin yanındayken, içinde burun kelimesi geçen cümleler kurmayı yasakladım. Yanında patates bile yiyemiyorum...'" (PKO, 2016,74).

"Patates yumuşak bir tonda devam etti. 'Suratımdaki burnu, ameliyattan sonraki burnumdan önce gördün diye daha çok sevmek zorunda mısın?' Bir sessizlik oldu. 'Beni ben yapan bu burun değil, inan!' Belli ki, burun ameliyatı konusunda Doğrucu Davut'u ikna etmek istiyordu. Doğrucu Davut derin bir iç geçirdi. Sonra abartılı bir tavırla Patates'in omuzunu tutup sarstı. Son derece duygulu bir sesle, 'İstediğin her şeyi yapmalısın,' dedi" (PKO, 2016,75).

Olgun Davranmak

Patates'in yaşından daha olgun davranışlar sergilemesi anlatılarak bu ileti verilir.

Aşağıda olgun davranmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Patates, arkadaşının bakışlarından, onun ne demek istediğini anlamıştı. Kısık bir sesle, 'Yüzünün hatları bu burun kadar düzgün değil, demek istiyorsun, öyle değil mi?' diye sordu. 'Ne dediğini duyamadım,' dedi, Doğrucu. İyi ki de duymamıştı. Patates söylediğini bir daha tekrar etmedi. Ancak yaşlı insanların sahip olabileceği bir olgunlukla gülümsedi" (PKO, 2016,73).

“Hiçbir konuda çok kararlı olmayan sınıftakiler için, Patates’in tavrı fena halde kıskandırıcıydı. Kendi bedenine müdahale edebilmeyi göze almıştı. Bunun için, adı ‘İsviçre’ olan bir gezegene tek başına ayak basacaktı. Hayatta ilk defa yurtdışına çıkacak, uçağa binecek, yıllar sonra babasıyla karşılaşacak ve ameliyat olacaktı. Hem de bütün bunları yalnız başına yapacaktı. Onun yaşındaki çocuklardan beklenmeyecek kadar cesur bir karardı” (PKO, 2016,76-77).

Ön Yargılı / Peşin Hükümlü Olmamak

Anlatının son bölümlerinde, Aydın’ın arkadaşı Patates’le ilgili peşin hükümlü davrandığı anlaşılmaktadır. Patates, Aydın’ın zannettiği gibi burnundan dolayı kendine takılan lakaptan şikâyetçi değildir. Bu lakap onu kötü etkilememiş aksine burun ameliyatı olma kararı almasını sağlamıştır. Patates’in hissettikleriyle ilgili Aydın’ın peşin hükümlü davranması anlatılarak bu ileti sunulur.

Aşağıda ön yargılı / peşin hükümlü olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Patates neden öyle sinirlendiğini anlatıverdi: Sıra arkadaşının, burnunu gerçekten beğenmediğini düşünüyordu. Buna rağmen, sanki beğeniyormuş gibi davranıyor, ona Patates demeyerek, iyilik ettiğini sanıyordu. Ama onu bütün hayatı boyunca, koca bir burunla dolaşmaya mahkûm ediyordu. Oysa bu burunla nefes alması bile o kadar güçtü ki” (PKO, 2016,73-74).

“‘Her şeyi yanlış yorumluyorsun işte. Derste patates konusu anlatılırken dışarı çıkmamı bile yanlış yorumladın. Sabahleyin mısır yiyip üstüne su içtiğim için bağırsaklarım bozulmuştu o gün. Acilen tuvalete gitmeliydim. O yüzden, izin isteyip çıktım sınıftan. Burnum kocaman diye, herkes gibi hasta olmaya hakkım yok mu yani.’” (PKO, 2016,74-75).

Öz Eleştiri Yapabilmek

Aydın, Patates’in gerçek fikirlerini öğrendikten sonra yaptığı hatayı fark eder. Hatasını anlayan Aydın’ın kendiyle ilgili düşünceleri verilerek öz eleştiri yapabilmek iletisi aktarılır.

Aşağıda öz eleştiri yapabilmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Gözleri dolu dolu olan Doğrucu Davut başını öne eğdi. ‘Tanrım, ne kalpsiz bir canavarım ben!’ diye düşündü” (PKO, 2016,75).

Cesur Olmak

Patates’in burun ameliyatı kararı alıp tek başına İsviçre’ye gidebilmesi anlatılarak bu ileti sunulur. Patates’in yaşından beklenmeyecek cesur bir karar aldığı özellikle vurgulanır.

Aşağıda cesur olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Hiçbir konuda çok kararlı olmayan sınıftakiler için, Patates’in tavrı fena halde kıskandırıcıydı. Kendi bedenine müdahale edebilmeyi göze almıştı. Bunun için, adı ‘İsviçre’ olan bir gezegene tek başına ayak basacaktı. Hayatta ilk defa yurtdışına çıkacak, uçağa binecek, yıllar sonra babasıyla karşılaşacak ve ameliyat olacaktı. Hem de bütün bunları yalnız başına yapacaktı. Onun yaşındaki çocuklardan beklenmeyecek kadar cesur bir karardı” (PKO, 2016,76-77).

Girişimci Olmak / Girişimci Olmaya Teşvik Etmek

Edebiyat öğretmeni Bay Kafiye’nin öğrencisi Patates’in yeteneğini fark ederek ona karikatür kulübü kurma fikrini vermesi ve bu konuda onu sonuna kadar desteklemesi anlatılarak bu iletiler sunulur. Patates’in sınıf arkadaşlarıyla birlikte karikatür kulübünü kurup geliştirmesi ve zamanla kulübün okula dönüşmesi de girişimci olmak iletisiyle örtüşür.

Aşağıda girişimci olmak / girişimci olmaya teşvik etmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Bay Ka bir gün yanına geldi ve Pat’ın koluna girdi. ‘Artık yazıp çizdiklerinden herkesi faydalandırmalısın,’ dedi. ‘Okulda bir karikatür kulübü kurmanın zamanı geldi.’ Pat şaşırmıştı. Gerçekten böyle bir şey yapabilir miydi? Bay Ka, ‘Eğer kabul edersen, ben de bu kulübe üye olmak isterim. Yazdığım komik şiirler var. Ama, bu kulübün kurucusu ve yöneticisi sen olmalısın!’ dedi” (PKO, 2016,84-85).

“Bir pazartesi günü, Pat elinde bir tabelayla geldi. Tabelanın üstünde komik harflerle ‘Pat Karikatür Kulübü’ yazılıydı. Kulübün çalışmaları kısa sürede bütün okulda duyuldu” (PKO, 2016,85-86).

“Yeni katılımlarla birlikte karikatür kulübünün isminde de ufak bir değişiklik olmuştu. Tabelada, ‘Pat Karikatür Okulu’ yazılıydı artık. Odanın bir duvarına ise, komik harflerle yazılmış, ‘Burada herkes kendi kendini eğitir’ cümlesi asılmıştı. Pat Karikatür Okulu’nun ünü kısa zamanda şehirdeki öbür okullarda da duyuldu. Farklı okullardaki meraklı çocuklar, karikatürler çizerek, öyküler yazarak, Pat Karikatür Okulu’na göndermeye başladılar” (PKO, 2016,86-87).

Kendini Geliştirmeye Çalışmak

Karikatür okulunun duvarında yazan “Burada herkes kendi kendini eğitir” cümlesiyle bu ileti verilir.

Aşağıda kendini geliştirmeye çalışmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Tabelada, ‘Pat Karikatür Okulu’ yazılıydı artık. Odanın bir duvarına ise, komik harflerle yazılmış, ‘Burada herkes kendi kendini eğitir’ cümlesi asılmıştı” (PKO, 2016,86).

Kendi Özelliklerinin / Yeteneklerinin Farkında Olmak

Karikatür okulundaki öğrenciler kendi yetenekleri ve özellikleri doğrultusunda iş bölümü yaparlar. Bu durum verilerek kendi özelliklerinin / yeteneklerinin farkında olmak iletisi aktarılır.

Aşağıda kendi özelliklerinin / yeteneklerinin farkında olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Karikatür okulundakiler ise, çocukların işleri arasından güzel olanları seçip, küçük kitapçıklar hâlinde basıyorlardı. Karadelik, bütün hikâyeleri topluyor, Pat ve Tuf, içlerinden en güzellerini seçiyor, Dodo yanlışlarını düzeltiyor, baskıya hazırlıyor ve sonra da internet sitesine yerleştiriyordu” (PKO, 2016,87-88).

3.1.7. Galata’nın Tembel Martısı

3.1.7.1. Kitabın Özeti

Rafet Bey hareket etmeden yaşamayı seven bir fizik öğretmenidir. Kitap okumayı çok sever. Oğlu Emre ise meraklı bir mucittir. Afacan bir çocuk olan Emre internet delisidir. İnternette tanıştığı binlerce insanla sohbet ederek günlerini geçirir.

Emre'nin bitip tükenmek bilmeyen sorularını Rafet Bey sabırla cevaplar. Emre'nin kendinden iki yaş küçük bir kız kardeşi vardır: Hülya. Ağabeyine hiç benzemeyen Hülya hayvanları çok seven, onlarla iletişim kuran ve onların problemlerini kendine dert edinen bir çocuktur. Hülya mesajlarını bile güvercinler aracılığıyla iletir. Emre ve Hülya'nın anneleri Sevgi Hanım ise bir veterinerdir. Sevgi Hanım kızı Hülya'nın kliniğine topladığı hasta hayvanları zevkle tedavi eden duyarlı bir insandır. Rafet Bey kötü şeyleri görmek istemeyen bir iyimserdir. Her şeyin iyiye doğru gittiğini düşünür, üzücü olaylar duyunca bütün gün morali bozuk bir şekilde gezer. Aslında Rafet Bey dünyanın en kötümser iyimseridir. Rafet Bey ve ailesi Galata Kulesi'ni bakan bir evde oturmaktadır. Bir gün Rafet Bey, kızı Sevgi'ye Galata Kulesi'nde büyük bir onarım olacağını haber verir. Ayrıca, mahallerinde hurda bir arabada yaşayan çiçekçi Oktay Bey'in Konya'daki yeğenlerinin yanına yerleşeceğini de söyler. Bu haberleri duyan Emre, internetten birkaç saniye ayrılmayı göze alarak Konya'ya uçakla gitme planları yapar, Hülya ise hiç oralı olmaz. Rafet Bey Hülya'nın ilgisini çekmeye kararlıdır, hayvanlardan söz eder. Hülya'nın susmaya devam etmesi üzerine Galata Kulesi'ndeki çalışmaları gözlemleyerek iş güvenliği için kurulan iskeleden ve iskeleyi kapatan naylon tülden şeffaf perdeden bahseder. Hülya nihayet kuledeki tamire sevinmediğini, kulenin çevresinde turlayan ebabil kuşlarının zarar görebileceğini söyler. Kuledeki taşların arasında yuvaları bulunan kuşların yavrularına ulaşamayacağını belirtir. Bu bilgileri Hülya'ya birkaç gün önce kulenin etrafında dolaşan esrarengiz bir adam vermiştir. Hülya, duyduklarından dolayı morali bozulan Rafet Bey'e üzücü bir haber daha verir: Oktay Bey'in beslediği Murteza adındaki tembel martı o gidince aç kalacaktır. Ertesi gün kulede çalışmalar başlar ve kule plastik bir tülle kaplanır. Hülya çalışmaların başladığını görünce esrarengiz adamın "Tam kırk sekiz saatimiz var," dediğini hatırlar ve bunu babasıyla paylaşır. Yavruları kurtarmak için apar topar çalışmaları yöneten genç mimarla konuşmaya giderler. Durumu ona anlattıklarında tecrübesiz mimar onları pek ciddiye almaz. Plastik tülün, kulenin bulunduğu meydanda dolaşan insanları korumak için olduğunu ve kaldırılması için dilekçe yazmak gerektiğini söyler. Genç mimarı ikna etmek mümkün olmaz. Rafet Bey sorunu çözebilmek umuduyla belediyeye gider, Emre de kardeşine destek olmak ve kuşları kurtarabilmek amacıyla internette büyük bir seferberlik başlatır. Durumu anlatan mailleri ilgili sitelere ve gruplara gönderir. Bunun hemen işe yarayacağını düşünmektedir fakat hiçbir şey olmaz. Sanal ordu sorunu çözmekte yetersiz kalır. Ebabiller yavrularını beslemek

için geldiklerinde plastik örtüyle karşılaşırlar ve bu manzarayı gören Hülya koşarak meydana iner. Tülü indirmeleri için bağırmaya başlar ama insanlar onun derdini bir türlü anlamazlar. Kuşların bağırışları içinde vakit geçmektedir. Hülya ertesi sabah kulenin dibindeki beton zeminde hareketsiz yatan bir yavru kuş görür. Ölü kuş avuçlarındayken kuleden bir yavru daha düşer. Yavru kuşu annesinin kliniğine yetiştirmeye çalışırken yolda genç mimarla karşılaşır. Ona bir şey anlatmanın mümkün olmadığını bildiği için ölü yavruyu genç mimarın ellerine bırakır, mimar hatasını anlar fakat ilk işinde başarısız olmak istememektedir. İnternetten umudunu kesen Emre daha fazla dayanamayarak emniyet kemerini iskeleye takıp yavru kuşları beslemeye çabalar ancak yavru sayısı çok fazladır ve hepsine yetişmesine imkân yoktur. Bir yavru daha kuleden düşerken kurtarılır ve kliniğe gider. Hatasını anlayan genç mimar belediyeye telefon eder, sorunu anlatmaya çalışır ama yetkililer durumun ciddiyetini anlayamadıkları tülün kaldırılmaması gerektiğini söylerler. Bu esnada Hülya'nın aklına posta güvercinleri gelir ve güvercinleriyle cansız yavruyu belediyeye gönderir. Belediyedeki yöneticiler sorunu nihayet anlar ve tül kaldırılır. Ebabiller yavrularına kavuşur. İnternete olan güveni sarsılan Emre, araştırmaları sonucunda herkesin mail metnini birbirine değiştirerek yolladığını, bu yüzden de belediyeye alakasız mesajlar geldiğini öğrenir. "İnternete kuş giren, fil çıkıyor demek!" diye söylenir. Hülya ebabil kuşları sorunu çözüldüğü için okula sevinçle giderken Martı Murteza'nın uzun zamandır ortalıkta görünmediğini fark eder, Oktay Bey'in eski arabası da yoktur. Hülya "Kim bilir neredeler?" diye düşünürken yine esrarengiz adamla karşılaşır, onun Oktay Bey'le ilgili ayrıntılı bilgi sahibi olduğunu anlar. Aradan günler geçer, Murteza'dan hiç haber yoktur. Bir gün Hülya okuldan dönerken yolda Murteza'yı görür. Murteza tıpkı insan gibi davranmakta, insanlar da bu durumu yadırgamamaktadır. Yağmur yağınca şemsiye satın alır, vapura jetonla biner, kafede oturur, hesabı kendi parasıyla öder... Hülya kafe sahibinden Murteza'nın kafenin maskotu olduğunu ve yakında dizide oynayacağını öğrenir. Hülya, onun özünü unuttuğunu düşünür ve ona bir martı olduğunu hatırlatmaya karar verir. Oktay Bey hâlâ yoktur ve Murteza gün geçtikçe ününe ün katmaktadır. Uçmayı unutan martı barlarda takılmakta, sürekli yiyip içtiği için durmadan kilo almaktadır. Hülya bu duruma üzüldüğünü yanına simitçi kılığında yaklaşan esrarengiz adamla paylaşır ama o, bu konuda yorum yapmaz. Eve dönünce babasına esrarengiz adamdan bahseder, Rafet Bey onun Oktay Bey'in kendisi olabileceğini söyler. Ertesi gün, Hülya sokakta karşılaştığı esrarengiz adama "Siz Oktay Bey'siniz" der, o da

kendini açık etmek zorunda kalır. Niçin böyle kılık değiştirerek dolaştığını Hülya'ya itiraf eder. Büyükleri tarafından eğitilen yavru bir martıya su verdiği için martıların hışmına uğramıştır. Martılar Oktay Bey'e düşman kesilmişler ve onu gördükleri yerde saldırıya geçmişlerdir. O da saklanmak için kılık değiştirip başka bir sokağa taşınmıştır. Bu duruma üzülen Hülya onu ve Murteza'yı kurtarmak için bir plan yapar. Martı Murteza'ya kuş olduğunu hatırlatacak, bu sayede diğer martılarla iletişim kurabilecektir. Martılara Oktay Bey'in kötü bir niyetinin olmadığını hissettirebilirlerse her şey yoluna girecektir. Hülya eve dönüp Emre'ye olanları anlatır. Teknolojiye güvenini yeniden kazanmak isteyen babasının yardımıyla küçük bir uçak yapar. Bu uçakta uzaktan kumandayla çalışan eller bulunmaktadır. Bu eller Murteza'yı yakalar ve uçak havalanır. Yükselen uçak martıyı serbest bırakır. Başta yere konmayı zar zor başaran kuş yapılan denemeler sayesinde yeniden uçabilir. Birkaç dakika içinde eski yeteneklerini yeniden hatırlar ve diğer martıların arasına karışır. Hülya'nın planı başarıyla uygulanır ve birkaç gün sonra Oktay Bey sokakta görülür. Her şey olması gerektiği gibidir ve bu durum Hülya'ya huzur vermektedir.

3.1.7.2. Galata'nın Tembel Martısı Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

Bu kitapta yer alan tüm eğitici iletiler aşağıdaki tabloda sayıları ve yüzdeleriyle birlikte gösterilmiştir:

Tablo 9. Galata'nın Tembel Martısı Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

İLETİ GRUPLARI	GRUP İÇİNDEKİ İLETİLER	İLETİLERİN SAYISI	İLETİLERİN YÜZDESİ
	Uyuşuk Olmamak / Faydalı İşler İçin Hemen Harekete Geçmek	2	%0,9
	Kitap Okumayı Sevmek	3	%1,36
	Mucit Olmak / Üretken Olmak	3	%1,36
	Öğrenmeye Hevesli Olmak / Meraklı Olmak	3	%1,36
	Zamanın Kıymetini Bilmek / Zamanı İyi Değerlendirmek	6	%2,71
	Teknolojiyi Etkili ve Bilinçli Kullanmak / İnternet Bağımlısı Olmamak	19	%8,6

Tablo 9 - devam

KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Pozitif Düşünmek (İyimser Olmak) / Kötü Olayların Etkisinde Kalmamak	12	%5,43
	Olayları Her Yönüyle Yorumlamak / Gerçekçi Olmak	3	%1,36
	Sabırlı Olmak	2	%0,9
	Tedbirli Olmak	4	%1,81
	Az ve Öz Konuşmak	1	%0,45
	Etrafta Olan Bitene Dikkat Etmek / Dikkatli Olmak	6	%2,71
	Temiz Olmak	1	%0,45
	Çalışkan Olmak / Tembel Olmamak	4	%1,81
	Çözüm Odaklı Olmak / Problemi Çözerken Amaçtan Sapmamak	16	%7,24
	Yaşama Değer Vermek	2	%0,9
	Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek / Etkili Çözümler Bulmak	13	%5,88
	Özgüven Sahibi Olmak	4	%1,81
	Yaptığı Hatayı Fark Etmek	1	%0,45
	Özünü Unutmamak / Yaratılışına Aykırı Davranmamak	15	%6,79
	Sabit Fikirli Olmamak / Yeni Fikirlere Açık Olmak	4	%1,81
	Çalışıp Para Kazanmak	1	%0,45
	Tasarruflu / Tutumlu Olmak	2	%0,9
	Alçakgönüllü / Mütevazı Olmak	1	%0,45
	Hakkını Aramak / Hakkını Almak İçin Mücadele Etmek	2	%0,9
	Popüler Olana Sorgulamadan Kapılmamak	3	%1,36
	Sağlığa Zararlı Alışkanlıklar Edinmemek / Sağlıklı Yaşamaya Önem Vermek	2	%0,9
	Azimli ve Kararlı Olmak	3	%1,36

Tablo 9 - devam

TOPLAM		**138**	**%62,45**
SOSYAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Bilgiyi Paylaşmak	4	%1,81
	Kıskanç Olmamak	2	%0,9
	Yardımsever Olmak	4	%1,81
	Komşulara ve Akrabalara Karşı Duyarlı Olmak	5	%2,26
	Küçüklerin Fikirlerini Ciddiye Almak / Çocukların Fikirlerine Hak Vermeyi Bilmek	2	%0,9
	İşi Ehline Teslim Etmek	1	%0,45
	Dinlemeyi Bilmek / İnsanların Söylediklerini Önemsemek	3	%1,36
	Uzlaşmacı Olmak	2	%0,9
	Farklı Uluslardan İnsanlarla İlişki Kurabilmek	2	%0,9
	Kimseyi Küçümsememek / Hafife Almamak	2	%0,9
	Etkili İletişim Yolları Bulabilmek / Doğru İletişim Kurabilmek	3	%1,36
	Dedikodulara İnanmamak / Söylentilere Kapılmamak	5	%2,26
	Dostlara Karşı Vefalı Olmak	1	%0,45
	Komik / Espritüel Olmak	1	%0,45
TOPLAM		**37**	**%16,74**
MİLLÎ-MANEVİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Geleneksel Yöntemlere Kıymet Vermek / Geçmişi Yaşatmak	4	%1,81
	Tarihi Eserlere Kıymet Vermek	2	%0,9
TOPLAM		**6**	**%2,71**
ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Doğal Yaşama Zarar Vermemek / Doğal Dengeyi Bozmamak	8	%3,62
TOPLAM		**8**	**%3,62**
HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak	32	%14,48
TOPLAM		**32**	**%14,48**
GENEL TOPLAM		**221**	**%100**

Bilgiyi Paylaşmak

Anlatıda hem yetişkinler çocuklarıyla hem de çocuklar ebeveynleriyle bilgi paylaşımında bulunmaktadır. Karakterlerin bildiklerini çevrelerindeki insanlara aktarmasıyla bu ileti desteklenir.

Aşağıda bilgiyi paylaşmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

Emre'nin soruları eksik olmazdı. 'Yerçekimi nedir?' 'Uçaklar nasıl havada kalıyor?' 'Karadelik her şeyi yutar mı?' 'Evrenin sonu var mı?' Böyle sorularının ardı arkası kesilmezdi. Rafet Bey'se, bıkmadan usanmadan, bütün soruları tek tek cevaplardı" (GATM, 2017, 11).

"'Mahallemizde her şey yolunda,' diye devam etti Rafet Bey. 'Şu hurda arabada yaşayan çiçekçi Oktay Bey var ya, onunla ilgili de harika bir haber aldım bugün!' Emre buna dayanamazdı. İnternetten birkaç saniye ayrılmayı göze alarak, babasına baktı. 'O hurda araba dediğin, 56 model Şevrole!' dedi. 'Çizgi romanlarda bütün zamanların en çok çizilen araba modeli!'" (GATM, 2017, 18-19).

'Kulenin çevresine o perdenin çekilmesi çok kötü bir şey,' dedi Hülya üzüntüyle. 'O perde yüzünden, ebabiller kulenin kovuklarında yaşayan yavrularına ulaşamayacaklar. Yani, onları besleyemeyecekler!' 'Gerçekten mi?' dedi babası, 'Galata Kulesi'nin kovuklarında kuş yavruları mı var?' 'Evet, bu yüzden kuşlar kulenin çevresinde dönüyorlar.' Babası şaşırmıştı. Yıllardır, her sabah ve akşamüstü sevinçle kulenin çevresinde dönen kuşların, kulenin kovuklarındaki yavrularını beslediğinden haberi yoktu" (GATM, 2017, 23).

Uyuşuk Olmamak / Faydalı İşler İçin Hemen Harekete Geçmek

Hülya ve Emre'nin babaları Rafet Bey, hareket etmeyi sevmeyen birisidir. Hareket etmeden yıllarca yaşayabileceğini söyleyen Rafet Bey, hayvanların yaşamı söz konusu olduğunda hemen harekete geçer. Bu durum anlatılarak uyuşuk olmamak / faydalı işler için hemen harekete geçmek iletileri verilir.

Aşağıda uyuşuk olmamak / faydalı işler için hemen harekete geçmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Rafet Bey fizik öğretmeniydi. ‘Fizik nedir?’ diye merak edenlere, ‘Fizik, hareketin yasalarıyla uğraşır,’ derdi, Sonra da eklerdi: ‘Hareketin yasaları beni ilgilendirir, ama hareket etmek asla! Hiç hareket etmeden yıllarca yaşayabilirim.’ Gerçekten de öyleydi. Rafet Bey, gününün önemli bir bölümünü, Galata Kulesi’ne bakan odasında kitap okuyarak geçirirdi” (GATM, 2017, 9).

“Hülya heyecanla babasına, ‘Tam kırk sekiz saatimiz var,’ dedi. ‘Nedenmiş o?’ diye sordu babası. ‘Yavrular açlık ve susuzluğa en fazla kırk sekiz saat dayanabilirler. Hemen harekete geçmeliyiz!’ Apar topar kendilerini, inşaatı yöneten genç mimarın karşısında buldular. Durumu heyecanla ona anlattılar” (GATM, 2017, 30).

Kitap Okumayı Sevmek

Rafet Bey’in kitap okuma sevgisinden bahsedilerek bu ileti aktarılır.

Aşağıda kitap okumayı sevmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

Rafet Bey, gününün önemli bir bölümünü, Galata Kulesi’ne bakan odasında kitap okuyarak geçirirdi” (GATM, 2017, 9).

“Her şeyin yoluna girmesinden en çok memnun olan kişi Rafet Bey’di. Koltuğuna, kitaplarına ve sakin hayatına kavuşmuştu” (GATM, 2017, 91).

Mucit Olmak / Üretken Olmak

Emre’nin mucit olduğu söylenerek ve tasarlayıp uyguladığı proje anlatılarak bu ileti sunulur.

Aşağıda mucit olmak / üretken olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Oğlu Emre ise afacandı. Meraklıydı. Mucitti. Telden arabalar yapardı. Uzaktan kumandalı model uçaklar, oyuncak tren ve otomobiller, en büyük merakıydı” (GATM, 2017, 10).

“Hülya eve dönüp, olayı tüm ayrıntılarıyla Emre’ye anlattı. Emre sevinçle, ‘Teknolojiye olan güvenimi tekrar kazanabilirim,’ diye çığlık attı. ‘Yeni bir projeye başlıyorum o zaman! Projemin ismi ne, bil bakalım?’ Hülya, ‘Bilmem,’ der gibi baktı. Emre heyecanla, ‘Bir martıya yeniden uçmayı öğretme projesi!’ dedi” (GATM, 2017, 83).

“Ondan sonraki günler, Emre’nin model uçaklardan biri üstünde çalışmasıyla geçti. Emre, Rafet Bey’e bir sürü hesap yaptırıp, uçağın altına iki adet mekanik el ekletmişti. Eller uzaktan kumandayla çalışıyordu” (GATM, 2017, 84-85).

Öğrenmeye Hevesli Olmak / Meraklı Olmak

Emre’nin öğrenmeye meraklı oluşu ve çok soru sormasından bahsedilerek öğrenmeye hevesli olmak / meraklı olmak iletileri verilir. Hülya da meraklı bir çocuktur; olaylara ve durumlara merakla yaklaşır. Merakı sayesinde çevresindeki ilginç durumları fark eder. Bu durum da meraklı olmak iletisini desteklemektedir.

Aşağıda öğrenmeye hevesli olmak / meraklı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Oğlu Emre ise afacandı. Meraklıydı. Mucitti. Telden arabalar yapardı. Uzaktan kumandalı model uçaklar, oyuncak tren ve otomobiller, en büyük merakıydı. (...) Emre’nin soruları eksik olmazdı. ‘Yerçekimi nedir?’ ‘Uçaklar nasıl havada kalıyor?’ ‘Karadelik her şeyi yutar mı?’ ‘Evrenin sonu var mı?’ Böyle sorularının ardı arkası kesilmezdi” (GATM, 2017, 10-11).

“Aradan günler geçti. Ne martıdan ne de Oktay Bey’den bir haber vardı. Hülya, bir öğleden sonra okuldan dönerken, yolda yürüyen bir martı gördü. Bu, Tembel Martı Murteza’ydı! Hülya, eski bir dostu görmüş gibi, ‘Murteza!’ diye bağırdı. Murteza oralı bile olmadı. Kaldırımda yürümeye devam etti. Hülya merakla peşine takıldı” (GATM, 2017, 62).

“Tembel Martı Murteza, kafenin ön masalarından birinde, bacak bacak üstüne atarak oturmuş, keyifli keyifli limonatasını yudumluyordu. Suratında, mahalle sakinlerine has, meraksız bir ifade vardı. Anlaşılan, bu acayip görüntü, kafenin sahibi Engin Bey’e normal geliyordu. İlgisiz bir şekilde cep telefonundaki mesajları okuyordu” (GATM, 2017, 64).

Zamanın Kıymetini Bilmek / Zamanı İyi Değerlendirmek

Emre’nin internet karşısında geçirdiği zamanın fazlalığı belirtilerek bu ileti sunulur. Mimar Osman’ın işini yaparken boşa zaman kaybetmek istememesi de zamanın kıymetini bilmek / zamanı iyi değerlendirmek iletileriyle örtüşmektedir.

Aşağıda zamanın kıymetini bilmek / zamanı iyi değerlendirmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“İnternet delisiydi. Bu yolla binlerce arkadaş edinmişti. Afrika’dan Amerika’ya, hiç tanımadığı insanlarla saatlerce yazışabilme becerisi vardı onda. Hiç tanışma ihtimali olmayan insanlarla küsüp, barışabilirdi” (GATM, 2017, 10-11).

“Kuşlarla falan uğraşacak hâli yoktu. İşi bir haftada bitirmesi gerekiyordu. On gün sonra, kulenin çevresinde bir moda fuarı açılacaktı. Kaybedilecek bir dakika bile yoktu” (GATM, 2017, 30-31).

“Tuhaf adam hiç istifini bozmadan, ‘Kulenin onarımı süresince meydanın kullanılması yasaklanabilir,’ dedi. (...) Mimar çenesini okşayarak düşündü. Yumuşamış gibi görünüyordu. ‘Olabilir,’ dedi. Hülya umutla, ‘Peki, o zaman ne yapalım?’ diye sordu. Mimar yine suratını astı. Bunca işin arasında vakit kaybedemezdi” (GATM, 2017, 32).

Teknolojiyi Etkili ve Bilinçli Kullanmak / İnternet Bağımlısı Olmamak

Emre’nin internet bağımlısı olması ve bunun aksine kardeşi Hülya’nın internete merak duymaması anlatılarak internet bağımlısı olmamak iletisi verilir. Emre’nin ebabil kuşlarıyla ilgili sorunu internetten herkese duyurarak hızlı bir şekilde çözmek istemesi de teknolojiyi etkili ve bilinçli kullanmak iletisini destekler.

Aşağıda teknolojiyi etkili ve bilinçli kullanmak / internet bağımlısı olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“İnternet delisiydi. Bu yolla binlerce arkadaş edinmişti. Afrika’dan Amerika’ya, hiç tanımadığı insanlarla saatlerce yazışabilme becerisi vardı onda. Hiç tanışma ihtimali olmayan insanlarla küsüp, barışabilirdi” (GATM, 2017, 10-11).

“Tuhaftır; Emre’den iki yaş küçük kardeşi Hülya, ağabeyinin oyuncaklarını kıskanmazdı. ‘Onun treni var, benim niye yok?’ ya da ‘Ben de model uçak, bilgisayar istiyorum.’ diye tutturmazdı. İnternet merakı hiç mi hiç yoktu, ‘İletişim çağında yaşıyoruz,’ diyenlere güler; ‘Ben mesajlarımı güvercinlerimle iletmeyi tercih ediyorum,’ derdi” (GATM, 2017, 12).

“Ağabeyi Emre yanına geldi. Sesini kalınlaştırarak, ‘Merak etme,’ dedi, ‘iletişim dünyasında yaşıyoruz. Hiçbir şeyi kendi başına çözmek zorunda değilsin!’ Hülya, “Gerçekten mi?" diye soran gözlerle ağabeyine baktı. ‘Düşünsene, dünyada hayvanlara duyarlı senin gibi milyonlarca insan var. Bu insanların hiçbirinin bu olaydan haberi yok.’ ‘Evet?’ ‘Eğer onları haberdar edersek, sorun çözülür,’ dedi Emre. ‘Bir kişinin isteğini karşılamak zordur. Aynı şeyi, binlerce kişi aynı anda isterse sorunlar şıp diye çözülüverir.’ ‘Ama hiç zamanımız yok!’ dedi Hülya. ‘Hiç merak etme, bilgisayarımda kayıtlı binlerce adres var. Olanı biteni herkese tek tek anlatacağım. Bir anda yer yerinden oynayacak!’ ‘Bunu gerçekten yapabilir misin?’ Emre gözleri parlayarak, ‘Elbette,’ dedi. ‘Üstelik de, sadece birkaç dakika içinde!’” (GATM, 2017, 35).

Kıskanç Olmamak

Hülya’nın ağabeyi Emre’nin oyuncaklarını kıskanmaması belirtilerek kıskanç olmamak iletisi sunulur. Emre, kardeşinin bulduğu çözüm yolu sayesinde sorunun hemen çözülmesini kıskanır. Emre’nin bu durum karşısında kıskançlıkla iç geçirmesinden bahsedilerek bu ileti örtük bir şekilde desteklenir.

Aşağıda kıskanç olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Tuhaftır; Emre’den iki yaş küçük kardeşi Hülya, ağabeyinin oyuncaklarını kıskanmazdı. ‘Onun treni var, benim niye yok?’ ya da ‘Ben de model uçak, bilgisayar istiyorum.’ diye tutturmazdı” (GATM, 2017, 12).

“‘Vay!’ dedi Emre iskelenin tepesinden. ‘Güvercinlerin fendi, interneti yendi!’ İşçiler, tül perdeyi kısa sürede toplamayı başardılar. Kimsenin ummadığı anda bir mucize gerçekleşmişti. Minik kuşlarla anne ve babaları arasındaki engel kalkmıştı. Ebabiller sevinç çığlıkları atarak, yavrularını beslemeye başladılar. Kuşlar kurtulmuştu! ‘Vay canına! Bu kadar kolaydı, hı!’ dedi Emre, kıskançlıkla iç geçirerek” (GATM, 2017, 52).

Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak

Anlatı genel olarak hayvanların yaşadığı problemleri çözmek ve onları korumak üzerine kurulmuştur. Küçük Hülya’nın hayvan sevgisi ve hayvanları kendinden daha fazla önemsemesi anlatılarak hayvanları sevmek / hayvanlara karşı duyarlı olmak

iletileri sunulur. Hülya'nın hayvanların sorunlarına karşı hassas olması ve onlarla iletişim kurmayı başarabilmesi de bu iletileri destekler.

Aşağıda hayvanları sevmek / hayvanlara karşı duyarlı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"İnanmayacaksınız ama, küçük Hülya'nın dört tane beyaz güvercini vardı. Apartmanın Boğaz ve kule manzaralı terasında onları besler ve eğitirdi. Boğaz'ın karşı yakasındaki arkadaşlarına bile güvercinleriyle mektup gönderebilirdi. Mahallelinin şikâyetlerini güvercinleriyle belediyeye iletebilirdi. Güvercinlerle gelen mektuplar, belediye çalışanlarının eğlence ve merak kaynağıydı. (...) Hülya, doğum günlerinde kendisi için hediye istemezdi. Bir keresinde, 'Ne istersin?' sorusuna, 'Kedi maması' diye cevap vermişti. Çünkü aklı fikri, mahalledeki, hatta koca İstanbul'daki kediler, köpekler ve kuşlardaydı. Evdeyken, duvarların dışındaki hayvanları tek tek hissederdi" (GATM, 2017, 12-13).

"Kuşkusuz, Hülya'nın bu merakında, veteriner hekim olan annesi Sevgi Hanım'ın da büyük payı vardı. Sevgi Hanım'ın 'Tırmık' adlı veteriner kliniği, birkaç sokak ileride, eski bir İtalyan apartmanının en alt katındaydı. Muayenehane; şeker hastası kediler, kanadı kırık yavru martılar, yaralı balıklar, kalbi kırılmış köpeklerle doluydu. Çoğu, küçük Hülya'nın sokaktan topladığı hayvanlardı. Sevgi Hanım bu durumdan şikâyetçi değildi. Hülya'nın getirdiği sokak hayvanlarının hepsini tedavi etmeye çalışırdı" (GATM, 2017, 14).

"Babası şaşırmıştı. Yıllardır, her sabah ve akşamüstü sevinçle kulenin çevresinde dönen kuşların, kulenin kovuklarındaki yavrularını beslediğinden haberi yoktu. Hülya gözlerini sonuna kadar açarak, 'Perde, yavrularla anneler arasındaki bağlantıyı koparacak!' diye bağırdı. 'Minik yavrular açlıktan ve susuzluktan ölecekler! O perde, iskeleye kesinlikle asılmamalı! Ayrıca, yavruların yaşadığı o kovuklar özenle korunmalı. Ebabil yuvaları dağıtılmamalı!'" (GATM, 2017, 23-24).

Doğal Yaşama Zarar Vermemek / Doğal Dengeyi Bozmamak

Anlatıda, Galata Kulesi'nde tadilat yapılırken ebabil kuşlarının dikkate alınmaması ve bu yüzden kuşların zarar görmesi konu edilir. Bu duruma çok üzülen Hülya ebabilleri kurtarmak için elinden geleni yapar. Bu durum anlatılarak doğal yaşama zarar vermemek iletisi sunulur. Martı Murteza'nın, Oktay Bey'in yanlış tutumu

yüzünden uçmayı unutması ve hayvanat bahçesindeki martının özgürlüğünün kısıtlandığını düşünmesi de doğal dengeyi bozmamak iletisiyle örtüşür.

Aşağıda doğal yaşama zarar vermemek / doğal dengeyi bozmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Kulenin çevresine o perdenin çekilmesi çok kötü bir şey,' dedi Hülya üzüntüyle. 'O perde yüzünden, ebabiller kulenin kovuklarında yaşayan yavrularına ulaşamayacaklar. Yani, onları besleyemeyecekler!' 'Gerçekten mi?' dedi babası, 'Galata Kulesi'nin kovuklarında kuş yavruları mı var?' 'Evet, bu yüzden kuşlar kulenin çevresinde dönüyorlar.' Babası şaşırmıştı. Yıllardır, her sabah ve akşamüstü sevinçle kulenin çevresinde dönen kuşların, kulenin kovuklarındaki yavrularını beslediğinden haberi yoktu. Hülya gözlerini sonuna kadar açarak, 'Perde, yavrularla anneler arasındaki bağlantıyı koparacak!' diye bağırdı. 'Minik yavrular açlıktan ve susuzluktan ölecekler! O perde, iskeleye kesinlikle asılmamalı! Ayrıca, yavruların yaşadığı o kovuklar özenle korunmalı. Ebabil yuvaları dağıtılmamalı!'" (GATM, 2017, 23-24).

"'Aslında arabanın tepesinde yaşayan sadece bir martı var,' dedi Emre, bilgisayarından başını kaldırarak. 'Oktay Bey onu alıştırdı. İlk zamanlar uçup geliyordu. Ama yıllar içinde Oktay Bey onu o kadar çok besledi ki, martı gün geçtikçe şişmanladı, şişmanladı. Sonunda, kanatları gövdesinin ağırlığını taşımamaya başladı.' (...) 'Giderek tembelleşti,' diye devam etti Hülya. 'Uçmamaya başladı. Sanırım, uçmayı unuttu. Çünkü onu aylardır uçarken görmedim hiç. Arabanın tepesine tüneyip, Oktay Bey'in verdiği balıklarla beslenip duruyor. Arada bir gaklayarak neler olup bittiğini anlatıyor sadece. Oktay Bey gidince Tembel Martı'nın durumu ne olacak, çok merak ediyorum.'" (GATM, 2017, 26-27).

"'Bir varmış bir yokmuş. Hayvanat bahçesine kapatılmış bir martı varmış. Zavallı martının günleri, kafesinden diğer martılara özlemle bakmakla geçiyormuş. Diğer martılar özgürce gökyüzünde uçarken, beni niye buraya kapattılar, diye düşünüyormuş.'" (GATM, 2017, 67).

Yardımsever Olmak

Hülya'nın mahallesinde yaşayan insanların şikâyetlerini güvercinleriyle belediyeye iletmesi, Martı Murteza'nın kuleden düşen kuşu kurtarması ve Hülya'nın başı dertte

olan Oktay Bey'i kurtarmak için çabalaması anlatılarak yardımsever olmak iletisi verilir.

Aşağıda yardımsever olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Mahallelinin şikâyetlerini güvercinleriyle belediyeye iletebilirdi. Güvercinlerle gelen mektuplar, belediye çalışanlarının eğlence ve merak kaynağıydı. Onlara, normal yollarla gelen dilekçelere yaptıkları gibi nazlanmazlardı. Mahallelinin isteklerini şıp diye yerine getirirlerdi" (GATM, 2017, 12).

"Tembel Martı Murteza'ysa kayıplara karışmıştı. Hülya onu en son, kuleden düşen bir yavru kuşu kurtarırken görmüştü" (GATM, 2017, 57).

"Meydandaki banka oturdular. Oktay Bey, Hülya'nın yüzüne bakmadan, bitkin bir ses tonuyla, 'Peşimdeler,' dedi. 'Kan davası mı?' diye sordu Hülya. 'Hayır,' dedi Oktay Bey. 'Polisiye bir olay mı?' 'Hayır.' 'İntikam mı?' 'Buna benzer bir şey.' Hülya öğrenmeyi başarmıştı. Oktay Bey'e yardım etmeliydi" (GATM, 2017, 78-79).

Geleneksel Yöntemlere Kıymet Vermek / Geçmişi Yaşatmak

Hülya'nın iletişim için teknolojik araçları değil, geçmişe ait olan güvercinle haberleşme yöntemini kullanması anlatılarak bu iletiler sunulur.

Aşağıda geleneksel yöntemlere kıymet vermek / geçmişi yaşatmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"İnanmayacaksınız ama, küçük Hülya'nın dört tane beyaz güvercini vardı. Apartmanın Boğaz ve kule manzaralı terasında onları besler ve eğitirdi. Boğaz'ın karşı yakasındaki arkadaşlarına bile güvercinleriyle mektup gönderebilirdi. Mahallelinin şikâyetlerini güvercinleriyle belediyeye iletebilirdi. Güvercinlerle gelen mektuplar, belediye çalışanlarının eğlence ve merak kaynağıydı. Onlara, normal yollarla gelen dilekçelere yaptıkları gibi nazlanmazlardı. Mahallelinin isteklerini şıp diye yerine getirirlerdi. Hülya bir seferinde hastalanıp okula gidemeyince güverciniyle haber gönderip, sınıftakileri kendisine hayran bırakmıştı. Öğretmen yoklama yaptığı sırada beyaz güvercin pencerenin camını tıklatmış, Hülya'nın mektubunu getirmişti" (GATM, 2017, 12-13).

“Mimar Osman ne yapacağını bilemiyordu. ‘Onlarla yüz yüze görüşmeliyim,’ dedi sıkıntıyla. Ama bu saatte trafik çok sıkışık. Belediyeye ulaşmam bir saati bulabilir. Oysa yarım saat içinde, çalışanlar paydos edecek. Galiba bu iş yarına kalacak.’ Birden, Hülya’nın aklına posta güvercinleri geldi. Suratını sıkıntıdan, şekilden şekile sokan genç mimarın ceketini çekiştirdi. ‘Güvercinlerim bu mesajı iletebilirler. Belediyeye daha önce de çok mesaj ulaştırdı onlar,’ dedi” (GATM, 2017, 50-51).

“‘Vay!’ dedi Emre iskelenin tepesinden. ‘Güvercinlerin fendi, interneti yendi!’” (GATM, 2017, 52).

Pozitif Düşünmek (İyimser Olmak) / Kötü Olayların Etkisinde Kalmamak

Rafet Bey’in olaylara iyimser bir şekilde bakmaya çalışır. Moralini bozmamak için çevresindeki güzelliklere odaklanır. Onun bu tutumu verilerek pozitif düşünmek (iyimser olmak) iletisi aktarılır. Rafet Bey’in pozitif düşünme çabasına rağmen olumsuz durumlarla karşılaştığında çok etkilenmesi ve böyle olayları görmezden gelmeye çalışması da kötü olayların etkisinde kalmamak iletisiyle örtüşür.

Aşağıda pozitif düşünmek (iyimser olmak) / kötü olayların etkisinde kalmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Rafet Bey, her konuya iyimser bir şekilde bakmaya çalışırdı. Ona göre her şey iyiye doğru giderdi. Kötü olan şeyleri hiç görmez ya da görmek istemezdi. ‘Bilim gelişiyor dünya iyiye doğru gidiyor. Aman sakın ha, ikide bir kötü şeylerden söz ederek moralimizi bozmayalım!’ deyip dururdu. Evde, hasta hayvanlardan konuşmayı yasaklamıştı. Yoksa bütün gün, morali bozuk bir şekilde ortalıkta dolanırdı. Çarpıntısı tutar, geceleri sabaha kadar uyuyamazdı. Birisi olumsuz şeylerden söz edecek gibi olsa, hemen gözlerini kısar, kulaklarını kapatmak istercesine, başını omuzlarının arasına gömer ve bu tatsız konuşmanın bitmesini beklerdi. Sevgi Hanım’a göre, bu kadar çabuk bozulan moral, kötümserlik belirtisiydi. ‘Dünyanın en kötümser iyimserisin!’ derdi ona” (GATM, 2017, 15-16).

“Haziranın ilk günüydü. ‘Bugün harika bir gün!’ dedi Rafet Bey. Hülya’dan hiç ses gelmeyince, canı sıkıldı. ‘Galata Kulesi bize gülümsüyor, kırlangıçlar sevgiyle etrafında dolanıyor. Sana çok sevineceğin bir haber vereceğim. Biliyor musun, yakında kulede büyük bir onarım başlıyor.’ Hülya babasına hiç cevap vermedi. Elindeki kitabın sayfalarını çevirmeye devam etti. ‘Güneş bir hediye gibi. Isıtıyor,

ama terletmiyor.' Hülya başını kaldırıp bakmadı bile. 'Mahallemizde her şey yolunda,' diye devam etti Rafet Bey. 'Şu hurda arabada yaşayan çiçekçi Oktay Bey var ya, onunla ilgili de harika bir haber aldım bugün!'" (GATM, 2017, 17-18).

"'Neler konuşuyorlar acaba bu ebabiller? Mutlaka kötü bir şeyler konuşuyorlardır.' 'Pek kaygılılar,' dedi Hülya, 'özellikle de, çepeçevre kuleyi kuşatacak inşaat iskelesinden ve onun da çevresine asılacak olan perdeden.' Babası, Hülya'nın boş konuşan bir çocuk olmadığını biliyordu. Mutlaka, düşündüğü bir şeyler olmalıydı. 'Yine gerçeklerden söz ederek moralimi bozacakmışsın gibi geliyor. Bununla da kalmayıp, hepimizi sağa sola koşturacaksın, eminim bundan. Peki, neymiş kara haber?' diye sordu" (GATM, 2017, 21-23).

Olayları Her Yönüyle Yorumlamak / Gerçekçi Olmak

İyimser olmaya çalışan Oktay Bey'in kötü olan şeyleri görmek istememesi, kötü olayları duyduğunda günlerce etkisinde kalması ve bu sebeple gerçeklerden kaçmaya çaba göstermesi anlatılarak bu iletiler verilir.

Aşağıda olayları her yönüyle yorumlamak / gerçekçi olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Kötü olan şeyleri hiç görmez ya da görmek istemezdi. 'Bilim gelişiyor dünya iyiye doğru gidiyor. Aman sakın ha, ikide bir kötü şeylerden söz ederek moralimizi bozmayalım!' deyip dururdu. Evde, hasta hayvanlardan konuşmayı yasaklamıştı. Yoksa bütün gün, morali bozuk bir şekilde ortalıkta dolanırdı. Çarpıntısı tutar, geceleri sabaha kadar uyuyamazdı. Birisi olumsuz şeylerden söz edecek gibi olsa, hemen gözlerini kısar, kulaklarını kapatmak istercesine, başını omuzlarının arasına gömer ve bu tatsız konuşmanın bitmesini beklerdi" (GATM, 2017, 15-16).

"Babası, Hülya'nın boş konuşan bir çocuk olmadığını biliyordu. Mutlaka, düşündüğü bir şeyler olmalıydı. 'Yine gerçeklerden söz ederek moralimi bozacakmışsın gibi geliyor. Bununla da kalmayıp, hepimizi sağa sola koşturacaksın, eminim bundan. Peki, neymiş kara haber?' diye sordu" (GATM, 2017, 22-23).

Komşulara ve Akrabalara Karşı Duyarlı Olmak

Rafet Bey'in komşusu Oktay Bey'i önemsemesi ve onun adına sevinmesi anlatılarak bu ileti sunulur. Söylenti bile olsa, Oktay Bey'e akrabaları tarafından sahip çıkılması da komşulara ve akrabalara karşı duyarlı olmak iletisini destekler.

Aşağıda komşulara ve akrabalara karşı duyarlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Mahallemizde her şey yolunda,' diye devam etti Rafet Bey. 'Şu hurda arabada yaşayan çiçekçi Oktay Bey var ya, onunla ilgili de harika bir haber aldım bugün!' (...) Hülya'dan çıt yoktu. Rafet Bey sabırla devam etti. 'Biliyor musun, Hülya, Konya'dan yeğenleri adamcağıza sahip çıktılar, Oktay Bey'in bu arabada yaşamasını istemiyorlar artık. Onu alıp memleketlerine götürecekler.'" (GATM, 2017, 18-19).

Sabırlı Olmak

Rafet Bey'in karşılık alamamasına rağmen anlatmaya sabırla devam etmesi ve Hülya'nın dinlemek için sabır göstermemesi sabırlı olmak iletisini desteklemektedir.

Aşağıda sabırlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Hülya'dan çıt yoktu. Rafet Bey sabırla devam etti" (GATM, 2017, 19).

"Hülya'nın bu tür konuşmaları dinlemeye sabrı yoktu. Koşarak oradan uzaklaştı" (GATM, 2017, 61).

Tedbirli Olmak

Galata Kulesi'nin tadilatı sırasında tüm iş güvenliği önlemlerinin alınması, bu önlemlerden hiç taviz verilmemesi ve genç mimarın çok kalın giyinmesi anlatılarak bu ileti sunulur.

Aşağıda tedbirli olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Gördün mü,' dedi babası bu sefer, 'kulenin çevresine yavaş yavaş inşaat iskeleleri kurmaya giriştiler. Yenileme başlıyor. Anlaşılan, çok teknik çalışacaklar. Yoldan geçenlerin kafasına bir şeyler düşmesin diye önlem alacaklarmış. İskeleyi naylon tülden şeffaf bir perdeyle kapatacaklarmış. Böylelikle, çalışanların da ışığı engellenmemiş olacak...'" (GATM, 2017, 19-20).

“Genç mimar Osman Bey’in ilk işiydi bu. Heyecandan eli ayağına dolanmış bir halde yarım kulak onları dinledi. Üstündeki kalın yünden palto ve ayaklarındaki kalın deri çizmeler, çok tedbirli biri olduğunu ele veriyordu” (GATM, 2017, 30).

“Mimarı ikna etmek imkânsızdı. Mimar Osman Bey kaşlarını çattı. ‘Bu tül, onlarca yazışma yaparak alındı. Kaç paraya mal olduğunu söylesem, dudaklarınız uçuklar,’ dedi. ‘Eğer onu kullanmadığım öğrenilirse, suçlu durumuna düşerim. Üstelik, bu koruyucu bir tül. Yoldan geçen birinin kafasına bir şey düşerse, bütün sorumluluk bana ait olur.’” (GATM, 2017, 31).

Tarihi Eserlere Kıymet Vermek

Tarihi eser niteliği taşıyan Galata Kulesi’nin tamir edilmesi, kirlerinden arındırılması ve Rafet Bey’in bu duruma sevinmesi anlatılarak tarihi eserlere kıymet vermek iletisi sunulur.

Aşağıda tarihi eserlere kıymet vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Gördün mü,’ dedi babası bu sefer, ‘kulenin çevresine yavaş yavaş inşaat iskeleleri kurmaya giriştiler. Yenileme başlıyor. Anlaşılan, çok teknik çalışacaklar. Yoldan geçenlerin kafasına bir şeyler düşmesin diye önlem alacaklarmış. İskeleyi naylon tülden şeffaf bir perdeyle kapatacaklarmış. Böylelikle, çalışanların da ışığı engellenmemiş olacak...’ Hülya’nın suskunluğu yine bozulmayınca, babası dayanamadı. ‘Hülya’cığım, sence de öyle değil mi?’ ‘Ne yazık ki, kulenin tamiri beni o kadar çok sevindirmiyor!’ dedi Hülya. ‘Gamlı baykuş!’ diye fısıldadı Emre. Rafet Bey meraklanmıştı. ‘Nedenmiş o? Galata Kulesi hep böyle eski püskü mü kalsın istiyorsun?’ diye sordu” (GATM, 2017, 19-20).

“Ertesi gün Galata Kulesi’nde hummalı bir çalışma başladı. Etrafı metal bir inşaat iskelesiyle çevrelendi. İskele, Rafet Bey’in dediği gibi, baştan aşağı plastik bir tülle kaplandı. Kule meydanına kum, çimento ve kireç taşındı. İşinin ehli olan ustalar, iskeleye tırmandılar. Ellerindeki özel çekiçleri taşlara yavaş yavaş vurarak tozu dumana kattılar. Yıllar içinde kulenin taşları üstünde birikmiş olan kir tabakasını sıyırmaya başlamışlardı” (GATM, 2017, 28-30).

Az ve Öz Konuşmak

Hülya'nın boş konuşan bir çocuk olmadığı belirtilerek bu ileti verilir.

Aşağıda az ve öz konuşmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Babası, Hülya'nın boş konuşan bir çocuk olmadığını biliyordu. Mutlaka, düşündüğü bir şeyler olmalıydı" (GATM, 2017, 22).

Küçüklerin Fikirlerini Ciddiye Almak / Çocukların Fikirlerine Hak Vermeyi Bilmek

Rafet Bey'in kızını dinlemesi ve onun söylediklerini önemseyerek hemen harekete geçmesi küçüklerin fikirlerini ciddiye almak / çocukların fikirlerine hak vermeyi bilmek iletilerini destekler.

Aşağıda küçüklerin fikirlerini ciddiye almak / çocukların fikirlerine hak vermeyi bilmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Babası, Hülya'nın boş konuşan bir çocuk olmadığını biliyordu. Mutlaka, düşündüğü bir şeyler olmalıydı. 'Yine gerçeklerden söz ederek moralimi bozacakmışsın gibi geliyor. Bununla da kalmayıp, hepimizi sağa sola koşturacaksın, eminim bundan. Peki, neymiş kara haber?' diye sordu" (GATM, 2017, 22-23).

"Hülya heyecanla babasına, 'Tam kırk sekiz saatimiz var,' dedi. 'Nedenmiş o?' diye sordu babası. 'Yavrular açlık ve susuzluğa en fazla kırk sekiz saat dayanabilirler. Hemen harekete geçmeliyiz!' Apar topar kendilerini, inşaatı yöneten genç mimarın karşısında buldular. Durumu heyecanla ona anlattılar" (GATM, 2017, 30).

Etrafta Olan Bitene Dikkat Etmek / Dikkatli Olmak

Hülya'nın yaşadığı yerde gerçekleşen olaylara duyarlı olması, mahallesindeki canlıları tanıması ve etrafındaki tuhaflıkları fark edebilmesi anlatılarak bu iletiler sunulur.

Aşağıda etrafta olan bitene dikkat etmek / dikkatli olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Aslında Hülya, kuleyi saracak perdeyle ilgili endişeleri, sadece kuşlardan dolayı duymamıştı. Birkaç gün önce, kulenin çevresinde, o zamana kadar Galata'da

görmediği ilginç bir insanla karşılaşmıştı. Başında meksika şapkası, gözünde kara gözlükler olan bu adamın yüzünü görmek neredeyse imkânsızdı. Yüzü çepeçevre atkıyla sarılmıştı. İskele ve perdeyle ilgili endişelerini ilk o dile getirmişti. Tuhaf adamın son cümlesi Hülya'nın hâlâ kulaklarında yankılanıyordu: 'Yavrular birer birer aşağıya düşecek! Hepsi açlık ve susuzluktan ölecekler!!!'" (GATM, 2017, 24).

"'Martı Murteza'nın durumu beni düşündürüyor,' dedi Hülya bilgiç bilgiç. 'Martı Murteza mı! O da kim? Mahallemizde böyle bir kişilik yaşıyor da, benim haberim mi yok?' diye sordu babası. 'Ne iş yapıyor? Müdür, kapıcı, belediye başkanı, sıhhi tesisatçı ya da bakkal falan mı?' 'Hayır, sadece basit bir martı,' diye cevap verdi Hülya, 'İki yıldır Oktay Bey'in hurda arabasının tepesinde yaşayan tembel martı.'" (GATM, 2017, 25-26).

"Hülya gözlerine inanamadı. 'Galata'da tuhaf şeyler oluyor!' diye mırıldandı. İnsanlar, şemsiyesini açmış yolda yürüyen bir martıyla ilgilenmediler bile. Murteza, diğer yolcular gibi, Karaköy iskelesinden jeton aldı. Koşarak vapura bindi. Hülya, beyaz köpükler çıkararak giden vapurun arkasından bakakaldı" (GATM, 2017, 63-64).

İşi Ehline Teslim Etmek

Galata Kulesi'nin tamirinin işinin ehli olan ustalar tarafından yapıldığı belirtilerek işi ehline teslim etmek iletisi aktarılır.

Aşağıda işi ehline teslim etmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"İşinin ehli olan ustalar, iskeleye tırmandılar. Ellerindeki özel çekiçleri taşlara yavaş yavaş vurarak tozu dumana kattılar. Yıllar içinde kulenin taşları üstünde birikmiş olan kir tabakasını sıyırmaya başlamışlardı" (GATM, 2017, 28-30).

Dinlemeyi Bilmek / İnsanların Söylediklerini Önemsemek

Genç mimar Osman Bey'in Hülya'yı tam olarak dinlememesi ve bunun sonucunda ebabil kuşlarının zarar görmesi anlatılarak dinlemeyi bilmek / insanların söylediklerini önemsemek iletileri verilir.

Aşağıda dinlemeyi bilmek / insanların söylediklerini önemsemek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Apar topar kendilerini, inşaatı yöneten genç mimarın karşısında buldular. Durumu heyecanla ona anlattılar. Genç mimar Osman Bey’in ilk işiydi bu. Heyecandan eli ayağına dolanmış bir halde yarım kulak onları dinledi” (GATM, 2017, 30).

“Hülya, ‘Boşuna zaman kaybediyoruz!’ diye bağırdı. ‘Bu tülün hemen şimdi kalkması gerek! Akşamüstü gelecek olan ebabiller yavrularına ulaşamayacak yoksa!’ Sesi meydanda yankılanıp kaybolmuştu Genç mimarsa artık onu dinlemiyordu bile. Tüm dikkatini, tülün kaymayacak şekilde inşaat iskelesine asılmasına vermişti” (GATM, 2017, 33).

“Cansız kuşu mimarın avucuna koyuverdi. İşlerin telaşından paniklemiş olan genç adam, kuşu görünce, nedense çok sevindi. İlk defa bu kadar minik ve sevimli bir kuşla karşılaşıyordu. Aniden kuşun cansız olduğunu fark edince, irkildi. Nasıl olmuştu bu? Evet, küçük Hülya haklıydı, bu minik yavru beslenemediği için hayatını kaybetmiş olmalıydı. Genç mimar, tepeden tırnağa bir utanç duygusuyla sarsıldı. Kafası işlerle o kadar meşguldü ki, Hülya’nın söylediklerini ciddiye almamıştı” (GATM, 2017, 47).

Çalışkan Olmak / Tembel Olmamak

Kitabın adından da anlaşılacağı üzere Martı Murteza tembel bir kuştur. Onun tembellikleri ve sonunda özüne dönmesi anlatılarak çalışkan olmak / tembel olmamak iletileri sunulur. Ayrıca, Emre’nin tasarladığı model uçak üzerine günlerce çalışması ve Oktay Bey’in emekli olduktan sonra çalışmaya devam etmesi de bu iletilerle örtüşür.

Aşağıda çalışkan olmak / tembel olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Genç mimarsa artık onu dinlemiyordu bile. Tüm dikkatini, tülün kaymayacak şekilde inşaat iskelesine asılmasına vermişti. Hülya, kendisine destek versin diye tuhaf adama döndü. Ancak, adam buhar olup uçmuştu sanki! Peki ya Tembel Martı? O da bankın üstünde uyuyakalmıştı” (GATM, 2017, 33).

“Emre gülümsedi. ‘Ne dersen de, bu sefer başaracağım.’ Ondan sonraki günler, Emre’nin model uçaklardan biri üstünde çalışmasıyla geçti. Emre, Rafet Bey’e bir sürü hesap yaptırıp, uçağın altına iki adet mekanik el ekletmişti. Eller uzaktan kumandayla çalışıyordu” (GATM, 2017, 84-85).

“Oktay Bey eski işine geri dönmedi. ‘Artık emekli oldum,’ deyip bir kenara da çekilmedi. Hayvanları seviyordu. Sevgi Hanım’ın veteriner kliniğinde çalışma teklifini kabul etti” (GATM, 2017, 90-91).

Çözüm Odaklı Olmak / Uzlaşmacı Olmak / Problemi Çözerken Amaçtan Sapmamak

Mimar Osman Bey’in dediğim dedik tavrına rağmen Rafet Bey’in uzlaşmacı yaklaşımı ve sorunu çözebilmek amacıyla belediyeye gidip çaba harcaması anlatılarak çözüm odaklı olmak ve uzlaşmacı olmak iletileri verilir. Hülya’ya destek olmak ve sorunu çözmek amacıyla internetten yararlanmayı öneren Emre, bir süre sonra asıl amacını unutur ve mesajı ulaştırabildiği insanların niceliğine aldanır. Onun hata yaptığını anlamasıyla da problemi çözerken amaçtan sapmamak iletisi aktarılır.

Aşağıda çözüm odaklı olmak / uzlaşmacı olmak / problemi çözerken amaçtan sapmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Mimarı ikna etmek imkânsızdı. Mimar Osman Bey kaşlarını çattı. ‘Bu tül, onlarca yazışma yaparak alındı. Kaç paraya mal olduğunu söylesem, dudaklarınız uçuklar,’ dedi. ‘Eğer onu kullanmadığım öğrenilirse, suçlu durumuna düşerim. Üstelik, bu koruyucu bir tül. Yoldan geçen birinin kafasına bir şey düşerse, bütün sorumluluk bana ait olur. Bir insanın ölmesi mi iyi bir kuşun ölmesi mi?’ Rafet Bey, uzlaştırıcı bir ses tonuyla, ‘İlla birilerinin ölmesi mi gerekiyor canım! İnsan da ölmesin, kuş da,’ dedi” (GATM, 2017, 31).

“Rafet Bey, sorunu çözebilme umuduyla söylene söylene bir taksiye atlayıp, belediyeye gitti. Çocuklar da kös kös eve döndüler. Sevgi Hanım, Hülya’ya, ‘Merak etme!’ dedi. ‘Baban halleder. Bu arada, açlıktan aşağıya düşen yavrular olursa da, onları tedavi etmeye çalışırız.’ Hülya ne yapacağını şaşırmıştı. Bir çözüm yolu olmalıydı mutlaka, ama nasıl? Ağabeyi Emre yanına geldi. Sesini kalınlaştırarak, ‘Merak etme,’ dedi, ‘iletişim dünyasında yaşıyoruz. Hiçbir şeyi kendi başına çözmek zorunda değilsin!’” (GATM, 2017, 34-35).

“Emre, ‘Avrupa’da yirmi, Afrika’da beş Asya’da on yedi bin kişi kendi aralarında bu konuyu konuşuyor şu anda. Çok şanslıyız. Büyük ilgi patlaması oldu.’ Hülya şaşkınlık içinde pencereye yapışmış, yarım saat sonunda olacakları bekliyordu. Emre’yse, elektronik postanın kaç kişiye ulaştığını sayıp duruyordu. ‘Yetmiş bin!

Seksen bin! Yüz bin!' diye sevinç içinde bağırıyordu. Yarım saat... bir saat... iki saat... geçti. Dışarda kimsenin kılı bile kıpırdamadı. (...) Bilgisayarının ekranı adeta Emre'yi esir almıştı. Hülya umudunu kaybetmişti. 'Beş yüz bin!' diye iştahla bağıran ağabeyinin omuzunu sarstı. 'Hiçbir şey olmadı,' dedi" (GATM, 2017, 39).

Yaşama Değer Vermek

Rafet Bey'in sözüyle ve ebabillerin yaşaması için gösterilen çabanın anlatımıyla bu ileti sunulur.

Aşağıda yaşama değer vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Rafet Bey, uzlaştırıcı bir ses tonuyla, 'İlla birilerinin ölmesi mi gerekiyor canım! İnsan da ölmesin, kuş da,' dedi" (GATM, 2017, 31).

"Mimar yine suratını astı. Bunca işin arasında vakit kaybedemezdi. İşi yokuşa sürmekten başka çaresi yoktu. 'Ama buna karar verecek olan ben değilim,' dedi. 'Yolların insan trafiğine kapanması, başka bir birim tarafından yapılıyor. Bu yüzden, o bölümle yazışmak gerekir. Eh, bu da birkaç hafta sürer.' Tuhaf adam umutsuzca, 'O zamana kadar kuşlar tahtalıköyü boylar,' dedi. Tembel Martı, 'Aynen katılıyorum!' der gibi gakladı. Hülya, 'Boşuna zaman kaybediyoruz!' diye bağırdı. 'Bu tülün hemen şimdi kalkması gerek! Akşamüstü gelecek olan ebabiller yavrularına ulaşamayacak yoksa!'" (GATM, 2017, 32-33).

Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek / Etkili Çözümler Bulmak

Hülya ebabil kuşlarını kurtarabilmek için çevresindeki insanlardan yardım ister; Emre, internet aracılığıyla sorunun çözülebileceğine inanır ve sorunu internetten pek çok insana duyurur. Fakat beklediği gibi olmaz. Bunun üzerine Hülya sorunu çözebilmek için koşarak meydana iner ve bağırarak sesini duyurmaya çalışır. Onun ve çevresindeki insanların ebabiller için yaptıkları problemin çözümü için çaba göstermek iletisiyle örtüşür. Tuhaf adamın Galata Kulesi'nin çevresindeki tülün kaldırılması için bulduğu çözüm de etkili çözümler bulmak iletisini desteklemektedir.

Aşağıda problemin çözümü için çaba göstermek / etkili çözümler bulmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Tuhaf adam hiç istifini bozmadan, ‘Kulenin onarımı süresince meydanın kullanılması yasaklanabilir,’ dedi. (...) Mimar çenesini okşayarak düşündü. Yumuşamış gibi görünüyordu. ‘Olabilir,’ dedi. Hülya umutla, ‘Peki, o zaman ne yapalım?’ diye sordu. Mimar yine suratını astı. Bunca işin arasında vakit kaybedemezdi. İşi yokuşa sürmekten başka çaresi yoktu. ‘Ama buna karar verecek olan ben değilim,’ dedi. ‘Yolların insan trafiğine kapanması, başka bir birim tarafından yapılıyor. Bu yüzden, o bölümle yazışmak gerekir. Eh, bu da birkaç hafta sürer.’ (...) Hülya, ‘Boşuna zaman kaybediyoruz!’ diye bağırdı. ‘Bu tülün hemen şimdi kalkması gerek! Akşamüstü gelecek olan ebabiller yavrularına ulaşamayacak yoksa!’” (GATM, 2017, 32-33).

“Ağabeyi Emre yanına geldi. Sesini kalınlaştırarak, ‘Merak etme,’ dedi, ‘iletişim dünyasında yaşıyoruz. Hiçbir şeyi kendi başına çözmek zorunda değilsin!’ Hülya, “Gerçekten mi?" diye soran gözlerle ağabeyine baktı. ‘Düşünsene, dünyada hayvanlara duyarlı senin gibi milyonlarca insan var. Bu insanların hiçbirinin bu olaydan haberi yok.’ ‘Evet?’ ‘Eğer onları haberdar edersek, sorun çözülür,’ dedi Emre. ‘Bir kişinin isteğini karşılamak zordur. Aynı şeyi, binlerce kişi aynı anda isterse sorunlar şıp diye çözülüverir.’ ‘Ama hiç zamanımız yok!’ dedi Hülya. ‘Hiç merak etme, bilgisayarımda kayıtlı binlerce adres var. Olanı biteni herkese tek tek anlatacağım. Bir anda yer yerinden oynayacak!’” (GATM, 2017, 35).

“‘İnsanlar, internetten birbirine mesaj gönderince, sorunların çözüldüğünü sanıyorlar!’ diye bağırdı Hülya. Emre üzülmüştü. ‘Sanal bir ordu kurup, kuşları kurtaracağız, merak etme!’ dedi. ‘En az bin kişinin bu orduya katılacağını düşünüyorum.’ Hülya artık Emre’yle vakit kaybedemezdi. Koşarak meydana indi. Kime seslendiğini umursamadan bağırdı: ‘Kuşlar geldi! Lütfen, tülü indirin!’” (GATM, 2017, 41-42).

Farklı Uluslardan İnsanlarla İlişki Kurabilmek

Emre’nin internet ortamında dünyanın her yerinden insanlarla iletişim kurabilmesi ve ebabil kuşlarının karşılaştıkları sorunu çözebilmek için internet ortamında uluslararası bir kampanya düzenleyebilmesi anlatılarak farklı uluslardan insanlarla ilişki kurabilmek iletisi sunulur.

Aşağıda farklı uluslardan insanlarla ilişki kurabilmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Sadece Türkiye’yle sınırlı kalamazdı. Metni İngilizceye çevirip, Avrupa ve Amerika’daki çevre örgütlerinin ve hayvan severlerin elektronik posta listelerine de iletti. Haber ağına, Afrika ülkeleri, Hindistan, Avustralya, Çin ve Japonya’yı da eklemeyi ihmal etmedi” (GATM, 2017, 37).

“Yine de, binlerce mesajın nereye kaybolduğunu öğrenmeliydi. Ertesi gün, belediyenin iletişim bölümüne gitti, Masa masa dolaştırıldıktan sonra, internet mesajlarının ulaştığı odayı buldu. İnternetin başındaki memur, Sacit Bey’di. Emre’yi uzun uzun dinledi. ‘Şimdi anladım!’ dedi sonra, gülerek. ‘Biz de dünden beri tuhaf mesajlar alıyoruz. Kimisi İngiltere’den geliyor, kimisi Hindistan’dan, kimisi Afrika’dan, kimisi Çin’den...’ Emre böbürlenerek, ‘Kampanyamız uluslararası bir kampanyadır,’ dedi” (GATM, 2017, 54-55).

Özgüven Sahibi Olmak

Galata Kulesi’nin tadilatı genç mimar Osman Bey’in ilk işidir. Bu sebeple kendine güvenmemektedir. Tek başına karar verememekte ve telaşlı tavırlar sergilemektedir. Onun durumu yansıtılarak özgüven sahibi olmak iletisi verilir. Ayrıca, Hülya’nın Oktay Bey’e kendine fazla güvenmediğini söylemesi de bu iletiyle alakalıdır.

Aşağıda özgüven sahibi olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Apar topar kendilerini, inşaatı yöneten genç mimarın karşısında buldular. Durumu heyecanla ona anlattılar. Genç mimar Osman Bey’in ilk işiydi bu. Heyecandan eli ayağına dolanmış bir halde yarım kulak onları dinledi. (...) Mimarı ikna etmek imkânsızdı. Mimar Osman Bey kaşlarını çattı. ‘Bu tül, onlarca yazışma yaparak alındı. Kaç paraya mal olduğunu söylesem, dudaklarınız uçuklar,’ dedi. ‘Eğer onu kullanmadığım öğrenilirse, suçlu durumuna düşerim.’” (GATM, 2017, 30-31).

“Genç mimar, tepeden tırnağa bir utanç duygusuyla sarsıldı. Kafası işlerle o kadar meşguldü ki, Hülya’nın söylediklerini ciddiye almamıştı. İskelenin çevresindeki perdeye baktı. ‘Bu perdeyi kaldırmalıyım,’ diye düşündü. Ama bunun için, önce yöneticilerini ikna etmesi gerekiyordu. Böyle bir karar alırsa, başına gelecekleri

düşündü. İlk işiydi, kendine güveni sıfırdı, işten atılmak istemiyordu" (GATM, 2017, 47).

"Hülya endişeyle ona baktı. 'Eski hâlinize dönmeniz, bana ne kadar güvendiğinizi gösteriyor,' dedi. 'Oysa, ben bile o kadar güvenmiyorum kendime.'" (GATM, 2017, 90).

Yaptığı Hatayı Fark Etmek

Hülya'nın eline verdiği kuşun cansız olduğunu anlayan mimar yaptığı hatayı anlar. Bunun üzerine genç mimarın duyduğu utanç vurgulanarak yaptığı hatayı fark etmek iletisi verilir.

Aşağıda yaptığı hatayı fark etmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Cansız kuşu mimarın avucuna koyuverdi. İşlerin telaşından paniklemiş olan genç adam, kuşu görünce, nedense çok sevindi. İlk defa bu kadar minik ve sevimli bir kuşla karşılaşıyordu. Aniden kuşun cansız olduğunu fark edince, irkildi. Nasıl olmuştu bu? Evet, küçük Hülya haklıydı, bu minik yavru beslenemediği için hayatını kaybetmiş olmalıydı. Genç mimar, tepeden tırnağa bir utanç duygusuyla sarsıldı. Kafası işlerle o kadar meşguldü ki, Hülya'nın söylediklerini ciddiye almamıştı" (GATM, 2017, 47).

Kimseyi Küçümsememek / Hafife Almamak

Yaptığı hatayı anlayan genç mimar, Hülya'yı ciddiye almadığı için pişmanlık duyar. Fakat Hülya belediyeye güvercinle mesaj göndermek isteyince onu yine hafife alır. Hülya'nın güvercinleriyle belediyeye gönderdiği cansız kuş sayesinde sorun çözülünce mimar çok şaşırır. Genç mimarın hataları ve hatalarından aldığı dersler aktarılarak kimseyi küçümsememek / hafife almamak iletileri verilir.

Aşağıda kimseyi küçümsememek / hafife almamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Cansız kuşu mimarın avucuna koyuverdi. İşlerin telaşından paniklemiş olan genç adam, kuşu görünce, nedense çok sevindi. İlk defa bu kadar minik ve sevimli bir kuşla karşılaşıyordu. Aniden kuşun cansız olduğunu fark edince, irkildi. Nasıl olmuştu bu? Evet, küçük Hülya haklıydı, bu minik yavru beslenemediği için hayatını

kaybetmiş olmalıydı. Genç mimar, tepeden tırnağa bir utanç duygusuyla sarsıldı. Kafası işlerle o kadar meşguldü ki, Hülya'nın söylediklerini ciddiye almamıştı" (GATM, 2017, 47).

"Birden, Hülya'nın aklına posta güvercinleri geldi. Suratını sıkıntıdan, şekilden şekile sokan genç mimarın ceketini çekiştirdi. 'Güvercinlerim bu mesajı iletebilirler. Belediyeye daha önce de çok mesaj ulaştırdı onlar,' dedi. Mimar Osman şüpheyle Hülya'ya baktı. 'Güvercinler mi?' diye mırıldandı. Alaycı bir ifadeyle, 'İstiyorsanız, yunuslarla da iletebiliriz. Çok sıkışırsak, kirpi, fare, hamsi, istavrit gibi iletişim araçları da kullanabiliriz!' dedi. Hülya'nın keskin ıslığı, meydanda yankılandı. Güvercinler birkaç dakika içinde omuzundaydılar. Mimarın şaşkın bakışları altında onları okşayıp sevdi Hülya. Kimsenin anlamadığı sesler çıkardı. Kuşlar, Hülya'nın ne demek istediğini çok iyi anlamış görünüyordu. Güvercinler, mimarın yere bıraktığı cansız yavru kuşu kaptılar. Beş dakika içinde belediyeye ulaştılar. Pencerelerden içeri girip, minik kuşun cansız bedenini, yöneticilerden birinin masasına bıraktılar. Kısa bir süre sonra Mimar Osman Bey'in telefonu çaldı. Telefondaki, belediyedeki yöneticiydi. Ağlamaklı bir sesle, 'Ne dediğini şimdi anladık,' dedi. 'Tülü hemen kaldırın, lütfen!' 'Vay!' dedi Emre iskelenin tepesinden. 'Güvercinlerin fendi, interneti yendi!'" (GATM, 2017, 51-52).

Etkili İletişim Yolları Bulabilmek / Doğru İletişim Kurabilmek

Hülya'nın derdini anlatabilmek için belediyeye güvercinlerle cansız kuş göndermesi ve Emre'nin internet ortamında gönderilen mesajların değişerek bambaşka bir hâle geldiğini anlaması bu iletileri destekler. Hülya kullandığı etkili iletişim yoluyla ebabilleri kurtarmayı başarır. Emre ise internet ortamında sağlıklı iletişim kurmanın mümkün olmadığını ebabilleri kurtarmak için gönderdiği mesajın son hâlini görünce fark eder.

Aşağıda etkili iletişim yolları bulabilmek / doğru iletişim kurabilmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Hülya'nın keskin ıslığı, meydanda yankılandı. Güvercinler birkaç dakika içinde omuzundaydılar. Mimarın şaşkın bakışları altında onları okşayıp sevdi Hülya. Kimsenin anlamadığı sesler çıkardı. Kuşlar, Hülya'nın ne demek istediğini çok iyi anlamış görünüyordu. Güvercinler, mimarın yere bıraktığı cansız yavru kuşu

kaptılar. Beş dakika içinde belediyeye ulaştılar. Pencerelerden içeri girip, minik kuşun cansız bedenini, yöneticilerden birinin masasına bıraktılar. Kısa bir süre sonra Mimar Osman Bey'in telefonu çaldı. Telefondaki, belediyedeki yöneticiydi. Ağlamaklı bir sesle, 'Ne dediğini şimdi anladık,' dedi. 'Tülü hemen kaldırın, lütfen!' 'Vay!' dedi Emre iskelenin tepesinden. 'Güvercinlerin fendi, interneti yendi!' (...) Kuşlar kurtulmuştu! 'Vay canına! Bu kadar kolaydı, hı!' dedi Emre, kıskançlıkla iç geçirerek. 'Önemli olan, gönderdiğin mesaj değil, onu nasıl ilettiğin,' dedi Hülya, böbürlenerek" (GATM, 2017, 51-52).

"Emre gelen mesajları hayretle okudu. Gönderdiği metni her alan küçük katkılarda bulunarak başkalarına göndermişti. Sonunda, ebabil, Babil olmuş; Galata Kulesi de, Babil Kulesi'ne dönüşmüştü. Emre, 'Peki kuşlar?' diye sordu merakla. 'Öyle bir şey yoktu,' dedi Sacit Bey. 'Sadece metnin bir yerinde fillerden söz ediliyor.' Emre'nin bunu anlaması olanaksızdı. 'İnternete kuş giren, fil çıkıyor demek!' diye söylendi" (GATM, 2017, 55-56).

Dedikodulara İnanmamak / Söylentilere Kapılmamak

Emre'nin internet ortamında kişiden kişiye yayılarak tamamen değişen mesajı, Oktay Bey'le ilgili çıkan söylentilerin yanlışlığı ve Melahat Hanım'ın uydurduğu hikâyelerin mantıksızlığı dedikodulara inanmamak / söylentilere kapılmamak iletilerini desteklemektedir.

Aşağıda dedikodulara inanmamak / söylentilere kapılmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Emre gelen mesajları hayretle okudu. Gönderdiği metni her alan küçük katkılarda bulunarak başkalarına göndermişti. Sonunda, ebabil, Babil olmuş; Galata Kulesi de, Babil Kulesi'ne dönüşmüştü. Emre, 'Peki kuşlar?' diye sordu merakla. 'Öyle bir şey yoktu,' dedi Sacit Bey. 'Sadece metnin bir yerinde fillerden söz ediliyor.' Emre'nin bunu anlaması olanaksızdı. 'İnternete kuş giren, fil çıkıyor demek!' diye söylendi" (GATM, 2017, 55-56).

"Tuhaf adam da, ilgiyle külüstür arabanın olduğu yere bakıyordu. 'Oktay Bey'in arabası yok olmuş,' dedi Hülya, 'Kendisi de Konya'ya gitmiş.' 'Konya'ya mı! Hadi canım sen de,' dedi hamal. 'Orada işi ne?' 'Akrabaları varmış.' Tuhaf adam katıla katıla güldü. (...) 'Oktay Bey'in akrabaları yoktur. Doğma büyüme Galatalıdır,' dedi

hamal. ‘O asla burayı terk etmez!’ Tuhaf adam şaşırtıcı bir şekilde Oktay Bey’le ilgili kimsenin bilmediği şeyler biliyordu” (GATM, 2017, 58-60).

“Hülya, tuhaf adamın peşinden hayretle bakarken, omuzunda Masalcı Melahat Hanım’ın elini hissetti. Sinir bozucu ses tonuyla, ‘Oktay Bey üstün bir insandı,’ dedi Melahat Hanım. ‘Gökyüzünden indi ve tekrar gökyüzüne geri döndü. O, bir görüntüydü. Gerçek değildi. Her biçime girebilen bir ruhtu. Bize Oktay Bey olarak göründü. Bazen masa, bazen köpek, bazen tuzluk, bazen bisiklet, bazen sokak satıcısı, bazen öğretmen, bazen çiçekçi olabiliyordu...’ Hülya’nın bu tür konuşmaları dinlemeye sabrı yoktu. Koşarak oradan uzaklaştı” (GATM, 2017, 60-61).

Dostlara Karşı Vefalı Olmak

Hülya’nın ortadan kaybolan komşuları Oktay Bey’i ve onun martısı Murteza’yı merak etmesi anlatılarak bu ileti sunulur. Hülya’nın yolda gördüğü Murteza’nın peşine eski bir dostuymuş gibi takılması da dostlara karşı vefalı olmak iletisiyle örtüşür.

Aşağıda dostlara karşı vefalı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Büyük Hendek Sokağı’nın dibindeki, çiçekçi olarak kullanılan eski püskü arabanın yerinde yeller esiyordu. Oktay Bey zaten çok uzun zamandır ortalıklarda görünmüyordu. Tembel Martı Murteza’ysa kayıplara karışmıştı. Hülya onu en son, kuleden düşen bir yavru kuşu kurtarırken görmüştü. ‘Kim bilir neredeler?’ diye düşünürken, yolda bir hamal gördü” (GATM, 2017, 57-58).

“Aradan günler geçti. Ne martıdan ne de Oktay Bey’den bir haber vardı. Hülya, bir öğleden sonra okuldan dönerken, yolda yürüyen bir martı gördü. Bu, Tembel Martı Murteza’ydı! Hülya, eski bir dostu görmüş gibi, ‘Murteza!’ diye bağırdı. Murteza oralı bile olmadı. Kaldırımda yürümeye devam etti. Hülya merakla peşine takıldı” (GATM, 2017, 62).

“Oktay Bey’se, hâlâ ortalıkta yoktu. Kimse onun nerede olduğunu bilmiyordu. Yaşadığı yeri ancak, o meksika şapkalı tuhaf adam bilebilirdi” (GATM, 2017, 74-75).

Özünü Unutmamak / Yaratılışına Aykırı Davranmamak

Anlatıda, Martı Murteza özünü kaybederek insan gibi yaşamaya başlar. Şişmanlığından dolayı uçamayan Murteza zamanla zararlı alışkanlıklar edinir ve sağlıksız bir şekilde yaşar. Galata'da yaşayan insanlar bu durumu yadırgamasa da Hülya durumun normal olmadığının farkındadır ve Murteza'yı özüne döndürmek için elinden geleni yapar. Bu durum anlatılarak özünü unutmamak / yaratılışına aykırı davranmamak iletileri verilir. Ayrıca, Melahat Hanım'ın masalındaki martının durumu da bu iletileri desteklemektedir.

Aşağıda özünü unutmamak / yaratılışına aykırı davranmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Murteza, tıpkı bir insan gibi yolda yürüyor, vitrinlere bakıp, dükkânlara giriyor, yaya yolundan karşıya geçiyordu. Belki Murteza, Hülya'yı kolayca Oktay Bey'e ulaştırabilirdi. Martı Murteza, önce Camekân Sokak'a saptı. Sonra da, hastanenin önündeki merdivenlerden sola döndü. Yağmur yağmaya başlayınca, işportadan bir şemsiye satın alıp, Karaköy'e indi. Hülya gözlerine inanamadı. 'Galata'da tuhaf şeyler oluyor!' diye mırıldandı" (GATM, 2017, 63).

"Martı, sabahları gelip akşamları çıkan bir memura dönüşmüş. Zamanla diğer memurlara benzemeye başlamış. İşten çıkar çıkmaz da, gökyüzüne uçmak yerine, diğer çalışanların yaptığı gibi, kahvelere, birahanelere takılmaya başlamış. Kazandığı parayla pahalı lokantalarda yemekler yemiş. Kendisine güzel giysiler almış. Taksiyle işe gelip gitmiş. Havalara girip, gökyüzünde uçan martılara acıyarak bakmaya başlamış" (GATM, 2017, 69).

"'Ne varmış Martı Murteza'nın durumunda? Gayet iyi gözüküyor. Şimdiye kadar hiçbir martı onun kadar meşhur olmamıştı. Kendini aştı.' 'Ben size katılmıyorum,' dedi Hülya. 'Durumu çok acıklı. Uçamıyor, saçma sapan şeylerle besleniyor. Barlarda takılmaktan, bira ve sigaraya alıştı. Lokanta sahipleri, müşteri getiriyor diye, onu gereğinden fazla yedirip içiriyor. Yürürken yere değen kocaman bir bira göbeği var artık. Geceleri sokaklarda büyük S harfleri çizerek, sarhoş naraları atarak dolaşıyor.'" (GATM, 2017, 75-76).

Sabit Fikirli Olmamak / Yeni Fikirlere Açık Olmak

Melahat Hanım'ın anlattığı masalda, hayvanat bahçesi müdürü martının ilginç teklifini ilk olarak kabul etmez. Sonrasında ikna olur ve martının maaşlı çalışan olmasına izin verir. Ardından diğer hayvanlar da aynı şeyi ister. Müdür onlara da aynı hakkı verir. Hayvanat bahçesi müdürünün değişen tutumu anlatılarak sabit fikirli olmamak / yeni fikirlere açık olmak iletileri sunulmuştur.

Aşağıda sabit fikirli olmamak / yeni fikirlere açık olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Hayvanat bahçesi müdürüne bunu defalarca anlatmış, ama aldığı cevap hep aynı olmuş: 'İnsanlar bir martıyı yakından inceleyebilsinler diye seni buraya kapattık.' Zavallı martı her seferinde, 'Sokaklar, yollar martı dolu. İstiyorlarsa onları inceleyebilirler,' demiş. Ama nafile! Müdür asla fikrini değiştirmeye yanaşmamış" (GATM, 2017, 67-68).

"Bir gün martı, müdüre yeni bir teklif yapmış: 'Sizler hepiniz burada belli saat içinde çalışıyorsunuz. İşiniz bitince evlerinize geri dönüyorsunuz. Mademki hayvanat bahçesi kapanınca benim buradaki görevim bitiyor, ben de sizin gibi, sabah sekizde kafesime gelip, akşam olunca gökyüzüne geri döneyim.' Bu teklif müdüre çok ilginç gelmiş. Çenesini kaşıyarak, 'Ya geri gelmezsen?' diye sormuş. (...) Martı çok zeki bir kuşmuş. 'O zaman, bana da maaş verin, ben de geleyim,' demiş. Müdüre martının teklifi mantıklı gelmiş. Martıyı maaşa bağlamış. Martı, sabahları gelip akşamları çıkan bir memura dönüşmüş" (GATM, 2017, 68-69).

"Gel zaman git zaman, diğer hayvanlar martıya gıpta etmeye başlamışlar. 'Biz de aynı şeyi istiyoruz, bizim başımız kel mi?' diye tutturmuşlar. Müdür, 'Olmaz!' diye inat edince de, izleyicilere sırtlarını dönmeye başlamışlar. Bu durum, hayvanat bahçesini gezmeye gelenlerin hiç hoşuna gitmemiş. 'O kadar para veriyoruz, hayvanların yüzünü göremiyoruz,' diye mızırdanmaya başlamışlar. Sonunda, hayvanat bahçesinin müşterisi azalmış. Müdür bakmış ki olmuyor, hayvanların isteklerini kabul etmek zorunda kalmış. Diğer hayvanları da maaşa bağlamış. Sabahları gelip, akşamları gitmelerine izin vermiş" (GATM, 2017, 69-71).

Çalışıp Para Kazanmak

Melahat Hanım'ın masalındaki martı hayvanat bahçesinde çalışmayı ve karşılığında para almayı teklif eder. Teklifi kabul edilince maaşlı bir çalışan olur. Onun durumu anlatılarak çalışıp para kazanmak iletisi verilir.

Aşağıda çalışıp para kazanmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Martı çok zeki bir kuşmuş. 'O zaman, bana da maaş verin, ben de geleyim,' demiş. Müdüre martının teklifi mantıklı gelmiş. Martıyı maaşa bağlamış. Martı, sabahları gelip akşamları çıkan bir memura dönüşmüş. Zamanla diğer memurlara benzemeye başlamış. İşten çıkar çıkmaz da, gökyüzüne uçmak yerine, diğer çalışanların yaptığı gibi, kahvelere, birahanelere takılmaya başlamış. Kazandığı parayla pahalı lokantalarda yemekler yemiş. Kendisine güzel giysiler almış. Taksiyle işe gelip gitmiş" (GATM, 2017, 69).

Tasarruflu / Tutumlu Olmak

Maaş almaya başlayan martı parasını gereksiz yerlere harcar. Onun müsrif davranışları tasarruflu / tutumlu olmak iletisiyle ilişkilendirilebilir.

Aşağıda tasarruflu / tutumlu olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Müdüre martının teklifi mantıklı gelmiş. Martıyı maaşa bağlamış. Martı, sabahları gelip akşamları çıkan bir memura dönüşmüş. Zamanla diğer memurlara benzemeye başlamış. İşten çıkar çıkmaz da, gökyüzüne uçmak yerine, diğer çalışanların yaptığı gibi, kahvelere, birahanelere takılmaya başlamış. Kazandığı parayla pahalı lokantalarda yemekler yemiş. Kendisine güzel giysiler almış. Taksiyle işe gelip gitmiş" (GATM, 2017, 69).

Alçakgönüllü / Mütevazı Olmak

Para kazanıp insanlar gibi yaşamaya başlayan martının diğer martılara acıyarak bakmasından bahsedilerek alçakgönüllü / mütevazı olmak iletisi aktarılır.

Aşağıda alçakgönüllü / mütevazı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Zamanla diğer memurlara benzemeye başlamış. İşten çıkar çıkmaz da, gökyüzüne uçmak yerine, diğer çalışanların yaptığı gibi, kahvelere, birahanelere takılmaya

başlamış. Kazandığı parayla pahalı lokantalarda yemekler yemiş. Kendisine güzel giysiler almış. Taksiyle işe gelip gitmiş. Havalara girip, gökyüzünde uçan martılara acıyarak bakmaya başlamış" (GATM, 2017, 69).

Hakkını Aramak / Hakkını Almak İçin Mücadele Etmek

Hayvanat bahçesindeki martının özgürlüğünü, kısmen de olsa, elde edebilmek için giriştiği mücadele ve bunun sonucunda maaşlı bir çalışana dönüşmesi anlatılarak hakkını aramak / hakkını almak için mücadele etmek iletileri sunulur. Martının ardından diğer hayvanlar da martıya verilen haklardan yararlanabilmek için çaba gösterirler ve çabaları sonuç verir.

Aşağıda hakkını aramak / hakkını almak için mücadele etmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Zavallı martı her seferinde, 'Sokaklar, yollar martı dolu. İstiyorlarsa onları inceleyebilirler,' demiş. Ama nafile! Müdür fikrini değiştirmeye yanaşmamış. Bir gün martı, müdüre yeni bir teklif yapmış: 'Sizler hepiniz burada belli saat içinde çalışıyorsunuz. İşiniz bitince evlerinize geri dönüyorsunuz. Mademki hayvanat bahçesi kapanınca benim buradaki görevim bitiyor, ben de sizin gibi, sabah sekizde kafesime gelip, akşam olunca gökyüzüne geri döneyim.' Bu teklif müdüre çok ilginç gelmiş. Çenesini kaşıyarak, 'Ya geri gelmezsen?' diye sormuş. 'Sizin için de aynı şey geçerli, siz niye geri geliyorsunuz?' diye sormuş martı, bilgiç bilgiç. 'Çünkü bizim işimiz bu,' demiş müdür. 'Bizler bu işi yaptığımız için maaş alıyoruz. Gelmezsek, maaşımızı vermezler, aç kalırız.' Martı çok zeki bir kuşmuş. 'O zaman, bana da maaş verin, ben de geleyim,' demiş. Müdüre martının teklifi mantıklı gelmiş. Martıyı maaşa bağlamış. Martı, sabahları gelip akşamları çıkan bir memura dönüşmüş" (GATM, 2017, 68-69).

"Gel zaman git zaman, diğer hayvanlar martıya gıpta etmeye başlamışlar. 'Biz de aynı şeyi istiyoruz, bizim başımız kel mi?' diye tutturmuşlar. Müdür, 'Olmaz!' diye inat edince de, izleyicilere sırtlarını dönmeye başlamışlar. Bu durum, hayvanat bahçesini gezmeye gelenlerin hiç hoşuna gitmemiş. 'O kadar para veriyoruz, hayvanların yüzünü göremiyoruz,' diye mızırdanmaya başlamışlar. Sonunda, hayvanat bahçesinin müşterisi azalmış. Müdür bakmış ki olmuyor, hayvanların

isteklerini kabul etmek zorunda kalmış. Diğer hayvanları da maaşa bağlamış. Sabahları gelip, akşamları gitmelerine izin vermiş" (GATM, 2017, 69-71).

Popüler Olana Sorgulamadan Kapılmamak

Galata'daki insanlar, Martı Murteza'nın tuhaf durumunu görmezden gelerek onu maskot hâline getirirler. Sırf herkes yapıyor diye, onunla fotoğraf çektirip ona akıl danışırlar. Her yere onun adını vermeye başlarlar. İnsanların Murteza'nın durumunu önemsemeden popüler olana kapılmaları anlatılarak bu ileti verilir.

Aşağıda popüler olana sorgulamadan kapılmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Martı Murteza, kısa sürede Galata'nın ünlü tiplerinden biri hâline geldi. Onunla röportajlar yapıldı, belgeselleri çekildi. Koca İstanbul'da, Galata Kulesi'nin önünde onunla birlikte fotoğraf çektirmeyen kalmadı. Herhangi bir sorun doğduğunda akıl danışılan kişi oldu. Martı Kafe, Murteza Bar, Öz Murteza Bar, Gaga Lokantası isminde yeni yerler açıldı. Büyük Hendek Caddesi isminin, 'Martı Murteza Sokak' olarak değiştirilmesi için teklifler bile yapıldı" (GATM, 2017, 73-74).

Sağlığa Zararlı Alışkanlıklar Edinmemek / Sağlıklı Yaşamaya Önem Vermek

Martı Murteza'nın şişmanlayıp uçmayı unutması ve insanlarla vakit geçirirken zararlı alışkanlıklar edinmesi sağlığa zararlı alışkanlıklar edinmemek / sağlıklı yaşamaya önem vermek iletileriyle ilişkilidir. Anlatı sonunda, Murteza'nın zararlı alışkanlıklarından kurtulup özüne dönmesi de bu iletileri desteklemektedir.

Aşağıda sağlığa zararlı alışkanlıklar edinmemek / sağlıklı yaşamaya önem vermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"İşten çıkar çıkmaz da, gökyüzüne uçmak yerine, diğer çalışanların yaptığı gibi, kahvelere, birahanelere takılmaya başlamış" (GATM, 2017, 69).

"'Durumu çok acıklı. Uçamıyor, saçma sapan şeylerle besleniyor. Barlarda takılmaktan, bira ve sigaraya alıştı. Lokanta sahipleri, müşteri getiriyor diye, onu gereğinden fazla yedirip içiriyor. Yürürken yere değen kocaman bir bira göbeği var artık. Geceleri sokaklarda büyük S harfleri çizerek, sarhoş naraları atarak dolaşıyor.'" (GATM, 2017, 75-76).

Komik / Espritüel Olmak

Hülya, Emre'nin projeyle ilgili heyecanını görünce ona espri yapar. Hülya'nın espri yaparak Emre'yi güldürmesi aktarılarak komik / espritüel olmak iletisi sunulur.

Aşağıda komik / espritüel olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Hülya eve dönüp, olayı tüm ayrıntılarıyla Emre'ye anlattı. Emre sevinçle, 'Teknolojiye olan güvenimi tekrar kazanabilirim,' diye çığlık attı. 'Yeni bir projeye başlıyorum o zaman! Projemin ismi ne, bil bakalım?' Hülya, 'Bilmem,' der gibi baktı. Emre heyecanla, 'Bir martıya yeniden uçmayı öğretme projesi!' dedi. Hülya, 'Güzel,' diye güldü. Emre'nin kırılan güvenini onarma projesi de olabilir. Bir taşla üç kuş!' Emre gülümsedi" (GATM, 2017, 83-84).

Azimli ve Kararlı Olmak

Martı Murteza'ya yeniden uçmayı öğretme projesi için çalışan Emre, başaracağına emindir. Günlerce azimli bir şekilde çalışır ve projeyi tamamladıktan sonra Murteza'yı uçurabilmek için defalarca deneme yapar. Onun azmi ve kararlılığı anlatılarak bu ileti verilir.

Aşağıda azimli ve kararlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Hülya eve dönüp, olayı tüm ayrıntılarıyla Emre'ye anlattı. Emre sevinçle, 'Teknolojiye olan güvenimi tekrar kazanabilirim,' diye çığlık attı. 'Yeni bir projeye başlıyorum o zaman! Projemin ismi ne, bil bakalım?' Hülya, 'Bilmem,' der gibi baktı. Emre heyecanla, 'Bir martıya yeniden uçmayı öğretme projesi!' dedi. Hülya, 'Güzel,' diye güldü. Emre'nin kırılan güvenini onarma projesi de olabilir. Bir taşla üç kuş!' Emre gülümsedi. 'Ne dersen de, bu sefer başaracağım.'" (GATM, 2017, 83-84).

"Zavallı Murteza, az kalsın gaga üstü çakılıyordu. Kendini zar zor toparlayıp, yere konmayı başardı. Emre uçağına defalarca bu hareketi tekrarlattı. Her seferinde, Murteza'yı az daha yükseğe çıkararak aşağıya bıraktı. Murteza da, her seferinde kendini toparlamayı başararak, yere çakılmaktan kurtuldu" (GATM, 2017, 85).

3.1.8. Akvaryumdaki Tiyatro

3.1.8.1. Kitabın Özeti

Toros Dağları'nda, denize yarım saat uzaklıkta tertemiz bir göl vardır: Balıklı Göl. Bu gölün kıyısında da küçük bir köy bulunur: Balıklı. Gölde çeşitli balıklar olduğu için köye bu isim verilmiştir. Köylüler balıkları çocukları gibi sever, bu yüzden akvaryumlar evlerin ayrılmaz parçasıdır. Köy çok güzel olduğundan yurtdışından bile köye gelip yerleşenler olmuştur. Köydeki doğal yaşama hayran kalan Martin, İngiltere'deki arkadaşlarını da köye davet eder. Martin'in daveti üzerine köyün güzelliklerini görmek ve doğal bir yaşam sürebilmek için arkadaşları da Balıklı'ya yerleşir. İngilizler köye kısa sürede uyum sağlar. Doğal güzellikleriyle cenneti andıran köyün aslında büyük bir sorunu vardır. Gölün suları yavaş yavaş yükselmekte ve köylüler bu durumu umursamamaktadır. Suların yükselmesinden en fazla zarar görecek bina gölün hemen kenarında bulunan ilkokuldur. Köylüler, suların bir gün alçalmaya başlayacağını düşündükleri için herhangi bir önlem almazlar. Beşinci sınıf öğrencisi Zeynep bu sorunun farkındadır. Suların yükselmesini göldeki canavarın büyümesine bağlamaktadır. Bu düşüncesine delil olarak da valiliğin köye polis göndermesini göstermektedir. Köylüler göldeki sorunla ilgili valiliğe defalarca dilekçe yazmış, bunun üzerine valilik köye emekliliği yaklaşmış, göbekli polis memuru Mustafa Bey'i atamıştır. Mustafa Bey niçin bu köye atandığını anlamamaktadır, çünkü gölün yükselmesine çare bulması imkânsızdır. İngilizlerden Ted çevre mühendisidir. Göl sularının yükselmesinin nedenini bilimsel bir şekilde açıklayarak konunun araştırılması gerektiğini söyler. Az ve öz konuşan Ted'den küçük Mahmut çok şey öğrenir. Bir gün köye paraşütle bir film yönetmeni Yusuf Değirmen gelir. Köyde film çekecek olan Yusuf Değirmen hakkında yapılan araştırmada başarısızlıkla sonuçlanan filmleri olduğu öğrenilir. Senaryosunu yazmaya devam ettiği filminin adı Göl Canavarı'dır. Yönetmen kendine asistan olarak köyün en yakışıklı çocuğu Zühtü'yü seçer ve filmle ilgili çalışmalarını içeren dosyayı ona teslim eder. Uyuşuk bir insan olan yönetmen senaryoyu oluşturmakta güçlük çekmekte ve bu yüzden sinirli bir hal almaktadır. Köylüler yönetmene yardım etmeye karar verirler. Bir toplantı düzenleyip Zühtü'de bulunan senaryo metnini okurlar. Kendilerinden bahsedilmediği için senaryoyu beğenmezler. Köylerin hemen hepsi senaryoda yer alıp filmde oynamak isterken Martin köyde film çekilmesini istemez. Martin'e göre, film köyü herkese tanıtarak

insanların köye gelmesini sağlayacaktır, insanlar geldiğinde de köyün doğal yapısı bozulacaktır. Düşüncesini köylülerle paylaşsa da onları ikna edemez. İlerleyen günlerde Polis Mustafa yönetmenle konuşarak filmde oynama şansını yakalayan ilk kişi olur. Bunu köylülerle paylaşırken Zühtü de duyar ve Polis Mustafa'yı kıskanır çünkü o da oyuncu olmayı çok istemektedir. Küçük Emine ise filmle hiç ilgilenmemektedir, İngiltere'den köye taşınan tasarımcı Emma Gordon'la birlikte vakit geçirmekte ve çeşitli projeler üreterek günlerini geçirmektedir. Zühtü, Emine ve Mahmut hayallerini birbirleriyle paylaşırlar. Zühtü oyuncu, Mahmut balık, Emine ise tasarımcı olmayı istemektedir. Şimdiden tasarımlar yapmaktadır, bunları arkadaşlarıyla paylaşır. Bunlardan biri insanların akvaryumdaki balıkların hissettiklerini anlayabilmelerini sağlayacak büyük bir akvaryum projesidir. Emine'ye göre balıklar akvaryumda sıkılmaktadır ve onların özgürlüklerini kazanmaları gerekmektedir. Bu proje akvaryumu olan Zühtü'yü çok etkiler çünkü balığının akvaryumda sıkılabileceğini daha önce hiç düşünmemiştir. Köylülerin film merakına rağmen Martin filmin çekilmesini engellemeye kararlıdır. Eski Yunan ve Roma'ya ait efsanevi yaratıkları yönetmene anlatarak, onların da filmde yer alması gerektiğine onu ikna eder. Amacı yönetmenin kafasını karıştırıp filmin çekilmesini önlemektir. Ted ise Martin'e katılmamaktadır. İyice alışıp benimsediği Balıklı'nın tanınmasını ve insanların buradaki doğal yaşamı örnek almasını istemektedir. Arkadaşlarıyla kurduğu folklor grubu filmde yer alacaktır. Yönetmen bir gün Zühtü'ye köyden bazı kişileri çağırttırır ve onlara filmde rol teklif eder. Her biri Eski Yunan ve Roma'ya ait efsanevi yaratıklardan birini canlandıracaktır. Diğer köylüler bu haberi alınca yönetmene gidip Türk kültürüne ait karakterlerin de senaryoda olması gerektiğini söylerler. Yönetmen senaryoya ilaveler yapar. Bu sayede filmde Zühtü hariç rol almayan kalmaz. Zühtü artist olma hayalleri kurarken yönetmen onun dışındaki herkese rol verir. Kalbi kırılan Zühtü göl sularının ne kadar yükseldiğini fark eder. Herkes filmle ilgilendiği için kimse suya dikkat etmemiştir. Zühtü suların içinde yüzen bir defter görür, bu Emine'nin tasarımlarını çizdiği defterdir. Bir gün köye film yapımcısı gelir ve yönetmenin aşırı uzun senaryosunu okur. Senaryoyu hiç beğenmeyen ve filmi desteklemeyeceğini söyleyen yönetmen sinirli bir şekilde köyü terk eder. Köylüler, üzülen yönetmene moral vermeye çalışırlar fakat yönetmen Ted'e kendini Kocadağ'dan aşağı atacağını söyleyip köyü terk eder. Duruma mani olamayan Ted ertesi sabah olan biteni köylülere anlatır ve hep birlikte Kocadağ'a giderler. Meğer yönetmen intihar etmemiştir, sadece havada daha iyi fikirler

bulabildiği için yamaç paraşütüyle atlamak istemiştir. Bunu duyan köylüler rahatlar ve yönetmenin konduğu yere giderler. Hep birlikte senaryoyu tiyatroya uyarlamaya karar verirler. Köylüler tiyatro çalışmalarına başlarlar. Kendilerini çalışmaya o kadar kaptırırlar ki göl sularının iyice arttığını fark etmezler. Durumun farkında olan Zühtü bir proje hazırlar. Projesini köylülere anlatır. Projeye göre, okul bahçesinin alçak duvarlarının üzerine camdan duvarlar yapılacak ve bu sayede hem sular engellenecek hem de dev bir akvaryum meydana gelecektir. Eğer proje hayata geçirilirse, Zühtü çok sevdiği balığını göle bırakacaktır. Proje çok beğenilir, insanlar çok sevdikleri balıklarını izlerken balıklar da özgürce insanları izleyebilecektir. Tasarımcı Emma Gordon projeyi çok beğenir ve maket hazırlama konusunda yol gösterir. Köylülerin maddi yardımları ve köyün yakınlarındaki cam fabrikasının işi üstlenmesiyle proje gerçekleştirilir. Cam duvardan gölün içindeki rengârenk balıklar görünmektedir. Köylüler de balıklarını göle bırakır. Projenin tamamlanmasının ardından tiyatro çalışmaları devam eder. Oyun okulun bahçesinde sergileneceği için "Akvaryumdaki Tiyatro" adını alır. Ortaya tüm köylünün değişik şekillerde rol aldığı ve yıllar boyunca sergilenen ilginç bir oyun çıkar. Ülkenin, hatta dünyanın değişik yerlerinden insanlar oyunu izlemeye gelir. Emine, Zühtü, Mahmut ve Zeynep büyürler. Emine Güzel Sanatlar Tiyatro Bölümü'nden mezun olup köyüne döner ve "Akvaryumdaki Tiyatro" onun sayesinde dünyaca tanınır. Zühtü tasarım okur ve ünlü bir tasarımcı olur. "Akvaryumdaki Tiyatro" tasarımıyla ödüller alır. Yönetmen yaşlanmasına rağmen başarısız filmler çekmeye devam eder. Diğer köylüler de köyü hiç terk etmeden "Akvaryumdaki Tiyatro" oyununda rol almaya ederler.

3.1.8.2. Akvaryumdaki Tiyatro Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

Bu kitapta yer alan tüm eğitici iletiler aşağıdaki tabloda sayıları ve yüzdeleriyle birlikte gösterilmiştir:

Tablo 10. Akvaryumdaki Tiyatro Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

İLETİ GRUPLARI	GRUP İÇİNDEKİ İLETİLER	İLETİLERİN SAYISI	İLETİLERİN YÜZDESİ
	Temiz Olmak	1	%0,37
	Televizyon Bağımlısı Olmamak / Teknolojiyi Bilinçli Kullanmak	3	%1,12
	Sanatı Sevmek	9	%3,35
	Üretken Olmak	15	%5,6

Tablo 10 - devam

KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Kendine Yetebilmek	1	%0,37
	Cömert Olmak	2	%0,74
	Sağlıklı Yaşamaya Önem Vermek / Sağlıklı Beslenmek / Spor Yapmak	4	%1,49
	Tedbirli Olmak	1	%0,37
	Az ve Öz Konuşmak / Düşünmeden Konuşmamak	5	%1,87
	Sağduyulu Olmak / Hurafelere İnanmamak / Mantıksız İşler Yapmamak	7	%2,61
	Etrafta Olan Bitene Dikkat Etmek / Dikkatli Olmak	3	%1,12
	Umursamaz Olmamak / Sorunları Görmezden Gelmemek	7	%2,61
	Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek / Çözüm Odaklı Olmak	14	%5,22
	Pozitif Düşünmek (İyimser Olmak)	5	%1,87
	Özenli Giyinmek / Öz Bakıma Önem Vermek	2	%0,74
	Çalışkan Olmak / Tembel Olmamak	6	%2,24
	Soğukkanlı Olmak / Heyecana Kapılmamak / Sinirli Olmamak	6	%2,24
	İşinde Başarılı Olmak (İşini İyi Yapmak)	5	%1,87
	Yalan Söylememek	1	%0,37
	Kendini Beğenmiş Olmamak (Böbürlenmemek) / Mütevazı (Alçakgönüllü) Olmak	11	%4,1
	Hayal Kurmak / Hayallerine Ulaşmak İçin Çaba Göstermek	9	%3,35
	Planlı Olmak / Düzenli Olmak	6	%2,24
	Yeni Fikirlere Açık Olmak	6	%2,24

Tablo 10 - devam

	Azimli ve Kararlı Olmak	13	%4,85
	Özgüven Sahibi Olmak	5	%1,87
	Bilgili Olmak / Bilgiyi Paylaşmak	2	%0,74
	Düşüncelerini Rahatça İfade Edebilmek	11	%4,1
	Düşünmeye Önem Vermek	3	%1,12
	Olgun Davranmak	1	%0,37
	Kendi Hatasını Fark Etmek	1	%0,37
	Bir Alanda Uzmanlaşmak / Eğitim Almak	2	%0,74
TOPLAM		**167**	**%62,32**
SOSYAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Bulunduğu Yere Uyum Sağlamak / Koşullara Uyum Sağlamak	5	%1,87
	Vefalı Olmak	1	%0,37
	Dostça Yaşamak	1	%0,37
	Barış İçinde Yaşamak	1	%0,37
	Komik / Espritüel Olmak	2	%0,74
	Kültürlerarası / Milletlerarası Etkileşime Önem Vermek	8	%2,99
	Yardımsever Olmak	4	%1,49
	Çocuklara Değer Vermek	1	%0,37
	Kanunlara / Kurallara Uymak	1	%0,37
	Takdir Etmek	11	%4,1
	Empati Kurmak	4	%1,49
	Başkalarının Fikirlerine Saygı Duymak / Emrivaki Yapmamak	8	%2,99
	İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak	4	%1,49
	Hakkaniyetli Olmak / Haksızlık Etmemek	2	%0,74
	Ön Yargılı / Peşin Hükümlü Olmamak	9	%3,35
TOPLAM		**62**	**%23,13**
MİLLÎ-MANEVİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak / Yerli Değerlere Önem Vermek	5	%1,87
	Edebiyata Önem Vermek	2	%0,74
TOPLAM		**7**	**%2,61**

Tablo 10 - devam

ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Tasarruflu / Tutumlu Olmak	3	%1,12
	Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı Sevmek / Doğal Yaşamı Korumaya Çalışmak	11	%4,1
	Çevre Sorunlarına Karşı Duyarlı Olmak	1	%0,37
TOPLAM		**15**	**%5,6**
HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak	17	%6,34
TOPLAM		**17**	**%6,34**
GENEL TOPLAM		**268**	**%100**

Temiz Olmak

Balıklı Göl'ün temizliğinden bahsedilerek temiz olmak iletisi sunulur.

Aşağıda temiz olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Toros Dağları'nda, denize yarım saat uzaklıkta tertemiz bir göl vardı: Balıklı Göl" (AT, 2016,9).

Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak

Balıklı'da yaşayanlar doğaya ve hayvanlara karşı çok duyarlıdır. Köyde yaşayanların balıklara olan sevgisi ve düşkünlüğü anlatılarak bu iletiler aktarılır.

Aşağıda hayvanları sevmek / hayvanlara karşı duyarlı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Kıyısındaki küçük köyün adı da 'Balıklı'ydı… İsmini göldeki alabalık, sazan ve renkli balıklardan alıyordu. Köylüler balıkları çocukları seviyor, hatta bazılarını yanlarından ayırmak istemiyorlardı. Bu yüzden, akvaryumlar evlerin ayrılmaz parçasıydı. Köylüler, televizyon ekranı yerine akvaryumlarına bakıp keyif çatmayı tercih ediyorlardı" (AT, 2016,9-10).

"Balıklar, kedi köpek gibi seviliyor burada. Mümkün olsa, tasma takıp yanlarında dolaştıracaklar. Akvaryumlarındaki balıklarla konuşup, şakalaşabiliyorlar. Balıkları hastalanınca, onlar da hastalanıyorlar; iyileşince iyileşiyorlar. Sabahlara kadar

birbirlerine balıklarını anlatıp duruyorlar. Her balığın farklı bir kişiliği olduğunu öğrendim burada: Utangaç, pervasız, aptal, kurnaz, zeki, bilgili, sakar, duygusal… En sevdiğim balık, küçük Zühtü'nün balığı 'Zühtü'. Balığını kendi ismini verecek kadar seven bir çocuk, onun için neler yapmaz?" (AT, 2016,17).

"Babası Salih Bey saçsız, tombul bir köylüydü. Hayatı boyunca 'saçları dökülmesin' diye uğraşıp durmuştu. Sonunda tek bir saç teli kalana kadar kendini 'saçlı' hissetmeyi sürdürmüştü. Yıllarca tek tel saçına özenle bakmıştı, onu zeytinyağıyla besleyip, bir o yana bir bu yana yatırarak taramıştı. Ta ki gece akvaryumundaki çok sevdiği balığı ölene kadar. O gece, sabaha kadar uyuyamamıştı. Sabah kalktığında tek tel saçını da kaybetmişti. Salih Bey o geceki üzüntüsünü şöyle anlatıyordu: 'Öyle üzüldüm ki, bir gecede bütün saçlarımı kaybettim.'" (AT, 2016,66-67).

Televizyon Bağımlısı Olmamak / Teknolojiyi Bilinçli Kullanmak

Köylülerin televizyon yerine akvaryumlarındaki balıkları seyretmesi, sanal ortamdaki iletişim yerine yüz yüze iletişim kurmaları ve gerektiği zaman teknolojiyi etkili bir şekilde kullanabilmeleri anlatılarak televizyon bağımlısı olmamak / teknolojiyi bilinçli kullanmak iletileri verilir.

Aşağıda televizyon bağımlısı olmamak / teknolojiyi bilinçli kullanmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bu yüzden, akvaryumlar evlerin ayrılmaz parçasıydı. Köylüler, televizyon ekranı yerine akvaryumlarına bakıp keyif çatmayı tercih ediyorlardı" (AT, 2016,9-10).

"Burası öyle bir köy ki iletişim telefon, faks veya internet yoluyla değil, gözle, sözle, dokunmayla sağlanıyor" (AT, 2016,16).

"Küçük Emine magazin haberlerine çok meraklıydı. Emma Hanım'ın evinde internete girip köylerine paraşütle gelenin kim olduğunu öğrenmişti" (AT, 2016,29).

Sanatı Sevmek

Köyde sanatın çeşitli dallarıyla ilgilenen insanlar yaşamaktadır. Martin keman çalıp çocuklara şarkılar öğretir, köye gelen yönetmen tüm köyü sinema filmine dâhil eder, sinema filmi yıllarca sergilenecek bir tiyatro oyununa dönüşür ve köye gelen

tasarımcıyla beraber köyde güzel heykeller yapılır. Tüm bunlarla sanatı sevmek iletisi sunulur.

Aşağıda sanatı sevmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Martin, köyü görür görmez âşık olmuştu. Altmış küsur yaşında, iyi keman çalan, emekli bir öğretmendi. (...) Gittiği her yerde çocuklara keman çalıp şarkılar öğretmeyi de âdet hâline getirmişti" (AT, 2016,10, 11).

"Polis Mustafa konuşmaya bayağı hazırlıklı gelmişti. Yönetmene ilkokulda, tam elli yıl önce rol aldığı müsamerelerden bahseden bir özgeçmiş sundu. Anaokulunda Tavşan ve Havuç adlı oyunda 'havuç'u oynayarak sanat hayatına atılmıştı. Fırtınalı sanat hayatı Memo'nun Gözyaşları adlı oyunda 'gözyaşı' rolüyle devam etmişti. Bir televizyon dizisinin son sahnesinde arkadan geçen de bizzat kendisiydi. Mustafa, yönetmene özgeçmişini okurken, buz gibi ses tonunu da terk etmişti. 'Bir başrol istiyorum artık!' diye adeta yalvardı" (AT, 2016,41-42).

"Küçük Emine film çekimiyle ilgili değildi. Gününü sandalağacından heykeller oyarak geçiriyordu. Mahmut'a yeni yaptığı balık heykelini gösterdi. Mahmut heykele hayran kalmıştı. Merakla, 'Bunu yapmayı nerden öğrendin?' diye sordu. Emine böbürlenerek, 'Emekli tasarımcı Emma Gordon'dan öğrendim,' dedi. Emma Gordon, köyde sandalağacı oyarak vakit geçirmeye başlamıştı. Önceden tasarlamadan, ne çıkacağını bilmeden heykeller yapmak onu mutlu ediyordu" (AT, 2016,43-44).

Üretken Olmak

Köylüler yiyeceklerini ve giyeceklerini kendileri üretir. Tüketim toplumunun hazırcılığından ve yapaylığından bıkan Martin köy yaşamına hayran kalır. Kısa zamanda köye yerleşir ve kendi ürettiklerini tüketerek yaşamaya başlar. Ayrıca, köyde sanatsal ürünler ve çeşitli projeler de üretilir. Tüm bunlar, üretken olmak iletisini destekler.

Aşağıda üretken olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Martin, köyü görür görmez âşık olmuştu. Altmış küsur yaşında, iyi keman çalan, emekli bir öğretmendi. Avrupa'daki yaşamından çok sıkılmıştı. 'Marka delisi' bir dünyada yaşamak istemiyordu artık. Sırtındaki kazaktan ayağındaki çoraba, her

şeyini kendisi örüyordu. Pantolonları, gömlekleri çarşı malı değildi. Yüzde yüz el yapımıydı" (AT, 2016,10).

"Gitmekten vazgeçti. Balıklı'da yaşamaya karar verdi. Kısa sürede köye uyum sağladı. Küçük bir tarla satın aldı. Ekip biçtikleriyle geçinmeye başladı" (AT, 2016,13).

"Emine devam etti: 'Acaba balıklar kendilerini hapishanelerinde nasıl hissediyorlar? Bizi oradan nasıl görüyorlar? Hiç düşündüğümüz yok! Bunu anlamak için bir proje bile çizdim.' 'Proje mi?' 'Evet,' dedi Emine. Defterini açıp çizdiklerini gösterdi. (...) 'Camdan bir havuz tasarladım,' dedi Emine. 'Bir kişinin girebileceği kadar. İçeri giren kendini akvaryumdaki balık gibi hissedecek. Balıkların gözünden dışarısını görecek. Bu deneyimi yaşayanlar akvaryumdaki balığın sıkıntısını hissedebilir ve hiç vakit kaybetmeden balıklarını göle bırakırlar.' Zühtü büyük bir suçluluk duygusuyla Emine'ye baktı. Bir an kendini, balığı Zühtü'nün gardiyanı gibi hissetmişti. 'Adı var mı bu projenin?' diye sordu. 'Evet,' dedi Emine. 'Akvaryumdaki Balığın Endişesi.'" (AT, 2016,48-49).

Tasarruflu / Tutumlu Olmak

Pek çok şeyi kendileri üreten köylüler tutumlu bir hayat sürerler. "Marka delisi" olmayıp doğal yollarla ürettikleri eşyaları kullanırlar. Bu duruma hayran olan Martin, köye yabancıların gelmesini istemez, şehirdeki marka düşkünlüğünün köyü ele geçirmesinden korkar. Bu durum anlatılarak tasarruflu / tutumlu olmak iletisi aktarılır.

Aşağıda tasarruflu / tutumlu olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Martin, köyü görür görmez âşık olmuştu. Altmış küsur yaşında, iyi keman çalan, emekli bir öğretmendi. Avrupa'daki yaşamından çok sıkılmıştı. 'Marka delisi' bir dünyada yaşamak istemiyordu artık. Sırtındaki kazaktan ayağındaki çoraba, her şeyini kendisi örüyordu. Pantolonları, gömlekleri çarşı malı değildi. Yüzde yüz el yapımıydı" (AT, 2016,10).

"'Kimse kendi koyununun yününden kazak öremez artık; köklerden yaptığı boyalarla yünlerini renklendiremez. Bütün giysiler alışveriş merkezlerinden alınır. Yapay ve zehirli maddelerle boyanmış naylon kıyafetler giyilir. İnsanlar giydiklerinin,

yediklerinin kalitesine değil, markasına önem verir olur. Marka manyaklığı burayı da ele geçirir...'" (AT, 2016,37-38).

Kendine Yetebilmek

Balıklı'da yaşayan insanlar tükettikleri ürünleri kendileri ürettikleri için kimseye muhtaç olmadan yaşarlar. Bu yaşam tarzından etkilenen yabancılar köye yerleşirler. Köydeki bağımsız yaşam tarzı verilerek kendine yetebilmek iletisi sunulur.

Aşağıda kendine yetebilmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Martin, köyü görür görmez âşık olmuştu. Altmış küsur yaşında, iyi keman çalan, emekli bir öğretmendi. Avrupa'daki yaşamından çok sıkılmıştı. 'Marka delisi' bir dünyada yaşamak istemiyordu artık. Sırtındaki kazaktan ayağındaki çoraba, her şeyini kendisi örüyordu. Pantolonları, gömlekleri çarşı malı değildi. Yüzde yüz el yapımıydı" (AT, 2016,10).

Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı Sevmek / Doğal Yaşamı Korumaya Çalışmak

Balıklı'da doğaya ve doğal yaşam tarzına kıymet verilir. Köylüler tarafından üretilen tamamen doğal ürünler tüketilir, ağaçların özgürce gelişmesine izin verilir ve henüz keşfedilmemiş doğal yaşam tarzı korunur. Köyün doğallığı, köylülerin ve dışarıdan gelenlerin köyün doğal yaşam tarzını koruma çabası anlatılarak doğal yaşama önem vermek / doğayı sevmek / doğal yaşamı korumaya çalışmak iletileri aktarılır.

Aşağıda doğal yaşama önem vermek / doğayı sevmek / doğal yaşamı korumaya çalışmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Günlerden bir gün yolu Balıklı Köy'e düşünce, o da aradığı cenneti bulduğuna inanmıştı. Her seferinde, 'Birkaç gün sonra giderim,' diye düşünmüştü. Ama gelin görün ki, köyün dev çınar ağacının dibinden bir türlü ayrılamamıştı. Güzellikler onu mıknatıs gibi çekmişti. 'Acaba artık gitsem mi?' diye düşündüğü bir gün, kapısında bir hediye sepeti bulmuştu. Sepetin içinde ev yapımı erişte, pestil, üzüm pekmezi, dut kurusu, doğal koyun sütünden yoğurt, hamam kesesi, zeytinyağından yapılma sabunlar vardı" (AT, 2016,11-12).

“Ağaçların özgürce gelişmesine izin verdiklerini öğrenince çok şaşırdım. Dalları budandıkça ağaçların hafızalarını kaybettiğine inanıyorlar. ‘Ağaçları budarsan, dallar ne yöne doğru büyümeleri gerektirdiğini unutur. Karman çorman olur, dolanır ve birbirlerini boğarlar,’ diye düşünüyorlar. Bu yüzden köyün okulunun penceresinden girmiş ağar dalını bile kesmemişler. Dalı görsen şaşarsın; öğretmenin masasının üzerinden geçerek karatahtaya doğru uzanmış. Kimse ona dokunmuyor. Sanırsın tahtaya bir şeyler yazacak. Ağacın ismi de var: ‘Yeşilim’! Sınıftaki öğrencilerden biri o! Numara bile vermişler. Ağaçlara da insan gibi davranıyorlar. Önceleri tuhaf geliyordu, ama artık alıştım. Köyün yaşlı çınarına şapka çıkararak selam veren bir köylü gördüğümde şaşırıyorum artık” (AT, 2016,18-19).

“Tam o sırada ilginç bir şey oldu. Martin mikrofonu kapattı ve, ‘Hayır!’ diye bağırdı. ‘Burada kesinlikle bir film çekilmemeli!’ Köylüler şaşırmıştı. ‘Nasıl yani?’ diye koro hâlinde sordular. Martin, kararlıydı. Düşüncelerini herkesin meraklı bakışları altında özetledi. ‘Eğer bu film çekilirse herkes köyü öğrenir. Balıklı, kısa zamanda turistik bir köy hâline dönüşür. Oysa köyün en önemli özelliği fazla bilinmemesi. Balıklı’nın meşhur olması her şeyi bitirir. Oteller, toplu konutlar, havuzlu evler yapılır. Ağaçlar acımasızca kesilir. Göle kanalizasyon akıtılır. Tarlalarda domates, biber yerine villa yerleştirilir. Kimse kendi koyununun yününden kazak öremez artık; köklerden yaptığı boyalarla yünlerini renklendiremez. Bütün giysiler alışveriş merkezlerinden alınır. Yapay ve zehirli maddelerle boyanmış naylon kıyafetler giyilir. İnsanlar giydiklerinin, yediklerinin kalitesine değil, markasına önem verir olur. Marka manyaklığı burayı da ele geçirir...’” (AT, 2016,37-38).

Cömert Olmak

Köylüler son derece cömert insanlardır. Ürettikleri doğal ürünleri birbirleriyle paylaşırlar. Martin’e kendi ürünlerinden oluşan bir sepet hazırlayıp hediye ederler. Ayrıca, köyü sular altında kalmaktan kurtaracak proje için köy meydanına koyulan yardım sandığı kısa sürede dolar. Bu hediye verme ve yardım etme örnekleriyle cömert olmak iletisi sunulur.

Aşağıda cömert olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Acaba artık gitsem mi?’ diye düşündüğü bir gün, kapısında bir hediye sepeti bulmuştu. Sepetin içinde ev yapımı erişte, pestil, üzüm pekmezi, dut kurusu, doğal

koyun sütünden yoğurt, hamam kesesi, zeytinyağından yapılma sabunlar vardı. İçinden çıkan notta da şunlar yazılıydı: Sevgili Martin, Sepeti Muhtar Semih Bey ördü. Hamam kesesi Yıldız Hanım'ın el emeği göz nuru. Erişte de öyle. Pestili ve pekmezi köyümüzün imamı Muammer Bey kendi üzümlerinden yaptı. Dutları ise Postacı Rıza Bey kuruttu. Sabun ve zeytinyağı resim öğretmenimiz Aslı Hanım'a ait. Bahçesindeki, kendi eliyle topladığı zeytinlerden. Yoğurt ise, Muhtar Semih Bey'in koyunu Yünlü'den" (AT, 2016,12).

"Maketi köy meydanında sergilediler. Yanına da bir yardım sandığı koydular. Herkese gönlünden geçtiği kadar yardım etmesini söylediler. Kısa sürede hatırı sayılır miktarda para toplamışlardı. Masrafların bir kısmını bu yolla sağladılar" (AT, 2016,95).

Sağlıklı Yaşamaya Önem Vermek / Sağlıklı Beslenmek / Spor Yapmak

Köydeki doğal yaşam tarzı sağlıklı beslenmeyi de beraberinde getirir. Doğal yiyecekler yiyen köylüler ve köye doğal yaşamak umuduyla gelen yabancılar sağlıklı yaşamaya önem verirler. Köye gelen film yapımcısı ise sağlıksız beslenir, aşırı yemek yer ve puro içer. Köylülerin sağlıklı yaşamıyla yapımcının sağlıksız yaşamı karşıtlık oluşturacak şekilde verilerek sağlıklı yaşamaya önem vermek / sağlıklı beslenmek iletileri sunulur. Köyün yakınlarında yamaç paraşütünün yapılması anlatılarak da spor yapmak iletisi aktarılır.

Aşağıda sağlıklı yaşamaya önem vermek / sağlıklı beslenmek / spor yapmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Acaba artık gitsem mi?' diye düşündüğü bir gün, kapısında bir hediye sepeti bulmuştu. Sepetin içinde ev yapımı erişte, pestil, üzüm pekmezi, dut kurusu, doğal koyun sütünden yoğurt, hamam kesesi, zeytinyağından yapılma sabunlar vardı. İçinden çıkan notta da şunlar yazılıydı: Sevgili Martin, Sepeti Muhtar Semih Bey ördü. Hamam kesesi Yıldız Hanım'ın el emeği göz nuru. Erişte de öyle. Pestili ve pekmezi köyümüzün imamı Muammer Bey kendi üzümlerinden yaptı. Dutları ise Postacı Rıza Bey kuruttu. Sabun ve zeytinyağı resim öğretmenimiz Aslı Hanım'a ait. Bahçesindeki, kendi eliyle topladığı zeytinlerden. Yoğurt ise, Muhtar Semih Bey'in koyunu Yünlü'den" (AT, 2016,12).

“Baharın gelmesiyle sadece kelebekler ortaya çıkmıyor. Aynı zamanda ilerdeki Kocadağ’da yamaç paraşütçüleri görünmeye başlıyor. Gökyüzünde kelebekler gibi uçuşan insanları izlemek heyecan verici” (AT, 2016,16).

“Bir gün köye son model bir cip geldi. Tozlu olmasından, uzun zamandır arazide yolculuk ettiği anlaşılıyordu... İçinden elli yaşlarında, puro içen ve sürekli terleyen, iriyarı, şişman bir adam çıktı. Bu film yapımcısı Celal Bey’di. (...) Yapımcı istemeye istemeye masanın başına oturdu. Metni okuması tam bir hafta sürdü. Ofladı pufladı, kilolarca çekirdek çitledi. Sıkıntıdan dört tavuk, beş kilo makarna, on kilo domatesi mideye indirdi. Tam sekiz yüz bardak çay, on beş bardak kahve, sekiz bardak nar suyu, on beş bardak portakal suyu içti” (AT, 2016,76, 78-79).

Bulunduğu Yere Uyum Sağlamak / Koşullara Uyum Sağlamak

Balıklı’ya gelen yabancıların kısa sürede kültüre ve yaşam tarzına uyum sağlaması anlatılarak ve çeşitli örneklerle bu durum desteklenerek bulunduğu yere uyum sağlamak / koşullara uyum sağlamak iletileri aktarılır.

Aşağıda bulunduğu yere uyum sağlamak / koşullara uyum sağlamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Gitmekten vazgeçti. Balıklı’da yaşamaya karar verdi. Kısa sürede köye uyum sağladı. Küçük bir tarla satın aldı. Ekip biçtikleriyle geçinmeye başladı” (AT, 2016,13).

“Balıklı’ya gelen İngilizler uyumlu insanlardı Köyü benimsemişlerdi. Kısa sürede hepsinin evinde akvaryumlar oldu. Anlatılan efsaneleri bile hiç sorgulamadan kabullenmişlerdi. Artık göldeki canavara ve rüzgârların dünyaya Balıklı’dan dağıtıldığına inanıyorlardı” (AT, 2016,21).

“Uzun zamandan beri kendisini Türkiyeli olarak hissediyordu. Bir grup arkadaşıyla yerel kültürün hayranı olmuşlardı. Türkçe konuşabiliyor, saz ya da ud çalabiliyorlardı. Hatta, yöre danslarını yapıyorlardı; ‘Türking’ adlı bir folklor grubu bile kurmuşlardı. Aslı Öğretmen’e folklor kıyafetleri çizdirip diktirmişler ve beden eğitimi öğretmeni Sadri Bey’den ders almışlardı. Bölgenin danslarıyla yetinmeyip, kemençe çalmayı ve Karadeniz horonunu da öğrenmişlerdi. Kendi müzikleriyle Karadeniz müziği arasında benzerlikler vardı. Grup olarak filmde rol almaya

hazırdılar. Martin şaşırmıştı. Ted, yönetmeni halk oyunları festivaline davet etti. Bu festivalde Türking de sahneye çıkacaktı. Yusuf Değirmen, festivalde İngilizlerin folklor topluluğunu görünce çok heyecanlandı. 'Harika!' dedi. 'İngilizler gelmişler, Torosların bir köyüne yerleşmişler. Beatles'tan parçalar çalmak yerine bu yörenin ve Karadeniz'in danslarını yapıyorlar. İnanılmaz bir şey!'" (AT, 2016,55-56).

Vefalı Olmak

Köye yerleşen Martin'in Avrupa'daki arkadaşlarını unutmayıp onlara mektuplar yazması anlatılarak vefalı olmak iletisi sunulur.

Aşağıda vefalı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Martin, yerleşir yerleşmez Avrupa'daki arkadaşlarına ballandıra ballandıra köyü anlatmaya koyuldu. Haftada bir uğrayan eşekli postacı Rıza Bey'e yetiştirmeye çalışarak İngiliz arkadaşlarına mektuplar yazdı" (AT, 2016,14).

Tedbirli Olmak

Martin'in yazdığı mektuplardan arkadaşlarının çoğu etkilenir ve Balıklı'ya yerleşmeye karar verir. Yalnız Ted temkinli davranır. Onun bu durumu verilerek tedbirli olmak iletisi aktarılır.

Aşağıda tedbirli olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Martin'in İngiliz arkadaşları mektuplardan çok etkileniyorlar, ne yapıp edip bu köye yerleşmenin yolunu arıyorlardı. Sadece en yakın arkadaşı Ted fazla etkilenmemişti. Ted her zaman temkinliydi, mesafeliydi. Heyecanlarının peşinden koşmazdı" (AT, 2016,15-16).

Az ve Öz Konuşmak / Düşünmeden Konuşmamak

Tedbirli bir insan olan Ted aynı zamanda düşünerek konuşur. Köydeki insanların susmayı da bir iletişim biçimi kabul etmeleri, Ted'in az ve öz konuştuğu ve lafı gereksiz yere uzatanların konuşmalarının sonlandırıldığı belirtilerek bu iletiler verilir.

Aşağıda az ve öz konuşmak / düşünmeden konuşmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Burası öyle bir köy ki iletişim telefon, faks veya internet yoluyla değil, gözle, sözle, dokunmayla sağlanıyor. Kimse gereksiz konuşmuyor. Susmak da bir anlatım biçimi” (AT, 2016,16).

“Gelen İngilizler arasındaki tek çevre mühendisi Ted’di. Köylüler ona ‘Buzdolabı Ted’ adını takmışlardı. Her soruya şıp diye cevap verecek türden biri değildi. En suskun olduğu anlar, ona bir soru sorulduğunu anlardı. Küçük Mahmut’un, ‘Neden sular yükseliyor?’ sorusuna hemen cevap vermemiş, uzun uzun düşünmeyi tercih etmişti. Sonra birden ‘Yeraltı suları, depremler nedeniyle yükselmiş olabilir,’ demişti. ‘Ama araştırmadan kesin bir şey söylenemez.’ Mahmut, Ted’le her konuştuğunda birçok şey öğreniyordu. En iyi öğrendiği ise, susmak ve uzun uzun düşünmekti” (AT, 2016,25).

“Muhtarın uzadıkça uzayan konuşmasını, İmam Muammer Bey söz alarak sonlandırdı. Muammer Bey rol merakı olmadığından bahsetti. Oyuncu olmayı hiç düşünmediğini ısrarla vurguladı. Zaten yetenekli de değildi. ‘İstemem’, ‘yapmam’ gibi sözcüklerim bol bol geçtiği, çok uzun bir konuşmaydı. Bir türlü sonlanamıyor, bir yere bağlanamıyordu. Sonunda salondakiler, ‘Yok yok, öyle demeyin, size de küçük bir yol koyabilirdi canım,’ deyip Muammer Bey’i susturmayı başardılar” (AT, 2016,36-37).

Dostça Yaşamak

Martin’in mektubunda köydeki dostluk ortamından bahsetmesiyle dostça yaşamak iletisi aktarılır.

Aşağıda dostça yaşamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Burası öyle bir köy ki iletişim telefon, faks veya internet yoluyla değil, gözle, sözle, dokunmayla sağlanıyor. Kimse gereksiz konuşmuyor. Susmak da bir anlatım biçimi. Çayırlarda dostluk yeşeriyor, mutluluk rüzgâr olup esiyor” (AT, 2016,16).

Barış İçinde Yaşamak

Köyün savaşlara uzak yaşamından ve köyden sadece bir kişinin savaşa katıldığından bahsedilerek barış içinde yaşamak iletisi sunulur.

Aşağıda barış içinde yaşamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Tarih buraya pek uğramıyor. Düşünsene, Dünya Savaşları olurken bu köyün ruhu bile duymamış. Savaşa katılmış yalnızca bir kişi var” (AT, 2016,18).

Komik / Espritüel Olmak

Korelinin katıldığı savaştan ve kaybettiği uzuvlarından esprili bir şekilde bahsetmesi anlatılarak bu ileti verilir. Ayrıca, anlatının sonunda ortaya çıkan tiyatro oyununun çok komik olduğu belirtilerek komik / espritüel olmak iletisi desteklenir.

Aşağıda komik / espritüel olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Savaşa katılmış yalnızca bir kişi var. O da sonradan gelip yerleşmiş buraya. Kore Savaşı’na katıldığı için ‘Koreli’ diyorlar. Bir gözünü ve bir ayağını orada kaybetmiş. ‘Bir ayağım Kore’de, bir ayağım Türkiye’de. Çok uzun adımlı tek gözlü bir devim ben,’ diyerek çocukları güldürüyor” (AT, 2016,18).

“Zühtü oyunu, camdan bakan balıklarla birlikte kahkahalarla izledi. Daha önce bu kadar eğlendiğini hiç hatırlamıyordu. Selamdan sonra, oyuncular Zühtü’nün yanına geldiler. Merakla, ‘Nasıl buldun?’ diye sordular. Zühtü, ‘Hiçbir şey anlamadım, ama rahatlıkla söyleyebilirim ki,’ dedi, ‘hayatımda bu kadar tuhaf bir şey izlemedim. Dünyanın en komik oyunu bu! Az daha gülmekten ölüyordum. Tam zamanında bitirdiğiniz için teşekkür ederim. Biraz daha devam etseydiniz kahkahadan çatlayacaktım.’ Yusuf Değirmen şaşırmıştı. Üzgün üzgün, ‘Komik mi?’ diye sordu. ‘Ben acıklı bir oyun sahneye koydum sanıyordum.’ Bu konuşma Zühtü’yü iyice kopardı. Gülmekten zorlukla konuşabiliyordu. ‘Acıklı mı? Balıkların da gülebildiğini ilk defa gördüm,’ diye, karnını tutarak kıkırdadı” (AT, 2016,100-101).

Kültürlerarası / Milletlerarası Etkileşime Önem Vermek

Köye yerleşen İngilizlerle köylülerin uyum içinde yaşaması anlatılarak bu ileti sunulur. İngilizler yöre kültürüne hayran olurlar ve yerel dansları yapmak için bir folklor grubu kurarlar. Türk kültüründen etkilenen İngilizlerin yerel kültürü öğrenip yansıtmak için gösterdikleri çaba takdir edilerek bu ileti aktarılır. Ek olarak, Yusuf Değirmen’in yazdığı senaryoya, Martin’in tavsiyesine uyarak Eski Yunan ve Roma efsanelerindeki yaratıkları eklemesiyle ileti desteklenir.

Aşağıda kültürlerarası / milletlerarası etkileşime önem vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“İngiltere’den sıkılmış arkadaşlarına sonunda Ted de katıldı. Birbirlerinin ardı sıra Balıklı Köy’e geldiler. Köyün eski boş evlerinden satın alarak yerleştiler. Emekli mühendisler, sanatçılar ve doğaseverler, Balıklı Köylü oldular. Birkaç yıl içinde köy nüfusunun üçte biri İngiliz olmuştu” (AT, 2016,20).

“Yusuf Değirmen, ‘Bildiğin ilginç yaratıklar var mı?’ diye sordu. ‘Elbette,’ dedi Martin. Eski Yunan ve Roma efsanelerinden bildiği bütün yaratıkları saydı. Yarı insan yarı at Kentaur’lardan ve tek boynuzlu at Unikorn’dan uzun uzun bahsetti. Üç kafalı köpek Kerberos’un ve tek gözlü dev Kiklop’un marifetlerini saymakla bitiremedi. Ejderha kuyruklu, kanatlı yılan Basilisk’e övgüler yağdırdı. Kafasından yılanlar çıkan Medusa’yı, yarı keçi yarı insan Pan’ı, kanatlı at Pegasus’u da eklemeyi unutmadı… Bütün bu canavarlar eğer senaryoya girerse, filmin çok iş yapacağını da özellikle vurguladı” (AT, 2016,52-53).

“Uzun zamandan beri kendisini Türkiyeli olarak hissediyordu. Bir grup arkadaşıyla yerel kültürün hayranı olmuşlardı. Türkçe konuşabiliyor, saz ya da ud çalabiliyorlardı. Hatta, yöre danslarını yapıyorlardı; ‘Türking’ adlı bir folklor grubu bile kurmuşlardı. Aslı Öğretmen’e folklor kıyafetleri çizdirip diktirmişler ve beden eğitimi öğretmeni Sadri Bey’den ders almışlardı. Bölgenin danslarıyla yetinmeyip, kemençe çalmayı ve Karadeniz horonunu da öğrenmişlerdi. (...) Yusuf Değirmen, festivalde İngilizlerin folklor topluluğunu görünce çok heyecanlandı. ‘Harika!’ dedi. ‘İngilizler gelmişler, Torosların bir köyüne yerleşmişler. Beatles’tan parçalar çalmak yerine bu yörenin ve Karadeniz’in danslarını yapıyorlar. İnanılmaz bir şey! Üstelik, yaş ortalaması altmış beş olan tek folklor grubu! Kesinlikle size senaryoda yer vermeliyim! Hatta, filmde İngiltere’ye de bir Karadeniz grubu gitmeli, İskoç dansları yapmalı!’” (AT, 2016,55, 56).

Sağduyulu Olmak / Hurafelere İnanmamak / Mantıksız İşler Yapmamak

Balıklı’da yaşayanların Balıklı Göl’de canavar olduğuna inanmaları, köye gelen İngilizlerin bu inanışı sorgulamadan kabullenmeleri ve küçük Mahmut’un uyanık davranıp göldeki canavar söylentisine inanmaması anlatılarak bu iletiler sunulur. Mahmut’un inanmadığı söylentilerin hurafe olduğu doğrudan belirtilmiştir. Ayrıca, Yusuf Değirmen yazdığı senaryo için oyuncu seçerken mantıksız davranır, keçi rolünü oynaması için bir eşeği seçer. Durum ironik bir şekilde sunularak iletiler desteklenir.

Aşağıda sağduyulu olmak / hurafelere inanmamak / mantıksız işler yapmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Balıklı’ya gelen İngilizler uyumlu insanlardı Köyü benimsemişlerdi. Kısa sürede hepsinin evinde akvaryumlar oldu. Anlatılan efsaneleri bile hiç sorgulamadan kabullenmişlerdi. Artık göldeki canavara ve rüzgârların dünyaya Balıklı’dan dağıtıldığına inanıyorlardı” (AT, 2016,21).

“Zeynep beşinci sınıf öğrencisiydi. Göl sularının yükselmesinin nedenini bulmayı kendine iş edinmişti. Bir gün arkadaşı Mahmut’a, ‘Buldum!’ dedi. ‘Göldeki canavar şişmanladıkça suları taşırıyor.’ Küçük Mahmut cingözdü. Hurafelere kolay kolay inanmazdı. ‘Bence bu gölde canavar manavar yok!’ dedi. ‘Canavar, biz insanlarız! Bir yerlerde gölleri kuruturken, başka yerlerde suları taşırıyoruz.’ Zeynep bilgiç bilgiç Mahmut’un kulağına fısıldadı. ‘Gölde canavar olmasaydı, valilik buraya polis atamazdı, öyle değil mi?’” (AT, 2016,23-24).

“Yusuf Değirmen bu sefer, Sürmeli’nin karşısında durdu. ‘Sürmeli ise Pan olacak. Yarı insan yarı keçi! Böylelikle canlılar tarihinde bir ilk gerçekleşecek!’ Postacı Rıza Bey bu ilkin ne olduğunu bilmiyordu. Ama tarihe geçmek fena bir şey olmalıydı. ‘Keçi rolünü bir eşek canlandıracak!’ diye devam etti Yusuf Değirmen. ‘Bir imkânsıza imza atıyoruz.’” (AT, 2016,60-61).

Etrafta Olan Bitene Dikkat Etmek / Dikkatli Olmak

Balıklı Göl’ün suları yavaş yavaş yükselmektedir. Köylüler başka işlerle uğraşırken bu durumu fark etmezler. Fark edenlerse yükselen suları pek umursamaz. Köye gelen film yapımcısı gölün sularının taştığını, her yerin su içinde olduğunu söyler; fakat yönetmen ve köylüler etrafta olan biteni önemsememeye devam ederler. Köylülerin çoğu senaryo ve filmle meşgulken durumun ciddiyetini ilk fark eden küçük Zühtü olur. Zühtü’nün dikkati ve duyarlılığı sayesinde köy büyük bir sorundan kıl payı kurtulur. Bu durum anlatılarak etrafta olan bitene dikkat etmek / dikkatli olmak iletileri aktarılır.

Aşağıda etrafta olan bitene dikkat etmek / dikkatli olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Köyün çok uzun zamandan beri, aslında bazı köylülerin bile bilmediği bir sorunu vardı. Gölün suları yavaş yavaş yükseliyordu. Zamanla kıyıdaki tarlaları su basmıştı. Evleri tepede olduğundan, köylüler bu sorunu pek dert etmiyorlardı” (AT, 2016,22).

“‘Keşke senaryoyu ben taşımasaydım,’ diye hayıflanarak, suları şapırdata şapırdata evlerinin önüne kadar geldi. O an, göl sularının ne kadar yükseldiğini fark etti. Herkes filmle meşgul olduğundan, kimse durumun aciliyetini önemsememişti. Göle yakın düzlükte kurulu okulun bahçesi daha şimdiden sular altında kalmıştı bile. Yükselen sular neredeyse koridordan içeriye girecekti” (AT, 2016,74-75).

“Gelir gelmez, ‘Bu köyde film çekmek de nereden aklınıza geldi?’ diye yönetmeni azarladı. ‘Her yeri su içinde!’ Yönetmen, suların yükselmesiyle ilgili değildi. ‘Ufak sorunlar beni hiç ilgilendirmiyor. Ben senaryoma yoğunlaştım,’ dedi. (...) Yapımcı Celal Bey buna da sinirlendi. ‘Benden metelik yok! Bir daha bu köye adımımı atmayacağım!’ diyerek, arabasına doğru koştu. ‘Herkes kafayı üşütmüş burada! Gölün suları taşmış kimsenin umurunda değil!’ Yusuf Değirmen ve köylüler suları yararak uzaklaşan arabanın peşinden baktılar” (AT, 2016,77, 79-80).

Umursamaz Olmamak / Sorunları Görmezden Gelmemek

Yükselen göl sularına dikkat etmeyen köylüler, durumu fark etseler bile umursamazlar. Yürürken ayaklarının çıkardığı şıpırtıya rağmen sorunu görmezden gelirler. Durumun nedenini araştırmayan köylüler sorun kendiliğinden çözülecekmiş gibi davranırlar. Onların filmle uğraşırken acil çözüm bekleyen problemi ciddiye almamaları anlatılarak umursamaz olmamak / sorunları görmezden gelmemek iletileri sunulur.

Aşağıda umursamaz olmamak / sorunları görmezden gelmemek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“En kötü durumdaki bina, köyün ilkokuluydu. Alçakta, gölün hemen kenarındaydı. Gölün taşması, okulu ve bahçesini tamamen sular altında bırakabilirdi. Köylüler oralı değildi. ‘Nasıl olsa bir çözüm bulunur,’ diye düşünüyorlardı; bir gün suların alçalmaya başlayacağına inanıyorlardı. Nedense o gün hiç gelmiyor, gölün suyu yükseldikçe yükseliyordu. Yürürken ayaklarının çıkardığı şıpırtıyı bastırmak için bağırarak konuşmaya alışmışlardı. Zeynep beşinci sınıf öğrencisiydi. Göl sularının yükselmesinin nedenini bulmayı kendine iş edinmişti” (AT, 2016,22-23).

"'Keşke senaryoyu ben taşımasaydım,' diye hayıflanarak, suları şapırdata şapırdata evlerinin önüne kadar geldi. O an, göl sularının ne kadar yükseldiğini fark etti. Herkes filmle meşgul olduğundan, kimse durumun aciliyetini önemsememişti. Göle yakın düzlükte kurulu okulun bahçesi daha şimdiden sular altında kalmıştı bile. Yükselen sular neredeyse koridordan içeriye girecekti" (AT, 2016,74-75).

"Sonraki günler, senaryoyu tiyatro oyununa dönüştürme çalışmalarıyla geçti. Harıl harıl çalışırken, göl suları da yükselmeye devam ediyordu. Herkes rolüyle o kadar meşguldü ki gölün sularıyla ilgilenen sadece Zühtü kalmıştı. Zeynep bile artık ilgili değildi. Bu işi ancak Zühtü çözebilirdi. Emine'nin yanına gitti" (AT, 2016,87).

Çevre Sorunlarına Karşı Duyarlı Olmak

Balıklı Göl'ün sularının yükselmesi ciddi bir çevre problemidir. Köylülerin bu durumu umursamaması sonucu problem ciddi bir hal alır. Çocukların duyarlılığı ve projeleri sayesinde köy sular altında kalmaktan kurtulur. Çevre problemlerinin temelinde insanların olduğu ve umursanmayan çevre problemlerinin giderek büyüdüğü belirtilerek çevre sorunlarına karşı duyarlı olmak iletisi sunulur.

Aşağıda çevre sorunlarına karşı duyarlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Köyün çok uzun zamandan beri, aslında bazı köylülerin bile bilmediği bir sorunu vardı. Gölün suları yavaş yavaş yükseliyordu. Zamanla kıyıdaki tarlaları su basmıştı. Evleri tepede olduğundan, köylüler bu sorunu pek dert etmiyorlardı" (AT, 2016,22).

"'Bence bu gölde canavar manavar yok!' dedi. 'Canavar, biz insanlarız! Bir yerlerde gölleri kuruturken, başka yerlerde suları taşırıyoruz.'" (AT, 2016,24).

"Gelir gelmez, 'Bu köyde film çekmek de nereden aklınıza geldi?' diye yönetmeni azarladı. 'Her yeri su içinde!' Yönetmen, suların yükselmesiyle ilgili değildi. 'Ufak sorunlar beni hiç ilgilendirmiyor. Ben senaryoma yoğunlaştım,' dedi. (...) Yapımcı Celal Bey buna da sinirlendi. 'Benden metelik yok! Bir daha bu köye adımımı atmayacağım!' diyerek, arabasına doğru koştu. 'Herkes kafayı üşütmüş burada! Gölün suları taşmış kimsenin umurunda değil!' Yusuf Değirmen ve köylüler suları yararak uzaklaşan arabanın peşinden baktılar" (AT, 2016,77, 79-80).

Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek / Çözüm Odaklı Olmak

Göl sularının yükselmesini fazla umursamayan köylüler, sorunu çözmek için kalıcı çözümler bulmaya çaba göstermezler. Valiliğe konuyla ilgili dilekçeler yazarlar ve köye bir polis atanır. Problemin çözümüne hiçbir katkısı olmasa da köylülerin küçük girişimi çözüm için çaba sayılabilir. Anlatının sonunda, Zühtü sayesinde durumun ciddiyetini kavrayan köylüler sorunun çözümü için ellerinden geleni yaparlar. Bu durum anlatılarak problemin çözümü için çaba göstermek / çözüm odaklı olmak iletileri verilir. Bunun yanında, köyde film çekilmesinin olumsuz sonuçlar doğuracağını düşünen Martin, filmi engellemek için bir plan yapar. Martin'in problem olarak nitelendirdiği durumu çözmek için çaba göstermesi de bu iletileri destekler.

Aşağıda problemin çözümü için çaba göstermek / çözüm odaklı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Zeynep bilgiç bilgiç Mahmut'un kulağına fısıldadı. 'Gölde canavar olmasaydı, valilik buraya polis atamazdı, öyle değil mi?' Gerçekten de köylüler defalarca valiliğe dilekçe verip, konunun araştırılmasını istemişlerdi. Valilik de sonunda gerekeni yapmış, bunun için bir polis atamıştı: Mustafa Bey!" (AT, 2016,24).

"Martin film çekilmesini engellemeye iyice kararlıydı. Bir yöntem bulmalıydı, ama nasıl? Günlerce düşündükten sonra nihayet bir çözüme ulaştı. Kendine göre bir plan yapmış görüşlerini sadece Ted'le paylaşmıştı. Ted soğuk soğuk, 'Bunu nasıl gerçekleştireceksin?' diye sormuştu. O da, 'Yönetmenin kafasını iyice karıştıracağım. Beynini çamaşır makinesine döndüreceğim. Ortaya öyle bir senaryo çıkacak ki, çekilmesi olanaksız olacak,' diye cevap vermişti" (AT, 2016,50-51).

"Muhtar bu konuda aracı olmayı kabul etti. Maketi kapıp, cam fabrikasına gitti. Fabrikadakileri etkilemek çok da zor olmadı. 'Bu örnek çalışma fabrikamızın ismini dünyaya duyurabilir deyip,' cam duvarların üretimine başladılar. Maketi köy meydanında sergilediler. Yanına da bir yardım sandığı koydular. Herkese gönlünden geçtiği kadar yardım etmesini söylediler. Kısa sürede hatırı sayılır miktarda para toplamışlardı. Masrafların bir kısmını bu yolla sağladılar" (AT, 2016,95).

Pozitif Düşünmek (İyimser Olmak)

Polis Mustafa Bey'in en kötü olaylarda bile olumlu bir taraf bulması, saçları döküldüğü için üzüntü duyan Salih Bey'in zamanla saçsız olmayı sevmesi ve köye gelen yapımcının kırıcı tavırlarına rağmen köylülerin kahkahalar atmayı başarması anlatılarak pozitif düşünmek iletisi aktarılır.

Aşağıda pozitif düşünmek (iyimser olmak) iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"En kötü olayda bile olumlu bir yan bulan, göbekli, tonton bir adamdı Mustafa Bey" (AT, 2016,24-25).

"Ne zaman böyle konuşsa, karısı Yıldız Hanım onu teselli ederdi: 'Belki çok sevindiğin bir gecenin sabahında saçlarına tekrar kavuşursun.' Salih Bey, sevinçli gecelerin sabahında saçlı uyanmayı umut edip durdu, ama bu hiç gerçekleşmedi. Saçsız olmayı kabullendi. Hatta giderek daha çok sevdi" (AT, 2016,67).

"Köylüler onu dışarda bekliyorlardı. Koro hâlinde, 'Nasıl olmuş? Beğendiniz mi?" diye sordular. Yapımcı, var gücüyle, 'Şimdiye kadar okuduğum en berbat senaryo!' diye bağırdı. 'Tam bir rezalet! Saçmalığın daniskası! Kepazelik!' Köylüler şaşırmıştı. Bir insan okuduğu şeylere nasıl olur da bu kadar sinirlenebilirdi? Yapımcının hareketleri çok komikti doğrusu. Kendilerini tutamadılar. Hep beraber önce kikirdediler, sonra kahkahalar attılar" (AT, 2016,79).

Özenli Giyinmek / Öz Bakıma Önem Vermek

Yönetmen Yusuf Değirmen'in bakımsız görünüşü ve özensiz kıyafetleri anlatılarak bu iletiler örtük olarak verilir. Ayrıca Salih Bey'in saçlarına önem verip bakım yapmasından bahsedilerek özenli giyinmek / öz bakıma önem vermek iletileri desteklenir.

Aşağıda özenli giyinmek / öz bakıma önem vermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Saçı sakalı birbirine karışmıştı. Dışarı çıkarken kendi elbiselerini değil de arkadaşınınkileri giymiş gibi bir hâli vardı. Kıyafetleri ya çok dar ya da çok bol duruyordu. Bahar gelmesine rağmen hala kışlıklarlaydı" (AT, 2016,26-28).

“Babası Salih Bey saçsız, tombul bir köylüydü. Hayatı boyunca ‘saçları dökülmesin’ diye uğraşıp durmuştu. Sonunda tek bir saç teli kalana kadar kendini ‘saçlı’ hissetmeyi sürdürmüştü. Yıllarca tek tel saçına özenle bakmıştı, onu zeytinyağıyla besleyip, bir o yana bir bu yana yatırarak taramıştı” (AT, 2016,66-67).

Çalışkan Olmak / Tembel Olmamak

Yusuf Değirmen tembel bir insandır. Bu sebeple yaptığı işler başarısızlıkla sonuçlanır. Bu durum anlatılarak çalışkan olmak / tembel olmamak iletileri sunulur. Ayrıca, köyü sular altında kalmaktan kurtaracak proje için köylülerin tümü çalışır. Köylülerin proje için çalışırken aynı zamanda tiyatro oyununa hazırlanmaları bu iletilerle örtüşür.

Aşağıda çalışkan olmak / tembel olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Dinlenmekle giderilmeyecek bir yorgunluk vardı üstünde” (AT, 2016,28).

“Köy halkı, yönetmeden habersiz bir araya geldi. Buluşmayı, yönetmenin horul horul uyuduğu öğle saatine denk getirmeye dikkat etmişlerdi” (AT, 2016,34-35).

“Fabrika kısa sürede cam duvarların üretimine girişti. Emma Gordon projenin başındaydı. Duvarları en ince detaylarına kadar çizmişti. İlk örnekleri bahçe duvarının üstüne yerleştirmek hiç zor olmadı. Ardından gelen diğerlerini de... Oyuncular bir yandan oyunu çalışırken, bir yandan da duvarların yerleştirilmesine yardımcı oldular. ‘Zamanlama müthiş,’ dedi Ted. ‘Sular her geçen gün biraz daha yükselirken, duvarımızda yükseliyor.’” (AT, 2016,97).

Soğukkanlı Olmak / Heyecana Kapılmamak / Sinirli Olmamak

Yönetmen Yusuf Değirmen’in köyde film çekeceğini duyan köylüler heyecana kapılır. Yönetmen senaryoyu yazarken son derece gergindir. Köylülerin yönetmeni tanımadan heyecana kapılması ve yönetmenin senaryoyu yazma aşamasındaki sinirli tavırları anlatılarak bu iletiler sunulur. Film yapımcısı senaryoyu beğenmeyince Yusuf Değirmen çok üzülür. Ted’e kendini Kocadağ’dan aşağı atacağını söyleyerek köyden ayrılır. Bunu duyan köylüler paniğe kapılıp Kocadağ’a tırmanırlar. Vardıklarında yönetmenin yamaç paraşütü yapmak için dağdan atladığını öğrenirler. Köylülerin boş yere paniklemesi verilerek soğukkanlı olmak iletisi aktarılır.

Aşağıda soğukkanlı olmak / heyecana kapılmamak / sinirli olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Yusuf Değirmen köyümüzde film çekecek,' denince, Balıklı halkı çok heyecanlanmıştı. Daha önce bu ismi duymadıkları halde, birbirlerine, 'Vaay! Yusuf Değirmen ha?' diye fısıldamışlardı" (AT, 2016,29).

"Yönetmen herkesin merak konusuydu. Cebinden çıkardığı buruşuk kâğıtlara bir şeyler yazıp duruyordu. Sinirli ve huzursuzdu. Yanına yaklaşmıyordu. Arada bir, 'Olmuyor, olmuyor!' diye bağırıp, elindeki kâğıtları sağa sola fırlatıyordu" (AT, 2016,32).

"Beklenen cevap Ted'den geldi. Sabahleyin yönetmenin sesiyle uyanmıştı. 'Çok üzüntülüydü,' dedi Ted soğuk bir sesle. 'Kendimi Kocadağ'dan aşağı atacağım, diye söyleniyordu. Evden çıkıp ona yetişmeye çalıştım ama beceremedim.' Köylüler paniğe kapıldılar. Onu kurtarmalıydılar. Belki yetişebilirlerdi. Başta polis Mustafa olmak üzere, koşarcasına Kocadağ'a tırmandılar. Zirveye vardıklarında uçurumun başında, yönetmenin sırt çantasıyla karşılaştılar. Yanında senaryo duruyordu. Rüzgâr sayfalarını tek tek açıyor, kanat çırpmasına benzer bir ses çıkartıyordu. Biraz ilerde kayaların dibinde genç bir adam gördüler. Telaşla yanına gittiler. 'Çantanın sahibi nerede?' diye sordular. Genç adam gayet sakince, 'Aşağıya atladı,' dedi. Kireç gibi bembeyaz kesildiler. Korktukları başlarına gelmişti. Yetişememişlerdi. Martin, 'Benim suçum!' diye hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Küçük Emine, 'Neden engel olmadınız!?' diye bağırdı. Genç adam, 'Niçin engel olayım ki?' dedi. 'Yusuf Değirmen bizim devamlı müşterimizdir.' Bir an sessizlik oldu. Genç adam, 'Yamaç paraşütüyle atladı,' diye devam etti. 'Yusuf Değirmen yıllardır buraya gelir. Yer çekiminden kurtulduğu zaman daha yaratıcı olduğuna inanıyor. Düşünmek için en ideal yerin gökyüzü olduğunu söyler. Bakın, işte orada!'" (AT, 2016,83-84).

İşinde Başarılı Olmak (İşini İyi Yapmak)

Yönetmen Yusuf Değirmen'in başarısızlıklarla dolu kariyeri ve senaryo yazım sürecindeki plansız çalışması verilerek işinde başarılı olmak iletisi dolaylı olarak aktarılır. Bunun yanında, köydeki çocukların büyüyüp meslek sahibi olduktan sonra büyük başarılar elde etmeleri anlatılarak bu ileti desteklenir.

Aşağıda işinde başarılı olmak (işini iyi yapmak) iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Yusuf Değirmen. Efsane yönetmen. Tüm zamanların en tuhaf yönetmeni. Tamamlanmamış Filmler Festivali'nde iki kez üst üste 'altın makarna' kazandı. Çöp Filmler Festivali'nde bir kez 'gümüş pet şişe' aldı. 'Filmlerine en çok çürük domates atılan yönetmen' unvanını kimseye kaptırmamıştır. Son Cannes Film Festivali'nde kırmızı halıda yürüdüğünü iddia etti. Ama kimse onu görmemişti. Üstünde kırmızı takım elbise olduğu için görülemediğini iddia etti" (AT, 2016,29).

"Zühtü, Yusuf Değirmen'in uyuduğu bir öğle saatinde, senaryoyu köylülerle paylaştı. Sonuç tam bir hayal kırıklığıydı. Senaryo tamamlanmamıştı. Üstelik bu kadar renkli insanın yaşadığı köyden en ufak bir iz bile yoktu. Kimsenin görmediği bir göl canavarından bahsedip duruyordu. Birbiriyle ilintisiz küçük notlardan ibaretti. Hatta kimi sayfalarda, yönetmenin aldığı borçların hesaplarıyla hikâye birbirine karışıyordu. (...) Yönetmen herkesin merak konusuydu. Cebinden çıkardığı buruşuk kâğıtlara bir şeyler yazıp duruyordu. Sinirli ve huzursuzdu. Yanına yaklaşılmıyordu. Arada bir, 'Olmuyor, olmuyor!' diye bağırıp, elindeki kâğıtları sağa sola fırlatıyordu.' (AT, 2016,32).

"Emine, Zühtü, Mahmut, Zeynep büyüdüler. Emine, Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin Tiyatro Bölümü'nden mezun oldu. Köyüne geri dönüp tiyatronun başına geçti. 'Akvaryumdaki Tiyatro'nun dünyaca tanınmasını sağladı. (...) Zühtü tasarım okudu. 'Akvaryumdaki Tiyatro' tasarımıyla ödüller aldı. Dünyanın her yanında tasarımlar yapıyor" (AT, 2016,102-103).

Yalan Söylememek

Yönetmen Cannes Film Festivali'ne katıldığını iddia eder ama kimse onu festivalde görmemiştir. Bu durum verilerek yalan söylememek iletisi sunulur.

Aşağıda yalan söylememek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Son Cannes Film Festivali'nde kırmızı halıda yürüdüğünü iddia etti. Ama kimse onu görmemişti. Üstünde kırmızı takım elbise olduğu için görülemediğini iddia etti" (AT, 2016,29).

Kendini Beğenmiş Olmamak (Böbürlenmemek) / Mütevazı (Alçakgönüllü) Olmak

Yakışıklı bir çocuk olan Zühtü, kendini beğenir ve film oyuncusu olacağına emindir. Yönetmen, filmde Zühtü haricindeki herkese rol verir. Bu duruma çok üzülen Zühtü hatasını anlar. Köyün sular altında kalmasını engelleyecek projesi beğenilince alçakgönüllü davranır. Zühtü'nün alçakgönüllü olmayı öğrenmesi anlatılarak kendini beğenmiş olmamak (böbürlenmemek) / mütevazı (alçakgönüllü) olmak iletileri verilir.

Aşağıda kendini beğenmiş olmamak (böbürlenmemek) / mütevazı (alçakgönüllü) olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Zühtü, köyün en yakışıklı çocuğuydu. Ağzından çıkan her sözü inandırıcı kılacak güzel bir yüzü vardı. Günün yarısını balığı Zühtü'ye, yarısını da aynalarla bakarak geçirirdi" (AT, 2016,30).

"Zühtü onu ciddiye alamadı. 'Ben ne olmak istediğimi biliyorum,' dedi. Emine merakla, 'Gerçekten mi! Ne?' diye sordu. 'Fark ettiyseniz ben çok yakışıklıyım, öyle değil mi?' 'Ne olacak yani?' 'Bir film oyuncusu olmak istiyorum, diyemeyeceğim. Olacağım!' dedi Zühtü. (...) 'Milyonlarca insan televizyonlarını açtığında benim görüntümü görsünler istiyorum,' diye devam etti Zühtü. 'Herkes beni tanıyacak!'" (AT, 2016,46-47).

"Emma, Zühtü'ye hayran kalmıştı. Bu yaşta nasıl olmuştu da böyle parlak bir tasarım yapmayı düşünebilmişti? Zühtü alçakgönüllülüğü elden bırakmadı. 'Emine'nin sayesinde. Onun eskizlerinden etkilendim,' dedi. Kızara bozara ekledi: 'Sizce bu olabilir mi?'" (AT, 2016,92).

Hayal Kurmak / Hayallerine Ulaşmak İçin Çaba Göstermek

Köydeki çocukların hayalleri vardır. Büyüyünce oyuncu olmak isteyen Zühtü, hayaline ulaşabilmek için yönetmenin etrafında pervane olur. Onun bu tavrı anlatılarak hayallerine ulaşmak için çaba göstermek iletisi verilir. Küçük Emine büyüyünce tasarımcı olmayı hayal eder ve projeler çizer. Büyüyünce balıkadam olmayı isteyen Mahmut balık olmayı düşler. Çocukların hayalleri aracılığıyla hayal kurmak iletisi sunulur.

Aşağıda hayal kurmak / hayallerine ulaşmak için çaba göstermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“En büyük ideali, bir filmde oynamaktı. Yönetmenin etrafında pervane olmuş, sonunda işi almıştı. Yönetmen, ‘kutsal senaryo’yu pat diye Zühtü’ye teslim edivermişti. Artık kırmızı kaplı kitabı o taşıyordu” (AT, 2016,31).

“Emine ondan çok etkilenmişti. ‘İlerde ben de büyük tasarımcı olacağım. Mobilyalar, şehirler, binalar tasarlayacağım. Sonra da yaptıklarımdan sıkılacağım ve gelip bu köye yerleşeceğim,’ diyordu” (AT, 2016,44).

“Mahmut söze karıştı. ‘Suya girmek benim hoşuma gidiyor,’ dedi. ‘Balıkadam olmayı tercih ederim.’ Zühtü şaşırmıştı. ‘Oyuncu olmayı hiç mi düşünmüyorsun? Biraz hayal gücü lütfen!’ diye bağırdı. Mahmut kararlıydı. ‘Hayır!’ dedi. ‘Sahneye çıktığımda bayılacak gibi oluyorum. Yanakların, içinde yağlı zeytin dalları yakılan bir soba gibi kızarıyor. Dudaklarım patlıcan gibi morarıyor. En korkulu rüyam bir piyeste rol almak! Ama asıl hayalimi soruyorsan, balıkadam olmaktan daha büyük bir isteğim var benim.’ Zühtü merakla, ‘Ne?’ diye sordu. Mahmut, ‘Balık olmak istiyorum!’ diye bağırdı” (AT, 2016,45).

Planlı Olmak / Düzenli Olmak

Yönetmen Yusuf Değirmen dağınık ve tembel bir insan olduğu için senaryo yazım sürecinde çok zorlanır. Dağınıklığı ve plansızlığı yüzünden kötü bir film senaryosu ortaya çıkar. Düzensizliğin doğurduğu kafa karışıklığını fırsat bilen Martin yaptığı planla yönetmenin kafasını iyice karıştırır. Köyde film çekilmesini istemeyen Martin planlı davranarak amacına ulaşır. Yönetmen ve Martin’in karşıt tutumlarının sonucu verilerek planlı olmak / düzenli olmak iletileri aktarılır.

Aşağıda planlı olmak / düzenli olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Kimsenin görmediği bir göl canavardan bahsedip duruyordu. Birbiriyle ilintisiz küçük notlardan ibaretti. Hatta kimi sayfalarda, yönetmenin aldığı borçların hesaplarıyla hikâye birbirine karışıyordu. (...) Yönetmen herkesin merak konusuydu. Cebinden çıkardığı buruşuk kâğıtlara bir şeyler yazıp duruyordu. Sinirli ve huzursuzdu. Yanına yaklaşılmıyordu. Arada bir, ‘Olmuyor, olmuyor!’ diye bağırıp, elindeki kâğıtları sağa sola fırlatıyordu. Çocuklar peşinden koşuyor, yerdeki buruşuk

kâğıtları topluyor, düzeltip açarak üstündeki kargacık burgacık yazıları okumaya çalışıyorlardı. Yazılardan anlam çıkarmaya çabalıyorlardı. Ancak, 'inek', 'ördek', 'göl', 'canavar', 'rutubet' gibi sözcükleri yan yana getirerek bir hikâye oluşturmak imkânsızdı" (AT, 2016,32-33).

"Martin film çekilmesini engellemeye iyice kararlıydı. Bir yöntem bulmalıydı, ama nasıl? Günlerce düşündükten sonra nihayet bir çözüme ulaştı. Kendine göre bir plan yapmış görüşlerini sadece Ted'le paylaşmıştı. Ted soğuk soğuk, 'Bunu nasıl gerçekleştireceksin?' diye sormuştu. O da, 'Yönetmenin kafasını iyice karıştıracağım. Beynini çamaşır makinesine döndüreceğim. Ortaya öyle bir senaryo çıkacak ki, çekilmesi olanaksız olacak,' diye cevap vermişti" (AT, 2016,50-51).

"Yönetmen, Rıza Bey'in eline buruşuk bir kâğıt tutuşturdu. Kâğıtta eciş bücüş el yazısıyla bir şiir yazılıydı" (AT, 2016,62).

Yardımsever Olmak

Köylüler senaryo yazmakta zorluk çeken yönetmene yardım etmeye karar verirler. Bu durum anlatılarak yardımsever olmak iletisi sunulur. Ayrıca küçük Mahmut'un babası Salih Bey senaryoda yardımsever bir Keloğlan olmasını ister. Onun bu isteği yardımsever olmak iletisiyle örtüşür. Köylülerin köyü sular altında kalmaktan kurtaracak projeye destek olmaları da bu iletiyi desteklemektedir.

Aşağıda yardımsever olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Baktılar ki olmuyor, köylüler Yönetmen Yusuf Değirmen'e yardım etmeye karar verdiler" (AT, 2016,34).

"'Keloğlan'ı günümüze uyarlamalıyız. Keloğlan büyümüş çoluk çocuğa karışmış, hafif kilo almış, olgunlaşmış biri olmalı. Kurnazlık yapmak yerine, yardımsever olmayı seçmeli.'" (AT, 2016,68-69).

"Maketi köy meydanında sergilediler. Yanına da bir yardım sandığı koydular. Herkese gönlünden geçtiği kadar yardım etmesini söylediler. Kısa sürede hatırı sayılır miktarda para toplamışlardı. Masrafların bir kısmını bu yolla sağladılar" (AT, 2016,95).

Çocuklara Değer Vermek

Öğretmen Aslı Hanım'ın senaryoda çocuklara da yer verilmesi gerektiğini savunmasıyla bu ileti sunulur.

Aşağıda çocuklara değer vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Öğretmen Aslı Hanım ise senaryoda çocukların yer almamasını eleştirdi. Filmde oynaması gereken çocukların listesini çıkarmıştı. Birinci sırada, senaryo taşıyıcısı Zühtü vardı. Aslı Öğretmen, listedekileri teker teker okudu. En azından şimdiden yirmi beş çocuk filme rol almaya can atıyordu" (AT, 2016,37).

Yeni Fikirlere Açık Olmak

Senaryo yazım sürecinde kararsızlık yaşayan yönetmenin, köylülerin sunduğu önerileri doğrudan kabul etmesi anlatılarak yeni fikirlere açık olmak iletisi aktarılır.

Aşağıda yeni fikirlere açık olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Yönetmenle ilk ilişki kuran, valiliğin atadığı polis Mustafa oldu. Bir gün Yusuf Değirmen'in yanına oturdu ve buz gibi sesiyle, 'Bir gölde bir canavar varsa, mutlaka bir polis olmalı. Bunu unutmamalısın!' dedi. (...) Yönetmen ona baktı. 'Polis!' dedi. 'İyi bir fikir verdin bana!' Cebinden çıkardığı buruşuk bir kâğıda not aldı. 'Senaryoya bir polis tipi ekledim. Bunu sen oynayacaksın!'" (AT, 2016,40, 42).

"Martin bir akşam Yusuf Değirmen'i evine yemeğe davet etti. Sohbet süresince, filmde olması gerekenlerden uzun uzun bahsetti. Yönetmen sıradan bir göl canavarıyla yetinmemeliydi. Efsanelerdeki birçok canavar ve yaratık da filme girmeliydi. (...) Yusuf Değirmen çok heyecanlanmıştı. 'Bu gerçekten çok iyi fikir!' dedi. 'Hepsini senaryonun içine sokuşturmaya çalışacağım!'" (AT, 2016,52, 53).

"Grup olarak filmde rol almaya hazırdılar. Martin şaşırmıştı. Ted, yönetmeni halk oyunları festivaline davet etti. Bu festivalde Türking de sahneye çıkacaktı. Yusuf Değirmen, festivalde İngilizlerin folklor topluluğunu görünce çok heyecanlandı. 'Harika!' dedi. 'İngilizler gelmişler, Torosların bir köyüne yerleşmişler. Beatles'tan parçalar çalmak yerine bu yörenin ve Karadeniz'in danslarını yapıyorlar. İnanılmaz bir şey! Üstelik, yaş ortalaması altmış beş olan tek folklor grubu! Kesinlikle size

senaryoda yer vermeliyim! Hatta, filmde İngiltere'ye de bir Karadeniz grubu gitmeli, İskoç dansları yapmalı!'" (AT, 2016,56).

Azimli ve Kararlı Olmak

Oyuncu olmayı çok isteyen küçük Zühtü'nün filmde oynamak için gösterdiği çaba ve tasarımcı Emma Gordon'dan etkilenen Emine'nin gelecekte tasarımcı olma isteği verilerek azimli ve kararlı olmak iletisi sunulur. İdealleri olan bu çocuklar son derece kararlı ve azimlidir.

Aşağıda azimli ve kararlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Olaya tanık olan Zühtü'nün yüreği çatlayacakmış gibi atmaya başladı. Ne yapıp ne edip filmde kendine bir rol ayarlamalıydı. Yönetmenin en yakınındaki insan oydu. Bunu başaracağından emindi" (AT, 2016,42).

"Emine ondan çok etkilenmişti. 'İlerde ben de büyük tasarımcı olacağım. Mobilyalar, şehirler, binalar tasarlayacağım. Sonra da yaptıklarımdan sıkılacağım ve gelip bu köye yerleşeceğim,' diyordu. Zühtü tuhaf tuhaf Emine'ye baktı. 'Oyuncu olmak istemez misin?' diye sordu. Emine kararlıydı. 'Kesinlikle istemem,' diye cevap verdi" (AT, 2016,44-45).

"Zühtü onu ciddiye alamadı. 'Ben ne olmak istediğimi biliyorum,' dedi. Emine merakla, 'Gerçekten mi! Ne?' diye sordu. 'Fark ettiyseniz ben çok yakışıklıyım, öyle değil mi?' 'Ne olacak yani?' 'Bir film oyuncusu olmak istiyorum, diyemeyeceğim. Olacağım!' dedi Zühtü. (...) 'Milyonlarca insan televizyonlarını açtığında benim görüntümü görsünler istiyorum,' diye devam etti Zühtü. 'Herkes beni tanıyacak!'" (AT, 2016,46-47).

Kanunlara / Kurallara Uymak

Polis rolünü kapan Mustafa Bey durumu köylülere bildirir. Köyde polisiye bir film çekileceğini sanan köylüler bu duruma şaşırırlar çünkü köyde uzun zamandır hiç suç işlenmemiştir. Köyde suç işlenmemesi belirtilerek kanunlara / kurallara uymak iletisi verilir.

Aşağıda kanunlara / kurallara uymak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Köylüler senaryoya bir polis rolünün eklenmesine çok şaşırmıştı. ‘Demek ki bir polisiye film çekilecek!’ diye fısıldaşmalar başladı. Balıklı, dünyada polisiye film çekilecek en son köydü. Çünkü aşağı yukarı sekiz yüz yıldır bu köyde suç işlenmemişti” (AT, 2016,42).

Takdir Etmek

Balıklı’da herkes güzel işleri takdir etmeyi bilir. Güzel projeler övülür ve desteklenir. Bu durum anlatılarak takdir etmek iletisi aktarılır.

Aşağıda takdir etmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Camdan bir havuz tasarladım,’ dedi Emine. ‘Bir kişinin girebileceği kadar. İçeri giren kendini akvaryumdaki balık gibi hissedecek. Balıkların gözünden dışarısını görecek. Bu deneyimi yaşayanlar akvaryumdaki balığın sıkıntısını hissedebilir ve hiç vakit kaybetmeden balıklarını göle bırakırlar.’ Zühtü büyük bir suçluluk duygusuyla Emine’ye baktı. Bir an kendini, balığı Zühtü’nün gardiyanı gibi hissetmişti. ‘Adı var mı bu projenin?’ diye sordu. ‘Evet,’ dedi Emine. ‘Akvaryumdaki Balığın Endişesi.’ Mahmut, ‘Çok güzel,’ dedi. ‘Nereden aklına geliyor böyle tuhaf şeyler?’” (AT, 2016,48-49).

“Birden, suda yüzen bir defter gördü Zühtü. Çevik bir hareketle kaptı onu. Bu, Emine’nin eskiz defteriydi. Sayfalarını hızla açıp karıştırdı. Birçoğu ıslanmıştı, ama üstündeki yazılar hâlâ okunabiliyordu. ‘Akvaryumdaki Balığın Endişesi’ adlı bölüme gelince durdu. ‘Harika!’ diye fısıldadı” (AT, 2016,75).

“Zühtü, ‘Düşünsene,’ diye ellerini çırptı, ‘Balıkların da bir akvaryumu olacak! Sadece seyredilmeyecekler, onlar da seyredecekler! Bahçenin çevresindeki cam duvara burunlarını dayayıp bizi izleyecekler. Nasıl?’ Emine sevgiyle Zühtü’nün boynuna sarıldı. ‘Bir imkânsızı başarmışsın,’ dedi. ‘Hem balıkları, hem insanları, hem bahçeyi, hem okulu, hem tiyatroyu, hem de Zühtü’yü kurtarmışsın!’ Heyecanla, emekli İngiliz tasarımcısı Emma Gordon’un evine koştular. Konuyu masaya yatırdılar. Emma, Zühtü’ye hayran kalmıştı. Bu yaşta nasıl olmuştu da böyle parlak bir tasarım yapmayı düşünebilmişti?” (AT, 2016,92).

Özgüven Sahibi Olmak

Yakışıklı olduğunun farkında olan küçük Zühtü oyunculuk konusunda kendine güvenmektedir. Aynı şekilde, Salih Bey de Keloğlan rolünü en iyi kendisinin oynayacağına inanır. Onların kendilerine olan güvenlerinin aksine Mahmut ve Emine oyunculukta başarısız olacaklarını düşünürler. Oyunculuk bağlamında, karakterlerin özgüven durumları verilerek bu ileti sunulur.

Aşağıda özgüven sahibi olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Zühtü şaşırmıştı. 'Oyuncu olmayı hiç mi düşünmüyorsun? Biraz hayal gücü lütfen!' diye bağırdı. Mahmut kararlıydı. 'Hayır!' dedi. 'Sahneye çıktığımda bayılacak gibi oluyorum. Yanakların, içinde yağlı zeytin dalları yakılan bir soba gibi kızarıyor. Dudaklarım patlıcan gibi morarıyor. En korkulu rüyam bir piyeste rol almak!'" (AT, 2016,45).

"Zühtü onu ciddiye alamadı. 'Ben ne olmak istediğimi biliyorum,' dedi. Emine merakla, 'Gerçekten mi! Ne?' diye sordu. 'Fark ettiyseniz ben çok yakışıklıyım, öyle değil mi?' 'Ne olacak yani?' 'Bir film oyuncusu olmak istiyorum, diyemeyeceğim. Olacağım!' dedi Zühtü. Emine, onun yüz hatları inceledi. 'Evet, öyle,' dedi. 'Ben ise kendimi hiç güzel hissetmiyorum. Son derece sıradan bir tipim var. Ortalama bir yüz. Ortalama gözler. Sıradan bir burun. Yeteri kadar çirkin bile değilim. O yüzden, kötü kalpli karakter rolleri bile bana uzak.' 'Milyonlarca insan televizyonlarını açtığında benim görüntümü görsünler istiyorum,' diye devam etti Zühtü. 'Herkes beni tanıyacak!'" (AT, 2016,46-47).

"'Keloğlan'ı günümüze uyarlamalıyız. Keloğlan büyümüş çoluk çocuğa karışmış, hafif kilo almış, olgunlaşmış biri olmalı. Kurnazlık yapmak yerine, yardımsever olmayı seçmeli.' Mahmut babasına baktı. Kendini tarif ediyor olmalıydı. 'Sanırım, bu rolü Balıklı'da, hatta bu ülkede benden başka hakkıyla oynayacak kimse yok!' diye ekledi Salih Bey" (AT, 2016,68-69).

Empati Kurmak

Emine projesiyle, Zühtü ve Mahmut'un akvaryumdaki balıklarla empati kurmasını sağlar. Empati kurmanın, başkalarını anlama ve sorunları çözme konusunda, etkili olabileceğinden bahsedilerek bu ileti aktarılır.

Aşağıda empati kurmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Emine, ‘Ama ben yine de insanların balıkları akvaryumlara hapsetmesine sinir oluyorum,’ dedi. Mahmut ve Zühtü şaşırarak Emine’ye baktılar. Hiç böyle düşünmemişlerdi. Zühtü, balığı Zühtü’nün akvaryumunda hapis hayatı yaşadığını hiç düşünmemişti. Emine devam etti: ‘Acaba balıklar kendilerini hapishanelerinde nasıl hissediyorlar? Bizi oradan nasıl görüyorlar? Hiç düşündüğümüz yok!’” (AT, 2016,47-48).

“‘Camdan bir havuz tasarladım,’ dedi Emine. ‘Bir kişinin girebileceği kadar. İçeri giren kendini akvaryumdaki balık gibi hissedecek. Balıkların gözünden dışarısını görecek. Bu deneyimi yaşayanlar akvaryumdaki balığın sıkıntısını hissedebilir ve hiç vakit kaybetmeden balıklarını göle bırakırlar.’ Zühtü büyük bir suçluluk duygusuyla Emine’ye baktı. Bir an kendini, balığı Zühtü’nün gardiyanı gibi hissetmişti” (AT, 2016,48).

Bilgili Olmak / Bilgiyi Paylaşmak

Martin, Eski Yunan efsaneleri hakkında araştırma yapıp edindiği bilgileri Yusuf Değirmen’le paylaşır. Ted de köyün güzelliklerinin herkesle paylaşılması gerektiğini düşünmektedir. Bu durumlar verilerek bilgili olmak / bilgiyi paylaşmak iletileri sunulur.

Aşağıda bilgili olmak / bilgiyi paylaşmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Martin, yüreklere su serpen bir tavırla, ‘Ben senin için küçük bir araştırma yaptım,’ dedi. Yusuf Değirmen, ‘Bildiğin ilginç yaratıklar var mı?’ diye sordu. ‘Elbette,’ dedi Martin. Eski Yunan ve Roma efsanelerinden bildiği bütün yaratıkları saydı. Yarı insan yarı at Kentaur’lardan ve tek boynuzlu at Unikorn’dan uzun uzun bahsetti. Üç kafalı köpek Kerberos’un ve tek gözlü dev Kiklop’un marifetlerini saymakla bitiremedi. Ejderha kuyruklu, kanatlı yılan Basilisk’e övgüler yağdırdı. Kafasından yılanlar çıkan Medusa’yı, yarı keçi yarı insan Pan’ı, kanatlı at Pegasus’u da eklemeyi unutmadı… Bütün bu canavarlar eğer senaryoya girerse, filmin çok iş yapacağını da özellikle vurguladı” (AT, 2016,52-53).

“Reklamı yapıldığında köyün bozulacağına inanmıyordu. Tam tersine, insanların bu köyden öğreneceği çok şey vardı. Hatta, Balıklı Köy bozulmuş dünyayı değiştirebilirdi. Herkes buraya gelip doğayı yeniden keşfetmeliydi” (AT, 2016,54).

Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak / Yerli Değerlere Önem Vermek

Anlatıda, Balıklı Köy’e gelen yabancıların yerel kültüre adapte olup çeşitli kültürel faaliyetler yaptıkları ifade edilir. Onların Türklere ait kültürel unsurlara sahip çıkması bu iletileri destekler. Ayrıca, köylülerin senaryoya Keloğlan ve Karagöz gibi kültürel mirasa ait unsurları dâhil ettirmeye çalışmaları da kültürel mirasa sahip çıkmak / yerli değerlere önem vermek iletileriyle örtüşür.

Aşağıda kültürel mirasa sahip çıkmak / yerli değerlere önem vermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Uzun zamandan beri kendisini Türkiyeli olarak hissediyordu. Bir grup arkadaşıyla yerel kültürün hayranı olmuşlardı. Türkçe konuşabiliyor, saz ya da ud çalabiliyorlardı. Hatta, yöre danslarını yapıyorlardı; ‘Türking’ adlı bir folklor grubu bile kurmuşlardı. Aslı Öğretmen’e folklor kıyafetleri çizdirip diktirmişler ve beden eğitimi öğretmeni Sadri Bey’den ders almışlardı. Bölgenin danslarıyla yetinmeyip, kemençe çalmayı ve Karadeniz horonunu da öğrenmişlerdi” (AT, 2016,55).

“Salih Bey şaşırmış gibi yaparak, ‘Neden yerel bir kahraman yok bu oyunda?’ diye sordu. Mahmut’un o an aklına yerel bir kahraman gelmedi. ‘Kim gibi yani?’ diye sordu. Salih Bey saçsız kafasını kaşıyarak, ‘Keloğlan gibi,’ dedi ‘Keloğlan mı?’ diye sordu Mahmut. ‘Tabii ki. Tamamen bize ait bir tip,’ dedi babası. ‘Keloğlan keltoş oğlan / kurnazın önde gideni / hayatı beleş oğlan, tekerlemesini bilmiyor musun sen?’ Mahmut sustu. ‘Bence bu oyunda bir Keloğlan olmalı,’ diye ısrar etti babası” (AT, 2016,68).

“Emine’nin babası Naim Bey de kızının Basilisk olmasına fena halde bozulmuştu. ‘Karagöz ve Hacivat dururken bu da nereden çıktı şimdi?’ diye tutturmuştu. ‘İsmini bile söyleyemiyorum. Bazil mi, Bazilik mi neyse!’ diye feryat ediyordu” (AT, 2016,71).

Başkalarının Fikirlerine Saygı Duymak / Emrivaki Yapmamak

Yönetmenin senaryosundaki rolleri dağıtırken köylülere emrivaki yapması ve Salih Bey'in yönetmene baskı yaparak senaryoya Keloğlan'ı ilave ettirmesi anlatılarak bu iletiler örtük olarak verilir.

Aşağıda başkalarının fikirlerine saygı duymak / emrivaki yapmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bütün köy halkı yönetmenin yanında bitiverdi. Yusuf Değirmen, Emine'ye gözlerini dikti ve, 'Senin Basilisk olmanı istiyorum,' dedi. Emine neye uğradığını şaşırmıştı. Yönetmenin söylediği şeyin ne anlama geldiğini bile bilmiyordu. 'Basilisk mi? Bu iyi bir şey mi ?' diye sordu. Yönetmeninse beklemeye sabrı yoktu. Emine'nin sorusuna, 'Mahmut da Kentaur olacak!' diye cevap verdi. Mahmut, 'Beeen?' diye bağırdı. 'Neden o olacakmışım? Hem Kentaur da neymiş? Ben balık olmak istiyorum!' Yönetmen açıklama gerektiğini duymadı. Dediğim dedik bir havadaydı. 'Pegasus rolünü Zeynep'e veriyorum,' dedi. Eşeğini peşine katıp getiren Rıza Bey şaşırmıştı. Acaba Sürmeli'ye nasıl rol düşecekti? Yusuf Değirmen birden Rıza Bey'e döndü ve, 'Unikorn önemli bir rol!' dedi. 'Rıza sen de Unikorn olacaksın!' Rıza suspus oldu. 'Bu iyi bir şey mi ?' diyen gözlere yönetmene baktı. Tanrı olmak böyle bir şeydi herhalde. Yönetmen herkesin nasıl bir canlı olması gerektiğine birkaç saniye içinde karar veriyordu" (AT, 2016,58-59).

"Hiçbiri yönetmenin dedikleri anlamıyordu. Kendi aralarında mırıldanmaya başladılar. Fısıltı korosundan sesler yükseldi: 'Canavar falan olmak istemiyorum!' 'Unikorn neyin nesi?' 'Kentaur da ne demekmiş?' 'Nasıl Pegasus olabilirim? Bu benim kişiliğime aykırı!'" (AT, 2016,61).

"Salih Bey kararlıydı. Ertesi gün, yönetmeni bulup, görüşlerini söyledi. Kafasını öyle ütüledi ki, sonunda yönetmen senaryoya 'Keloğlan ve Karısı' tiplerini eklemek zorunda kaldı" (AT, 2016,70).

Düşüncelerini Rahatça İfade Edebilmek

Yönetmenin rol dağıtımı sırasında yaptığı emrivaki karşısında köylüler düşüncelerini rahatlıkla ifade edemez. Kendilerine verilen rolleri kabul etmek zorunda kalan köylülerin durumu anlatılarak düşüncelerini rahatça ifade edebilmek iletisi aktarılır.

Köylülerin senaryo yazımına destek olabilmek ve filmde rol alabilmek amacıyla yaptıkları önerileri kabul etmek zorunda kalan yönetmenin durumu da bu iletiyi destekler.

Aşağıda düşüncelerini rahatça ifade edebilmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Hiçbiri yönetmenin dedikleri anlamıyordu. Kendi aralarında mırıldanmaya başladılar. Fısıltı korosundan sesler yükseldi: 'Canavar falan olmak istemiyorum!' 'Unikorn neyin nesi?' 'Kentaur da ne demekmiş?' 'Nasıl Pegasus olabilirim? Bu benim kişiliğime aykırı!'" (AT, 2016,61).

"Kâğıtta eciş bücüş el yazısıyla bir şiir yazılıydı. Şiirin yanında tek boynuzlu at Unikorn'un resmi vardı. Rıza Bey şiiri okudu. (...) Yönetmen, Mahmut'un da eline bir kâğıt tutturmuştu. Kâğıtta, yarı at yarı insan Kentaur'un resmi vardı. Bir de şiir yazılıydı. (...) Yönetmen, Korelinin yanına geldi. Ona da tek gözlü Kiklop'u anlatan bir şiir verdi. (...) Koreli bu şiiri hiç sevmemişti, ama sevmek istiyordu. Kendini zorladı. Tekrar tekrar okudu. Evet, harika bir şiirdi bu!" (AT, 2016,62, 64, 65).

"Yusuf Değirmen, adamın dediklerinden hiçbir şey anlamamıştı. Ama ısrarlarına dayanamadı, sonunda isteklerini kabul etmek zorunda kaldı. Senaryoya Karagöz ve Hacivat tipleri de eklenmişti. Zamanla diğer köylüler de yönetmenin etrafında dolaşmaya başladılar. Giderek, köylülerin hepsi filmde rol almak için sıraya girdi. Buna İngilizlerin folklor ekibi de dâhildi. Senaryoda hepsine yetecek kadar bol bol yer vardı. Sadece insanlar mı? Köydeki keçiler, eşekler, inekler, kediler, köpekler, tavuk, horoz ve civcivlerin hepsi yönetmenin önünde sıraya geçtiler. Birkaç dakikalık konuşmalar sonucunda senaryoda yerlerini aldılar" (AT, 2016,72-73).

Edebiyata Önem Vermek

Yönetmenin senaryodaki konuşmaları şiir şeklinde düzenlemesi ve filmde rol alan köylülerin bu şiirleri okumasıyla edebiyata önem vermek iletisi verilir.

Aşağıda edebiyata önem vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Kâğıtta eciş bücüş el yazısıyla bir şiir yazılıydı. Şiirin yanında tek boynuzlu at Unikorn'un resmi vardı. Rıza Bey şiiri okudu. (...) Yönetmen, Mahmut'un da eline bir kâğıt tutturmuştu. Kâğıtta, yarı at yarı insan Kentaur'un resmi vardı. Bir de şiir

yazılıydı. (...) Yönetmen, Korelinin yanına geldi. Ona da tek gözlü Kiklop'u anlatan bir şiir verdi. (...) Koreli bu şiiri hiç sevmemişti, ama sevmek istiyordu. Kendini zorladı. Tekrar tekrar okudu. Evet, harika bir şiirdi bu!" (AT, 2016,62, 64, 65).

Düşünmeye Önem Vermek

Yönetmen, senaryodaki şiirlerden birinde düşünmenin önemini vurgular. İleti şiirin içinde doğrudan sunulur. Yine, yönetmenin düşünmek için en iyi yerin gökyüzü olduğuna inanması ve daha iyi düşünebilmek için yamaç paraşütü yapması anlatılarak düşünmeye önem vermek iletisi desteklenir.

Aşağıda düşünmeye önem vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Canlıya iki şey gerekir / iyi bir beyin / ve kaslı bir bacak / kısacası / düşünmek / ve kaçmasını bilmek.'" (AT, 2016,64).

"'Yusuf Değirmen yıllardır buraya gelir. Yer çekiminden kurtulduğu zaman daha yaratıcı olduğuna inanıyor. Düşünmek için en ideal yerin gökyüzü olduğunu söyler. Bakın, işte orada!'" (AT, 2016,84).

Olgun Davranmak

Salih Bey'in senaryoda yer almasını istediği Keloğlan'ın özelliklerini sayarken olgunluğa vurgu yapmasıyla bu ileti aktarılır.

Aşağıda olgun davranmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Keloğlan'ı günümüze uyarlamalıyız. Keloğlan büyümüş çoluk çocuğa karışmış, hafif kilo almış, olgunlaşmış biri olmalı. Kurnazlık yapmak yerine, yardımsever olmayı seçmeli.'" (AT, 2016,68-69).

İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak

Yönetmenin filmde, oyuncu olmayı çok isteyen Zühtü'ye rol vermemesi ve bunun sonucunda Zühtü'nün üzülmesi anlatılarak bu iletiler örtük olarak verilir. Köye gelen yapımcının film senaryosuyla ilgili söylediği ağır sözler kırıcı olmamak iletisini desteklemektedir. Ayrıca, köylülerin filmin beğenilmemesinden kendini sorumlu tutan Martin'i teselli etmesi sunularak insanlara hassas davranmak iletisi aktarılır.

Aşağıda insanlara hassas davranmak / kırıcı olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Zühtü bu duruma bir türlü anlam veremiyordu. Balıklı’da artist olmak isteyen tek kişi oydu. Ama nedense dışlanmıştı. Yönetmene filmde oynamak istediğini açıkça söyledi. Yönetmen, Zühtü’nün ısrarlarını geri çevirdi. ‘Olmaz,’ dedi. ‘Sen kamera arkasında olacaksın. Yönetmen ve yardımcısının yeri kameranın önü değildir. Ben oynuyor muyum?’ Zühtü’nün kalbi kırılmıştı” (AT, 2016,73-74).

“Köylüler onu dışarda bekliyorlardı. Koro hâlinde, ‘Nasıl olmuş? Beğendiniz mi?’ diye sordular. Yapımcı, var gücüyle, ‘Şimdiye kadar okuduğum en berbat senaryo!’ diye bağırdı. ‘Tam bir rezalet! Saçmalığın daniskası! Kepazelik!’” (AT, 2016,79).

“Köylüler ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Filmin çekilmesini istemeyen Martin bile çok üzülmüştü. Yönetmenin kafasını karıştırmakla hata yaptığını söyleyip duruyordu. Köylüler bu görüşe pek katılmadılar. Muhtar Selim Bey, ‘Sen olmasaydın biz bu filmde rol alamazdık ki,’ dedi. Mahmut’sa, ‘Siz yönetmenin aklını çelmeseydiniz, ben Kentaur olamazdım ki,’ dedi. Koreli, ‘Ben de Kiklop olmazdım. Emine de Basilisk olamazdı.’ dedi” (AT, 2016,81-82).

Kendi Hatasını Fark Etmek

Yönetmenin kafasını karıştırıp filmin çekilmesine engel olmayı isteyen Martin, senaryo yapımcı tarafından beğenilmeyince yaptığı hatayı fark eder. Bu durum anlatılarak kendi hatasını fark etmek iletisi verilir.

Aşağıda kendi hatasını fark etmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Köylüler ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Filmin çekilmesini istemeyen Martin bile çok üzülmüştü. Yönetmenin kafasını karıştırmakla hata yaptığını söyleyip duruyordu” (AT, 2016,81).

Hakkaniyetli Olmak / Haksızlık Etmemek

Martin, filmin senaryosunun beğenilmemesinden kendini sorumlu tutup üzülürken köylüler onu suçlamaz. Aksine, filmde rol almalarında Martin’in payı olduğunu söyleyerek hakkaniyetli davranırlar. Ek olarak, Zühtü, projesini anlatırken Emine’nin

fikirlerinden yararlandığını söyler ve onun hakkını teslim eder. Bunların aktarılmasıyla hakkaniyetli olmak / haksızlık etmemek iletileri verilir.

Aşağıda hakkaniyetli olmak / haksızlık etmemek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Köylüler bu görüşe pek katılmadılar. Muhtar Selim Bey, 'Sen olmasaydın biz bu filmde rol alamazdık ki,' dedi. Mahmut'sa, 'Siz yönetmenin aklını çelmeseydiniz, ben Kentaur olamazdım ki,' dedi. Koreli, 'Ben de Kiklop olmazdım. Emine de Basilisk olamazdı.' dedi" (AT, 2016,81-82).

"Zühtü, sevinçle ellerimi çırparak, 'Okulun etrafını camdan bir duvarla çevireceğiz!' diye bağırdı. Emine şaşırmıştı. Heyecandan ne diyeceğini bilemedi. Zühtü gömleğinin içinden Emine'nin eskiz defterini çıkardı. 'Aslında senin düşüncelerinden etkilendim.' dedi" (AT, 2016,90).

Ön Yargılı / Peşin Hükümlü Olmamak

Zühtü, Emine'ye köyün sular altında kalacağını anlatmaya çalışırken Emine onu ciddiye almaz ve Zühtü'nün tiyatroda rol alamadığından dolayı kötü haberler yaydığını düşünür. Oysaki Zühtü gerçekleri anlatmaya çalışmaktadır. Başlangıçta kibirli tavırlar sergileyerek Zühtü hakkında peşin hükümlü davranan Emine sonradan Zühtü'nün köyü kurtarmaya çalıştığını anlar. Emine'nin ön yargılı tavrının yanlışlığı gösterilerek bu ileti sunulur.

Aşağıda ön yargılı / peşin hükümlü olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bu işi ancak Zühtü çözebilirdi. Emine'nin yanına gitti. 'Seninle konuşmamız gerekiyor,' dedi. 'Memnun olurum,' dedi Emine, 'Ama provalarım var.' Zühtü ısrarla, 'Tiyatro işi kelimenin tam anlamıyla suyu düşüyor!' dedi. Emine kibirle, 'Hiç sanmıyorum!' dedi. 'Tiyatro mekânı sular altında kalıyor. Farkında değil misin?' Emine ilgisiz gözlerle baktı. 'Sana rol verilmediği için böyle yapıyorsun değil mi?' der gibi hâli vardı" (AT, 2016,87-88).

"Emine duymadı bile. Zühtü hızla yetişti. 'Köyü kurtarabiliriz!' diye ısrar etti. Emine alaycı alaycı, 'Bence yönetmenle bir kez daha konuş,' dedi. 'Belki sana küçücük de olsa bir rol verebilir.' 'Rol falan istemiyorum,' dedi Zühtü. 'Hem

akvaryumdaki balıkları, hem de insanları kurtarabiliriz!' Emine bunun imkânsız olduğunu düşünüyordu. 'İnan, senin de oynamanı çok isterim,' demekle yetindi" (AT, 2016,88-89).

"İnci gibi beyaz dişlerini göstererek kadife sesiyle, 'Akvaryumlardaki balıkları özgür bırakacağız. Ama yine de onları seyredebileceğiz. Zühtü balığı bile göle iade edeceğim, düşünsene,' dedi. Emine'nin kafası iyice karışmıştı. Onun bildiği Zühtü, balığı Zühtü'den asla vazgeçmezdi. 'Ama bu imkânsız!' diye mırıldandı. Zühtü kararlıydı. 'Ben çözümümü buldum,' dedi" (AT, 2016,89).

Bir Alanda Uzmanlaşmak / Eğitim Almak

Anlatının sonunda çocukların büyüyüp meslek sahibi oldukları ve işlerini çok başarılı bir şekilde yaptıkları belirtilir. Bu sayede bir alanda uzmanlaşmak / eğitim almak iletileri verilir.

Aşağıda bir alanda uzmanlaşmak / eğitim almak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Emine, Zühtü, Mahmut, Zeynep büyüdüler. Emine, Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin Tiyatro Bölümü'nden mezun oldu. Köyüne geri dönüp tiyatronun başına geçti. 'Akvaryumdaki Tiyatro'nun dünyaca tanınmasını sağladı. (...) Zühtü tasarım okudu. 'Akvaryumdaki Tiyatro' tasarımıyla ödüller aldı. Dünyanın her yanında tasarımlar yapıyor" (AT, 2016,102-103).

3.1.9. Buzdolabındaki Köpek

3.1.9.1. Kitabın Özeti

Küçük Cem ve ailesi, Antalya yakınlarında bir sahil köyünde yaşamaktadır. Köye sadece denizden ulaşım olduğu için doğal hayat korunabilmiştir. Köydeki evlerin hemen arkasında sarp kayalar bulunmakta, kayalardan sonra da sık ağaçlı Kayıplar Ormanı yer almaktadır. Köylüler bu ormana girenin bir daha çıkamayacağına inanırlar. Bu inanç yüzünden kimse ormana girmeye cesaret edemez. Cem hayal kurmayı çok sever ve Kayıplar Ormanı'na girmeyi hayal eder ama ormanla ilgili duydukları yüzünden bu hayalini gerçekleştiremez. Köydekiler balıkçılıkla ve doğal tarımla uğraşırlar. Yetiştirilen sağlıklı ürünler köydeki herkese yeter. İlkokulda okuyan Cem'in babası, dedesi, babasının dedesi, dedesinin dedesi

hep aynı köyde yaşamıştır. Cem de köyden ayrılmayı pek düşünmez. Cem'in dedesi Sami Bey'in köydeki ismi Sırdede'dir. Sırdede'nin kimseye anlatmadığı bir sırrı olduğu düşünülmektedir. Köylüler bir araya geldiklerinde bu sırrın ne olduğunu bulmaya çalışırlar. Sırdede'den sonra köyün en yaşlısı Serçe Kadın'dır. Serçe Kadın köyün tohumcusudur. Elbiselerine yapışan tohumları minik serçeler yer. Serçeler onunla birlikte hareket ettiği için adı Serçe Kadın'dır. Serçe Kadın Sırdede'nin sırrını bildiğini söyler ama bu sırrı kimseyle paylaşmaz. Cem'in babası Sırdede'ye hiç benzemez. Cem'in dedesi ne dikkatli ve çalışkansa, babası o kadar dalgın ve tembeldir. Sürekli bir şeyleri erteler, bu yüzden de hiçbir iş yapamaz. Evin tüm işi Cem'in annesi Nihal Hanım'a kalır. Köylüler Cem'in babasına "Dalgın" adını takmıştır. Dalgın Bey'in yapmayı sevdiği tek şey denize dalmaktır. Dalıp maviliğin içinde kaybolur, gerçeklerden kopar. Cem babasının köyde çok mutlu olduğunu gözlemler. Gelecekte babasının izinden gidip gitmemekte kararsız kalır. Aslında hayallere dalma yönünden Cem tıpkı babasına benzemektedir, uyumadan düşler görür. Köydeki Kayıplar Ormanı'nın tersine kaybolmanın olanaksız olduğu camdan bir düşler ormanı hayal eder. Bu ormana kendini kaptıran Cem gerçeklere döndüğünde köydeki düzenin ve köylülerin hep aynı olduğunu fark eder. Dalgın Bey bu düzene dâhil olabilmenin önemli olduğunu düşünür ve köyden ayrılmayı hayal bile etmez. Cem, babasının köye bağlılığını fark ettikçe ömür boyu köyde kalmak konusunda kararsızlık yaşar. Bu kararsızlığını dedesiyle paylaştığında; Sırdede, köydeki insanların elinden her iş geldiği için şehirdekilerden daha bağımsız olduklarını söyler. Dedesinden köydekilerin kimseye muhtaç olmadan özgürce yaşadıklarını öğrenen Cem kendisini şanslı hisseder. Cem'in halası Sevgi Hanım köydeki herkesten farklıdır. O, farklı ülkelere gitmeyi seven bir gezgindir. Hep bir yerlere yetişme telaşında olan Sevgi Hanım, farklı kültürleri tanımaktan, farklı milletlerden insanlarla iletişim kurmaktan zevk alır. Cem, halasının hep çok az vakti olmasından ve köyde kalamamasından üzüntü duyar. Sevgi Hanım köye geldiğinde mutlaka hediyeler getirir. Cem ve ailesinin evi Sevgi Hanım'ın başka ülkelerden getirdiği hediyelerle doludur. Bir gün Sevgi Hanım Cem'e Rusya'dan bir yavru köpek getirir. Cem çok sevinir ama ailenin diğer bireyleri pek memnun olmaz. Hem köpeğin doğal ortamından uzaklaşması onları üzer hem de yavru köpek onlara daha önce yaşadıkları üzücü bir olayı hatırlatır. Köye dışarıdan hayvan gelmesi onlara göre iyiye işaret değildir çünkü daha önce kaçakçıların getirdiği papağanlar evden eve laf taşıyarak köylüleri birbirine düşürmüştür. Ailesi bu kötü anı yüzünden

köpeğin köye gelmesine hoş bakmasa da Cem onu çok sever. Cem'in adını Afacan koyduğu köpek büyümeye başladıkça çok hareketlenir. Yerinde duramayıp köyü birbirine katar, yaptığı yaramazlıklar yüzünden köylüleri peşinden koşturur. Köylüler Afacan'dan çok şikâyetçidir ama onu çok sevdikleri için sadece şikâyet etmekle yetinirler. Sibirya'da yaşamaya alışık Haski cinsi bir köpek olan Afacan büyüdükçe sıcak havalarda nefes nefese kalmaya başlar. Kimseyi peşinden koşturacak hâli kalmamıştır. Cem bu duruma çok üzülür ama elinden bir şey gelmez. Afacan kendine sürekli soğuk bir köşe arar, bir gün kaybolur ve Dondurmacı İbrahim Bey'in buzlarının üstünde uyuklarken bulunur. İbrahim Bey bunun devam etmesine izin vermez. Sonraki günlerde yine kaybolur, bu sefer de meyvelerin konduğu soğuk hava deposunda olduğu anlaşılır. Depo sahibi de Afacan'ın meyvelerle aynı ortamda olmasına göz yummaz. Eve dönmek zorunda kalan Afacan, kırk beş dereceye kadar çıkan sıcaklıkta çok zorlanmaktadır. Köye ziyarete gelen Sevgi Hanım yaptığı hatayı fark eder, Afacan'ı doğal ortamından ayırdığına pişman olur. Afacan'a bir vantilatör alır, fakat sürekli çalışan alet kısa sürede bozulur. Afacan bu defa kendine mutfaktaki buzdolabına yerleşir. Ev sakinleri ona kıyamadıkları için buzdolabında kalmasına izin verirler. Afacan hâlinden memnundur ama kapağı sürekli açık kalan buzdolabı bir süre sonra bozulur. Afacan yine kaybolur, köy halkı her yeri arar. Cem Afacan'ı bulmak umuduyla babasıyla beraber denize dalar. Afacan'ı bulamamasına rağmen denize dalmaktan keyif alır ve babasının denizden neden çıkmak istemediğini anlamış olur. Afacan tüm aramalara rağmen bulunamamıştır. Küçük Zeynep, Afacan'ın yerini Sırdede'nin bildiğini düşünmektedir, bu düşüncesini Cem'le paylaşır. Birlikte Sırdede'ye gidip Afacan'ın yerini sorarlar. Zeynep haklı çıkmıştır, Sırdede Afacan'ın nerede olduğunu bilmektedir ama bu bilgiyi kimseyle paylaşmaz. Bir gün Serçe Kadın Cem'in kulağına Afacan'ın yerini söyleyiverir, Afacan Kayıplar Ormanı'ndadır. Haber tüm köye yayılır. Köylüler, ormana girip Afacan'ı bulma ve onu bulurken ormanda kaybolmama planları yaparken Sırdede ormana rahatça girebileceklerini söyler. Bu duruma şaşıran köylüler Sırdede'den bir açıklama bekler ve Sırdede yıllardır sakladığı sırrını açıklar. Aslında köylülerin dedeleri bu köye doksan yıl önce Yunanistan'dan gelip yerleşmiştir. Nüfus değişimi antlaşması yapılınca bu köye gelip Rumların boşalttığı evlere yerleşmişlerdir. Çocukları kendilerini yabancı hissetmesinler, bulundukları yere ait olabilsinler diye bu bilgiyi onlardan saklamaya karar vermişlerdir. Uyum sürecinin kendisi için ne kadar zor olduğunu anlatan Sırdede, aldıkları karar sayesinde yeni neslin bu köye yabancı

hissetmediğini belirtir. Sırdede yıllardır taşıdığı sırrı paylaşınca büyük bir yükten kurtulmuş gibi rahatlar. Serçe Kadın da onun anlattıklarını onaylar. Sırdede Yunanistan'dan getirdikleri en küçük eşyayı bile atmadıklarını; eşyaları, fotoğrafları, günlüklerini Kayıplar Ormanı'ndaki bir evde sakladıklarını söyler. Köylüler ormanla aralarındaki bağın neden kesildiğini, ormanla ilgili söylentilerin niçin üretildiğini anlarlar. Afacan sayesinde geçmişlerini öğrenen köylüler ormana koşarlar ve kolayca evi bulurlar. Evin çatısında Afacan'ı görünce çok sevinirler. Sırdede her akşam ormana gelip onu beslediği için oldukça iyi durumdadır. Ardından köylüler eve girerler. Evin içinde her aileye ait bavullar vardır. Herkes kendi ailesine ait olan bavulu açıp fotoğrafları, mektupları ve eşyaları inceler. Köylüler ormandayken köye gelen Sevgi Hanım olanları küçük Zeynep'ten öğrenir. Afacan sayesinde orman köylüler için bir sır değildir artık. Hem geçmişlerini hem ormanı keşfetmenin mutluluğunu yaşarlarken Zeynep Afacan'a Rusya'da bir aile bulduğunu söyler. Sırdede onu götürebilecekleri söyleyince Sevgi Hanım Rusya'ya gidiş planlarını yapar. Sonbahar gelince Sevgi Hanım, Sırdede, Cem, Zeynep ve Afacan önce uçakla Moskova'ya, ardından trenle kendilerini bekleyen ailenin köyüne giderler. Köyün her tarafı karlarla kaplıdır. Aile onları çok iyi ağırlar. Afacan çok mutludur, sevinçle kafesten fırlar ve ailenin beslediği diğer köpeklerin yanına koşar. Kısa sürede onlardan biri olur, onlarla koşup oynar. Özüne dönmenin mutluluğunu yaşayan Afacan'ın yanında birkaç gün kaldıktan sonra oradan ayrılırlar. Sevgi Hanım'ın yaptığı başarılı organizasyon doğrultusunda Rusya'da güzel bir gezi yaparlar. Cem bu gezide halasını daha iyi tanıma fırsatı bulur. Afacan sayesinde pek çok şey keşfetmiştir. Eve dönerken uçakta dedesinin de Afacan gibi ait olduğu yerden koparıldığını düşünür ve rüyasında dedesinin çocukken Yunanistan'daki evinden ayrıldığını görür. Uyanınca dedesinin elini tutar ve ona, "İyi ki Yunanistan'dan Türkiye'ye gelmişsiniz" der. Dedesi neden böyle düşündüğünü sorunca, "Orada kalsaydın ninemle tanışamazdın. Babam ve ben doğmazdık" diye cevap verir. Dedesi sevgiyle Cem'in başını okşar.

3.1.9.2. Buzdolabındaki Köpek Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

Bu kitapta yer alan tüm eğitici iletiler aşağıdaki tabloda sayıları ve yüzdeleriyle birlikte gösterilmiştir:

Tablo 11. Buzdolabındaki Köpek Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

İLETİ GRUPLARI	GRUP İÇİNDEKİ İLETİLER	İLETİLERİN SAYISI	İLETİLERİN YÜZDESİ
KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Sağduyulu Olmak / Hurafelere İnanmamak	7	%2,61
	Hayal Kurmak	10	%3,73
	Soğukkanlı Olmak	1	%0,37
	Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek / Çözüm Odaklı Olmak	8	%2,98
	Kendine Yetebilmek / Kendi İşini Kendisi Yapmak	6	%2,24
	Bir Alanda Uzmanlaşmak / Bilgili Olmak / Kültürlü Olmak / Eğitime Önem Vermek	4	%1,49
	Kendini Beğenmiş Olmamak (Böbürlenmemek) / Mütevazı (Alçakgönüllü) Olmak	2	%0,75
	Sır Saklamayı Bilmek	6	%2,24
	Sağlığa Önem Vermek / Sağlıklı Beslenmek	3	%1,12
	Çalışkan Olmak / Tembel Olmamak	6	%2,24
	Dikkatli ve Uyanık Olmak / Dalgın Olmamak	2	%0,75
	Yapılacak İşleri Ertelememek / Üşengeç Olmamak	4	%1,49
	Kararlı Olmak	3	%1,12
	Sanatı Sevmek	1	%0,37
	Pes Etmemek / Karamsar Olmamak	5	%1,87
	Öğrenmeye Hevesli Olmak / Meraklı Olmak	13	%4,85
	Az ve Öz Konuşmak	2	%0,75
	Yeniliklere Açık Olmak	10	%3,73
	Dakik Olmak	1	%0,37
	Bağımsız Yaşayabilmek / Özgür Olmak	5	%1,87
	Cömert Olmak	4	%1,49
	Üretken Olmak	1	%0,37
	Teknolojiyi Bilinçli Kullanmak	4	%1,49

Tablo 11 - devam

	Temiz Olmak / Yiyeceklerin Temizliğine Önem Vermek	4	%1,49
	Sorumluluk Sahibi Olmak	1	%0,37
	İnatçı Olmamak	1	%0,37
	Tedbirli Olmak	1	%0,37
	Cesur Olmak	1	%0,37
	Özgüven Sahibi Olmak	2	%0,75
	Planlı Olmak	4	%1,49
	Pozitif Düşünmek / Olaylara Olumlu Açıdan Bakmak	1	%0,37
TOPLAM		**123**	**%45,9**
SOSYAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Bilgiyi Paylaşmak / Yol Gösterici Olmak	10	%3,73
	Fikir Alışverişi Yapmak / Sorgulamak	7	%2,61
	İnsanlara Kıymet Vermek / İnsanları Sevmek / Sevecen Olmak	12	%4,48
	Takdir Etmek	2	%0,75
	Dostça Yaşamak / Birlikte Güzel Vakit Geçirmek	2	%0,75
	Barış İçinde Yaşamak	4	%1,49
	Dedikodu Yapmamak	3	%1,12
	İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak	9	%3,36
	Verdiği Sözü Tutmak	1	%0,37
	Sevdiklerini İhmal Etmemek	3	%1,12
	Yaptığı Hatayı Fark Etmek / Hatasını Telafi Etmek	2	%0,75
	Merhametli Olmak	4	%1,49
	Bulunduğu Yere Uyum Sağlamak	4	%1,49
	Yardımsever Olmak	2	%0,75
	Misafirperver Olmak	2	%0,75
TOPLAM		**67**	**%25**
MİLLÎ-MANEVİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Yaşadığı Yere Bağlı Olmak / Yaşadığı Yeri Sevmek / Vatanını Sevmek	12	%4,48
	Tarihe / Ecdada Önem Vermek	8	%2,98

Tablo 11 - devam

TOPLAM		**20**	**%7,46**
ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı Sevmek	13	%4,85
	Doğal Dengeyi Bozmamak / Hayvanların Doğal Yaşamına Müdahale Etmemek	19	%7,09
ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER TOPLAM		**32**	**%11,94**
HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak	26	%9,7
HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER TOPLAM		**26**	**%9,7**
GENEL TOPLAM		**268**	**%100**

Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı Sevmek

Küçük Cem ve ailesinin yaşadığı köyde doğal yaşam korunmuştur. Ulaşım kısıtlı olduğundan köye dışarıdan gelen olmaz ve böylece köy olduğu gibi kalır. Doğayı seven köylüler, geçimlerini de denizden ve topraktan sağlarlar. Bu durum anlatılarak doğal yaşama önem vermek / doğayı sevmek iletileri sunulur.

Aşağıda doğal yaşama önem vermek / doğayı sevmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Küçük Cem ve ailesi, Akdeniz kıyısında, Antalya yakınlarında bir sahil köyünde yaşıyordu. Köye karadan yol yoktu, sadece denizden ulaşılabiliyordu. Motorlu taşıtlar ulaşamadığından köy bozulmamış, doğal hayat korunmuştu" (BK, 2016,9).

"Köylüler genelde balıkçılıkla uğraşıyorlar, ancak kendilerine yetecek kadar sebze meyve yetiştiriyorlardı. Büyük şehirdeki insanların artık bulamadığı çok eski tohumlara sahiptiler. Bu yüzden, domatesleri, biberleri, patlıcan ve kabaklar şehirlilerinkinden farklıydı. Yüz yıl öncesindekiler gibi kokulu, sulu ve lezzetliydiler" (BK, 2016,12).

"Tohumcuydu. Köylüler; kahkahaçiçeği, karanfil, buğday, arpa, domates, mısır ve fıstık tohumlarını hep ondan alırlardı. (...) Elbiselerine yapışmış tohumlar serçeler için besin kaynağıydı. Minik serçeler, o nereye giderse gitsin peşini bırakmaz; hırkasının, ceketinin, eşarbının üstündeki tohumları afiyetle mideye indirirlerdi.

Küçük bir serçe ordusuyla birlikte yaşadığı için, adı ‘Serçe Kadın’a çıkmıştı” (BK, 2016,15-16).

“Sırdede gerçekten de ağaçlardan çok iyi anlardı. Onun için bir tür ‘ağaç doktoru’ denebilirdi. Yolu üstündeki hiçbir ağaç kurumaz, hastalanmaz, kurtlanıp böceklenmezdi. Sırdede’nin eli hep onların üzerindeydi. Köylüler, ‘Dedenin adresini bulmak çok kolay,’ derlerdi. ‘En sağlıklı ağaçları takip et, evine ulaşırsın.’” (BK, 2016,17).

Sağduyulu Olmak / Hurafelere İnanmamak

Köyün yakınında sık ağaçlı bir orman bulunur. Köylüler bu ormana, “Kayıplar Ormanı” der. Ormana girenlerin kaybolacağına inanan köylüler, ormana hiç girmezler. Anlatının sonunda, Sırdede’nin anlattıklarıyla inandıklarının gerçek olmadığını anlarlar. Kendilerine anlatılan hikâyeleri hiç sorgulamayıp körü körüne inanan köylülerin yaşadıkları verilerek sağduyulu olmak / hurafelere inanmamak iletileri aktarılır. Ayrıca, köylülerin Serçe Kadın’ın serçelerle konuştuğuna inanması da bu iletiyi destekler.

Aşağıda sağduyulu olmak / hurafelere inanmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Köylüler bu ormana girmenin bir daha çıkamayacağına inanıyorlardı. Dünyada kaybolan insanların en azından yarısının bu ormanda yaşadığını düşünüyorlardı. Kayıplar Ormanı’na girmeyi kendilerine yasaklamışlardı” (BK, 2016,9-10).

“‘Hiçbir yabancı dili bilmem. Ama Serçece’yi iyi bilirim,’ diye övünürdü. Serçelerin konuşmalarını herkese tercüme ederdi. ‘Bu yaz nemli geçecek’, ‘Bizim çocuklar beni bekliyor’ gibi şeyler söylediklerini iddia ederdi. Bazen de cik cik ötüp, onlarla konuşurdu. Onun cikleyişini duyanlar, Serçece konuştuğuna hemen inanırlardı” (BK, 2016,16).

“Serçe Kadın sağa sola bakınır, kimsenin duymadığından emin olunca, alçak perdeden, ‘Sırdede bütün ağaçların dilini çok iyi biliyor,’ derdi. ‘Onlarla tek tek ilgileniyor. Akasyaca’yı, Cevizce’yi, Erikçe’yi, Dutça’yı, Defnece’yi, Narca’yı ana dili gibi konuşuyor. Sırrını bir manolya ağacıyla paylaşırken, Manolyaca bilen bir

serçe duymuş, bana Serçece anlattı. Ben onun yalancısıyım. Ama söylemem. Bu sır benimle toprağa gider" (BK, 2016,16-17).

Hayal Kurmak

Küçük Cem hayalperest bir çocuktur. Olayları ve durumları hayaller kurarak değerlendirir. Anlatıda Cem'in hayal kurmasından sıklıkla bahsedilir, bu sayede hayal kurmak iletisi verilir.

Aşağıda hayal kurmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Cem, hayal dünyası geniş bir çocuktu... 'Ünlü bilim insanları, askerler, artistler, hapishane kaçkınları acaba bu ormanda mı?' diye düşünürdü" (BK, 2016,10).

"Yine de, 'Arada bir görünmez olabilsem,' diye düşünmeden edemezdi. 'Ben herkesi görebilsem, ama kimse beni göremese.' O zaman her gün, insanları şaşırtacak bir şeyler yapardı herhalde. Ağaçların dallarını mora boyamak, ipte kurutulan gömleklerin kollarını birbirine dolamak ya da atların yelelerini örmek gibi" (BK, 2016,11-12).

"Cem, babasının yavaş ve mutlu hâline hayrandı. 'Üzüm üzüme baka baka kararır' derler. O da babası gibi rüyalar içinde yaşardı. Bazen işi o kadar ileriye götürürdü ki, uyumadan düşler gördüğü bile olurdu. Herkes bir şeyler yaparken, o hayallere dalardı. Kendini ağır ağır düşler ormanına bırakıverirdi" (BK, 2016,22).

Bilgiyi Paylaşmak / Yol Gösterici Olmak

Anlatıdaki karakterler birbirleriyle bilgi paylaşımında bulunurlar. Sırdede ve Serçe Kadın gibi yaşlı ve tecrübeli olanlara akıl danışılır, onlar da çevrelerine yol gösterip rehberlik eder. Köydeki bu durum belirtilerek bilgiyi paylaşmak / yol gösterici olmak iletileri sunulur.

Aşağıda bilgiyi paylaşmak / yol gösterici olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Cem de, matematikten kırık aldığı zaman, 'Şu Kayıplar Ormanı'na girsem de kaybolsam,' diye iç çekerdi. Böyle durumlarda köyün bilgesi Serçe Kadın imdadına yetişirdi. 'Hayat bazen yorucu olabilir...' derdi Serçe Kadın. 'Her insanın kısa

süreliğine de olsa kaçıp kaybolacak bir yere ihtiyacı var. Ama Kayıplar Ormanı'nı hiç tavsiye etmem. Oraya bir giren bir daha çıkamıyor.'" (BK, 2016,11).

"Bir keresinde Serçe Kadın'a, 'Neden böyle?' diye sormuştu Cem. 'İlahi!' diye bir kahkaha atmıştı Serçe Kadın. 'Düşündüğün şeye bak! Uzak bir ülkeye gittiklerinde birbirlerini tanımaları kolaylaşsın diye herhalde...'" (BK, 2016,26).

"Bazı geceler Sırdede'nin yanına oturur, karşıda ışıkları görünen şehre özlemle bakardı. 'İlerde, büyük bir şehirde mi yaşamalıyım, yoksa hep bu küçücük köyde mi?' diye sorardı. Sırdede her seferinde gülerek cevap verirdi. 'Nasıl bir insan olmak istediğine bağlı.' Bu cevap Cem'in kafasını iyice karıştırırdı. 'Onlar bizden farklı mı?' diye merakla sorardı. 'Elbette,' derdi dedesi, 'Şehirdeki insanlar bizden çok farklıdır. Şehirde, herkesin iyi bildiği sadece bir konu vardır. Herkes her işi yapamaz. (...) 'Biz öyle değiliz, değil mi?' 'Asla! Biz, yalnız başımıza kalsak bile hayatımızı sürdürebiliriz. Balığımızı avlayabilir, odunumuzu kesebilir, ekinimizi ekebilir, yemeğimiz pişirebiliriz. Konuşabilir, şarkı söyleyebiliriz. Şehirlilerin bunları yapması için, manava, lokantaya, oduncuya ve balıkçıya ihtiyaçları vardır. Yalnız başına kaldıklarında birer hiçtirler.'" (BK, 2016,29, 31).

Soğukkanlı Olmak

Cem'in Kayıplar Ormanı'na girdiğini hayal ederek paniğe kapılır. Sonrasında nasıl çıkabileceğini düşünse de ilk anda paniğe kapılması anlatılarak örtük bir şekilde soğukkanlı olmak iletisi sunulur.

Aşağıda soğukkanlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Cem birden paniğe kapılırdı. Ormanda yönünü bulmanın bir yolu yok muydu? 'En yüksek ağacın tepesine tırmanıp, ormanın nerede bittiğini görürdüm. Sonra da o yöne doğru yürürdüm,' diye düşünürdü. Ama yüksek ağaçlara nasıl tırmanılırdı?" (BK, 2016,11).

Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek / Çözüm Odaklı Olmak

Cem'in Kayıplar Ormanı'na girerse nasıl çıkabileceğini düşünmesi, Afacan kaybolduğunda tüm köylülerin onu bulmak için çaba göstermesi ve Afacan'ın sıcak iklime uyum sağlayamaması sonucunda Zeynep'in kalıcı çözüm arayışına girmesi verilerek bu iletiler aktarılır.

Aşağıda problemin çözümü için çaba göstermek / çözüm odaklı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Ormanda yönünü bulmanın bir yolu yok muydu? ‘En yüksek ağacın tepesine tırmanıp, ormanın nerede bittiğini görürdüm. Sonra da o yöne doğru yürürdüm,’ diye düşünürdü. Ama yüksek ağaçlara nasıl tırmanılırdı?” (BK, 2016,11).

“Afacan bir gün yine kayboldu. Küçük Cem ilk iş olarak dondurmacının buz deposunu, sonra köyün en serin köşelerini araştırdı. Afacan, yer yarılmış içine girmişti sanki. Herkes işi gücü bırakıp sevimli köpeği aramaya koyuldu. Gündüzleri, ‘Afacan Afacan!’ diye bağırıldı, geceleri fenerlerle dolaşıldı” (BK, 2016,53).

“Birkaç kere tamir edildi. Ama bozulmalar sıklaşınca, işin böyle yürümeyeceği anlaşıldı. Afacan dışarıya alındı. Buzdolabı sefası bitmişti. Zeynep, ‘Bu çözüm değildi zaten,’ deyip Cem’i avutmaya çalıştı. Gerçek ortadaydı. Zavallı köpek vatanından koparılmıştı. Akdeniz’in iklimine ayak uyduramıyordu. Mutsuzdu. Geçici çözümler bulmanın faydası yoktu” (BK, 2016,58-59).

Kendine Yetebilmek / Kendi İşini Kendisi Yapmak

Köylülerin kimseye muhtaç olmadan yaşamaları ve büyük şehirlerde yaşayanların aksine sahip oldukları doğal miras sayesinde kendilerine yetecek kadar sebze meyve yetiştirmeleri anlatılarak kendine yetebilmek iletisi sunulur. Cem’in babası Dalgın Bey’in işlerini düzenli yapmaması sebebiyle işlerin çoğu annesi Nihal Hanım’a kalır. Nihal Hanım’ın tüm işleri kendi başına yapmasından bahsedilerek kendi işini kendisi yapmak iletisi aktarılır.

Aşağıda kendine yetebilmek / kendi işini kendisi yapmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Köylüler genelde balıkçılıkla uğraşıyorlar, ancak kendilerine yetecek kadar sebze meyve yetiştiriyorlardı. Büyük şehirdeki insanların artık bulamadığı çok eski tohumlara sahiptiler. Bu yüzden, domatesleri, biberleri, patlıcan ve kabaklar şehirlilerinkinden farklıydı. Yüz yıl öncesindekiler gibi kokulu, sulu ve lezzetliydiler” (BK, 2016,12).

“Eşi Nihal Hanım ondan umudu kesmişti. Çareyi, her işini kendi başına yapmakta bulmuştu. Odunları keser, ağır yükleri taşır, bozuk eşyaları tamir ederdi” (BK, 2016,19).

“Cem’in babasının ne zaman balık tutacağı belli olmazdı. Nihal Hanım, ‘İyisi mi kendi işimi kendim hallederim,’ diye düşünürdü” (BK, 2016,28).

“‘Asla! Biz, yalnız başımıza kalsak bile hayatımızı sürdürebiliriz. Balığımızı avlayabilir, odunumuzu kesebilir, ekinimizi ekebilir, yemeğimiz pişirebiliriz. Konuşabilir, şarkı söyleyebiliriz. Şehirlilerin bunları yapması için, manava, lokantaya, oduncuya ve balıkçıya ihtiyaçları vardır. Yalnız başına kaldıklarında birer hiçtirler.’” (BK, 2016,31).

Bir Alanda Uzmanlaşmak / Bilgili Olmak / Kültürlü Olmak / Eğitime Önem Vermek

Cem’in köye olan bağlılığı yüzünden liseye ve üniversiteye gitmeyi düşünmemesi anlatılarak örtük bir şekilde eğitime önem vermek iletisi verilir. Sırdede’nin ağaçlar konusundaki uzmanlığından bahsedilerek bir alanda uzmanlaşmak iletisi sunulur. Sevgi Hanım’ın dünyayı gezerek pek çok şey öğrenmesi övülerek de bilgili olmak / kültürlü olmak iletileri aktarılır.

Aşağıda bir alanda uzmanlaşmak / bilgili olmak / kültürlü olmak / eğitime önem vermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Cem on yaşındaydı. Köydeki tek okul olan ilkokulda okuyordu. ‘İlkokulu bitirdikten sonra ben de okumam,’ diye düşünüyordu. ‘Lise, üniversite okuyacağım diye bu köyü terk edemem doğrusu.’” (BK, 2016,13).

“Sırdede gerçekten de ağaçlardan çok iyi anlardı. Onun için bir tür ‘ağaç doktoru’ denebilirdi. Yolu üstündeki hiçbir ağaç kurumaz, hastalanmaz, kurtlanıp böceklenmezdi. Sırdede’nin eli hep onların üzerindeydi. Köylüler, ‘Dedenin adresini bulmak çok kolay,’ derlerdi. ‘En sağlıklı ağaçları takip et, evine ulaşırsın.’” (BK, 2016,17).

“Sevgi Hanım her şeyi önceden planlamıştı. Moskova’da kendi evinde gibiydi. Nereye nasıl gidilir, kiminle nasıl konuşulur, hangi otelde kaç paraya kalınır, metroya nasıl binilir? Her şeyi biliyordu” (BK, 2016,91).

Yaşadığı Yere Bağlı Olmak / Yaşadığı Yeri Sevmek / Vatanını Sevmek

Cem, tıpkı babası Dalgın Bey gibi, yaşadığı köyü çok sever. Tüm yaşamını köyde devam ettirmeyi planlar. Dalgın Bey başka yerleri merak etmez ve hayatı boyunca köyünden çıkmamış olmakla övünür. Bu sevgi ön plana çıkarılarak, yaşadığı yere bağlı olmak / yaşadığı yeri sevmek iletileri sunulur. Ayrıca, mübadele sonucu Anadolu'ya gelen Sırdede'nin burayı vatanı olarak görmesi ve köyünü sevmesi anlatılarak vatanını sevmek iletisi aktarılır.

Aşağıda yaşadığı yere bağlı olmak / yaşadığı yeri sevmek / vatanını sevmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Cem on yaşındaydı. Köydeki tek okul olan ilkokulda okuyordu. 'İlkokulu bitirdikten sonra ben de okumam,' diye düşünüyordu. 'Lise, üniversite okuyacağım diye bu köyü terk edemem doğrusu.' Bu köyde doğmuştu. Bu köyde büyümek, bu köyde yaşlanmak istiyordu. 'Tıpkı babam, dedem, onun dedesi ve onun dedesi gibi,' diye böbürlenirdi. (...) Dedesi Sami Bey, 'Sana hak veriyorum, oğlum,' derdi. 'Ben de bu köyden asla ayrılmak istemiyorum. Olmam gereken yerde olduğumu düşünüyorum.'" (BK, 2016,13-14).

"Dalgın Bey de diğerleri gibi, 'bu köyden olmayı' önemserdi. Köyden hiç çıkmamıştı. Burada doğmuş, burada okumuş, buralı bir kız olan Nihal Hanım'la evlenmişti. 'Londra'yı görmedim. Paris'i hiç görmedim. Moskova'yı ve New York'u da görmedim. Hiç yurtdışına gitmedim,' diyerek böbürlenirdi. 'Bu köyden başka hiçbir yeri merak etmiyorum. Hiç bir yere özlem de duymuyorum.' Herkese de bunu tavsiye ediyordu. Cem babasını şaşkınlıkla dinler, büyüyünce onun gibi olmaktan korkardı. Ama nasıl çıkacaktı bu köyden? Çıkmalı mıydı? Yoksa, babası gibi dalgın ve mutlu bir köylü olarak yaşamını sürdürmeli miydi? Biri onu çekip almalıydı buralardan. Ama kim? Öyle seviyordu ki buraları, O kadar buralıydı ki. İlk önce kendisi engel olurdu buna" (BK, 2016,28-29).

"'Küçük sevimli bir köpek, gerçeklerden bu kadar uzun süre kaçamayacağımızı bize öğretti. O da bizim gibi yurdundan koparılmış bir canlı. Özlem içinde. Yurdunun soğuk havasını, karını, fırtınalarını arıyor. Biz buraya alıştık. Vatanımız olarak burasını benimsedik ama onun buraya alışmasını bekleyemeyiz. Ormana girin, onu

kolayca bulacaksınız... Kaybolmazsınız, korkmayın. Ben her gün ormana giriyorum ve kaybolmuyorum.'" (BK, 2016,80).

Kendini Beğenmiş Olmamak (Böbürlenmemek) / Mütevazı (Alçakgönüllü) Olmak

Cem köyünü çok sever ve sülalesinin hep bu köyde yaşamasıyla övünür. Fakat anlatının ilerleyen kısmında, Sırdede'nin sırrını açıklamasıyla, atalarının yaşadıkları köye Yunanistan'dan göç ettiklerini öğrenir. Bu sayede, kendini beğenmiş olmamak (böbürlenmemek) / mütevazı (alçakgönüllü) olmak iletileri verilir.

Aşağıda kendini beğenmiş olmamak (böbürlenmemek) / mütevazı (alçakgönüllü) olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bu köyde doğmuştu. Bu köyde büyümek, bu köyde yaşlanmak istiyordu. 'Tıpkı babam, dedem, onun dedesi ve onun dedesi gibi,' diye böbürlenirdi. Herkes sülalesinin doğma büyüme bu köylü olduğunu söylediğinden, bu övünme ayrıcalık sağlamazdı" (BK, 2016,13-14).

"Dalgın Bey de diğerleri gibi, 'bu köyden olmayı' önemserdi. Köyden hiç çıkmamıştı. Burada doğmuş, burada okumuş, buralı bir kız olan Nihal Hanım'la evlenmişti. 'Londra'yı görmedim. Paris'i hiç görmedim. Moskova'yı ve New York'u da görmedim. Hiç yurtdışına gitmedim,' diyerek böbürlenirdi" (BK, 2016,28).

Sır Saklamayı Bilmek

Cem'in dedesi Sami Bey'in Sırdede olarak tanınması, uzun yıllar boyunca sır saklamayı başarması ve onun sırrını bildiğini iddia eden Serçe Kadın'ın da bildiklerini kimseyle paylaşmaması anlatılarak bu ileti aktarılır.

Aşağıda sır saklamayı bilmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Sami Bey'in köydeki ismi 'Sırdede'ydi. Sırdede'nin kimseye anlatmadığı bir sırrı olduğu düşünülürdü. Ama bu sırrın ne olduğunu kimse bilmiyordu" (BK, 2016,14).

"Serçe Kadın, Sırdede'nin sırrını bildiğini söyler dururdu. Çocuklar, 'Söyle neymiş?' diye ısrar ederse cevabı hazırdı. 'Söylemem yavrularım,' derdi. 'Sır söylenirse, sır olmaz.' Çocuklar o zaman, 'Sır söylenmezse, sana da söylenmemiştir. Nereden biliyorsun ki öyleyse?' diye karşı çıkarlardı. Serçe Kadın sağa sola bakınır, kimsenin

duymadığından emin olunca, alçak perdeden, ‘Sırdede bütün ağaçların dilini çok iyi biliyor,’ derdi. ‘Onlarla tek tek ilgileniyor. Akasyaca’yı, Cevizce’yi, Erikçe’yi, Dutça’yı, Defnece’yi, Narca’yı ana dili gibi konuşuyor. Sırrını bir manolya ağacıyla paylaşırken, Manolyaca bilen bir serçe duymuş, bana Serçece anlattı. Ben onun yalancısıyım. Ama söylemem. Bu sır benimle toprağa gider” (BK, 2016,16-17).

“Sonunda, Sırdede ısrarlara dayanamadı. Sırrını açıklamaktan başka çaresi kalmamıştı. Köylülere etrafına toplanmalarını söyledi. Bu küçücük köyde Sırdede’nin bilip de kendilerinin bilmediği ne olabilirdi ki? Herkes lafı dolandıracağını sanıyordu. Oysa o, hemen konuya girdi. (...) Dede durdu. Derin bir ‘Oh!’ çekti. Yıllarca taşıdığı sırrın ağırlığından bir anda kurtuluvermişti” (BK, 2016,70, 73).

Fikir Alışverişi Yapmak / Sorgulamak

Anlatıda köylülerin pek çok konuda fikir alışverişi yaptığı görülür. Ayrıca Cem de bilmediği şeyleri sorup araştırır ve çevresindekilerle fikir alışverişi yapar. Bu durum anlatılarak fikir alışverişi yapmak / sorgulamak iletileri verilir.

Aşağıda fikir alışverişi yapmak / sorgulamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Köylüler konuşacak konu bulamadıklarında, ‘Sırdede'nin sırrı ne, biliyor musunuz?’ diye bir soru atılırdı ortaya. Her kafadan bir ses çıkardı. Kimi ölümsüzlüğün sırrını, kimi ormandaki gizli hazinelerin yerini bildiğinden söz eder, bin bir fikir havada uçuşurdu” (BK, 2016,14).

“‘Acaba babam gibi, buraya ait mutlu bir doğa adamı mı olmalıyım? Yoksa, büyüyünce köyü terk mi etmeliyim?’ diye uzun uzun düşünürdü. Bazen bu soruları arkadaşı Zeynep’e sorardı. Zeynep kararsızlıktan hoşlanmazdı. Onun cevabı tekti. ‘Ben burada kalamam. Dünyayı birkaç kere turlamak isterim,’ der, kestirip atardı” (BK, 2016,21-22).

“Bazı geceler Sırdede’nin yanına oturur, karşıda ışıkları görünen şehre özlemle bakardı. ‘İlerde, büyük bir şehirde mi yaşamalıyım, yoksa hep bu küçücük köyde mi?’ diye sorardı. Sırdede her seferinde gülerek cevap verirdi. ‘Nasıl bir insan olmak istediğine bağlı.’ Bu cevap Cem’in kafasını iyice karıştırırdı. ‘Onlar bizden farklı

mı?' diye merakla sorardı. 'Elbette,' derdi dedesi, 'Şehirdeki insanlar bizden çok farklıdır. Şehirde, herkesin iyi bildiği sadece bir konu vardır. Herkes her işi yapamaz...'" (BK, 2016,29).

Sağlığa Önem Vermek / Sağlıklı Beslenmek

Doksan yaşında olmasına rağmen sağlıklı olan Sırdede'nin bunu nasıl başardığı köyde merak konusudur. Serçe Kadın da yaşlı fakat oldukça dinçtir. Sağlığı koruma ve sağlıklı yaşama konularına vurgu yapılarak bu iletiler aktarılır. Ayrıca, buzdolabında yaşamaya başlayan Afacan hareketsiz kalır ve sürekli yemek yer. Bunun sonucunda şişmanlar. Hareketsiz yaşayıp durmadan yemek düşünmenin olumsuzluğu belirtilerek sağlıklı beslenmek iletisi sunulur.

Aşağıda sağlığa önem vermek / sağlıklı beslenmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Sırdede, köyün en yaşlısıydı. Köylülerin şimdi artık hayatta olmayan dedelerinin, ninelerinin çocukluklarına tanık olmuştu. Geçmişten konuşmaktan pek hoşlanmazdı. Ama tarih olmuş sırları iyi bildiği kesindi. Bir de, doksan yaşına kadar sağlıklı yaşamanın sırrını... Belki de köylülerin merak ettikleri şey buydu: Sırdede bu yaşta, bu kadar sağlıklı kalmayı nasıl başarmıştı?" (BK, 2016,14-15).

"Yaş sıralamasında Sırdede'den sonra, Serçe Kadın geliyordu. Sırdede'den dokuz yaş küçüktü. (...) Ufak tefek ama güçlü kuvvetliydi. Bana mısın demez, bir başına koca tohum torbalarını sırtına vurup taşırdı" (BK, 2016,15).

"Ama bunlar yetmedi; hareketsiz hayat, zavallı köpeğin büyüdükçe şişmanlamasına yol açtı. Afacan, sürekli yemekten başka bir şey düşünmez oldu. Yerine zor sığıyordu artık" (BK, 2016,58).

Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak

Hikâyenin adından da anlaşılabileceği gibi hayvanları sevmek / hayvanlara karşı duyarlı olmak iletileri anlatıda ön plandadır. Serçe Kadın'ın peşini bırakmayan serçelere karşı sevecen tutumu, Cem'in Afacan'la kurduğu bağ ve yaramazlıklarıyla köyü birbirine katmasına rağmen köylülerin Afacan'a olan sevgisi anlatılarak bu iletiler sunulur.

Aşağıda hayvanları sevmek / hayvanlara karşı duyarlı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Elbiselerine yapışmış tohumlar serçeler için besin kaynağıydı. Minik serçeler, o nereye giderse gitsin peşini bırakmaz; hırkasının, ceketinin, eşarbının üstündeki tohumları afiyetle mideye indirirlerdi. Küçük bir serçe ordusuyla birlikte yaşadığı için, adı ‘Serçe Kadın’a çıkmıştı. ‘Hiçbir yabancı dili bilmem. Ama Serçece’yi iyi bilirim,’ diye övünürdü. Serçelerin konuşmalarını herkese tercüme ederdi. ‘Bu yaz nemli geçecek’, ‘Bizim çocuklar beni bekliyor’ gibi şeyler söylediklerini iddia ederdi. Bazen de cik cik ötüp, onlarla konuşurdu” (BK, 2016,15-16).

“Bu hediye diğerlerinden çok farklıydı. Bisiklet, elbise, şapka, defter, kitap ya da dünyanın uzak bir köşesinden getirilmiş bir resim değildi. Bembeyaz, şipşirin, avuç içi kadar küçük şirin köpek yavrusuydu! Cem sevinçten havaya uçacaktı sanki” (BK, 2016,38).

“Sevgi Hanım köpeği Rusya’dan almıştı. Üstelik, para vererek! Nihal Hanım, ‘Canlılar parayla satılır mı?’ diye hayretle sordu. Dalgın Bey de şaşırmıştı. ‘Rusya’dan buraya köpek getirmek doğru mu? Her canlı doğduğu yerde yaşamalı,’ diye mırıldandı. Sırdede ise acı acı iç çekti ve, ‘Canım! Yazık sana!’ diyerek köpeğe sarıldı” (BK, 2016,38-39).

“Köylüler, Afacan’dan çok şikâyetçiydi. Ama onu çok seviyorlardı. ‘Bu köpek çok yaramaz ne yapacağımızı şaşırdık,’ demekle yetiniyorlardı. Ne zaman minik köpekten söz edilse, kendilerini düşürdüğü komik durumlar akıllarına geliyor, mahcup mahcup gülümsüyorlardı” (BK, 2016,50).

Çalışkan Olmak / Tembel Olmamak

Cem’in babası Dalgın Bey’in tembelliğinden bahsedilerek ve Cem’in düşündeki çalışkan insanların çalışmaktan duydukları haz anlatılarak bu iletiler sunulur.

Aşağıda çalışkan olmak / tembel olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Cem’in babası, Sırdede’ye hiç çekmemişti, Cem’in dedesi ne kadar dikkatli ve çalışkansa, babası o kadar dalgın ve tembeldi” (BK, 2016,18).

“Ovadaki tarlalarda insanlar kan ter içinde çalışırdı. Tembelliğin tadına doyum olmazdı, ama Cem, çalışanlara imrenmekten de geri durmazdı. Çalışmanın verdiği tatmin tembellikte yoktu” (BK, 2016,24).

Dikkatli ve Uyanık Olmak / Dalgın Olmamak

Cem’in babası Dalgın Bey adından da anlaşılabileceği gibi çok dalgın birisidir. Denize dalıp saatlerce çıkmaz. Mavilikler içinde kendini kaybeder. Bu durumu yüzünden köylüler ona “Dalgın” adını takarlar. Dalgın Bey’in dalgın tavırlarındaki aşırılık vurgulanarak dikkatli ve uyanık olmak / dalgın olmamak iletileri aktarılır.

Aşağıda dikkatli ve uyanık olmak / dalgın olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Cem’in babası, Sırdede’ye hiç çekmemişti, Cem’in dedesi ne kadar dikkatli ve çalışkansa, babası o kadar dalgın ve tembeldi. Köylüler ona ‘Dalgın’ ismini takmıştı. Dalgın Bey, köydeki herkesten yavaştı” (BK, 2016,18).

“Bazen sudan saatlerce çıkmazdı. Mavilikler arasında, balıkçı olduğunu unutur; uçsuz bucaksız maviliğin içinde kaybolur, düşler görürdü. Bir tür derinlik sarhoşluğuna kapılır, gerçeklerden iyice kopardı. Denizin içindeki akıntıların onu yönlendirmesine izin verirdi. O kadar her şeyi unuturdu ki, karısının, babasının, çocuğunun, kız kardeşinin, hatta kendi adını bile hatırlamaz olurdu. Giderek dibe doğru çekilir, balıklara yakınlaşır, hatta kendini onlardan biri hissederdi. Denizin dibinde geçen zamanla dışarıda geçen zaman farklıydı; suyun içinde zaman yavaşlardı. Ona dakikalar geçti gibi gelirken, dışardakiler için saatler geçtiğini fark etmezdi. Saatlerce kaldığı denizden, bazen elleri balık dolu, bazen tek bir balık avlamadan çıkardı. Çıktığında uzun süre kendine gelemez, dalgın dalgın ortalıkta dolaşırdı” (BK, 2016,20).

Yapılacak İşleri Ertelememek / Üşengeç Olmamak

Cem’in babası Dalgın Bey, üşengeç bir adamdır, yapılacak işleri sürekli erteler. Bunun sonucunda biriken işler sayılarak tutumunun doğru olmadığı belirtilir. Dalgın Bey’in erteleme huyu ve bu huyun olumsuz sonuçları verilerek yapılacak işleri ertelememek / üşengeç olmamak iletileri sunulur.

Aşağıda yapılacak işleri ertelememek / üşengeç olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Bazen teknesiyle karşı kıyılara ulaşmak ister; ama nedense her seferinde vazgeçerdi. ‘Aman canım yarın giderim,’ diye düşünür, yarın olduğunda da, haftaya ertelemek için mutlaka bir gerekçe bulurdu. Aslında her konuda böyleydi Dalgın Bey, bir erteleme ustasıydı. Onu bekleyen kırılmamış odunlar, tamir edilmemiş elektronik eşyalar, bitirilmemiş işler vardı. Hep, ‘En kısa zamanda yapacağım,’ derdi; ama keyfinin ne zaman geleceği hiç belli olmazdı” (BK, 2016,18-19).

“Dalgın Bey, ‘Bu farklı...’ diye bir cümleye başladı ama sonunu getiremedi. Söyleyeceklerini erteledi. ‘Yarın, önümüzdeki hafta, belki de önümüzdeki yıl anlatırım,’ diye düşündü” (BK, 2016,40).

“Dalgın Bey vazgeçmemiş, ama Rusya’ya gitme planını ertelemişti. ‘Önümüzdeki yıl giderim,’ demişti. ‘Ya da daha sonraki yıl.’” (BK, 2016,85).

İnsanlara Kıymet Vermek / İnsanları Sevmek / Sevecen Olmak

Cem’in saatlerce denizde kalan babası için endişelenmesi ve gezgin olan halasının köye gelmesini dört gözle beklemesi insanlara kıymet vermek / insanları sevmek iletileriyle örtüşür. Sevgi Hanım, Sırdede, Cem ve Zeynep Rusya’ya gittiklerinde onları misafir eden Rus ailenin tutumu da bu iletileri destekler. Sevgi dolu olan Rus aile, Türkiye’den gelen konuklarıyla kısa sürede dostluk kurar.

Aşağıda insanlara kıymet vermek / insanları sevmek / sevecen olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Cem, sahilde babasını bekler, ‘Acaba başına bir şey mi geldi?’ diye endişelenirdi. Ancak, babası her seferinde karaya çıkmayı başarırdı” (BK, 2016,20).

“Kendine annesi kadar yakın hissettiği halasını o kadar az tanıyordu ki! Gelmesini dört gözle beklerdi. Kapıdan içeri girer girmez ona sevgiyle sarılırdı” (BK, 2016,34).

“Aileyle tanıştılar. Hiç tanımadıkları halde kırk yıllık dost gibi birbirlerine sarıldılar. Anlaştıkları ortak bir dil yoktu. Hayvan sevgisi onları birleştirmişti. Sıcak bir evde içtikleri sıcak çay dostluklarını pekiştirdi. Birkaç gün köyde kaldılar. Bu süre boyunca Afacan yanlarına hiç gelmedi. Rus aile sevgi doluydu” (BK, 2016,89-90).

Kararlı Olmak

Cem'in arkadaşı Zeynep kararlı bir çocuktur. Onun geleceğiyle ilgili aldığı kararlar verilerek bu ileti aktarılır. Ayrıca, köylülerin ormana girme konusundaki kararlılığı bu iletiyi desteklemektedir. Rusya'ya gitme planının uygulanması da kararlı olmak iletisiyle örtüşür.

Aşağıda kararlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bazen bu soruları arkadaşı Zeynep'e sorardı. Zeynep kararsızlıktan hoşlanmazdı. Onun cevabı tekti. 'Ben burada kalamam. Dünyayı birkaç kere turlamak isterim,' der, kestirip atardı" (BK, 2016,21-22).

"Küçük Zeynep neşe içinde, 'Ormana hep beraber girmeliyiz,' dedi. 'Kaybolmamak için birbirimize iplerle bağlanabiliriz.' 'Doğru. İyi fikir,' dedi Kasap Nuri. 'Uzuun bir ip bulmalıyız.' 'O uzunlukta ip imkânsız, ama kalın bir balıkçı misinası olabilir.' Ormana girmekte kararlıydılar" (BK, 2016,67-68).

"Sonbahar gelince, dediklerini gerçekleştirdiler. Sevgi Hanım, Sırdede, Cem, Zeynep ve Afacan bir sabah erkenden tekneyle köyü terk ettiler" (BK, 2016,85).

Takdir Etmek

Bu ileti Cem'in babasına duyduğu hayranlık bağlamında sunulur.

Aşağıda takdir etmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Cem, sahile vuran babasının başında öylece bekler, çakılların üstünde gülümseyen bir yüzle uyumasını hayranlıkla seyrederdi" (BK, 2016,21).

"Cem, babasının yavaş ve mutlu hâline hayrandı. 'Üzüm üzüme baka baka kararır' derler. O da babası gibi rüyalar içinde yaşardı" (BK, 2016,22).

Sanatı Sevmek

Cem'in düşünde gördüğü cam ormana verdiği isim sanatı sevmek iletisini desteklemektedir. Ağaçların camdan yapraklarının rüzgârda oluşturduğu bestelerden dolayı Cem ormana 'müzik ormanı' der.

Aşağıda sanatı sevmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Rüzgâr esince, ağaçların camdan yaprakları birbirine vurur, her seferinde yeni bir şarkının bestelenmesine neden olurdu. Köylülerin bu ormana, ‘müzik ormanı’ dediğini düşlerdi” (BK, 2016,23).

Pes Etmemek / Karamsar Olmamak

Anlatının geneli incelendiğinde Cem’in zorluklar karşısında pes eden bir çocuk olduğu görülür. Düşünde gördüğü camdan orman onu esir alınca mücadeleden vazgeçer, Afacan kaybolduğunda her yeri aradığını düşünüp umudunu kaybeder ve Afacan’ın ormanda olduğunu duyunca ormana girip Afacan’ı bulmanın imkânsız olduğunu düşünür. Fakat en sonunda Afacan sayesinde ormanı keşfetme olanağı bulduğunu düşünüp ormana girmeye karar verir. Anlatı boyunca, olumsuzluklar karşısında pes edip karamsarlığa kapılan Cem’in en sonunda pes etmeyip ormana girmesi anlatılarak pes etmemek / karamsar olmamak iletileri sunulur.

Aşağıda pes etmemek / karamsar olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Cem, ovaya varmak için iyice hızlanır; dallar vücuduna dolanır, onu bırakmazdı. Kurtulmaya çalışır, ama bir adım bile atamazdı. O zaman, ormana mahkûm olduğunu hissederdi. Güzellikler onu tutsak almıştı. Mücadeleden vazgeçer, ormana geri dönerdi” (BK, 2016,25).

“Serçe Kadın, Cem’in kulağına, ‘Ben Afacan’ın nerede olduğunu biliyorum,’ diye fısıldayıverdi. Oysa Cem artık umudunu yitirmişti. ‘Her yeri aradım. Bulamadım. Sen nereden bilebilirsin ki?’ diye isteksizce sordu. (...) Serçe Kadın gülerek, ‘Ormanda,’ dedi” (BK, 2016,66).

“‘Ne şapşalım!’ diye iç geçirdi. ‘Öyleyse onu bulmamız imkânsız. Ormana giren çıkamıyor çünkü!’ (...) Çocukluklarından beri ormanda kaybolanların hikâyelerini dinlemişlerdi. Afacan’ın ormanda olması durumu değiştirmezdi. Cem, ‘Afacan denizi keşfetmeme neden oldu,’ dedi sevinçle. ‘Şimdi de ormanı keşfetmemize neden olacak. Buna inanıyorum.’ Küçük Zeynep neşe içinde, ‘Ormana hep beraber girmeliyiz,’ dedi. ‘Kaybolmamak için birbirimize iplerle bağlanabiliriz.’” (BK, 2016,67-68).

Öğrenmeye Hevesli Olmak / Meraklı Olmak

Küçük Cem merak ettiği şeyleri büyüklerine sorarak öğrenmeye çalışır. Öğrendikçe yeni sorular sorar. Bu durum verilerek öğrenmeye hevesli olmak / meraklı olmak iletileri sunulur. Ayrıca, Afacan için Rusya'ya giden Sevgi Hanım, Sırdede, Cem ve Zeynep pek çok yeri gezerler. Rusya'dan dönerken Cem, Afacan sayesinde pek çok şey öğrendiğini fark eder. Cem'in öğrendiklerini saymasıyla, hatta öğrendiklerinin sayamayacağı kadar çok olduğunu belirtmesiyle, bu iletiler örtüşmektedir.

Aşağıda öğrenmeye hevesli olmak / meraklı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Annesinin, babasının, dedesinin, komşularının hareketleri o kadar birbirine benziyordu ki. Uzun yıllar aynı hücrede yatmış gibi mimikleri ve vücut hareketleri aynılaşmıştı. Bir keresinde Serçe Kadın'a, 'Neden böyle?' diye sormuştu Cem" (BK, 2016,26).

"'İlerde, büyük bir şehirde mi yaşamalıyım, yoksa hep bu küçücük köyde mi?' diye sorardı. Sırdede her seferinde gülerek cevap verirdi. 'Nasıl bir insan olmak istediğine bağlı.' Bu cevap Cem'in kafasını iyice karıştırırdı. 'Onlar bizden farklı mı?' diye merakla sorardı. 'Elbette,' derdi dedesi, 'Şehirdeki insanlar bizden çok farklıdır. Şehirde, herkesin iyi bildiği sadece bir konu vardır. Herkes her işi yapamaz.' (...) 'Biz öyle değiliz, değil mi?' 'Asla! Biz, yalnız başımıza kalsak bile hayatımızı sürdürebiliriz.'" (BK, 2016,29, 31).

"Dönüşte, birkaç gün Moskova'da kalmayı ihmal etmediler. Müzeleri gezdiler, giyinip kuşanıp konserlere gittiler. Yüksek tavanlı lokantalarda yemekler yediler. (...) 'Afacan yüzünden neler keşfettim,' diye düşündü Cem. Babamı, denizi, ormanı, aile tarihimizi, halamı, Rusya'yı, Moskova'yı, müzeleri, konserleri, metroyu, uçağa binmeyi... Saymakla bitmiyordu" (BK, 2016,91-92).

Az ve Öz Konuşmak

Serçe Kadın'ın sohbeti fazla uzatmaması anlatılarak bu ileti sunulur. Köye gelen geveze papağanların sebep olduğu olumsuz durumları öğrenen Cem, geveze papağanların bir ülkeyi ele geçirdiğini hayal eder. Hayalinde bu durumun çaresi hiç

konuşmamaktır. Konuşulanların yarısından fazlasının boş lakırdı olduğu belirtilerek az ve öz konuşmak iletisi desteklenir.

Aşağıda az ve öz konuşmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Sohbeti çok zevkliydi, ama uzatmazdı. Konuşmanın en keyifli yerinde, 'İşte böyle,' deyip keser, sonra da gülerek serçeler gibi ciklemeye başlardı Serçe Kadın" (BK, 2016,27).

"Sürekli konuşan papağanların bir ülkeyi ele geçirdiğini düşledi. Geveze papağanların dedikoduculuğundan korkan insanlar ne yapabilirdi? Hiç konuşmamak bir yoldu. Aman canım, konuşulan şeylerin yarısından fazlası boş lakırdı değil miydi zaten?" (BK, 2016,42).

Dostça Yaşamak / Birlikte Güzel Vakit Geçirmek

Serçe Kadın'la Nihal Hanım yakın arkadaştır. Birlikte denize gidip balık avlarlar. Bu durum anlatılarak dostça yaşamak / birlikte güzel vakit geçirmek iletileri verilir. Anlatının son bölümlerinde ise, anlaştıkları ortak bir dil olmasa da insanların dost olabilecekleri vurgulanır. Sevgi Hanım, Sırdede, Cem ve Zeynep Rusya'ya gittiklerinde onları misafir eden aileyle çok iyi anlaşırlar ve sıcak bir dostluk kurarlar.

Aşağıda dostça yaşamak / birlikte güzel vakit geçirmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"(Serçe Kadın) Cem'in annesi Nihal Hanım'la iyi dosttu. Birlikte denize giderler, Dalgın Bey'in avlamadığı balıkları avlarlardı" (BK, 2016,27).

"Aileyle tanıştılar. Hiç tanımadıkları halde kırk yıllık dost gibi birbirlerine sarıldılar. Anlaştıkları ortak bir dil yoktu. Hayvan sevgisi onları birleştirmişti. Sıcak bir evde içtikleri sıcak çay dostluklarını pekiştirdi. Birkaç gün köyde kaldılar. Bu süre boyunca Afacan yanlarına hiç gelmedi. Rus aile sevgi doluydu. İçten ve misafirperverdiler" (BK, 2016,89-90).

Barış İçinde Yaşamak

Köylüler kendi aralarında dargınlık olmasın diye dikkatli davranırlar. Dikkatli davranmalarına rağmen geveze papağanlar köye geldiğinde yaptıkları dedikodular

yüzünden herkes birbirine düşer. Papağanların gitmesiyle rahat bir nefes alırlar. Köylülerin barış içinde yaşamaya gayret etmeleri anlatılarak bu ileti aktarılır. Ayrıca, Sırdede'nin anlattıklarında da bu ileti bulunmaktadır. Savaş sonrasında yaşadıkları sıkıntılı süreç barış içinde yaşamanın önemine vurgu yapar.

Aşağıda barış içinde yaşamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Birlikte denize giderler, Dalgın Bey'in avlamadığı balıkları avlarlardı. Sonra da, 'Aman dargınlık olmasın,' diye endişelenip, sağa sola, 'Bu balıkları Dalgın avladı,' derlerdi" (BK, 2016,27).

"Kim kimin hakkında ne söylüyorsa, papağanlar hepsini ortalık yerde konuşmaya başladılar. Laf taşıdılar. Herkes birbirine küstü. Neyse ki, dedikoducu papağanlar bir gün çekip gitti de köylü rahat bir nefes aldı" (BK, 2016,41).

"'Sizler bu köyde doğdunuz, ama ben bu köyde doğmadım,' dedi Sırdede. 'Şimdi hayatta olmayan babalarınızın ve annelerinizin de çoğu buralı değildi.' Köylüler düşünceli düşünceli, 'Başka köyden mi geldiler?' diye sordular. 'Hem başka bir köyden, hem de başka bir ülkeden,' dedi Sırdede. 'Doksan yıl önce Yunanistan'dan... Bu köyde o zaman Rumlar yaşıyordu.' Sonra da, 'Benim suçum yok,' der gibi, uzun kollarını iki yana açtı. 'Savaş sonrası, yeni savaşları engellemek için, halkların yer değişikliği yapmasına karar verildi. Anadolu'daki Rumları Yunanistan'a, oradaki Türkleri de buraya gönderdiler.'" (BK, 2016,71).

Dedikodu Yapmamak

Köylüler, Dalgın Bey'in dedikodusunu yaparlar. Onun işini yapmadığını kendi aralarında sabah akşam konuşurlar. Dalgın Bey'in yanında ise durumu bilmiyormuş gibi yaparlar. Bu durum belirtilerek dedikodu yapmamak iletisi aktarılır. Ayrıca, köye gelen geveze papağanların yaptıkları dedikodular yüzünden köyde yaşanan olumsuz durumlar verilerek de ileti desteklenir.

Aşağıda dedikodu yapmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Köylüler, balıkları Nihal Hanım'ın tuttuğunu bilirler, hatta sabah akşam birbirleriyle bunu konuşurlar, ama Dalgın'ın yanında, bilmiyormuş gibi davranırlardı" (BK, 2016,28).

“Kuşları Afrika’dan kaçakçılar getirmiş. Gümrük görevlilerine yakalanınca, papağanları salıvermişler. O kuşlar da bizim köye geldiler. Evlerde konuşulanları duyup, başka evlere taşıdılar. Kim kimin hakkında ne söylüyorsa, papağanlar hepsini ortalık yerde konuşmaya başladılar. Laf taşıdılar. Herkes birbirine küstü. Neyse ki, dedikoducu papağanlar bir gün çekip gitti de köylü rahat bir nefes aldı” (BK, 2016,41).

“Sürekli konuşan papağanların bir ülkeyi ele geçirdiğini düşledi. Geveze papağanların dedikoduculuğundan korkan insanlar ne yapabilirdi? Hiç konuşmamak bir yoldu. Aman canım, konuşulan şeylerin yarısından fazlası boş lakırdı değil miydi zaten? Artık ülkede kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Düşüncelerini birbirlerine açmaktan korkuyorlardı. Birbirlerine dertlerini el, kol, göz ve burun hareketleriyle anlatmak zorunda kalıyorlardı” (BK, 2016,42).

İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak

Köylüler, Dalgın Bey’in işini yapmadığını bilmelerine rağmen onun yanında hassas davranıp bu durumu bilmiyormuş gibi yaparlar. Köylülerin Dalgın Bey’in kalbini kırmamak için takındıkları bu tavır insanlara hassas davranmak / kırıcı olmamak iletileriyle örtüşür. Bunun yanında, Sevgi Hanım’ın ailesine zaman ayıramaması ve yeğeni Cem’in bu duruma üzülmesi anlatılarak da bu iletiler dolaylı olarak sunulur.

Aşağıda insanlara hassas davranmak / kırıcı olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Köylüler, balıkları Nihal Hanım’ın tuttuğunu bilirler, hatta sabah akşam birbirleriyle bunu konuşurlar, ama Dalgın’ın yanında, bilmiyormuş gibi davranırlardı. Dalgın Bey de, onların bildiğini, ama bilmiyormuş gibi davrandıklarını bilirdi. Ama o da, köylülerin bildiğini bilmiyormuş gibi davranırdı” (BK, 2016,28).

“Sık sık, başkalarına verdiği sözlerden bahsederdi. Sevgi Hanım’ı hep başka ülkelerde birileri bekliyordu. Onları bekletmemesi gerekirdi. Bu durum Cem’i çok üzerdi” (BK, 2016,33).

“Gelmesini dört gözle beklerdi. Kapıdan içeri girer girmez ona sevgiyle sarılırdı. Ama bu sarılmanın halasını köyde tutmaya yeterli olmayacağını da iyi bilirdi. Sevgi Hanım’ın hep çok az vakti vardı. Ah! Onun, ‘Burada çok kalmak isterdim ama...’

diye başlayan cümleleri yok muydu? Hele, 'İki tane olmak isterdim,' demeleri Cem'i deli ederdi" (BK, 2016,34).

Yeniliklere Açık Olmak

Cem yaşadığı köyü çok sevse de zaman zaman büyüdüğünden köyden ayrılmayı düşünür. Onun ailesinden farklı bir hayat düşlemesi anlatılarak yeniliklere açık olmak iletisi verilir. Cem'in ailesinin yeniliklere kapalı tutumu da bu iletiyi örtük bir şekilde sunmaktadır. Ayrıca Sırdede'nin geçmişle ilgili anlattıkları da bu iletiyi destekler. Sırdede, köyde yaşayanların atalarının uzaklardan göçerek yepyeni bir hayat kurduklarını anlatır.

Aşağıda yeniliklere açık olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Cem babasını şaşkınlıkla dinler, büyüyünce onun gibi olmaktan korkardı. Ama nasıl çıkacaktı bu köyden? Çıkmalı mıydı? Yoksa, babası gibi dalgın ve mutlu bir köylü olarak yaşamını sürdürmeli miydi? Biri onu çekip almalıydı buralardan. Ama kim?" (BK, 2016,28-29).

"'Köye, çok uzun yıllardır ilk defa başka ülkeden bir canlı geliyor,' dedi Sırdede. 'Bu hiç iyiye işaret değil,' dedi Nihal Hanım" (BK, 2016,40).

"'Analarımız babalarımız burada sıfırdan, yepyeni bir hayata başlamalıydılar. Buralı olmalıydık. Geçmişi tamamen silmeliydik. Büyüklerimiz, bizim yaşadığımız sorunları torunlarımız yaşamamalı, herkes artık burada doğmuş olduğunu kabul etmeli, diye düşündüler. Elimizde geçmişi hatırlatan ne varsa yok etmeye karar verdik. Zamanla buralı olmuştuk zaten.'" (BK, 2016,73).

Dakik Olmak

Sevgi Hanım, dünyayı dolaşan yoğun bir insandır. Gitmesi gereken yerlere vaktinde gidebilmek için sohbetin en sıcak yerinde olsa bile harekete geçer. Onun bu tutumuyla dakik olmak iletisi sunulur.

Aşağıda dakik olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Sevgi Hanım, hep bir yerlere yetişmek istercesine telaşlıydı. Hızlı hızlı konuşur, sürekli saatine bakar, sohbetin en sıcak yerinde, 'Kusura bakmayın, gitmem lazım,' deyip ayrılırdı" (BK, 2016,32).

Bağımsız Yaşayabilmek / Özgür Olmak

Sırdede'nin Cem'e şehirde yaşayan insanlarla ilgili anlattıkları bağımsız yaşayabilmek iletisini desteklemektedir. Sırdede, şehirde yaşayanların hep birbirlerine muhtaç olduklarını ve tek başlarına yaşayamayacaklarını söyler. Köyde yaşayan insanların şehirde yaşayanlardan daha özgür olduklarını belirtir. Buna ek olarak, Sevgi Hanım'ın hayata bakış açısı da bu iletilerle örtüşmektedir. Sevgi Hanım, hiçbir yere bağlanmadan özgürce dünyayı dolaşır. Bu hâliyle, bağımsız yaşayan köylülerden daha hürdür.

Aşağıda bağımsız yaşayabilmek / özgür olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Şehirdeki insanlar bizden çok farklıdır. Şehirde, herkesin iyi bildiği sadece bir konu vardır. Herkes her işi yapamaz. Bazı insanların beyinleri çok gelişmiştir. Bazılarının da kolları... Kimisi kafasıyla düşünürken, kimisi kollarıyla düşünür. Bazı insanların sadece ayakları vardır. Bazıları sadece göz, bazıları kulaktan ibarettir. Bazılarının ise sesleri vardır. Şarkı söylerler, haber okurlar, filmleri seslendirirler. Onların kim olduğunu bilemezsin. Sadece seslerini duyarsın. Bu yüzden, şehirli insanlar hep birbirlerine ihtiyaç duyarlar, tek başlarına yaşayamazlar. Kulak, ayak, burun, göz, el, kol, kafa bir araya gelmek için çırpınıp durur; hepsi bir arada olunca çok mutlu olurlar. Ama bir yandan da yalnızlıklarını kaybettikleri için hayıflanırlar.'" (BK, 2016,29-30).

"Dalgın Bey'in kardeşi Sevgi Hanım, köydeki herkesten farklıydı. Yerinde durmazdı. O şehir bu şehir, o ülke bu ülke dolaşıp dururdu. Köylü olmak gibi bir niyeti yoktu. (...) Kendini hiçbir yere, hiçbir insana ait hissetmezdi. Cevap vermesi en zor soru, 'Nerelisin?'di. Ama o, işin kolayını bulmuştu. Gülerek, 'Şu anda olduğum yer neresiyse oralıyım,' diye cevap verirdi" (BK, 2016,32-33).

Verdiği Sözü Tutmak

Gezgin Sevgi Hanım, başka ülkelerdeki arkadaşlarına verilmiş sözleri olduğu için köyde fazla kalamaz. Sevgi Hanım'ın sık sık verdiği sözlerden bahsetmesi ve bu sözlere sadık kalıp harekete geçmesi aktarılarak verdiği sözü tutmak iletisi sunulur.

Aşağıda verdiği sözü tutmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Sık sık, başkalarına verdiği sözlerden bahsederdi. Sevgi Hanım’ı hep başka ülkelerde birileri bekliyordu. Onları bekletmemesi gerekirdi” (BK, 2016,33).

Sevdiklerini İhmal Etmemek

Cem’in halası Sevgi Hanım, başka ülkeleri gezerken kendi ailesiyle fazla zaman geçirememektedir. Bu durum Cem’i çok üzer. Cem’in bu durumdan duyduğu üzüntü ve kendine annesi kadar yakın hissettiği halasını çok az tanıması anlatılarak sevdiklerini ihmal etmemek iletisi aktarılır.

Aşağıda sevdiklerini ihmal etmemek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Sık sık, başkalarına verdiği sözlerden bahsederdi. Sevgi Hanım’ı hep başka ülkelerde birileri bekliyordu. Onları bekletmemesi gerekirdi. Bu durum Cem’i çok üzerdi. O insanlar kimdi? Gerçekten onu bekliyorlar mıydı? Birbirlerini tanıyorlar mıydı? Onlarla nece konuşulurdu? Sevgi Hanım o insanlarla buluşmaz ise dünyanın sonu gelir miydi? Sorularının mantıklı bir cevabı yoktu. Kendine annesi kadar yakın hissettiği halasını o kadar az tanıyordu ki! Gelmesini dört gözle beklerdi. Kapıdan içeri girer girmez ona sevgiyle sarılırdı. Ama bu sarılmanın halasını köyde tutmaya yeterli olmayacağını da iyi bilirdi. Sevgi Hanım’ın hep çok az vakti vardı. Ah! Onun, ‘Burada çok kalmak isterdim ama...’ diye başlayan cümleleri yok muydu? Hele, ‘İki tane olmak isterdim,’ demeleri Cem’i deli ederdi” (BK, 2016,33-34).

Cömert Olmak

Sevgi Hanım’ın gezdiği çeşitli ülkelerden hediyeler alıp çevresindeki insanlara vermesi anlatılarak bu ileti sunulur. Sevgi Hanım köye eli boş dönmez. Ayrıca, anlatının son bölümünde, Cem rüyasında dedesinin çocukluğunu görür. Rüyasında on yaşlarında olan dedesi, Yunanistan’daki evinden ayrılırken oyuncaklarını evin yeni sahiplerine armağan eder. Bu durum da cömert olmak iletisini desteklemektedir.

Aşağıda cömert olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Sevgi Hanım geldiği yerlerden küçük hediyeler getirmeyi ihmal etmezdi. Cemlerin evi onun getirdiği hediyelerle doluydu” (BK, 2016,36).

“Sevgi Hanım’ın dünyanın dört bir yanından taşıdığı hediyeler, salonlarını doldurmuştu. Cemlerin evine gelenler, köyün dışına hiç çıkmamalarına rağmen

onları gezgin bir aile sanırdı. Duvarlarında Afrika maskları, Yunan adalarından tabaklar, İspanya'dan süs seramikleri, Çin'den şapkalar asılıydı. Büfede, hiç kullanılmayan birkaç çeşit Japon çay takımı vardı. Venedik'ten Muranolu ustaların yaptığı cam şekerlikler sehpaların üstünü kaplamıştı" (BK, 2016,38).

"Dedesinin çocukluk odasını olduğu gibi korumuşlardı. Sırdede'nin çocukken sahip olduğu her şey odasındaydı. Küçük, tenekeden bir oyuncak araba, deriden bir top, tahtadan bebekler ve üstünde 'Afacan' yazan, bez bir Sibirya kurdu! Cem, dedesinin çocuk hâlinin de evde olduğunu fark etti. On yaşlarındaydı. Gitmek için bavulunu hazırlıyordu. Gözleri dolu doluydu. Oyuncaklarını, armağan olarak evin yeni sahiplerine bırakmaya karar vermişti" (BK, 2016,93).

Doğal Dengeyi Bozmamak / Hayvanların Doğal Yaşamına Müdahale Etmemek

Anlatının en önemli iletileri olarak bu iletiler gösterilebilir. Afacan'ın doğal ortamından koparılıp yaşamakta zorlanacağı bir yere getirilmesi ve yaşadığı sıkıntılar anlatılarak bu iletiler verilir. Afacan'ın ait olduğu yere götürülmesiyle sonlandırılan anlatı, doğal dengeyi bozmamak / hayvanların doğal yaşamına müdahale etmemek iletilerini tam olarak vurgular.

Aşağıda doğal dengeyi bozmamak / hayvanların doğal yaşamına müdahale etmemek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Dalgın Bey de şaşırmıştı. 'Rusya'dan buraya köpek getirmek doğru mu? Her canlı doğduğu yerde yaşamalı,' diye mırıldandı. Sırdede ise acı acı iç çekti ve, 'Canım! Yazık sana!' diyerek köpeğe sarıldı" (BK, 2016,39).

"Bir gün, Cem'in arkadaşı Zeynep, bu yorgunluğun nedenini, internette yaptığı küçük bir gezintide buldu. İşaretparmağını havaya kaldı bilgiç bilgiç anlattı. 'Biliyorsunuz, Afacan sıradan bir kurt değil,' dedi. 'Haski dedikleri bir köpek türü. Sibirya'nın ya da kutupların soğuğunda yaşamaya alışık. Akdeniz'in sıcak ortamında yaşaması çok zor.' Gerçekten de, Afacan sürekli dilinden terliyor, kendine soğuk bir köşe arıyordu. Hele sıcak yaz günleri, dayanılmazdı, vücudunu iyice ağırlaştırıyordu. Sanki güneşi sırtında taşıyordu" (BK, 2016,51-52).

"Bir keresinde kaybolmuştu. Her yere bakılmış, sonunda Dondurmacı İbrahim Bey'in buzları üstünde uyuklarken bulunmuştu. Arada kaybolunca hep orada

bulundu. Ama köpek kokulu dondurmayı kimse yemek istemeyince, buzlar kilit altına alındı. Afacan iyice mutsuzlaştı. Durgun, mızmız, yorgun bir köpek hâline dönüştü. Dışarıda ağustos sıcağı hüküm sürerken evin en gölge köşesine kıvrılıvermekten başka çaresi yoktu. Yerinden kıpırdayamıyor, mavi gözleriyle acıklı acıklı Cem'e bakıyordu. Cem'inse elinden bir şey gelmiyordu" (BK, 2016,52-53).

Üretken Olmak

Cem düşünde insanların geveze papağanların dedikodularından korunmak için yeni bir dil keşfettiklerini görür. Hayal bile olsa, insanların zor durumda kaldıklarında keşifler yapmaları anlatılarak üretken olmak iletisi sunulur.

Aşağıda üretken olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Ülkeye gelen yabancılar şaşırıp kalıyordu. İnsanlar konuşmuyordu, ama her yerleri hareket hâlindeydi. Gözleri, burunları, kaşları, kulakları, elleri, kolları, bacakları, hatta ayakları bile bir şeyler anlatıyordu, ama dilleri çalışmıyordu. Köylüler, alfabesi el, kol, ayak, kulak, yanak, kaş, göz ve parmaklardan oluşan yepyeni bir dil keşfetmiş, tarihe geçmişlerdi" (BK, 2016,43).

Teknolojiyi Bilinçli Kullanmak

Cem'in arkadaşı Zeynep, Afacan'ın türü hakkında internetten araştırma yapar ve ona uygun yaşam koşullarının nasıl olması gerektiğini Cem'le paylaşır. Afacan'a bakacak Rus aileyi de Zeynep internetten bulur. Afacan'ın ait olduğu yerde yaşamasına öncülük eder. Zeynep'in interneti doğru yerde ve etkili şekilde kullanması anlatılarak teknolojiyi bilinçli kullanmak iletisi aktarılır.

Aşağıda teknolojiyi bilinçli kullanmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bir gün, Cem'in arkadaşı Zeynep, bu yorgunluğun nedenini, internette yaptığı küçük bir gezintide buldu. İşaretparmağını havaya kaldı bilgiç bilgiç anlattı. 'Biliyorsunuz, Afacan sıradan bir kurt değil,' dedi. 'Haski dedikleri bir köpek türü. Sibirya'nın ya da kutupların soğuğunda yaşamaya alışık. Akdeniz'in sıcak ortamında yaşaması çok zor.'" (BK, 2016,51-52).

"Bu arada Zeynep internette dolaşıp, haskilerle ilgili epeyce bilgi toplamıştı. 'Afacan'ın bu köyde yaşaması olanaksız,' deyip duruyordu. 'Kuzey'in karla kaplı

dağlarında koşuşturmaya alışmış bu köpek! Küçücük ve sıcak bir köyde ne yapsın!'" (BK, 2016,54).

"Zeynep bilmiş bilmiş gülümseyerek, 'Nereye olacak? Kendi memleketine!' diye cevap verdi. 'Ona bir aile buldum bile.' Heyecanla, Moskova yakınlarında yaşayan bir Rus aileyle internette yazıştığını anlattı. 'Afacan'a bakmaya hazırlar.'" (BK, 2016,83).

Temiz Olmak / Yiyeceklerin Temizliğine Önem Vermek

Bu iletiler, Afacan'ın kendine kalacak soğuk bir yer aramasıyla bağlantılı olarak verilmiştir. Afacan'ın önce dondurmacının buzlarının üstünü, sonra da meyvelerin saklandığı soğuk hava deposunu mesken tuttuğu anlatılır. Fakat Afacan, yiyeceklerin temizliği gerekçesiyle bu yerlerden uzaklaştırılır. Cem'in ailesi ise, Afacan'ın buzdolabında kalmasına izin verir. Bu durumdan memnun olan Afacan dolabı hiç kirletmez. Yiyeceklerin temizliği bağlamında temiz olmak iletisi aktarılır.

Aşağıda temiz olmak / yiyeceklerin temizliğine önem vermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bir keresinde kaybolmuştu. Her yere bakılmış, sonunda Dondurmacı İbrahim Bey'in buzları üstünde uyuklarken bulunmuştu. Arada kaybolunca hep orada bulundu. Ama köpek kokulu dondurmayı kimse yemek istemeyince, buzlar kilit altına alındı" (BK, 2016,52-53).

"Afacan'ı, meyvelerin konduğu soğuk hava deposunda bulmuşlardı. Sevimli köpek, deponun en soğuk köşesine kıvrılmıştı. Aç ve susuzdu. Bir deri bir kemik kalmıştı. Buna rağmen, soğuk bir yerde olmanın verdiği mutluluk, yüzünden okunuyordu. Deponun sahibi, 'Onu burada tutamam,' dedi. 'Yoksa kimse bu meyveleri satın almak istemez.'" (BK, 2016,53-54).

"Afacan'ın evi belli olmuştu: Buzdolabının alt katında yaşayacaktı. Orada çok mutluydu. Acaba bu bir çözüm olabilir miydi? (...) Dalgın Bey ve Nihal Hanım, Afacan'ın buzdolabına yerleşmesine önce mırın kırın ettiler. Sonunda durumu kabullenmek zorunda kaldılar. Sevimli köpek, soğuk yerden atılmamak için çeşitli şirinlikler yaptı. Buzdolabını pisletmedi. İçindeki yemeklere saldırmadı" (BK, 2016,56-57).

Yaptığı Hatayı Fark Etmek / Hatasını Telafi Etmek

Cem'in halası Sevgi Hanım getirdiği köpekle Cem'e sürpriz yapar ve onu sevindirir. Ancak köpek kendi doğal ortamından koparıldığı için kısa süre sonra zor günler yaşamaya başlar. Köpeğin hâlini gören Sevgi Hanım yaptığı hatayı anlar. Anlatının son bölümlerinde de Afacan'ın Rusya'ya götürülmesini organize ederek yaptığı hatayı telafi eder. Sevgi Hanım'ın tavrı ve duyguları verilerek yaptığı hatayı fark etmek / hatasını telafi etmek iletileri sunulur.

Aşağıda yaptığı hatayı fark etmek / hatasını telafi etmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bir gün, Sevgi Hanım köye geldi. Afacan'ı görünce hem çok sevindi, hem de utancından kıpkırmızı oldu. Hata yaptığını anlamıştı. 'Bir canlıyı kendi ortamından koparmamalıydım,' deyip, kendini suçluyordu. Kendini affettirmek için Afacan'a sürekli hediyeler taşıyor, ama sonuç değişmiyordu" (BK, 2016,54).

"Köpeklerden artık hiçbir tepki gelmiyordu. Tamamen kendi dünyaları içindeydiler. Cem, Sevgi Hanım'a döndü; 'Onlardan biri oldu!' diye bağırdı. Sevgi Hanım, mahcup, 'Onu, kendine iade ettik,' dedi. 'Doğrusu buydu.'" (BK, 2016,89).

Merhametli Olmak

Rusya'daki hava koşullarında yaşaması gereken Afacan, Cem'in sıcak köyünde çok zorluk çeker. Kendine soğuk bir köşe arar. Soğuk hava deposuna girer ve orada mutlu bir şekilde yaşamaya başlar. Fakat depo sahibi yiyeceklerin hijyenini bahane ederek Afacan'ı depodan çıkarır. Depo sahibinin bu merhametsiz tutumu verilerek merhametli olmak iletisi örtük olarak sunulur. Afacan buzdolabına girdiğinde ise Cem'in ailesi ona kıyamaz ve buzdolabı bozulana kadar Afacan dolapta kalır. Cem'in ailesinin merhametli tavrı da bu iletiyi desteklemektedir. Son olarak, Sırdede'nin, çocuklara dayanamayıp Afacan'ın yerini söylemesi de merhametli olmak iletisiyle örtüşür.

Aşağıda merhametli olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Afacan'ı, meyvelerin konduğu soğuk hava deposunda bulmuşlardı. Sevimli köpek, deponun en soğuk köşesine kıvrılmıştı. Aç ve susuzdu. Bir deri bir kemik kalmıştı. Buna rağmen, soğuk bir yerde olmanın verdiği mutluluk, yüzünden okunuyordu.

Deponun sahibi, ‘Onu burada tutamam,’ dedi. ‘Yoksa kimse bu meyveleri satın almak istemez.’ Yapacak bir şey yoktu. Afacan tekrar eve döndü” (BK, 2016,53-54).

“Afacan, mutfaktaki buzdolabının içindeydi! Bir anlık dalgınlıktan yararlanıp, buzdolabının alt katına yerleşivermişti. Oturduğu yerden ev halkına öyle sevimli bakıyordu ki, kimse onu buzdolabından dışarıya çıkarmaya kıyamadı” (BK, 2016,55).

“Birlikte Sırdede’nin kapısını çaldılar. Dede onları içeri aldı. Çocukların bu kadar üzüldüğünü görünce dayanamadı. Lafı ağzında gevelemeden, ‘Afacan’ın nerede olduğunu biliyorum,’ demek zorunda kaldı” (BK, 2016,65).

Sorumluluk Sahibi Olmak

Afacan buzdolabında devamlı olarak kalabilmek için kendine görevler edinir ve görevlerini başarıyla yapar. Onun bu durumu verilerek sorumluluk sahibi olmak iletisi aktarılır.

Aşağıda sorumluluk sahibi olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Sevimli köpek, soğuk yerden atılmamak için çeşitli şirinlikler yaptı Buzdolabını pisletmedi. İçindeki yemeklere saldırmadı. Hatta, kendine yeni görevler edindi: Sabahları, sütçünün kapıya bıraktığı sütü alıp dolaba taşıdı. Akşamları, buzdolabından soğuk meyve servisi yaptı. Kahvaltıda peynirleri buzdolabından çıkarıp masaya koyma işi de ona aitti” (BK, 2016,57-58).

Bulunduğu Yere Uyum Sağlamak

Afacan’ın buzdolabında rahat edip oraya uyum sağlaması anlatılarak bu ileti verilir. Ayrıca, Sırdede’nin geçmişle ilgili anlattıkları da bu iletiyi desteklemektedir. Sırdede, Yunanistan’dan Türkiye’ye göçtükten sonra geçirdikleri zorlu süreci ve bu süreçte yeni köylerine uyum sağlamak için gösterdikleri çabayı anlatır.

Aşağıda bulunduğu yere uyum sağlamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Yeni yerine uyum sağlamıştı. Görenler neredeyse, ‘Her buzdolabına bir Sibirya kurdu lazım,’ diye düşüneceklerdi. Evdekiler de ödül olarak ona karışmadılar, dolabın kapağını aralık bıraktılar. Afacan, dışarı çıkacağı zaman, hafifçe iterek kapağı açıyordu” (BK, 2016,58).

"'Tabii bu yer değiştirme iki taraf için de hiç kolay değildi. Buradan gidenler Yunanistan'da yaşamakta zorlandılar. Yunanistan'dan gelen bizler de buraya uyum sağlamakta güçlük çektik. Ne oralı ne de buralı olabiliyorduk. Çevrenin de bizi kabullenmesi kolay değildi. Ben, buraya geldiğimizde on yaşındaydım. Cem yaşlarındaydım. Analarımız babalarımız burada sıfırdan, yepyeni bir hayata başlamalıydılar. Buralı olmalıydık. Geçmişi tamamen silmeliydik. Büyüklerimiz, bizim yaşadığımız sorunları torunlarımız yaşamamalı, herkes artık burada doğmuş olduğunu kabul etmeli, diye düşündüler. Elimizde geçmişi hatırlatan ne varsa yok etmeye karar verdik. Zamanla buralı olmuştuk zaten. Biz çocuklar büyüdük. Çevre köylerden evlilikler yaptık. Örneğin, ben buralı bir kadınla evlendim. Cem'in şimdi hayatta olmayan ninesi doğma büyüme bu köydendir.' (...) 'Büyüklerimizin yaptığı, o zaman için doğruydu,' dedi. 'Bizim kısa sürede buralı olmamızı sağladı... O kadar buralı olduk ki,' diye devam etti, 'sabah kalkıp aynaya baktığımda, kendi yüzümü tanıyamıyordum. Sanki Yunanistan'daki görüntüm gitmiş, yerine bir başkasınınki gelmişti.'" (BK, 2016,72-74).

Yardımsever Olmak

Serçe Kadın'ın, köpeği kaybolan Cem'e yardımcı olması ve köpeğin yerini söylemesi yardımsever olmak iletisini destekler.

Aşağıda yardımsever olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Sırdede'nin inatçılığını bilmeyen yoktu. Ağzından bir kere söz çıktıysa, asla geri adım atmazdı. 'Söyleyemem' dediyse, kesinlikle söylemezdi. Cem ve Zeynep kös kös evlerine döndüler. 'Sırdede'nin sırlarına bir tane daha eklendi,' diye düşündüler. Ama, bir gün hiç beklenmedik bir gelişme oldu. Serçe Kadın, Cem'in kulağına, 'Ben Afacan'ın nerede olduğunu biliyorum,' diye fısıldayıverdi. (...) Gülerek, 'Ormanda,' dedi" (BK, 2016,65-66).

İnatçı Olmamak

Sırdede'nin sırrını paylaşmama konusundaki kararlılığı aktarılarak bu ileti verilir.

Aşağıda inatçı olmamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Merakla, 'Nerede?' diye sordular. Sırdede başını önüne eğdi. 'Söyleyemem,' dedi. 'Lütfen ısrar etmeyin.' Sırdede'nin inatçılığını bilmeyen yoktu. Ağzından bir kere

söz çıktıysa, asla geri adım atmazdı. ‘Söyleyemem’ dediyse, kesinlikle söylemezdi. Cem ve Zeynep kös kös evlerine döndüler” (BK, 2016,65).

Tedbirli Olmak

Ormana girme planı yapan köylüler, ormanda kaybolmamak için planlar yaparlar. Köylülerin ormana girme konusundaki temkinli yaklaşımları verilerek bu ileti sunulur.

Aşağıda tedbirli olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

Cem, ‘Afacan denizi keşfetmeme neden oldu,’ dedi sevinçle. ‘Şimdi de ormanı keşfetmemize neden olacak. Buna inanıyorum.’ Küçük Zeynep neşe içinde, ‘Ormana hep beraber girmeliyiz,’ dedi. ‘Kaybolmamak için birbirimize iplerle bağlanabiliriz.’ ‘Doğru. İyi fikir,’ dedi Kasap Nuri” (BK, 2016,67-68).

Cesur Olmak

Köylülerin Afacan’ı bulmak için yıllarca korktukları ormana girmeye karar vermeleri anlatılarak bu ileti aktarılır.

Aşağıda cesur olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

Cem, ‘Afacan denizi keşfetmeme neden oldu,’ dedi sevinçle. ‘Şimdi de ormanı keşfetmemize neden olacak. Buna inanıyorum.’ Küçük Zeynep neşe içinde, ‘Ormana hep beraber girmeliyiz,’ dedi. ‘Kaybolmamak için birbirimize iplerle bağlanabiliriz.’ (...) Ormana girmekte kararlıydılar. Korkularını yenmeliydiler” (BK, 2016,67-68).

Tarihe / Ecdada Önem Vermek

Sırdede’nin sırrını açıklamasıyla köylülerin geç de olsa öğrendikleri geçmişlerine yaklaşımları verilerek bu ileti sunulur. Köye yıllar önce gelenler anılarına kıymet verip eski eşyalarını ve fotoğraflarını ormandaki kulübeye saklarlar. Onların çocukları ve torunları da öğrendikleri andan itibaren geçmişlerine ve kendilerine kalan tarihi mirasa sahip çıkarlar.

Aşağıda tarihe / ecdada önem vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Köylüler düşünceli düşünceli, ‘Başka köyden mi geldiler?’ diye sordular. ‘Hem başka bir köyden, hem de başka bir ülkeden,’ dedi Sırdede. ‘Doksan yıl önce

Yunanistan'dan... Bu köyde o zaman Rumlar yaşıyordu.' Sonra da, 'Benim suçum yok,' der gibi, uzun kollarını iki yana açtı. 'Savaş sonrası, yeni savaşları engellemek için, halkların yer değişikliği yapmasına karar verildi. Anadolu'daki Rumları Yunanistan'a, oradaki Türkleri de buraya gönderdiler.' Köylüler koro hâlinde, 'Yani?' diye sordular. 'Bizler Yunanistan'da yaşıyorduk,' diye devam etti Sırdede. 'Köyümüz oradaydı. Savaştan sonra karşılıklı bir değiş tokuş antlaşması yapıldı. Bizler de buna uyduk. Yunanistan'dan gelip, burada Rumların boşalttığı köylere yerleştik.'" (BK, 2016,71-72).

"'Köyümüzden getirdiğimiz en küçük bir eşyayı bile yok etmeye kıyamadık. Fotoğrafları yırtıp atamadık. Bazı küçük eşyalarımızı, fotoğraflarımızı, günlüklerimizi, orman içinde bir ev inşa edip, orada saklamaya karar verdik.'" (BK, 2016,79).

"Cem, Zeynep ve köylüler eve girdiler. Evin içinde bavullar vardı. Aile tarihleri bu bavulların içindeydi. Her bavulun üstünde hangi aileye ait olduğu yazılıydı. Kendilerine ait olanları açtılar heyecanla. Fotoğraflar, mektuplar ve hatıra eşyalarıyla doluydu bavulların hepsi. Köylüler günlerce ormandan çıkmak istemediler. Ormanın içinde, tıpkı denizdeki Dalgın Bey gibi zamanı unuttular" (BK, 2016,80-81).

Özgüven Sahibi Olmak

Hayalperest bir çocuk olan Cem rüyasında görüntüsünün yok olduğunu görür. Görüntüsü Cem'i terk edip özgüven gerektiren çeşitli muziplikler yapar. Bu durumun Cem'i utandırması sunularak örtük bir şekilde özgüven sahibi olmak iletisi verilir.

Aşağıda özgüven sahibi olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bir gece televizyonu açtı. Bir de ne görsün? Görüntüsü diş macunu reklamında oynamıyor mu? Utancından yanakları kıpkırmızı oldu" (BK, 2016,76).

"Bununla kalmadı. Görüntüsü her gün yeni bir muziplikle karşısına çıktı. Haber spikeri oldu, TV dizisinde evleri soyan küçük hırsız rolünde oynadı, bilgi yarışmalarına katılıp sonuncu geldi. Cem herkese rezil olmuştu. Her sabah evden çıkarken tedirgindi. 'Acaba görüntüm bugün bana ne sürprizler hazırladı?' diye endişeleniyordu" (BK, 2016,77).

Planlı Olmak

Cem'in halası Sevgi Hanım, bir gezgindir. Gezilerinin ona kazandırdığı özelliklerden biri planlı olmaktır. Sevgi Hanım'ın Rusya gezisini kolayca planlaması anlatılarak bu ileti sunulmuştur.

Aşağıda planlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Sevgi Hanım zaten her an seyahate çıkmaya hazırdı. Sevinçle cebinden bir bloknot çıkarıp, tam bir ekip ruhuyla, 'Kim gelecekse ismini yazdırsın. Uçak biletlerini ayırtayım,' dedi" (BK, 2016,84).

"Sevgi Hanım için bu tür seyahatleri organize etmek çocuk oyuncağıydı. Önce Moskova'ya, oradan da trenle, kendilerini bekleyen ailenin köyüne ulaştılar" (BK, 2016,87).

"Sevgi Hanım her şeyi önceden planlamıştı. Moskova'da kendi evinde gibiydi. Nereye nasıl gidilir, kiminle nasıl konuşulur, hangi otelde kaç paraya kalınır, metroya nasıl binilir? Her şeyi biliyordu" (BK, 2016,91).

Misafirperver Olmak

Cem, Sevgi Hanım, Sırdede ve Zeynep; Afacan'ı Rusya'ya götürdüklerinde Afacan'ı sahiplenmek isteyen ailenin evinde kalırlar. Bu aile, onlara çok sıcak davranır. Rus ailenin, onları en güzel şekilde ağırlaması anlatılarak bu ileti sunulur. Ayrıca, Cem'in rüyasındaki Rum ailenin misafirperver tutumu da bu iletiyi desteklemektedir.

Aşağıda misafirperver olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Aileyle tanıştılar. Hiç tanımadıkları halde kırk yıllık dost gibi birbirlerine sarıldılar. Anlaştıkları ortak bir dil yoktu. Hayvan sevgisi onları birleştirmişti. Sıcak bir evde içtikleri sıcak çay dostluklarını pekiştirdi. Birkaç gün köyde kaldılar. Bu süre boyunca Afacan yanlarına hiç gelmedi. Rus aile sevgi doluydu. İçten ve misafirperverdiler" (BK, 2016,89-90).

"Rüyasında, dedesinin çocukluk evine gittiğini gördü. Ev, Yunanistan'da, kendi köylerine çok benzeyen bir adadaydı. Bahçesinde zeytin ağaçları vardı. İçinde Yunanlı bir aile yaşıyordu. Onları sevgiyle karşıladılar. Dedesinin çocukluk odasını olduğu gibi korumuşlardı" (BK, 2016,92-93).

Pozitif Düşünmek / Olaylara Olumlu Açıdan Bakmak

Anlatının sonunda Cem'in dedesiyle uçakta konuştukları bu iletileri desteklemektedir. Cem, dedesinin yaşadığı üzücü olayların pozitif sonuçlarını ifade ederek olaylara olumlu açıdan bakmanın önemini vurgulamıştır.

Aşağıda pozitif düşünmek / olaylara olumlu açıdan bakmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Birden uyandı... Uçaktaydı. Dedesi yanındaydı. Gülümseyerek ona bakıyordu. Dedesinin elini sıktı. Büyük bir mutlulukla, 'Biraz bencilce olacak ama,' dedi, 'iyi ki Yunanistan'dan Türkiye'ye gelmişsiniz.' Dedesi merakla, 'Böyle bir düşünce aniden nereden aklına geldi?' diye sordu. Cem sevinçle, 'Orada kalsaydın, ninemle tanışmazdın,' dedi. 'Babam doğmazdı. Sonra da ben doğmazdım.' Dedesi başını okşadı 'Haklısın,' dedi gülerek. 'Hiç böyle düşünmemiştim.'" (BK, 2016,94).

3.1.10. Geçmişe Tırmanan Merdiven

3.1.10.1. Kitabın Özeti

Boğaziçi'nin kıyısında küçük bir köy vardır. Köyün denize açılan meydanı çay bahçeleriyle doludur. İki yanı rengârenk cumbalı evler sıralı bir yokuş, meydana bakan iskeleye inmektedir. Yokuşun tepesinde ise büyük bir bahçenin içinde, uzun süredir boş duran tarihi bir köşk vardır. Bu köşk bir gün satılır ve kısa sürede temizlenip yeni sahibi için hazır hâle getirilir. Köşkün denize bakan dik yamacına bir merdiven ve merdivenin göbeğine de bir asansör inşa edilir. Köşkün bulunduğu mahallede yaşayanlar, kısa sürede köşkü kimin satın aldığını öğrenirler. Köşkün yeni sahibi ünlü yazar Seyfettin Sarıgöl'dür. Mahalleliler bir yazarın bu kadar zengin olabilmesine şaşırırlar. Yaptıkları araştırma sonucunda Seyfettin Sarıgöl'ün dünya çapında eserleri olduğunu ve hikâyelerinin televizyon senaryosu hâline getirildiğini öğrenirler. Mahallelilerden Emine Hanım, Yazar'ın köşkte çok sayıda çalışanının bulunduğunu, elini sıcak sudan soğuk suya değdirmediğini ve çocuklardan nefret ettiği için bahçe kapısına kocaman bir asma kilit astığını söyler. Birkaç kişi hariç mahallelilerin çoğu Emine Hanım'a inanıverir. Mahalle esnafı da kendilerinden alışveriş yapmadığı için Yazar'ı eleştirirler. Yazar mahalledeki ilkokulun eğitimini bile etkiler. Öğretmen Dilek Hanım imajını değiştirir ve öğrencilerine yazar komşuları olduğu için artık yazdıklarına dikkat etmeleri gerektiğini söyler. Sıradan

kompozisyonlar yerine edebi yönü ağır basan hikâyeler yazacaklarını ifade eder. Yazar Seyfettin Sarıgöl'le konuştuğunu ve onun en iyi hikâye yazan öğrenciyle tanışmak istediğini de ekler. Ardından öğrencilerinden babalarını anlatan bir yazı yazmalarını ister. O güne kadar böyle bir ödevle karşılaşmayan öğrenciler şaşırırlar ama ödevlerini severek yapıp Dilek Hanım'a teslim ederler. Dilek Hanım ödevleri incelerken büyük bir hata yaptığını anlar çünkü küçük yaşta babasını kaybeden Doğaç'ın kâğıdı boştur. Doğaç, sessiz, gününü kedisiyle ağaçların tepesinde yatarak geçiren, Boğaz'ın serin sularında saatlerce yüzen, kurallara uymayı sevmeyen bir çocuktur. Annesi Sezin Hanım ekonomik durumu iyi olmadığı için evlere temizliğe gitmektedir. Mahalledeki pek çok eve temizliğe giden Sezin Hanım kısa sürede Yazar Seyfettin Sarıgöl'ün köşkünde de temizlik işi bulur. Çalışkanlığı sayesinde mahalleden köşke giren ilk kişi Sezin Hanım olmuştur. Mahalleliler merakla Yazar'la ilgili bilgi almaya çalışsalar da ağzı sıkı olan Sezin Hanım bir şey anlatmaz. Öğretmen Dilek Hanım'ın, verdiği ödev üzerine yazılan yazılardan en başarılısı Sultan'ınkisidir. Sultan, sınıfın en çalışkan çocuklarından biri olmasa da yazmayı sevmektedir. Mucit babasına hayran olan Sultan aslında babasından çok farklıdır. Babası üretmeye odaklıyken Sultan olayların nedenini anlamak ister. Bu farklılıklarına rağmen Sultan babasını olduğu gibi kabul etmiştir. Sultan yazdığı yazıyı sınıfta okuyunca Doğaç onu tebrik eder ve bu onların ilk konuşması olur. Sultan, Doğaç'ın ne yazdığını sorar ve onun babasının öldüğünü öğrenir. Bu durumda, verilen ödevde haksızlık olduğunu düşünür. Sultan ve Doğaç konuşurken kıyıya bir şilep çarpar ve büyük bir gürültü çıkar. Çocuklar mahalle halkının peşine takılıp kıyıya giderler. Şilep yan yatmıştır ama neyse ki ölen ya da yaralanan yoktur. Olay mahkemelik olunca şilep kaldırılmaz ve bu durum Doğaç için bir fırsattır. Şilebe tırmanıp içine girer. Kedisiyle birlikte, yan duran kaptan köşküne yerleşir. Yan dönmüş kaptan masası ve yanındaki dolabı tam ona göre bir çalışma mekânı olur. Bir gün Sultan sevinçle Doğaç'ın yanına gelerek yazısının en iyi hikâye seçildiğini ve yakın zamanda Yazar'la tanışacağını söyler. Doğaç susar çünkü öğretmenine kırılmıştır. Dilek Hanım yaptığı hatayı anlayıp Doğaç'a yüksek not verse de, Doğaç bu notu hak etmediğini düşünmektedir. Sultan ona hak verir ama Doğaç'ın iyi bir hikâye yazıp Yazar'la tanışabileceğine inanmadığı için ona Sezin Hanım'la birlikte köşke gidebileceğini söyler. Oysa Doğaç, annesi köşkte çalıştığı için değil, iyi bir hikâye yazdığı için Yazar'la tanışmak istemektedir. Sultan'a bir hikâye yazdığını ve Yazar'a göndereceğini söyler. Aslında söyledikleri yalandır ama

kendinden emin bir şekilde, Yazar'dan çok etkilendiğini ve yazdığı hikâye sayesinde Yazar'ın onu da çağıracağını ifade eder. Sultan şaşırarak, Doğaç'a Yazar'ın bir kitabını bile okumadan ondan nasıl etkilendiğini sorar. Bu soruya bozulan Doğaç, Yazar'ın yazdıklarından değil, her işini başkasına yaptırmasından etkilendiğini söyler. O anda aklına her işini başkasına yaptırmakla ilgili bir hikâye yazmak gelir. Doğaç konuyu da bulunca yazmak için kendine güvenmeye başlar ve kararlı bir şekilde yazmaya koyulur. Şilepteki çalışma odasında günlerce çalışarak aklındakileri güzel bir hikâyeye çevirir. Hikâyesini Yazar'la buluşan Sultan'a okur. Aslında yazısı bir hikâye değil, her işini başkasına yaptırmak zorunda kalan bir padişahın çektiği sıkıntıları anlatan bir masaldır. Masala "Padişahın Kulakçıbaşısı" adını vermiştir. Sultan masalı dinleyince çok şaşırır çünkü Doğaç çok güzel yazmıştır. Seyfettin Sarıgöl'ün mutlaka döneceğini söyleyerek arkadaşını yüreklendirir. Doğaç masalı zarfa koyup Yazar'ın posta kutusuna atar. Ertesi gün baktığında zarf kutuda yoktur; Yazar'ın zarfı aldığını düşünür ve cevap beklemeye başlar. Günlerce beklemesine rağmen cevap alamaz. Bu durum Doğaç'ı çok üzer. Umudunu kaybeden Doğaç, köşke uçurumdaki merdivenden tırmanıp Yazar'la tanışmaya karar verir. Bu durumu Sultan'la paylaşır. Beraber uçurumdaki merdivene gelirler ve yukarıya çıkmaya başlarlar. Sultan yarı yolda pes edip geri döner. Doğaç çıkmaya devam eder. Sultan aşağı inip bir süre Doğaç'ı bekler ama sonra sıkılıp evine döner. Ertesi gün Doğaç'a Yazar'la tanışıp tanışmadığını sorar ve ilginç bir cevap alır. Doğaç Yazar'la tanışmaya gerek görmemiştir. Merdivenleri çıkarken aklına bir hikâye konusu geldiğini söyler. Doğaç, bu konudaki bir hikâyenin kendini köşke ulaştıracağına inanmaktadır. Hikâyesine "Geçmişe Tırmanan Merdiven" adını verir. Bu hikâyeyi tamamlayınca Yazar'a postalar. Hikâyesini kimseye okumayan Doğaç, bu konuda konuşmak istemez. Bir gün mahalleye iş makineleri gelir, yatay olan şilep dikey duruma getirilir ve tekrar yüzdürülür. Sultan, Doğaç'ın bu duruma üzüldüğünü düşünür. Durumla ilgili Doğaç'la konuştuğunda onun uzun süredir çalışmalarını Yazar Seyfettin Sarıgöl'ün evinde sürdürdüğünü öğrenir ve çok şaşırır. Doğaç olanları anlatır. Yazar onun ikinci hikâyesini çok beğenerek, onu köşke çağırmıştır. Artık köşkte bir çalışma odası vardır. Doğaç köşke Sultan'ı da davet eder. Sultan kapıdaki bekçilere ismini vermesini söyleyince Doğaç kapıda hiç bekçi olmadığını, kapının açık olduğunu söyler. Ertesi gün köşke gelen Sultan bahçeye girer ve köşkün içine girdiğinde her yerin bomboş olduğunu görür. Bu duruma şaşıran Sultan, Doğaç'ın tarif ettiği odaya girince Yazar'la Doğaç'ı karşılıklı pasta yerken görür.

Yazar, onu sevecen bir şekilde karşılar. Çocuklarla sohbet eden Yazar, bir süre sonra onları yalnız bırakır. Gün boyunca köşkün tadını çıkaran çocuklar akşam oradan ayrılırken, Yazar onlara istedikleri zaman gelebileceklerini söyler. Söylentilerin asılsız olduğunu anlayan Sultan çok şaşırır ve Doğaç'ın ikinci hikâyesini daha çok merak eder ama Doğaç bu hikâyeyi kimseyle paylaşmayacağını söyler. Sonraki günlerde çocuklar köşkün bahçesi özgürce kullanırlar. Aradan yıllar geçer, çocuklar büyür. Doğaç eserleri ödüller alan ünlü bir yazar olur. Mahalleye arada bir gelip Seyfettin Sarıgöl'ü ziyaret eden Doğaç hakkında çok çeşitli söylentiler çıkar. Bunların gerçeği yansıtmadığını bilen kişilerden biri de Sultan'dır. Fen bilimleri okuyup fizik öğretmeni olan Sultan, Doğaç'ın hayatındaki dönüm noktasının Seyfettin Sarıgöl'e yazdığı ikinci hikâye olduğunu bilmektedir. Bu hikâyeyi çok merak eder ve bir gün Doğaç'ın son çıkarttığı anı kitabında "Geçmişe Tırmanan Merdiven" adlı öyküye rastlar. Öyküyü bir solukta okur. Doğaç önce Sultan'la Yazar'ın merdivenlerinden çıktıkları günü anlatmıştır. Sultan geri döndükten sonra, Doğaç merdiveni oturtmak için tıraşlanan yamaçta bir su kuyusuyla karşılaşmıştır. Su kuyusunun yarısı inşaat sırasında kesildiğinden kuyunun içine yıllar önce atılmış olan her şey görülmektedir. Kuyuya atılanlar daha çok çocuklara ait eşyalar ve oyuncaklardır. Doğaç yukarı çıkarken kırk yıl önce köşkte yaşayan bir çocuğun hatıra defterini bulmuştur. Defterin, köşkün sahibinin oğluna ait olduğunu anlayan Doğaç okudukça Yazar Seyfettin Sarıgöl'ün babasının köşkte bahçıvan olduğunu anlamıştır. Öğrendikleri sayesinde Yazar'ın köşke niçin yerleştiğini anlayan Doğaç, yaşadıklarını Yazar'ın hayatıyla birleştirip "Geçmişe Tırmanan Merdiven" hikâyesini oluşturmuştur. Bu hikâyeyi okuyan Yazar onu köşke davet etmiştir. Yazarın sevecen bir insan olduğunu ve söylentilerin aksine çok sade yaşadığını gören Doğaç, Yazar'ın hayat hikâyesini dinleyince kendini ona yakın hissetmiştir. Yazar'ın babasının da tıpkı kendi annesi gibi bu köşkün bir çalışanı olduğunu Yazar'dan duyan Doğaç, ünlü bir yazar olmayı hayal etmiştir. Köşkün sadece çatı katını kullanan Yazar, Doğaç'a köşke her zaman gelebileceğini söylemiştir. Yazar'ın onu teşvik etmesi ve desteklemesi sayesinde Doğaç iyi bir yazar olmuştur. Bunları okuyan Sultan, Doğaç'ın gerçekten iyi bir yazar olduğunu düşünür ve okuduklarını mahalledekilerle paylaşmak ister; oysa aynı anda mahallede pek çok kişi aynı satırları okumaktadır. (GETM, 2016,9-91).

3.1.10.2. Geçmişe Tırmanan Merdiven Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

Bu kitapta yer alan tüm eğitici iletiler aşağıdaki tabloda sayıları ve yüzdeleriyle birlikte gösterilmiştir:

Tablo 12. Geçmişe Tırmanan Merdiven Adlı Hikâye Kitabındaki Eğitici İletiler

İLETİ GRUPLARI	GRUP İÇİNDEKİ İLETİLER	İLETİLERİN SAYISI	İLETİLERİN YÜZDESİ
KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Sağlıklı Beslenmek	3	%1,02
	Çalışkan Olmak / Tembel Olmamak	16	%5,42
	Temiz Olmak / Yaşadığı Yeri Temiz ve Düzenli Tutmak	4	%1,36
	Öğrenmeye Hevesli Olmak / Meraklı Olmak	14	%4,75
	Kitap Okumayı Sevmek	9	%3,05
	İşinde Başarılı Olmak (İşini İyi Yapmak)	3	%1,02
	Bir Alanda Uzmanlaşmak / Bilgili Olmak / Bilgiyi Paylaşmak	4	%1,36
	Kendini Beğenmiş Olmamak / Mütevazı (Alçakgönüllü) Olmak	12	%4,07
	Sağduyulu Olmak	1	%0,34
	Özenli Giyinmek / Öz Bakıma Önem Vermek	1	%0,34
	Üretken Olmak / Edebi Ürünler Üretmek	18	%6,1
	Yaptığı Hatayı Fark Etmek / Hatasını Telafi Etmek	2	%0,68
	Orijinal Olmak	3	%1,02
	Bilgilerin Doğruluğunu Sorgulamak	2	%0,68
	Olgun Davranmak	1	%0,34
	Teknolojiyi Etkili ve Bilinçli Kullanmak	1	%0,34
	Az ve Öz Konuşmak	2	%0,68
	Soğukkanlı Olmak	2	%0,68
	Özgüven Sahibi Olmak	2	%0,68
	Kendine Yetebilmek / Kendi İşini Kendisi Yapmak	11	%3,73
	Azimli ve Kararlı Olmak	10	%3,39

Tablo 12 - devam

	Cömert Olmak	1	%0,34
	Sanatı Sevmek	3	%1,02
	Yeni Fikirlere Açık Olmak	5	%1,69
	Sorumluluğunun Gereklerini Yerine Getirmek	4	%1,36
	Özgür Olmak / Özgürlüğün Kıymetini Bilmek	7	%2,37
	Pes Etmemek / Umudunu Kaybetmemek	4	%1,36
	Cesur Olmak	2	%0,68
	Eşyaya Bağımlı Olmamak / Sadelikten Yana Olmak	9	%3,05
	Pozitif Düşünmek / Olaylara Olumlu Açıdan Bakmak	4	%1,36
	Kendi Ayakları Üstünde Durabilmek / Zorluklarla Mücadele Etmek	2	%0,68
	Çalışıp Para Kazanmak	1	%0,34
TOPLAM		**163**	**%55,26**
SOSYAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Etrafta Olan Bitene Duyarlı Olmak / Dikkatli Olmak / Umursamaz Olmamak	13	%4,41
	Ön Yargılı / Peşin Hükümlü Olmamak	9	%3,05
	Dedikodu Yapmamak / Başkalarının Yaşamını Araştırmamak	5	%1,69
	Dedikodulara İnanmamak / Söylentilere Kapılmamak	9	%3,05
	Sosyal Olmak / Komşularla İletişim Hâlinde Olmak / İçekapanık Olmamak	6	%2,03
	Takdir Etmek / Başarıyı Ödüllendirmek	13	%4,41
	İnsanlara Kıymet Vermek / İnsanları Sevmek / Sevecen Olmak	9	%3,05

Tablo 12 - devam

	İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak / İnsanları Küçümsememek	17	%5,76
	Kurallara Uymak	1	%0,34
	Özel Hayatın Gizliliğine Saygı Duymak	1	%0,34
	Farklı Olanı Sevebilmek / Farklılıklara Saygı Duymak	2	%0,68
	Dinlemeyi Bilmek	1	%0,34
	Başkalarının Sorunlarına Duyarlı Olmak	5	%1,69
	Hakkaniyetli Olmak / Haksızlık Etmemek / Haksızlığa Göz Yummamak	4	%1,36
	Başkalarının Fikirlerine Saygı Duymak / Emrivaki Yapmamak	2	%0,68
	Misafirperver Olmak	3	%1,02
	Vefalı Olmak	3	%1,02
TOPLAM		**103**	**%34,92**
MİLLÎ-MANEVİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Edebiyata Önem Vermek	16	%5,42
TOPLAM		**16**	**%5,42**
ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı Sevmek	6	%2,03
TOPLAM		**6**	**%2,03**
HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER	Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak	7	%2,37
TOPLAM		**7**	**%2,37**
GENEL TOPLAM		**295**	**%100**

Sağlıklı Beslenmek

Tarihi köşkün bahçesinde bulunan meyve ağaçlarından çocukların afiyetle yemesi anlatılarak sağlıklı beslenmek iletisi sunulmuştur.

Aşağıda sağlıklı beslenmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Çocuklar, duvarlarını saran dev sarmaşığa tırmanıp, köşkün bahçesine atlıyor; ağaçlardan erik, kiraz, incir, kayısı, nar koparıp afiyetle yiyorlardı” (GETM, 2016,11).

“Bir süre sonra Yazar onları yalnız bıraktı. Çocuklar koşarak bahçeye ulaştılar. Ağaçlara tırmanıp, meyve yediler” (GETM, 2016,72).

“Yavaşça içeriye girdim. Bahçedeki meyveler, ağaçların dallarını ağırlaştırmış, dallar toprağa değiyordu. Umutsuzca toplanmayı bekliyor gibiydiler. Erik, kiraz yiyerek, köşke doğru ilerledim” (GETM, 2016,85).

Çalışkan Olmak / Tembel Olmamak

Doğaç’ın kedisi Pısırık tembel bir hayvandır. Doğaç da kedisiyle beraber tembellik eder. Doğaç’ın annesi Sezin Hanım’sa çok çalışkan bir kadındır. Pek çok eve temizliğe gider. Doğaç tembellik etmeyi sevse de Yazar’a göndermek için hikâye yazdığı süreçte azimle çalışır. Tembellik ve çalışkanlıkla ilgili anlatılanlar çalışkan olmak / tembel olmamak iletilerini desteklemektedir.

Aşağıda çalışkan olmak / tembel olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Güzel günlerin sonu geliyor galiba,’ diye düşündü. Pısırık huzursuzlandı. Harika bir uyku çekmek varken, hareketlenmenin ne anlamı vardır şimdi?” (GETM, 2016,11).

“Doğaç’ın annesi Sezin Hanım’ın ekonomik durumu pek iyi değildi. Geçimlerini, evlere temizliğe giderek sağlıyordu. Sabahtan akşama kadar çalışıyor, eve yorgun argın dönüyordu. ‘Temizle temizle bitmiyor! Dünya çok pis!’ deyip dururdu. Sezin Hanım; Dilek Öğretmen’e, Berber Hayati Bey’e ve Terzi Niyazi Bey’e de temizliğe gidiyordu. Kısa sürede, ünlü yazar Seyfettin Sarıgöl’ün köşkünde de temizlik işi buldu. Haftada iki gün köşke gidip gelmeye başladı” (GETM, 2016,24).

“Sultan şaşırmıştı. Gülerek, ‘Seni nasıl etkiler?’ diye hayretle sordu. ‘Hiç kitabını okumadın ki! Pısırık kedinle ağaç dalları üstünde yatmaktan başka bir şey yaptığın yok!’” (GETM, 2016,42).

“Doğaç, bu basit fikirden yola çıkarak bir hikâye yazabilirdi. Gece gündüz, isli bir gaz lambasının ışığında çalıştı. Kimi zaman sinir içinde, kâğıtları buruşturarak sağa

sola fırlattı; kimi zaman mutlu olup kendini büyük bir yazar gibi hissetti" (GETM, 2016,46).

Temiz Olmak / Yaşadığı Yeri Temiz ve Düzenli Tutmak

Köşkün yeni sahibi köşke bakım yaptırır. Gerekli tadilat ve temizlik işleri yapılır. Evlere temizliğe giden Sezin Hanım, işini iyi yapan bir kadındır. Köşke de temizliğe gitmeye başlar. Köşkün temizlenmesi ve Sezin Hanım'ın evlere temizliğe gitmesi anlatılarak temiz olmak / yaşadığı yeri temiz ve düzenli tutmak iletileri sunulur. Ayrıca, köşkün bahçesindeki kuyuda bulunan çöplerden bahsedilerek bu iletiler örtük bir şekilde aktarılmıştır.

Aşağıda temiz olmak / yaşadığı yeri temiz ve düzenli tutmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bahçe kapıları açıldı. Kamyondan çıkan ustalar, işçiler içeriye daldılar. Kısa sürede hummalı bir çalışma başladı. Zararlı otlar temizlendi, ağaçlar budandı. Çimler için yeni bir sulama sistemi kuruldu. Binanın çatısındaki kiremitler değiştirildi. Kapılar, pencereler onarıldı. Duvarlar boyandı. Sarmaşık kökünden kesildi. Bir ay içinde tarihi köşk baştan aşağı pırıl pırıl oldu" (GETM, 2016,11).

"Doğaç'ın annesi Sezin Hanım'ın ekonomik durumu pek iyi değildi. Geçimlerini, evlere temizliğe giderek sağlıyordu. Sabahtan akşama kadar çalışıyor, eve yorgun argın dönüyordu. 'Temizle temizle bitmiyor! Dünya çok pis!' deyip dururdu" (GETM, 2016,24).

"Çok ilginçti. Merdivenin toprak duvarında kuyunun boylu boyunca kesitini görmek mümkündü. Kuyunun içine yıllar önce atılmış olan bir sürü çöpü de tabii... Eve su bağlandıktan sonra bahçedeki kuyunun kullanılmadığını anladım. Kuyu boşalınca, çocuklar ellerine ne geçerse içine atmışlardı" (GETM, 2016,81-82).

Etrafta Olan Bitene Duyarlı Olmak / Dikkatli Olmak / Umursamaz Olmamak

Kedi Pısırık'ın umursamaz olması, mahalle sakinlerinin çevrelerinde olan bitene duyarlı olmaları ve değişimlere karşı uyanık olmaları anlatılarak bu iletiler aktarılmıştır. Olan bitene duyarsız kalmayıp değişimleri fırsata çevirmenin mümkün olduğu vurgulanmıştır.

Aşağıda etrafta olan bitene duyarlı olmak / dikkatli olmak / umursamaz olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Küçük Doğaç, ‘Anlaşılan köşk satıldı,’ diye düşündü. Pısırık, bu konuyla ilgilenmemeye kararlıydı” (GETM, 2016,12).

“Bir süre sonra mahalleli, köşkü kimin satın aldığını öğrendi. Köşkün yeni sahibi ünlü bir yazardı: Seyfettin Sarıgöl! Doğrusu, mahallenin berberinden öğretmenine, terzisinden bakkalına kadar herkes şaşırmıştı. Pısırık’sa umursamadı bile” (GETM, 2016,13).

“Pısırık, umursamaz gözlerle baktı. Bir de kedilere ‘meraklı’ diyorlardı. Asıl, insanlar meraktan ölecekti! Uzun sessizliği, Berber Hayati bozdu. ‘İnsan bir berbere gitmez mi canım? Yoksa yazarların saçları uzamıyor mu?’ Bakkal ve Kahveci de ona katıldı. ‘Bakkaldan bir bisküvi almaz mı insan?’ ‘Ya da kıyıdaki kahveye inip bir çay içmedikten sonra, Boğaz’da yaşamanın ne âlemi var ki?’” (GETM, 2016,18).

“Dümeni kitlenen bir şilep, Boğaz kıyısına gürültüyle çarpıp yan yatmıştı. Haberi alan mahalle halkı panik hâlinde meydana doğru koşmaya başladı. Doğaç ve Sultan da, yokuş aşağı koşan halkın peşine takıldılar. Pısırık, insanların bu tür davranışlarını hiç anlamazdı. Sesin geldiği yöne değil, terse doğru koşmaya başladı. İnsanların her hareketi başka saçmalıktı. Kaza varsa, ondan kaçmak gerekirdi. Öyle değil mi? Aşağıdaki meydan ana baba günüydü. Neyse ki, kaza ucuz atlatılmıştı. Ölen ya da yaralanan yoktu” (GETM, 2016,35-36).

Öğrenmeye Hevesli Olmak / Meraklı Olmak

Mahalleye taşınan ünlü yazarı herkes çok merak etmektedir. Mahalle sakinleri yazarın nasıl biri olduğunu, kitaplarını ve yaşam tarzını araştırıp öğrenmeye çalışırlar. Anlatıda, merak edilenlerin araştırılıp öğrenilmesi anlatılarak öğrenmeye hevesli olmak / meraklı olmak iletileri sunulmuştur.

Aşağıda öğrenmeye hevesli olmak / meraklı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Mahalle sakinleri, ‘Yazarlar bu kadar zengin olabiliyor mu?’ diye birbirlerine sordular. Küçük Sultan, Sarıgöl’ün birkaç kitabını okuyup sevmişti. Hatta merak etmiş, internetten tüm hayat hikâyesini indirip okumuştu” (GETM, 2016,13-14).

“Berber Hayati’nin herhangi bir soruya cevap verdiği duyulmamıştı. O hep soru sorardı. ‘Peki neden bu mahalle? Bu kadar zengin bir insanın yasayacağı başka yer mi kalmadı Allah aşkına?’ (...) Berber Hayati meraklıydı. Ne zaman eli makasa değse, havada uçuşan saçlar gibi, binlerce soru uçuşurdu kafasında. ‘Yazar, hep zengin miydi, yoksa sonradan mı zengin oldu? Eğer doğuştan zengin olsaydı, zaten kendi köşkü olur orada yaşardı, öyle değil mi?’ gibi sorularla zihinleri bulandırmaya devam etti” (GETM, 2016,16-17).

“Yazar’ın nasıl yaşadığını mahalleli çok merak ediyordu. Yazar nasıl biriydi? Cimri miydi? Çocukları var mıydı? Yumurtayı sulu mu, katı mı yerdi? Kibrit kutusu koleksiyonu yapıyor muydu? Sürücü ehliyeti var mıydı? Lens kullanıyor muydu? Çaya şeker katıyor muydu? Konuşurken r’leri yutuyor muydu?” (GETM, 2016,24-25).

“Oysa ben, uçakların nasıl uçtuğunu anlamak istiyorum. Ya da gökyüzündeki yıldızları tanımak... ‘Uzay nedir?’ Bu sorunun cevabını bulmak istiyorum” (GETM, 2016,29).

Edebiyata Önem Vermek

Hikâye genel olarak yazarlık ve edebiyatla ilgilidir. Mahalleye taşınan ünlü yazar sayesinde mahallelilerin, özellikle çocukların, edebiyata olan ilgisi artar. Edebiyatla ve yazarlıkla ilgili ifadelere yer verilerek edebiyata önem vermek iletisi aktarılmıştır.

Aşağıda edebiyata önem vermek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Küçük Sultan, Sarıgöl’ün birkaç kitabını okuyup sevmişti. Hatta merak etmiş, internetten tüm hayat hikâyesini indirip okumuştu. Bilmiş bir ifadeyle, ‘Seyfettin Sarıgöl, bildiğimiz yazarlara pek benzemiyor,’ dedi. ‘Bir kere, kitapları tüm dünya dillerine çevriliyor. Amerika, Çin, İngiltere, Kore, Hindistan ve Türkiye’de tanınıyor...’ (...) ‘Üstelik, yazdığı hikâyeler televizyon dizisi hâline getiriliyor,’ diye devam etti Sultan. ‘O zengin olmasın da kim olsun?’” (GETM, 2016,13-15).

“Yazar Seyfettin Sarıgöl’ün köşke taşınması, az da olsa ilkokuldaki eğitimi bile etkiledi. Öğretmen Dilek Hanım’da bazı değişiklikler ortaya çıkmıştı. Bir gün sınıfa her zamankinden farklı girdi. (...) ‘Artık bazı şeyleri sorgulamamızın zamanı geldi,’ diye şakıdı. Çocuklar şaşırmıştı. Nereden çıkmıştı şimdi bu değişiklik isteği?

‘Biliyorsunuz, mahallemize ünlü bir yazar taşındı,’ diye devam etti Dilek Öğretmen. ‘Daha açık konuşmak gerekirse, Biz Seyfettin Sarıgöl’le komşu olduk. Ünlü Yazar’ın komşuları olan bizler, yazdıklarımıza daha da özen göstermeliyiz bundan böyle.’ Sıradan kompozisyonlar yazılmasını istemiyordu artık. ‘Çalışan kazanır’ gibi konulu makaleler yerine, edebiyat yönü ağır basan hikâyeler yazılmalıydı” (GETM, 2016,19-21).

“Dilek Öğretmen’in birden gözleri doldu. Babasından söz etmeye başladı. Ona edebiyat zevkini babası aşılamıştı. ‘Babam müthiş bir insandı,’ diye, gözyaşları içinde mırıldandı. ‘Elinden kitap düşmezdi hiç. Suç ve Ceza, Karamazof Kardeşler, Moby Dick, Robinson, Don Kişot... Bu romanların hepsini bana o tanıttı,’ dedi” (GETM, 2016,21).

“Sadece Terzi Niyazi Bey, Yazar’ı hiç mi hiç merak etmiyordu. Doğrusu, mahallelinin Seyfettin Sarıgöl’ün yazdıklarını değil de kendisini merak etmelerini tuhaf buluyordu” (GETM, 2016,25).

Kitap Okumayı Sevmek

Kitap okumayı sevmek iletisi mahalle sakinlerinin kitap okumaya yaklaşımları üzerinden verilmiştir. Kitap okumak yüceltilmiş, kitap okumamak ise okumayı seven karakterlerin ağzından eleştirilmiştir. Kitap okumayanların kitaplara karşı tutumları eleştirel bir şekilde anlatılmıştır.

Aşağıda kitap okumayı sevmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Küçük Sultan, Sarıgöl’ün birkaç kitabını okuyup sevmişti. Hatta merak etmiş, internetten tüm hayat hikâyesini indirip okumuştu. (...) Doğaç’ın, okumakla arasının iyi olduğu söylenemezdi. Gününü daha çok, kedisiyle ağaçların tepesinde yatarak geçirirdi” (GETM, 2016,13-14).

“Terzi Niyazi, Yazar’ın tüm romanlarını okumuştu. Yine de, mahallelinin ikide bir sorduğu ‘Romanları nasıl acaba?’ sorusuna cevap vermekte isteksizdi. Çünkü, okumayan insanlar bu tür sorular sormaya pek meraklıydı. Hele ‘berbat’ dediyseniz, mutluluktan ölürlerdi. ‘Yaşasın, demek ki kitaplarını okumamakla doğru bir iş yapmışız!’ diye sevinçten havaya uçarlardı. Terzi Niyazi uzun uzun düşündü ‘Kahverengi saf yünden, bol bir kışlık ceketin altına giyilmiş açık mavi ipekten, dar

bir yazlık gömlek gibi,' demekle yetindi. Ne demek istediğini anlamamışlardı. Uzun uzun düşündüler, yine de içinden çıkamadılar. Terzi'nin söylediklerini anlamak için, Yazar'ın kitaplarını okumak gerekiyordu. Mahalleli buna niyetli olmadığından, susmayı tercih etti" (GETM, 2016,17-18).

"Dilek Öğretmen'in birden gözleri doldu. Babasından söz etmeye başladı. Ona edebiyat zevkini babası aşılamıştı. 'Babam müthiş bir insandı,' diye, gözyaşları içinde mırıldandı. 'Elinden kitap düşmezdi hiç. Suç ve Ceza, Karamazof Kardeşler, Moby Dick, Robinson, Don Kişot... Bu romanların hepsini bana o tanıttı,' dedi" (GETM, 2016,21).

İşinde Başarılı Olmak (İşini İyi Yapmak)

Seyfettin Sarıgöl'ün çok başarılı bir yazar olması ve Doğaç'ın annesi Sezin Hanım'ın işini iyi yapması anlatılarak bu ileti sunulmuştur. Ayrıca büyüdüğünde Doğaç da ödüllü bir yazar olur. Bunlar anlatılıp işi için emek harcayıp iyi yerlere gelmek övülmüştür. İşini iyi yapan kişilerin er ya da geç ödüllendirileceği belirtilmiştir.

Aşağıda işinde başarılı olmak (işini iyi yapmak) iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bilmiş bir ifadeyle, 'Seyfettin Sarıgöl, bildiğimiz yazarlara pek benzemiyor,' dedi. 'Bir kere, kitapları tüm dünya dillerine çevriliyor. Amerika, Çin, İngiltere, Kore, Hindistan ve Türkiye'de tanınıyor...' (...) 'Üstelik, yazdığı hikâyeler televizyon dizisi hâline getiriliyor,' diye devam etti Sultan. 'O zengin olmasın da kim olsun?'" (GETM, 2016,14-15).

"Doğaç'ın annesi Sezin Hanım'ın ekonomik durumu pek iyi değildi. Geçimlerini, evlere temizliğe giderek sağlıyordu. Sabahtan akşama kadar çalışıyor, eve yorgun argın dönüyordu. 'Temizle temizle bitmiyor! Dünya çok pis!' deyip dururdu. Sezin Hanım; Dilek Öğretmen'e, Berber Hayati Bey'e ve Terzi Niyazi Bey'e de temizliğe gidiyordu. Kısa sürede, ünlü yazar Seyfettin Sarıgöl'ün köşkünde de temizlik işi buldu. Haftada iki gün köşke gidip gelmeye başladı. Mahalleden biri nihayet köşke girmeyi başarmıştı" (GETM, 2016,24).

"Doğaç, yazmaya devam etti. Hikâye yarışmalarında ödüller aldı. Yazdığı 'Boğaz'a İnen Yokuş' adlı gençlik romanıyla isminden çok söz ettirdi. Bunu, diğer romanlar,

hikâyeler, tiyatro eserleri izledi. Zamanla adı ve soyadıyla birlikte anılan ünlü bir yazar oldu: Doğaç Güleryüz" (GETM, 2016,75).

Bir Alanda Uzmanlaşmak / Bilgili Olmak / Bilgiyi Paylaşmak

Anlatıdaki karakterler, bildiklerini çevrelerindeki insanlarla paylaşırlar. Bunun yanında bilgili olmaya önem verip belli bir alanda uzmanlaşmaya gayret ederler. Sultan'ın olayların nedenlerini öğrenmeye çalışması, büyüyünce fizik öğretmeni olması; Doğaç'ın yazarlıkla ilgili birikimini arttırıp başarılı bir yazar olması ve mahalle sakinlerinin kendi aralarında bilgi paylaşımında bulunması anlatılarak bu iletiler verilir.

Aşağıda bir alanda uzmanlaşmak / bilgili olmak / bilgiyi paylaşmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Küçük Sultan, Sarıgöl'ün birkaç kitabını okuyup sevmişti. Hatta merak etmiş, internetten tüm hayat hikâyesini indirip okumuştu. Bilmiş bir ifadeyle, 'Seyfettin Sarıgöl, bildiğimiz yazarlara pek benzemiyor,' dedi. 'Bir kere, kitapları tüm dünya dillerine çevriliyor. Amerika, Çin, İngiltere, Kore, Hindistan ve Türkiye'de tanınıyor...' (...) 'Üstelik, yazdığı hikâyeler televizyon dizisi hâline getiriliyor,' diye devam etti Sultan. 'O zengin olmasın da kim olsun?'" (GETM, 2016,13-15).

"Doğaç, yazmaya devam etti. Hikâye yarışmalarında ödüller aldı. Yazdığı 'Boğaz'a İnen Yokuş' adlı gençlik romanıyla isminden çok söz ettirdi. Bunu, diğer romanlar, hikâyeler, tiyatro eserleri izledi. Zamanla adı ve soyadıyla birlikte anılan ünlü bir yazar oldu: Doğaç Güleryüz" (GETM, 2016,75).

"Sultan'sa, liseden sonra fen bilimlerini seçti. Üniversitede fizik okudu, fizik öğretmeni oldu" (GETM, 2016,76).

Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak

Anlatıda bu iletiler Doğaç'ın kedisi Pısırık bağlamında verilmiştir. Doğaç, Pısırık'ı yanından ayırmaz ve ona sevgiyle yaklaşır. Yazar Seyfettin Sarıgöl de Pısırık'a sevgi gösterir.

Aşağıda hayvanları sevmek / hayvanlara karşı duyarlı olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Doğaç’ın, okumakla arasının iyi olduğu söylenemezdi. Gününü daha çok, kedisiyle ağaçların tepesinde yatarak geçirirdi” (GETM, 2016,14).

“Pısırık da onun bu huyuna bayılırdı. Ona göre en iyi insan, yatan insandı. Doğaç’ın bedeni üstünde uyuklamaya bayılırdı” (GETM, 2016,23).

“Doğaç sustu. Dizinde uyuklayan Pısırık’ın tüylerini düşünceli düşünceli okşadı” (GETM, 2016,44).

“Yazar kucağındaki Pısırık’ın yumuşak sarı tüylerini okşuyordu. Sultan’ın telaşla odaya girmesinden en az mutlu olan kişi, Pısırık’tı. Keyfinin kaçacağını hissetmişti. Yazar, nazikçe kediyi yere bırakıp ayağa kalktı” (GETM, 2016,71-72).

Ön Yargılı / Peşin Hükümlü Olmamak

Mahalleliler, yazarla ilgili yorum yaparken ve öğrendiklerini değerlendirirken ön yargılı davranırlar. Kendi kafalarındaki kalıplardan hareketle ilk önce yazarın zengin olmasına şaşıran mahalleliler, sonrasında onu tam olarak tanımadan yaşam tarzı ve özellikleri hakkında yorumlar yaparlar. Bu yorumlar, doğru kabul edilir ve herkesin kafasına peşin hükümler yerleşir. Anlatının sonunda, Doğaç’ın ve Sultan’ın köşke girip gerçekleri görmesiyle ön yargılı / peşin hükümlü olmamak iletileri desteklenmiştir.

Aşağıda ön yargılı / peşin hükümlü olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Mahallelinin iyice kafası karışmıştı. ‘Biz sadece futbolcular zengin olur sanırdık. Demek, yazarlar da zengin olabiliyormuş,’ diye düşündüler. Muhterem Hanım, ‘Zengin ama, o koskoca köşkte yalnız yaşadığı söyleniyor,’ diye iç çekti” (GETM, 2016,15).

“Terzi Niyazi, filozoftu. Hiç yerinden kalkmamacasına çalışırken, düşünmeye çok vakti olurdu. Mesleği dolayısıyla insanların hiç de göründükleri gibi olmadıklarını çok iyi bilirdi. ‘Bu köşke taşınan herkese şüpheyle bakılır zaten,’ diye güldü. ‘Bundan önceki sahibi için vampir dendiğini hatırlıyorum da, gülüyorum. Oysa, adamın vampirlikle falan bir ilgisi yoktu. Sadece dişeti kanaması hastalığı vardı. Sonra da uzun süre boş kalınca binanın adı perili köşke çıktı. Bu da sahibinin, bina boşken, kimse köşke girmesin diye sıktığı bir palavraydı.’” (GETM, 2016,16-17).

“Ama biz ikimiz farklıyız. Babam daha çok yapmakla, bense anlamakla ilgiliyim. Babam uzun zaman benim bu yönümü anlamadı. Beni, ‘hiçbir şey yapmak istemeyen tembel biri’ olarak gördü” (GETM, 2016,28).

“Eve döndüğünde, Sultan’ın, kafası iyice karışmıştı. Ulaşılamaz gibi görünen Yazar hiç de öyle biri değildi. Kahvede kendisiyle buluşan Yazar’la bu Yazar arasında dağlar kadar fark vardı. İkide bir saatine bakan, meşgul Yazar gitmiş, yerine başka birisi gelmişti. Uşakların, bekçilerin olduğu söylenen evde Yazar’dan başka kimse yoktu. Pahalı eşyalarla dolu olduğu söylenen köşkün odaları bomboştu. Üstelik, bahçe kapısı da kilitli değildi” (GETM, 2016,72-73).

Kendini Beğenmiş Olmamak / Mütevazı (Alçakgönüllü) Olmak

Mahalle sakinlerinden Emine Hanım’ın çokbilmiş olması ve yalan yanlış bilgileri çevresindekilere doğruymuş gibi anlatıp böbürlenmesi verilerek bu iletiler sunulmuştur. Sultan, Doğaç’ın güzel bir hikâye yazabileceğine inanmaz ve onu küçümser. Sultan’ın kibirli tavrından dolayı Doğaç’ın hissettikleri sunularak iletiler örtük bir şekilde verilmiştir. Ayrıca, çok zengin olmasına rağmen Yazar Seyfettin Sarıgöl’ün alçakgönüllü davranıp sade bir yaşam sürmesi anlatılarak iletiler desteklenmiştir.

Aşağıda kendini beğenmiş olmamak / mütevazı (alçakgönüllü) olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Emine Hanım çokbilmişti. Herkesin görmediği şeyleri gördüğünü iddia ederek övünürdü” (GETM, 2016,15).

“Sultan, onun güzel bir hikâye yazabileceğine inanmayan gözlerle Doğaç’a baktı. Kibirli bir tavırla, ‘Annen bir gün temizliğe gittiğinde ona takılırsan, Yazar’la tanışabilirsin,’ dedi. Doğaç’ın başından aşağıya sanki kaynar sular dökülmüştü. Çok sinirlendi. Kendini aşağılanmış hissetti. Annesi orada çalıştığı için değil, iyi bir hikâye yazdığı için Yazar’la tanışmak istiyordu” (GETM, 2016,41).

“Eve döndüğünde, Sultan’ın, kafası iyice karışmıştı. Ulaşılamaz gibi görünen Yazar hiç de öyle biri değildi. Kahvede kendisiyle buluşan Yazar’la bu Yazar arasında dağlar kadar fark vardı. İkide bir saatine bakan, meşgul Yazar gitmiş, yerine başka birisi gelmişti. Uşakların, bekçilerin olduğu söylenen evde Yazar’dan başka kimse

yoktu. Pahalı eşyalarla dolu olduğu söylenen köşkün odaları bomboştu. Üstelik, bahçe kapısı da kilitli değildi" (GETM, 2016,72-73).

"Başımı okşadı. 'Babam bu köşkte çalışıyordu. Tıpkı annen gibi...' dedi. Onunla kendimi eşit hissetmiştim. Ben de ünlü bir yazar olabilir miydim? İki büyük adam gibi karşılıklı yemek yedik. Burnu büyük olmayan, hava atmayan sade bir insandı" (GETM, 2016,86).

Dedikodu Yapmamak / Başkalarının Yaşamını Araştırmamak

Köşke taşınan Yazar hakkında mahalleliler dedikodu yapar ve onun yaşamını araştırırlar. Yazar'ın evine temizliğe giden Sezin Hanım'ı sıkıştırırlar; fakat Sezin Hanım, temizliğe gittiği evlerle ilgili bilgileri asla paylaşmaz. Yazar'la ilgili dedikoduların asılsız çıkması ve Sezin Hanım'ın başkalarının yaşamını araştıranlara fırsat vermemesi anlatılarak bu iletiler sunulmuştur.

Aşağıda dedikodu yapmamak / başkalarının yaşamını araştırmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Emine Hanım çokbilmişti. Herkesin görmediği şeyleri gördüğünü iddia ederek övünürdü. 'Bence yalnız falan değil,' diye yapıştırıverdi. 'On beş hizmetçiyle birlikte yaşıyormuş. Tam beş tane aşçısı olduğu söyleniyor. İki kişi de alışveriş işleriyle görevliymiş. Üç tane de bekçisi varmış. Elini sıcak sudan soğuk suya değdirmiyormuş.' Mahalleli, Emine Hanım'a inanıverdi. Emine Hanım kaşlarını havaya kaldırarak, 'Bahçe kapısına içerden kocaman bir kilit astığı söyleniyor,' diye devam etti. 'Dikkat ettiniz mi, hiç acımadan sarmaşığı kökünden kesiverdi! Çocukların bahçeye girmesini istemiyor. Çünkü, çocuklardan nefret ediyormuş.'" (GETM, 2016,15-16).

"Berber Hayati meraklıydı. Ne zaman eli makasa değse, havada uçuşan saçlar gibi, binlerce soru uçuşurdu kafasında. 'Yazar, hep zengin miydi, yoksa sonradan mı zengin oldu? Eğer doğuştan zengin olsaydı, zaten kendi köşkü olur orada yaşardı, öyle değil mi?' gibi sorularla zihinleri bulandırmaya devam etti" (GETM, 2016,17).

"Yazar'ın nasıl yaşadığını mahalleli çok merak ediyordu. Yazar nasıl biriydi? Cimri miydi? Çocukları var mıydı? Yumurtayı sulu mu, katı mı yerdi? Kibrit kutusu koleksiyonu yapıyor muydu? Sürücü ehliyeti var mıydı? Lens kullanıyor muydu?

Çaya şeker katıyor muydu? Konuşurken r'leri yutuyor muydu? (...) Sezin Hanım mahalleli tarafından soru yağmuruna tutuldu. Ama bu boş bir çabaydı. Sezin Hanım'ın ağzı çok sıkıydı. Temizliğe gittiği evlerdekilerle ilgili başkalarına asla bir şey anlatmazdı. 'İşin kuralı bu. Yoksa kimse bana temizlik işi vermez,' derdi. Yazar hakkında da kimseye tek bir laf bile etmedi. Sadece, 'Ev o kadar büyük ki, işimi bitirdiğimde, ilk sildiğim yerler tozlanmaya başlıyor,' demekle yetindi" (GETM, 2016,24-25).

Dedikodulara İnanmamak / Söylentilere Kapılmamak

Mahallede çıkan dedikodular hızla yayılmakta ve mahallelilerin çoğu tarafından kabul edilmektedir. Eski dedikoduların yanlış olduğu tecrübe edilse bile, mahalle sakinleri yeni dedikodulara da inanır. Söylentilere kapılıp Yazar'la ilgili yanlış hükümler veren Doğaç ve Sultan, Yazar'ın evine gidince hata yaptıklarını anlarlar. Söylentilerin asılsız olduğu gösterilerek dedikodulara inanmamak / söylentilere kapılmamak iletileri aktarılmıştır.

Aşağıda dedikodulara inanmamak / söylentilere kapılmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Emine Hanım çokbilmişti. Herkesin görmediği şeyleri gördüğünü iddia ederek övünürdü. 'Bence yalnız falan değil,' diye yapıştırıverdi. 'On beş hizmetçiyle birlikte yaşıyormuş. Tam beş tane aşçısı olduğu söyleniyor. İki kişi de alışveriş işleriyle görevliymiş. Üç tane de bekçisi varmış. Elini sıcak sudan soğuk suya değdirmiyormuş.' Mahalleli, Emine Hanım'a inanıverdi" (GETM, 2016,15-16).

"Terzi Niyazi, filozoftu. Hiç yerinden kalkmamacasına çalışırken, düşünmeye çok vakti olurdu. Mesleği dolayısıyla insanların hiç de göründükleri gibi olmadıklarını çok iyi bilirdi. 'Bu köşke taşınan herkese şüpheyle bakılır zaten,' diye güldü. 'Bundan önceki sahibi için vampir dendiğini hatırlıyorum da, gülüyorum. Oysa, adamın vampirlikle falan bir ilgisi yoktu. Sadece dişeti kanaması hastalığı vardı. Sonra da uzun süre boş kalınca binanın adı perili köşke çıktı. Bu da sahibinin, bina boşken, kimse köşke girmesin diye sıktığı bir palavraydı.'" (GETM, 2016,16-17).

"Gel zaman git zaman, bir gün mahalleye dev iş makineleri ve büyük vinçler getirildi. Mahalleli heyecanlanmıştı. 'Yoksa evlerimizi mi yıkacaklar?' diye kaygılanmaya başladılar. (...) Söylentiler ortalığı sardı. 'Yeni yol açacaklar!'

‘Meydana alışveriş merkezi yapılacak!’ Terzi Niyazi Bey, söylentileri yatıştırdı. Bir kaç gün sonra, iş makinelerinin kaza yapmış şilep için getirildiği ortaya çıktı” (GETM, 2016,66-67).

Sağduyulu Olmak

İnsanların dedikodulara kapılıp olmayacak şeylere inanması anlatılarak örtük bir şekilde sağduyulu olmak iletisi sunulmuştur.

Aşağıda sağduyulu olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Bu köşke taşınan herkese şüpheyle bakılır zaten,’ diye güldü. ‘Bundan önceki sahibi için vampir dendiğini hatırlıyorum da, gülüyorum. Oysa, adamın vampirlikle falan bir ilgisi yoktu. Sadece dişeti kanaması hastalığı vardı. Sonra da uzun süre boş kalınca binanın adı perili köşke çıktı. Bu da sahibinin, bina boşken, kimse köşke girmesin diye sıktığı bir palavraydı.’” (GETM, 2016,16-17).

Sosyal Olmak / Komşularla İletişim Hâlinde Olmak / İçekapanık Olmamak

Yazar Seyfettin Sarıgöl, köşkten çıkıp komşularıyla iletişim kurmaz. Onun sosyal olmaması komşuları tarafından eleştirilir. Doğaç da arkadaşlarıyla oynamak yerine tek başına olmayı seven bir çocuktur. Doğaç’ın içekapanık oluşu ve mahalle sakinlerinin Yazar’ı asosyal olduğu için eleştirmeleri anlatılarak sosyal olmak / komşularla iletişim hâlinde olmak / içekapanık olmamak iletileri sunulur.

Aşağıda sosyal olmak / komşularla iletişim hâlinde olmak / içekapanık olmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Uzun sessizliği, Berber Hayati bozdu. ‘İnsan bir berbere gitmez mi canım? Yoksa yazarların saçları uzamıyor mu?’ Bakkal ve Kahveci de ona katıldı. ‘Bakkaldan bir bisküvi almaz mı insan?’ ‘Ya da kıyıdaki kahveye inip bir çay içmedikten sonra, Boğaz’da yaşamanın ne âlemi var ki?’” (GETM, 2016,18).

“Doğaç, sessiz bir çocuktu. Diğer çocuklardan farklıydı. Arkadaşlarının arasına pek karışmazdı. (...) Herkes oynarken Doğaç aralarına katılmaz, bir ağacın tepesinden izlemeyi tercih ederdi. En sevdiği şey, ağaç dallarının üstünde yatmaktı” (GETM, 2016,22-23).

Özenli Giyinmek / Öz Bakıma Önem Vermek

Öğretmen Dilek Hanım'ın, Yazar Seyfettin Sarıgöl mahalleye taşındıktan sonra, imajını değiştirmesi ve özenli giyinmesi anlatılarak bu iletiler aktarılmıştır.

Aşağıda özenli giyinmek / öz bakıma önem vermek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bir gün sınıfa her zamankinden farklı girdi. Saç modelini değiştirmiş, kaşlarını kalınlaştırmış, gözlük çerçevelerini yenilemişti. Üstünde yepyeni, cafcaflı bir elbise vardı" (GETM, 2016,19).

Takdir Etmek / Başarıyı Ödüllendirmek

Başarıyı ödüllendirmek iletisi, Yazar'ın en iyi hikâyeyi yazan öğrenciyle görüşmesi ve onu ödüllendirmesi anlatılarak verilir. Ayrıca, karakterler birbirlerinin üstün özelliklerini takdir ederler. Sultan, Doğaç'ın yazdığı hikâyeleri beğenir ve bu durumu ona yansıtır. Doğaç da Sultan'ın gözlem yeteneğini takdir eder, yıllar sonra kitabında Sultan'ın bu yeteneğine duyduğu hayranlığı ifade eder.

Aşağıda takdir etmek / başarıyı ödüllendirmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Seyfettin Bey'le de konuştum. En iyi kompozisyon yazan çocukla tanışmak istediğini söyledi. Hatta, ona bir ödül de verecek.'" (GETM, 2016,21).

"Sultan bir gün sevinçle Doğaç'ın yanına geldi. Neşeyle, 'Yazdığım hikâye en iyi hikâye seçilmiş,' dedi. 'Armağan olarak, önümüzdeki hafta Yazar Seyfettin Sarıgöl'le tanışacağım.'" (GETM, 2016,39).

"Sultan hikâyeyi dinleyince çok şaşırdı. 'Böyle güzel bir hikâye yazabileceğini hiç ummazdım,' dedi Doğaç'a. 'Bu hikâyeye hiçbir yazar duyarsız kalamaz. Seyfettin Sarıgöl mutlaka sana cevap yazacaktır.'" (GETM, 2016,59).

"Sultan beni çok etkiliyordu. Her şeyi en ince ayrıntısına kadar gözlemleyen, kimsenin görmediklerini gören harika bir kızdı. Yazar olmayı benden çok daha fazla hak ediyordu. Anlamak için bakmanın zevkli bir şey olduğunu Sultan'dan öğrendiğimi söyleyebilirim" (GETM, 2016,81).

İnsanlara Kıymet Vermek / İnsanları Sevmek / Sevecen Olmak

Dilek Öğretmen babasından söz ederken ona verdiği kıymeti belirtir. Sezin Hanım da oğlu Doğaç'a kıymet verip onu sevmektedir. Oğluna sevgisini hareketleriyle gösterir. Ayrıca Yazar, evine konuk olan Doğaç ve Sultan'a sevecen bir şekilde muamele eder. Bunlar aktarılarak insanlara kıymet vermek / insanları sevmek / sevecen olmak iletileri verilir.

Aşağıda insanlara kıymet vermek / insanları sevmek / sevecen olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Dilek Öğretmen'in birden gözleri doldu. Babasından söz etmeye başladı. Ona edebiyat zevkini babası aşılamıştı. 'Babam müthiş bir insandı,' diye, gözyaşları içinde mırıldandı. 'Elinden kitap düşmezdi hiç. Suç ve Ceza, Karamazof Kardeşler, Moby Dick, Robinson, Don Kişot... Bu romanların hepsini bana o tanıttı,' dedi. Aniden yüreğinin tam ortasına bir burukluk oturdu. 'Onu anlatmak istiyorum. Yazarak. Evet, evet yazacağım. Babamın romanını yazacağım,' diye hıçkırıklar içinde devam etti" (GETM, 2016,21).

"Annesine, 'Yazar'a okuması için bir hikâye yazıp gönderdim. Almadı mı acaba?' diye sordu. Sezin Hanın durumdan haberdar gibi güldü ve oğlunun başını okşadı. 'Aldığını ve okuduğunu sanıyorum,' dedi" (GETM, 2016,60).

"Yazar, nazikçe kediyi yere bırakıp ayağa kalktı. Son derece sevecen bir ses tonuyla, 'Hoşgeldin, Sultan,' dedi. 'Biz de seni bekliyorduk.' Sultan da onlara katıldı. Birkaç dakika içinde kendini sanki yıllardır o köşkte yaşıyormuş gibi hissediyordu artık" (GETM, 2016,71-72).

Üretken Olmak / Edebi Ürünler Üretmek

Dilek Öğretmen'in verdiği yazı ödevleriyle edebi ürünler oluşturan öğrenciler, üretmenin mutluluğunu yaşarlar. Yazı ödevlerinde, verilen konuyla ilgili düşüncelerini özgürce ifade etme imkânı bulan öğrenciler, küçük yaşta, yazmanın ve bir şeyler ortaya koymanın zevkini tadarlar. Sultan, yazdığı yazı sayesinde Yazar'la tanışma imkânı bulur. Doğaç, yazdığı hikâyelerle Yazar'ın dikkatini çeker ve onun desteğiyle ilerde ünlü bir yazar olur. Edebi ürünler üretmenin karakterlere kazandırdıkları anlatılarak üretken olmak / edebi ürünler üretmek iletileri

sunulmuştur. Ayrıca edebi ürün olmasa da, Sultan'ın babasının icat ettiği elektronik aletlerin anlatımı da bu iletiyi desteklemektedir.

Aşağıda üretken olmak / edebi ürünler üretmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"'Siz de babanızı anlatın lütfen,' dedi öğrencilerine. 'İyi kötü, bütün yönleriyle onu anlatın. Hiç çekinmeden.' Çocuklar şimdiye kadar böyle bir ödevle karşılaşmamışlardı. O âna dek babalarına 'kompozisyon ödevi' olarak bakmaları hiç gerekmemişti. Ama yine de konuyu çok sevdiler. Kâğıda kaleme sarılıp, babalarıyla ilgili düşündüklerini özgürce yazdılar" (GETM, 2016,21-22).

"Gölge boyunu hesaplayan bir alet icat etti, kendi ismini verdi: Ramazan. (...) Kısacası, babam mucittir. Herkesi yüzünden tanıyan bilgisayarlı bir gözlüğü vardır. Tüm tanıdıklarının yüzü bilgisayarında kayıtlıdır. Daha önce tanışıp da unuttuğu biri olursa, gözlük onu tanır ve özgeçmişini anında ortaya döküverir" (GETM, 2016,30).

"Doğaç, yazmaya devam etti. Hikâye yarışmalarında ödüller aldı. Yazdığı 'Boğaz'a İnen Yokuş' adlı gençlik romanıyla isminden çok söz ettirdi. Bunu, diğer romanlar, hikâyeler, tiyatro eserleri izledi. Zamanla adı ve soyadıyla birlikte anılan ünlü bir yazar oldu: Doğaç Güleryüz" (GETM, 2016,75).

İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak / İnsanları Küçümsememek

Dilek Öğretmen'in sınıfa verdiği yazı ödevi Doğaç'ı çok incitir çünkü Doğaç babasını küçük yaşta kaybetmiştir. Öğretmeninin bunu göz ardı ederek, babanızı anlatın, demesi Doğaç'ı üzmüştür. Dilek Öğretmen hatasını öğrencilerinin yazılarını okurken Doğaç'ın boş kâğıdını görünce anlar. Ayrıca, Sultan da Doğaç'ı küçümseyerek onun kalbini kırar. Doğaç'ın iyi bir hikâye yazabileceğine inanmayan Sultan onu hafife alır. Dilek Öğretmen'in ve Sultan'ın kırıcı davranışları anlatılarak ve Doğaç'ın bu davranışlar karşısında hissettikleri belirtilerek bu iletiler sunulmuştur.

Aşağıda insanlara hassas davranmak / kırıcı olmamak / insanları küçümsememek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Dilek Öğretmen, büyük bir yanlış yaptığını, ertesi gün Doğaç'ın kâğıdını gördüğünde anladı. Kâğıt bomboştu. Doğaç, babasını küçük yaştayken kaybetmişti.

Babasını tanımamıştı bile. Dilek Öğretmen, boş kâğıdı görünce, ayak tırnaklarından saçının tellerine kadar kıpkırmızı kesildi" (GETM, 2016,22).

"Doğaç sustu, kırılmıştı. Doğrusu, Doğaç gibi haşarı bir çocuğun kırılacağı kimsenin aklına gelmezdi. Sultan'a bakmadan, üzgün mırıldandı. 'Öğretmen bana da yüksek not vermiş,' dedi. Sultan, 'Sanırım, Dilek Öğretmen yaptığı hatayı anladı,' dedi sevinçle. Oysa Doğaç mutlu değildi. 'Bu benim hiç hoşuma gitmedi. Çünkü ben o notu hak etmedim. Oysa benim de yazabileceğim bir konu verseydi, belki ben de güzel bir hikâye yazabilirdim.' Sultan'ın, 'Haklısın,' demekten başka çaresi yoktu" (GETM, 2016,39-40).

"Sultan, onun güzel bir hikâye yazabileceğine inanmayan gözlerle Doğaç'a baktı. Kibirli bir tavırla, 'Annen bir gün temizliğe gittiğinde ona takılırsan, Yazar'la tanışabilirsin,' dedi. Doğaç'ın başından aşağıya sanki kaynar sular dökülmüştü. Çok sinirlendi. Kendini aşağılanmış hissetti. Annesi orada çalıştığı için değil, iyi bir hikâye yazdığı için Yazar'la tanışmak istiyordu" (GETM, 2016,41).

Yaptığı Hatayı Fark Etmek / Hatasını Telafi Etmek

Doğaç'ı incittiğini fark eden Dilek Öğretmen, ona yüksek not vererek kendini affettirmeye çalışır. Dilek Öğretmen'in hatasını fark etmesi ve sonrasında telafi etmeye çalışması anlatılarak bu iletiler verilir.

Aşağıda yaptığı hatayı fark etmek / hatasını telafi etmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Dilek Öğretmen, büyük bir yanlış yaptığını, ertesi gün Doğaç'ın kâğıdını gördüğünde anladı. Kâğıt bomboştu. Doğaç, babasını küçük yaştayken kaybetmişti. Babasını tanımamıştı bile. Dilek Öğretmen, boş kâğıdı görünce, ayak tırnaklarından saçının tellerine kadar kıpkırmızı kesildi" (GETM, 2016,22).

"Doğaç sustu, kırılmıştı. Doğrusu, Doğaç gibi haşarı bir çocuğun kırılacağı kimsenin aklına gelmezdi. Sultan'a bakmadan, üzgün mırıldandı. 'Öğretmen bana da yüksek not vermiş,' dedi. Sultan, 'Sanırım, Dilek Öğretmen yaptığı hatayı anladı,' dedi sevinçle" (GETM, 2016,39).

Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı Sevmek

Doğaç Boğaz'ın serin sularında saatlerce yüzmeyi ve ağaçların tepesinde kedisiyle yatmayı çok sever. Onun doğayla iç içe oluşu anlatılarak doğal yaşama önem vermek / doğayı sevmek iletileri sunulur. Ayrıca, köşkün bahçesindeki doğal unsurlardan bahsedilerek bu iletiler desteklenir.

Aşağıda doğal yaşama önem vermek / doğayı sevmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Diğer çocuklardan farklıydı. Arkadaşlarının arasına pek karışmazdı. Ağaçların tepesine tırmanır, dallardan dallara atlar, düz duvarlara tırmanır, Boğaz'ın serin sularında saatlerce yüzerdi. (...) Herkes oynarken Doğaç aralarına katılmaz, bir ağacın tepesinden izlemeyi tercih ederdi. En sevdiği şey, ağaç dallarının üstünde yatmaktı. Çoğu zaman ödevlerini bile dalların üstüne yatarak yapardı. Kafam en iyi yatarken çalışıyor diye düşünürdü. Pısırık da onun bu huyuna bayılırdı. Ona göre en iyi insan, yatan insandı. Doğaç'ın bedeni üstünde uyuklamaya bayılırdı" (GETM, 2016,22-23).

"Bir süre sonra Yazar onları yalnız bıraktı. Çocuklar koşarak bahçeye ulaştılar. Ağaçlara tırmanıp, meyve yediler. Pisipisi otlarından ok yapıp birbirlerinin saçına attılar. Aslanağızlarının yanaklarım sıktılar, ceviz ağacına salıncak kurup sallandılar" (GETM, 2016,72).

"Duvardaki sarmaşığı, ağaçlara zarar verdiği için kestiğini söyledi. 'Babam her şeyi kurutup bitiren bu zehirli sarmaşıkla çok mücadele etmişti,' dedi" (GETM, 2016,86).

Kurallara Uymak

Doğaç kurallara uymayan bir çocuktur. Onun bu tavrı arkadaşlarının dikkatini çekse de kimse onun gibi davranmak istemezdi. Bu durum anlatılarak kurallara uymak iletisi aktarılır.

Aşağıda kurallara uymak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Doğaç kurallara uymazdı. Sınıfa bazen kapıdan değil, duvara tırmanarak pencereden girerdi. Çocuklar ona gizli gizli hayranlık beslerdi. Ama onun gibi olmak da pek istemezlerdi" (GETM, 2016,24).

Orijinal Olmak

Doğaç farklı bir çocuktur. Sessiz ve içekapanık olmasının yanında yaptığı tuhaf davranışlar arkadaşlarının dikkatini çeker, arkadaşları onun gibi olmak istemeseler de ona hayranlık beslerler.

Aşağıda orijinal olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Doğaç, sessiz bir çocuktu. Diğer çocuklardan farklıydı. Arkadaşlarının arasına pek karışmazdı. Ağaçların tepesine tırmanır, dallardan dallara atlar, düz duvarlara tırmanır, Boğaz'ın serin sularında saatlerce yüzerdi. Bazen, kedisi Pısırık'la birlikte bir traktör tekerinin içine girer yokuşun başından kendini aşağıya bırakırdı. Yuvarlana yuvarlana aşağıya inerken, mahalleliye selam vermeyi de ihmal etmezdi. (Pısırık'ın en sevdiği oyundu bu. Hiç yorulmadan aşağı inmenin en keyifli yoluydu.) Herkes oynarken Doğaç aralarına katılmaz, bir ağacın tepesinden izlemeyi tercih ederdi. En sevdiği şey, ağaç dallarının üstünde yatmaktı. Çoğu zaman ödevlerini bile dalların üstüne yatarak yapardı. Kafam en iyi yatarken çalışıyor diye düşünürdü" (GETM, 2016,22-23).

"Doğaç kurallara uymazdı. Sınıfa bazen kapıdan değil, duvara tırmanarak pencereden girerdi. Çocuklar ona gizli gizli hayranlık beslerdi. Ama onun gibi olmak da pek istemezlerdi. O farklıydı" (GETM, 2016,24).

"Doğaç için bulunmaz fırsattı bu. Birkaç gün sonra, yan yatmış şilebin güvertesine tırmandı. Bacasından, havalandırma borularından içeri girerek bütün odalarını gezdi. (...) Sonunda Doğaç, yan duran, duvarları zemin ve tavan, tavanıysa duvar olmuş kaptan köşküne yerleşti. Her şeyin yan döndüğü odada kendini yerçekimi olmayan bir ortamda, bir uzaygemisinde hissediyordu. Üstelik, yan dönmüş kaptan masası ve yanındaki dolabı, tam onun istediği gibi bir çalışma mekânı oluşturuyordu" (GETM, 2016,36-37).

Özel Hayatın Gizliliğine Saygı Duymak

Mahalle sakinleri yazarın hayatını öğrenmeye çalışır. Köşke temizliğe giden Sezin Hanım'dan Yazar'ın yaşamıyla ilgili bilgi almaya çalışırlar; fakat istediklerini elde edemezler. Sezin Hanım'ın temizliğe gittiği evlerle ilgili bilgileri başkalarıyla paylaşmaması anlatılarak özel hayatın gizliliğine saygı duymak iletisi aktarılmıştır.

Aşağıda özel hayatın gizliliğine saygı duymak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Yazar'ın nasıl yaşadığını mahalleli çok merak ediyordu. Yazar nasıl biriydi? Cimri miydi? Çocukları var mıydı? Yumurtayı sulu mu, katı mı yerdi? Kibrit kutusu koleksiyonu yapıyor muydu? Sürücü ehliyeti var mıydı? Lens kullanıyor muydu? Çaya şeker katıyor muydu? Konuşurken r'leri yutuyor muydu? (...) Sezin Hanım mahalleli tarafından soru yağmuruna tutuldu. Ama bu boş bir çabaydı. Sezin Hanım'ın ağzı çok sıkıydı. Temizliğe gittiği evlerdekilerle ilgili başkalarına asla bir şey anlatmazdı. 'İşin kuralı bu. Yoksa kimse bana temizlik işi vermez,' derdi. Yazar hakkında da kimseye tek bir laf bile etmedi. Sadece, 'Ev o kadar büyük ki, işimi bitirdiğimde, ilk sildiğim yerler tozlanmaya başlıyor,' demekle yetindi" (GETM, 2016,24-25).

Bilgilerin Doğruluğunu Sorgulamak

Küçük Sultan'ın anne babasının boşanması sonucunda yaşadığı süreç anlatılırken bu ileti verilmiştir. Ebeveynleri Sultan'a boşanmayla ilgili yanlış bilgiler verir, o da hiç sorgulamadan bu bilgilere inanır. Arkadaşlarıyla bu bilgileri paylaştığında ortalık karışır çünkü Sultan'ın sınıf arkadaşları da öğrendiklerini sorgulamadan doğru kabul ederler. Bu durum verilerek bilgilerin doğruluğunu sorgulamak iletisi sunulmuştur.

Aşağıda bilgilerin doğruluğunu sorgulamak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Annesiyle babası geçen yıl ayrılmıştı. Çocukcağız önceleri bunalıma girmiş, neyse ki anne ve babasının olgun davranması sonucunda kendini toparlayabilmişti. Bir şekilde Sultan'ı karıkocanın ayrılmasının doğal olduğuna inandırmışlardı. 'İnsanlar doğar, büyür, evlenir ve ayrılırlar. Bu doğal bir süreçtir,' demişlerdi. Onlara iyice inanan Sultan, arkadaşlarına fikri aktarmıştı. 'Benim annemle babam doğal olarak evlendiler, sonra da ayrıldılar. Sizinkiler de doğal olarak ayrılacak. Çünkü bu doğal bir süreçtir,' diye anlatmaya başlamıştı. Ortalık karışmış, çocuklar anne ve babalarına merakla, 'Ne zaman ayrılacaksınız?' diye sorar olmuşlardı" (GETM, 2016,26-27).

Olgun Davranmak

Sultan, anne-babasının boşanmalarının ardından olgun davranmaları sonucunda, bu yıpratıcı süreci atlatır. Bu durum belirtilerek olgun davranmak iletisi verilir.

Aşağıda olgun davranmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Annesiyle babası geçen yıl ayrılmıştı. Çocukcağız önceleri bunalıma girmiş, neyse ki anne ve babasının olgun davranması sonucunda kendini toparlayabilmişti” (GETM, 2016,26).

Farklı Olanı Sevebilmek / Farklılıklara Saygı Duymak

Sultan’ın kendisinden farklı özelliklere sahip olsa da babasına hayran olması ve onu sevmesi anlatılarak farklı olanı sevebilmek / farklılıklara saygı duymak iletileri sunulur.

Aşağıda farklı olanı sevebilmek / farklılıklara saygı duymak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Sultan, babasına hayrandı, ama ona benzemek istemiyordu. Zaten yazdıklarının ilginç yanı da buradaydı. Babasının ve kendisinin farklı yönlerini anlatıyordu” (GETM, 2016,27).

“Size babamı anlatmak istiyorum. Ona hayran olduğumu gizlemeyeceğim. Ama biz ikimiz farklıyız. Babam daha çok yapmakla, bense anlamakla ilgiliyim” (GETM, 2016,28).

Teknolojiyi Etkili ve Bilinçli Kullanmak

Sultan’ın babası bir mucittir ve elektronik aletler üretir. Onun teknolojiyi etkili bir şekilde kullanıp hayatını kolaylaştıran aletler yapması anlatılarak teknolojiyi etkili ve bilinçli kullanmak iletisi aktarılır.

Aşağıda teknolojiyi etkili ve bilinçli kullanmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Babamın evi darmadağınık ve kapıların hepsi otomatik. Kapıya yaklaşır yaklaşmaz açılıyor. Evde hiçbir şey kaybolmuyor. Çünkü diş fırçasından anahtara kadar her şeyin üstüne elektronik devre yerleştirdi. Örneğin, anahtarı kaybolsa, uzaktan kumandanın ‘anahtar’ yazılı düğmesine basması yeterli. Anahtar, saklandığı yerden ‘bip bipp’ diye ses veriyor. Gölge boyunu hesaplayan bir alet icat etti, kendi ismini verdi: Ramazan. Bu aleti sevmiyorum. Babam, yazın gölge boyu bir metre olmadan dışarı çıkmayı yasakladı bana. Ramazan’ı kullanmak için mi, yoksa başıma güneş

geçmesin diye mi bunu yapıyor, bilmiyorum. Kısacası, babam mucittir. Herkesi yüzünden tanıyan bilgisayarlı bir gözlüğü vardır. Tüm tanıdıklarının yüzü bilgisayarında kayıtlıdır. Daha önce tanışıp da unuttuğu biri olursa, gözlük onu tanır ve özgeçmişini anında ortaya döküverir. Ama teknik olarak, bilgileri gözlüğün camından okumayı gerçekleştirememiştir. O yüzden, gözlüğe bağlı bir dizüstü bilgisayarı hep yanında taşımak zorundadır" (GETM, 2016,30-31).

Az ve Öz Konuşmak

Doğaç, Sultan'la ilk konuştuğunda sohbeti uzatmaz; sadece hikâyesini beğendiğini söyler. Doğaç'ın az konuşması Sultan'ı şaşırtır. Bu durum anlatılarak az ve öz konuşmak iletisi aktarılmıştır. Ayrıca, Seyfettin Sarıgöl'ün çocukluğunda çok konuştuğu ifade edilerek bu ileti desteklenir.

Aşağıda az ve öz konuşmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Sultan, aynı sınıfta okumalarına rağmen Doğaç'la daha önce hiç konuşmamıştı. Doğaç gülerek, 'Yazdıkların hoşuma gitti.' dedi. 'Dinlerken eğlendim.' 'Sağ ol,' dedi Sultan. Doğaç onunla yürümeye devam etti ama başka da bir şey söylemedi. Onun yanında yürümesi, Sultan'a tuhaf gelmişti. Doğaç'a dönüp, 'Söyleyeceklerin bu kadarcık mı?' demek istedi" (GETM, 2016,32-33).

"'Bahçıvanın oğlu çok zeki bir çocuk, ama tam bir lafebesi. Konuşmaya başlayınca susmuyor.'" (GETM, 2016,83).

Dinlemeyi Bilmek

Doğaç, konuşmayı sürdürmeyince Sultan kendi kendine konuşmaya başlar. Doğaç onu hiç sesini çıkarmadan dinler. Doğaç'ın bu tavrı anlatılarak dinlemeyi bilmek iletisi sunulmuştur.

Aşağıda dinlemeyi bilmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Doğaç onunla yürümeye devam etti ama başka da bir şey söylemedi. Onun yanında yürümesi, Sultan'a tuhaf gelmişti. Doğaç'a dönüp, 'Söyleyeceklerin bu kadarcık mı?' demek istedi. Ama vazgeçti. Kendi kendine sorular sorup cevaplandırmayı tercih etti. (...) Doğaç hiç sesini çıkarmadan Sultan'ın kendi kendine konuşmasını dinledi" (GETM, 2016,32-33).

Başkalarının Sorunlarına Duyarlı Olmak

Doğaç, babasını küçük yaşta kaybettiğini söyleyince ve kıyıdaki şilep kaldırılıp Doğaç çalışma mekânını kaybedince Sultan çok üzülür. Onun üzüntüsünü dile getirmesiyle başkalarının sorunlarına duyarlı olmak iletisi aktarılır.

Aşağıda başkalarının sorunlarına duyarlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Doğaç susmaya devam etti Ama susmaktan sıkıldı. 'Ben babamı anlatamadım,' dedi. 'Çünkü benim babam yok. Ben bebekken ölmüş!' Sultan üzüntüyle, 'Olamaaz!' diye bağırdı. 'Bu büyük haksızlık!' Sultan'ın bağırmasıyla korkunç bir ses çıktı. (...) Sultan heyecanla, 'Offf!'dedi. 'Söylediğin beni çok etkiledi. Kalp çarpıntımdan, az daha kulaklarım sağır olacaktı. Sanki koca bir tanker Boğaz kıyısına çarpmış gibi hissettim.' (GETM, 2016,34).

"Sultan, Doğaç'ın çok üzüldüğünü düşünüyordu. 'Çalışma mekânını kaybettin,' dedi" (GETM, 2016,68).

Soğukkanlı Olmak

Boğaz'ın kıyısına çarpan şilep mahallede paniğe sebep olur. Oysaki panik yapmalarına gerek yoktur. Bu panik hâli anlatılarak örtük bir şekilde soğukkanlı olmak iletisi verilir.

Aşağıda soğukkanlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Dümeni kitlenen bir şilep, Boğaz kıyısına gürültüyle çarpıp yan yatmıştı. Haberi alan mahalle halkı panik hâlinde meydana doğru koşmaya başladı. Doğaç ve Sultan da, yokuş aşağı koşan halkın peşine takıldılar. Pısırık, insanların bu tür davranışlarını hiç anlamazdı. (...) Aşağıdaki meydan ana baba günüydü. Neyse ki, kaza ucuz atlatılmıştı. Ölen ya da yaralanan yoktu" (GETM, 2016,35-36).

"Gel zaman git zaman, bir gün mahalleye dev iş makineleri ve büyük vinçler getirildi. Mahalleli heyecanlanmıştı. 'Yoksa evlerimizi mi yıkacaklar?' diye kaygılanmaya başladılar. (...) Söylentiler ortalığı sardı. 'Yeni yol açacaklar!' 'Meydana alışveriş merkezi yapılacak!' Terzi Niyazi Bey, söylentileri yatıştırdı. Bir

kaç gün sonra, iş makinelerinin kaza yapmış şilep için getirildiği ortaya çıktı" (GETM, 2016,66-67).

Hakkaniyetli Olmak / Haksızlık Etmemek / Haksızlığa Göz Yummamak

Doğaç, Dilek Öğretmen'in kendine verdiği yüksek nottan memnun olmaz çünkü boş kâğıt verdiği için yüksek bir not hak etmediğini düşünmektedir. Dilek Öğretmen'in yaptığı hatadan üzüntü duyup kendini affettirmek için Doğaç'a yüksek not vermesi ve Doğaç'ın bu durumdan hoşlanmaması anlatılarak bu iletiler sunulmuştur.

Aşağıda hakkaniyetli olmak / haksızlık etmemek / haksızlığa göz yummamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Doğaç sustu, kırılmıştı. Doğrusu, Doğaç gibi haşarı bir çocuğun kırılacağı kimsenin aklına gelmezdi. Sultan'a bakmadan, üzgün mırıldandı. 'Öğretmen bana da yüksek not vermiş,' dedi. Sultan, 'Sanırım, Dilek Öğretmen yaptığı hatayı anladı,' dedi sevinçle. Oysa Doğaç mutlu değildi. 'Bu benim hiç hoşuma gitmedi. Çünkü ben o notu hak etmedim. Oysa benim de yazabileceğim bir konu verseydi, belki ben de güzel bir hikâye yazabilirdim.' Sultan'ın, 'Haklısın,' demekten başka çaresi yoktu. Pısırık, uykulu uykulu gerindi. Bir insan çalışmadan iyi not aldığında, niye şikâyet ederdi ki?" (GETM, 2016,39-40).

"Doğaç, Yazar'la tanışma hakkı elinden alınmış gibi hissediyordu. Sultan, onun güzel bir hikâye yazabileceğine inanmayan gözlerle Doğaç'a baktı. Kibirli bir tavırla, 'Annen bir gün temizliğe gittiğinde ona takılırsan, Yazar'la tanışabilirsin,' dedi. Doğaç'ın başından aşağıya sanki kaynar sular dökülmüştü. Çok sinirlendi. Kendini aşağılanmış hissetti. Annesi orada çalıştığı için değil, iyi bir hikâye yazdığı için Yazar'la tanışmak istiyordu" (GETM, 2016,41).

Özgüven Sahibi Olmak

Doğaç, Sultan'ın kibirli tavrına sinirlenir ve ona güzel bir hikâye yazıp Yazar'la tanışacağını söyler. Doğaç'ın kendine güvenerek Sultan'a söyledikleri özgüven sahibi olmak iletisini desteklemektedir.

Aşağıda özgüven sahibi olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Bir hikâye yazıyorum!’ diye bağırdı. ‘O hikâyeyi okuyunca, görürsün beni de çağıracak!’” (GETM, 2016,41).

“‘Evet. Yazar bu hikâyeyi çok beğenecek. Onu hem düşündürecek, hem eğlendirecek. Hem de yaptığı saçmalıklarla yüzleşmesini sağlayacak!’” (GETM, 2016,43).

Kendine Yetebilmek / Kendi İşini Kendisi Yapmak

Mahalle sakinleri, Yazar’la ilgili söylentilere inanmıştır. Bu söylentilere göre, Yazar’ın evinde çok sayıda çalışan vardır ve Yazar her işini başkasına yaptırmaktadır. Yazar’la ilgili söylenenler Doğaç’ı da etkiler. Küçük Doğaç, Yazar’ın her işini başkasına yaptırmasını eleştirmek için bir masal yazar. Bu masalda, işlerini başkalarına yaptırdığı için özgürlüğünü kaybeden bir padişah anlatılmaktadır. Doğaç, bu masalı Yazar’a göndererek onu yaptığı saçmalıkla yüzleştirmek ister. Doğaç’ın Yazar için yazdığı masalla kendine yetebilmek / kendi işini kendisi yapmak iletileri sunulmuştur.

Aşağıda kendine yetebilmek / kendi işini kendisi yapmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“‘Yazarlığı değil,’ diye lafı çevirdi. ‘Her işini başkasına yaptırması beni çok etkiliyor.’ Bu fikir o anda aklına gelmişti. Ama durumu kurtarmıştı doğrusu. Neden olmasın? Her işini başkasına yaptıran insanları eleştiren bir hikâye yazabilirdi. Konuştukça, kendi düşüncelerini de öğreniyordu” (GETM, 2016,43).

“Aniden aklına müthiş bir fikir geldi. ‘Yanındaki hizmetçilerin sayısını artırınca daha mutlu olmaz ki insan! Hatta daha mutsuz olur!’ diye düşündü” (GETM, 2016,45-46).

“Sarayda çalışanların nüfusu giderek artmış. Sakalcıbaşı, bıyıkçıbaşı, çenecibaşı, dilcibaşı, buruncubaşı, gözcübaşı, kaburgacıbaşı, dudakçıbaşı gırtlakçıbaşı, rüyacıbaşı, uykucubaşı, uyandırmacıbaşı, dondurmacıbaşı, çorbacıbaşı, bacakçıbaşı, kolcubaşı, nasırcıbaşı, kaşıntıcıbası... sarayın odalarını doldurmuş. Zavallı Padişah hiçbir şeyi kendi başına beceremez hâle gelmiş. Vücuduna yabancılaşmış. Resim yapamaz, şiir yazamaz olmuş. Ne zaman ilham gelip de şiir yazmak istese, hemen yanında şiircibaşı beliriyor, ‘Aman haşmetlim, siz koca padişahsınız. Padişaha yazmak yakışır mı? Siz benim kulağıma söyleyeceksiniz, ben yazacağım,’ diye

tutturuyormuş. Ne zaman boyalara elini değdirse, etrafındakiler hemen onu da engelliyormuş. Padişah cidden sıkılmaya başlamış" (GETM, 2016,54-55).

Azimli ve Kararlı Olmak

Doğaç hikâye yazma konusunda kararlıdır. Dilek Öğretmen'in verdiği ödev yüzünden Yazar'la tanışma hakkı elinden alınmış gibi hissettiğinden azimle hikâyeler yazar ve onları Seyfettin Sarıgöl'e gönderir. Doğaç'ın hikâye yazıp Yazar'a ulaşma konusundaki azmi ve kararlılığı anlatılarak bu ileti aktarılmıştır.

Aşağıda azimli ve kararlı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Kim ne derse desin, artık o hikâyeyi yazmaktan başka çaresi kalmamıştı" (GETM, 2016,44).

"Bir gün Sultan, 'Yazar hikâyeni beğenip seni davet etti mi?' diye sordu. Doğaç başını önüne eğdi. 'Hayır. Hiç cevap vermedi. Ama ben yine de onunla tanışacağım.' Sultan merakla, 'Nasıl?' diye sordu. (...) Doğaç heyecanla, 'Arkada, uçuruma yaptırdığı merdivenden tırmanıp, köşkün penceresinden içeriye gireceğim,' dedi. Sultan, 'O merdiven çok dik,' diye güldü. 'Asansörle çıkmayı denesen?' Doğaç, Sultan'ı dinlemeden koşmaya başlamıştı bile" (GETM, 2016,62-63).

"Merdivene yöneldiler. Yavaş yavaş yukarıya çıkmaya başladılar. Tırmandıkça, Sultan'ın yüreği ağzına geldi. Aşağısı korkunç görünüyordu. Sultan, yarı yolda vazgeçip geri döndü. Doğaç'ınsa pes etmeye niyeti yoktu. Hızını kesmeden, 'Ben devam edeceğim,' dedi. Pısırık, yalnızca beş basamak çıkarak, uykulu bekleme pozisyonuna geçiverdi. Doğaç tırmanmaya devam etti" (GETM, 2016,63-64).

Cömert Olmak

Yazar'ın Sultan'a kitabını hediye etmesi ve köşkün bahçesindeki meyveleri mahallenin çocuklarıyla paylaşması anlatılarak cömert olmak iletisi verilir.

Aşağıda cömert olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Yazar, vaktinin çok az olduğunu belirtmesine rağmen, on beş dakikasını onlara ayırmıştı. Ayrıca bir kitabını, 'Minik Sultan'a sevgilerle' diye imzalayarak hediye etmişti" (GETM, 2016,46).

Sanatı Sevmek

Doğaç'ın yazdığı "Padişah'ın Kulakçıbaşısı" adlı masalın ana karakteri olan Padişah resim yapmaktan ve şiir yazmaktan çok hoşlanır. Onun bu özellikleri anlatılarak sanatı sevmek iletisi sunulur.

Aşağıda sanatı sevmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Bir varmış bir yokmuş, avlanmaktan, şiir yazmaktan ve resim yapmaktan çok hoşlanan bir padişah varmış. Günlerden bir gün, çok sevdiği sadrazamı Padişah'ın yanına gelmiş. 'Padişahım yaptığınız resimler çok güzel Değme ressam elinize su dökemez,' demiş" (GETM, 2016,49).

"Bir gün çalışırken, yanına eşi Nazenin Sultan gelmiş. 'Padişah'ım siz çok güzel resim yapıyorsunuz ama, her seferinde fırçayı tuvale siz vurmamalısınız. Bunun için memleketimizde çok iyi fırçacılar var. Size bir fırçacı bulalım. Siz nereye ne vurulmasını söyleyin, yeter.' Padişah, Nazenin Sultan'a hak vermiş. Hemen bir fırçacı buluvermişler. Artık o, tuvalin karşısında duruyor, Boya Karıştırıcısı boyaları karıyor, Fırçacıbaşı da Padişah'ın tarif ettiği yerlere istediği boyaları sürüyormuş. Ama böyle resim yapmanın da hiç tadı yokmuş ki!" (GETM, 2016,50-51).

"Padişah bütün bunlardan iyice sıkılmaya başlamış, ama sesini çıkaramamış. Kendini şiir yazmaya vermiş" (GETM, 2016,54).

Yeni Fikirlere Açık Olmak

Doğaç'ın masalındaki Padişah, çevresindeki insanların sunduğu fikirlere açıktır. Onların fikirlerini önemser ve kendine yabancı olsa da bu fikirleri hayata geçirir. Padişah'ın bu tutumu anlatılarak yeni fikirlere açık olmak iletisi aktarılır.

Aşağıda yeni fikirlere açık olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Günlerden bir gün, çok sevdiği sadrazamı Padişah'ın yanına gelmiş. 'Padişahım yaptığınız resimler çok güzel Değme ressam elinize su dökemez,' demiş. 'Ama bir padişahın boyalarla haşır neşir olması ne derece doğru? Halk ne düşünür? Siz, sıradan bir sanatçı gibi, elinizi fırçaya, boyaya değdirmemelisiniz. Padişahın bir boya karıştırıcısı olmalı.' Padişah düşünmüş taşınmış, sonunda ikna olmuş. Her yere haber

salmışlar, işten anlayan bir boya karıştırıcı bulmuşlar. Böylece Padişah, boyaları karıştırmaktan kurtulmuş" (GETM, 2016,49-50).

"Bir gün çalışırken, yanına eşi Nazenin Sultan gelmiş. 'Padişah'ım siz çok güzel resim yapıyorsunuz ama, her seferinde fırçayı tuvale siz vurmamalısınız. Bunun için memleketimizde çok iyi fırçacılar var. Size bir fırçacı bulalım. Siz nereye ne vurulmasını söyleyin, yeter.' Padişah, Nazenin Sultan'a hak vermiş. Hemen bir fırçacı buluvermişler" (GETM, 2016,50).

"Padişah bir sabah kalktığında, iyi duymadığını fark etmiş. Kulağının tıkandığını hissetmiş. Tam kulağını elleyecekken, Sadrazam yanına gelmiş. 'Padişah'ım, sizin kulağınıza dokunmanız doğru değil,' demiş. 'Sizin kulağınız sıradan bir kulak değil, bir padişahın kulağı. Size bir kulakçıbaşı gerek.' Padişah hak vermiş. Gerçekten de çok kısa zamanda, Padişah'a bu işlerden anlayan bir kulakçıbaşı atanmış" (GETM, 2016,51).

Sorumluluğunun Gereklerini Yerine Getirmek

Doğaç'ın masalındaki padişah için bulunan görevlilerin hepsi sorumluluklarını yerine getirmekte, kendi işlerini başkasının yapmasına müsaade etmemektedirler. Onların sorumluluklarına bağlılıkları anlatılarak bu ileti sunulmuştur.

Aşağıda sorumluluğunun gereklerini yerine getirmek iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Padişah, Nazenin Sultan'a hak vermiş. Hemen bir fırçacı buluvermişler. Artık o, tuvalin karşısında duruyor, Boya Karıştırıcısı boyaları karıyor, Fırçacıbaşı da Padişah'ın tarif ettiği yerlere istediği boyaları sürüyormuş" (GETM, 2016,50-51).

"Gerçekten de çok kısa zamanda, Padişah'a bu işlerden anlayan bir kulakçıbaşı atanmış. Padişah'ın kulağından o sorumlu olmuş. Artık Padişah, kulağı kaşınırsa rahat rahat kaşıyamıyormuş. Kulakçıbaşı hemen yanına geliyor. 'Aman Padişah'ım ne yapıyorsunuz? Ben burada boşuna mı maaş alıyorum? Kulağınızın sorumluluğu bana ait. Siz söyleyin, ben kaşıyayım,' diye tutturuyormuş. Padişah, söylenen bir sözü duyamazsa, o duyup Padişah'a anlatıveriyormuş" (GETM, 2016,51-52).

"Böylece Padişah'ın bir de tırnakçıbaşısı olmuş. Padişah'ın tırnakları biraz uzasa ya da Padişah bir şeye kızıp tırnaklarını kemirmeye başlasa, tırnakçıbaşı hemen yanında

beliriyor; ‘Aman haşmetlim, sakın tırnaklarınıza değmeyin, o benim sorumluluğunda,’ diyormuş” (GETM, 2016,53-54).

Başkalarının Fikirlerine Saygı Duymak / Emrivaki Yapmamak

Masaldaki padişah bir süre sonra işlerini başkalarının yapmasından sıkılır ve kendi işlerini kendisi yapmak ister; fakat çevresindekiler buna izin vermezler. Onun fikirlerine saygı duymayarak ona işlerini başkalarına devretme konusunda emrivaki yaparlar. Bu duruma maruz bırakılarak özgürlüğü kısıtlanan Padişah’ın hissettikleri anlatılarak örtük bir şekilde başkalarının fikirlerine saygı duymak / emrivaki yapmamak iletileri verilir.

Aşağıda başkalarının fikirlerine saygı duymak / emrivaki yapmamak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Bir gün Vezir’i, ‘Padişah’ım, sizi bu aralar şiir yazarken görüyorum ve çok üzülüyorum,’ demiş. ‘Emrinizde bu kadar yazıcı varken, sizin kalem tutmanız ne derece doğru? Siz o narin ve asil parmaklarınız kalem tutarak yıpratmamalısınız. Bir yazıcı atayalım, siz söyleyin, o yazsın.’ Padişah, ‘Ama olur mu?’ demişse de, kimseye laf anlatamamış. Hemen bir şiircibaşı atanıvermiş. Padişah sıkıntıdan kendini ava vermiş. Ama bu macera da aynı şekilde sonuçlanmış. Birkaç hafta içinde, okçubaşısı, nişancıbaşısı, avcıbaşısı olmuş. Padişah avda kös kös ata binen biri hâline dönüşmüş” (GETM, 2016,54).

“Zavallı Padişah hiçbir şeyi kendi başına beceremez hâle gelmiş. Vücuduna yabancılaşmış. Resim yapamaz, şiir yazamaz olmuş. Ne zaman ilham gelip de şiir yazmak istese, hemen yanında şiircibaşı beliriyor, ‘Aman haşmetlim, siz koca padişahsınız. Padişah’a yazmak yakışır mı? Siz benim kulağıma söyleyeceksiniz, ben yazacağım,’ diye tutturuyormuş. Ne zaman boyalara elini değdirse, etrafındakiler hemen onu da engelliyormuş. Padişah cidden sıkılmaya başlamış” (GETM, 2016,55).

Özgür Olmak / Özgürlüğün Kıymetini Bilmek

Padişah kendi işlerini yapamadıkça özgürlüğünü kaybeder ve bu durumdan sıkılmaya başlar. En sonunda özgürlüğü uğruna saltanatı terk edip saraydan kaçar. Sıradan bir köylü gibi, ama özgürce yaşar. Padişah’ın kısıtlanmaya tahammül edemeyerek

özgürlüğünü tercih etmesi anlatılarak özgür olmak / özgürlüğün kıymetini bilmek iletileri verilmektedir.

Aşağıda özgür olmak / özgürlüğün kıymetini bilmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Resim yapamaz, şiir yazamaz olmuş. Ne zaman ilham gelip de şiir yazmak istese, hemen yanında şiircibaşı beliriyor, 'Aman haşmetlim, siz koca padişahsınız. Padişaha yazmak yakışır mı? Siz benim kulağıma söyleyeceksiniz, ben yazacağım,' diye tutturuyormuş. Ne zaman boyalara elini değdirse, etrafındakiler hemen onu da engelliyormuş. Padişah cidden sıkılmaya başlamış" (GETM, 2016,55).

"Bir gün, sadrazamlardan biri Padişah'ın yanına gelmiş. 'Haşmetlim, sizin sinirlenmeniz doğru değil. Size birini atadık. Sinirlenmecibaşı! Siz ona söyleyeceksiniz, sizin yerinize istediğiniz kişiye o sinirlenecek.' Padişah neye uğradığını şaşırmış. Artık sinirlenemiyor, gülemiyor, vücudunun herhangi bir yerine dokunamıyor, konuşamıyor, gülemiyor, ağlayamıyormuş. Ayağa kalkar kalkmaz etrafındakiler hareketlendiğinden, yerinden kıpırdayamıyormuş. Kolunu kaldırsa, on kişi birden, 'Aman aman, siz hareket etmeyin, haşmetlim,' deyip onu engelliyormuş. Ağzını açıp bir şey söylese, 'Aman efendim, sakın!' diyen onlarca kişi beliriyormuş. Padişah mutsuzluktan içe kapanmış. Hareketsizlikten adeta bir heykele dönüşmüş ve canlı bir heykel gibi oradan oraya taşınmış" (GETM, 2016,56-57).

"Heykelcibaşını çağırmışlar. 'Bu bir heykelse, Padişah nerede?' diye merakla sormuşlar. Heykelci önce mırın kırın etmiş ama sonra gerçeği söylemiş. 'Padişah bu pasif hayattan çok sıkıldı, yıllar önce bana bir heykelini yaptırıp, sarayı terk etti, gitti. Ama nereye gittiğini, inanın ben de bilmiyorum,' demiş. Gerçekten de Padişah izini kaybettirip sıradan bir insan gibi, sıradan bir köye yerleşmiş. Orada hayata yeniden başlamış. Yeni bir evlilik yapmış, çocukları olmuş. Ömrünün sonuna kadar, koyunlara, keçilere bakarak, patates, patlıcan, biber, domates ekerek, ineklerden süt sağarak kendi işlerini başkasına yaptırmadan mutlu bir hayat sürmüş" (GETM, 2016,57-58).

Pes Etmemek / Umudunu Kaybetmemek

Gönderdiği ilk yazıdan sonra Yazar'dan cevap alamayan Doğaç önce umutsuzluğa kapılsa da ardından pes etmemeye karar verir. Yazar'la tanışacağına inanır. Onun

umudunu kaybetmeyip girişimde bulunması anlatılarak pes etmemek / umudunu kaybetmemek iletileri sunulmuştur.

Aşağıda pes etmemek / umudunu kaybetmemek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Doğaç, umudunu kaybetmişti. Acaba bundan daha güzel bir hikâye mi yazmalıydı? Ama hiç içinden gelmiyordu. Bir gün Sultan, 'Yazar hikâyeni beğenip seni davet etti mi?' diye sordu. Doğaç başını önüne eğdi. 'Hayır. Hiç cevap vermedi. Ama ben yine de onunla tanışacağım.'" (GETM, 2016,62).

"Merdivene yöneldiler. Yavaş yavaş yukarıya çıkmaya başladılar. Tırmandıkça, Sultan'ın yüreği ağzına geldi. Aşağısı korkunç görünüyordu. Sultan, yarı yolda vazgeçip geri döndü. Doğaç'ınsa pes etmeye niyeti yoktu. Hızını kesmeden, 'Ben devam edeceğim,' dedi. Pısırık, yalnızca beş basamak çıkarak, uykulu bekleme pozisyonuna geçiverdi. Doğaç tırmanmaya devam etti" (GETM, 2016,63-64).

"'Bir hikâye daha yazacağım. O zaman, Yazar mutlaka beni kabul edecek.'" (GETM, 2016,65).

Cesur Olmak

Yazar'ın köşküne giden merdivenleri tırmanırlarken Sultan korkup geri döner, Doğaç'sa cesur bir şekilde devam eder. Onun cesareti anlatılarak cesur olmak iletisi aktarılır.

Aşağıda cesur olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Merdivene yöneldiler. Yavaş yavaş yukarıya çıkmaya başladılar. Tırmandıkça, Sultan'ın yüreği ağzına geldi. Aşağısı korkunç görünüyordu. Sultan, yarı yolda vazgeçip geri döndü. Doğaç'ınsa pes etmeye niyeti yoktu. Hızını kesmeden, 'Ben devam edeceğim,' dedi. Pısırık, yalnızca beş basamak çıkarak, uykulu bekleme pozisyonuna geçiverdi. Doğaç tırmanmaya devam etti" (GETM, 2016,63-64).

"Dik merdivenin altına geldik ve neşeyle tırmanmaya başladık. Yolculuğumuzun tam ortasında, Sultan yükseklikten korktu. Daha fazla tırmanamayacağını söyleyerek geri döndü. Bense, korkmadan yoluma devam ettim" (GETM, 2016,81).

Eşyaya Bağımlı Olmamak / Sadelikten Yana Olmak

Yazar'ın köşkü söylenenlerin aksine gayet sadedir. Yazar kocaman köşkte sadece çatı katını kullanmaktadır. Evinin geri kalanında hiç eşya yoktur. Yazar'ın evindeki sadelik anlatılarak eşyaya bağımlı olmamak / sadelikten yana olmak iletileri verilir.

Aşağıda eşyaya bağımlı olmamak / sadelikten yana olmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Köşk, sanıldığının aksine bomboştu. Giriş holüne açılan odaların da kapısı açıktı. Sultan Yazar'ın köşkü terk ettiğine hükmetti" (GETM, 2016,70).

"Uşakların, bekçilerin olduğu söylenen evde Yazar'dan başka kimse yoktu. Pahalı eşyalarla dolu olduğu söylenen köşkün odaları bomboştu" (GETM, 2016,73).

"İçeri girince çok şaşırdım. Kapıda bekçiler, holde hizmetçiler yoktu. Köşk ıssız ve yalnızdı. Hiç eşya yoktu. Zemin kattaki odaları tek tek gezdim, hepsi boştu. (...) Süslü ahşap merdivenden birinci kata çıktık. Birinci kattaki odalar da tamamen boştu. Holde bir sandalye ve üstüne asılmış beyaz bir ceket vardı. 'Ben, eviniz pahalı eşyalarla doludur sanmıştım,' dedim. 'Eşyadan nefret ederim,' dedi gülerek. Çok şaşırmıştım. İkinci kata çıktık. Orası da boştu. Sadece, hole açılan ikinci odanın zemininde bir çift çorap gördüğümü hatırlıyorum. Bütün köşkü dolaştık. Daha sonraki odalarda da eşya namına bir şey göremedim. Bir yatak bile yoktu. Yanlış hatırlamıyorsam, ikinci katta bir fötr şapka vardı, o kadar. 'Nerede yatıyorsunuz? Nerede yaşıyorsunuz?' diye hayretle sordum. Güldü. Son kalan dik bir merdivenden zar zor tırmanıp, çatı katına ulaştık. Çatıdaki küçük odaya girdik. Belli ki, bu odada yaşıyordu. Mutfağı, yatak odası, salonu, çalışma odası burasıydı. Yerde bir yer yatağı, hemen yanında üstü kâğıt ve kitap dolu bir masa ve üstünde tüp gaz duran bir sehpa vardı. Çatı kirişlerinden uzanan bir lamba, çalışma masasının tepesinden sarkıtılmıştı. Lambanın kordonuna küçük renkli kâğıtlar mandallanmıştı. Yazar, aklına gelen fikirleri bu kâğıtlara not etmiş olmalıydı. Gülerek, 'Burası benim odam,' dedi. 'Yıllarca apartmanların küçük çatı katlarında yaşamaya o kadar alıştım ki, bu köşkte de kendime burayı seçtim. Diğer yirmi büyük oda için değil, sadece bu küçük çatı odası için bu köşkü satın aldığımı söyleyebilirim.'" (GETM, 2016,85, 88-90).

Misafirperver Olmak

Yazar evine konuk olan Doğaç ve Sultan'a gayet iyi davranır. Onları en güzel şekilde ağırlar. Onun misafirlerine karşı tutumu verilerek misafirperver olmak iletisi sunulur.

Aşağıda misafirperver olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Odaya girdiğinde Sultan'ın gördüğü sahne şaşırtıcıydı: Doğaç ve Yazar karşılıklı oturmuş çay içip pasta yiyorlardı. Yazar kucağındaki Pısırık'ın yumuşak sarı tüylerini okşuyordu. (...) Yazar, nazikçe kediyi yere bırakıp ayağa kalktı. Son derece sevecen bir ses tonuyla, 'Hoşgeldin, Sultan,' dedi. 'Biz de seni bekliyorduk.' Sultan da onlara katıldı. Birkaç dakika içinde kendini sanki yıllardır o köşkte yaşıyormuş gibi hissediyordu artık. (...) Bir süre sonra Yazar onları yalnız bıraktı. Çocuklar koşarak bahçeye ulaştılar. Ağaçlara tırmanıp, meyve yediler" (GETM, 2016,71-72).

"Akşam olunca da, bahçe kapısını açıp, dışarı çıktılar. Tam o sırada, Yazar'ın arkalarından seslediğini duydular: 'İstediğiniz zaman gelebilirsiniz, çocuklar, hiç çekinmeyin. Bu bahçe sizin!'" (GETM, 2016,72).

"Bu defa köşkten cevap geldi. Yazar, benimle tanışmak istediğini söylüyordu. Mektup son derece sıcak bir dille kaleme alınmıştı. 'Merdivenden çıkmana gerek yok, bahçe kapısından girebilirsin. Kapının kapalı olduğu, mahallelinin uydurması. Kapım her zaman açıktır. İstediğin zaman gel. Ben hep oradayım,' diye yazmıştı" (GETM, 2016,85).

Pozitif Düşünmek / Olaylara Olumlu Açıdan Bakmak

Dilek Öğretmen yaptığı hatanın yıllar sonra güzel bir sonuç doğurduğunu söyleyip mutlu olur. Onun olaylara bu şekilde bakması verilerek pozitif düşünmek / olaylara olumlu açıdan bakmak iletileri aktarılır. Buna ek olarak, yazarın yaşadığı sıkıntıları zenginlik olarak görmesi ve bunlardaki iyi tarafları fark edebilmesi sunularak bu iletiler desteklenir.

Aşağıda pozitif düşünmek / olaylara olumlu açıdan bakmak iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Öğretmen Dilek Hanım, ‘İyi ki, bir hata yapıp, babanızı anlatın diye bir ödev konusu vermişim, yoksa Doğaç Güleryüz diye bir yazar olmayacaktı,’ diye gururlandı” (GETM, 2016,75-76).

“‘Büyük bir köşkte yaşamak nasıl bir zenginlikse, küçücük bir çatı katında yaşamak da zenginliktir,’ dedi. ‘Bir sürü gereksiz şey biriktirmekten kurtulursun. Çünkü, yerin yoktur. Gereksiz yürümelerden kurtulursun. Her şey bir kol mesafesindedir.’” (GETM, 2016,88).

Vefalı Olmak

Doğaç, kendisine evini açan ve çalışmalarına destek olan Seyfettin Sarıgöl’ü arada bir ziyaret eder. Onun bu davranışı belirtilerek vefalı olmak iletisi sunulur. Ayrıca, Doğaç’ın kitabında, hayatına yön veren insanlara yer vermesi de bu iletiyi desteklemektedir.

Aşağıda vefalı olmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Doğaç, arada bir köşke gelip Yazar’ı ziyaret ediyordu, o kadar” (GETM, 2016,76).

“Doğaç’ın son yazdığı, bir anı kitabıydı. Hayatına yön veren insanlarla nasıl tanıştığını öyküleştirerek anlatıyordu” (GETM, 2016,79).

Kendi Ayakları Üstünde Durabilmek / Zorluklarla Mücadele Etmek

Yazar da tıpkı Doğaç gibi küçük yaşta babasını kaybetmiştir. Yazar babasının ölümünden sonra çalışarak geçimini sağlamıştır. Onun hayat hikâyesi anlatılarak bu iletiler verilir.

Aşağıda kendi ayakları üstünde durabilmek / zorluklarla mücadele etmek iletilerinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

“Bana nasıl yazar olduğunu anlattı: Babası yoksul bir bahçıvan olduğundan zar zor geçiniyorlarmış. Küçük yaşta babasını kaybedince yetim kalmış. Sokaklarda yatmış. Ama dilenmemiş. Resme yeteneği olduğundan, sokakta insanların portrelerini çizerek hayatını kazanmış. Daha sonra, küçük hikâyeler yazmaya başlamış. Eline çok az para geçiyormuş, doğru dürüst bir ev tutamamış. Hep apartmanların küçük çatı katlarında yaşamak zorunda kalmış” (GETM, 2016,87).

Çalışıp Para Kazanmak

Yazar, küçük yaşta yetim kalınca çalışıp para kazanır. Onun hayat mücadelesi anlatılarak bu ileti sunulur.

Aşağıda çalışıp para kazanmak iletisinin bulunduğu ifadeler verilmiştir:

"Küçük yaşta babasını kaybedince yetim kalmış. Sokaklarda yatmış. Ama dilenmemiş. Resme yeteneği olduğundan, sokakta insanların portrelerini çizerek hayatını kazanmış. Daha sonra, küçük hikâyeler yazmaya başlamış. Eline çok az para geçiyormuş, doğru dürüst bir ev tutamamış. Hep apartmanların küçük çatı katlarında yaşamak zorunda kalmış" (GETM, 2016,87).

3.2. Behiç Ak'ın Hikâyelerindeki Eğitici İletilerin Değerlendirilmesi

İncelenen on hikâyede bulunan iletiler bir bütün olarak değerlendirilip gruplandırıldığında aşağıdaki tablolar ortaya çıkmıştır. Beş kategori bağlamında tasnif edilen iletiler incelendiğinde kişisel gelişimi destekleyen iletilerin sayıca fazla olduğu görülmektedir. Kişilik gelişimini destekleyen iletiler sunularak çocukların kişilik gelişimlerine katkı sağlandığında gelişimin her alanı desteklenmiş olur çünkü maddi ve manevi olarak kendini geliştiren bireyler; sosyal çevrelerine, doğaya ve hayvanlara karşı duyarlı davranışlar sergilerler. Aynı zamanda bu bireyler, millî ve manevi değerlere saygılıdırlar. Buradan hareketle, yazarın kişisel gelişimi destekleyen iletilere özellikle ağırlık verdiği söylenebilir. Bu konuyla ilgili incelenen diğer tez çalışmalarında da yazarların kişisel gelişimi destekleyen iletilere daha fazla yer verdikleri görülmüştür.

"Gülümseten Öyküler" dizisinde yer alan tüm iletiler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

Tablo 13. Kişisel Gelişimi Destekleyen İletilerin Tamamı

KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER
1. Temiz Olmak
2. Temiz Olmak / Öz Bakıma Önem Vermek
3. Temiz Olmak / Yiyeceklerin Temizliğine Önem Vermek
4. Temiz Olmak / Yaşadığı Yeri Temiz ve Düzenli Tutmak
5. Öz Bakıma Önem Vermek
6. Özenli Giyinmek / Öz Bakıma Önem Vermek
7. Sağlığa Önem Vermek
8. Sağlıklı Yaşamaya Önem Vermek

Tablo 13 - devam

9. Sağlığa Önem Vermek / Sağlık Sorunlarını Çözmeye Çalışmak
10. Sağlığa Zararlı Alışkanlıklar Edinmemek / Sağlıklı Yaşamaya Önem Vermek
11. Sağlıklı Yaşamaya Önem Vermek / Sağlıklı Beslenmek / Spor Yapmak
12. Sağlıklı Beslenmek
13. İnatçı Olmamak (İddiacı Olmamak)
14. Kıskanç Olmamak
15. İyi Olmak / İyilik Yapmak
16. İyi İşler Yapanları Örnek Almak
17. Kendini Beğenmiş Olmamak (Böbürlenmemek) / Mütevazı (Alçakgönüllü) Olmak
18. Alçakgönüllü / Mütevazı Olmak
19. Kanaatkâr Olmak
20. Her Şeyden Şikâyetçi Olmamak / Şükretmeyi Bilmek
21. Eşyaya Bağımlı Olmamak / Sadelikten Yana Olmak
22. Tasarruflu / Tutumlu Olmak
23. İşinde Başarılı Olmak (İşini İyi Yapmak)
24. İşini Severek Yapmak
25. Soğukkanlı Olmak (Paniğe Kapılmamak)
26. Soğukkanlı Olmak / Heyecana Kapılmamak / Sinirli Olmamak
27. Pozitif Düşünmek (İyimser Olmak)
28. Hayata Pozitif Bakmak / Neşeli Olmak
29. Pozitif Düşünmek (İyimser Olmak) / Kötü Olayların Etkisinde Kalmamak
30. Pozitif Düşünmek / Olaylara Olumlu Açıdan Bakmak
31. Öfkeli Olmamak
32. Hırslı Olmamak
33. Açgözlü Olmamak
34. Cömert Olmak
35. Kıymet Bilmek / Nankör Olmamak
36. Umursamaz Olmamak / Sorunları Görmezden Gelmemek
37. Yapılacak İşleri Ertelememek / Üşengeç Olmamak
38. Uyuşuk Olmamak / Faydalı İşler İçin Hemen Harekete Geçmek
39. Çalışkan Olmak
40. Çalışkan Olmak / Tembel Olmamak
41. Tembel Olmamak
42. Aileye Maddi Katkı Sağlamak / Para Kazanmak
43. Çalışıp Para Kazanmak
44. Sorgulamadan Hareket Etmemek
45. Olayların Nedenini Sorgulamak
46. Bilgilerin Doğruluğunu Sorgulamak
47. Popüler Olana Sorgulamadan Kapılmamak
48. Kendini Değiştirmeye Açık Olmak
49. Yeniliklere Açık Olmak
50. Sabit Fikirli Olmamak / Yeni Fikirlere Açık Olmak
51. Yeni Fikirlere Açık Olmak
52. Az ve Öz Konuşmak
53. Düşünerek Konuşmak / Patavatsız Olmamak
54. Düşünerek Konuşmak / Düşünerek Hareket Etmek
55. Az ve Öz Konuşmak / Düşünmeden Konuşmamak
56. Öğrenmeye Hevesli Olmak / Meraklı Olmak
57. Meraklı Olmak / Aşırı Meraklı Olmamak
58. Hayal Kurmak
59. Hayal Kurmak / Hayallerine Ulaşmak İçin Çaba Göstermek
60. Üretken Olmak
61. Üretken Olmak / Edebi Ürünler Üretmek
62. Mucit Olmak / Üretken Olmak
63. Kendi Hatasını Fark Etmek
64. Yaptığı Hatayı Fark Etmek / Hatasını Telafi Etmek
65. Olaylardan Ders Almak / Hatayı Tekrarlamamak

Tablo 13 - devam

66. Yaptığı Hatayı Fark Etmek
67. Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek / Çözüm Odaklı Olmak
68. Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek
69. Çözüm Odaklı Olmak / Problemi Çözerken Amaçtan Sapmamak
70. Problemin Çözümü İçin Çaba Göstermek / Etkili Çözümler Bulmak
71. Kibar Olmak
72. Azimli ve Kararlı Olmak
73. Kararlı Olmak
74. Pes Etmemek / Kararlı Olmak
75. Pes Etmemek / Umudunu Kaybetmemek
76. Pes Etmemek / Karamsar Olmamak
77. Tedbirli Olmak
78. Tedbirli Olmak / Düşünmeden Hareket Etmemek
79. Özgüven Sahibi Olmak
80. Bağımsız Yaşayabilmek / Özgür Olmak
81. Özgür Olmak / Özgürlüğün Kıymetini Bilmek
82. Kendine Yetebilmek
83. Kendi Ayakları Üstünde Durabilmek
84. Kendine Yetebilmek / Kendi İşini Kendisi Yapmak
85. Kendi Ayakları Üstünde Durabilmek / Zorluklarla Mücadele Etmek
86. Söylentilere İnanmamak
87. Bilgili Olmak / Bilgiyi Paylaşmak
88. Bir Alanda Uzmanlaşmak / Bilgili Olmak
89. Bilgili Olmak / Bilgili Olmak İçin Çaba Göstermek / Bilgiye Değer Vermek
90. Bir Alanda Uzmanlaşmak / Bilgili Olmak / Kültürlü Olmak / Eğitime Önem Vermek
91. Bir Alanda Uzmanlaşmak / Bilgili Olmak / Bilgiyi Paylaşmak
92. Bir Alanda Uzmanlaşmak / Eğitim Almak
93. Sağduyulu Olmak
94. Sağduyulu Olmak / Hurafelere İnanmamak / Mantıksız İşler Yapmamak
95. Sağduyulu Olmak / Hurafelere İnanmamak
96. Sır Saklamayı Bilmek
97. Verdiği Sözü Tutmak
98. Teknolojiyi Bilinçli Kullanmak
99. Teknolojiyi Etkili ve Bilinçli Kullanmak
100. Teknolojiyi Etkili ve Bilinçli Kullanmak / İnternet Bağımlısı Olmamak
101. Televizyon Bağımlısı Olmamak / Teknolojiyi Bilinçli Kullanmak
102. Televizyon Bağımlısı Olmamak
103. Güvenilir Olmak
104. Dürüst Olmak / Hile Yapmamak
105. Yalan Söylememek
106. Açık Yürekli Olmak / Gerçek Duyguları Yansıtmak
107. Sanata Önem Vermek / Sanatsal Ürünler Üretmek
108. Sanatı Sevmek
109. Orijinal Fikirler Bulmak
110. Orijinal Olmak
111. Dikkatli ve Uyanık Olmak
112. Etrafta Olan Bitene Dikkat Etmek / Dikkatli Olmak
113. Dikkatli ve Uyanık Olmak / Dalgın Olmamak
114. Zamanın Kıymetini Bilmek
115. Zamanın Kıymetini Bilmek / Zamanı İyi Değerlendirmek
116. Dakik Olmak
117. Planlı Olmak
118. Planlı Olmak / Düzenli Olmak
119. Sabırlı Olmak
120. Olgun Davranmak
121. Kendini Geliştirmeye Çalışmak
122. Kitap Okumayı Sevmek

Tablo 13 - devam

123. Kendi Özelliklerinin / Yeteneklerinin Farkında Olmak
124. Öz Eleştiri Yapabilmek
125. Alıngan Olmamak
126. Düşünmeye Önem Vermek
127. Olayları Her Yönüyle Yorumlamak / Gerçekçi Olmak
128. Yaşama Değer Vermek
129. Cesur Olmak
130. Düşüncelerini Rahatça İfade Edebilmek
131. Hakkını Aramak / Hakkını Almak İçin Mücadele Etmek
132. Hakkını Aramak / Hakkını Almak İçin Mücadele Etmek
133. Sorumluluk Sahibi Olmak
134. Sorumluluğunun Gereklerini Yerine Getirmek

Behiç Ak, sosyal gelişimi destekleyen iletilere de sıklıkla yer vermiştir. Bireylerin içinde bulundukları topluma uyum sağlamaları ve doğru bir şekilde sosyalleşmeleri için birçok ileti sunmuştur. Sosyal gelişim bağlamında eğitici iletiler alan ve bunları doğru yorumlayan çocuklar çevreleriyle sağlıklı iletişim kurabilirler. Anlatı karakterlerinin sosyal hayatta karşılaştıkları durumlar karşısında verdikleri olumlu / olumsuz tepkiler ve bu tepkilerin sonuçları çocuklar için yol gösterici niteliktedir. Kendi çevrelerinde karşılaşmadıkları sosyal olayları ve olguları iletiler aracılığıyla deneyimleyen çocuklar, zihnen gelecekteki farklı sosyal durumlara hazır hâle gelirler.

Tablo 14. Sosyal Gelişimi Destekleyen İletilerin Tamamı

SOSYAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER
1. Sevecen (Sevgi Dolu) Olmak
2. Sıcakkanlı / Sevecen Olmak
3. İnsanlara Kıymet Vermek / İnsanları Sevmek / Sevecen Olmak
4. İnsanlara Kıymet Vermek / İnsanları Sevmek
5. Sevdiklerini İhmal Etmemek
6. İnsan İlişkilerinde Yapıcı Olmak (Çözüm Odaklı Olmak)
7. Uzlaşmacı Olmak
8. Yardımsever Olmak
9. Yardımsever Olmak / Merhametli Olmak
10. Yardımsever Olmak / Yardımlaşmak
11. Merhametli Olmak
12. Barış İçinde Yaşamak
13. Herkese Saygıyla Davranmak
14. İnsanların Hayat Düzenine Saygı Duymak
15. İnsanların Hayat Düzenine / Yaşam Alanına Saygı Göstermek
16. Özel Hayatın Gizliliğine Saygı Duymak
17. Başkasının Kararlarına Saygı Duymak
18. Farklı Olanı Sevebilmek / Farklılıklara Saygı Duymak
19. Başkalarının Fikirlerine ve Kararlarına Saygı Duymak
20. Başkalarının Fikirlerine Saygı Duymak / Emrivaki Yapmamak
21. Başkalarının Fikirlerine Değer Vermek
22. İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak
23. İnsanlara Hassas Davranmak / Kırıcı Olmamak / İnsanları Küçümsememek
24. Kimseyi Küçümsememek / Hafife Almamak

Tablo 14 - devam

25. İyi Davranışları Ödüllendirmek
26. Takdir Etmek / Başarıyı Ödüllendirmek
27. Takdir Etmek
28. Başarıyı Takdir Etmek
29. Takdir Etmek / Başarıyı Desteklemek
30. Ön Yargılı ve Peşin Hükümlü Olmamak
31. Küçüklerin Fikirlerini Ciddiye Almak / Çocukların Fikirlerine Hak Vermeyi Bilmek
32. Çocuklara Güvenmek
33. Çocuklara Değer Vermek
34. İçekapanık Olmamak / Sosyal Olmak
35. Sosyal Olmak / Sıcakkanlı Olmak
36. Sosyal Olmak / Komşularla İletişim Hâlinde Olmak / İçekapanık Olmamak
37. Girişimci Olmak / Girişimci Olmaya Teşvik Etmek
38. Bilgiyi Paylaşmak
39. Bilgiyi Paylaşmak / Yol Gösterici Olmak
40. Paylaşımcı Olmak / Sahip Olduklarını Paylaşmak
41. Komik / Espritüel Olmak
42. Hoşsohbet Olmak / Espritüel Olmak
43. Hakkaniyetli Olmak / Haksızlık Etmemek
44. Hakkaniyetli Olmak / Haksızlık Etmemek / Haksızlığa Göz Yummamak
45. Doğru İletişim Kurmak
46. Etkili İletişim Yolları Bulabilmek / Doğru İletişim Kurabilmek
47. Empati Kurabilmek
48. Bulunduğu Yere Uyum Sağlamak
49. Bulunduğu Yere Uyum Sağlamak / Koşullara Uyum Sağlamak
50. Bulunduğu Ortama Uyum Sağlamak
51. Dinlemeyi Bilmek / İyi Bir Dinleyici Olmak
52. Dinlemeyi Bilmek / Söz Hakkı Vermek
53. Dinlemeyi Bilmek / İnsanların Söylediklerini Önemsemek
54. Dinlemeyi Bilmek
55. Dedikodu Yapmamak
56. Söylentilere Kapılmamak / Dedikodulara İnanmamak
57. Dedikodu Yapmamak / Başkalarının Yaşamını Araştırmamak
58. İftira Atmamak
59. İnsanlara Karşı Duyarlı Olmak
60. Komşulara ve Akrabalara Karşı Duyarlı Olmak
61. Akrabaları Sevmek / Akrabaları Ziyaret Etmek
62. Etrafta Olan Bitene Duyarlı Olmak / Dikkatli Olmak / Umursamaz Olmamak
63. Başkalarının Sorunlarına Duyarlı Olmak
64. Fikir Alışverişi Yapmak / Sorgulamak
65. Fikir Alışverişi Yapmak
66. Güvenilir Olmak
67. Bencil Olmamak
68. Emeğe Saygı Duymak
69. Misafirperver Olmak
70. Dostça Yaşamak / Birlikte Güzel Vakit Geçirmek
71. Dostça Yaşamak
72. Dostlara Karşı Vefalı Olmak
73. Vefalı Olmak
74. Büyüklere Akıl Danışmak
75. Lakap Takmamak
76. İnsanlara Faydalı Olmak
77. Kendini İyi İfade Edebilmek
78. Kıskanç Olmamak
79. İspiyoncu (Gammaz) Olmamak
80. Doğallığa Önem Vermek / Kişileri Olduğu Gibi Kabul Etmek
81. İşi Ehline Teslim Etmek

Tablo 14 - devam

82. İş Bölümü Yaparak Birlikte Çalışmak
83. Farklı Uluslardan İnsanlarla İlişki Kurabilmek
84. Kültürlerarası / Milletlerarası Etkileşime Önem Vermek
85. Kanunlara / Kurallara Uymak
86. Kurallara Uymak
87. Verdiği Sözü Tutmak
88. Yaptığı Hatayı Fark Etmek / Hatasını Telafi Etmek
89. İnsanların Hatasını Yüzüne Vurmamak

Yazar, sayı ve oran olarak az olsa da millî-manevi gelişimi destekleyen iletiler de sunmuştur. Özellikle tarih-edebiyat-kültürel miras üçgeninde manevi değerlere; vatan ve ecdat kavramları doğrultusunda da millî değerlere yer verilmiştir.

Tablo 15. Millî-Manevi Gelişimi Destekleyen İletilerin Tamamı

MİLLÎ-MANEVİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER
1. Tarihe / Ecdada Kıymet Vermek
2. Tarihi Eserlere Kıymet Vermek
3. Eski Eşyaların Değerini Bilmek / Tarihi Olana Kıymet Vermek
4. Geleneksel Yöntemlere Kıymet Vermek / Geçmişi Yaşatmak
5. Edebiyata Önem Vermek
6. Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak / Edebi Eserlere Kıymet Vermek
7. Boğaz Vapurlarını Sevmek
8. Yaşadığı Yere Bağlı Olmak / Yaşadığı Yeri Sevmek
9. Yaşadığı Yere Bağlı Olmak / Yaşadığı Yeri Sevmek / Vatanını Sevmek
10. Manevi Değeri Olan Eşyalara Kıymet Vermek / Maddiyatçı Olmamak
11. Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak / Yerli Değerlere Önem Vermek

Çevre sorunlarının farkında olan ve doğayı önemseyen yazar, farklı çevre sorunları ve çevreye duyarlı karakterler bağlamında çeşitli iletiler aktarmıştır. Çevre kirliliği, geri dönüşüm ve hayvanların doğal ortamından koparılması gibi güncel durumları yansıtan yazar, muhataplarında doğal yaşama saygı ve çevre duyarlılığı oluşturmaya çalışmıştır.

Tablo 16. Çevre Bilincini Destekleyen İletilerin Tamamı

ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER
1. Tasarruflu / Tutumlu Olmak
2. Bilinçli Tüketici Olmak
3. Tasarruflu (Tutumlu) Olmak / Geri Dönüşüme Önem Vermek
4. Eski Eşyaların Değerini Bilmek
5. Eşyaya Bağımlı Olmamak
6. Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı Sevmek / Doğa Sevgisi Aşılamak
7. Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı Sevmek
8. Doğal Yaşama Zarar Vermemek / Doğal Dengeyi Bozmamak
9. Doğal Yaşama Önem Vermek / Doğayı Sevmek / Doğal Yaşamı Korumaya Çalışmak
10. Doğal Dengeyi Bozmamak / Hayvanların Doğal Yaşamına Müdahale Etmemek
11. Çevre Sorunlarına Karşı Duyarlı Olmak
12. Çevreyi Kirletmemek
13. Yaşadığı Yeri Temiz ve Düzenli Tutmak

"Gülümseten Öyküler" dizisindeki hikâyelerin sekizinde hayvanlara yönelik iletiler bulunmaktadır. Bu anlatılarda; sadece metinlerde değil, resimlerde de hayvanlara yer verilmiştir. Hayvanlar karakterlerin arkadaşı, sosyal hayatın bir parçası olarak yansıtılmıştır. Hayvanlara duyarlı olmak gerektiği vurgulanmıştır.

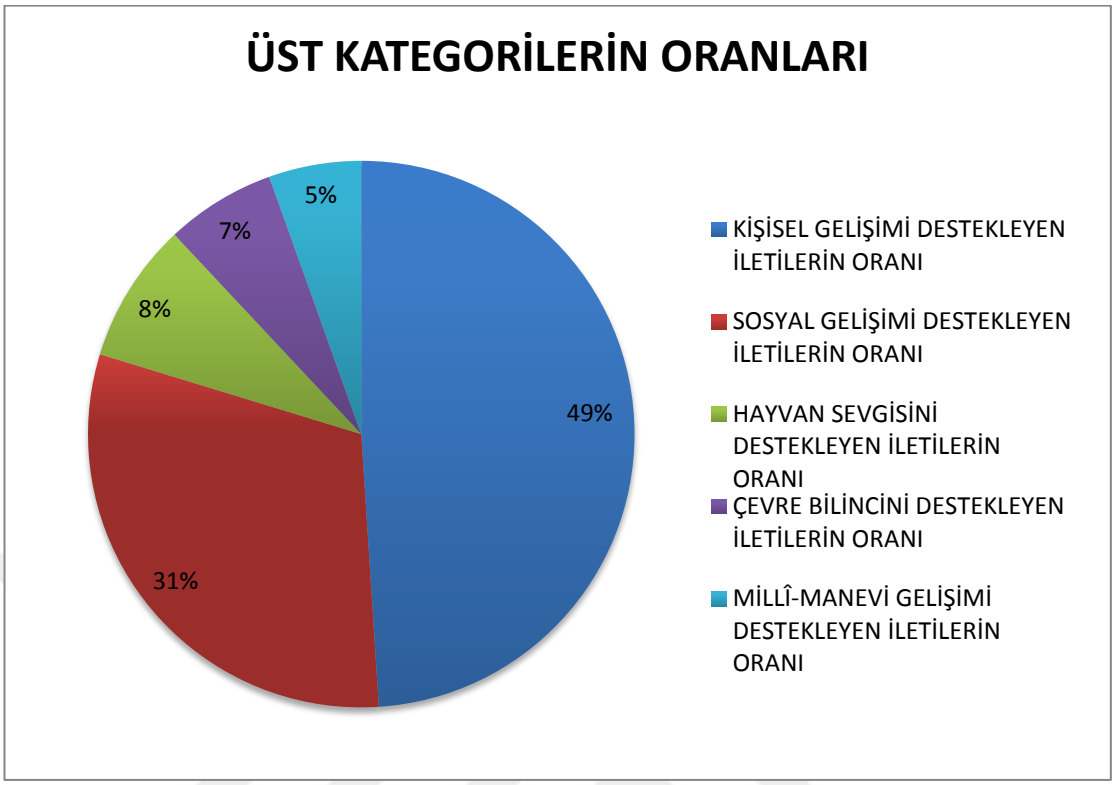
Tablo 17. Hayvan Sevgisini Destekleyen İletilerin Tamamı

HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER
1. Hayvanları Sevmek / Hayvanlara Karşı Duyarlı Olmak
2. Kişileri / Hayvanları Oldukları gibi Kabul Etmek (Kişiliğe Saygı Duymak)

Tablo 18. Hikâyelerdeki İletilerin Üst Kategoriler Bağlamında Değerlendirilmesi

KİTAP ADI	KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLERİN SAYISI	%	SOSYAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLERİN SAYISI	%	MİLLİ-MANEVİ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLERİN SAYISI	%	ÇEVRE BİLİNCİNİ DESTEKLEYEN İLETİLERİN SAYISI	%	HAYVAN SEVGİSİNİ DESTEKLEYEN İLETİLERİN SAYISI	%
Güneşi Bile Tamir Eden Adam	**94**	**56,63**	**32**	**19,28**	**7**	**4,21**	**27**	**16,27**	**6**	**3,61**
Havva ile Kaplumbağa	**67**	**34,54**	**75**	**38,66**	**0**	**0**	**18**	**9,28**	**34**	**17,52**
Alaaddin'in Geveze Su Boruları	**75**	**60,98**	**46**	**37,4**	**1**	**0,81**	**1**	**0,81**	**0**	**0**
Kedilerin Kaybolma Mevsimi	**58**	**35,15**	**72**	**43,64**	**2**	**1,21**	**0**	**0**	**33**	**20**
Vapurları Seven Çocuk	**33**	**19,41**	**50**	**29,41**	**46**	**27,06**	**26**	**15,29**	**15**	**8,83**
Pat Karikatür Okulu	**84**	**47,73**	**85**	**48,29**	**7**	**3,98**	**0**	**0**	**0**	**0**
Galata'nın Tembel Martısı	**138**	**62,45**	**37**	**16,74**	**6**	**2,71**	**8**	**3,62**	**32**	**14,48**
Akvaryumdaki Tiyatro	**167**	**62,32**	**62**	**23,13**	**7**	**2,61**	**15**	**5,6**	**17**	**6,34**
Buzdolabındaki Köpek	**123**	**45,9**	**67**	**25**	**20**	**7,46**	**32**	**11,94**	**26**	**9,7**
Geçmişe Tırmanan Merdiven	**163**	**55,26**	**103**	**34,92**	**16**	**5,42**	**6**	**2,03**	**7**	**2,37**
TOPLAM	**1002**	**48,97**	**629**	**30,74**	**112**	**5,47**	**133**	**6,5**	**170**	**8,3**

Şekil 2. Üst Kategorilerin Oranları

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Tablolarda görüldüğü üzere "Gülümseten Öyküler" dizisindeki 10 hikâyede toplam 2046 ileti tespit edilmiştir. Bu iletilerin %49'u kişisel gelişimi destekleyen iletiler, %31'i sosyal gelişimi destekleyen iletiler, %8'i hayvan sevgisini destekleyen iletiler, %7'si çevre bilincini destekleyen iletiler ve %5'i de millî-manevi gelişimi destekleyen iletilerdir.

Kişilik gelişiminde kitapların rolü çok büyüktür. Behiç Ak da bu doğrultuda hareket ederek okurlarının kişilik gelişimine katkı sağlayacak iletiler sunmuştur. "Gülümseten Öyküler" dizisinde, kişisel gelişimi destekleyen iletilere ağırlık verilmiş ve bu grup bağlamında her hikâyede benzer iletiler sunulmuştur. Çocukların kendileriyle ilgili farkındalık oluşturmasını sağlamak, kendilerini geliştirmelerine fırsat vermek ve çocuklara istenilen davranışları, anlatılar aracılığıyla, kazandırabilmek için gayret gösterilmiştir. Çalışkan, temiz, bakımlı, sağlıklı, azimli, sabırlı, iyimser, kararlı, cömert, üretken, meraklı, yeniliklere açık, çözüm odaklı, kibar, tedbirli, özgüven sahibi, bilgili, sağduyulu, alçakgönüllü, kanaatkâr, tasarruflu, güvenilir, orijinal, dakik, planlı, mücadeleci, olgun, soğukkanlı, cesur, dikkatli ve sorumluluk sahibi olmak; inatçı, kıskanç, açgözlü, öfkeli, hırslı, nankör, umursamaz, geveze, bağımlı, yalancı, hilekâr, alıngan olmamak gibi kişisel iletiler sunularak çocukların kişiliklerini doğru bir şekilde inşa etmelerine yardımcı olunmuştur. Bireyler önce kendilerini eğitirler ve sağlam kişiliklere sahip olurlarsa toplumun tamamı gelişir, toplumsal sorunlar azalır.

Oranlara bakıldığında, kişisel gelişimi destekleyen iletilerin ardından sosyal gelişimi destekleyen iletiler gelmektedir. Bireyler; hayatlarını toplum içinde devam ettirir, bu yüzden diğer bireylerle doğru iletişim kurmayı öğrenmeleri gerekir. Aile ortamında sosyalleşmeye başlayan çocuklar, sadece bu ortamla kısıtlanırsa sosyal ilişkiler kurmakta güçlük çekerler çünkü aile ortamında deneyimlenen sosyal durumlar hayatın bütünü için yeterli değildir. Okul ortamı sosyal deneyimleri

zenginleştirse de bireyin sosyal gelişimi için gerekli tecrübelerin tamamını sunamaz. Edebiyat bu noktada bireylerin en önemli yardımcısıdır. Behiç Ak'ın anlatılarında da çocukların diğer bireylerle olan ilişkilerinde olumlu davranışlar geliştirebilmeleri için toplumsal hayatla ilgili örnekler sunulmuş ve bu örnekler sayesinde insan ilişkilerinde olması gereken olumlu tutumlar aktarılmıştır. Sevecen olmak, özüm odaklı olmak, yardımsever olmak, merhametli olmak, barış içinde yaşamak, herkese saygıyla davranmak, özel hayatın gizliliğine saygı duymak, farklılıklara saygı duymak, başkalarının fikirlerine saygı duymak, kırıcı olmamak, insanları küçümsememek, takdir etmek, ön yargılı olmamak, çocuklara güvenmek, sosyal olmak, girişimci olmak, bilgiyi paylaşmak, paylaşımcı olmak, komik olmak, hakkaniyetli olmak, doğru iletişim kurmak, empati kurabilmek, bulunduğu yere uyum sağlamak, dinlemeyi bilmek, dedikodu yapmamak, iftira atmamak, akrabaları ziyaret etmek, başkalarının sorunlarına duyarlı olmak, fikir alışverişi yapmak, güvenilir olmak, bencil olmamak, emeğe saygı duymak, misafirperver olmak, dostça yaşamak, vefalı olmak, büyüklere akıl danışmak, lakap takmamak, insanlara faydalı olmak, kıskanç olmamak, ispiyoncu (gammaz) olmamak, kişileri olduğu gibi kabul etmek, işi ehline teslim etmek, iş bölümü yaparak birlikte çalışmak, kültürlerarası / milletlerarası etkileşime önem vermek, kanunlara / kurallara uymak, verdiği sözü tutmak, yaptığı hatayı fark etmek / hatasını telafi etmek, insanların hatasını yüzüne vurmamak gibi sosyal gelişimi destekleyen eğitici iletiler sunulmuştur.

Behiç Ak, kitaplarına verdiği isimlerden de anlaşılacağı üzere, hayvanlara ve çevreye karşı okurlarında belli duyarlılıklar geliştirmeye çalışan bir yazardır. Kişisel ve sosyal gelişimi desteleyen iletilere kıyasla az olsa da hayvan sevgisini ve çevre bilincini destekleyen iletiler anlatılarında yer almaktadır. "Boyutları giderek artan çevre sorunları konusunda bütün toplumsal kesimlere olduğu gibi çocuklara da eğitim verilmesi gereklidir" (Görmez ve Göka, 1993, 96). Bu gereklilikten hareketle, Behiç Ak da hikâyelerinde çevreye ve hayvanlara mümkün olduğunca yer verir. Anlatılarında ve kitaplarındaki resimlerde genel olarak hayvanlar yer almaktadır. Çevre sorunlarına anlatılar ekseninde dikkat çekilerek okurlarda belli hassasiyetlerin oluşmasına zemin hazırlanır. Tasarruflu / tutumlu olmak, bilinçli tüketici olmak, geri dönüşüme önem vermek, doğal yaşama önem vermek / doğayı sevmek / doğa sevgisi aşılamak, doğal yaşama zarar vermemek / doğal dengeyi bozmamak, hayvanların doğal yaşamına müdahale etmemek, çevre sorunlarına karşı duyarlı olmak, çevreyi

kirletmemek, yaşadığı yeri temiz ve düzenli tutmak, hayvanları sevmek / hayvanlara karşı duyarlı olmak, kişileri / hayvanları oldukları gibi kabul etmek gibi iletiler doğrultusunda çevre ve hayvanlarla ilgili duyarlılık oluşturulmaya çaba harcanmıştır.

Millî-manevi gelişimi destekleyen iletiler de anlatılarda bulunmaktadır fakat diğer iletilere oranla azdır. Tarihe / ecdada kıymet vermek, edebiyata önem vermek, boğaz vapurlarını sevmek, eski eşyaların değerini bilmek, yaşadığı yere bağlı olmak / yaşadığı yeri sevmek, manevi değeri olan eşyalara kıymet vermek / maddiyatçı olmamak, kültürel mirasa sahip çıkmak / edebi eserlere kıymet vermek, geleneksel yöntemlere kıymet vermek / geçmişi yaşatmak, tarihi eserlere kıymet vermek, yerli değerlere önem vermek, vatanını sevmek millî-manevi gelişimi destekleyen iletilerdir. Bu iletiler genel olarak manevi değerleri içermektedir. Behiç Ak; "Gülümseten Öyküler" dizisindeki hikâyelerinde, millî değerlere vatan ve tarih kavramları doğrultusunda değinmiş, dinî değerlere ise değinmemiştir. Yapılan incelemelerde, dinî gelişimi destekleyen iletilere rastlanmamıştır.

Yalçın ve Aytaş'ın (2002, 32) ifade ettiği kriterler bağlamında anlatılar değerlendirildiğinde; incelen hikâyelerin, çocukların güncel hayatları ile doğrudan ilgili ve gerçeğe uygun olduğu söylenebilir. Yazar, konularını ele alırken çocukların ilgilerine, beğenilerine, okuma eğilimlerine hassasiyetle yaklaşmıştır. Çocukların özgüvenlerini arttıran, geleceğe umutla bakmalarını sağlayan, insan ve doğa sevgisi gibi değerleri pekiştiren anlatılar ortaya koymuştur. Tarihi eserlere, geçmişe ve kültürel mirasa önem verme gerekliliğini vurgulayan yazar, demokratik anlayışla bir arada yaşamanın önemini de belirtmiştir. Bunu yaparak hem çocukları eğlendirip dinlendirmiş hem de yeni duygu ve düşünceler kazandırmayı ihmal etmemiştir.

Genel olarak evrensel sorunları ve durumları anlatan Behiç Ak; okurlarına hiçbir canlıyı yok saymamayı, kimseyi ötekileştirmemeyi, bencilliği bir kenara bırakıp tüm canlıların özgürce yaşama hakkına saygı duymayı, kendini geliştirmeye gayret etmeyi, teknolojiyi doğru kullanmayı, görevini en iyi şekilde yapmayı ve daha birçok olumlu tutumu iletiler aracılığıyla sunar. Bazı eserlerinin diğer dillere çevrilmesinin temelinde evrensel temalara yer vermesi yatmaktadır. "Gülümseten Öyküler" dizisindeki hikâyeler de dünyanın tamamında okunabilecek nitelikte anlatılardır. Bu anlatılar, sadece çocuklara değil; yetişkinlere de hitap etmekte, yetişkinlere çocukların duygularını anlama fırsatı sunmaktadır.

4.2. Öneriler

Smith (1967, 67) "Çocuk kitaplarını kim, niçin kullanır?" diye bir soru sormuş ve bu soruyu ayrıntılı şekilde cevaplamıştır. Çocuk kitaplarını; ebeveynlerin, öğretmenlerin, kütüphanecilerin ve çocukların kullandığını belirtmiştir. Ebeveynler çocuklarına iyi kitaplar seçebilmek için ve onlara fayda sağlayacak kitaplara ulaşabilmek için çocuk kitaplarına başvururlar. Öğretmenler okul etkinlikleri ve öğrencilerin okuma listelerini için çocuk kitaplarını kullanırlar. Bazı öğretmenler ise çocuk kitaplarının yakın takipçisi olurlar ve çocuk kitaplarını eğitimin eksik kalan yönlerini doldurmak için kullanırlar. Öğretmenler çocuk kitaplarının iletilerini ve kazandırdıklarını ebeveynlerden daha fazla önemserler. Kütüphanecilerin bazıları çocuk kitaplarından keyif alsalar da onların işleri gereği çocuk kitaplarını kullanmaları gerekmektedir. Ebeveynleri, öğretmenleri ve çocukları doğru şekilde yönlendirip onlara tavsiyelerde bulunabilmek için çocuk kitaplarını yakından tanımaları önem arz eder. Çocuklar ise çocuk kitaplarını kendi ihtiyaçlarına yönelik kullanırlar. Çocuklar; oyun oynamak, resim yapmak, sallanmak gibi eğlenceli faaliyetler yerine kitap okumayı tercih ederken ilk olarak çevresindekileri memnun etmeyi amaçlarlar. Okuldaki arkadaşları arasında popüler olan kitapları okuyarak ilgi çekmeyi amaçlayabilirler. Ama zamanla kendi zevklerine uygun, eğlenceli kitaplarla karşılaştıkça kendileri için okumaya başlarlar. Çocukların doğru kitapları seçme becerisini kazanıp okuma alışkanlığı edinmeleri çok değişkeni olan karmaşık bir süreçtir. Bu süreçte; ebeveynlerin, öğretmenlerin ve kütüphanecilerin dayatmadan önerilerde bulunmaları ve kitap konusunda sponsor olarak çocuklara destek olmaları gerekmektedir. Çocuklar için kitap seçilirken araştırmalar yapılmalı, gerekirse kitaplar önceden okunmalıdır. Çünkü kitaplar aracılığıyla çocuklara çeşitli iletiler sunulmaktadır. İletiler çocuklara katkı sağlayabilir; ancak bazı kitaplar olumsuz iletiler de barındırır. Bu konuda dikkatli olunmalı, kitapların iletileri konusunda incelemeler yapılarak çocukların düşünce dünyalarının inşası adına mesai harcanmalıdır.

Bu bağlamda Behiç Ak'ın "Gülümseten Öyküler" dizisindeki kitaplar yetişkinlerin işini kolaylaştıracak nitelikte eserlerdir. Ebeveynler çocuklarına belirtilen iletileri sunmak için bu hikâyeleri değerlendirebilirler. Kendileri de çocuklarıyla birlikte ortak bir anlatının dünyasına girip bu anlatı üzerine sohbet ederek onların bakış açılarını yakalamak için bir fırsat yakalayabilirler. Çocuklarını

hayata kitaplarla hazırlamak isteyen yetişkinler, bu hikâyeleri çocuklarının kişisel, sosyal, millî-manevi gelişimleri; çevre bilinci ve hayvan sevgisi kazanmaları için kullanabilirler.

Öğretmenler de bu hikâyelerden eğitim sürecinde yararlanabilirler. Tablolarda belirtilen iletileri öğrencilerine sunmak, onların kişisel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamanın yanında çevresel konuları da aktarmak için bu anlatılara başvurabilirler. Hayvanlarla ilgili duyarlılık oluşturmak amacıyla Alaaddin'in Geveze Su Boruları ve Pat Karikatür Okulu haricindeki hikâyeleri öğrencilerine tavsiye edebilirler. Kendileri de hikâyeleri okuyup okul etkinliklerinde bu anlatılardan faydalanabilirler. Behiç Ak'ın değindiği güncel konuları, anlatılar bağlamında öğrencileriyle tartışabilirler. Bu tartışmalar öğrenciler için yol gösterici olacaktır.

Behiç Ak'ın incelenen hikâyeleri; genellikle çocuk karakterler bağlamında şekillendirilmiştir, bu doğrultuda çocukların karakterle özdeşim kurabileceği nitelikte anlatılardır. Çocuklar, karakterlerle özdeşim kurduklarında anlatıya kendilerini kaptırırlar ve okuma eyleminden zevk alırlar. Anlatılardaki iletiler de genellikle çocuk karakterler aracılığıyla sunulmuştur, bu durum iletilerin çocuklar tarafından daha kolay benimsenmesini sağlar. Ebeveynler ve öğretmenler kitap tavsiyesi ve sponsorluğu yaparken bu durumu dikkate almalıdır. Behiç Ak'ın hikâyeleri; iletileri, kurguları ve resimleriyle çocuklar için hazırlanan okuma listelerine alınabilecek nitelikte eserlerdir.

Bu tez çalışması, iletilerle ilgili yapılacak akademik çalışmalara kaynaklık etmesi, çocukların kitap sponsorlarına (ebeveynlere ve öğretmenlere) yol göstermesi ve çocuk edebiyatı ürünleri ortaya koymak isteyenlere yardımcı olması gibi sebeplerle önem arz etmektedir. Behiç Ak'ın hikâyelerdeki iletiler gruplara ayrılıp incelense de aslında tamamı evrensel durumlara, genel sorunlara ve toplumsal konulara işaret eder. Bu sebeple, sadece çocuklara değil, yetişkinlere de önerilebilecek eserlerdir.

KAYNAKÇA

Örneklemi Oluşturan Hikâyelerin Kaynakçası

Ak, Behiç. 2016. **Güneşi Bile Tamir Eden Adam**. 44. bs. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

_____. 2016. **Havva ile Kaplumbağa**. 17. bs. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

_____. 2016. **Alaaddin'in Geveze Su Boruları**. 22. bs. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

_____. 2017. **Kedilerin Kaybolma Mevsimi**. 28. bs. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

_____. 2016. **Vapurları Seven Çocuk**. 30. bs. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

_____. 2016. **Pat Karikatür Okulu**. 24. bs. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

_____. 2017. **Galata'nın Tembel Martısı**. 29. bs. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

_____. 2016. **Akvaryumdaki Tiyatro**. 23. bs. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

_____. 2016. **Buzdolabındaki Köpek**. 23. bs. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

_____. 2016. **Geçmişe Tırmanan Merdiven**. 14. bs. İstanbul: Günışığı Kitaplığı.

Yararlanılan Kaynaklar

Ak, Behiç. [01.11.2018]. Çocukluğun Deneyimsizliğine İhtiyacımız Var. http://www.keciedebiyat.com.

Akbayır, Sıddık. 2008. **Çocuğum Neyi Okumalı? 9 Ay-14 Yaş.** Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Akçay, Serhat. 2015. Samed Behrengi'nin Hikâyelerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aktaş, Şerif, Osman Gündüz. 2001. **Yazılı ve Sözlü Anlatım**. Ankara: Akçağ Yayınları. (Aktaran: Kaplan, Kadir. 2013. Hidayet Karakuş'un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.)

Arıcı, Ali Fuat. 2016. **Çocuk Edebiyatı ve Kültürü.** Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Baş, Bayram. 2015. **Türkçe Öğretimi Açısından Çocuk Edebiyatı.** Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Cesur, Enise. 2015. Mavisel Yener'in Çocuklara Yönelik Öykülerindeki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ciravoğlu, Öner. 2000. **Çocuk Edebiyatı**. İstanbul: Esin Yayınevi.

Demiray, Kemal. 1953. **Çocuk Edebiyatı, Öğretmen Okulları Kitapları**. İstanbul: Maarif Vekâleti Basım Evi. (Aktaran: Akbayır, Sıddık. 2008. **Çocuğum Neyi Okumalı? 9 Ay-14 Yaş**. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.)

Demirel, Şener, Mehmet Akif Çeçen, Serdal Seven, Necdet Tozlu, Mehmet Emin Uludağ. 2011. **Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı.** 2. bs. Ankara: Pegem Akademi.

Dilidüzgün, Selahattin. 1996. **Çağdaş Çocuk Yazını**. İstanbul: YKY.

_____. 2004. **İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Enginün, İnci, Can Göknil, Mübeccel Gönen, Ferhan Oğuzkan, Ayla Oktay, Feridun Oral, Mustafa Ruhi Şirin, Nilüfer Tuncer. 2000. **Çocuk Edebiyatı.** 3. bs. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Gökşen, Enver Naci. 1985. **Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız**. 5. bs. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Görmez, Kemal, Erol Göka. 1993. **Çocuk ve Çevre**. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Huck, Charlotte S., Susan Hepler, Janet Hickman. 1993. **Chidren's Literature in the Elementary School.** 5. bs. ABD: Brown & Benchmark Publishers.

Kaplan, Kadir. 2013. Hidayet Karakuş'un Roman ve Hikâyelerinde Yer Alan Eğitsel İletiler. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kıbrıs, İbrahim. 2000. **Uygulamalı Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Eylül Yayınları. (Aktaran: Akbayır, Sıddık. 2008. **Çocuğum Neyi Okumalı? 9 Ay-14 Yaş.** Ankara: Pegem Akademi Yayınları.)

Lukens, Rebecca J. 2007. **A Critical Handbook of Children's Literature**. 8. bs. ABD: Pearson.

Lynch-Brown, Carol, Carl M Tomlinson. 1999. **Essentials of Children's Literature**. 3. bs. ABD: Allyn & Bacon.

Oğuzkan, Ferhan. 2000. **Çocuk Edebiyatı.** Ankara: Anı Yayınları. (Aktaran: Akbayır, Sıddık. 2008. **Çocuğum Neyi Okumalı? 9 Ay-14 Yaş**. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.)

_____. 2006. **Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı**. 8. bs. Ankara: Anı Yayınları.

Nodelman, Perry. 1996. **The Pleasures of Children's Literatures**. 2. bs. ABD: Longman.

Russell, L. David. 2009. **Literature for Children**. 6. bs. ABD: Pearson Education.

Sever, Sedat. 2015. **Çocuk ve Edebiyat**. 8. bs. İzmir: Tudem Yayınları.

Smith, James Steel. 1967. **A Critical Approach to Children's Literature**. ABD: McGraw-Hill.

Sutherland, Zena. 1996. **Children & Books**. 9. bs. ABD: Longman.

Şahin, Abdullah, Ali Fuat Arıcı, Ayşegül Celepoğlu, Halit Dursunoğlu, Hıfzı Toz, Kelime Erdal, Lokman Turan, Ömer Yılar, Ruhi Kara, Yasin Kılıç. 2007. **Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Temizyürek, Fahri, İlhan Erdem, Mehmet Temizkan. 2016. **Konuşma Eğitimi (Sözlü Anlatım)**. 6. bs. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Tüfekçi Can, Dilek. 2014. **Çocuk Edebiyatı Kuramsal Yaklaşım**. Konya: Eğitim Kitabevi.

Tür, Gülseren, Ayşe Turla. 1999. **Okul Öncesinde Çocuk, Edebiyat ve Kitap**. İstanbul: YA-PA Yayınları. (Aktaran: Akbayır, Sıddık. 2008. **Çocuğum Neyi Okumalı? 9 Ay-14 Yaş**. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.)

Yalçın, Alemdar, Gıyasettin Aytaş. 2002. **Çocuk Edebiyatı**. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yıldırım, Ali, Hasan Şimşek. 2013. **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. 9. bs. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Behiç Ak. [01.11.2018]. http://gunisigikitapligi.com/kisiler/behic-ak/.

Behiç Ak. [01.11.2018]. http://v3.arkitera.com/s58-behic-ak.html.

Çocukların Da Tıpkı Büyükler Gibi Entelektüel Seviyeleri Var. [02.11.2018]. http://www.arkakapak.com/cocuklarin-da-tipki-buyukler-gibi-entelektuel-seviyeleri-var/.

İstatistiklerle Çocuk, 2017. [03.11.2018]. http://www.tuik.gov.tr.

MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı. [02.12.2018]. 2018. Ankara. http://mufredat.meb.gov.tr.

ÖZ GEÇMİŞ

1991 Çanakkale doğumlu.

2009-2015 Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans

2015- Yıldız Teknik Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans

1991 Çanakkale doğumluyum. Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü 2015 mezunuyum. 2013-2014 akademik yılı güz döneminde, İsveç Uppsala Üniversitesi Türkoloji bölümüne Erasmus programıyla gidip orada eğitim aldım. 2015-2016 akademik yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisansa başladım. Tez aşamasında olduğum yüksek lisans eğitimim devam etmekte. Bunun yanında, üç yıldır Bağcılar Selahattin Eyyubi Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde Türk dili ve edebiyatı öğretmeni olarak çalışmaktayım.

Bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler:

Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarındaki Eğitsel İletiler Üzerine Bir Araştırma. V. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. İstanbul 2018.